Stirpium adversaria nova, perfacilis vestigatio luculentaque accessio ad priscorum, praesertim Dioscoridis, et recentiorum materiam medicam. Quibus propediem accedet altera pars / [Matthias de L'Obel].

Contributors

L'Obel, Matthias de, 1538-1616.
Pena, Pierre, active 1535-1605.

Publication/Creation

London : T. Purfoot, 1570[71]

Persistent URL

https://wellcomecollection.org/works/w9aywr9v

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
https://wellcomecollection.org

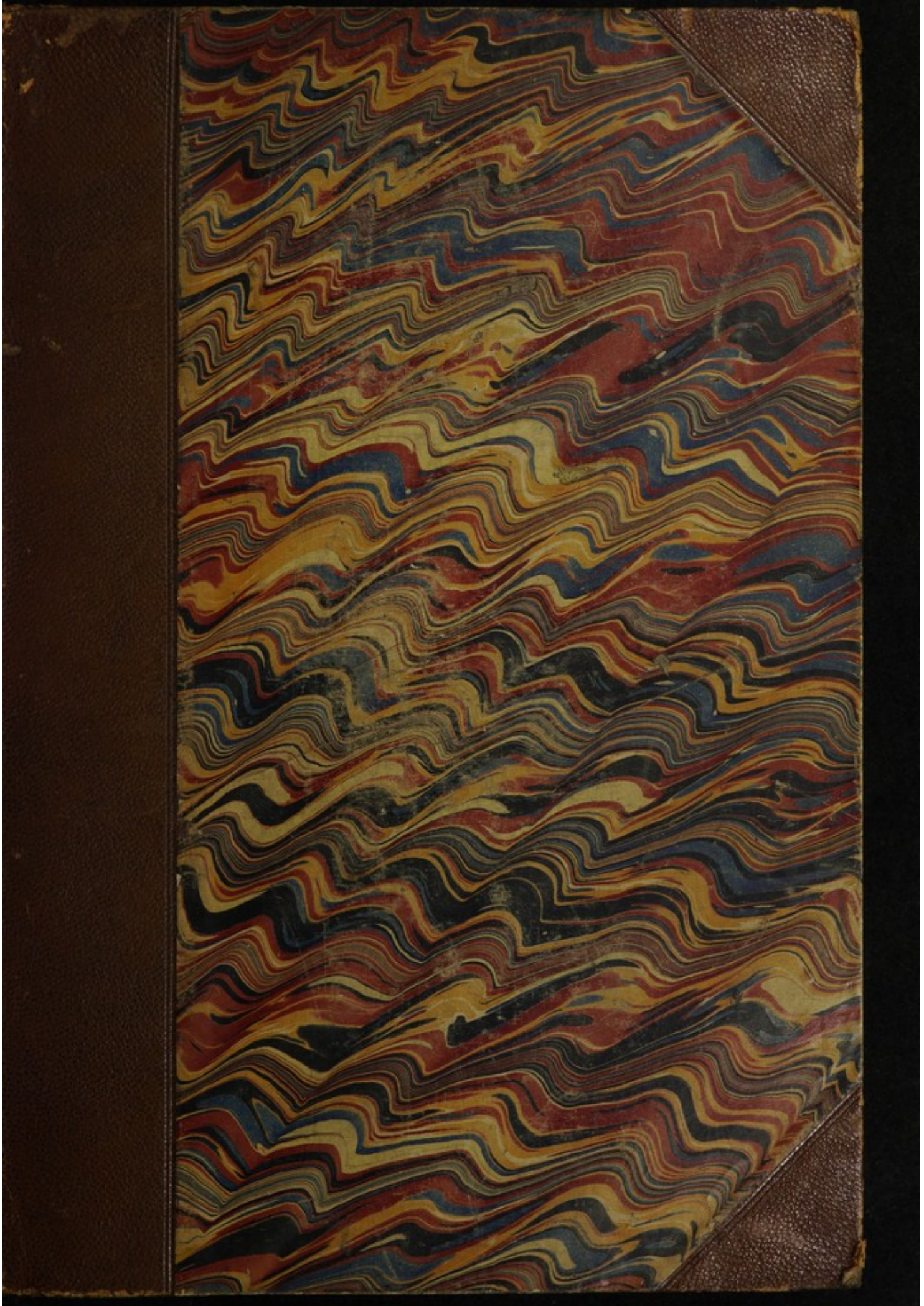

ADVERSARI

J.S.

3832 2

L

971 —— Pena (P.) and Mathiae de Lobel—
...irpium Adversaria nova, per facilis Vesti-
...atio suculentaque accessio ad Priscorum,
...resertim Dioscorides ; *numerous wood engrav-*
...ngs, folio, half morocco neat, *Lond.*, 1570-71
18s

S.T.C 19595

21 g 4606

L 202

4906

STIRPIVM ADVERSARIA NOVA,

perfacilis Vestigatio, facilemque accessio ad Plantarum, præsertim
DIOSCORIDIS & Recentiorum, Materiam Medicam.

QVIBVS PRÆFIXA EST ALTERA PARS,

Coniectanearum de Plantis appendix,
De succis meditatis et Metallorum sectio,
Antiquæ & Renouatæ Medicinæ Veterum remediorum
thesaurus opulentissimus,
De Sanitate tuenda Volumen

Authoribus Petro Pena. & Mathia de Lobel, Medicis.

ELIZABETHÆ SERENISSIMÆ *Anglorum Reginæ.*

Veteris nobilitatis tuę decora, luciſq; futuræ eximia indoles, Princeps clementiſſima, cùm te à teneris Reginã potẽtiſſimã atq; feliciſſimã tacitis Prouidentię auſpicijs primùm deſignaſſent, deinde inauguraſſent: tum linguarũ, diuinę & humanæ Sapiẽtiæ ſplẽdor, vbi tandẽ in te totus effulſit, te virtutũ omniũ hæredẽ, vel potius heram admirabilẽ, extulit. Complures namq; fœminas Natura, Fortuna, formáve ad regiũ decus olim euexerũt; ſed earũ plurimæ, quæ tantã nequiuiſſẽt concoquere fœlicitatẽ, vt canit Pindarus, ſeipſas rerũq; ſummã peſſumdarũt: beatiores verò nõnullæ in otio marcido & pace, nec ita diu, vulgatis Imperiis defunctæ ſunt. Verùm, quis paterfamilias rei domeſticæ, quis Nauarchus nauis ſuę, etiã terra marive pacatis, æquius aut prudẽtius moderatur, quàm tu deploratiſſimis tẽporibus, multos iam annos, nõ modò multarũ Ciuitatũ, ſed etiam regnorũ, & gentis ſociæ animos cõpoſuiſti? Ciuilem prudentiam, perhumanã affabilitatẽ, ſummã æquitatẽ, quotuſquiſq; etiam in viris ipſis, nedũ in fœminis, non deſiderat? at eæ dotes ſunt tibi veluti domi vernæ, aut potius cæleſtis in tę bonitatis ſoboles. Quid enim aliud ſpiret aut agat mens auguſta, pura manus, metus contemptor animus, malignæ ſortis euerſor, melioris autor, tolerantia victor, Deo hominibuſque charus, in cunctos etiam ignotos & hoſtes beneficus, ſerò ſeuerus? tu perpetuò pacis alumna tuis, aliis autor & pronuba fuiſti, etſi terra marique copijs potens & formidabilis. Quin æmulatione priſcæ Patrũ hoſpitalitatis, miſerta trãſmarinas clades funeſtiſſimas, extorres ac omniũ rerũ, præterquàm boni animi & pudoris, egenos, quoſlibet pauperes, nobiles, ignobiles & ignotos, quos quidem non ſua, ſed temporum prauitas, aris, focis, & fortunis euertiſſet, tua ora, quaſi ſacra ara, exceptos, opibus refouiſti, ſpe erexiſti. Nimirùm humanæ ſortis & ancipitis Martis

gnara, vicissitudines rerum periclitata fueras: imò sic facere iussa fueras à Ioua Opt. Maximo, qui peregrinos humanè habendos, nec secus atq; indigenas diligẽdos & fouẽdos, Abrahamidæ genti præceperat, quia ipsa in Ægypto peregrina fuisset. Ac quãuis hanc Heroicã propensionẽ & bonitatẽ, quæ nos similiores & gratiores Deo efficit, quàm vlla alia virtus, aut peritia, potius exoptare discet, quàm æquare queat posteritas: tamen interfuit Mundanæ Reipublicæ eam noße: & alioqui tacita nostra tantorum meritorũ veneratio, & virtutũ admiratio, nunquam factura satis nostro sollicito officio & desiderio videbatur, nisi extitißet quodpiam monumẽtum, quod nos ingrati animi suspicioni extimeret, & tam luculentum beneficiũ memori æuo repræsentaret. Sed cùm tua fœlicitas, nostra autẽ tenuitas, nos, etiamq; vulgatas quaslibet opes & laudes huit gratiæ recolendæ aut reponẽdæ impares effecißet; præmanibus tamẽ eiusmodi volumẽ Stirpiũ nobis eßet, quale & quàm opulentũ nullusdũ recẽtiorũ edidit: id Maiestati tuæ offerri sanequàm æquum fuit, cõmune pignus nostræ omnium penitus, & perpetuò obligatæ voluntatis, futurũ. Quodq; aliàs ni tibi priuatim nũcupassemus, spretæ gratiæ, fortè & plagii notã nobis inußisset. Etenim harũ plantarũ, quædã indigenæ, plurimæ autẽ inquilinæ tuæ Angliæ factæ, omnes demùm tui mancipii iamdudũ, sunt. Quas enim siccatas veluti cadauera, earumque semina, rarißima & ferè innumera, ceu animas, diuturnis peregrinationibus, & multo sumptu è toto penè & ab vsq; extremo orbe cõquisita, in hanc vrbem, quasi alterum orbem visuras, nondum Martis furia secundò Gallias vastante, transuehi curassemus, easdem rediuiuas, fœliciterq; enatas quàmplurimas hîc habuimus: Earũ itaq; virentium vel euulsarũ videndi copiam nos, amicorumq; horti, primùm fecimus Guillielmo Turnero claræ memoriæ Medico, & herbariæ Anglicè scriptori: posteà D. Roberto Huick & Richardo Mastero, tuæ Maiestatis Philosophis Medicis illustribus, ac D. Thomæ Francisco, raro rei Medicæ ornamento, alijsque amplißimi collegij Doctoribus celebrioribus, Caio Britanno, Richardo Caldwello, Iohanni

hanni Symingo, Eduardo Aſtlowe, Simoni Ludfordio, Richardo Smithio, magnæque ſpei & peritiæ in hac parte D. Thomæ Pennio: Demum exercitatiſsimis D. Hectori Nonio, & Loppeo, Luſitanis, ac D. Iulio Borgarutio Italo; aliſq; non paucis literatis nobilibus, ac præclaris viris Anglis & Frãcigenis. Mirum enim quanta feracitate plantarũ ſit, quam moderata ſoli & cœli temperie faueat plantis peregrinis hæc inſula: vbi cùm poſsim alibi, tũ induſtria & hortis fidiſsimorum peritiſſimorum & laudatiſsimorũ Myropolarum Londinenſium Hugonis Morgani initiò, poſteà Iohannis Rychei, etiamque Thomæ Graii & Thomæ Colf, ſata ſemina exotica, maxima ex parte in plantas lætiſſimas eruperunt. Ergo Herbaria hæc familia quæ in tuo regno, regiaq; ciuitate adoleuit, eque viuis naturæ typis ſolerti manu, partim iconib. expreſsa, tota autem formis non inuenuſtis excuſa fuit, ſeſe iamdiu tibi debuit: debemuſque nos ipſos quantuli ſumus tuæ Angliæ, vbi dum peregrinando mederemur, & medendo peregrinaremur, quamplurima ſimplicia, fide ferè & expectatione rariora nacti fuimus: & gentis humaniſsimæ, lteratæ, generoſæ, ſed præſertim aureæ, & eruditæ nobilitatis tuæ, non vulgarem amicitiam & munificentiam experti ſumus. Proinde nõ veremur quin regio tuo cãdori hæ medicæ Philoſophiæ hiſtoriæ gratæ ſint futuræ: vt quas ſibi naſci, penes ſe haberi, & foueri Imperatorũ & Regum ſummi ſibi æquè honorificum ac vtile ſemper duxerint. Egregijs quippe eorum animis inſita ζώπυρα immortalitatiſve perpetuandæ fomenta, horum laude perennia fiunt, quorum item vſu non magis vita humana, vel poteſt vel carere vult, quàm igne aut aqua. Cæſaros quippe famelici aut ſitibundi, imperia & mundos, tritico & vino, ſi egeant, commutabunt: Phtoe autem arefacto ægroto, pulchrior & potior ſit herbula Ros Solis vocata, in tua Anglia frequentiſsima, ipſo Sole. Et Chironio Thelephióve vlcere ſauciato, ſordebunt vel montes aurei, prę Sophia vel Nicotiana herbis. Solani ope deceperunt & ceperũt Regem exercitumq; Nortuuegorum Scoti. Dicat Paleſtina & Africa ipſeq; Magnus Sultanus

quid Eduardo Regi inclyto atauo tuo, Christiani velleris ad Orietem Argonautarum vni, iamiam ex venenato vulnere moribundo, animum retinuit, remque restituit. Quod si hæc nostra tenuiũ homuntionũ properata & penè abortiua opella, potius veritati & vtilitati, quàm dignitati rerum consuluit, ac ne siquidem maiestati tuæ soluẽdo fuit; nihil maius iam suppetit, quàm altera huius operis pars edenda, quæ Naturæ medicatricis vniuersam fermè explicat opulentiam. Eam tuæ item clientelæ simul ac addixerimus, pleno voto nos defunctos gaudebimus. Qui enim quàm potuit maxima dedit, abundè gratus fuit. Gratia autem æterna Dei te tuumque solium intaminatis augeat honoribus, & suæ sanctæ consecret immortalitati.

ANTIQVISSIMÆ SIMVL ET NOBILISSIMÆ NITIOBRIGVM ACADEMIÆ REGIIS PROFESSORIBVS, COETERISQVE Benemeritis præceptoribus Monspelliacis,

OPERIS ARGVMENTVM & Emolumentum.

ETSI quædam fatalis Orci filia feritas, diris extremæ deformitatis exemplis iamdudum isthic grassata, tantam stragem mortalium imò & virtutum vastitatem fecerit, vt non tantùm vrbes & Academias ferè vbique Galliarum, studiosis hominibus, sed etiam studiosos ipsos officiosa, grataque humanitate exhauserit: tamen istius vrbis, gentis & soli amœnissimi, vestrique & commilitonum amoris, & collata in nos beneficentiæ suauissima recordatio, tantum & tamdiu apud nos viguit, dum non modò nõ ingratos esse siuisset, sed etiam fecisset audaces. Quippe varius & celebribus in Academiis & regionibus Europæ multũ & diu versatos nos, tum præceptoribus Medicis & Philosophis eruditissimis vsos, vestra tandem Schola exceptos, ea nos accuratione & exercitatione deintegrò excoluit, vt minimè operæ positæ posteà vnquam pœnituerit. Cumque inter studiorum oblectamenta, herbariam cognitionem veluti condimenta quædam lautiora iuuenioris aut asperioris Medicæ Physicæ haberemus, eoque nihil ferè herbarum in Italia, Germaniis, & reliquis Gallis, aut finitimis regionibus, vel inspectione vel scisciatione inexploratum reliquissemus: tamen postea quàm pari vel maiore sedulitate Norbonam tum Mediterraneam & montanam, tum Maritimã variis item rusticationibus lustrassemus, multas deesse cæteris regionibus, quæ huic abũdè familiares essent, nec paucas supereſſe cognoscendas iis doctissimis vestigatoribus, qui multas nos docuissent, comperimus. Enimuerò si delitias & diuitias plantarum, quæ Norbonensi agro cis transque Rhodanum Lyguribus & Pyreneis alpinis, vtrinq; maritimis cõtermino, virent, cum pleriſq; Septentrionis, vel ipsis Italiæ tractibus, quis conferat hasce saltus & pascua, lumas aut desita loca putet: Norbonenses autem præfecturas, amœnitate & varietate feraci Elysea vireta dicat: illis quidem sparsim multa & rara, sed hic tum eadem, tum longè plurima & latiora

latiora etiam in montis & conuallis ambitu pusillo, quasi vno Europæi Orbis compendio, occurrunt. Tanta imibi agri atherisque consensio & aurę blanditię eas fouent, vt montes Meridianas ab æstu, conualles autem Septentrionales alsiosas à frigore, vindicēt: vt nec iam aliò cupiat Apollo suam sacro sanctam Musarum Asclepiadarum Aganippen, aut montem illum Pelion olim celeberrimum, quàm Montem Pelium, transiatam. Quare qui iam tum multa lectione, rerum exercitatione & vestra indagine, hasce plantas diligenter conuasassemus, præsertim quas nondum in literas missas rebamur, veriti communem biennio pòst sequutam naufragam tempestatem, atque auidi noscendi, nū plures nostratibus & rariores alerent Aquilonię plagę, quę minus videntur notę fuisse antiquis Botanicis, huc in portum tranquillitatis, easdē nosque vnà commodum subduximus: vbi rursum isto quadriennio tam multas consequuti sumus, partim hic oriundas, partim satas, etiamque ex vtrisque Indiis & Africis inuectas, vt earum numerus penè altero tanto, vel Theophrasti, Dioscor. & Plinii, vel Mathioli & Dodonæi, qui vt postremi omnium hanc familiam ditarunt, ita primā laudem meriti sunt, copias superarint. Ea igitur mundi senectа cùm in Philosophiæ sinu vestrum omnium interitum, imò & bonarum artium παντολετείαν penè eluxissemus, quò iacturam tam excellentium mercium, & dispendia temporum lucrifaceremus, lubuit quantùm vspiam habuissemus & meminisse potuissemus vulgatiorum & rariorum herbarum deintegro recensere, easque institorum more, quasi in paginis dati & accepti suis popularibus exaduerso aggregare: quod genus commentarii Cicero ADVERSARIA vocat, quia tumultuariè & è re nata ēo recens accepta debiti portiones potius congerātur quàm digerantur, ex quibus postea codices absoluti confiunt. Quo quidem nomine, neutiquam nouandi, aut cuiquam aduersandi, sed potius modestię causa & calumniæ eludendæ, vobis hac muneri mittere maluimus, aut potius vestratia remittere & remetiri beneficia καὶ λώϊον, vt ferunt Charitum leges, quàm absolutum opus profiteri: vnde futurum speramus, siquidem vobis vacat (debet autem vacare & placere) vt ista aduersaria, siue opum non modò Norbonensium, sed vtriusque orbis congeries, in codices nitidos vestris perspicacioribus iudiciis redigantur, nec parum gratiæ à vestra dignitate consequantur. *NOMINII occasio.*

¶ Cæterùm, ne huius naturæ partis, quam πολυχόυν iure Theophrastus vocat, immensitas, Tyronibus metum vel laborem nimium afferret, nève nescio quis Caprimulgus, institutum, res, aut ordinem, potius quàm flores aut fructus in hoc opere carpat, monendus est benignus lector, nos summo studio habuisse, vt quàmplurima paucissimis commodissimè diceremus. Proinde aduersariorum voce nouas veteribus additas plantas, & nouum ordinem quadantenus innuimus. Qui ordo vtique sibi similis & vnus progreditur, ducitque à sensui propinquiorib. & magis familiarib. adignotiora & compositiora, modumque siue progressum similitudinis sequitur & familiaritatis, quò & vniuersim & particulatim, quantū licuit per rerū varietatē, & vastitatē, sibi respōderet. Sic enim ordine, quo vibil pulchrius in cœlo, aut in Sapientis animo, quæ longè lateq; disparata sunt, vnū quasi siunt, magno verborum, memoriæ, & cognitionis compendio, vt Aristoteli & Theophrasto placet. Verùm, si idem quod, illis vobis hic contingat, nempè vt quam instituissent methodum, non potuerint vsquaque sequi, operis inscriptio, & turbulēti huius æui quo hæc apparabamus, fluctuatio, nos excusatos habeat, apud eum sanè, qui nouit tantò plus habere perplexitatis tantum negotium, quantò venia minus. Quamuis dum reliquarum stirpium, quæ hic non habentur, quasque plurimas per superiorem calamitatem huc ex Galliis accersere non licuit, Icones εἰς τὸ κάλλος arguta manu & emodulata ad plantarum ipsarum magnitudines & effigiaturas proportione (quam alii picturæ soleciſmis crebrò deformant, dum arbores & frutices æquè magnas ac herbulas pingunt) delineantur & exsculpuntur, datur opera in nostra appendice & Synopsi, ne quemquam huius lectionis pœniteat: Quin eum pudeat potius pœnituisse, nec vidisse domi & vno intuitu sibi nusquam visa aut lecta, quæ multis mensibus aut annis pauci vix videre potuerunt. *Institutum.* *Ordo vniuersalis.* *Icónum emodulatæ proportiones.*

¶ Et quia plantarum duplex est cognitio, altera nempè de facie exterior, altera virium, quasique interior: illam huic anteuertere oportere monet Philosophi opera, imò ipsa Natura. Neque enim potest quis vllam certā cognitionem sibi arrogare eorum simplicium quæ nunquam aspexit. Proinde nos primùm cuiusque nomenclaturam, vt quæ non raro ipsam rem aptè notat, è Græcis præsertim, enucleare conati sumus: obiter Regionem, & in ea seorsim natales, illam Geographiam, hanc Coregraphiā vocant, pressius quàm quisquam autor antè hac designamus: vt quasuis plantas, quò loci, quando & à quo ipsi nancisci, vel amicos rogare mittendas, vbicūq; tandē nostri orbis, vel Indiarū illa orirentur, scire possemus. Descriptiones autem inter congeneres & similimas, dissimilitudinis, collationis, & similitudinis ope, breuiores semper, emēdatiores pleriumque & faciliores aptauimus, non tam antiquorum historiæ, quàm iteratæ inspectioni & ex viuis ipsis plantis expensioni, quam penes ius est & norma rectè & verè describendi. Sed vires parcius & consultò eatenus attigimus, quantum vel ad cognoscendum, vel ad probandum quampiam vnam plantam satis videbatur, Aristotelem nempè in alio, & Theophra. in simili instituto, imitati. Nam recentiores quidam, qui Cōmentatoris nomine turgent, potius videntur suū fastum, quàm plantas viámve eas noscendi describere. Nec ex locis natalitiisve seriem historiarum inire, vt doctissimus & candidissimus scriptor Dodonæus cœpit, sinunt planta plurimæ, quæ tum aridis, tum humentibus & riguis erumpunt, vt Cardamine in vinetis, vijs, & riguis: Lapatium vtrunque, vtrobique, aut vbique. *Methodus particularis.* *Etyma.* *Natales.*

Quæ-

dam in montibus pariter & conuallibus, vt Eryngia, Calamenthum, Polium, & alia quàmplurima. Et quod in primis obseruatu dignum, quæ iugis montium regionum caliaciorũ prouenient, eadẽ in planis, syluosis vel depressis regionum Septentrionalium exeunt. Græcorum verò autorum extant potius Indices Alphabetici, quàm simplicium Methodi, præterquàm opus Dioscoridis. & fragmenta Crateuæ, ex quibus illi vires & verba mera exscripsisse videntur: vtinam notas non neglexissent: aut eo pudore fuisset Plinius, quo diuinus Senex, qui se parum in Stirpium cognitione profeciße, profeßus est: aut Dioscoridem diligentius legißet, cuius nusquam meminit. Dioscoridea tamen methodus, optima quidem illa, illis qui iamdiu nouerunt plantas: verùm ad cognitionem compendiosam, δι' αὐτοψίας μᾶλλον ἢ ἱστορίας, quam tantoperè Laudat Dioscorides comparandam, minus est accõmoda. Diuersis quippe libris eiusdem speciei & similitudinis plantas distrahit, quas alioqui vno intuitu ferè discas: veluti Cucumerem syluestrem à sativo, Colocynthides, siue Cucurbitulas, ab esculentis Cucurbitis, Thapsiam à ferulaceis, Crocum à Colchico, Scammonium & Soldonellã, à volubilibus, Sisymbrium à Mentha, Hieracia à Chondrillis, & quàmplurima passim: Tametsi alicubi volens à sese desciuit sequutus, quam nos hic adumbramus, Methodum, vt in Portulacis, Semperuiuis & aliis. Quamobrem accuratiorem expensionem, & aduersus vitæ hostes morbos munitiorem πανοπλίαν seorsim aggressi sumus, ne pallilogia Aristoteli inuisa, viam docendi cõmodiorem interciperemus: quam non secus atque hanc, partẽ, pressius, & ex minutiarũ rerumque particularium obseruatione, ac perpensione abstrusarum virium tertiæ & quartæ qualitatis, ad Philosophicam normam exigemus: Sed paucioribus, aptioribus, nec iteratis verbis, vt solent isti Scãnidici nuperi. Quinetiam aperiemus laternam, vnde istæ nocturnæ aut Scarabei κοπρόφαγοι, lucem mirificam patefactæ Medicinæ polliciti, tenebricosæ fuliginis carbonariã & stercorariam Iatricem, quasi Telephum pannosum apud Tragicos, in Reipublicæ literariæ Scenam inuexerunt. Qui si quàm se iactant Christianos, tam essent humani, neutiquam vellent cælitùs sibi patefacta ista arcana, tamdiu nos cælare, quæ ipse Genius Raphaël, qui cum familiarius illi loquũtur, præcepit vltrò reseranda: Nam, inquit, Regum secreta tacere Dei autem pandere honorificũ. Aut si isthæc docere nolunt, quur nos populariésque suos tam diu vexant, fortè morituros horum vel ignoratione, vel desiderio? Nam profectò adhuc conqueruntur Elephantiaci & Leprosi, quos isti Aureoli libelli coniecerant in latitiam stultissimam, de duodecim Leprosis à magistro curatis. Quid si ἰατρονίκης hic Asclepiadũ opprobrium & terror, quamplurimos, vt facetè nostras Gordonius de Galeno dicebat, curasse fertur, quorum nullus euasit? Ferendi tamen æruscatores isti, vbi nullius incõmodo, & doctiorum risu, de religione, cœlo, & Meteoris balbutientes, pìè poti delirant: At vbi impudentius antiquitati, herbariæque particulari cognitioni conuiciantur, nec tamen rerum nos quicquam docent, vti nos hic eos, sed potius fumos & perniciabilia Pharmaca ægris pinsunt & vendunt, ipsi scutica, belluli isti Aureoli spongia, egent. Sanè ita mihi habeam Apollinem secundum, ni malim vnam Mithridati antidotum, qualem etiam Londini superiore anno, simplicium exquisitiore delectu, summa fide & sedulitate egregii Pharmacopœi Hugonis Morgani paratam, certissimæ vis, penè dixerim Venetis & Florentinis efficacitate præstantioris, non semel aduersus luem pestiferam aliosque affectus grauissimos experti sumus, factumque periculum audimus ab excellentissimis huius regni Medicis, quàm istorũ Cimistonũ quintas ineptias, cœlos & Cherubos flãmeos. Vt Deus Optimus maximus optimè faciat inclyto Malineo totius integritatis & literatæ Gallicæ nobilitatis Phœnici, qui primo alterũ nostrũ ferè hac insania persuasum, è naturæ sinu de prõptis lectissimis rationibus auertit, cõmodioraque & incũdiora de metallis, arcanaque Philosophia, sapere docuit. Quare si sapiũt, imò vt sapiant nostris periculis tyrones, monemus & rogamus, vt rei herbariæ totius Medicatricis certissimæ, vtilissimæ, incũdissimæ, etiã minimæ quæque explorent, persuasumque habeãt, in istis Dei diuitiis nihil vspiam esse despicabile aut indignũ homine Philosopho, cui vni hæc ille cõdidit, voluitque, vt est in sacra pagina, nos sanari herbis, non verbis, ne Sapientiæ suæ opera irrita forent: ἐν πᾶσι γὰρ τοῖς φυτικοῖς, ait Philosophus, ἔνεσί τι θαυμαστόν. Nec putent tritico, vino, lacte & melle, oluscula, aut herbulis etiam contemptissimis, non posse corpora æquè sanari atque alis: Néve Aristippos quosdam sericatos, vndulatos, auri & auræ popularis, quàm penitioris eruditionis siticulosiores, audiant, quos pudet hæc serò doceri, & discere seriò, arduisque laboris, tædet. Vosque præceptores clarissimi, impendiò oramus, vt multorum annorum, regionum & virorum doctissimorum aduersaria hæc, non secus ac peregrini aut hostes expendatis, foueatis autem concinnetis, & augeatis vt parẽtes: nosque si cubi nolentes lapsi sumus (imò quia sæpè) benignè moneatis. Nec enim laudem venamur, duntaxat culpam vel inuidiam deprecamur: vester cæterò amor, beneque sibi animi nostri conscii, quos multi anni, multa peregrinatio, studia omniúmque rerum arctissima necessitudo, amicitia deuinxit, nobis abundè præmium & precium sunt futuri. Londini pridie diuini Natalitii. 1570.

Secunda operis pars.

PETRI PENÆ ET MATHIÆ DE LOBEL

STIRPIVM ADVERSARIA NOVA.

Graminis omne Genus.

ΓΡΩΣΤΙΣ QVASI AGRESTIS DICERETVR planta nec ſatiua aut ſerenda Græcis ſcitè nuncupata fuit : vtpote quæ ruri vbique ſponte quouis anni cardine, cœlo, ſolo & ſidere luxuriet : eius namque perennis prouentus feracitatis reſtibilis, nec minus immenſæ vtilitatis quantùm toto orbe extat terrarum, virore ornat amœno, & veluti gradatim ſeſe propagando amicit decore, vnde Latinis Gramen deflexum putatur. Triticeo generi, vt cognata, & ſimilis, ſic perinde varia & nobilitate proxima. Quin differentiæ magis conſpicuæ è radice, ſpicata coma, folio & flore ſunt ducendæ: quas etiam cunctas partes & differentias (quia varias tritici ſpecies æmulantur, déque mutua inter ſe collatione faciliùs diſcernuntur & diſcuntur) aptius fore duximus nominibus & notis quamque ſuis, vel minimas quaſq; proſequi, quas natura pecori quidem veſcendas, ſed homini vni non modo vtendas, adeóque priùs cognoſcendas, peperiſſet. Nullum enim vel deſpicatiſſimum illius operum, noſtra, id eſt, mortalium Philoſophantium indignum cognitione & admiratione ducendum, ſummus Philoſophus in libro, De partibus animalium, luculenter docuit, eiuſque alumnus Theophraſtus in Plantarum hiſtorijs.

GRAMEN.
- *Vulgatius pratenſe*
  - *Maius,*
  - *Minus,*
  - *Minimum,*
  - *Rabinum vel Raniſum Montanum,*
  - *foliis vetonicæ Caryophyllatæ.*
- *Caninum,*
  - *Longius radicatum,* } *Officinarum.*
  - *Bulboſum, nodoſum,* } *Officinarum.*
- *Harundinaceum ſcabrum, equi nex Babylonium aut Cilicium.*
- *Harundinaceum læue, & piloſum nemorum, Iſchæmum, ſortè Plinij.*
- *Harundinaceum ſtriatum album.*
- *Harundinaceum Marinum.*
- *Iſchæmon vulgare.*
- *Parnaſſi hederaceo, aut Chelidonij folio, & Plinij Aizoi effigie gramina ſuis locis.*
- *Mannæ eſculentum.*

GRAMEN PRATENSE MAIVS VVLGATIVS.

FOENVM. Gramen vulgo notum. Trag. Epitomes Folio. 207.

EST igitur quàm quod notiſsimum gramen pratenſe dictum, vulgo notum, & Fœnum quãdo aruit vocatum, exilioribus radicum cirris ſeu pullis capillamẽtis, & creberrimis ceſpitem ſummum ſugens, humúmque perreptans & tegens, dénſiſsimo & numeroſo foliorum triticeorum ſtipatu: culmos pedem & cubitum altos ſurrigens, tenues geniculatos, læues: lanoſa, ſparſa & magis harundinem Vallatoriam imitante ſpica faſtigiatum. Eius ſemine in horreis è ſpicis excuſſo & collecto vtimur complures Medici ad obſtructiones viſcerum, calculum, potu, admotúque ad diſcuſsionem pertinacium tumorum, & flatuum, tametſi officinis vſu ignoto.

MINVS.

Istud idem quod fundit Montanus, vel decliuis incultus, exuctus & aridior ager, vt pabulo gratius & vtilius velleri, sic multò delicatius, minus, & semine efficacius est.

MINIMVM.

VARIETAS.

Aliud etiam in sabuletis squallidis, & vinetis glareosis Norbonæ sæpius visitur, omnium minimum: perpusilla radice, capillacea, alba, calamulis etiã capillamentis similibus, eleganti purpura lucẽtibus, gramini Ischæmo vocato non diuersis, sed spica mollicella, latiore, sericea, speciosa.

RABINVM vel RAVISVM montanum, foliis vetonicæ garyophyllatæ.

Saginæ & lactis vbertati omnium laudatissimum: Montium accolæ opiliones Sabaudi & Heluetij Rabis vel Rabinũ vocãt, quasi præstantius & præcipuum gramen dicas, (vt quasi Robus in Triticeo genere) Folijs est crassioribus, carnosioribus, breuioribus ad Tunicẽ vetonicam propiùs accedẽtibus, Mõtosis vdis Angliæ & Heluetię familiare.

GRAMEN CANARIVM, Medicatum Officinarum.

Germanis, graß. Italis Gramigna.
Anglis, quych gras. Gallis, dent de chien.

Extat figura. folio 345. apud Dodoneum, apud Mathiolum, 999.

ET istud perquam cognitum, sed in aruis & satis, non pratis, vt plurimum, frugibúsq; haud parum incommodũ: eóque sementem facturi rastris Septembri, etiamq; primo Vere, manibus runcandum præcipiunt coloni. Prolixioribus, crassioribúsque radicibus implexis, candidis, gustanti dulcioribus, geniculatis, longè latéque subtus tellurem serpit: minus numerosam sobolem promit foliorum triticeorum & harundinaceis minorum, egeniculatis calamulis, rigidioribus, crassioribus & longioribus, vti & folia, quàm pratensis: flore item spicato, minus tamen lanuginoso, asperiore semine, totáq; planta magis vesca dulcis & frumentacea, vsibúsq; Medicis receptissima, præsertim radix, quæ referat viscerum fractus & renum, citra calefactionem, lumbricósq; huius stillatitia interimit, nempe pabulo humorum putridorum fraudatos.

GRAMEN BVLBOSVM, NODOSVM.

Rarius aliquantò istud, minúsq; plerisq; Europæ regionibus vsu cognitum: Lemmano autem Lausanæ finitimis aruis & segetibus plurimum. Frequẽtissimum etiam Sabaudiæ & Angliæ, vbi idem efficacissimum experiuntur Medici eruditissimi quidam, Londinenses præsertim. Cuncta prorsum ei canino gramini similia sunt, si huic glandulas teretes, rotundas, gustu dulces, radicis anfractibus hærentes, demas, aut illi addas.

CALAMA

CALAMAGROSTIS vel HARVNDINACEVM forte BABYLONIVM.

PRATIS vdis, sed strigosis, macilentis & sabulosis neglectis familiare graminis genus istud, quod apprimè Babylonio respondet, ac quã Caninũ gramen altero tanto maius est, calamis & folijs rigidioribus, scabris, quibus ad harundinẽ valatoriam non parũ accedit, nec pabulo cedit, nisi multum esuriant & penuria melioris admodum laborẽt veterina, nec eo greges vescũtur, quippe, quibus non modo ingratissimum (*aigre & Saur*, seu acidum, Rura vernaculè dicunt) verum etiam maciem, sitim & tabem conciliare creditur, linguam & œsophagum vulnerat & arctat, sanguinem in ventriculum elicit, vnde tumefactio, inflammatio & mors plerumq;. Quod si Babylone fuit enatum, vbi id maleficij pernicie adferre proditur, siccius & rigidius, grex verò imbecilior & aluo duriore, minus mirum illius esu iumenta illic enectum iri. Sic enim videas interdum iumẽtorum labra & fauces cruore manantia & sauciata, quæ cum reliquo stramine per fenicecia, huius aut cõsimilia harundinacea folia esitarint: mediæ itaque inter harundinem & gramen est naturæ, figuræ, Radice geniculata, alba, promissiore & longo reptatu vagata, compressiore tamẽ & crassiore, Canario gramini simili, sed valatorium æquante. Spicata, Panici aut Sorgi comosa lanugine.

GRAMEN HIRSVTVM NEMOROSVM,

Ischæmum videtur Plinianum.

MONTOSIS & opacis syluis Pedemontium & Lugdunensis Galliæ lubens prouenit, duplo quàm Caninum maioribus folijs, mollioribus, & deorsum reflexis milij, pilis & setacea lanugine multum hirtis, pallentibus. In sesquicubitali calamo geniculato, floribus canini graminis, similibus, maioribus, albidioribus, sed radice exilibus fibris & capillamentis barbata, pratensis graminis. Iunio & Augusto, nec nisi nemorosis floret. HOLOSTIVM.

HOLOSTIVM quidam docti amici, sed imbecilla coniectura, augurabantur. Longè verius coniecturi si ἰσχαιμον Plinianum dixissent: è terra quippe aut in terram serpit milio similis, foliis asperis & lanuginosis, in nares farcitur. At recentiores aliud gramen subdendum docuêre ἰσχαιμον, de quo mox. *Ischæmum, Pli. libr. 25. cap. 8.*

GRAMEN SVLCATVM vel STRIATVM album.

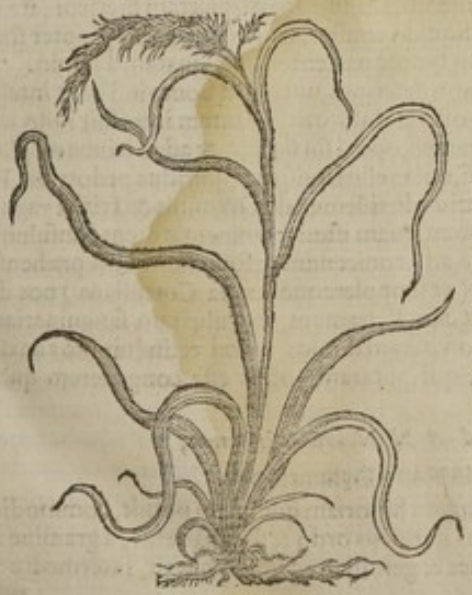

COLITVR istud in Belgio & Anglia, syluosis autem, montosisq; Sabaudiæ & Galliæ Allobrogæ spontè nascitur, milij potius folijs, sed vt cannæ Valatoriæ rigidis, mucronatis: lõgitudinem mediam glaucam, complures candidæ venæ vel lineæ argenteæ insigniunt: culmos & Panici syluestris vel canini erigit. Radix pusilla, fibrosa, albida, pratensis graminis.

STIRPIVM aduersaria noua.

GR. MARINVM HARVNDINACEVM maximum.

NORBONÆ littoreis vadis quà vndæ æstusq; æquoris illiduntur, præsertim ad Aquas Marianas & Peraus, proximè piscatorum attegias; gramen istud etiam harundinis æmulum, & vtriusque particeps naturæ, plurimum reperitur: verum luculentioris magnitudinis, & radicibus quidem ternas quaternasue vlnas prolixis, digitum crassis multis flexilibus subter sabuleta, vbi Eringiũ, reptantibus: geniculatis, cãdidis, gustu & figura prorsum Canini graminis, sed paucioribus anexis fibrillis. Calami verò & stipulæ geniculis & folijs superiori similibus donantur; Sed procerioribus & commosis lanosisq; inter harundinem & caninum gramen; floribus in auras, ineunte hyeme, euolantibus.

{ ISCHÆMON vulgare. CRVS Galli, DACTYLON PLINIO, & Aculeatum, an Scirpus Tragi? Sanguinella & Capriola Italis. }

Inter Icones. Trag fol. 209.

VINETA Galloprouinciæ & Norbonæ isto scatent nonnullis æstatibus; exiguum est gramen, florum tamen elegantia, & viticulorum cognitu dignum. Sunt namq; purpureo nitido hianthino lucidi calamuli, geniculati, surrecti, singuli, in quinas senasvè exiles florum spicatas caudicellas, vel pannosas propagines, cyperidis modo, digitatim sparsi; aut potius graminis Mannæ vocati; Radice & folijs graminis pratensis minimi, sapore subdulci, sed astringente, & exsiccante; vndè potuit coniectura arripi Ischæmi Pliniani, à quibusdam non parum eruditis Medicis, vt Rondelletio & Assatio præceptoribus exercitatissimis.

Leoniceno pes Corui siuè coronopus

PARNASIVM hederaceum.

PARNASIVM verò Dioscoridi memoratum gramen, & sic dictum magis vti videtur, propter pastionem salubrem & opimam, quam propter similitudinis comparationem, quia facie longè alia (folio nempè hederaceo & flore albo est) proximè chelidoniam minorem & Cochleariam, cognitionis facilioris, & nostri instituti causa, relegamus. Alioquì possit quis ex vulgi vsu Burgundiacum fænum dictum, Cytisum, aliaq; loti & trifolij genera pabulo laudatissima, gramina vocare; & huc aduocare; eadem prorsus ratione, & consuetudine plebeia: quæ ansam dedisse etiam Plinio videtur enumerandi quædam AIZOI VRENTIS effigie gramina, quorum alterum medeatur Paronychiis vnguium, & carnium excressentiis in digitis, eoq; DACTYLON vocetur.

Gramina Plin. Aizoi effigie. Dactylon.

Alterum verò in parietinis & tegulis nascens, cui etiam causticavis, & sistendo vlceribus quæ serpunt apta. Quæ vtramque Illecebram, siuè Aizoi quartam speciem, ita repræsentant, vt nulli paulum versato, non liquidò constet, eandem plantam propter margines viarum aridiores, atque in parietinis spontè nascentem, designatam à Plinio.

Qui an Dioscoridei Cilicium gramen non descriptũ, nisi quod boues inflãmat intellexerit, coniectari licet; asserere non item nostri est instituti: Id autem interfuit illius magni Senẽsis apud Dioscoridem, in quem tamen, operâ sui similis, & adeò ieiuna ad plantas noscitandas & discernendas est; vt nisi, quia veluti quispiam putidus pedotriba, Pliniana loca inconditè & inscitè aceruat; satius duxissemus de Graminis & Tritici vaga & varia historia quempiam Auernum aratorem, quam istum commentatorem consuluisse. Ne nihil tamen egisse videatur hoc capite, ad Leonicenum & Ruellium à se reprehensos nos amandat; & gramine Parnasio nouo (vt sunt pleraque omnia Cortusiana) nos donat; nec tantillum descriptionis dat: Et cum Ischæmum, seu vulgatam sanguinariam, cum gramine Mannæ eãdem asseuerat, non parum dubios animi relinquit istos anxios herbarum exploratores amicos nostros, qui putarant potius esse congenerem quam eandem: nulli enim cibo cedit illa.

Apud Matthiol. fol. 1001.

GRAMEN MANNÆ esculentum,

Germanis Himmels dean & Hymmels dau.

NON aliundè quam hinc auspicari frugum historiam quisquam potuit, commodiore notione & naturæ imitatione; cuius mirificus ordo & scita varietas, à gramine ad Triticum & harundinacea per cognationes & gentilitates gradum fecit, intermediæ &

Pictura elegans in Mathi. 1000.

pro-

promiscuæ naturæ; cuiusmodi est graminis Cerealis huius, Himmels dean, à Septentrionalibus dicta planta, id est, CÆLESTE MANNA, seu Ros. Est hæc sanè adeo similis Ischæmo vulgari, vt cultu duntaxat distare videantur: habitior quippè tantum tota, radice fibrosiore, latioribus folijs, & calamis minus rubellis, plures spicatos stilos gerentibus; semine in glumis magis conspicuo, exiguo tamen albido & compresso orizæ gustu. In pultibus, iusculisque pinguibus incoctum, non dispari gratia esitant Germani Alpini, qui semen istud Manna cælicum vocant, serunt & colunt.

TRITICI GENERA.

FRVMENTVM, aut est Triticum aut Zea.

- TRITICVM, *siue Robus, Robur, vel Rubeus. Siligo.*
  - SECALE & varietas.
    - *Vernum,*
    - *Autumnale.*
- *Trimestre siue Setanium, seu Pentamium, id est, quinque mensium,*
- HORDEVM, & varietas,
  - *Autumnale,*
  - *Vernum,*
  - *Nudum,*
  - *Spontaneum spurium.*

ZEA.

- *Zea Spelta, sinè Typha.*
- *Zea Theophr. præstantior & mutica,*
- *Zeopyrum.*
- *Zea Olyra, seu Arinca mediæ bonitatis,*
- *Zea Briza, valdè degener, & vltimæ notæ, pecori potius quam homini pabulo.*
- AVENA,
  - *Satiua,*
  - *Sterilis, Bromos,*
  - *Nuda.*

TRITICVM.

TIRPIVM nobilissima & mortalium sorti vtilissima, vt qua animantium princeps homo, vitã trahit, TRITICVM est: sic vti videtur latinè dictum, quia molis teratur, Græcæ autem σῖτος ab acutie, aut similitudine cum fructuum nonnullorum gygartis, nucleis & granis, quæ σίτια dicerentur. Σῖτος autem quasi cibus dictus, quæ tamen vox vniuerso cerealium generi congruit. Sic etiam Frumentum à fruendo dixêre prisci, qui Triticum in quamplurimas differentias distraxerunt; cognomines regionibus suis & exoticis, vndè illud aduectum fuisset, solo, cælo, satu, cultu & industria varium, cæteroquin specie, & natura re apse vnum.

Est namque annua planta canini graminis folijs, sed pratensis radice, multo notissima; spicis seminum feracissimis; cuius etiamnum coloni binas vel ternas agnoscunt differentias, à coloris, alijsque bonitatis notis quæsitas: quæ Varroni & Columellæ ROBO aut saltem SILIGINI, & Setanio respondeant. Primæ dotis & præstantissimum Europæis, hodiè pistorum suffragio notum, & in panificia receptum; videtur illud quod è quibusdam Ciliciæ atque Corsicæ mercatis, Lucam & Genuam venum asportatum meminimus: Non ita tumidum, sed solidum, flauum, graue & siccius mansuque minimum muscidum, sed friabile & nitidum, è solo letiore & pingui minime vliginoso, sed flatibus & solibus siccioribus obuerso, cuiusmodi etiam quibusdam Hyspaniæ Beticæ, & Norbonæ aruis enatum vidimus. Istud mirum, ni Varronis & Columellæ sit primę commendationis ROBVS. Nec enim priscorum sedulitatem in colenda annona neglectui habuisse, tam excellentis frumenti sementem, & propagationem fas est credere: tantò minus nostrę ætatis auidam, ad gulæ cupedias comminiscendas satagentiam huius adeò parabili cibi vsum, fructum non repetituram putandum, etiam si in vltimos orbis recessus (vndè multò minoris momenti, quamplurima accersit grana & aromata) antiquis abrepta fuisset: Sed hæc mutatio cum est frugibus & fructibus quæ vescendo sunt, valdè ROBVS.

consueta(vt pomis,pyris,peponibus & melonibus)tum maximè triticeo generi : cuius semen & idem fructus triticum istud cum sit , speciem quidem seruat ,sed qualitates saporis,odoris,coloris,aliásque affectiones asciscit,aut exuit:prout fuerit ager,imber,succus,flatus,cultus,sol.Itaque ROBVR, ROBVS, vel RVBEVS non suo solo satus abit in SILIGINEM, id est, TRITICVM, deterius pondere,colore,etiamque pollinis robore.Eiusmodi est in vniuersa fermè Gallia, Germania, Belgia, Anglia & Septentrione : quod tamen optimum quidem illud, sed quasi proles nonnihil degener illius præstantissimū habendum. Istud tamen nostras feracius & vberius, illud pauciores culmos,minusque grauidas semine spicas segete fert : ac facilè videre est , quam non omnis omnia tellus ferat similia : Etenim Scotiæ agri nonnulli glareosi triticum annuum spatium,vel menses tredecim, propter hyemis sæuitiam,fotum & educatum edunt, ex quo panis longè excellentissimus pinsitur. At illud cuius Ostlandi, seu eorum vicini Septentrionales Orientales,Antuerpiam, maximam quotannis vim & comeatum, venum nauibus important,minus lautum atque cādidum conflat panem:tametsi penè sub iisdem cæli segmentis vtrunque enatum sit:sed istud vliginoso & depresso aruo . Illud autem subactiore,glareoso, decliuiore, & magis perflato : cuiusmodi quod ex solo Hyspanico squallido vidimus aduectum in Belgio pellucidum,Rubellum,rutilum,sed adeo durum, vt qnia vix molis frangi posset à Flandris mercatoribus sperneretur. Quapropter id dum taxat fuerit discriminis inter ROBVM & SILIGINEM, quod hæc minus excocta succóque blennoso & crasso, ROBVS verò elaboratiore tenuiore & magis grato adoleuit.

SILIGO. *Triticum.*

Effigies apud Math. 391.

ROBVS & *Silgo differūt.*

ESTANIVM Gr. TRIMESTRVM.

Flandris, **Sommer teruen.** *Gallis,* Bled de Mars.

ITIDEM ab vtroque horum non specie,sed imbecilliore quadamtenus constitutione, TRIMESTRVM triticum,quod SETANIVM Græci vocant, differt : Eius quippè solutior crasis & corporatura,celerius germine & culmo proficit, subque equinoctium Vernum satum , ante Autumnale cùm diutissimè cunctatur, spicam maturat : Nec quia neutiquam perferre hyemis rigores potis sit, satio in vernum teporem differtur, vt autumant :Sed quod amissa tempestiua Autumni sementis occasione, propter vel imbres aliaué incommoda,huius serotina satio subsidium venit agricolis. Huius in Galliæ Norbonensis montosis satio multa, vbi TREMES quasi TREMESTRE vocatur. Franci verò MARTIVM dicunt,à mense cognomine,quo seritur. Septentrionales **Sommer teruen**,hoc est,æstiuum triticum,nuncupant. maturat enim æstate ineunte Meridionalibus,ideo Trimestre vocatū.Septentrionalibus verò exeunte , idcircò PENTAMINVM seu quinque mensium potest dici : non perindè tamen aut delectat , aut reficit huius esus,minusque vberè prouenit.Fœlicius longè exiturum, & vberius si eodem quo reliqua duo genera tempore aruo mandaretur: Nam quodlibet triticum vbiuis gētium, & quolibet anni vertentis momento satum, germinabit & proueniet, & adolescet modò superuentu frigoris,aut ardoris non enecetur.

TREMES.

SECALE.

Gal. Seigle.
Germ. Rogge.
Anglis. Rye.

NOTIVS & vsitatius quam gratius plebeculæ frumentum istud, quo inuitæ fruuntur,faménque arcent multæ Europæ regiones , atque quantum à Siligine vincitur bonitate,tantum accedit grani similitudine, magnitudine, nuditate : nigrius tamen & longius & angustius istud. Inter glumas è spicis , per maturitatem pendulis aristæ horrent,cuiusmodi siliginis: non perindè vt hordei rigidæ, scabræ,pungentes in culmis senis septenisque siligineis multo procerioribus, sed gracilioribus tenerioribus, & internodia terna aut quina habentibus. Radice item triticeæ non dissimili: E satione faciunt differre coloni.

Figura apud Math fol. 402.

Serunt

Serunt quippe vtroq; equinoctio, & AVTVMNALE quidem istud robustius, maius & habitius dicunt; VERNVM vere seu Martio satum, minore stipula culmo, spica, grano, & ad alendum efficatia. Vtriusq; alioquin pollen & farina panificio & Byeris, seu Zythis apud Belgas, Antuerpianos pistores, & ciues Siliginis anonam & commeatum supplet, nullum enim granum propter solum sabulosum & macillentum (quale amat) ibi frequentius crescit aut panificio cedit. ex quo tamen multa & sedula subactione, & pedum proculcatione, massam, panesq; non adeo ingratos stomacho pinsunt; Aluo tamen arctiori, non incommodus acerosus hic panis, & medicamentis etiam oportunus. Siquidem laxioribus cerebri meatibus & continuis defluxionibus est præsidio, panis vel pollen ex aceto & oleo rosaceis, & nuce moschata vnà subactis. Huius paleæ & corticum arantiorum decoctum muliercularum frequenti experimento flauum, & nitidum efficit capillitium. varietas. {Vernũ / Autumnale.}

HORDEVM.

SVMMA duo fuisse videntur apud Antiquos Segetis fastigia {Siligo & Hordeum.} quorum illud, de quo iam dictum fuit, quia ruffum rutilumuè esset πυρρον siue πυρον vocarunt, isti cui multa opera essent secernendæ glumæ, κριθον, quasi secretum aut separatum nomen fecere. Notissima illa quidem ac præ cæteris omnibus cerealibus vtilissima, & quarum cætera sint quasi abortus, aut illarũ degeneres fœtus, naturæq; mixtæ ex siligine & hordeo: Quin hordeũ ipsum nonnullis visum Siligo Spuria. Hæc enim maximas subit mutationes, non specificas, sed accidẽtarias, seu aduentitias, nempè magnitudinis, coloris, saporis, aristis, glumis & alijs affectionibus. Eapropter discussa illorum vaga, & magnoperè confusa recensione, mox hic non minus perplexam Zearum, Auenarum, affinumq; segetum, quæ vitia, & præuaricationes illorum vocantur, excutiemus historiam paucis & perspicuis. Effig. Math. 395.

Vniuersæ Europæ, & multo vsui notissimum hordeum, κριθη dixerunt Græci. Septentrionales & Germani, Geerſten: Angli, Barly: Orge, Gall.: cuius magna etiam varietas, magnitudine, colore, spica, gluma, versu, satione, prouentu & vsu. Nam culmis procerioribus è grano pleniore, maiore coloreq; rubello prouenit. Sed insignior differentia est in glabritie, nuditateuè grani. Siquidem oritur hordeum, aut folicello pertinaci adhæsu granũ sepiente, aut leuiore gluma & exutu facili, cuiusmodi est illud genus, quod nudũ vocatur vulgo. Notissimũ nostras, quod à semẽtis occasione In {AVTVMNALE & VERNVM.} diuiditur. Quippè illud pinguiori veruacto, vel restibili mandant, eoq; corpulẽtius, maiúsq; stipula & spica euadit. Vernũ verò, vt minore perficitur spatio, sic minus granum, minusq; alens è graciliore tum stipula, tum spica promit: proportione quadã cum siligine trimestri. Alimentis & medicatis cibis plurima commendatio: deglubitum maxima vi vænũ fertur hodiè è Germania superiore in Belgicam, Angliãq; Septentrionales plagas, nudatũ glumis & acere, quod MVNDATVM vocant. Reliquæ Galliæ officinæ, ligneo pistillo affusa feruida pauca mortarióq; inditũ hordeũ leniter tundendo tunicis palleaceis exuit, mundunq; vocitat ad Ptysanam, sorbitiunculas, aliasq; pulticulas, ægris non parum accõmodas factitandas. Est istud mansu suauius, albidum, pellucidum, & transparens, minusq; vtrunq; quam triticum viscidum, minusq; vel calidũ, vel pingue. Eoq; pleureticis & Hepaticis multo vtilius. Nã potionibus diurnis diuturnisq; temetis, Cuiusmodj Galliæ quædam pars inferior aut Germania, Ruscia, Flandria Anglia, Hybernia, Moscouia Nortuegia, & Suetia potat, cæteræq; gentes ad Septentrionem, non exuitur: sed triduum integris granis maceratur ad MAVTH confectionem. Vt in Byera, Zytho, Curmi & cæteris temetis latius dicturi sumus. AVTVMNALE, Vernum. HORDEVM Mundatum. MAVTH.

HORDEVM SPONTANEVM SPVRIVM.

IN Belgij, Angliæ, & Franciæ aggeribus, mœniis dirutis & parietinis colligũt, ludibundi pueri in manipulos segetem hanc, qua vapulãt mutuo, atq; verrũt quasi scopis asseres, Mulierculæ etiam hac non secus atq; secalis & maioris Hordei. Vulgo SOVCRION quod flauius est stipula & spica, lixiuio maceratis crinem flauum efficiũt; fibrosa, pusilla hordei radice, pluribus in imo folijs gramineis, cubitum altæ plures stipulæ assurgunt, SOVCRION

spica aristisque fastigiatæ hordei prorsum; sed molliusculæ, minores & grano cassæ, vti auena notha aut Ægylops; ad cuius cognominem morbum Ægylopem dictum valere scimus: Sed longè magis straminis cineres ad ædemata podagrica.

ZEARVM HISTORIA.

SPELTHA. VALDE quam vagum ζεαὸς vel Zeæ nomen, & perplexæ notionis fuit; latiusque multò olim patuit quam hodiè, SPELTHA vel SPEAVTRA huius ætatis; quæ id nominis duntaxat vni frumenti generi largitur, aceroso multum glumoso, leuiore, & aristis horrido pauci alimenti, non tamen praui succi nec insueti: apud Italos Insubres, Genuenses, Longobardos, Sabaudos, Galloprouinciales, & vascones; qui serunt propter varietatem grani & agri: nec nisi potioris grani penuria vescuntur. Hæc planè videtur TYPHA CEREALIS vocata, quam Germani **welsche weyssen, & Romische Terue** dicunt, Peregrinum & Romanum Triticum vel far; quia indidem allatum. Est siquidem tenui calamo, & vt plurimum singulari spica, multis & prælongis hordei non dissimilibus armata aristis scabris & rigidis, quibus Ægyneta scitè præcipit narium interna vasa punctim lacessenda ad sanguinem in quartanariis eliciendũ. Granum autẽ languidius, & exilius multò, multiplicique scabriore & membraneo pertinacius hærente folliculo arctè inuolutum. Longius à tritici natura recedens, quam Zea mutica aut Olyra. At ZEA THEO. THEOPHRASTI & ANTIQVORVM ZEÆ fermè eadem laus & commendatio, atque Siliginis. Quippè tritico simillima, firmissima, copiosissima, è multiplici & alta radice, culmo numeroso & alto fruticat; nec vllis valatur aristis spica, grano multis folliculis incluso, læuissimo & cunctis animantibus iucundo, læti pinguisque soli alumna, & olim Græciæ solius vernacula; postea regionibus multis expetita & sata. Vndè facilè discas nostratem SPEAVTRAM multum abhac Theoph. abesse, & tamen congenerem, aut potius degenerem Zeam esse, Quantũque Zea à præstantiore siligine, tantũdem hanc à Zea melioris notæ defecisse: Sunt enim, & possunt esse mutationes cõplures & familiares inter SILIGINEM, ZEAM & HORDEVM, propter cõmunia seminis & essentiæ principia interiora; atq; foris multiplicem euentum: vt consulti Rusticæ rei norunt. Quapropter cum ex Dioscoride tres sint Zeæ differentiæ, (illi enim est OLYRA è ZEIS) satis liquet, ætatem Theophrastum sequutam, latiore huius nominis significatu vsam; & complexam non solum ZEOPYRVM, sed etiam OLYRAM TYPHAM, & BRISAM, præter illam primi meriti Zæam. Idcirco si rem adeò dissipatam & perplexam, quis pressa & facili designatione digerere & perstringere queat, adhunc modum tentandum.

ZEOPYRVM *siue* TRITICOSPELTHVM.

HORDEVM *Nudum, vulgo vocatum.* HVNC proximè locum vendicat Zeopyrum triticum; cui nomen conflatum ex tritico & Zea, quia effigiej sit inter Zeam & siliginem vel robum, mediæ. Stipula siquidem culmo, spica & aristis Zeæ est: granum autẽ simplici gluma & solutu facili amictum: sed longius minusque quam triticum ventriosum & plenum etiam in hortis satum, quale habuimus his duobus annis; Speltæ vulgari colore & cuticula nonnihil ad secale accedente, gustu minus quam cõmunis hordei suaui, non tamen ingrato. Vtilitas, vt copia, rarior.

ZEA THEOPH.

ZEA Theophrasti omnium secundum siliginem præstantissima; est admodum affinis Siligini, nec nisi perpusilla varietate distans, non tamen eadem prorsus; nam veterina esu siliginis crepant, aut torminibus intereunt, quibus tamen Theophrasti Zea iucunda & commoda. Huic mutica nec vallata aristis spica donata est; glumis tamen tunicеis occlusa.

OLYRA.

Siligo Tragi, seu far candidum. {Ger. Ammelkorn.

Trag. ico. 194. DEINCEPS Olyra subdenda, quæ Zea Herodoto vocatur; panificijsque apta habetur. Hanc Germani, quia pollinis perquam boni & candidi sit, in AMYLVM soluũt,

&

& AMMELKORN, id est, Amyleum triticum vocant; putántque nonnulli, propter huius in panificio candorem & suauitatem Siliginem esse priscorum, vel SETANIVM, verum secus est.

TYPHA, an SPELTHA?

SEQVITVR Typha; cognata & hæc Tritico; sed Theophrasto monente, cæteris multò læuior quam Zea, nec pinguis fæcundique soli, sed soluti & macillentioris seges. Hanc nostrates, vti fermè auenam alternis serunt annis, non veruacto, sed etiam defesso agro; SPELTAMQVE vocitant: Admodùm acerosо, scabro, squallido & arrido grano, minimi ponderis, & eiusdem fermè cum auena indicaturæ apud colonos, quare Olyra deterior, Briza autem melior & læuior videtur.

BRIZA. {Ger. S. Pitters Korn.

ZEARVM vt sic loquamur, deterrima videtur Briza, βριζείν enim est onerare, aggrauare, & quasi veterno sopire: Quod huius panis esu euenire testatur Galenus post Muesiteum Medicum. Typhæ culmo & spica simillima, grano folliculis incluso ex fusco ruffescente; panem acerosum, atrum, improbum, olidum, perquam ingratum dant. Germani istud St. Pitters Korn, & Eynkorn, dicunt: nec dubium quin Zeæ species sit, id est, Spelthæ; tametsi nonnulli inficiantur, qui aristis carere dicunt. Quod superius contigere vniuerso triticeo generi, monuimus; sic etiam quandò degenerant fœtere; saltem Zeæ vitium esse, eoq; hisce accensendum, per criticos herbarios nobis liceat. *Dodo. 313.*

AVENA VESCA & STERILIS.

βρόμος {Germ. & Flandr. Hauer. {Ital. Biaua. Anglis. Oetes.

NISI in hordeum, quod rarius, aut Zeam, quod frequentius fit, desciuerit Siligo, in vitium illud segetum primum ac minus cæteris malũ abit, quæ auena latinis, Græcis autem βρόμος vocatur: non à fœtore, sed potius quia veterina eâ multa vescantur, vel à fragore, sonituuè quem seges matura minimo tacta flatu, edit. Frugum generi siquidem colatur accensenda; sin neglecta inculta, aut semine fuerit vidua, tunc βρόμος erit, edendo inepta, & qua de Virgilius STERILES DOMINANTVR AVENÆ, canit. Proindéque hasce secreuit Dioscorides, vtque vsu essent diuerso, tametsi genere & figura non diuersa; vtriq; enim vt nomen sic facies & natales eadem. Sed minore, gracilioreq; pedali stipula, apiculisque stamineis delicatioribus, minimè mordacibus, comosa effigie BROMO STERILI; semen fermè euanidum, in tuniculis fermè vacuis. Sed BROMO AVENÆVÈ frugi proceriora crassioraq; calamus & setacei apices tunicis prognati; semen plenum secali simile, sed arctius, longius & acutius; colore interdum pullo, alias nigro, sæpissimè albicante, & admodum per messes caduco. Vniuersæ Galliæ, Germaniæ, Italiæ, equis est laudatissimum pabulum granum. At in Anglia huius locò panes fabaceos plerique omnes dant: Iumentaque auenæ esu minus bellè habere, aut labores ferre persuasi sunt: Tametsi bonã habeant auenam, qua in Wallia, quæ Cambria est occidua Angliæ pars, panes & placentas ex hac exuta glebis nõ prorsum respuenda sæpius esitauimus. Pultes illic etiam ex farinæ polline aut flore, cuiusmodi meminimus in Heluetia atque Germaniæ Alsatia: potionibus etiam accommodant integram; vel farinam, decoctis aluum siccantibus & astringentibus. *Mathi. 401.* BROMOS. *Dodo. 346.*

AVENA NVDA.

NON procul ab amæno Tamesi quà Londinum præterlapsus est, atque in Cantia Angliæ patent alicubi planities nudata auena cõsitæ; cuius omnia similia, si granũ quod colore ad Speltham, & nudatum hordeum siuè Zeopyrum accedit, exceperis. Mirum quantùm, cuniculis hæc seges placeat. Parant ista fruge tabefacta aqua macerando, optimam ceruisiam; nam suauior aliquantò & vescendo gratior hæc est, nequedum valdè frequens.

ÆGI-

ÆGYLOPS.
PHOENIX, siuè Hordeum murinum, & Lolium rubrum.
LOLIVM.
VSTILAGO.
MELAMPYRVM an Alopecuros Plinij:
PSEVDOMELANTHIVM.

ÆGYLOPS.

NOMEN obtinuit à morbo perquam difficili curatu, cui medicationem pollicetur Ægylops, affectio notans proximè oculi vtriusuis magnum canthum, cauernulam, vel sinuosum vlcusculum, aut abscessum. Permultâ ferunt Ægylopem segetes triticeæ & hordeaceæ agri Norbonensis & Galloprouinciæ, æstuosis & glareosis marginibus, qualem Dioscorides docet: herbulam sesquipalmũ, binosque palmos altam, foliis triticeis, exilibus, spica exigua, breui, duo plurimum, interdum tria grana gerente, glumis amicta striatis, & aristis singuli grani ex apice, nõ spica emergentibus: hordeacea grana, radice triticea pusilla. Hac nulla propior genuinę Ægylopi, cui morbo potiùs fieri cępto, quam iam longiùs progresso, non semel periclitati sumus profuisse. Exiccat enim astringendo citra calefactionem multam. Potui cereali etiam addita semina, cerebrum temulentum faciunt.

Min⁹ verè Matthiolo Ægylops altera figu: 1206 & prima autem falsò Bromos.

PHOENIX, *Latini hordeum murinum.*

Fol. 346. Historiæ Dodo.

DICTA Phœnix fuisse videtur, quemadmodum Phœnicopteros auis à colore Phœniceo, puniceóue, quasi flammeo, eóque vocant Flamment istam auem Norbonenses maritimi, nam cum radices, exiguaque folia & viticulos Tritici vel Ægylopis habeat, spicam obtinuit rubello colore, purpurascentéue ex fusco nitentem, alterno situ glumas hærentes habentem, & prorsum lolij similes: vndè nonnulli RVBRVM LOLIVM vocitarunt. Et nisi multum fallimur, est hæc Plinianum HORDEVM MVRINVM, folio hordeaceo breuiore, angustiore: spica lolio similis. Rami digitorum senum radicem circundant: In aruis & tegulis, recens illitis, trita & vino pota præclarè menses ciet: quod nobis hactenus incompertum, non enim fuimus ausi experiri, veriti nè capiti dolorem moueret, aliaque incommoda temulentiæ faceret, cuiusmodi nouimus Lolium facere solitum: Præsertim apud Prouinciales, Delphinates. Repertu & cognitu hæc facilis, Germaniæ, Angliæ, & Galliæ.

LOLIVM *Rubrum.*

ἄιρα καὶ βύαρος. *Gal. Yuraye.* — LOLIVM, *& temulentum triticum.*

Figu. apud Dod 329.

Αἴρας vocarunt Græci vt coiectura fert παρὰ τοῦ ἄιρεσθαι, quod est efferri & attolli, vel sursum rapi: rapitur quippe in cerebrum lolij vapida nocua aura, atque dementiæ affinem tenebricosam vertiginem, temulentiámque efficit. Quo quidem maleficio vel infimæ plebeculæ notum, & inuisum plus satis est, præsertim Galloprouinciæ, Norbonæ, & passim in reliqua Gallia, vbi *yuraye*, quasi ebriosa vel inebrians vocatur. Quippe etiam in Nortmania, Belgio, & Anglia, non solum pani mixta farina, sed multo magis Cerealibus potionibus, *Ale* & *Byere* addita, & feruefacta, torpore & temulento veterno cerebrum opprimit, & opacat, reliquáque membra torpida reddit. At foris admotum, eiusdem ex axungia depsitum cataplasma, eadem pellit incommoda, doloréque diuturnos artuum & pericranei soluit. Spica similior nulli quam phœnici, vt sitè Dioscorides monet: eóque qui alterutram norit, ambas nouerit. Granum in dura tunica: stipula, radix, & reliqua tritici, vel secalis sunt: eóque ea in opinione, qui ex Theophrasto est Senensis, vt hæc tritici pestis, rursum in triticum redire solita sit: vt verum dicit, ita ineptum & Physices imperitum se prodit; quum de Hippocrate historiam, è Plinio exemplum sexus humani mutati adducit. Quippe neque ad rem facit hic sexus mutatio, & in plantis sexuum distinctio non vera, sed metaphorica & figurata doctis meritò censetur: igitur res vera, ratio improba. Nullus enim non nouit hic defeciisse Lolium à tritico, nec in fœminam abiisse, sed in vitium quodpiam, aut aliam segetis speciem: calidius enim & siccius est lolium, reliquo quolibet frumento, improbum

Melampyrum perpusillum luteum.

FVit & hæc ſpecies, hic addenda, vt pote nõ deſcripta aut depicta familiaris Galloprouinciæ ſegetibus. Dodrantem aut ſeſquiunciam vix ſuperat: tota facie ſuperiorem præſert, ſed flos illi luteus, & folia altius diuiſa, Coronopo propiora.

bum alendo, præsertim homini, tritico autem planè contrarium natura. Hoc enim homini salubre, veterinariæ autem nex plerúque. At lolium hisce, vti neque alitibus gallinis nocet nihil, illi tamen plurimum: quare specificæ differentiæ sunt, non maris aut fœminæ, vt blaterabat Commentator. Quinetiam Adamus Leonicerus, Germanus Botanicus minimè malus.

VSTILAGO.

{Germ. Fland. Brant. {Gal. Brusture.

NON è deprauatis humi granis, sed ambustis culmorum fastigiis, quæ iam spicari cœperant, istud vitium oritur, quòd ideo Brandt Germani, & vstilaginem recētiores dicunt: *Brusture* Galli, apud quos, inter siliginem, secale & auenas, frequens oritur. Dum enim in floris atque granorum spe adhuc est spica tenera, si compluta madidáque imbre fuerit, ac repentè sole feruidiore arefacta, iam vitium istud sterile fit, nullius in Medicina commodi comperti: cognitu tamen facile, quia culmis, foliis & radice est siligineis, vel auenaceis: Spica autem puluerulento situ fusco, aut atro obducta, quæ illico, quasi defloresceret in puluerem ambustámue teredinem cariosam, fatiscit. *Historiæ. Dodo. 321.*

CRATÆGONON.

CRATÆGOS, vel Cratægon arbor est, qua de inter Mespila dictum. Crategonum verò herba Cerealis videtur, & affinis melampyro, cuius vsus & esus, semen viuidum & genitale redderet, id enim τὸν γόνον κρατεῖν, est semen robore acuere, & quasi viribus imbuere. Nullius venit in mentem plantæ, cui aptiùs quadrarent notæ, quàm ei, quæ propter similitudinem recentioribus, alterum MELAMPYRI genus putatur. In Syluosis collibus, & deuexis, vmbrosis, Norbonæ, Angliæ, Sabaudiæ, & Pedemontis passim multa æstate fruticat, cubitum, sesquicubitúmque plusculis, & geniculatis germinibus, in alas multas diuisis, eufrasiæ ritu: sed multò crassioribus & maioribus, quas ab imo totas folia melāpyri, seu tritici vaccini vocati, vel luteæ cristæ gallinaceæ dictæ, psyllii aut linariæ ambiunt: Flores in summis herbacei ex luteo, calaticulis minoribus, quam Albæ digitalis, sed similiter digestis, & vt melampyri aut linariæ effigiatis. Semē in folliculo exiguo milio non dispari, cuius odor & sapor acre nonnihil testantur, vti & folia siccata. Ac tametsi videatur hic locus lacunosus & hians, tamen istud semen in pollinem pultémque ductum, esse Veneris incentiuum, & seminis genitalis quasi fermentum quoddam & cotem, non abs re reor. MELAMPYRVM *alterum Neotericorum.*

MELAMPYRVM an ALOPECVROS PLI.

Triticum Vaccinum Dodo.

{Germa. Kuweyssen. id est, *Pabulum vaccinum.*
{Fl. Peerstblommen

HVIC quæ plurima & noxia inter segetes oritur, proxima facie triticum vel pabulū vaccinum, Kuweyssen Germanis dictum, sed maior tota, & consimilibus cristæ Galli floribus, magnis, spicatis, vti cauda vulpina, eóque Plinius Alopecorum fecit: folia osyridis latiora vel rubiæ, quæ tametsi dispari magis ordine, tamen stellatim oriuntur: exigua & dura radix, floribus colore primulum purpurascentibus ex cœruleo, deinde dehiscentibus, luteo, cœruleóque permixtis in virorem marcescentibus, inter quos glumosæ siliculæ duo grana cohibent loliacea, triticis minora, & nigriora. *Histori. Dodo. 320.*

Vitium est tritici, & comes importuna, vaccis pabulo grata & innocua, & in quam triticum minus laudatum abiisse videtur.

PSEV-

PSEVDOMELANTHIVM.

Germa. Kaden & Kornroſz.
Fland. Cozenrooſen & negelbloemen.
Italis. Gittone.
Gallis. Nielle des bledz.

Mathio. effigiē Fol. 798.

PORRO ſui generis eſt Pſeudomelanthium vocatum, nam tritico permixtum atque farina in panificio veſca eſt: folia piloſa, pſyllii latiora, breuiora, caules rectos, proceros, piloſos, in ſummo caliculis oblongis donatos, qui quaternis, quiniſue mucronatis, exilibus vnguiculis, flores maluæ colore & modo ambientes. Semen copioſum fuſco pullóue colore foris, intus albido.

RELIQVA CEREALIA.

- *Oriza*
- *Milium*
  - *Vulgare*
  - *Indicum Plinianum, ſeu Mais Occidentalium.*
  - *Sorgo.*
  - *Panicum.*
  - *Panicum ſylueſtre.*
  - *Panicum Cœruleum, Indicum, vnde forte Iudum Dioſcoridis.*
- *Phalaris.*
- *Phalaris pratenſis minor.*
- *Lithoſpermum Plinianum.*

ORIZA.

- *Italis. Riſo.*
- *Germ.* Reiſz.
- *Flan.* Rcys.
- *Gall. & Anglis,* Ris.

Mathiol. 403.

VT ſemen ex India primum fuit allatum, ſic & indidem nomen adſcitum videtur, ORIZON Theophraſtus, Dioſcorides verò ORIZAM, Noſtrates trunca voce *Ris* vel *Riſo* Italis vocarunt. Notiſsimum illud Aſiæ & Europæ, ſed vnius duntaxat generis nobis viſum in Prouincia Norbonenſi & Hyſpania, ſed maximo prouentu in agri Mediolanenſis depreſsis, & patenti planicie vdi agri, quem tamen euripis & illicibus à flumine è lacu Maior vocato ductis, crebriùs, quoties opus vident, rigant: alioqui nullam aut caſſam ſegetem laturum, vt mirum ſit tam ſiccum & exuctum granũ, tam palluſtrem & humentem optare fundum, bonum alimentum & lautum ſuggere, etiámque valetudini prodeſſe poſſe. Huius meſsis ſerotina eſt circa æquinoctiũ Autumnale, quippe matureſcit æſtiuis ſolibus multis: eóque Septentrionales, tametſi humentes magis reſpuit tractus, vtpote alſioſos. In ariſta flexuoſa, ſed rigidula ſpicatim alterno ſitu inſunt grana, ſubflauo folliculo, acutis ſeu anguloſis ſtriis in longitudine donata: quo cum ſibi ſupernè hærentibus ariſtis mordacibus, exuta grana, candida, pellucida, dura & multò pultibus gratiora, atque candidiora quouis præſtantiſsimo tritico ſiligineo. Culmi hordeacei ſeſquicubitales & cubitales, radix tritici: at folia potiùs milii aut hordei quàm porri nobis (ni multum labat memoria) viſa in Longobardicis & Hetruſcis campis latiſsimis & vliginoſis, atque in Prouincia Galla. Eapropter Mathiolus Seneñſis, ſequutus videtur eos, qui ex Plinio ORIZAM hodie ignotam, radice Gemmeæ rotũditatis, flore purpureo, foliis carnoſis porri ſimilibus, & latioribus, altitudine cubitali, cum noſtrati vulgata Oriza inſcitè confuderunt. Illud porrò radicis rotundæ RVSVM, fortè ſit illud, quòd Romanis inuidebat iam tũ Aſia, & Syria Barbara, iureiurando adigere ſolita meſſores & inſtitores, ne prius quam excoxiſſent, vlli venderent, veriti ne ſemen in alias regiones communicaretur, quæ ſemina ſic coctione exanimata, munere

ORIZA *Plinii.*

accepta

accepta, nos metipsos non rarò fefellerunt. Plurimum & optimum alimentum fufficit probè lacti incoctus faccharo & amygdalo noftratis Oryzæ pollen, eóq; fanguinem & femen auget, quod non dubius animi ille Senenfis efferet fi in Mauritania vel Hifpania egiffet, vbi etiam ex Oryzæ macerato lacte frumento deftillant liquorem, limpidum primò, deindè oleofum habent, nec parũ fuauẽ, nec minus exhilarãtẽ fpiritus & inebriantẽ, quàm ipfum (quo illi abftinent, vel carent) vinum. Etiam eius pabulo mirè delectantur & dociles fiunt Aphri Elephantes.

Κέγχρος, MILIVM VVLGARE.

Flandris, Dirs *feu Milie.*
Italis, *Miglio.*
Germanis, Hirſen.
Gallis, Millet.

GRÆCE à minutis ficuũ granis feu gygartis numerofiſſimis, quæ κεγχρεωίδες vocantur, dictum videtur. Latinè verò quafi milleſimum ferat granum: eſt enim tantæ feracitatis, vt granum fingulum ternos reddere fextarios feratur. Niſi potiùs dictum putet quis quia communi nomenclatura Græci μελίνην vocarunt, tum Panicum, tum Milium authore Varrone. In Hetruria & Norbonenſi Gallia, primo Vere ſerunt, metúntque tertio ferè menſe póſt. Solum pingue, limoſum & glebam glutinoſam, & aërem tepidiorem amat: ab radice fibroſa Panici ternos quaternóſque culmos binum, triúmue cubitorũ altos, hirſutos harundinaceos porrigit: foliis & comoſa fœtura, faciéq; ſumma quadantenus oryzæ, ſed longè maiore & magis ſparſa fœtura iubata, comam harundinaceam imitante, & grauida puſillis granis, leuiore tunica tectis Phalaridis aut Lini, ſed rotundioribus, minoribus, magiſque lubricis, quæ tamen facilè friata, inque pollinem redacta panes, lagana, placentáſque cõflant, grauia concoctúque difficilia, & mandendo glutinoſa, atque ingrata, niſi mox quum cocta fuerint edantur. Eóque Venetijs, calentia adhuc eſitant & vœnũdat plebecula in compitis, addito elogio recentis à clibano vel furno caliditatis. Sed ſeu recens, ſeu vetus eſt, vtique compactæ compendio & ponderoſæ molis, prauũque ſuccum & multò ſiligine ac oryza deterius alimentum ſuggerit, vel quibuſuis Carbonarijs, opilionibúſque Tiriolenſibus Iudicibus, nedum Galeno: quós illic cum percontaremur, num vera ſcripſiſſet Mathiolus, nimirum eos poſſe victitare, niſi pane miliaceo, vel polenta lacte incocta, nos ridebant, & Commentatori ſimilem victum perpetuum & lautitias optabant, & ioco addebant, ſe non poſſe quidem perdurare, vt quorum res, pecuniáue neutiquam potis eſſet meliores emere panes. Auiculæ iſto non ſecus ac Phalaridis, Lini & Canabini ſeminibus victitant, vt Canariæ Philomelæ, Linottæ vndè aui nomen, & κεγχρίδι fortè à milio illi auiculæ, quam Galli *Querceron* vocant. Siccat tenuitate multa, pauco aut nullo eſt calore, eóque cerebri fluxionibus valdè accommodum. Itidem ad fluxiones artuum, flatúſque inteſtinorum magno leuamento. Torrefactis ſalis manipulis duobus ferreo cochleari vel imbrice, addunt milij tantundem, ſed ſubducto ab igni cochleari, nè vratur milium, quod calore & contactu ſalis vel furfuris, dum remiſcentur vnà crepat, medullámque candidam tumidam, Aniſi aut Cárui conditi parem, ſimilem, & concolorem adeo excludit, vt pueris ſpecie tragematis ſacchariti illudat. Ex ſaccis lineis excepta, calida admouentur, etiam partibus delicatioribus, torſionibus vexato abdomini, lateri, denique cuilibet ad humorem craſſiorem impactum digerendum. *Mathiol. 405.*

MILIVM INDICVM PLINIANVM *ſeu* MAIS
Occidentalium, *Frumentum Turcicum*, *vulgò*,
Flandris, Turckſkozen.

FRVGVM maxima & perquam ſpecioſa hæc noſtro orbi inquilina, indè à Neronis principatu in Italiam inuecta, iamque noſtra ætate magis oblectationi quàm Panificio ſata & culta, Turcicumque frumentum, tum vulgo tum doctiſſimo Fuſchio nuncupata eſt. Quem tamen perbonum doctorem, cum alias non ſemel, tum

hic potissimum immerentem lapsus incusat commentator Senensis: quòd istud Milium perperàm triticum appellarit, vt pote non ex Turcica allatum, sed ex Occidentatibus Indis primum asportatum. Atqui cum huius deliniationem, proceritatem & fœcunditatem scitè Plinius adumbret, cuius æuo nulli Europæorum nota fuit aut peruia Occidua India, perperàm illius primum allatum fuisse commentatoris Chronographia statuit: quare rectiùs naucleri qui ex Asia Turcica maiore, Indiis finitima aduexissent, Turcicum vocarunt. Radice, folijs, & floribus est planè Milij, sed multo maioribus atque culmis procerioribus, septenûm, octonûmue pedum, harundinaceis, rigidis, digitum & pollicem crassis, geniculatis & medulla farctis densa, candida, cuiusmodi saccharinæ harundinis, è cuius medio, inter geniculorum & foliorum sinum se prodit Cylindrea effigie Typhæ claua crassiore, sed breuiore, tunicea & tenui vagina operta, in qua conduntur grana Pisi magnitudine, compressa & denis pluribúsue versibus rectis scitè & arctè stipata, colore purpurea, interdum fulua, nonunquam alba & fusca: quorum varietate flores vtique concolores miliaceis similes respondent, in summóque culmo nutant nullo indidem prodeunte grano, raro naturæ luxu, quæ non vt pararet vmbram fœturæ, sed vt ostento spectatorem oblectaret, eosdem cassos semine fecisse videtur, quod rarò alijs in frugibus animaduertas. Aprili & Maio triduo maceratum semen (vti cætera duriora grana) compluto mandant aruo, scrobibúsque depressis infodiunt & operiunt, non secus ac Pisa, & Fabas rurales. Maturat Augusto & Septembri in Anglia. Perunianum MAIS verò ferunt, qui illic fuerunt, ferme totó vertente anno posse & seri, & meti. Est quod, trimestri, bimestríque aut sex hebdomadarum spatio maturat, prout terræ & ætheris fert temperies, nec dispar sementis facilitas in Asiaticis Orientalibus Indiis. Est huius MAIS panis, vt miliaceus, grauis & gratus minimè ventriculo: præsiccus enim & terreus, alimentosi succi expers longè nostrati siligineo bonitate inferior, quem Phronea illi genti apparauit, vt similes haberent labra lactucas. Mouendo puri, faucibus, saliua & mansu subigunt quidam: dulcedinem quandam insulsam percipias & gluten, quo, occlusis calori natiuo spiraculis, facilius & citius pus fit.

SORGHI ITALIS & GALLIS.

ESt etiam Sorgha re & nomine Indicum Milium huic affine, & indidem aduectum, sed vt minus speciosum, ita frequentius multò in Italia, præsertim vbi secus viam, & tuguriola rustica: inter Patauium & Ferrariam, videas hanc segetem Septembri mesibus aptam, quam Vergiliarum ortu seuerint. Similiter superiori harundineis quaternis, quinísue, medulla farctis assurgit culmis hominis proceritate, gracilioribus aliquantò, fuscis, geniculis tuberosis, superioris folijs mucronatis, sed summitatibus spicata fastigia Panico maiora insunt, quæ post delapsos flores luteos, grana oblongæ rotunditatis, subrubra, canabis, milij maiora duplò, & duplici tunica inuoluta promùt. Miselli illic coloni pertæsi operæ & longioris moræ, qua egent cæteræ fruges, sorgam serunt ad panẽ faciendum, aut columbis & pullis alendis. Concinnant etiam scopas huius arefactis rectioribus & rigidioribus, exilibus summis viticulis, aut virgis, ad vestes pannósq; quoslibet verrendos in Italiæ & Galliæ varijs locis.

Extat apud Do. de frug. pag: 17.

PANICVM.

- κέγχρος & μέλινος: *Italis, Panico.*
- *Germanis,* Phenich & Heydelphenich.
- *Flandris,* Panichkoren.
- *Gallis.* Paniz ou Panic.

ΕΛυμον & μέλινον vocarunt Græci, vndè & Milium Latini authore Varrone: fuit enim promiscua nomenclatio, Milij & Panici propter communes tum naturas tum vsus. Est quippe species milij, sed Panicum dictum à glomerosis tuberosisue quasi racemis, in paniculam, siue conicam spicam hirsutam, nutantem, palmum & sesquipalmum longam aggestis: Miliaceis, sed exilioribus, numerosioribúsq; multo granis, multáque

Mathiol. 406.

multáque tunica obsitis concoloribus, interdum albis, fuscis, interdum ex pallido luteis: folia item Miliacea, mucronata in culmis firmis harundinaceis densè geniculatis quinùm, senúmue pedum. In Gallia & Vasconia vltima, etiámque Belgicæ Galliæ hortis, sed fœlicius in soluto & sabuloso aruo, siccioréque & tepidiore Climate. Nullius ferè commodi hodie, nec Officinis, nec Panificio: est enim præsicci, macillenti, & leuioris, vt sic dicam, alimenti, eóque auiculis ad cibum erogatur, non secus atque Phalaridis & sylvestris iam describendi, spicæ.

PANICVM SILVESTRE.

DISTAT nostrate Sylvestre vocatum, inter Italiæ & Norbonæ rudera, & vrbium areas plurimum oriri spontè solitum, non solum cultu, sed etiam spica peculiari, nec in turbonem collecta, sed minore multò & alterno situ summo cauli hærente, Persicariæ, aut Potamogetonis similitudine. Cætera verò facies multum præ se fert Panicum, stipula, folio, culmo, radice, & internodiis: omnia non dissimilia, tametsi longè minora, eóque Panici recepto nomine herbariorum donata, vsu hodie neglecta.

PANICVM COERVLEVM INDICVM
vnde fortè INDVM DIOSCORIDIS.

QVID possit in plantarũ ortum & educationem æther, aër, & tellus, vel hęc luculenta, si quæ alia planta, luculento exemplo erit: cuius semen recens ex Indijs acceptum, & summæ humanitatis, & summi admiratoris stirpium, generosi Ioannis Brancionis Mechliniensis munere acceptum, à nobis Monspellij hortis satum Martio mense, antè Augustũ harundinaceos culmos, quales cannæ saccharatæ, hominis proceritate erexit: crassiores digito, medulla fungosa pallente farctos, rectos, geniculatos, qui proximè radicem (quam pro sui magnitudine minorem, & ferme Panici prioris magnitudine habet) cœruleo, eleganti, nitido purpurascunt, vti etiam in summo cylindreę spicę vel coni supernè retuso fastigio, ad effigiem Indici MAIS, seu Milii Turcichi, nitent stamineis apiculis florum ex cœruleis dilutis & gemmulis, grano densè elegantérque stipatis, oblongis, teretibus, cœruleis, auenæ nudatæ similibus quadantenus, minoribus, copiosissimis. Folia harundinacea, medius secundum longitudinem neruus percurrit, lata medio tenus internodia inuoluentia: gustus miliaceus, vsus nullus, quia inter rarissimas fruges rara hæc.

PHALARIS.

Φάλαρις {Flandris & Germanis} Spaensch saet & Saet van Canarien.

Dodo. foli. 317.

NON modò è Canarijs Saccharinis & Hiſpanijs, ſed etiam Norbonenſi agro, via ad Magalonem propè ſegetes ad pontem, Phalaridem veram, eiúſque enatum ſemen fœliciter in Belgio & Anglia habuimus: quò inſtitores Canarijs Philomelis pluſquam ſaccharatas & mellifluas cãtilenas modulantibus alendis vœnum aſportant ſeminis magnam vim: Seſamo paulò maius & concolor, aliquantò depreſsius, & minus quàm lini ſemen: in ſpicatis culmis, & glumis aceroſis, æqualibus: cubitales ſunt culmi, geniculati, folijs & radice hordei, aut potiùs, vti tota facies, Zeæ. Alimento eſt, & nõnulli panes pinſendos curant, eſitántque ad calculum farctúſque veſicæ.

PHALARIS PRATENSIS MINOR.

Trago Ægylops Pli.

Inter Icones Hiero, Tra. 204

QVO modo & quantum diſtat gramẽ pratenſe minimũ à canino gramine, tantũ hæc à Phalaride: quippe non in ſegetibus, ſed herbidis pratenſibúſque Germaniæ, Galliç, Angliæ oritur, gracilioribus ac fuſcis ex ſanguineo lucidis ſtipulis, ſeſquipalmaribus, interdum & pedalibus, per ſumma in ſericeis capillamentis ſparſim copioſas glumas geſtantibus, nitidas, ex atro fuſcas, & ſemina ſuperioris phalaridis duplo minora: folia item & radix minimi graminis vel Iſchæmi.

LITHOSPERMVM PLINIANVM, *ſiue Maius.*

LACHRYMA IOB *ſeu Chriſti.*

GAlloprouinciæ & Norbonẽſia vireta, præſertim Cœnobiorũ, nondũ inteſtinis bellis effer uentibus euerſa, hanc plantam ſedulò colere ſolita erant, ſeminis lapidei cauſa: quo traiecto filo preculas funditabant & ſupputabant. Et etiamnum ad calculum Renum & Veſicę ſaburram, polline & decocto præſidium vulgatum. Rotundum, leuiter altera parte turbinatum, altera nonnihil depreſſum, Staphylodendri baccæ haud diſimile, magnitudine Ciceris: nitore, lęuore, candore, colore Lithoſpermi maioris Dioſcoridis: ſed duritie ſilicea, & lithoſpermo multò pertinacius: præſertim quod è Creta, Syria, atque Rhodo allatum, & ſpontè natum erat: medulla intus pauca, guſtu emplaſtico: noſtratis autem folia Orizæ, milij, vel puſillæ harundinis, palmum & ſeſquipalmũ longa, digitũ lata, ſurrecta: ſtatim ab radice Tritici culmeos cauliculos, geniculatos, rotundos, cubitum altos complexa: quorum è ſingulo ſinu ſingulæ barbulæ (vt hic Plinius ait) ſeu panniculæ miliaceæ prodeunt, ſeménque continent magnitudine ciceris, duritie lapidis, vt idem deſcribere pergit Plinius. Cuius ſi quis exactiùs verba perpendat, & cum vtroque comparet Lithoſpermo, facilè animaduertat vtrumque ab eodem deſignatum, ſed (qui illi penè fatalis lapſus, vt de Chryſanthemo monuimus) in vnam deſcriptionem conflatum. Primũ Διόσπυρον, id eſt Iouis triticum indicat triticeis aut harundineis ſimilem, aut congenerem: herba quinquũcialis, folijs rutæ duplò maioribus, ramulis ſurculoſis, craſsitudine Iunci, quæ ex vtriuſque deliniatione mixta ſunt. Sed poſt addit lapillos magnitudine Ciceris, duritie lapidis, cãdore & rotunditate margaritarum, cauernulas habent qua pediculis hærent: quæ poſtrema prorſum Lachrymæ Iobeæ quadrant, neutiquam Dioſcoridis Lithoſpermo. Quod licuit illi quãplurimis in agro Romano locis videre: haud ſanè tam ſtupẽda mirabilitate, ſi vulgo cognitũ Miliũ ſolis intellexiſſet: eóque dicit, ſibi non hærentẽ, ſed vulſam viſam plantam in Italia creſcere, puta hortis. In Creta optima, nimirũ natiuo ſolo: quin tantus decor veluti cãdicantibus margaritis: cæteráq; inibi verba, neutiquã deformi & triſti Lithoſpermo congruant, ſed Lachrymæ Iobæ longè hilariore & iucundiore aſpectu: quibus

quibus intus ineſt ſemen (vt idem dicit) & ſubtus cauernulæ, neutiquam cõmuni. Mutat hic Rapſodus Senenſis, & ſuperiùs in Fuſchium ineptit, & ſuperiore volumine nobis Phalaridem vorarat.

Αλωπέκερος THEOPH.
Cauda vulpis Monſpelienſium.

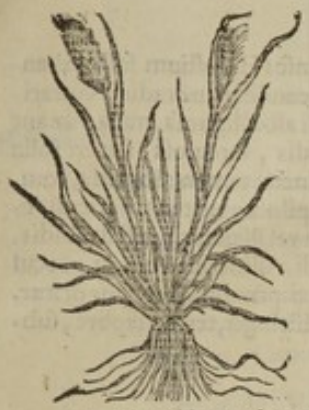

HERBAM quam caudis Vulpinis ſimilem & cognominem factam dicit Theophraſtus, cùm de ſuperiorum collatione, tum verò de iſta Philoſophi deliniatione, notiſsima eſt, frequénſque maritimis ad Magalonam Aquas Marianas, & Monſpellio propinquioribus. Pedẽ alta tota planta, albicans tenui canicie & triticeis culmis, folijs, geniculis & radicibus exilibus. Speciosiorem tamen ex ſtauo pallentem, paleo colore molliorem, & denſa lanugine obductã, pilis delicatioribus & longioribus in Vulpinam caudam, etiam vulgi illic ſuffragio & nomenclatura, eleganter effórmatam habet, qualẽ & vndè Theophraſtus nomen mutuo habuiſſe dixit: ſapore frumentaceo inſipido. Huius autem non vſquequaq; accuratus interpres Plinius, videtur σελεφῶς (quam Melampyrum Belgij hariolamur) loco Alopecurũ accepiſſe: vti deſcriptio liquidò docet. Nam quòd nonnulli Plantaginem, etiam alij ortigen acceperint, non propterea plantago ſit ſtatim cenſenda, vt monuimus, varijs adducti exemplis in Stœbe: ſunt enim nomenclationes vulgi incertæ, niſi certioribus ſtabiliantur coniecturis. *Lib. 7. capi. 10.* BELGARVM. *Melampyrum.* *Plin.* σελεφῶς.

HOLOSTEVM DIOS. *floribus albis*
vel ὁλόστεον *Æginetæ.*

HERBVLA ſit oportet tota tenella & graminea holoſtium, ſic contraria notione dicta tota oſſea, quaſi nihil duri oſſeíue haberet: ſic etiam Græculi τὰ γλυκέα id eſt dulcia fella contrario ſignificatu, vt quæ ſint amariſsima, vocant: ſic etiamnum vulgus Iuam moſchatam, & Vnguem odoratum dictitat. Duæ verò ſunt plantæ gramineæ, quarum altera perperam à Doctis: altera non malè forſan à nobis, proponuntur. Quãplurimis Galliæ, Belgiæ, & Angliæ locis incultis, & viarum marginibus, exiles, tenellos videas & humi caducos, per interualla geniculorum, bina folia gramineis breuiora, acutiora, habentes cauliculos: floribus lacteolis Ornithogali, & Morſu gallinæ minoribus: vtriculos, Lini ſeminis, aut Anagallidis ſimiles relinquentibus: Radicibus ſtamineis, albidis geniculatis prolixè per terram vagantibus, gramineis multò exilioribus, quibus tamẽ etiam hodie abutuntur quamplurimi Angli Pharmacopœi, graminis loco & ignoratione. Hanc Lutetiani Pariſienſes præceptores iamdiu holoſtium opinati ſunt. *Perperam Fuſc. Gramen. Icon: 74.*

HOLOSTIVM ALTERVM.

SED enim noſtra hęc multò breuioribus & crebrioribus gramineis vix palmeis viticulis, & folijs exit Coronopi diuiſura, in ſuperiore ambitu ex fuſco virentibus, delicatioribus fermè, vt Capillarium, ſparſis. Radix tenuiſsimis cirris, & capillis pluribus Adianthi veri, ternos & quaternos digitos prolixa, pulla & albicans fuſcedine. In Norbonæ ad Veganium, & propè Lugdunum, etiámque in Alſatia Germaniæ vidimus, ſaxoſis & incultis ſterilibúſque collibus. Guſtu exiccat & adſtringit, grata ſatis & cuiuſdam lentoris non immunis. Quare multò certius quis hanc verum holoſtium profiteatur, quàm SERPENTINAM vernaculè vocatam & Mathiolo Holoſtium putatam, cuius radix adeò non eſt capilli tenuitatem aſſequuta, quod vult Dioſco- SERPENTINA. *Eſt apud Mathiol. Fol. 494.*

rides, vt crassicie lignosa & fusca minimum digitum fermè crassa manifestò conspiciatur. Reliquáque planta capitulis & semine plantaginis: non molicella aut tenera, sed durior, rigidiórque, quàm vt holostio datum sit. Folia illi iuncea, angusta, crebra, in terram procumbentia.

HOLOSTIVM MONSPELLIENSE

NEc quam Monspellienses Holostium suspicabantur probãda, propter eandẽ planè radicis cõtrariam notã. Est enim (tametsi alba) lignosa, crassa, Iuæ aut Cotulæ, aut Cichorii æqualis, furculosa, statim folia Psyllii aut Coronopi non incisa tamen, albicãtia, complura, & nõnihil lanugine pilosa emittens. Viticulis etiam & floribus Coronopi vel Plantaginis, sed albidis. In Monspelliensibus aridis oliuetis, & non procul ab aruis viáque Boutoneti proxima frequens oritur. Exiccat & hæc nonnihil, adstringit, terreo sapore, subsalso, saliuam ciente.

PHALANGIVM an MOLY PLI.

φάλαγγιον.

Non rectè Dod. Moly. Fol. 348

NON sine dispendio nostræ cognitionis, & tædio conquisitionis omissa sunt folia Phalangii, in Dioscoridis Plinióque deliniatione. Cui tamen multùm diúque, vt nonnihil quod bellè quadraret, nanciscerémur, a nobis elaboratum est. Lugduni in colliũ accliuibus ad Rhodanũ, non procul ab arce noua Lucernæ portæ, & Pedemontis Taurino, Eridanóque flumini collibus vicinis planta est gramineis folijs latioribus, pallidioribus, caulem imum cubitalem & sesquicubitalem amplexis, ab vno ortu exeuntibus & reflexis, radice exili, fibrosa: plures pusillos ramos in summo promens, quibus ex pediculis flores aptantur candore & diuisura Lilij, sed crebriore Asphodeli pares, nec absimiles. Semen angulosum pericarpio Lini, aut Asphodeli occlusum, sed multò minus. Varijs Londini & in Belgio hortis colitur, nominéque Phalangij donatur. Multò sanè aptiùs quàm MOLY, seu Dioscoridis, seu Plinij, vt nonnulli voluerunt non indocti: nullo enim bulbo, ne quidem atra radice præditum est, vt cætera taceamus.

PHALANGIVM CRÆTÆ *Salonensis.*

DVM Monspellio Galloprouinciæ Massileam lusum iremus, cumplures commilitones per Cretam, glareosã sue, & fusas planicies Salonæ, quæ vocantur *Craux de Salon*, alteram non dissimilẽ huic copiosam collegimus, nisi magnitudine differentem, quæ pedem vix æquabat: & folio minore quidem, sed crassiore, rigidiore multò, ad Garyophyllatã accedente. Iunio flos, & semen Augusto fundebat similia, sed minora.

PHALANGIVM. H. TRAGI.

PHALANGIVM verò singularis iudicij Tragi, non Lilij flore, sed potiùs papposo flore quopiam visitur Iunci, cui item folio, caule pedem alto, totóque habitu accedit, quò etiam referemus.

PHALANGIVM MATHIOLI.

Mathio. 833.

COMMENTATORIS Senensis verò Phalangium pictum, vti pleraque alia, nec descriptum nobis, nec multis doctioribus nusquam visum, (fortè nec Mathiolo) qui quasi mutus foret, sculptori munus commentandi relinquit. Multus alioqui hic & alibi, in ex Ruellio & Plinio iamdiu pertritis locis vel interpretationibus conferruminandis.

ARVN-

ARVNDINES

- Arundines
  - Saccharina Indica
    - Saccharum.
    - Sacchari purgandi ratio.
    - Saccharum
      - Candum candidum.
      - Candum violaceũ venetorum
    - Arundinis Indicæ siué Saccharea mel, & Sal Indum Æginetæ.
    - Mel apum.
    - Oleomel.
    - Manna, Ros seu Drosomeli vel Aereomeli, & Melisaccharum.
    - Manna
      - Israelitarum.
      - Brianſonnenſis.
      - Calabrienſis.
  - Vallatoria aquatica seu Phragmites harundo.
  - Δόναξ Satiua noſtras.
  - Fistula, vel Syringa & scriptoria.
  - Naſtos seu farcta, Toxica Theoph.
  - Aulitis seu tibicinaria fœmina.
  - Calamus odoratus Libani.
  - Cannacorus, Canna Indica Neotericorum.

HARVNDO SACCHARINA INDICA.

NON modò effigie, quę illi cò Miliũ vel Panicũ intuenti offert, sed etiam natura & vsu hunc proximè locũ sibi vendicant Harundines: vt quarum radicibus tusis arefactis & in farinam molitis, etiamnum hodie nonnullæ gentes panem nõ insuauem conficiunt. Quinetiã gramineo est sapore, etiam noſtratis arundinis radix. Et ea quæ Saccharum fundit delicias lautitiásque, tum culinæ, tum Pharmacariæ vtiliorné an similior Miliaceis sit incertum est, idcirco hanc illis proximè subdere consilium est, Medius siquidem inter Miliaceas atque Arundinaceas videtur hic Saccharatus Calamus, nobiliſsimus hodie & orbi Europęo iã multis ad Mediterraneũ Oceanumque tractibusinquilina: vt Hyspanicis, Lusitanię, atq; amœniſsimis Olbię in Galloprouincia viretis, non procul, & ex aduerso Stœchadibus insulis, quem virentem ini bi & alibi habuimus, & in Belgio meminimus. Septenum octonúmue pedum calamos pollice craſsiores, densis geniculis, fungosa, perquam dulci, succulentáque medulla obfarcta albida promit. Folia binos cubitos æquant, anguſtiora tamen Donacis, scabra &

secundum longitudinẽ striata, numerosa: Stolones harundinibus cęteris concolores, complures amplectẽtia, angustioa quàm ea sunt, quibus Saccharatæ Metæ inuolutę passim apud institores cernũtur. Comoso flore, & quadãtenus Sorgi. Radix ad Cannæ radicem accedit, sed dulciore, succulentiore, minúsque lignosa: vndè germinula erumpunt sationi oportuna, resecta. Panguntur etiam taleæ imæ radici absciſſę, atque bellè primò proficiunt in Gallia & Belgio, sed hyemis sęuicia enecantur, humentis soli, sed tepidioris aëris & auræ alumnæ atque amasiæ. Laticem hæc dat prorsum incomparabilis vtilitatis esui potuique, secundæ atque aduersę valetudinis cuiuis ætati, sorti, & regioni plusquam mel merum, & meras cupedias. Nec tamen Indico hodie prima laus, tametsi ex India primùm in citeriorem Asiam, Rhodum, Cyprum, aliáque non pauca loca trãsmisissent. Nam hodie Canarium & Maderense longè omnibus suauitate & candore excellit: quippe tametsi quod Genuam, Massilæam ex India, Alexandria, & alijs Aphricæ emporijs, Liburnicis Venetias asportant, sæpius excoctum, candore marmoreo Canariũ prouocat: multò tamen suauitate & dulcedine gratissima superatur. Dum enim lixiuio illo acriore, quasi sapone ex calce parato, fęculentioris, nigrioríſque pinguedinis sordes eluuntur & absterguntur, vber dulcedinis gtatioris perit, atque nescio quid rancidæ acrimoniæ inuritur: vndè bilis gignitur, & sanguis vritur, caput grauatur. Quod quilibet nosse potest ex esu vsúque Thomæi rubri vocati Sacchari, ex cognomine insulæ, sub ipso fermè Æquatore sitæ. Antuerpiam enim & Londinum Angliæ, vbi defęcare solent quidam industrij artifices, si gustes adhuc impurum & rubrum, multò suauius & dulcius reperias, quàm excoctum, lixiuiáque & cortinas expertum. Et quia, qua purius reddant industria, cœlant Pharmacopœorum plebem: lubitum est hîc monere. In Cortinã seu ahenum, sacchari Thomæi, vel alterius quantum volunt, immittunt. Lixiuij fortis sola ex calce viua parati, iustum modum, & quod ebullitioni, despumationíque suffecturum sit, affundunt: tum agitatione, scopulisque spumas tumidas multorum albuminum ouorum sensim affundunt, vicissim despumando, & rursum instillando, donec situlam plenam mellea & sordidiore pinguedine, despumãdo exemerint. Tunc probè lympidum & fuluum factum syrupum, lixiuio nondum absumpto, transmittunt per cilicium, colum, vel stamen, quo inibi festucas, quisquiliásque relinquant. Tum feruet denuo, donec expirarit in vaporem lixiuium. Quod si (vt ferè fit) feruens saccharum impetu, artifice inuito, labrum effusione, & ebullitione superet, non aquam: nam sic (vt illi loquũtur) decoqueretur, recrudescerétue: sed butyri momentum illicò addunt, atque actutũ resident vndantes spumæ. Iam è syrupo ad duritiem excoctum, saccharum in nolas, infũdibuláue figlina vasa, (Veneti ęnea) quibus subtus in angustiore loco inest foraminulũ, priùs fontana imbutas, Saccharo adhuc calente, opplent, eodem obturato foraminulo: recundúntq; promo, cella, aut Hypocausto sicciore, tepidiore cumque indurueriť. Metæ ordine dispositæ latiorem basim inducunt, luto ex figlina fusca aut pulla terra & aqua calida subacto dilutiore, loricam latam duorum triumuè digitorum. Quæ crusta vti partim loci, partim sacchari tepore sicco & bibaci; aruerit, demitur, noua apponitur: bis térue repetũt: sed singula in mutatione fusi mucronem in foraminulum immittũt, vt faciliùs effluat crassamentum pinguius, & sordidius, quod Syrupum vulgo vocant, Gallis *Melasse*: qua quidam improbiores pharmacarij, suos stercoreos syrupos cõdunt. Postremò bis aut tertiò ex Metis erutum fontana liquefaciunt: rursúmque in Metas infuso, reserant subtus foramen, supernéque lutum addunt, cuiusmodi diximus.

SACCHARVM CANDVM.

NOstri etiam est candoris impertiri discendi cupidis modum, quo Veneti Candum saccharum efficiunt. Primæ notæ, seu finisimi vocati Sacchari accipiunt vicenas tricenásue libras, pauca aquula fontana, vt liquescat, faciunt: & nè multum in multa aqua bulliat (nam flauescceret) & quia parum aquæ inest illicò in crassum syrupum abit. Tunc arundinaceos bacillos, aut ridicas pusillas, quas prius cancellatim, decussatímque ad ollæ imum, & latera aptarint, mersa saccharo syrupóue calente, & vas paulò superius, quàm medio tenus opplente, multum inuolutum bombace densa, vas cella, aut officina calefacta reponunt super assere, semimense aut viginti post diebus aperiunt os, & nõdum concretum syrupum prius effundunt, repente affusa calida, ad syrupi eluendam pinguedinem.

guedinem. Qua denuo & illicò affusa, reponunt quouis calidiore, aut quouis alio loco; effractóq; eodem die aut biduo vase, pellucidi candoris crystallinas bacillis aggestas habent glebas, multò durissimas, quas citiùs vres, quàm liquefacies igni, nisi liquore addito.

CANDVM VIOLACEVM.

PVRPVREVM Violaceum æquè pellucidum, sed pulcherrimum, nec minus vtile, solis Venetis, dum illic ageremus, notum, sic paratur. Sumito, exempli gratia, sacchari finissimi ℔.vi. liquescant & bulliant quàm fieri potest paucissima aqua, donec ad tabellarum electuarium crassitiem deducatur. Tunc affusis vncijs 24. expressionis coactæ, cõpendiosæ, & recens eductæ ex frigida & violis contusis: aut potiùs violacea stillaticia (ne vires colórue deleatur) recrudescat, seu (vt illi loquuntur) decoquatur, vt recedat ad syrupi superioris simplicis Candi crassitiẽ. Festucis olla, & eodẽ loco & modo paretur elegantissimum Violaceum. Dum saccharo percocto miscetur Violarum dilutum, vel expressio purpurea, qualem diximus, addendo aliquot guttas succi Limonum, viuidiore colore & limpidiore diaphano placebit.

Denique vtilissimum simul atque fragrantius, curauimus parandum, additis drachmis duabus Iridis candidissimæ lacinia inuolutæ, quæ amica societate, solita est Violæ fragrantiam & gratiam, tum addere, tum excitare, nec parum sic Arteriacis commodi adferre. Sic decet nitidum Pharmacopœum parare, nec perpetuò, quasi misellus foret seruitor, Seraphico Vercellẽsi radiato Apollini auscultare, qui imperat vas cõdendum & obruendũ sterquilinio, vt fermentando & putrefaciendo (fortè & ipse persuasus à Theophrastinis stercoreis Philosophis) suaues imbibat penitus fragrantias & vapores, stercoreósque adsciscat spiritus.

Multa scitæ elegantiæ etiam è saccharo conflantur, loricantur, condiuntur, & cõcinnantur dulciaria & tragemata & gulæ blandimenta: quibus quia prolixiora, supersedemus, consultò prolixitatis hostes perennes: nedum vt Triuiales, prolixásq; lites huc adducamus ex Ruellio, Manardo, Fuschio & alijs, Senensis exemplo. Vt quid enim quærunt tamdiu & blatiunt tam multa, notum ne fuerit Antiquis saccharum? Sanè fuit, etiã Dioscoride & Galeno antiquiori Theophrasto, huiúsque præceptori Philosopho. Ait enim Theophrastus mel arundinibus Indicis excipi: eadem ferme etiam Aristoteles. Quod porrò vlteriùs tumultuantur & scisitantur num illiusi fuerint saccharo hodiernò? ex historia in promptu responsum: Galenus φασὶ, id est, inquiunt dicit, oriri scilicet in Indicis harundinetis Mel saccharum vocatum: igitur auditione magis, quàm exploratione norat. Et Paulus facetè censet inter sales SACCHAR, SALEM INDVM sapore dulci, saccharum innuens, dentibus vt sal fragile. Quinetiam Plinius, quasi valdè rarum, nec adeò alimentosum vel familiare foret nostro corpori, inquit sumi quantitate nucis castaneæ aut auellanæ. Eóque primò è Græcis Actuarius, Medicatos succos saccharo excepisse, nonénque Iosacchari, Rhodosacchari commentus fuisse putatur. *Sal Indum.*

At Dioscorides paucis litem dirimet: Salis in modum concretum, & dentibus fragile saccharum, in India, & fælicis Arabiæ arundinibus, quod aqua solutum, potui, stomacho vtile. Sed addit καλεῖται, id est, vocatur: vtpote cuius nõ valdè certus erat: quia vsum tantum nondum ars locupletarat. Vocarant quippe rem minus notam propter dulcedinem Mel: quemadmodum sal Ægineta, propter concretionem duram, lucidam, fragilem, & candorem. Rimas namque anulæ harundines, præ senio, aut turgidæ, agũt, excludúntque succum saccharatum pauciorem, sed solidum, & salis aspectu, quale vulgatum arte excoctum saccharum, etiámque vt Candum. Quia verò admodum paucum & exoticum, minus erat notum, vsúque receptum: quod neutiquam mirandum, cum Manna roridum, Lariceúmque, Europæ multis locis familiare, illis penè fuerit prætermissum: quia nondum commodum experimento auditionéue compererant.

Norbonensis Varro & Strabo, etiamtum ex radicibus succum premi suauissimum, ex arundine arborea non nimis magna.

Strabo arundines Indicas gignere mel sine apibus: Igitur si μελίττης seu apis non est pensum, non erit mel, seu melissæ excrementum, sed plantæ: quam eiúsue laticem, Sacchar Indi vocarunt.

Et Seneca à nobis facit: Inueniri in India Cannas, quarum humor pinguis, dulcísue, in

in mel abeat. Et sapor cannarum fermè omnis dulcis, radicis præsertim. Fluxiones sistit suffitu Saccharum. Et nostrate Candum, etiámque vulgatum abstergit, oculisque prodest, vti tempore Dioscoridis faciebat Spontaneum: quare idem esse nulli controuersum. Nec hodie foret ignotum illud Antiquorum: cum vniuersa pateat per Mediterraneum & Oceanum Æthiopicum Arabia & India.

MEL APVM COMMVNE.

SACCHARO nobilitate, vtilitate & origine proximum mellis nectareus liquor: quem largita videtur Phronęa populis fermè omnibus, pręsertim apud quos sacchari arundo nullo nequidem mangonio, cultu viuere quit. Eadem vtriusque natura, ortus & ferme modus videtur. Verũ mel calidius, acrius, aëreum, magisque igneum & spirituosum: vnde tantopere prodesse senio confectis & calori languido, Democratis exemplo fertur. Nec abs re sanè, quippe vini saccharique vigorem, vitam & efficacitatem mel meri-
MVLSA. tò complexum esse quis dicat: MVLSA enim, vbi aquæ plurimum, mellis non multum, diuturna intestináque mellis ebullitione, in vinum vicinúmue saporem multò vtilissimũ
MEDA. abit. Et Pannonica seu Polonica Moscouitarúmque potionum MEDA vocata, atque Cambricorum Anglorum METEGLIN, suauiora sunt, & salubriora non paucis optimis vinis. Quarum quidem vsum, quàm scimus certò profuturum Meridionalibus, tam lubenti animo illis hic impertimur: quæ sic habet.

Rec. Mellis boni Lib. 20.
Aquæ pluuiæ, fluuiatilis vel fontanæ Lib. 120.
Bulliant despumando ad Libr. 80.

Quibus semifrigefactis, inditis in vas vinariũ, addantur fermẽti panis, vel Alæ, vel Byeræ acidioris vnciæ. vi. vel quod satis sit excitandę ebullitioni & defœcationi. Et vnà de licinia vel nodulo hæc suspendantur mergantúrque, nec fundum tamen tangant arromata.

Rec. { *Cinamomi, Granorum paradysi, Piperis, Zingiberis, Garyophyllorum crassius contusorum* } *an. drach. ij.*
Florum sambuci Man. 1. in dolium mersorum.

Sinantur in cella vinaria tepente per hyemem: estate verò in sole maneant 40. dies, vsquedùm adsciscat vineum saporem & exuat dulcorem ingratiorem mellis. Qui vinum colore ementiri cupiunt, panni Tornesolis (nomen sonat heliotropium purpureum verrucarium) Lib. S. addunt. Nonnulli efficacius & gratius, addita vini tertia parte, reddunt. Hæc si quis, non vt quotidiano potu, sed quasi medicato vtatur, multum commodi percipiet, tum ad febres quartanas, tum ad cachexias, & ad morbos cerebri, quibus potus vini pernicioſus, vt Epilepsiæ & Analepsiæ: adq; noxas aquarum corrigendas, vbi hę multas putridas febres excitare solitæ sunt: eóq; Troglodytæ, propter multos fructus aqueos, & putres aquas plurimo, tametsi feruida in regione sint, vescuntur pipere.

METEGLIN.

CAMBRICVS etiam ille potus Metegla, non patrio (vti putant illi) sed Græco nomine dictus, vt multò salubrior parari potest, ita multò dignior qui Transmarinis innotescat: est namque altera liquida & limpida Septentrionis THERIACA. Eadem proportione fermè miscetur mel & aqua, adduntúrque despumatis herbæ siccatæ quamplurimę, fermè numero sexagenę, bulliúntque diutissimè ad dimidias, interdum ad tertiam partem. Quò fit (vt cõtra quàm ferunt vulgata Pharmaciæ documenta) diurna coctione herbacei viroris & saporis exuat fastidium, adipiscatúrque vegetiorem, & quasi tertiam quandam peculiarem alendi vim, & gratiam saporis Maluatici vini æmulam, nec minus durationę perennem. Triennij enim & quadriennij colore, crasi, & sapore maluatici vel Muscati Meteglam non rarò illic bibimus. Quotidiano hæc senibus potui

potui placet,& plurimùm prodeſt : nec adeò temulentiam vertiginoſam, ſed amœniorẽ facit. Multò aptior foret & vtilior,ſi Medici Docti Inſtituto,quilibet ſibi accommodam parandam curaret.

Quibuſdam naturis,etiam hepate calidioribus,mel ieiuno ſumptum ventriculo,multùm conferre ſcimus,& compertum(ſecus quam vulgò videatur) maiore copia & ſatietate ingeſtum crudum purum Anglicum plus prodeſſe, quàm moderatè ſumptum Hiſpanicum, optimum putatum. Quippe acrius Atticum, Norbonenſe, vel Hiſpanicum crudum, facilius in bilem abit, magis ſanguinem adurit, & minus ventrem ſubducit, nec perindè recens hîc habetur. Minus ſpecioſum ac delicatum Anglum: ſed quibuſdã, præſertim ſaltibus & paſcuis,vbi lana commendatior,lectum,vernum aut æſtiuum,biliosa excrementa inferius extergendo pellit, & aciei oculorum prodeſſe putatur. Venetias & Veronam ad Theriacæ confectionem delata ſæpius Græca famigeratiſsima,Attica & Hyblæa mella guſtauimus, fuluiora & puriora, ſed minùs candida Norbonenſi aut Hiſpanico : quæ duo tamen celebriora apud Francos, Germanos, Belgas & Anglos, adeóque multò cariora.

TVRONES NORBONENSIBVS.

Italis, Amigdalato.

ISTO Norbonenſes Pharmacopœi parant placentulas niuei candoris Turones illíc vocatas, ad alendum tabidos, & expectorandum craſſos pulmonũ farctus, ſimul ſuaues & vtiles : vtiliores tamen futuras Anglis & alijs ad Septentrionem populis, etiámq; PIGNOLATO dicto medicatiores. Nam Italis valdè quàm elegans & marmoreum niueum PIGNOLATVM (hodie ex puluerato finiſsimo ſaccharo, & poſtea albuminibus & modica roſacea, & ſucco Limonum ſubacto, & donec ſummum contrahat candorem,atque pelluciditatem, agitato : pineis lotis, & ſiccatis furfuribus & abſterſis,additis, & remixtis omnibus,viuido ſed puſillo, puróque in igne exiccatis, & in duritiem coctis,in morcellos digitum longos, conflatur) tametſi prodeſt & alit, tamen minus intrò ſubit aut incidit & abſtergit arteriæ vel viſcerum muccoſos farctus, quàm ex melle & amygdalis parati Turones, qui ſic fiunt. PIGNOLATVM

Mellis primæ notæ & puriſsimi Libræ ſex,
Albumina ouorum ſex.

In pelui tamdiu frigida piſtillò ligneo agitantur, donec lacteum candorem aſſequantur. Tunc prunis cinere obrutis, ne vrantur aut nigreſcant, ſedulò verſando piſtillo ad ſuppoſitoriorum craſsitiem iam fragilem coquuntur. Tum addũtur dulcium amygdalarum integrarũ deglubitarum furfuribus torridis toſtarum vnciæ,quantas excipere moles iam Pignolati ſpecie poteſt. Calentes ſuper Nebulis(quæ cruſtula ſunt)extenſæ ducuntur in placentulam, vnciam craſsam,latiore ſuperficie,quam acie adhuc calentes in rhombos diſpeſcunt. Medico volente,interdum adduntur puluiſculi gemmei, coralli, cryſtalli aut aliorum.

MANNA ARABVM TERENIABIN

Droſomeli. Aereomeli & Meliſaccharum: Manhu.

Δροσόμελι.

POSTRIDIE quam Ioua largitus eſſet victum Plebi Iſraeliticæ, complutáque fuiſſet humus, & conſperſa rotundo ſemine Coriandri ſimili, minuto, albo, guſtu mellitæ placentę, aut ſpecie Bdellij : ex quo diſtricto mola,panes factitabant ſapore libi ex oleo: Gens Iſraelitica mirabunda, cum primum hæc cœleſtia, & nuſquam antea viſa munera fuiſſet conſpicata, cœpit dicere : MAN-HV, id eſt quidnam iſtud ? Cuius nominis veſtigia remanſiſſe apud poſteros Indicat Mannæ Thuris Libani Paleſtinæ montis nomen: cuius ſimilitudo cum illo Bdellio ſimili Mannæ nonnulla eſſet; vndè etiam veriſimile Latinis

MANNA È RAMIS LARICIS.

tinis deductum nomen Manum, quod bonum interpretatur perbonus Latinitatis autor Marcus Varro. Et indidem putandũ Medicatum istud Manna, quo de hic iam agemus, dictũ fuisse recentioribus Græcis & Latinis. Eximium sanè Naturæ opus, ac mirabilitatis plenum: nec valdè antiquis notum: indicio est quòd paucis & vacillantibus verbis illius meminerint, nec quantæ esset ad purgandum salubritatis monuerint. Theophrastus siquidẽ ex Hesiodo & Aristotele succum mellitum ex æthere quercub⁹ siue Roboris illapsũ putat, qualc Galenus prouẽtu portentoso è Libani arboribus excussis memorat: & Celsus SYRIACVM MEL vocat: qui omnes persuasi fuisse videntur (præterquam experientissimus senex Hippocrates, qui non aëreum sed CEDRINVM MEL vocat) nihil aliud esse Manna istud, quàm roridũ ex humo in æthera subuectum interdiu, vi & calore Siderum, vapidũ spiritum, qui reduce nocte occursans frigori liquor refluus & quasi stillatitius factus, arbores, tellurémque rursum, horis antelucanis præsertim irroret. Quam opinionem, vt improbare nolumus: ita etiam sequi, nescio quo modo, renuit animus. Quæ nam tenuitatis tantæ, partim aqueæ, partim aëreæ, cuiusmodi ros esse videtur, destillatitia, illico vel imbecillis Auroræ radijs diffiari in auras solita, possit in grumos masticheos, gummosos, farinaceos, emplasticos, solidos & densos abire? Quin Manna etiam calidiuscula est, grauis ac pinguis, & solutu non adeò facilis. Imò soluta, liquori calido non vti mel, aut saccharum, mixta, perstat, sed plurima quasi aqueũ respuens liquorẽ resinę gummi, & Caphuræ factitię modo rursum coit, & collecta vasis lateribus hæret. At imbrium cœlestium proles nix, grãdo, pruina, gelu, ros, omnia frigida, neutiquam pinguia, sed facillimè vel calore, vel humore soluuntur, nec quicquam pinguis vestigij relinquunt. Quare suspicio magna est Manna non aëreum rorem, qui refrigerando, temperandóque diurnum æstum natura comparatus fuit: sed succum vaporémque viuificum cuilibet tum arbori, tum herbæ insitum iam per soles tẽpestiuos & genitabiles maturitatem assequutum, qui extillans expiránsque interdiu trans latentes corticis superficieiq; meatus, in auras à sole feruido dissipatur: noctu verò ros consuetus illabens sese cum isto permiscet, atque ne dissipetur, partim obstat, partim seipsum vna fermentat, inque amicam naturam vnà coëunt, ac demum quippiam conflant

Lib. 5. Histori. animal:

MEL CEDRINVM. *Hippo. Succus Mellius Theoph. Syriacum Mel Celsi.*

stant mediæ inter mel & Saccharum naturæ. Quod quispiam MELISACCHARVM vocare possit. Istud nostrum paradoxum confirmat eorum diligentia Pharmacopœrum, qui ramos magnos præscissos Laricis & Fraxini, inque vinariam cellam, quo æstatis tempore Manna colligi solitum est, asportatos, Manna postero die, tametsi non perinde nitidum, conspectum sibi affirmabant. Quod etiam minùs mirum videatur illis, qui sciunt RORI COMMVNI deciduo purgatoriam vim inesse, non a se, sed foliis herbarum, quæ abluuntur & absterguntur ab illo. Sic Brassicæ foliis & Rosarum rorem exceptum detergente, nitroso & laxante succo magis lubricare certũ. Eapropter consulto huic infundunt Rosas nonnulli ad syrupum Rosarum ex infusionibus. Quare cum quilibet obseruare possit post ramos & truncos auulsosue surculos, vel etiam radices Laricis, Pineæ, Iuniperi, & aliarum gummosarum aut tediferarum arborum gummi, Lacrymas & micas etiamnum in superficie congeri atque concrescere, quas ideò propter similitudinem Manna Thuris Græci, Rustici autem Norbonenses Metaphorice in Iunipero & Teda glaciem, Galli Vernicem vocant, poterit secum perpendere idem Larici, Ornogloſso, Amygdalæ, Prunis ac aliis quamplurimis vsu venire posse. Quin quod de œleomelite Norbonensi diximus in Olea Æthyopica magis fulciatur hæc persuasio, alioqui & rara obseruatio est, neque à quoquam recentiorum literis prodita, quin potiùs à nonnullis quasi fabula foret excepta, nec ipsimet assentiri recensioni ausi essemus, nisi oculis manibúsque id comperissimus in Prouincia Norbonensi maritima, non procul Monspellio vrbe tam lauta quàm nobili.

MELISACcharum.

Ros cœlestis.

ELÆOMELI.

EX olea arbore vulgari perquàm amara tota & ingrata, cortice, caudice, fructu nondum sale condito, emanare MANNA verè melleum, non solum colore, sapore, sed etiam duratione incorruptũ experti sumus. Habemus namq; partim iam duodecim ab hinc annis collectum à Rondelletio præceptore aliquot vncias, partim à nobis quinque ab hinc annis, cum eo nos duxisset Stephanus Barrallius Monspellienſis Dioscorides vocatus, atque in tenellis ramis & stipitibus Olearum arborum tam insolitas diuitias affatim nos latere monuisset. Tunc enim rimosis è corticibus, partim scalpello sauciatis, satis excepimus non modò ad explorandum, sed etiam amicis impartiendum. Verùm non nisi propemodum pene matura oliua ac nigricante vel purpurascente, quam Nouembri & ingruente Hyemis fœuitia decerpunt, quisquam reperiet mel istud: vt nos plebecula monebat, quæ interdum tantam copiam ramis aggestam se vidisse vna aut altera die ante vel post D. Catherinæ festum aiebat, vt auiditati explẽdę pueri & mendici eô certatim confluerent. In proximis vinetis pone fanum fune-cinctorum Franciscanorum, via ad Latrensem portam, etiam nonnihil emanabat, & plurimum ferebatur Lunellæ extillare, præsertim sectis maioribus truncis, è quibus initio melle liquidior latex glutinosus effluebat, postea inibi residens aliquamdiu frigore densior euadebat, atque non tam mel quàm Manna verum præ se ferebat specie, gustu, sapore, concretione omnium comilitonum iudicio qui degustarant, inter quos Iacobus Vtenhouius Gandauensis generosus, & multarum literarum Medicus doctissimus. Quin iam dum hæc proderemus, cum multi alij degustarunt & mirati sunt, tum Medici singularis eruditionis, vniuersæque materiæ medicæ consultissimi D. Parisiensis Drouetus, & D. Penius Anglus.

An cum Arabes exscribunt fortè de Galenico Manna rorido, quo cõpluerat arbores Libani atq; lapides Iuppiter, hallucinantur nominis & naturę affinitate, interpretati nempe quę Græci antiqui de latice illo mellito suauique rore antelucano, qui instar sudoris expirantis, partim è puro sudóque aëris ambientis madore, patimque ex potiore genitabiliq; cuiusq; arboris & herbæ salina gutticellas lymphidas & prædulces in arborũ foliis & herbarum constituit: vnde mellis apum ortum & naturam facilè quis assequetur? Sanè sic videtur, nec enim manna illud sordidũ, gũmosum, granatum, quisquilijs ar-

arborum mixtũ,in ramis lapidibúsq; diu deliteſcens, non Sole Caniculæ feruido, aut imbribus ita facilè liqueſcere ſolitũ cuiuſmodi mãna intelligunt Arabes,idẽ cũ rore ætherео. Eapropter Grecorum Stillatitiã aëreúmue rorem mellitum illum tenuem, neutiquam Mannã Iudæum Arabicúmue putamus,ſed grana iſta Maſtichina pellucida,ſolita è ramis folijſque arborum elabi præ copia, rotunditate & lubricitate granorum,ſuccuſſatione & ventorum impetu, qui montes crebriùs perflant, ſícque colligi in montoſis ſyluoſis humi, & ideo putaſſe quoſdam inſtar grandinis è Cœlo manaſſe. Iſtud noſtrate porrò nos quaſi vtriſq; naturæ cinnum & particeps plurima arborum genitabili ſaliua ſuaui & madore,qui cuilibet ineſt pro ſua natura plantæ varius ,conflatum putamus. Cui dũ occurrit noctis periodus anteculana frigidiuſcula, quemadmodum tunc coacto in Æthere vel aëre vapore aqueum facit ROREM vocatum, ſic in arboris ſuperficie cogendo & ad

Ros.

denſando expirantem per latentes poros mellitam exhalationem , ſiſtit inibi manna.

MANNA *quomodo fiat.*

Quę eadem cauſa efficit, vt ficus ſuos fructus noctu maturare verè dicatur, non propter quem apud Plutarchum Graculi Lunæ afferebant calorem πεπτικὴν, quippe illi noctu ſilente æquè benè maturitatem aſſequuntur. Sed quia ficunleus cortex, laxæ cum ſit texturæ, vti tota arbos, facilè Solis radios admittit , qui ſpiritum calorémque inſitum lacteo liquori diſsipant interdiu , vnde concoctioni officitur : at noctu hic non diſſlatur, eóque maturitati impenditur totus , quam celeriùs & perfectiùs abſoluit,niſi propter laxitatem arboris & lactei ſucci vbertatem nimiã obruatur,vt in ficu Ægyptia euenit , quæ ideo non niſi vulneribus faucia maturat quia plus iuſto obruebat lac alimentúmue quod per vulnus effluxit.

Ficuum maturatio.

Nec diſpar modus opúſque melliſicij : vt enim efficit ex rore aut cum rore & ſucco benigno arboris , natiua inſitáque vis Manna, ſic ex vtroque è floribus decerpto, ſuo calore & ſpiritu conficit apicula ſedula , etiamque aliæ volucellæ inſectæ,carpto in truncis arborum humore, quem percoquant in mel album ſaccharo ſimile , ſiue Stercus ſuauiſsimum, quod etiam Hiſpanus à Vega magni nominis Medicus ſibi viſum narrat. Non enim rore ſolo caduco, ſed ſuaui , odoratóque vapore , & plantæ tenuiſsimo ſucco , quem ſuis ſibi inteſtinis fouet apis , confit mel. Nam quî poſsit ros Stillatitiúſue imber aut vapor in Ceram , Propolidem,fæcéſque quot continent faui abire? Quin mel grauius multò oleo , vino,aqua , lacte , ſanguine , quorum æmulatur aut ſuperat dulcedinem. Quin amarum mel , improbum, venenatum, ex Abſinthio , Erica, Oleandro & aliis. Cur non potiùs è foliis Iuglandis aut quercus hauriat apicula , vbi plus nectarei & dulcis roris,quàm è florum aridis calyculis? Niſi quia vbi optimus eſt aër, inibi optimum mel,modò Stirpes ſint natura aptæ melliſicio , ſugántque è ſolo probum alimentum. Sed hæc latiùs in Larice & Fraxino.

MANNA *Iſraelitarum qualis.*

Hebręum Germanicũ notũ,& Rabbinam admodum callentem Philoſophię habuimus, qui Manna iſtud purum & Maſtichinũ vocatum affirmabat eſſe idem cum ſuo Iſraelitico, Bdellii ſpecie,Coriandri granis ſimile , melleo ſapore , quale etiamnum eſt in Paleſtina , Syria & Arabia. Porro, nobis obiectantibus illius ſupercœleſtes vires,portenta, & putredinem: Reſpondebat Iouam cunctipotentem pro eo ac ferebat ſua voluntas, vſum & fruitionem Mannæ illis largitum fuiſſe , qualem,quantum & quamdiu illi viſum fuit : réque ab ſe condita vti ſolitum ad ſuam oſtendendam ſiue gloriam , ſiue munificientiam , præter & ſuper naturæ leges ratas. Sic quoque MARACH perquam amarum

MARACH

& ſalſum edulcuit iniecto ligno: & Arabicus ſinus quaſi medius ſectus,vadum fecit proli Iouæ , hoſtes vero obruit: Solis orbita curſum inhibuit & æquor montibus innatauit.

Maſtichina igitur vel Granata vocata,quę hodie ex orientis Emporijs Venetiis & Genuæ proſtat,optima. Nec tamen ſpernenda Brianſonẽſis ad Galloprouinciæ & Allobrogum alpes prouenire ſolita , qua vniuerſa fermè vtitur Gallia , modò delectus nitidioris,purioris, candidioris , & recentioris grani habeatur, qualem illic nos effractis è larice ſurculis copioſam habuimus, quæ nec doſi,guſtu & effectu purgandi nihil planè cedere illi exoticæ videtur , & multò minoris emitur , minoréque mangonij ſuſpicione:

Brianſonenſis

blan-

blandè namque educit bilioſa è primis venis & Iecore, éque pulmonibus pituitoſa, veluti Lariceus liquor, Terebinthina Veneta vocata. Hac igitur, ſi illius Syriacę purę copia deſit, aut CALABRIENSIS, vtendũ ab vncia 1. S. ad vncias 3. Calabrienſem tamẽ hodie perpaucam, aut nullam inueniri, quidam inſtitores qui illinc veniebant, planéque deſiiſſe conquerebantur.

ARVNDO VALLATORIA.

OMNIVM Vallatoria notiſsima, vbiuis Regionum vdis humentibus marginum vallis lacunis & ſcrobibus aruorum, aggerum & mœniorũ teſquis, & attegiis, ruſticaniſque tectis multùm accommoda: ſic & ſepiendis tutandiſque ſatis. Multi è radice gramminea, geniculata, prolixiùs reptante, marini graminis graciliores exeunt culmi recti, ex pallore pulli, concaui: alterno pullulatu folia emittẽte graminea, miliaceis longiora, ſcabriora, firmiora: ſpicas fert Milii modo ſparſas, lanoſa, mollique ceſarie nutantes & purpuraſcentes, maiores & elegantiores, caſsidum plumas imitantes, quæ ventis hybernis abripiuntur, nullo comparente ſeminum veſtigio, radice namque etiam combuſta & eruta, ſeipſam denuò inſtaurat. Equidem quam noua depacta, albida, dulcis prolixa, & vti diximus graminea: quare ſcita conſequutione gramineis & triticeis ſubduntur hîc arundinacea.

Δόναξ *DONAX SATIVA NOSTRAS.*

NON parum frequens hæc hortis & Satis Galloprouinciæ & Norbonæ, vbi colos adnendum & clatras feneſtris Ruſtici mulierculis factitant, flectúntque ad fornices topiarias, aliaque viretorum ornamenta, adque fulciendas vites humi depangunt. Similes iſtius ſunt tubi illius Vallatoriæ, ſed proceritas & craſsities magnam æquat haſtam: denſiſsimis geniculis, è quorũ acetabulis vel cauernulis baſis latioris prodit neruus medio tenus ambiens calami ferme ſpatium, intergenicula. Acori vel Schenæ radix prolixa, tuberoſa geniculis multis, latè huc & illuc ſubtus humum porrecta, albida foris intúſque dulcis guſtanti. Ex qua vſta Arabum Spodium paratur Pharmacopœis quamplurimis, tametſi vt non neceſſariò, ita non magno commodo: quando melius nec difficilius ex Myrtho aut Cithonio arbore, oleaue (vti monuerat in Antiſpodio Dioſcorides) conficerent. Longè tamen grauius delinquunt qui loco Palmæ foliorum teneriorum harundinis huiuſce ſubdunt radices: namque harum facultas ex alto cum vel ſpicula euellere prodatur, calida etiam authore Dioſcoride ſit, planè Palma contraria ſit huic oportet, cuius ad frenandã cohibendámque Chalcytidis vehementiam addita folia videntur. Verum iſti audaculi, quid interſit foliane harundinis, quæ fortè quadrarent, an radices addas, quæ prorſum aduerſantur ſcopo, ſupino faſtu malunt neſcire quàm diſcere.

Spodium Antiſpodium.

FISTVLA vel SYRINGA, & SCRIPTORIA.

EADEM cum Donace harundine hæc eſt, vt cernere eſt in Galloprouinciæ & Corſicæ vdis & pinguibus prope vrbes locis, compactiore eſt carne, minore & pollicem vel indicem digitum æquante craſsitie, octonum denûmque pedum, radices & folia non diſparia, Pueris etiam quæſiti calami ad maiuſcula characterum crura delinianda: & hæc vti ſuperiores duæ, caua.

NASTOS ſeu FARCTA, TOXICA Theophr.

RARIOR hęc Europæis, nota tamen iam diu harundo mediterranei & Tyrrheni maris mercatibus: vbi interdum à naucleris emunt ſenes, robuſtiores & adultiores Stolones, quibus ſcipionibus ſiue labantis veſtigii fulcris vtuntur: leues namq; ſunt elegantes & robuſtæ. Exiliores Stolones verò Scythæ Aſiatici & Syrij aptant ad iacula: quos emptos à quodã Pictauo circulatore Alexãdro vocato habemus exiles, leues, politos enodes prorſum, rectos, ſolidos, nec graues, colore cæſio pullo & purpuraſcẽte nitentes. Ioubertus Monſpellienſis habuit, ni fallit mẽmoria, perquam ſolidam & elegantem, puto ex Aphricæ Argyera, non Alepo.

AVLITIS SEV TIBICINARIA fœmina.

TAMETSI fœminam hanc nuncuparit Dioscorides, tamen putamus nos à nostratibus vulgatis, non nisi textura delicatiore carnéue solidiore distare, proindéque tubulam magis esse sonorum læuiorem & nitidiorem, cuius delectus penes aulędos & tibicines esto.

INDICA FLORIDA.

EXOTICÆ elegantiæ pulcherrima planta hæc, ambiguæ inter Cannas & Acorum naturæ & figuræ. Ea ex semine Indiæ Occiduæ amicis in Belgio, deinde nobis Monspellij in horto lætos flores, Augusto ineunte, dedit: colos purpurę miniatę nitidus & vegetus: figura & magnitudo, numerus & habitus florum Gladioli, in ferulaceo vel harundinaceo bicubitali & tricubitali caule, læuore herbaceo, crassitie digiti minimi, quem circa geniculos ambiunt folia alternò & Acori vel Cannæ, situ & ritu, magnitudine & effige hellebori albi adultioris. Radices Cannæ nostratis siue Donacis vel acori palustris æquant, è quibus prima foliorũ eruptio pereleganti volumine Hellebori albi erũpentis simulacrum ostentat. Rarissima in Italia & Gallia & Anglia etiámque Belgio vbi tametsi quotannis nouo ex India aut Lusitania semine ab elegantiæ amasiis sata, tamen nec semper floret, nec frigus ferre potis est. Idcirco commodi medici adhuc ignoti: sed cui locus hic merito relictus, quo ad Acorum, plantasque consimilis vultus viam institutam pergeremus.

ACORVS.

- *Acorus Dioscor.*
- *Acorus palustris.*
- *Acorus Aquitanicus.*
- *Galanga* { *Maior.* / *Minor.* }
- *Iris Domestica Florentina.*
- *Iris Illyrica.*
- *Iris sylvestris.*
- *Iris maritima Norbonensis an Medium Dioſco.*
- *Perpusilla saxatilis Iris Norbonensis acaulis ferme.*
- *Xyris.*
- *Zingiber.*
- *Terra Merita, Curcuma Officinarum.*
- *Costus* { *Arabicus candidus leuis* / *Syriacus buxeus grauis* } *Zingiberis effigie.* / *Indicus leuis niger.* / *E Moluca cortice rugoso.* / *E Moluca lignosus.* / *Officinarum duplex* { *Dulcis* / *Amarus* } / *Math: spurius suo loco.*
- *Zedoaria* } *herba.*
- *Zurumbet* }
- *Zedoaria Thoræ in Napellis.*
- *Zurumbet arbor in coniectaneis.*
- *Arnabo Pauli.*
- *Mamiras Paul, In Doronicis.*

ACORVS DIOS: & Ακορος THEOPH.

Officinis falsò Calamus.

NVNC VPARVNT itaque sic plantam hanc quia τοῖς κόραις *Effig: scitè Ma-*
siue pupillis aciei oculorum caliginosæ mederetur, vti cognatæ *thiol. 21.*
Zingiberis radices faciunt. Nam Ακορ ς illa Theoph: Veneris mi-
rificè incentiua longè alia est. Acorum verò verum esse istam ra- *Acori veri, Ga-*
dicem odoram & geniculatã, & longè ab vtraque Galanga disi- *langæ vtriusque,*
dere, etiam caculæ officinarum sciunt, nedum viri eruditi, quo- *& Calami aro-*
rum factũ opera, vt non solum innotuerit, sed etiã adeo vsu re- *matici discrimẽ.*
cepta sit, vt pudor sit denuò illos rationum aceruos euoluere.
Nec hodie Itali, Galli, Germani consultissimi rei herbariæ, alio
vtuntur quàm isto è Transyluania Moscouiticisq; tractibus Venetias, Antuerpiam, aliaq;
celebriora Emporia asportato: vbi nõ rarò etiamnum folijs integris visitur Iridis æmulis,
cuiusmodi à Dioscoride descriptus fuit. Eapropter minimè multis opus fuit verbis ad dis-
cernendũ à Calamo aromatico has easdem radices, quas etiam perperã Calamum offici-
næ statuêre: non enim modò odore cęterisque facultatibus, sed etiam natura & effigie
tota disident. Nec enim Acoro Arundinis, sed Iridis caulis inest, gracilior & longior ta-
men: at Calamus non modò caui tubi harundinaceo caule donatur, sed assulatim fran-
gitur. Porro cum hanc radicem ignotam tum Calamo suffecissent (vt fit meliorum penu-
ria & ignoratione) demum proregem quasi Regem agnouerunt & tutati sunt. Quam
pertinaciam etiamnum fouent plerique Salgamarij, potius quàm Pharmacopœi tacitate
impudenti, sed non tanta infœlicitate. Quippe æquè bene explet ista radix interdum de-
scriptionis pollicitationes atque genuinus Calamus: intenso namque est odore, & præ-
sentissimis ad muliebres morbos viribus.

ACORVS NOSRAS PALVSRIS

Germa. Gelb wasser Lelien, *id est Lilium aquaticum luteum.*

Mathiol. 22.

VVLGARIS nostratis haud aspernendæ aut vires vel vsus vt quidam minus verè tra- *Propior Aco. aut Galanga quam Iridi, propter radicis vim astri-toriam.*
dunt, qui primore lingua, non intimo gutture hanc explorarũt, cui aliquid acrimonię
gustando semper inurit, non quidem illico prima impressione, sed aliquanta cunctatione.
Idem experiaris in Phyllo Mõspellienſi aliisq; plantis, quarum vis calefaciens multa ter-
rea mole est sopita. Nam tametsi illi odor fermè nullus, calor remissus, tamen alijs doti-
bus multos ad morbos peregrino præferenda: plus namque roboris & caloris addit ven-
triculo, partibusq; finitimis, quàm illa quæ suo feruore dissipat potius innatum calorem
atque vires insitas populatur. Qui igitur illi nonnihil gratiæ conciliãt, Garyophyllis non
secus ac Iuglandes, traiiciunt, at neutiquam cõtemnendum experiuntur.

ACORVS AQVITANICVS.

PLVSCVLIS abhinc annis eruta fuit quædam Acori species in agro Tholosano, quam
Pharmacopœi pro Schina & venditare & venũdare ausi fuêre: quia facie esset haud ita
dissimili, sapore ferme nullo, eóque Apio affini. Radice crassiore, densiore quã Schinæ
aut Galangæ, concolore, prædura, fragẽti contumace, lignosiore quam Schine, prælonga,
tuberosis geniculis cincta: Harundinacea effigie Antuerpiam, Londinúmque delata
Chynam emẽtita, propter quandã similitudinẽ, quæ multos Medicos in stultam lętitiam
coniecit, ratos se in Gallia Schinam inuenisse, ad luis Venereæ apparatum. Sed Acorũ non
Schinam gustus & euentus patefecit: astrictionis namque plurimum habet, tota est crassę,
inertisque facultatis, nihil leuitatis emplasticæ, vti Schina. Morbo Neapolitano curando
ineptissimam norunt, qui frustra sæpius experti sunt: tametsi ad vlcera mala & strumas,
non desint illi suæ dotes.

Illas autem radices prægrandes, turbinatas, Americi orbis Schinam superioribus annis
ementitas, in caput de apio seruamus.

GALANGA VTRAQVE.

γαλάγγα.

NIsi Gallatium Acorum, qui cæteris authore Dioscoride anteit, deprauarit in Galangæ siue Galaugæ flexum Arabica scola, vt quæ speciem Acori Galangam fortè putarit, ignotam hanc fuisse antiquis Græcis necessum fateamur. Cum autem è proximo sermone authorúmque descriptione Acorum nostrum esse Antiquorum genuinũ liquet, tum diuersum esse ab vtrauis Galanga maiori & minuta Officinis dicta, vtriusque radices perpendẽti perspicuũ illicò fit. Acorus namque albida, odora & amaricans etiam monente Galeno, effractúque facilis, eoque vt colore, sic concretione similior Iridis, quam vtrauis Galanga: quia ex fusco intus foriſque russescit, nec tundendo facilè cedit, acriore quidem sapore & aromatico sed minimè amaro, magis astringente, minúsque proinde vires vicarias Iridis ad muliebres affectus exerente, qualem optant Dioscorides, Galenus & cæteri classici. Quibus an notæ fuerint vtriusuis Galangæ radices, vt incertum, ita nobis persuasum est iamdiu Acoro aut Iridi congenerem esse, nempe Acori palustris vulgaris radices habere, folia autem Iridis aut Xyridis nigricantia angustiora tamen. Alebant hanc, non multis ab hinc annis, horti Patauini & Veneti, vbi plurimum nobis visum virentem meminimus. Nec multo póst à fidelissimis & peritissimis herbarijs accepimus hanc eandem è Syriæ montibus euulsam, vbi vulgo Iris putatur & nominatur, propter arctam foliorum potiùs similitudinem, quàm radicis colorem, odorem, aut efficaciam: astringendo namque roborat, vt Acorus palustris, nec tenuitate partium quanta est in Iride & Zingibere est, sine astrictione pollet, præsertim maior Galanga, quam hîc intelligimus.

GALANGA MINOR.

ALIOQVI minutam siue minorem, quam vocant Officinæ, an sit Cyperi species potiùs quàm Galangæ aut Acori difficile sit statuere. Nam tametsi radices aspectu, duritie, odore, sapore & nonnihil figura Cyperum longum præferant (quo quidem institorum fraude adulteratur, & permutatur) tamen folia si sunt Myrthi (vt quidam Indicorum simplicium exploratores affirmant) non parum ab vtroque illorum etiámque maiore Galanga dissidebit, quam alioqui viribus, odore, sapore, colore & nomine proximè æquabat, ac fortè superabat. Hanc tamen, vt & Zedoariam, Chinarum Emporia in reliquam Asiæ Indiam, Europámque occiduam mittunt: maiorem verò Iaua trans Æquatorem ditissima Insula Liburnicis in Septentrionem redituris venundat: vndè verisimile fit, aut diuersas putatas fuisse Arabibus, aut nõ admodũ notas Auicennæ & Serapioni, vtpote Græcos sequutis, ac propterea eos (vt solent de rebus peregrinis, parũque notis) caput duplex de ea instituisse: interdum duo admodum diuersa simplicia in vnum caput miscuisse, veluti vbi Cancamum historiæ de Manna intexuit, geminato errore, & quia Cancamum è cœlo defluere, & quod in Sorbum excipi dixit, quæ de Manna, non Cancamo, ramis fraxini vel Ornogloſsi, non sorbi excepta intelligenda videntur.

IRIS DOMESTICA, FLORENtina, *Illyrica*.

PRIsca gens horum florum conspicata, amœnam varietatem coloriam & variegatam cœlestis Iridis æmulam, quæ opacæ luridæ nubis obice, Soli obuerso luminis repercussu occursans æthera pingit, plantam Iridem vocauit: sic & Latini, Græca nimirum origine quibus ἶρις etiámque ἰρὶς, οὐρανία & θαυμασὶς dicitur, id est, sacra cœlestis atque admirabilis, qualem arcum fœderis post diluuium à IEHOVA sancti narrat diuina pagina. Hodie hanc tametsi admodum frequentem, tamen cunctæ ferme gentes deprauatè vocitant, Germani enim Gilgen, Schwertel Flandri, Itali,

li, Hispani Lilium, Galli etiam *Glayeul*, propter arctam florum ipsorum inter se cum Lilio & Gladiolo similitudinem. Quod idem vsu venisse Poëtis & imposuisse Historicis in Hyacinthis & Liliis dicetur, de quorum tamen collatione facilè noscitur Iris, & ab ijsdem discernitur, foliis acutioribus, rigidioribus & latioribus quàm Acori, aut Gladioli. Florum autem oræ diductiores hiantésque magis, magisque reflexa foliola, sena vt plurimùm, quæ alternatim in ansulæ speciem curuantur, intróque flexa staminum fibrillas condunt aliquot, quibus marcidis, æstate media ferè, siliqua Xyridis aut Acori palustris non dispari, angulosó item semine erui, sed minore, se prodit. Radice viuada, plantæ quippe semper virentis, plena, solida, albida, multas in propagines per summum cespitem fusa: amaro, vehementi, acriori & feruidiore, dum recens est, gustu, vt & purgandi vi, quam arida facta prorsum amittit, multúmque feruoris ingratique saporis remittit, & odoratior, eóque commendatior euadit, præsertim TVSCA, siue FLORENTINA, hodie primam laudem merita. Quæ plurima in Mediterraneis, non procul Florentinis montibus eruitur, multum temperie agri & ætheris ad Illyricos tractus accedentibus, adeóque prestantior ILLYRICA HABETVR: nam hæc nonnihil ruffescit, minúsque nitida, cuiusmodi vtuntur Veneti. Florentina verò candidior & elegantiore aspectu, suauioréque odore visitur. Neutra tamen illic flaccida, rugosa, rancida, fuscáue aut muscida insolatu fit, vt nostras, præsertim Septētrionalis, cuius succum Hydropicis propinant Medicelli lectione practicorum freti quidam: incertum maiore ne cruciatu an incommodo ægros vexent. Ac tametsi Galenus Illyricæ palmam statuerit, tamen cum idem sanxerit: vnde quodlibet simplex, in suo genere quo est fragrantius, eo præstantius esse, de eius sententia Florentinæ postponet quis Illyricam, à cuius bonitate tantum abesse Aphricanum, quantum animal vegetum à suo cadauere idem dixit: eapropter videtur hæc Natalitiis gaudere neque admodum feruidis vt Aphricæ, neque ita frigidis vt Septentrionum: sed montosis temperatis & riguis, cuiusmodi ex Hispania hodie valdè odoratam laudatissimam ferunt, & ad fluminum crepidines canit Nicander Naronianam Illyricæ non maritimæ, sed Septentrionalioris & riguæ à flumine Macedoniæ, sic vocato.

IRIS FLORENTINA. ILLYRICA

Multiplicem igitur sortitur varietatem, non modò viribus, vt diximus, sed etiam magnitudine, odore & potissimum florum colore. Cuius multiplicis venusta mistura, non modò in diuersis plantis, sed etiam in vnius dumtaxat floribus spectanda venit. Elegantiæ siquidem hortensis amantes non modo purpuream (quæ vbiuis fermè Europæ ruri oritur, omniúmque frequentissima visitur) sed etiam quasdam floribus candidis, liliaceis alunt, non item luteam, vt quidam doctus putat, ratus vulgarem aureis floribus vbique in pratis Acorum esse Iridem, cuius radices, vt idem Doctus Belga ait, tātopere astringunt, & planè Iridis facultatibus aduersantur, vt neutiquam futilis author literis mandarit, hasce vel duntaxat appensas appressásque corpori quemlibet sanguinis fluxum sistere: quare maluimus nos Acoro aut potiùs Galangis, quibus figura & viribus cognatior, reddere.

VARIETAS

IRIS SYLVESRIS.

IN ODORÆ duæ irides, quas Syluestres vocant recentiores, minùs obuiæ sunt, minúsque multò aromatica dote commendabiles. Hortensi ferme eadem, nisi quia tota gracilior, harum quæ plurimum squallidis saxorum marginibus sponte oritur, cultaque retinet speciem qua distat à satiua, etiam sapore ingrato, odore nullo in subalpinis Lygurum & Taurinensium passim occurrit, nec vlla potest esse earum, quas commendat Plinius seu Illyrica, seu alia.

IRIS MARITIMA NORBONENSIS
an Medium Dioscori.

NEVTIQVAM triuialis venustatis est hæc altera quam verbis & typis hîc appictam damus, primùm in Nitiobrigum maritimis & sabuletis herbidis nobis lecta, diúque D. Assatio Monspellienſi medium putata, riguis herbidis cis lacū non procul

ab oppido Frõtignana ex aduerso montis Ceti multa, nec vsquam alibi vniuersæ Galliæ aut Italiæ facilis repertu, nisi maritimis illic: quare num in Germania etiam reperiatur aut Heluetia, fides penes recẽtiores esto, quibus malo assentiri, quàm tantilla de re rixari, tametsi radicis erutæ recẽnsque effractæ nullum vnquam olfecerimus Armeniaci mali odorem, qualem illi inesse ait Commentator. Radix, caulis, folium, siliqua & semen, Iridis illi, sed minora, minúsque aromatica, saltem quibus locis natalitiis nobis obseruata est, nempè vt plurimum humidis & incultis. Flores tamen Calendis Iunijs aptiùs Xyridem colore & figura folioliſque minùs repandis exprimunt. Sapor illi feruidus, amarus, tenuitas multa, quam etiam medicis experimentis compertam habemus.

PERPVSILLA SAXATILIS IRIS. *acaulis ferme.*

MINIMA & rariſsima omniũ etiam Norbonensis hæc: radicis plexu, subſtãtia dẽſa & colore Illyricæ non absimilis, caule vero nullo, prẹſertim natalitiis, folio latiusculo, rigido, mucronato, palmum alto, cuiusmodi Gladioli: flore, semine siliqua, Xyridis fẹtidæ. Hẹc mox quam è terra assurgit Chameleontis albi modo pusilla humiliſque remanet, proindéque nonnullis Chameiris nuncupanda videtur. Plurima oritur in agro Norbonensi, locis aridis & saxosis, secus specum illam sesquimiliare Monspellio disitam, via qua Frontignanam itur, in cuius cautibus & rupium commiſſuris frequens adolescit prope Ferulam.

XYRIS *siue* IRIS ἰγρὶα THEOPH.

Matth. fig. 991

SPATVLA *Fœtida.*

ETIAMQVE Xyridem ob folij similitudinem quasi rasorium cultrum aut nouaculam dixêre appositè prisci: est quippe folium ancipiti nouaculæ similius, acutiore acie, & tenuiore rigidioréque quàm Gladiolus & Iris mucrone. SPATVLA FÆTIDA VVLGO dicta, quam seueriores isti notarum exactores, cum improbant, indicant se nec multas plantas vernaculis natalibus eruisse, neque virium periculum multum fecisse. Dum enim nescio quid coloris & magnitudinis desiderant in radice & flore, non meminerunt vtrãuis harum, vt pleraſque alias, facilè nonnihil non ita magna de causa mutari. Etenim si Iridis radices & flores colore, magnitudine, densitate, bonitate & odore adeo variant, vt cum Florentina si nostram componas, longè aliam colore & odore putes, quid ni possit tantilla mutatio Xyridi contingere, quæ etiamnum omnibus vulgò vocitatur Iris: quemadmodum olim Theophrasto ἰγρὶα Iris dicta fuit? Quin Illyricæ & Sclauonicæ radix subruffa, nostrati pulla & cineritia: Hetruscæ autem candida, eximia fragrantia, nostras vero ingrata ferme fœtet: & vbi πλατύτερα folia & cacumine acutiora dicit Dioscorides, innuit medium folij latius, aut ventriosius, summum verò multo anguſtiore mucrone, cuiusmodi prorsum Spatulę nascentis spontè quibusdam præsertim Galloprouinciæ & Angliæ, vbi quàm vberrima, prope vda prata & littoreos maris aggeres inspicere licet. Eamque si conferas ruri enatæ Iridi in parietinis & siccis glareosis, anguſtiore obseruabis folio: & caules etiam cubito maiores, plures, glabri, teretes, crasitie mediocri per media folia recti assurgunt: floréſque in summo promunt Iridis Sylueſtris, ternis foliolis surrectis, nec reflexis, purpura saturiore Violæ Martiæ, & in medio venis nonnullis luteis, & phœniceis apparentibus Iunio & Augusto in Anglia. Siliqùis, item Iridis

trique-

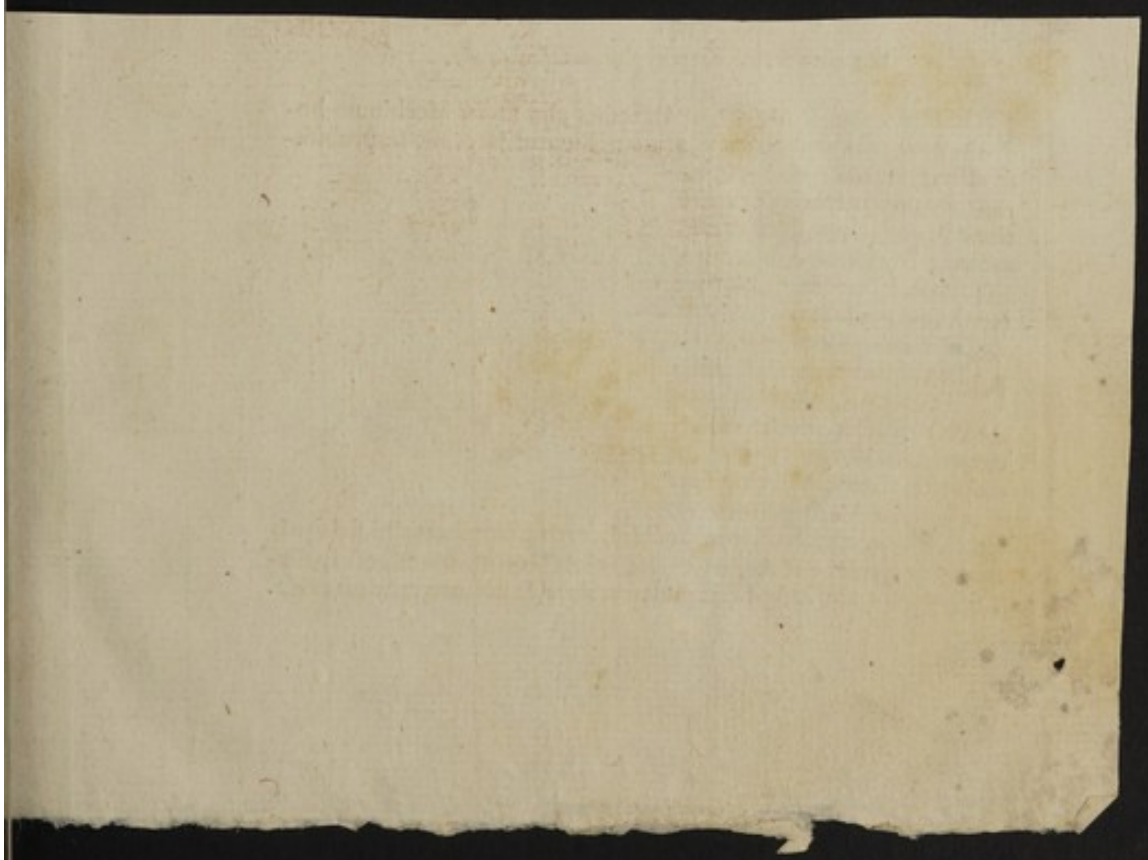

CONditur etiam & proſtat in Officinis alia radix Mechinum hodie dicta Zingiberi cognata, à quo nec maturitate, aut improbitate differt, vt patum verè ſcripſerunt, ſed potius ſpecie & concretione (caret quippe fibris & ſiamētis) perſpicuitate, fuſcedine, ſoliditate, & acriore guſtu, nec teredine exedi ſolita.

Mechini rara varietas.

NEc vnquam nobis viſa antea hęc quam icone exhibemus *Mechini* ſpecies, nuper adferri cœpta, cuius Morganus noſter aliquot emit libras. Vulgatū Zingiberem aut Mechinum refert, ſed elegātiore aſpectu, colore Mechini, cortice Zingibers albi, ſed ſquāmatim geniculato, & ferè articulato veluti Doronicum: aſpectu pellucido: guſtu quàm Zingiberis multò acriore, & ficciore, carie nō exeſa.

triquetris, trináque carina dehiscentibus: quando maturuit semen, quod rubrum, nitidum, rotundum, gemina secundum longitudinem serie, conditur in siliquarum membraneis loculis, aut præsepiolis, vti in Pæonia, Orobi, vt quidam ex Oribasio legunt, aut fabæ, non vulgaris nostratis, sed antiquæ & Dioscorideæ, quæ multò minor, & nostrate rotundior fuisse probatur à doctis. Radix (facilis enim & frequens mutatiuncula μακρὰν in μακρὰν) parua, geniculata, fibris multis donata & Iridi concolor, similis aut fusca. Ea vi & acrimonia prædita, tametsi Cotulam aut cimices oleat, vt multorum nostræ ætatis Medicorum monumẽtis & experimentis constet ea præstare, quæ Dioscorides Xyridi reddidt. Quin non modò Iridi similis facie, sed & viribus anteit, tum ad vlcera, ossáque desquammanda, tum intro sumpta decocto aut succo, vehementius lotium ciet, & sudores, sed pharingem adurit fermè. Si multa decocto bibatur, vomitum excitat, & tormina ventris, vti Iris facit. Gustauimus acre, & quod in Angliæ maritimis ad Brumam ferme vsque in siliquis pendulis hiantibus visitur.

ζιγγίβερι *ZINGIBER.*

Gall. Zingembre.
Ital. *Gengeuo.*
Ger. Ingber.
Flan. Gengeber.
Ang. Ginger.
Hispa. Gengiure.

EST etiam Zingiber, aut Gingiber vt in Plinii codice legitur, herba & nomenclamẽtura Barbara, antiquitati viribus quã facie notior: vt cuius Dioscorides reliqua descriptione supersedens, radicellas dumtaxat paruas, vt Cyperi memorat, cui tamen nec similes admodum, & multò maiores sunt, nec pendulæ Cyperidis ritu, sed Iridis modo implexæ. Iamque plebeculæ vbique gentium notiores & vsitatiores, quã vt fusiore egeant Historia. Verùm reliquam effigiem, quæ est tota Iridis aut Xyridis, ex virore nigricantibus foliis surrectis, hic damus nulli dum depictam, qualem alebat Antuerpianus ciuis perbonus, perinduſtrius & peritus Pharmacopœus Guilielmus Drieſch, cuius munere habuimus: tametsi flores, vtpote Septẽtrionali rigidóq; cœlo nullos prompsit. Imbecillo stomacho vires instaurat, calorem fouet, aluúmque emollit Dioscoridi: nempe si maturæ sed teneræ recentésque radices comedantur, nondum exhausto humido lubricante & purgante, vti vidimus in Iride, quate vetustiores siccãt potius & sistunt aluum. Succulentæ autem recens conditæ, multa cõmendatione ex Indiæ varijs locis, nec non Aphricæ finitimæ in Europam vltimã Septentrionalem & Meridianã vœnum ferũtur: tametsi iam vi emolliente exoleta, maceratas lixiuio condiunt saccharo etiã nostrates Veneti, Antuerpiẽses & alii institores passim.

TERRA MERITA, CVRCVMA Officinarum.

ILLAM radicem exoticam, Terram Meritam vulgò vocatam, vel Curcuma Seplasiariis dictam, quàm Zingiberis effigie nasci in India auditione acceperat Dioscorides, propiorem Zingiberi quam Cyperi putamus, etsi idem author speciem Cyperi esse apud quempiam legerit, eóque forte minus aptè dixerit Zingiberis radices paruas, cãdicantes odora-

odoratas Cyperi modo libro secundo: alioqui enim nisi perquam exigua illi cum Cyperis intercedit similitudo. At vires perquam similes quasdam habet (præter Croceũ succum, quem manſu remittit) cum Zingibere, tametsi gustu ignauiore, ingratiore, dote autem reserandi viscera potiore: ideóque hodie cursores & mulierculæ cum Zingibere miscent ad Icterum. Vis autem psilothri illa feruida videtur elangueſcere, longa temporis & locorum intercapedine atq; teredine, cui eadem obnoxia est, sed minus quam Zingiber. Pictoribus & Chymistis, quàm medicamentis hodie frequentior.

ZINGIBERIS EFFIGIE COSTVS *Arabicus & Syriacus.*

INTRICATIOR multò Costi dignotio, vtpote etiam plantæ peregrinę Indicæ, nec vllis liniamẽtis signatæ, nobis tamen vsibus & præsidio futurę. Spernendæ tamẽ recentiorũ contentiones & apponendæ recensiones, quæ doctis possunt esse argumento & emolumento ad vberiorem cognitionem. Sexto abhinc ferme anno, cœpit vehi radix è Syria & Ægypto Venetias Zedoariæ aut Zingiberis effigie, quam primus omnium singularis modestię amicus noster Valerandus Donrez Flander Insulanus, & Historiæ huius peritissimus verum Costũ censuit esse, cui Gesnerus primùm frustum inter magnam copiam Zingiberis fortè repertum specimen futurum donorat Venetias ituro, indéq; in Syriam Simpliciũ perquirendorum causa nauigaturo. Radix intus candida, lęuis, minimè grauis, pollicem crassa, vnciam & sesquiunciam longa, hinc inde tuberibus oblongis altrinsecus donata, odora, gustu acri, odore intẽso & iucũdo Cypressi aut Cedri Libani quadãtenus, interdũ & BVXEA visitur, vti vulgata odore & sapore similis, subamara vtraque, cætera similes. Qui Turcæ institores persæpe venditabant amico nostro, rati esse Zingiberem Syluestrem, haud ita magno pretio distrahebãt. Ea Venetorum Medicorũ collegio oblata, adeo placuit, vt dignam censuerint, quæ inter lectissima Theriacæ parandæ simplicia, anno 1563 insereretur, quod paulò post factum fuit, iamque inde maiore copia aduecta fuit Venetias. Et nostra opera factum fuit, vt amicis nostris Antuerpiæ innotuerit, quibus misimus. Quæ quidem, vt non esset Costus genuina, tamẽ quia & radix est, eximiáque odoris saporisque acris gratia aromatica pollet, merita videtur parem Costo laudem & gradum, præferendáque non modò FVSCÆ GRAVI & INODORÆ RADICI, Helenii compacta concretione ignotæ, qua Officinæ hodie abutuntur, sed etiam Zedoariæ, quæ minus odora, aromatica & gustu grata est. Quin ne Angelica quidẽ præferenda est, quam NIGRVM COSTVM, siue Indicum, propter insignes vires & odorem suauissimum hodie faciunt: non enim est adeo peregrina planta, sed Europæ familiarissima, nec admota vrere solita, nihilque adstrictionis habet, qualem Galenum in costo optare author est Senensis Commẽtator. Cuius plantam suis postremis commentariis insertam Costi nomine, nobis sæpiùs ab Herbariis Illyricis ostensam, quia nihil Costo dignum habet, sed potiùs facie Elaphoboſci est, illuc reiicienda.

BVXEA *Costus.*

COSTVS *Officinarum.*

Costus niger.

Costus Spurius Mathi: foli. 53.

COSTVS DVLCIS & AMARVS.

COSTVM dulcem nouimus nullum, nisi collatione quadam cũm acriore & amariore Costo sic vocetur: quo intellectu quis Actuarium accepisse putet, vel eandem plantę radicem, quæ dum recentior mitior multo, vetustior verò amarore & feruore ingratior facta, amara aut inamœna vocetur. At Galeno nulla Costus non amara. Sedenim Arabes sequutis recentioribus indulgendum illud vt quædam species Costi suauiore quasique, vt vernaculè loquuntur, dulciore odore, feruore mitiore, dulcis illis dicta sit, & vsu recepta: quo modo quis dicat Zingiber, Iridem, Helenium, Centaureum & pleráſque alias radices mitiores & dulciores, dum tenellæ sunt: vetustiores vero & vietas acriores & calidiores. Id euidentiùs exemplo succorum excoctorũ natura vel arte, in Aloe explicuimus.

COS-

COSTVS MOLVCENSIS
Corticosus, rugosus.

DVAS insuper radices peregrinas Costum admodum simulantes, hîc impertiemur candidis arbitris, ea beneuolentia qua Rupellensis Medicus doctissimus Launaius easdē nobis, quadriennium iam est, impertiuit. Ambas acceperat à Naucleris è Molucis Insulis reducibus, quarum altera maior arboris maiusculæ cortex videtur, & figura Sambuci adultioris & cineracei, rugis & plicis frequens, sapore & odore æquè vehementi.

MOLVCENSIS LIGNOSVS feruidior.

MINOR quidem altera radices Solani Sylvestris valdè quam similis, colore diluto pullo, gustu vrente vt vix ardorem lingua ferre aut sustinere queat. Illis iam persuasum erat Costi esse speciem, tametsi parum odorum esset: quod vti non inficiamur, ita priorem vt potiorem retinemus, & hasce ambas Molucenses nempe, minus odoras iudicio studiosorum pictas subdidimus.

ZEDVARIA siue ZADVRA herba & ZERVMBET.

PROSTANT itidem peregrinæ duæ radices in Officinis non perinde notæ è totius plantæ partibus, vt sunt celebres facultatibus. Neutra quidem Græcis memorata, sed dūtaxat figura Zingiberis à recētioribus prodita. Earū quæ notissima, Zedoaria vocatur: altera quæ rarior ZERVMBET: & vtraque vt nominis, sic generis eiusdem meritò putatur, nec secus inuicem differre, quàm Cyperus rotundus & lōgus, videntur. Eoque Serapio Zedoarium eandem Zarumbeto dixit, rotundásque radices Aristolochiæ describit & Zingiberis colore & sapore, in Chinis vltimis nempe Indiis oriundas. Auicenna autē, nisi sint eius tenebriones interpretes, permutatis nominibus contrarias planè Zedoariæ & Zerumbet affinxit comparationes: apud quem idcirco malim legere, Zedoariam Cypero similem, minus tamen odoratam, Zerumbet autem Aristolochiæ rotundas radices inesse. Quod tamen parum interest rerum cognoscendarum cupidi vestigatoris. Satis enim discernitur apud Serapionem, modo sic accipat, vtramuis harum radicum tuberosam esse, ac quemadmodum Doronicis siue Aristolochiis & œnanthis contingit variare oblonga tereti, vel orbiculata & nodosa mole radicis: sic euenisse Zeduariæ herbæ, cuius naturæ, quemadmodum nominis est particeps Zurumbet, quippe amaror, feruor, odor, color, ingratus vehementior gustus, modus, durities, duratio eadem & vsus ad Colicos cruciatus, præsertim aduersum venenata, certissimus, vnde nomen forte fluxit. Indéque videntur Auicennas, Serapio ac Mauri nonnulli designasse antidota pluria, aut præsidia ad venena comparata, laxiore vt plurimum solent nominis ambitu, quemadmodum BEZEARDICA generatim vocantur Arabicè, quæ vitam tuentur: eóque quā- BEZARDICA.
piā celebrē arborem eodem nomine implicuisse Zedoariæ aut Zerumbet foliis saligneis *Arbor Zedoar.*
Citri odore, quæ item ad Ze particula multū alludit. Potioré etiam eam Zedoariā, quasi dicas antidotum, quæ radicibus Napelli adnata foret, eiusdem venenati Napelli præstantissimam Theriacam merito dicit, qualé nos experti sumus, & eruimus copiosam variis in montibus, vt capite de Thora dictum. Ne dehinc porrò Principem Auicennam veri seuerum vindicem & serium Philosophū fabulatorem vocet ille Sabbatarius Indicarum THORA:
mercium ex commentarijs triuialibus Nauigationum interpolator, qui valdè vereor ne
metipse fabulas non parum multas effutiuerit, certè non vno loco multa præcipitan- ARNABO.
tiùs effutita satiùs fuerat siluisse, vt de Calamo aromatico, Costo & aliis plerisque. Quem etiam non puduit, ARNABONEM arborem esse proceram apud Ægynetam Libr. 7
Cap. 3

Cap 3. prodere, cum nullius prorsum arboris ac ne stirpis quidem mentio fit inibi de ARNABONE *231* pagina Græci codicis. Bonum Medicum nimirum decepit Commentator Senensis, qui affirmat Arnabonem Pauli & Zarumbet Serapionis eadē esse, quòd easdem is Zarumbeto, quas ille Arnaboni reddiderit facultates. At id secus est, nec Paulus vllam vllius plantæ partē exprimit, sed tantùm dicit τῶν Αρωματιζόντων esse Arnabonē. Et vt eadem scripsisset Serapio de Zurumbet quæ ille de Arnabone, non tamen illico id esse dictum oportuit, cum Zurumbet eidem Serapioni sit ipsa Zeduaria, radice nempe rotunda, adeóque Auicenna plantam Cypero similem sed minùs odoriferam dicat. Quin Isacco vtroque illorum antiquiori Zurumbet radices sunt Aristolochiæ rotundæ colore & sapore Zingiberis similes è Chinis petendę. Sed enim illusit doctissimis viris (vndè hanc hausit labem Commentator) nominum anceps alluſio, vt dudum monuimus. Ergo Zeduariam triplicem innuere voluisse Arabes putamus: Oblongam nimirum vulgatiorem, Cypero propiùs accedentem, & huius speciem Zurumbet officinis infrequentiorem, nobis rotundam dictam, tertiam autem luculentam arborem minùs hodie cognitam. Illas itaque, quia recentiores foliis & natura Zingiberis æmulas deliniant, nec nisi radicum figura distare affirmant, huc non incommodè attexuimus. Si cui autem propius Zeduariā videtur exprimere noster Costus Syriacus Zingiberis radice simili & maiore, sua sane opinione fruatur: nam & hanc dicunt ab vsque vltimis Oceani Orientalis Chinarum plagis in Persiam & Syriam, vbi etiam, sed pauca, oriatur, transmitti. Probabilius tamen vulgatiores veriores esse, cum sint sibi per omnia similiores, vt Castani-bulbi cum cæteris œnanthis, exemplisque aliis superius ostensum fuit. Arnabonē verò Pauli & MAMIRAM, nobis ignotam adhuc esse, fortè & fore magis dolendum, quàm mirandum: cum priscorum pudor non ausus sit res peregrinas, neutiquam compertas temerè posteritati figurare: vnde NARCAPHTHON corticē aromaticū, ac pleraq; alia thymiamata famigeratissima nullo signo memoriæ mandata fuerunt. Mamiram tamen qui Doronicum vnum quodpiā arbitratur, neutiquam infirma coniectura nititur: at qui Arnabonem eiusdem Zurumbet Arabum hariolabitur, verum si dicat, illum putato vatem optimum.

MAMIRAS.

NARCAPH.

IVNCI & IVNCEA

IVNCI Varietates.

- *Cyperus siue Iuncus angulosus.*
  - *Rotundus*
    - *Maior*
    - *Minor*

    } *Syriacus,*
  - *Longus odoratus.*
  - *Longus inodorus.*
  - *Gramineus.*
- *Trasi.*
- *Papyrus Nilotica.*
- *Papyrus latifolia Brasilia.*
- *Arundo Papyracea.*
- *Spargānium.*
- *Typha.*
- *Typha minor.*
- *Stœbe.*
- *Phleos Theoph.*
- *Schœnanthos, siue Iuncus odoratus Libani.*
- *Nardi spica.*
- *Nardus Gangitis.*
- *Iuncus*
  - *Lauis vulgaris.*
  - *Acutus duplex.*
  - *Aquaticus.*
  - *Maritimus.*
  - *Bombycinus, Gnaphalium Trago.*
  - *Cyperoides, seu floridus palustris.*

CYPE-

CYPERVS, sine Iuncus angulosus.

{Gal. Souchet. / Ital. Cypero. / Ger. Wilder Galgan.}

NATVRÆ natalitiorũq; cognatione succedent Iuncea Cyperorũ seriei, vt etiã Theophrastus innuere visus fuit, cum Cyperũ, Papyrum, Calamũ, aliásq; palustres recensuit. Dicta autem κύπειρος aut κυπερὶς videtur à radicis effigie, quæ pyxidulam, aut poculum pusillum vasculúmue imitatur: sic etiã apud Theophrastum folliculum Vlmi κύπερις legitur. Huius certior multò Historia quàm cognatæ Curcumæ, siue Cyperi Babylonici putati, de quo superiore capite, propterea quia nó multi sunt anni, cum quidã horti Itali rariorem, rotundum vocatũ alebant, nósque copiam duorum generum Rotundi vocati ex Syrię Emporijs Venetias aduehi vidimus apud Albertum Martinellum Pharmacopœum peritum à quo etiamnum habemus. Quare plures sunt species, quàm quot Dioscoridi recensitæ fuerint. Nempe Dioscoridis maior & minor rotundus: vterque peregrinus, Syriacus vocatus Nostratium autem Longus odoratus, & Longus inodorus: postremò etiam Veronensium Trasi, que sanè Cyperi sunt cõgeneres. Omnium effigies similis & eadem fermè, folijs porraceis Asphodeli striatis, angulosis, rigidis Sparganij vel Iunci floridi aquatici, caule gracili, nitido, triquetro, iunceo, floribus item seminibus & cacuminibus pannicularum Iunceis spicatis. Vda, etiam scrobes & ripas fluminum, vbi Iunci, amant: quare meritò Iuncum angulosum sine triangularem vocarunt antiqui & nos hic collocauimus. Omnium tamen in radicibus discrimẽ: Syriaci maioris etenim radices multis filametis implexæ numerosæ, glandularum instar aut filipendulæ annexæ rotundiores, oliuis pares, intus albidæ, foris subruffæ, sapore minutę Galangæ, odoréque aromatico, antidotis maiori gratia & vi misceri solito. *Effigies Math. 26.*

Minor verò radix duplò minor est, cortice fusco villosiore, duriore intus candore, alioqui & sapore & odore simili, non modo è Syriæ montosis humentibus, sed etiam Illyriæ & Apuliæ consimilibus natalibus, vbi sponte prouenit, in Italiam ferunt, emúntque magno vtramque harum, & ad Theriacæ compositionẽ, ceraque oblinunt ne teredine exedantur. Aptissimam enim Xylobalsami succedaneam iamdiu Patauina & Veneta collegia sanxerunt & vsurparunt, tametsi commodiora hodie succedanea suffici possent vt sumus dicturi in Antibalomenis.

LONGVS HABITIOR.

NOSTRATIS duplicis Europæi frequentior multò prouentus & vsus Septentrionalibus regionibus, vt Germaniæ, Belgiæ, Angliæ & Galliæ, quàm Meridionalibus transmarinis. Harum pariter altera maior habitior, carnosior odoratiórque est. Radices illi longæ sibi cohæsu mutuò implexæ Polypodij modo, etiam odore suauissimo mulieribus notæ, quæ ex illa destillationes & pulueres instituunt.

LONGVS INODORVS.

ALTERA verò minor inodora fermè neglecta, quam Theophrastini in Heluetia miscebant suis quintis ineptijs.

RECENTIORVM TRASI, sine esculenti Cyperi.

EST & hæc prorsum è Cyperi genere, seu radices seu plantam reliquam totam spectes, eiúsq; natalia, nec differre videtur, nisi radicum sapore, qui gratus vescendo nec vtilis minùs est, vndé nomen in vulgus Italorum manauit, quod forsan Tragum esse illam speciem frugis, quæ Halicæ speciem gerere quadamtenus describitur, secundo Dioscoridis Volumine, tametsi vtraque illarum factitia est: at Trasi planta est equidem rara, nec vspiam Christianę ditionis oriri spontè solita, preterquam in amœnissimo Veronensium agro non procul ab vrbe, vbi etiam colitur pingui riguóque aruo, quò nos, dum floreret Iulio mense, duxit optimus ciuis, Pharmacopœus diligentissimus, Andreas Bellicoquus, cuius radices in Gallia, Belgio, Anglia satæ non paucis amicis opinionem fecerant Cyperi rotundi minoris. Cui equidem par est & similis: agnitu tamen facilis, quia candidior *Tragos & Condru Dioscoridis factitia.*

didior,pellucidior,nec odora,nec medicata,sed alimentoso dulcioréq; quàm Castaneæ sapore,vnde vulgo. *Dolce Trasi* Veronæ & Venetiis per vrbes puerulos audias, qui radicum harum circumferunt vœnum plenos quasillos. Crudas coctásque esitant in bellariis, ad acres fluxiones commendantur, nec dubium quin ptisana ex iisdem parata multum profutura sit,addito Coriandri semine, & pauca Iride quemadmodum quidam parant. Afri,quibus etiam spontè oritur, Hab-alselim vocant.

CYPERVS GRAMINEA siue MILIACEA.

ACCERSENDAM etiam Cyperis hanc caulis natiuúsque locus suadent: est enim inodori Cyperi quadãtenus affinis, breuior tamen foliis, quæ ab imo orta medio sui tenus fermè caulem ambiũt pedalem,gracilem,ternis angulis asperũ, coma donatum sparsa eleganti, & maiore quàm pro sui magnitudine, copioso Milii aut Iunci referta semine, circum quàm imam aliquot foliola enascuntur,vt in Cypero aut Papyro, lectam industria summæ sedulitatis Medici Thomæ Penii habuimus, ad Neccarum flumen agro Heidelbergensi.

PAPYRVS NILOTICA.

NON corticis siue libri cui inscriberetur, vt quidam putarũt,est Ægyptia Papyrus, sed plantæ magnitudinis speciosę admodum,Cypero similis effigie, natalibus, etiámq; nomenclatura Ægyptia, qua in regione secus fluẽta in Nili palustribus adolescit, nec è profundo emergit, sed tantùm è vadosis fruteſcit, non procul à ripis,vt etiam diuina pagina narrat Mosen diuinæ spei & elegantiæ deliculum puellum à matre inuita eiectũ prope Nili ripam inter Papyros,vnde diuinitùs iussu filiæ Pharonis eductus, indéq; Moses vocatus,quasi aquis ereptus,fuit. Niloticam Papyrum, vnde & qualem describunt Theophrastus & Plinius aduectam hortique Pisani totius oræ Thyrrhenæ lõgè amœnissimi & raris stirpibus ditissimi inquilinam factã vidimus, & florentẽ legimus beneuolentia eruditissimi Professo-

ris

ris in Academia Pisana Andreæ Acroariæ Cisalpini, quo etiam hortante nonnullos Stolones Papyri, & aliarum rariorum plantarum Gesnero misimus: quarum oblectatus peregrina elegantia, vt erat incomparabilis modestiæ & eruditionis, non ita multò pòst literis gratulabundis hæc significauit. Rarum spectaculũ sui mihi præbuerunt stirpes duę munera tua rarissima, quarum illam Papyrum Niloticam vocas, altera, mihi tecum ignota est: sed nec illam nouissem, nisi tu monuisses esse Papyrum Niloticam è Pisano horto lectam. Plinio videtur gemina Ægyptia & Babylonia ex qua præparantur acu chartæ diuisę in prætenues, sed quàm tenuissimas philyras. Tua verò an sic possit parari nescio: Plinianæ premuntur prelis plagulæ & secernuntur scapo nunquam plures quàm vicenæ. Plurima quæ ibi habet *P*linius non assequor, nec nunc cum Theophrast. conferre vacat, sed peruelim scire cuiusmodi tuæ sint folia, & an nõ Cyperus sit, vt cũ nostrum opus in lucem exibit curem depingendas, ac tibi acceptas feram.

Neutiquam mirum doctissimo Gesnero visam esse Cyperum, cùm illi sit congeneris & simillima: verum elegantior multò est, Iunceo harundinaceóue triquetro caule, medulla farcto tomentacea, quæ tusa glutinisque in speciem subacta ducebatur in bracteas *P*apyraceas, quæ mutuo sibi appressæ folia crassiora conflabant scribendo apta, quemadmodum etiamnum fit ex laciniis linei panni contusi & in candidum gluten redacti. Medulla vero vtebantur ex præcepto antiquorum, quemadmodum hodie Chirurgi Itali linamentis, & turundis ex medulla Sambucina aut Spongiæ paratis, quò suis poris melius saniem imbibant, suáque qualitate desiccando fistulás latiores faciant, quod factitari solitum meminit Dioscorides. Stipitum numerosorum proceritas, læuis, nitida, surrecta senũm, septenũmue interdum cubitorum, quibus nuspiam, nisi ad imum folia insunt Cyperi aut *S*parganii repanda: radices autem arundinaceæ fibrosæ, quas in Ægypto erutas asserebant non illic ortas, propterea quia semine caret, tametsi floribus est perquam speciosis & luculentam in ambitu cęsariem effigiantibus: numerosis gracilibus thyrsulis, denso & æquabili comarum stipatu, & apicibus prominentibus, Ferulæ in modum collectis, non vt Cyperi sparsis, quos circa ortum ambiunt radiatim scita folia multò minora illis, quæ sunt ad imum, vti in Cypero. Idcirco verisimile fit hanc veram Theophrasti esse, & *P*apyri descriptionem apud *P*linium geminam esse, sed mutilam, eque duabus diuersi generis *P*apyris confusam, nempe ex Ægyptia hac & ex Babylonia, cuius etiam alii scriptores meminerunt. Nam, vt nomen & res indicat, Theophrasti papyrus non alia est, quàm Dioscoridis quæ notissima omnibus, fuit ex qua præparabantur chartæ, & vtilissima Medicis ad ora fistularum diducenda, nempe medulla, vt superiùs ostendimus, etiámque è Iuncea medulla hodie fieri scimus, nam ipsam chartã non esse, sed medullã, indicio est quòd Dioscorides dicat cinerem crematæ *P*apyri præstantiorem esse quàm è Charta, & ipsos stipites neutiquam inseri sinibus aut fistulis solitos, sed medullam, propter commoda quæ recenset Dioscorides. Ideóque aut vsum tum funium, tum chartæ obscuriùs *P*linius tradit, cum dicit: texuntur omnes tabula madente Nili aqua, quod de funibus quis fortè interpretetur. Et mox: turbidus liquor vim glutinis præbet, cum primo supina tabula schœdæ illinitur longitudine *P*apyri, quæ potùit esse segmentis vtrinque amputatis: transuersa postea cratis peragitur, premuntur deinde prelis & siccantur Sole plagulæ, atque inter se iunguntur, quæ medullæ gluten in Chartas duci solitum innuere videntur. At vbi in Euphrate circa Babylonium nasci scribit, non eandem videtur describere, sed eundem vsum habere chartis, quæ diuisæ acu in prętenues, sed quã latissimas philyras præparantur. Quare & si ista folia admodum lata, quibus metæ saccharatæ adferuntur passim inuolutæ ex Austrinis trans Æquatorem Insulis vocari possunt *P*apyraceæ, quemadmodum olim etiam folia *P*almæ & aliarum arborum, quibus poterat quippiam commodè scribi, tamen non esse genuinam certum est. Quapropter consultius est, vbi defuerit hæc nostra *P*apyrus, cinerem parare ex Cyperi vulgaris, aut Iunci magni aquatici medulla, vtendum ad depascentium vlcerum rabiem feram compescendam.

Folium saccha. inuolucrum.

PAPYRVS LATIFOLIA BRASILIA.

NEc etiam Papyrum esse illud folium quod doctissimus Generus describit, vel inde perspicuum, quòd Dioscoridi non folia, sed quidpiam certo modo paratum & plāta Papyrus vocatur. Tametsi, vt monuimus, nihil obstet, quin folia hæc, vt quibus concinnè admodum characteres ac quiduis aliud exarantur, possit papyrus dici: presertim etiam cum ijsdem vigeat locis, quibus Arundo Saccharata & cœteræ aquaticæ.

ARVNDO PAPYRACEA.

ADmodvm similis Papyri descriptioni, & nulli non Galliæ regioni familiaris, lacustris planta altera speciosæ proceritatis, quam nō semel in Lani torpentibus aquis non procul Monspellio conspicati papyrum Dioscoridis vt pote notissimam suspicati fuissemus, nisi illi scapi minus anguloſi essent, senûm octonûmue cubitorum, crassitie & similitudine Typhæ, sed harundinis in morem flore fastigiato thyrſi cacumine, folia item arundinaceis aut sparganij longiora, carinata, carnosa, triquetra, radice ampla, crassa, multas lateratim hinc & illinc propagines fundente, vrendo apta cum sicca. Ex folijs verò texuntur tergestia, quas Mattas vocant, non secus atq; è Iunco maiore, Sparto, Alga & alijs non paucis.

SPARGANIVM BVTOMOS.

Theophr. Lib. 1. Cap. 8.

AFfinis valde Typhæ Iunco florido Papyris & Cyperis Sparganium, qui idem βοτομος id est admodum scindens Theophrasti videtur, nominis argumento id docente. Iisdem namq; paludosis & riuis inter & prope illa prouenit folijs cōsimilibus, triquetris, dorso prominulo & carinoso, acieq; vtrinq; manū arripiētis cæsim sauciante, partim ab radice graminea, fibrosa, surrectis: partim è bicubitali caule alterno ortu sparsa & reflexa: inq; alarum cauō globulos echinatos saturè virentes, duros, firmos, Platani pares habente, gustu subastringente & sicciore, insipido. Sunt qui respuunt vt Senensis, nec tamen describunt, non magis quàm Iuncum floridum vocatum, per eius commentaria hactenus minus sane notum, iniquius paulò tamen interpretantur duas voculas στενοτερα και επιλυτοτερα, id est angustiora, & inclinatiora. Atqui illa vaga nota latioris, angustioris folij, non sæpe certa, sæpissimè contrario sensu accepta in Dioscoridis lectione, ostenditur alibi: & vbi dicit magis quàm Gladioli inclinata, apertè indicat esse magis disparata & sparsa (vt sanè sunt) quam sint Gladioli, quæ vt plurimum recta, & proximè caulem parallela assurgunt. Sed Commentatori illusit triuialis intellectio literæ quæ sic habet; folia ad terram inclinata magis, vel procumbentia.

TYPHA.

Italis, *Mazza Sorda.*
Gallis, Masse de Ionc. *Angl.* Cattis tayle & reede mase.
Germanis. Moß Floben seu Narrem kolben.

CYlindrea turbinatáque florum effigies quasi Typhonis sese gyrantis turbinem, aut gigantis staturā minacem figuraret nomen huic dedisse videtur. Earum est & hæc quæ non nisi certis natalibus nempe amnibus leniter fluentibus, & vada, stangnantésque aquas & palustres efficientibus emergit, è radice iuncea caulis procerior interdū homine procero teres, rectus læuore coloréq; & parilitate illius Iunci fluuiatilis maioris, quē propè haud raro nascitur folijs ab imo exeuntibus alterno situ carinatis triquetris mucronatis Cyperidis: fastigium tereti, pappoſaque claua clausum, sesquipalmū, pedémue longum, quadam Tritici Turcici similitudine. Ventis abrepta lanugo pulla intus foris nigricans, cogitur à Tomaclarijs mulieribus, & renibus æstuantibusque lumbis haud parum commocli adferunt puluilli thoriuè eadem farcti: etiam intusa pinguedini præsertim axungiæ, aut larido illiquato, arcet ambustis partibus tumorem & inflammationem ferique vrentis collectiones. Quod prodiderunt ad Enterocelas tantopere facere, non huius reor, sed admotorum & aliorum mixtorum merito acceptum ferendum, nempe Hippogloſsi, Gladioli, Bethonicæ: vnde malim hanc abesse lanuginē, quæ et suffocationis periculum minatur, mures enim sic enectos vel plebs nouit, & ineptiora cætera medicamenta efficit.

An

An verò sit huic congener Theophrasto Cerealis Typha, tum sitne Zea Speautra Gallis, inter fruges diximus.

TYPHA MINOR.

IN agro Genuensi, qua confluunt Rhodanus & Arua Typha pusilla, siue Typhula exit planè iunceis culmis, enodibus, rigidulis, cubitum & sesquicubitum vix excedentibus, binóque fastigiolo floris Tomētacei donatis: nempe in extremo vno exiguo & semine eroso, cui adnascitur foliolum triticeum, & intorquetur: altero autem inferius relicto spatio, crassiore & corpulentiore iuncum ambiente Typhæ non dissimilē, sed multò minorē vti & folia quæ ad imum sunt aliquantum rigida: radix prolixiùs reptat, monente peritissimo & admodum accurato plantarum expensore Thoma Penio Anglo, qui hanc vulsit superioribus annis & nobis impertiuit.

STOEBE.

PLVS quindecim annos spes ferebat nostra Stœben verā alicubi sese nobis obuiam daturam, at iam ferme despondimus animum: cum nuspiam lacuū, paludū, stagnorum, lacunarū, aliorúmue vdorum sedulis stirpiū venatoribus cōparuerit. Qui saltem si Phleon φλέος. Theo. Theophrasti inuenissent, STOEBEN Dioscoridis se nactos putasset, propterea quia eandem esse vtramque Persuasi essent, Cōmentatoris ex docto Ruellio furtiuis versuris acceptis. Verùm haud necessaria nominis solius communis protrita argumēta, quæ Stœben eandem PHLEO plantam esse illicò asserunt, imbecilla vna dumtaxat coniectura, quia à quibusdam PHLEON vocari Stœben lib. 6. Cap. primo scripserit. Nam eadē nomenclatura in quamlibet tomentitiam vel fungosam alius generis stirpem quadrare potest, vt Typhæ, Centunculis, Gnaphaliisq; veris, Cynaris & Spinis albis. Quin Galenus cum Stœben acris valdè & calidæ facultatis dicit libro de antidotis, satis indicio est idem nomen etiam contrariæ naturæ plantis indi potuisse: quippe octauo Simplicium aliam Stœben mordacitatis expertem, qualē planè Dioscorides & Ægyneta, recensēt. Dioscoridea cùm descriptione careat quòd notitiæ plebeiæ extitisse videatur, quasi vsu frequenti vulgatior, alia à φλέω Theophrasti Indica lacus Oromeni frutice fuisse videtur, quę de spinosarum classe est. Nec ex Plinio probatio vllius momēti est, vt qui dumtaxat vertit & peruertit eo loco Theoph. historiā. Sic enim ille τάδε παρὰ τὴν ἀκάνθαν ἑτέρου ἔχει φύλλον, ὥσπερ ὁ ὀνώνις, καὶ ὁ τρίβολος, καὶ ὁ φλεως, ὅ τινες καλοῦσι σκίδα. Plinius verò libro vigesimo primo Capite vigesimo quinto, aliqua secundum spinam habent folium, vt Tribulus & Anonis: quædam in folio habent & in caule, vt Phleos: quod aliqui Stœben appellauēre: cum tamen Theophrastus neget Folium Phlei Spinosum esse Cap. quinto & sexto. Quæ labeculæ illi frequentiores. Sed & istud Theophrasti PHLEONà seminis vbertate, vt rentur, vocatum, non magis ex descriptione, quæ satis plena & perspicua colligitur, notum est, quàm Folium Indicum Cinamomium, & alia quæ iisdem natalibus quāplurima à nostro cœlo disitis oriunda sunt. Frutex enim est aculeatus in caule (falsò acuti-folium aut aculeato folio verterunt) semine molli, rubido, pecori radix gratissima, non alibi quàm in aquaticis nascens, fœminam in eo accipi quæ sterilis sit, & ad nexus vtilis. Item Phleon tradunt folio nasci carnoso multipliciter laciniato, stirpe numerosa germinare Virgiliarum exortu, primóque aratro, vnà nec id folia dimittere, vitam annuam longiorem esse, ad bimatum aut trimatum prorogari, caulem non solum sed folium aculeis armari: Item secundum spinam folium habere

Phleon, quam nonnulli *Stœben* appellant, lanugine mulieres ad lixiuium vti, pabulo esse folia ouibus, germina suibus, partem imam radici proximam pueris teneram esitari, non in profundum actam radicem inque Orchomeno copiosam haberi, atque in Arabia exaduerso Æthiopico tractui, flumine præsertim quod Cinamoferam disterminat Strabone narrante. Quæ tot notæ satis docendo erant, ipsam Plantam sicubi ea in Europa cerneretur. Dioscoridea tamen vix vnquam certa erit, cum nullis sit descripta notis, nisi vulgato vagóque nomine, & facultatibus quas nec diuersas nec ignauiores quis in Bursa Pastoria, Gnaphaliis marinis, Iaceis, Scabiosis, Bellidibus & Globularia experietur: quarum maxima pars tametsi antiquis indicta meritò putetur, fieri tamen potest, vt vna quæpiam Dioscoridis sit Stœbe, aut saltem non magno vel desiderio vel dispendio illius vsum expleat: easdem namque vires fermè Gnaphalio, Typhæ & Iuncis reddiderunt antiqui.

IVNCVS ODORATVS seu SCHOENANTHOS.

IVNCORVM præstantissimus odoratus *Schœnanthos* olim vocatus à multis tempore Galeni, florum prærogatiua roseáque fragantia, tametsi Galenus dixerat suo tempore minùs aptè sic dici, atque præcepisse quosdam Schœnanthum miscendum esse compositionibus, cuius florum non admodum suppetet copia, sæpe depascentibus nimirũ summitates Camelis Aphricanis, qui Schœnantho vescuntur & maximè oblectantur. Quam Galeni rationem, vt prauam & veluti mendacii ream ridet aniliter Commentator, quasi nuspiam vllum eius florum vestigium Europæis compareret, sed omnes liguriisse Camelos diceret. At ille dumtaxat sæpe truncam adferri reliquam herbam dicit, nempe radicem, folium, caulem, eóque floris minorem suppetere copiam, quemadmodum hodie videas in Emporiis, Venetiis, Genuæ & alibi longè copiam plantæ maximam, florum verò non admodum mercem frequentem. Quippe cum sint quadãtenus flores papposi, tenues, faciléque delabantur, etiámque cum cæteris gramineis vescendo resecentur, calore odor eorum exoluatur, factum fuit partim eorum paucitate, partim etiam institorum negligentia vt perpauci adferrerentur. Iam lucri spes luculentior adeo sedulos colligendo adferendóque fecit mercatores, vt nulli dubium, quin veri calami floribus integris quamplurimùm habeatur Nabathęi, Arabici & Aphrici: quorum etiamnum ex odore dotes noscitare quiuis facilè possit (prostant enim interdũ in Officinis) veri quidem sed adeo soluti viribus, vt nonnulli putarint non aliam esse plantam, quam quæ passim in Adriaticis frequens & nonnunquam in Mediterraneis littoreis & sabuletis occurrit, planè specie, magnitudine, culmóque concolori Schœnanthi odorati: meminimúsque hanc nobis obtrusam à Pharmacopœis Venetiis & Monspellii, qui affirmarent esse verę congenerem. Verùm ab illius præstantia longiùs abest, quàm Canna vulgaris à Calamo aromatico: deinde foliis gramineis est, & longè disparem florem profert: qualem aromaticum in Campania oriundum ex Plinii memoratione, sed minùs viribus pollentem quispiam coiectet. Siccatus hodie vœnundari solitus in fasciculos vinctus, radice est exigua, duriuscula, arida, fibris exilibus multis summo cespite sparsis, foliáque promentibus vnà conuoluta & squãmatim interserta, crassiora, rigida, sesquipalmũ alta, mucronata pallida propiùs amplexa calamulum geniculatum rotundum, plenum, non cauum, nitidum, pedẽ altum, Cyperi Iunceaue concretione & læuore, & in summo graciliorem, quem ornat gemina series flosculorum ex pallido rubentium, aceroſis glumis aut calyculis rubellis foris intúsque papposis, leuibus, quæ Cyperum tota olent, sed tritæ in mortario aut digitis tantopere flagrant, præsertim interiora folia & calamuli, vt legitimum hunc esse qui inficietur, planè muccosæ naris dici mereatur. Ne nunc blaterent de Cypeperi caule, quem non odorati Iunci, sed vulgaris, nulla expressa adiectione innuere videtur Dioscorides. Cætera porrò descriptio adeo cum sit lucida, pudeat istos maleferiatos exactores putidulæ seueritatis in notis exquirendis.

MARINVS *gramineus Iuncus foliis Schœnanthi.*

NARDVS DIOSCORI. siue Nardostachis Æginetæ.

NVM dicta fuerit à Naardo vrbe Syriaca Euphrati contermina, vbi etiam Nardum aliam

aliam meminit Plinius incertum, certũ tamen legittimã pleríſque locis Ægypti & Syriæ in Europam adferri, nõ modo radicem qualem Galenus vult, ſed etiam quatuor diſtinctas partes, nimirum radicem, ſpicas comáſue, feſtucas & folia ipſa. Ima radix Schœnanthi, exili & arido ſtamine à radicula ſiue torulo exit, cui innaſcuntur ſpicatæ comæ confertæque glomerationes quaſi per cirros torulos nucleóſue diſtinctæ & cõflatæ capillamentis, vt in Meo: è quarũ ſpatiis mediis emergunt nonnulla iuncea folia marinæ Algæ modo, tametſi minora multo. Haſce ſiccas inter ingentes faſciculorum ſtrues conſpicati fuimus in ædibus amici noſtri & periti Pharmacopœi Alberti Martinelli Veneti ad Angeli ſymbolum, & ſcimus nonnullis aliis ſtudioſis Lugduni fuiſſe animaduerſas.

NARDVS GANGITIS SPVRIA NORBONÆ.

QVINTVS iam agitur annus, cum aliã huic ſimillimã & copioſam nacti fuimus. Eſt in Gallia Norbonenſi à Gange vrbecula ſeptem plus minus miliaria diſsitus mons perquam amœnus & celſus, herbarum lectiorum feraciſsimus, cui idcirco vulgò nomen *L'hort de Dieu*, id eſt Dei Paradiſus, inditum: in huius cliuo qua ad meridiem maréue Mediterraneum vergit, hæc vberi prouentu erumpit, muſcidis & vdis tractibus, infima radix puſilla, exilibus fibris duris & raris, quæ ſubſunt ſpicatis comoſiſque torulis minimum digitum craſsis, colore palleſcentibus ex fuſco, ferè palmum altis, non valdè mucronatis, ſed quadãtenus per extrema reciſis, folio eſt viridi, rigido, iunceo, vix pedẽ alto, numeroſo quod ab ima radice ortũ trans ſpiceam comam imum caulẽ ambientem ſeſe exerit: multæque plantæ quaſi vno ceſpitis ambitu implexæ, vnius effigiem præ ſe ferunt. Tota inodora eſt, præterquam capillamẽta ſpicea, quæ multò craſsiora quam Indicæ ſunt, odore Muſchi Querni, vel terreſtris, cui ſemimerſa humo inſeruntur comoſa capillamenta: è quibus gracilis ac nitidus iunceus culmus Elphæ vocatæ non diſsimilis, cubitũ altus exit, à medio cuius ad ſummũ alternatim ſunt admodum exiles herbaceæ ſiliquæ apiculis è calyculis aliquantum Schœnanthi flori aut defloreſcenti Geranio & Cotyledoni ſimilibus. Hæc tum viſa fuit Rondelletio præceptori & Iacobo Vtenhouio generoſo Gandauenſi comilitoni eruditiſsimo, & in hac parte nõ ſecus ac in cæteris rei medicæ apprimẽ exercitato, qui eam ſuis ipſius manibus collegit, & etiamnum nobis videtur GANGITIDI Dioſcoridi prorſum quadrare. Nec cuiquã mirum ſit Gangis vrbeculæ à nobis factam mentionem, nam nullum occurebat oppidulum nullúſue inſignior & propior locus iſto, quem alluunt duo amnes ſuauiſsimi, quorum alter eſt ſabulo, micis balucibúſque aureis mixtus, vnde etiàm Aurũ colligunt. Quo verò fato factum ſit vt id nomen adſciuerit, equidem neſcitur, non eſſe Indicam ſcitur.

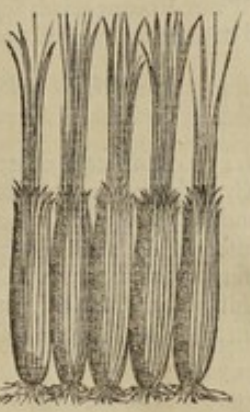

IVNCVS LÆVIS VVLGATVS.

NVNC ad reliquam Iuncorum Hiſtoriam pergamus ſicuti à loris & funibus Schœnum, ſic à iungendo Iuncum dixerunt. Pratis vdis deterioribus nihil viuidius familiariúſue iunco læui vulgato, qui duplex eſt, aut mucrone tenus diſtans. Vtrique tamen rectæ, læues, herbaceo colore virentes, nitentéſque virgæ aut culmi mucronatis cuſpidibus & ſemine nigro conſpicuis, medulla alba elychnum referente & vſu ſupplente rigidis, cubitũ & ſeſquicubitum altis, minúſq; duris mucronibus armatis culmis:

semine nigricante muscoso in pusillis aceroſis glumis. Nullius neque pecori, neque homini vsus, nisi in sternendis aulis & deambulacris, in Anglia potissimum.

Complures asperitate & squallore tantum & copia medullæ varietates istius vbique, quas recentiores minùs scitè in quaternas aut quinas species diffundunt.

MARITIMVS DVPLEX.

AT huius acuti duæ apud rura Norbonensia maritima differentiæ, multò proceriores, nec ternis cubitis inferiores. Vtraque stagnosis maritimisque lacustribus inter Latera & Peraus eodem cespite virescunt, multò acutie maiores & infestiores punctim occurrendo. Vni seminis nigricantis fœcunditas in glumosis asperis & nigricantibus glomis: alteri niuea, tomentosaque instar barbulæ lanugo mollior propendet. Etiam horum medulla elychnis atque circulatorum neuroq; Plastorum iocosis ingenijs & ludibrijs apta materia: è qua columbulas commentitias volitãtes, atque aëre sese librantes meminimus conflatas.

AQVATICVS MAXIMVS.

MAXIMVS omnium procerrimæ æqualis Typhæ, & conuictor, aquarum potor & alũnus. Vbique etiam Septentrionalium præsertim fungosa medulla, storeis texendis ad triclinia insternenda, perquam notus.

IVNCVS CYPEROIDES FLORIDVS *paludosus.*

ILLIS omnibus vt diuersus, ita excellit Floridus vocatus Iuncus, quippe nonnihil ad Cyperũ accedere folio & vmbella cernitur, alioqui nõ dissimili illis radice. Iunceus rotundus & virore herbaceo, caulis Typhœ non absimilis, sed gracilior, tres cubitos æquans muscario decorus Cyperi, sed floribus ex purpura candore diluta Ampeloprassum referentibus. Folia item Cyperi aut Asphodeli longiora à radice Iunci, sed crassiore, nõ nihil carinata. In lacunijs & torpidis aut lentè fluentibus riuulis Belgiæ, Angliæ & Londini ad arcem Regiam casteriúmque nauium Liburnicarum nascitur.

MARITIMVS.

HVIC non ita dissimilis, sed tantum littoribus & arenosis Norbonæ & Galloprouinciæ frequens, vix pedem & sesquipalmum æquans. Folia conplura, tenuia, albida, angusta, & caule sesquipalmeo duplò longiora, lenta, sparsa, inflexa, crassa & porreacea è radice nigra simpliciore Cyperi modo lõgi geniculosa & prolixius serpente, & multis villosis pilosisque cirris & crinibus fuscis depacta, sapore grato. In sũmo caule foliola plurimùm terna, tres pollices longa, florem globosum Iunceis seminibus glumosis stipatum, asperiusculum, ex fusco & purpureo pallidulum Ampelopraſi magnitudine & effigie emittit.

IVNCELLVS.

VERVM aridis glareis & sterilibus Erycetis Septentrionalibus omnium minimus passim visitur, qui vix sesquipalmum æquat, pusilla breuiq; radice, spicis tenellis, dispersis flosculis mucrone carentibus.

IVNCVS BOMBYCINVS.

EST etiam Maio & Iunio in vdis pratis & riguis, exilibus & quasi gramineis foliolis donatum Iuncum videre, pannicula aut cęsarie niueo candore lucente insignem, quæ etiam perquam procul oculos nitore pulchro allicit: radice fibrillis tenuibus, & mucrone minus rigido donatur. Germani ob tomētum lineúmue florē & vsum. Matten Blachs, quasi culcitræ stupam, aut tomentum dicunt. GNAPALIVM *Tragi inter Ico.*

ASPHODELI.

Alphodelus.
- *Albus.*
- *Luteus.*
- *Luteus Lilistorus, siue Liriosphodelus.*
- *Palustris radice non bulbosa.*

Asphodelus Galeni.
Asphodelus Hesiodi suo loco.
Hyacinthus Poetarum.

ASPHODELVS ALBVS, siue HASTVLA REGIA.

Germ. Gold Wurtz.
Gallis. Afrodiles.
Italis. Asphodelo.

RIDA Narbonæ littora Asphodeli cōmunis feracissima sunt, nec minùs mōtes à mari disiti, vbi bulbis illius, adultioribus rostro effossis, quātumuis acribus sues lubenter vescuntur: homini iam in cibum non cędit, vt Galeni Asphodelus, cuius vis etiā non elixi ignauior multo, & feruor mitior. Folia illi Cyperi, œnanthes, aut Porri similia, triquetra, carinata: Caulis rotundus, lævis, cubitalis & sesquicubitalis: flores stellati candidi Ornithogali maiores: semen fuscum triquetrum Sesami Theophrasti, in orbiculatis capitulis obscurè virentibus occlusū. Radices teretes numerosæ ab vno capite, Pæoniæ minores, concolores fermè, acres, glandibus similes subsunt, acrioresque multò & ingratiores quàm vt vescendo sint nostræ gulositati vt fuerunt holus priscæ frugalitati, cuius testis Hesiodi versus etiamnum extant: nisi huius cum Galeni eadem Asphodelus fuit, aut mitioris soli alumnus, vel coctus, vt de Aro Ægyptio, de Cœpis & bulbaceis acribus legimus & scimus.

ASPHODELVS LVTEVS MINOR.

NVSQVAM littoreis iisdem visitur, tametsi hortis Batauinis & Galliæ familiaris luteus hìc antiquis indictus, generéque diuersus, est enim radicibus prolixioribus, nec ita bulbosis, sed Corrudæ modo minùs tuberosis, leniúsque turbinatis, è quibus Cyperi folia complura exeunt exilia, saturo virore. Caulis rectus, floribus crebribus, luteis alterius similibus fastigio tenus stipatus: semen triangulum pericardiis continetur primi modo.

LVTEVS LILIFLORVS.

LIRIOSPHODELVS inter naturæ luxuriantis lusus, quia non minus elegans quàm noua, hìc subdenda & describenda, qualem Venetijs superioribus annis vidimus, ac dein Antuerpię cum Asphodelo luteo in officinis Guillielmi Driesch & Petri Coldenbergii amicis peritissimis, denique Monspelli seuimus. Radices illi œnanthes aut Asphodeli albi exiliores, caulis sesquicubitalis, folia statim à radice surrecta, exilia porracea. Extremus caulis in turiones fissus qui flores ternos quaternósue Liliaceos referunt, colore flauo, vel aureo, quibus succedunt siliquæ angulosæ semine lucido, atro, oblongo, Pœoniæ fœminæ minore. Hunc Lilium luteum vel Asphodelum nuncupabant iam tum quidam Pharmacopœi Veneti. *Lilium luteum*

ASPHO-

ASPHODELVS ACORIFOLIVS, palustris, luteus.

ANGLIÆ Flandriæq; humentibus paludosísq; prouenit è radice fibrosa sparsa non admodum protuberantibus per interualla graminea appendiculis, folia exeunt Gladioli aut Acori angustiora, atro virentia & striata, caulísque sesquipalmaris, ortu magnitudine & modo seminéque in lagænũculis Hyacinthi.

ASPHODELVS HYACINTHINVS fortè Galeni.

Asphodelus fœmina Dodo. 452.

Spicatum Ornithogalum.

HVIC radix Ornithogali aut Hyacinthi, bulbus est vnicus albus, folia porreacea, exiliora, breuiora, caulis vnicus, rectus, pedalis, cauliculi triquetri altrinsecus hærent spicæ in morem, è quibus flores stellati lactei se explicant, è medio staminibus quibusdam productis Ornithogalum referentes, quare Ornithogalum spicatum quidam vocarunt, Monspellienſium nonnulli Pancratium, alii Asphodelũ Galeni, propterea quia ancipitis videtur figuræ & promiscui generis ex Asphodelo cuius flores habet, éxque hyacintho, propter non dissimilem radicem.

Nos itaq; cœpimus à serie gladioli & similibus, hinc è cognatis principiis Hyacinthorum Historiã bulbosis annectemus à Poëtico primùm orsi Hyacintho vt qui Irides inter Lilia & Hyacinthos gladiolos & Asphodelos quadamtenus ambigat: quem voluissemus Iridum classi proximè subdere, & poterat sanè, nisi potior collatio Acori & aliorum sese obtulisset, quibus hæc tantopere similis floribus, vt Iridem multi putarint. Verùm bulbis & foliis cognatior natura hyacinthis similiorem facit, eóque nos huc digessimus: variis enim de partibus & collationibus, varias ad stirpium gentilitates allusisse videtur Dedala & munifica parens Natura.

HYACINTHI.

- *Hyacinthus Poëtarum.*
- *Hyacinthus Dioscoridis.*
- *Hyacinthus*
  - *Germanicus.*
  - *Autumnalis.*
  - *Anglicus.*
- *Hyacinthi Orientales Græci.*
- *Orientalis alter.*

HYACINTHVS POETARVM.

ADEO affinia sunt, & vocabula, vt facilè sit augurari τὰ ἴα, id est violas cognomẽto dictos fuisse antiquis flores speciosissimos quosque, præsertim vernos & coronamentis innecti solitos, vnde tot florum generibus diuersis violæ vox quasi hyolæ communis facta sit, & proinde accommodata hyacinthis, quorum purpureum Plinius ab antiquis nigras Violas vocatas meminit, propter concolorem hyanthinum siue violaceũ florem, vt liquet de Theocrito, pariq; ratione putandũ Dioscorideum dictum fuisse propter hyanthinam incuruámq; & pronam deorsum comã, floribus plenam purpureis, cuiusmodi deliniatur & hodie conspicitur.

THEOCRITI & POETARVM Hyacinthus flore Iridis.

NVLLVS dum scriptor neotericus videtur scitè distinxisse aut agnouisse hasce species hyacinthi: ea propter nonnulli Iridem, alii Gladiolum sequuti Palladium coniectarunt, quidam rati lugubrem illum cruorem, qui *fusus humo signauerat herbas*, ac desierat esse cruor *Tyrioque nitentior ostro*, floris Lilii formam exceperat, eadem prorsum: si non purpureus color his nempe hyacinthis, argenteus esset in illis, nimirum liliis candidis, vt Ouidius canit, rati inquam cruentos debere esse à cruore flores, Lilium rubrum Dioscoridis, Martagon Chymistarum, Hyacinthum Ouidianum fecerunt. Atqui istum Hyacinthi Poëtici colorem esse purpureum violaceum, non phœniceum siue puniceum, cuiusmodi in Minio, Anagallide & Martagone spectatur, ostrei Tyrii colorviolaceus siue hyanthinus abundè explicant, & ostentant buccina purpura, cuius sa-

cuius sanies ex violaceo tantillum rubet, vnde apud suauissimum Maronem suauè rubens hyacinthus dicitur, at Martagoni non suauiter rubent folia, sed flãmeo flauente exuberãti rutilãt. Et porro, *Ibera ferrugine tinctum*, cum canit Poëta, innuit colorẽ, quem politæ cassides igni calfactæ aut candefactæ simul ac frigescunt, violaceum rubidum, nitidum contrahunt, vocant *Brunisſure* Galli, de quo etiam ferrugineas Violas dixit Claudianus, neutiquam vt putarunt, funestas, aut lugubres intelligens, nam Vergilij versus contrarium indicat: *Pictus acu Chlamydẽ, & ferrugine clarus Ibera*. Quare vndequaque aptissimè nostras Poeticus Hyacinthus studiosæ huius ætatis expectationi satisfaciet, cui nullus hactenus poterat placere, cum istum nondum norat: quique non modo è Hyacinthorum genere est, sed etiam tantùm habet cum Lilio, Iride & Gladiolo similitudinis, vt hinc facilè sit conjectari Poëtis, Historicis, Rusticæ rei scriptoribus & aliis collatum fuisse penitus cum illis ijsdem de plantis, & interdum ijsdem acceptum, quod à plebecula etiamnum fieri in Iride diximus. Si enim huius florem, semen, vniuersumque caulem, & siliquam oculis Poeticis intuaris, Hyacinthum neges, Iridem dicas: sin bulbũ, foliáque perpendas porracea, coloréque hyantinum, Hyacinthum asseueres. Sed harum rerum peritus arbiter (tametsi videat Pausaniam, Palladium aliósque scriptores ambiguis sententijs fluctuare) rei ipsius exploratione nisus, neque hyacinthum prorsum dicet, quia nonnulla reclamant, & Iridem negabit, quòd neque radix foliáue congruũt: neque tamẽ illi despondendum erit, quin ea potiùs, quam nos sæpiùs hîc inculcamus, moderatione & methodo expedienda Poetarum Historicorúmque controuersia. Ne miseram nuperorum quorumdam sattagentiam imiteris, qui adeo se torquent in delectu ex antiquis plantarum habendo, vt fruſtrà putent ortam plantam, & ferme in Naturæ censu perditam, nisi cuipiam generi ab illis descripto, quasi sub vexillo suo posit aggregari. Atqui nos, quod Aristoteles & Theophrastus in Lapidum, Piscíũ, Quadrupedúmque historia prodidêre, hîc possumus multò verisimilius dicere, nõ parum multas esse plantas ancipitis mixtæque naturæ, non secus atque hinnuli ex contrarijs aut diuersis speciebus conflati ζωόφυτα, hybridas & amphibia non pauca. Proindé cum isthęc planta Iris non sit, & tamen illi atque Lilij florum elegantiæ absimilis non sit, quorum æmula venustate Poëtæ assimilarunt, & Palladius dixerat Iridem vel Gladiolum à foliorum similitudine vocari: sanè nobis Poëticus Hyacinthus esto, qualem in Angliæ, Flandriæque amœnioribus viretis videre passim est corollis expetitam. Disparis igitur generis duplex hyacinthus erit, Poëticus noster scilicet purpureus, cœruleus hyanthinus violaceúsue ferrugineus vocatus Iridis Historicis, & Palladio, Gladioli Poëtis, & vulgo Lilij similis, qualem exactè noster exprimit: effigie nimirum Iridis aut Gladioli propior, quàm Dioscoridei hyacinthi: quare priùs hîc de Gladiolo hyacinthisque spurijs germanico, Anglico, Græco bino, & Autumnali, quia sint floribus stellatis & Liliaceis, móxque de altera Dioſc. comosa specie hyacinthi dicetur.

ξίφιον, GLADIOLVS.

Germa. Schwuertel.
Gal. Glais.

XIPHIO seu Gladiolo aut ensiculo nomen factum à folij figura, quæ tametsi eadem propemodum sit multis plantis, vt Iridi, Xiridi, Acoro & bulbosis quibusdam, atque nonnullis etiam piscibus, tamẽn huic præ cæteris remanſit, propterea quia propiùs mucronatum effigiat, striatúmque liris & neruis scabris, rigidisque firmiusculum, In satis frequentissimum, ea propter dictum segetalẽ Romanis. Caulis singularis, rectus, rotundus, *Effigi. Dodo: Histo. stir. 144.*

dus, striatus, nitidus, è foliis quasi sese exerens & flores conditos deinceps habens per interualla, interdum vnico tantum & ad vnam partem versus (sic nostras Norbonenses) interdum binis ordinibus vtrinq; vno, vt in Italo. Flores rutilant hilari saturáq; purpura, senis & septenis foliolis constantes Liliaceis similibus vel Ornithogali, sed minus repãdis aut diuulsis. Semen in folliculo rubrum Erucæ magnitudine: gemini bulbi radici sunt, quorum habitior & corpulentior interdum superior inferiori incumbit, interdúmque hæc inferior maior & languidior Vere exacto iam effœta, plusculis pusillis bulbis propagatur Ornithogali modo coma fibrosa, subtùs radicãturglutinosi bulbi & villoso inuolucro teguntur fusco, sapore non ingrato, acri, ad tumores strumosos & scrophulas tantę opis, vt nulla huic comparanda videatur, Recentiorum certissimis periculis factis. Arua & sata Norbonensia vero Gladiolo scatent, eóque cum Draba vulsam surculatores in proximam viam aut tramitem proijciunt.

HYACINTHVS GERMANICVS, Liliflorus.

{Germa. Blo Wettzenblumen.
Angli. our ladies Flour.}

Hyacinth. stellatus. Inter Icones Fusch. 484. 483.

E GLADIOLO & Poëtarum Hyacintho noscenda est speciosa illa planta bulbacea Germaniæ notissima, quam propter florum pusillorum colorem purpureum, & diuisuram Lilij aut potiùs Asphodeli doctissimi quidam cum Fuschio Poëticum Hyacinthũ diuinabant: elegantia, magnitudine plausibilior spectanti, Iridis floribus gratia is nostrum longè superat. Et reliqua illius effigiatura congruentior multò Dioscoridis Hyacintho quàm Poëtico foret, magnitudine etiam par, sed bulbi candidi, flores cærulei purpurei Asphodeli vel Ornithogali stellulis visuntur. Norbonę mõtosis arduis, Geneuę, aut Heluetiæ & Germaniæ in campestribus & iuxta sepes nascitur.

HYACINTHVS ANGLICVS.

Belgis Hyac. Bruxellensis Hyacint. non scriptus. Dod. 167.

HVNC Anglicum nuncupare lubitum fuit, propterea quia nusquam terrarum germinosi saltus & prata vberiori scatent copia, quàm in Anglia. Magna huic cum Germanico siue Fuschiano affinitas bulbi & foliorum, sed conspicua florum discrepantia: sunt enim his oblongi calyces Iesamini vel Filij ante patrem, cęrulei, cæsiiue, & interdũ albidi extrema ora fimbriis stellatim reflexis dehiscẽtes plures è cauliculo nudo pedali nitentes, & inæquali situ penduli. Semen in folliculo herbaceo atrum Nigellæ vel Cæpe, vt cæterorum Hyacinthorum.

HYACINTHVS AVTVMNALIS.

Dod. effig. de florib. leb. pag. 174.

HVIVS effigiaturæ minimus, sed pulchellus, quem primi omnium Antumnalis donatum nomine Antuerpiam è Veronensi agro misimus Guillielmo Driesch. Plurimus postea etiam Lutetiæ Parisiorum, Norbonæ ad Aquas Marianas, & ad Cellam nouam Monspellij visus nobis glareosis asperis, Autumno ineunte, non Vere, vt superiores, non flosculos lagenosos edit, sed radiatos quinis seniue foliolis cæruleis Ornithogali minoribus, cætera prorsum eadem, sed minora.

HYACINTHI ORIENTALES GRÆCI.

Effigies. Math.

ANNO 1562. Patauii primùm vidimus, donóque accepimus hasce duas bulbosas, vnà cũ bulbo Homerici Moly ab insignito celebri eruditionis laude Doctore Treuisano, quę tum inter se multum similes erant, tum illi Anglico non ita diuersę: è floribus tamen discernuntur, alter enim est crassiore, breuiore bulbo & flore, qui sunt veluti vtriculi violacei cœrulei vel albi Anglici Hyacinthi, vel Iaceæ mediæ vel albæ similes, rariores & à medio caule ad summum vsque hærent. Bulbus aliquanto crassior quàm Anglici, & Moly Homericǫ par.

ORIENTALIS ALTER

ALTER verò bulbus non dissimilis septũ caulem pedalem attollit, à medio totum floribus siue caliculis in speciem comæ elegantis digestis, purpureis alias albis Aspho deli Galenici, siue Ornithogalli spicati similitudine & situ. Ambæ quadriẽnium, quinquenniúmue durarunt Antuerpiæ, quas in Belgio infossis bulbis seuissemus: in delitiis Adonidissque pensilibus horti alunt veneti.

HYACINTHVS COMOSVS *Dioscor.*

QVAMVIS sit difficilis notionis verus Hyacinthus, tamen propterea quia coma incurua floribúsque plena purpureis descripsit hunc Dioscorides, Hyacinthorum classem à superiore secreuimus, vt quem putamus magis ad Dioscoridem Hyacinthum accedere, huicq; proximè subdidimus, quia simillimus etiam est, nisi quòd illi sponte frequentiùs Septentrionalibus regionibus, hi Meridionalibus lubentiùs florent. Siquidem Italiæ, Norbonæ, reliquę etiam Galliæ tepidiori abundè in satis & viarum marginibus prouenit maior Hyacinthus, foliis porraceis, bulbi Vomitorij latioribus, in terram reflexis, caule læui albicantè ex herbaceo tenero, quem à medio summo tenus amiciunt numerosi flosculi spicatim confertímque digesti, purpurei oblongi in tantillis pedicellis vuæ gygarta aut Lauendulæ flosculos imitantibus, supernéque comosam vmbellam latiusculã, circinnatam deorsum vergentem, nutantem & incuruam efficientibus, ex purpura violacea suaui rubore permixtã. Radix Cæpacea fermè quanta Narcissi, sed extimus color nitidus illi roseus dilutiore purpura, propter quẽ BVLBINAM PLINII siue BVLBVM ESCVLENTVM exercitatissimi quidam Monspelienses autumabãt, alij verò PANCRATII speciem: quia minorem iam describendam veriorem putabant.

Neotericor. 39. Dod. 172.

Bulbus esculentus.

Bulbina Pli.

Pancratium alterũ Monspel.

HYACINTHVS COMOSVS MINOR.

EST siquidem hic toti Meridiano tractui multò frequentissimus, & Septentrionalibus in hortis tantum. Vere (quum superior floret) ornat hæc planta editiora, agrorúmque margines herbidos, flosculis item venustis inque comam perspicuam per versus spicatam digestis lagenulas numerosas & admodũ exiles confertim aggestas, & patulas ostentantibus, vnde vulgus Prouincialium *Barreletz* vocat, quasi lagenulas: caulículis est sesquipalmum altis, foliis Iunceis tenerioribus, sparsis, striatis.

Neoter 19. Dod 170.

NARCISSI.

- *Narcissus*
  - *Medioluteus mediocroceus Poëticus.*
  - *Luteus totus Theophrasti.*
  - *Luteus Africanus, an Bulbus vomitorius?*
  - *Purpureus cæruleus.*
  - *Norbonensis Lilionarcissus luteus.*
  - *Non descripti duo Math.*
  - *Leucon arcissus siue viola alba Theoph.*
  - *Narcissus Herbaceus Plinii.*
  - *Tulipam Turcicum, siue Lilionarcissus flore rubro.*
  - *Tulipan Turcicum siue Lilionarssus luteus.*
- *Crocus.*
- *Crocus syluestris Montanus flore albo.*
- *Hermodactylus flore Purpureo, siue Ephemerũ & Crocum syluest. vulgi.*
- *Hermodactylus siue Colchicum flore albo Anglicum.*
- *Colchicum Syriacum & Alexandrinum.*
- *Ephemerum non venenatum Dioscoridi Liliiflorium & Iridi folium an Tralliani, Pauli & officinarum Hermodactylo idem?*
- *Hermodactyli albi & Rubri Nicolai, Actuarii & aliorum, non cathartici sed cordi Venerique amici.*

Ornithogalon candidum vulgare.
Ornithogalon Luteum, Bulbus Vomitorius Belgarum.
Bulbi esculenti.
Cepe.
Cepa oblonga.
Squilla, siue Cepa maritima.
Pancratium maritimum Narbonense.
Escalottes Gallis.
Cepa Ascalonica.
Ascalonitis.
Porrum capitatum.
Porrum sectile.
Schœnoprason.
Ampeloprason, seu Porrum agreste.
Alliporrum, siue Scorodoprason.
Allium Syluestre gracile.
Allium latifolium maculosum Serpentinum.
Allium latifolium Vrsinum, siue Moly Hippocraticum.
Moly Homericum.
Moly.
Lilium.
Lilium purpureum vtrumque, siue Martagon Chymistarum.
Lilium Syluestre siue, Hemerocallis.
Lilium Montanum.
Lilium Conuallium.
Satyrion Geneuense Erythonium.
Satyrion.
Satyrion Erythonium Syriacum.
Testiculi siue Orchides: Canis, cuius varietates quinque. Hircinus siue Tragorchis. Serapiadis, cuius varietates quatuor. Odoratus minimus. Palmæ Christi duæ.

Νάρκισσος NARCISSI.

Germa. Narcissen Koszlin.
Fland. Spaensche Jeneetten.

NEc Hyacintho à luctu, vt diximus iam, nec Narcisso illi congeneri etiam nomen inuentum ab amente amante adolescente, vt fabulati sunt, sed à vi sopiẽdi, quam νάρκωσιν vocarũt, & νάρκην torpedinem, quæ eminùs stupidam tangentis manum efficit, qualem inesse inimicam neruis, capútque grauantẽ Plinius ac Plutarchus Narcisso huic affirmant. Notissimæ hodie non modò quot differentiæ apud antiquos extant, sed multò plures, quas illi non memorant, inter quas nonnullæ, quæ ab Narcisis ad Lilia degenerant.

POETICVS MEDIOCROCEVS purpureus.

Mediopurpureus Dod. 181.

VVLGATISSIMVS omnium Poëticus, cuius croceum florem videre est, *foliis medium cingentibus albis*, vt scitè canit Metamorphosis, estque idem Dioscoridis Narcissus, Narbonẽsia Gallóque Prouinciæ prata Liliaceo Stellarũ candore ornans, Februario & Martio. Flores enim habet cãdore micantes lacteo, senis foliolis radiatos, corolla mediũ occupãte fimbriata, ex croceo purpurascente, odore suauissimo & verè soporifero, quasi quiddã Nymphęæ florũ redolẽte, folliculo mẽbraneo ex nodulo exorto primũ occlu-

occlusi in caule glabro rotundo, sed vtrinq; compresso vel striato. Semẽ nigrum in vtriculis mẽbraneis Nigellæ, multiplici tunica bulbus cõuolutus, & cute densa obsitus Pancratij marini vel Squillæ admodũ simili, sed minore. Folia sunt Porracea, mucore albido plena, vti Hyacinthi, Cæpe, & Squilla. Hortis Belgicis, Germanicis & Anglicis inquilinus.

NARCISSVS MEDIO LVTEVS.

ETIAM pratis iisdem sed frequentiùs vberioréque ornamento floret hic Narcissus, qui floribus est vno ex pediculo senis, denis, duodenisue sparsis minùs candidis, & circinnato verticis calyculo in luteum languescente, nigro foris & habitiore bulbo, crasiioribúsque folijs. Galloprouincia, vbi etiam sunt Gramini detrimento, *Donas* flores quos corollis innectunt, vocitat. *Dod. 183.*

TOTVS LVTEVS NARCISSVS *Montanus Theoph.*

Germanis. Dehrblumen, Hornungsblumen, & zeitlosen.
Belgis. *Geel Tydeloosen.*
Gallis. Coquelourde.

NEc disidet hic à Dioscorideis facie vel viribus, sed tantùm floribus, quos admodum speciosos, luteos promit, atq; quasi duplicati forent non corona exili, sed nolæ effigie Primulæ Veris duplo maiore, luteo atq; insigniore cristatur vtriculus, non tamẽ dispar, vti nec folia aut bulbus, nisi quod graciliora, minora. Februario & Martio scatet isto forum Londini holitoriũ, & nemorosa reliquę Angliæ Belgiiq; prata. Ad Meridiẽ regiones propiores, vt Norbona, Vasconia, & Hispania, nõ nisi editis montibus, & Maio, Iunióq; floret, vt in Vegaiiis, Mindenis Pyreneis iugis non procul Tholosa, inodorus, inefficacior, nec perinde narcosim inuehit. *Dod. de flo 190*

NARCISSVS LVTEVS APHRICANVS, *an Bulbus Vomitorius?*

HVNC quidam chyrurgus barbitonsor triremium Genuensium ostendebat allatum ex Bona, & Argiera, Chartaginíque finitimis locis Aphricæ, planè floribus luteis languidis odoris, sed effigie Mediocrocei Narcisi Norbonensis, minoribus tamen, exilioribúsque foliis & durioribus, minùs mucagineis, sed magis viticeis & sequacibus, & fructu contumacibus, nihil alioqui vlla sui parte à Luteo disidentibus. Non procul Agathensi sinu affirmant inueniri, etiámque ex Hispanicis nuper in Belgiam & Franciam delatos audimus.

NARCISSVS PVRPVROCOERVLEVS.

QVINETIAM asserebant non postremæ fidei amici, se nactos totis floribus purpureis Narcissos prope Lanum fluuium, non procul Monspellio, quos tamen nos diu sæpéq; inibi & aliis adiectis pratensibus frustrà venati sumus, aut studiosos Simplicium, & præceptores nostros, vt indicarent, rogauimus.

NORBONENSIS LILIO NARCISSUS *Luteus Montanus Tulipæ species.*

ERVTVM hunc è Dei Paradisij Iugis vocatis Seuenæ Norbonensis, iam plures sunt anni, in Belgium deferendum curauimus amicis Antuerpianis, qui primum Tulipam illum vocarunt, nos verò Narcissolilium luteum audaciùs fortè (vti solemus quò rerum cognitioni distinctiori consulamus) indigitauimus. Flos itidem singulo bulbo & caule Narcisi minore, teneriore, delicatiore, vnicus luteus, senis foliis constans ad Lilium aut potiùs ad Lilij lutei Asphodeli florem, filamentis luteis è medio enatis. Bulbus exilior multò, nucleum oblongum Allij æquat, sibíque sæpius adnatum allium exili filo adnexum habet: folia crassiora pauca è caule medio porracea. *Dod. Tulipa minor de floribus. 189.*

LEVCONARCISSO LIRION *Pratense Vernum, num* VIOLA ALBA THEOPH. *vel Moly Rondelletio?*

Ger. Weiss hornungsblum.

HVIVS coronariæ bulbosæ triplex è floribus & magnitudine varietas, nam Norbonensis multiflora, vt cæteris maior, ita multò speciosior amœniorque floribus est: sunt namque lacteo Ornithogali candore, sed Lilii parui effigie, è singuli caulis superioris multiplicis nodulo vno seni vel septeni procumbentes, seménque rotundum Pœoniæ nigrum in folliculo membraneo cohibētes: folia & radices Narcissi mediolutei in pratis, vel germinosis depressis atque lacunosis scrobibus, non procul Monspellio & Magalona ad Lateranum dirutum castrum plurimus floret, seménque fœniseciis maturat.

Narcis. Math:

varietas

In Germania, Gallia & Belgia visitur idem nisi paucioribus floribus distans, quos non dissimiles, sed singulos in singulis cauliculis minoribus habet, luteáq; filamenta è medio exerentibus, semine fusco.

Omnium minimus palmari cauliculo, etiam Septentrionalibus plagis, vt Antuerpiæ & in Nortmānia frequentissimus, paucitate foliorum, quæ terna vt plurimùm, vel quaterna, habet, & flore exiliore, qui vnicus illi inest herbaceus lacteolus, cóque nonnullis Plinii NARCISSVS HERBACEVS putatur, quod si verum foret, verisimile esset superiorem LILIONARCISSVM eiusdem album nuncupatum, Narcissum futurum: quibus cunctis nonnullæ subtus lineolæ exaratæ herbidi viridantísue coloris conspiciuntur, vnde fortè Plinio causa nominandi.

An Narcis. Herbaceus Plī?

TVLIPAN TVRCICVM, *siue* LILIONARCISSVS *Sanguineus.*

MVLTI sunt exacti anni cum primùm Macedonium siue Græcum Lilium istud Tulipan à Turcico vernaculo dictum propter amiculum capitis ab illis gestari solitum, cui flores similes sunt effigie, sanè quàm luculenta purpura Venetiis primū & Patauii vidimus, deinde LVTEVM & Phœniceū flore Florentiæ, & Genuæ Lygurię. Bulbus est Narcissi, folia promens Liliaceo læuore virore, crassitie, aliquātum concaua carinata & vndulatis oris, caulem verò singularem pedalem & flore Liliacea venustate spectādū, purpura sanguinea nitente Pœoniæ floribus concolori, Lilio rubro fere pari, quinis & senis foliolis crassis, obtuso calathi fundo in latius sese pādēte, veluti violæ Marianę, porrectis è medio Liliaceis staminibus. Semen Aristolochiæ clematitidis folioſum angulosum, compressum mēbraneo folliculo oblōgo clauditur. Medio Vere iā floret nō modò Italis, sed etiā Belgicis & Gallicis hortis.

LILIONARCISSVS

Purpureus. LVTEVS.

NARCISSI DVO A MATH: non descripti.

CVLTVRÆ lenociniis hanc amatoriam plantā variatis foliis, floribus & bulbis posse admodum à pristina effigie descíscere, & rumor est iamdiu apud Venetos quosdā stirpium mangones, qui inditis bulbo seminibus quibusdam, vel insertis pullulationibus, nouas & visendas excitari figuras affirmant, cuiusmodi Taraconi è Cœpa enata, aliisque, colorem, & florem, & figuram mutantibus. Eapropter consultò alias Narcissi varietates reticuimus, tū quod ne visas quidem planè in memoria habemus, tum etiam quia nullū operæ pretium ducimus artis ostenta & lusus prosequi: sed dūtaxat naturæ opes in istud album sedulò digerere & perspicuè, neutiquā Senensem imitaturi, cui satis picturas, quasi puer pueris pingeret & illuderet, in numerosos sed mutos elenchos stabulare. Non solùm enim nullum describit è tam multis Narcissū, sed neq; discernit eos inter se, quos bis inculcat, & an illi duo quorū alterum radice squammosa & nucleis stipata, floribus multiplicibus & foliosis: alterum veri Narcissi Bulbo, sed florū foliis prolixioribus, angustioribus,

gustioribus,porrectioribus staminibus,nō explicat. Vbi & quando & quomodo nascātur arténe an sponte: vt neq; Narbonenses hīc alios flores,quos etiam vt non paucos alibi, fecit Cōstantinopolitanos,iactare potuisset:etenim eius Constātinopolitanus Narcissus, nihil aliud esse videtur,quàm Maritimū Pancratium à nobis memoratum suo loco.

CROCVS SATIVVS.

κρόκος {Italis, Zaffrano. {Gallis. & Mauris, Saffran,
{Ger. Saffran. {Angl. Saffron.

GERMANITATIS eiusdem cum Narcisis esse Crocum docent, non modò figura & natales,sed etiam facultates peculiares,quæ vtrique epispasticæ, deinde quadamtenus odoris soporiferi insunt. Nec in Crocum versi adolescentis Croci fabella alliud Ouidius innuit, quàm istam abditā dotem Veneris mysteriis celebrem,cuiusmodi Poëticæ Philosophiæ sunt inuolucra,Hyacinthi,Narcisi,Daphnes & quāplurimorum transformationes. Nam alioqui κρόκη filum,villúmue,& tramam signat, cuiusmodi sunt Croci flaua flammeáue stamina,& villi & flocci quæ κροκίδες vocantur. Porrò notissimum & optimū crocū nō solùm regiones ad Meridiē Aphrica,Syrena, Sycilia,& Gallia,sed etiā ad Septētriones sitæ Anglia & Hibernia laudatissimum abūdè dant carnosis,lætis, quasiq; oleo delibutis cruoréque aureo nitētibus filamentis intensi odoris cum quadam acutie, sed soporiferi,quo Belgia, Germania,aliique vicini cibos condiunt,ac medicamētis miscent. Rustici radices pangunt admodum viuaces cultúmque humanum spretas,vnico hyacinthi Narcisi aut Gladioli bulbo carnoso, siquidem negligantur aut pedibus proterantur florem staminaque elegantiora prodere consuetas purpureas calycis in modum, prorsum Hermodactyli pratensis. Bruma,Ianuario,& Vere virent folia interdū perennia, Autumno leguntur dū nitent nutántq; purpurei phœnici stamina,quæ trita carpis aut sub māmis admota,illitáue vires suas cordi cerebroq; illico transmittunt,quasiq; vertiginem tenebricosam inuehunt,aciem oculorū prestringunt,aut hebetant. Germinosa herbidáq; loca vult,nec apud Italos aut Gallos spōte prouenit,nisi Siluestris,qui diuersus natura est. *Inter Iconet Fusch.249.*

CROCVS SYLVESTRIS *Montanus flore albo.*

SIQVIDEM Syluestri Autumno nisi rariùs , sed plurimùm primo vere venit flos minor,candidus, interdum purpureus,locis prēsertim alsiosis,vbi perpetua perennat nix, vt in Ostensis vallis arduis sunt planities albicantes niue Hyberna & istius floribus purpurascentes & albicātes,non procul à Bernardi monte: radix & caulis satiuo similis, folio angustiore & breuiore. Isto foris dumtaxat vtendum,intùs non perinde: illitum pubi vrinas elicit crebras atq; crassas,tumores Hydropicorū discutit,spicula euellit. Isto agresti faciliùs abigeret è suis interulis pediculos gens Hibernica, nam virosior est , & penetrātior. Verùm vulgatior præterquam quod Hibernis miseris tam importunos hospites, quietis & famis hostes abigit, etiam colorem floridum,vegetúmque calorem vigorem & animorū ferocitatem artubus & alit & auget,illuuiéq; sordidas vestes colore commendat, militiæ idcirco non parum conducibilis.

COLCHICVM *siue* STRANGVLATORIVM *Ephemerum Crociflorum & Bulbifolium, Hermodactyli vulgares.*

Gal.Tue chien. Angl. wilde Safron.

QVAM minimùm videtur plebis iudicio Pratensis vulgaris Hermodactylus Ephemerū dictus,à Croco syluestri abesse: vocant enim & putant vbiq; vulgò Syluestrem Crocum propter flores,natales,tempúsque florendi non dissimilia. Ac tametsi tum ipsæ res, tum Dioscorides diuersas esse abundè monēt,tamen iuxta hīc ponendæ fuerunt Crocus & Hermodactylus,deindéq; huius vel species vel varietas Colchicum Ephemerum , quo vtrauis ambas ostendat quærenti. Etenim duas non ita dissimiles est complexus Dioscorides , vt Paulus & Galenus,ex Priscorum descriptione , & sua obseruatione: quarum primam pòst & proximè fungos collocandam duxit ille , cum quòd esculenta gratáque cibo videretur , tum quia non secus ac fungi,vt idem author exprimit,disertè suffocatu enecaret , strangulat namque illa itidem vna diecula: vnde Theoph. huius nominis occasio profecta visa, longè ante Dioscoridis ætatē,fuit. Hæc autē non alia est quā vulgatissimū plebi PRATENSE CROCVM & SYLVESRE vbiq; vocitatum. Floret namq; *Essig.fusch. 201*

vti Crocus Autumno flore perquam simili,cõcolore,nec dispari ritu,iamdiu antea primo Vere orta, & Æstate amittit folia quæ Porreis latiora Pancratii sunt æqualia, vel bulbi pinguora,terna aut quaterna,virentia, nitentia ab radice, caule sesquipalmari,bulbosa, semirotunda radice,altera parte compressa Castaneæ figura, aut Anacardi: foris tunica russescente ex fusco, ab ima latioréque basi ad apicem canaliculum imprimit prima caulis germinatio, intus tota alba,fungosa,muccida,virosa, gustu non ingrata, quam quouis anni cardine erutam à quibusdã Pharmacopœis pro Hermodactylo habitam vidimus, & siccatam, flacidam,vietam, rugosámque, tangenti partim euanidam,partim fungosam meminimus, vti & Syriacum & Alexãdrinum mox describendum venetijs nobis sæpius visum, denique nigram & longè discretu facillimam ab Officinarum Hermodactylis.Sunt enim peregrini hi, neutíquam exitiosi, vt multis sæculis plurimus vsus doctos docuit: inque farinam vel pollinem candidum facillimè abeunt. Nec verisimile fit,quod Colchide vberrimè scatebat(vt ait Dioscorides)aliud à nostrate fuisse, sed pernecabili interimendi facultate cæteris omnibus excelluisse, tum quia succo magis excocto illic, tum etiam quia soli,aëríque prærogatiuam quandam nactus fuit .Sic fungi non paucis locis exitiosi proueniunt, & nisi lacte ijsdem quibus Colchicum remedijs,euincantur,interimunt: alibi innocui passim esitantur. Sic Taxus Norbonica & Hispanica deleteria sola vmbra prodit antiquitas:in Anglia & alibi neutiquam malefica. Cicutæ & alijs idem vsu venit, vt nouimus alibi. Quapropter quot qualésque varietates in radicibus, floribus,ortu & colore, alia atque alia peperit regio,tales differẽtias facultatum inter Syriacum russescentem,& Anglicum flore candidum intercedere certum nobis periculo facto stat.

COLCHICVM SYRIACVM ALEXANDRINVM.

RADICES & bulbos aliquot huius adhuc habemus munere Dominici Chirurgi Veneti,qui quamplurimas classe triremium rediens illinc, vbi fungebatur vulnerarij officio,à se auulsas Venetias aduexit, quibus vtebatur idem, easdẽq; sæpe miscebat decoctis Guaiaci,ad Luem Veneream, aliísque sudorificis magno remediorum cõpendio & ægrorum commodo, edoctus illic à plebecula. Huic bulbosa radix non parum à nostrati differt, tametsi Dioscorides deliniationem non minùs benè refert: non enim canaliculus lateratim depressus mittit ad caulem, sed caulis erumpens medium findit bulbum, quasíque geminum Colchici bulbum ab imo coagmentatum,caulémque vtrinque amplexatum ostendit, nigriórque nostrati euadit intus foríque, alioqui è Cæpacea nec dissimili fungosa concretione, vti nec totius figura.

COLCHICVM ANGLICVM *candido flore.*

ISTVD nuspiam herbarijs memoratum, quia Anglia copiosissimum sponte fundit,nec alibi facilè reperias,Anglicum nuncupauimus.Perpulchra planta,lacteis floribus Ornithogali vel Asphodeli maioribus,Croci montani Syluestris paribus,caulem ornant sesquipalmarẽ radix & folia,alioqui pratensis vulgaris sunt,foris fusca, intus candida. Londini hortis mersæ radices Hyemẽ ferunt,Vere emergunt,non secus ac in collibus & montosis prope Bristoliã & agro Somersetj,Syluosis ornatissimi armis & literis Generosi nec parũ stirpium periti,D. Eduardi Samtloo, cuius humanitati,vt pleraque alia,hanc ferimus acceptam.

EPHEMERVM non venenatum Dioſc. Liliſtorium & Iridifolium an. HERMODACTYLO Officinarum, Tralliani & Pauli idem.

VELVTI Syriacum innocuum medicamẽtis, aliásque non paucas plantas varijs locis diuersas aut contrarias adipisci facultates dudum in Colchico monuimus: sic ex nomenclatione deliniationéque vtriusque Ephemeri apud Dioscoridem, & perpensione harum radicum,quas vsus diurnus diuturnúsque probauit, Hermodactylum siue Ephemerum salubre,dote dumtaxat & leuiore aliqua nota,non item specie ab Officinarum hermodactylo disidere certũ. Tria tamen quæ obijci possunt, partim diluenda,partim distingenda sunt,vt saltem doceamur,si non illa quidem eadẽ sunt,certè admodũ affinia esse

esse: Ac primùm obijciet quis factam seorsim Hermodactyli & Ephemeri vtriúsque mentionem apud Trallianum & Paulũ: fatemur, & arbitramur eos vel quòd vires purgatrices primùm in Ephemeri aliqua specie cõpererint, aliam arbitratos præsertim Trallianũ quẽ Paulus citat, non Galenũ, qui Hermodactyli non meminit. Vel quia Trallianus Ephemerum non venenatum sub nomenclatura Hermodactyli in remedia arthritica adduxerit, quia in describenda radice Dioscorides digiti siue Dactyli voce vsus sit, quæ admota vel fotu dentium mulceret dolores, deprimeret tumores, quod Officinarum Hermodactyli arthriticis adeo plenè præstant, vt nullum præstantius suppetat, ex lacte præsertim subactũ remedium. Quippe digerit moderatè nullo aut pusillo calore, aliquanta adstrictione, sed miti emplastica & natiuum calorem parti reddente. Nec si non meminit Dioscorides vis Catharticæ, non ideo necessum inficiandum Ephemerum esse: non pauca siquidem repeperias apud antiquos classicos Simplicia, quorum vires purgatrices illi siluerunt, ne dicã fortè nec notas habuerunt, vt & alia compluria: quare si non est Ephemerum Dioscoridis noster Hermodactylus, certè non alio putarim differre modo, quàm quo Colchicum Anglicum & Syriacum. Quare ridiculè æstuant cum Comentatore Senensi plerique, atque doctis Barbaris insultant, qui Officinarum Hermodactylos purgationibus misceant, enimuerò arrodere interiora, veneno petere, ac nihil aliud quàm Colchicum nimirum deleterium esse. Verùm bis falluntur: & quod Colchicum hermodactylon nostrate esse dicunt, quum tamẽ folia non norint, quæ longè minora sunt & humi fusa, quàm vulgaris Colchici: & quia statuunt necatorium, quum Dioscorides id maleficij non cuilibet Ephemero, sed Colchico dumtaxat, id est, in Colchide enato, adscripserit. Tum Solidæ huius candidæque radicis & plenæ concretio, quantum à rugosa, vieta, languida, nostrati & nigra absit satis indicio est. Nullam videas etiam Venetijs, vel Genuæ millibus è multis quantumuis recens allatam, quæ non leuiuscula tusione illicò in puluerẽ farinaceum fluat, colore & sapore planè Turbith, Iridis, vel Agarici, quo etiam modo nec incommodo maiore purgare norunt, qui sæpius vsi sunt nostri practici, quibus vsquedum experimento certo certa ratione nixo, aliud vsurpandum, aut frustra Constantinopolitanum viribus ignotũ obtruserit & persuaserit Commentator: & falsò accusarit Serapionem, qui non Pauli, sed Dioscoridis, vt liquidò constat merus versor, quæ in codice antiquo reperit, fida barbarie retulit, vt alibi semper fermè Hermodactylon explorãdo gustu neutiquam feruidum, sed ignaui acrimonia pusillã, & vi obruta emplastica potius facultatis purgatricis moderatrice, quàm vlceratrice, qua non parum commodum esse arthriticis purgationibus facilè percipiant, qui medicamentorum miscendorum methodũ callent. Nec enim lacte eget vt Turbith, quo minùs adhuc noxium, quare & Catharticum non respuendum, vt vociferantur declamarores sed commendandum.

HEMODACTYLI albi, Rubri Nicolai, Actuarii & aliorum non Cathartici, sed Cordi, Veneriq; amici: an sint Behen album & Rubrum eadem?

VOCEM Hermodactyli æquiuocam fuisse, & Ephemero Dioscoridis cõparari potuisse, nõ modo Caput Pentaphylli indicat (vt cuius radix Hermodactylus sit vocata, nõ tam similitudine, quàm superstitione & incantatoria expiatione) sed etiam quæ extant apud Actuarium & Nicolaum celebres admodum compositiones arguunt. Quippe Auream Alexandrinam reginam illam & Diamoscu Hermodactylo rubro & albo non carent, miscetúrque alijs apud Arabes compositionibus cordialibus, quibus sunt visi designasse Behen albi & Rubri nomine, quod etiam defluxisse à Dactylite palmæ fructibus, quibus confert Dioscorides Balanũ nucem myristicam apud Arabes Ben vocatã. Igitur Arabistarũ Hermodactilus siue sit Behen, vt verisimile fit, siue sit Auicennæ Digiti Citrini Palma Christi (cuius mentio inter Orchides facta, nullum enim Hermodactylon rubrum habemus, vt cum Rubro & albo Ben confundi possit) eorum compositionibus cardiacis præsertim miscendus: Officinarum vero Catharticis & Topicis vti dictum, capite de ben & nuce Myrepsica.

ORNITHOGALON candidum vulgare.

EBVLBORVM classe cum sit Ornithogalon nec ita absimilis Hyacinthis, Narcissis, & Hermodactylo superiori floribus albis, non abs re hic dicendus, vt hinc mox ad

Bulbos veniamus, cuius speciem faciunt quidam Ornithogalon luteum vocatum, propter inter hunc & illum ambiguam effigiem. Et tametsi Ornithogalo nomẽ dedit lacteus florũ candor, cuiusmodi in Gallinarũ alis renidet aut ouis, non earum lacte (quo carent volucrum genus) tamen propter totius figuræ affinitatem nobis erit etiam vocandus alius, qui flore luteo elegãtissimus, nec ita frequẽs Italiæ, Norbonę calidioribúsq; visitur.

ORNITHOGALON LVTEVM.

an Bulbus Vomitorius?

Belgis Bulbus Vomitorius.

IN Auernis & ad Lugduni pomæria pone & prope suburbium trans Rhodanum vulgo *Aiguilletiere* in campis latis & glareosis, etiámque in Borbonio agro, quà ducit regia via Lutetiam, plurimísque Belgiæ, Angliæ nemorosis Sommersęti Ornithogalon luteum collegimus. Tota planta minor multò, sed simillima candido Ornithogalo. Martio floret, bulbus vnicus, vt plurimum Allij Scorodoprasi oblongior, inodorus, pauciora sed latiora quàm Ornithogali folia: flores prorsum Ornithogali sparsi, & quidem foris herbidi, vt Ornithogali, sed luteoli non candidi, intus verò eleganti luteo nitent.

BVLBVS ESCVLENTVS.

NON secus atque Asphodeli bulbi plerique omnes edi mortalium luxu & mollitie desiêre, præsertim Europæis regionibus, seu fuerint gustu minùs cõmendabiles aut vtiles, quàm bulbacea multa, Porri, cepæ, Allia, & similia. Viscidi námq; sunt mucco Pancratij omnes fermè quos nouimus, & plerisque insulsi & magis excipiendo condimẽta, vt hyacinthi multi, Galenicus Asphodelus, quàm ad condiendum apti. Quando igitur ex Dioscoride coniectari magis, quam asseuerare quicquam licet, videntur bulbi esculenti fuisse cæpís aut Pancratiis simillimi, & præstantiores ruffi, acres, locis calidis oriundi, vt sunt Lybica littora vel Norbonica. Ascalonicum tamen vix est Cæpe, nam nec ruffum vt plurimùm, nec acre, saltem vbi nos sæpius esitauimus Lutetiæ & in Flandria, fieri tapotest, vt Ascalonę fuerit acrius, ruffius & maius.

Bulbus ille rubida foris tunica, quem Hyacinthum fecimus, alias putauimus persuasi à doctissimus Monspellensibus esse esculentum bulbum: quemadmodum hodie nonnulli luteum Ornithogalon nostrum Vomitorium Bulbum credunt.

CAEPE.

Ita. Cipole. *Ger.* zwibel. *Angl.* onyon. *Belg.* ayeuyn. *Gal.* oignon.

Fusch. Ico: 242.

BVLBORVM, quantum vspiam est in naturæ ditione, speciosissima & notissima Cæpa, vel de Græca appellatione κρόμμυον dicente, quia oculorum tunicam pupillamque & folliculos mordaci vapore lancinando, conniuere, contrahíq; cogat, lachrymas eliciẽdo, vnde Latinis lachrymosa Cæpa. Etiamnum hodie varietas è locis, colore, magnitudine, ácrimonia, teneritudine, varióque mangonio petenda, fermè cuiusmodi Theophrasti & Dioscoridis æuo. Verùm non necesse habemus persequi plures, quàm quot hodie nouimus insigniores & digniores vel esu vel fama, quibus cuiuis olitori quaslibet alias addere integrum per nos erit.

Suauitate & mole omnibus Italicis vel Gallicis, quas nouimus, excellunt Aphricæ ac Hispanicæ, & Hispanicis maiores atque speciosiores Diui Altomari in Gallobelgia satiuæ, quibus prima commendatio, & magnitudo capitis exuberantis, compressæ vtrinque rotunditatis rapam non mediocrem æquantis. Squãmosa cuticula, extimísque tunicis sanguineo saturo colore rubentibus nitentibus, & nihilo seciùs esui Flandriæ, & Angliæ cunctę, aliísque Sepentrionalibus expetitæ: ad quas tamen gentes asportãtur quotannis Hispanicę nõ minore copia, aut cõmẽdatione quæ partim albæ, partim purpurascẽtes, gustúq; aliquãtò acriores, pares teneretudine & mole, cibis & cõdimentis quã medicamẽtis aptiores. Cæterarum omniúmq; nuspiam non gentium in Italiæ Hetruria, Germania, Anglia, Gallia vasconia prouentus plurimus hortis olitoribus venit, & vt quæque ad harum bonitatem proximè accedit, ita optima habenda. Omnibus eadem facultas incidendi, & lachrymas ciendi, non odor insuauis, sed vapor & sapor intentior,

aut

aut mitior nonnullis, quemadmodū MAIOR & MINOR BVLBVS OBLONGVS teres, orbiculatus, & turbinatus quibusdā plurimus verò & cómunioribus cæpis à caulis ceruice sensim in cópressam latiorem, sed à lateribus reductam vtrinq; circumferentiam bulbaceam abeuntibus, quorū Bulbi vmboni fibrarum numerosa coma aptata subest, Hellebori albi modo, quod Cæpis omnibus có mune, vti folia Porreacea cócaua glabra, nitensque caulis vacuus, & flos in cumulo villoso purpurascente, semine copioso nigro Nigellæ.

Σκίλλα SCILLA, siue CAEPA Marina. PANCRATIVM. — Ang. Sea onyons. Germa. Meerzwibel. Hisp. Cebolla albatrana. Gall. Oignon marin.

CÆPACEO generi tantopere est cópar Scilla, vt multi eam MARINAM CÆPAM vocēt. Quia autem inter hanc & marinū testaceū piscem à tunicea squammarum cōpactili serie Squillam vocatum, tanta similitudo intercesit, hæc putatur sic dicta. Potuit etiam à fabuletis maritimis Sole torridis, cuiusmodi sunt in Hispania & prope aridæ Lusitaniæ tesqua maritima. Huius duas differentias colore dumtaxat inter Hispanicas tā multas animaduertere est, quarum extimæ tunicæ vni rubent, vt Cæpis oblongis, alteri albēt, magnitudine pares. Vtrauis maxima Pomū Assyrium nō superat: è tam multis autē millibus, quæ quotannis tum Venetias, tum Antuerpiam deuehuntur, nullam meminimus maiorem, ea quæ sata & perbellè adulta fuit Monspellii in horto Iacob Farges Pharmacopœi. Vniuersa namque folii carina vel dorsum palmum fermè lata, pedem alta, crassitudo minor quam Aloes, crebra è bulbo pullulant squammatim compacta, caulis sesquicubitalis, gracilis, floseulos Fragrariæ gerit similes sed minores, in spicam postremò deficiens. *Fusch. Ico: 433*

Neutiquam mirum Mathiolum, post alios neotericos nuperos, sententiam de Scilla mutasse, cum nunquam sibi genuinam visam, sed tantùm verbis depictā fateatur. Quinetiam si verum Pancratium vidisset, nunquam pro illo speciem Scillæ, aut potiùs vietam plantulam aut adolescentem, cuiusmodi Venetiis vęneunt, subdidisset. Et foliorū gracilitas, à qua se deceptum conqueritur, sanè non aliam speciem constituit Scillæ: sed tantū cōtingit habitiora & maiora adolescere folia, mutatione cœli, soli & cultu. Sic Cæpis euenit angusto interiecto tractu, sic in foliis Aloes & aliis multis obseruatur. His verò bulbis flores, folia, omnia prorsum similia, aliquanto dumtaxat graciliora, vt bulbaceis multis præproperè enatis & aliò transplantatis euenit. In cōtignatione suspensæ, dum sabulo merguntur, aūt seruantur languidiora promunt folia, & succo seu pabulo cōsueto defraudantur, exilioráq; fiunt. Ratio par in Scillis tuis pusillis, quas Pancratium astruebas.

PANCRATIVM MARINVM.

VT Panaces doloribus placandis, sic ad cunctos morbidos affectus profligandos promittit auxiliū benè ominata nomēclatura Pancratii, quæ tamen Scillæspecies maritimúsq; bulbus est. Siquidem plurimū toto littore illo, ab Aquis Marianis ad vsque Norbonæ vrbis maritima, sæpius vidimus & eruimus. Radix Scillæ cū maxima, quanta maximi Lilii aut Arancii vel Limonij, cortice Cæpæ obtecta pullo, intus candida Scillæ modo. Sabulo arido vndis alluto mersa sesquipalmum altè, folia septena vel octona indidē erumpunt, rigidula surrecta, latitudine & crassitie Iridis ferè, nigriora, summis retusa non acuta. Caulis cubitalis crassitie Asphodeli, sed tenerior, qui extremo flores ternos quaternósue cādidos Liliaceos narcissi lutei modo promit, qui defluentes relinquūt siliquam oblon-

oblongã, Aristolochiæ Clematidis similidudine, & semine cõpresso, sed nigro. Radices his omnibus albæ, non rubræ, quod accidit regionis situ & Superùm aspectu, vt in floribus Rhododendri, foliis Cyclaminis, vitis, Caulibus, Atriplicibus, Betis, bulbis, Cæpis, & Scillis istis Hispanicis, vt Pharmacopœi Antuerpienses satis norunt. Littoris incolæ piscatores & prædones raptu interdum victitantes, rati hanc esse Cæpe, voratam ex sale & pane, quamuis famelici, hanc nauseabant.

ASCALONITIDES, *antiquorum. Eſcalottes, Gallici.*

ESCALOTTAS Gallicas, quas antiquorum Ascalonitides siue Palestinas cæpas arbitramur, peculiarem quandam naturam vel figuram habent, vt etiam Theophrastus monet, siquidem ancipitis & dubiæ naturæ inter cæpam, Allium & Porrum, similiores tamen cæpis, sed multò minores sunt, & crudi in lentaculis lautiores frequentioréſque: eapropter francigenę *Appetis*, vocitant, quia edendi cupiditatem reuocent. BVLBVS fortè SETANIVS, quem Theoph. & Pli. Cæpe genus quoddam testantur.

SETANIVS *Bulbus.*

SCHOENOPRASON.

Belgis. bieſlooch.
Ger. Bintzenlauch, non Briſslauch, quod est sectile.

IVNCEA illa, quam perperam Commentator Theophrasti Ascalonitidem siue Palestinam dicit, minima sesquipalmũ alta est, pusillis Porraceis bulbis oblõgis sectilibus simul coherentibus & implexis pullulat, & sata fasciatim magno semper stipatu capitulorum Allij vrsini modo prouenit in hortis vbique, adeóque porrum effigiat, vt quibusdam veri Porri non solùm vicem expleat, sed opinionem faciat, flore perpusillo Iunci vel cæpe. Crudæ huius folia acetariis gustum gratissimum addũt. Bulbuli, qui exutis tunicis, vniones imitantur, videntur apud Gallos nomen feciſſe cæteris cæpis, quas illi *Oignons* vocant Germani Bieslauch, quasi Iunceum Allium vel Porrum.

PORRVM CAPITATVM & SECTILE.

Angl. Leke.
Ger. Lauch.
Gal. Porreau.
Belg. *Paraye.*

PRASIVM à colore dictum Græcè, & Latinè porrum à calloſa Porri capitis simillima in ossibus ferruminatis concretione coniectamur. Non modò est hic bulbus Cæpacea affinitate, sed etiam cæpe, tunicarũ inuolucris demptis, interius capitulum cor vocatum refert: nec foliis, floribus, caule, aut semine, quod tamen est pullum, differunt. Sapor idem & facultas, sed mitior calor, esus in olere frequens vbiuis.

Holitorum industria in CAPITATVM & SECTILE diuisit: istud Capitatum porrum vocans: illud quòd sæpius ad culinaria iuscula detundi solitum esset, Sectiuum vel tunsile dixit.

SCORODOPRASON, *siue* ALLIPORRVM.

VT vocabulo sic effigie Porri atque Allij mixtam plãtam signat Scorodoprason, quod sanè non admodum abludit ab Ampelopraso vel natalibus, vel facultatibus & lineamentis, magis tamen spirat allium: sed exprimit propiùs Porrum, ni memoria labat, quod in cliuosis vinetis & incultis ericetis Lygurum, Nicæque Sabaudiæ sponte natum meminimus.

ALLIVM

ALLIVM Satiuum vel domesticum.

{Anglicè, Garlyke.
{Germa. Garten Knoblauch.

SKORODON adeò nobilitarunt odor, sapor, esus, virésque medicatæ, vt nulli non fuerit semper notissimum. Vibrat namque halitum quendã æstuosum, atq; tædiosam acrimoniã faucibus inurit, edendo: vaporésque excrementitios ad cutem pellendo *Fusch effig. 428.* Pandiculationes vescentibus mouet, quas Græci ideo Σκορόδισμους indéque Scordió vocarunt. E Cæpaceo genere, cui accensetur, facilis dignotio: etenim gramineũ cæpaceũue folium, flos & semen in caule inani, tereti, bulbo exiliore emittitur, foris dilutè purpurãtibus membraneis cuticulis, nucleos multos vnà coactos spicatimque coagmẽtatos inuoluentibus, è quorum medio vertice fibræ tortiles & graciles porriguntur terræq; inseruntur.

ALLIVM SYLVESTRE tenuifolium.

{Germa. Wilder Knoblauch.
{Angl. Wilde Garlyke.

FRIGIDIS calidísue pratis, macilentis & aruis Sylueſtre passim oritur inuisum alicubi, vt in Brabantia & Francia colonis, quia segeti innatum tritico prauum odorem & saporem cõmunicat, quo deinceps tum farina, tum panes imbuuntur. Pusillus, oblongus bulbus, non ex nucleis constans, sed vnico læuique capitulo, nonnullis interdum adnatis minoribus sese propagante: Iuncea pauca foliola in gracili, tenui, pedali caule: flore & semine cæteris non dispari. *Fusch. 129.*

ALLIVM VRSINVM Latifolium, siue Moly Hippocraticum.

{Germa. Waldknoblauch.
{Angli. Ramsins.

NORBONÆ in editis syluosis, Franciæ verò & Angliæ vmbrosis vel vdis pratensibus frequentissimum, magis tamen odore quàm habitu præferens Vrsinum Allium vocatum, quare Moly Hippocratico suffecimus, Lilii cõualliũ vocati est fermè foliis, minoribus, viridantibus, flaccidis, politis in tenellis caulibus, Hyacinthi minoribus. Flores lactei, stellati complures Ornithogali vel Asphodeli, bulbus aliquot nucleolis oblongis sparsis candicans odorem Allii tædiosum spirat, gustantíque saporem acrem, non ingratum præbet. Vires Theriacales & imminentium morborum hostes inibi diximus. *Inter Icones Fusch. 431.*

ALLIVM LATIFOLIVM MACVLOSVM siue Serpentinum. OPHIOSCORODON.

ORTV & habitu non ita huic absimile, Ophioscorodon dictum à caule, foliisq; Serpentariæ modo maculosis, quæ tamen proximè Vrsinum deliniant & redolent: radicis ceruice longiore, rimosa cute obsita, montosis oriunda.

MOLY DIOSCORIDEVM PVTATVM.

MOLLIRE, amoliri aut propellere morbos origine Græca τὸ μωλύειν τὰς νόσους dicebant antiqui, vnde μώλυ vocabulũ Superûm nutu & ritu Deorum inditum plantæ Poëtæ canunt: *Moly vocant superi, radice nigra tenetur.* Verùm illud non vni, sed pluribus postea accommodarunt plantis, vt insigni quopiam odore, vigore, & figura, non ita dissimili, donatis, vt Rutæ Harmalan, siue sylueſtri, cui radix nigra, flos candidus autore Dioscoride. Peculiare tamen fuisse certum est plantæ bulbosæ, Alliiq; similiori, indicio est μώλυζα, quæ Hippocra. Galeno explicante, aliisque Græcis Allii caput, est & antiquitùs celebris ad venenata, adeoque fascinationes, non secus ac Moly, cui fortè nomẽ mutuatũ est: nam Dioscorides inquit habere quippiam in cacumine Allii figura, præter reliquam

liquam similitudinem, qualis videtur ea quã Itali patauini & Bononienses iamdiu, nunc etiam Belgę geminã Moly speciem alunt, cui bulbus exiguus, oblongus ferme Porri albicans, Triticeis aut Gramineis foliis, flos in cauliculis cubitum altis lacteus Ornithogali aut allij vrsini æmulus, semen in siliqua, istud Dioscoridis faciunt.

MOLY Liliflorum Homericum forté.

HOMERICVM verò putant alterũ quod bulbo donatur, Narcissũ, Cæpéue Ascaloniticum æquans. Folia illi Porri vel Pancratij minora septena octonáue: caulis sesquicubitalis aut bicubitalis: flos candidus & Lilij figura, sed minor: hisce nos donarat Treuisanus Patauinus Doctor.

HIPPOCRATIS Moly in Allio Vrsino.

AN Sit allium Vrsinum Hippocratis Moly, cuiusmodi Galenus interpretatus videtur, haud certum est, certum est tamẽ mulierculis Anglis, ineunte præsertim Vere frequẽs esitari & quasi amuletum non modò corporis aduersę valetudinis, sed etiam fascinationis auerruncandæ auertendæque causa præsumi, tametsi intinctibus non vulgarem init cum plebecula gratiam.

Angl. Ramsons.

LILIVM CANDIDVM.

κρίνιον
Italis. Giglio.
Gallis. lis blanc.
Ger. Gilgen seu lilgey.
Hispa. Lario blanco.

EXIMIVM florum par & ἄνθος ἀνθῶν vt Græci dicunt, Rosa & Lilium, quod etiam cecinêre Veneris gaudiũ volupéue & Iunonis Rosam: vt è cuius lacte effuso Galaxia via siue lactea in æthere, Lilij aut flos sidereo candore uisendus in tellure diuinam duxerint originem, cuius indicium esse perennem illam ἐοὶν effluuiúmue, diuini, quem halant, odoris, vnde Rosæ vox & λείριον suaue, blandum aut concupitum sonat, compluréque flores & bulbaceas herbas notat, vt Narcissos, hoc tamen nomine signatur perquam nobilis flos Francigenis sceptris auspicatissium Symbolum, intaminati candoris fulgens honoribus, sapientis Solomonis solio insidentis gloria magis conspicuus. Recto námque caule & erecto Hastulæ Regiæ, bulbo nucleolis squãmatim compacto, floribus concolore. Folia pallido virore nitentia, carnosa, secundum longitudinem striolas habentia, rotundus caulis cubitalis in cuius summitate Asphodeli flores aut Croci, sed maiores, candidi, odorati, senis vt plurimùm foliolis dispositi repandis, effigiem quasilli vel nolæ exprimẽtibus, fibræ è medio Croceáue stamina educũtur, vt in Colchico: vniuersa planta mucagineo turget succo, immensi tota commodi medici, estque vna è bulbaceis notissima.

LILIVM Purpureum vtrumque, siue Chymistarum Martagon.

Ital. Giglio Rosso.
Gal. Lis orengè.

COLORES Lilio candido quæsitos mangonio fuisse & si ex Rei Rusticæ scriptoribus Plinius asseueret, tamen purpurei lilij duo genera spontè non arte oriri cum Dioscoride quàm plurimi montes hodie testantur. Verum nihil ab illo prorsum disidere videntur nisi angustioribus, longis, obscuriúsque ruentibus, & numerosioribus, quibus donantur foliis. Nec flores dispares à candidis, sed hilari in flauum coruscant purpura, nonnullis rubiginosis maculis aspersi & lineolis intus nonunllis inscripti, vt in iride: bulbi etiam similes, sed luteoli aut pallentes.

LILIVM Purpureum minus.

EADEM

EADEM fermè, sed minor, minorique elegantia hæc purpurea planta, paucioribus floribus, Lilij diuisura, & bulbis iisdem, infrà, supraque quos appenduntur fibræ plusculæ.

LILIVM MONTANVM.

RADICE ac bulbo haud absimili Lilium frequens montibus oriundum, sed caulis procerior, quàm Purpurei lilij minoris: è geniculis folia exerens stellatim Gentianellæ magnitudine & figura Lilij, purpurei item flores vel asphodeli, sed ad extrema pediculi apiculis reflexi, vt in Cyclamine. Color ferrugineus, pusillis varius notulis, purpureis stamnibus concoloribus foras prodeuntibus, & reflexis deorsum.

HEMEROCALLIS, siue Sylueſtre Lilium.

Ital. Giglio saluatico.
Gal. Lis sauuage.

SI cui libet accuratiùs expendere Lilium & Hemerocallidem, certò constabit nihil aliud quàm illius speciem esse hanc, quã idcirco Sylueſtre Liliũ, seu Coronariũ vocarunt, liliique vires easdem fermè omnes illi reddidit Dioscorides: quin valdè verisimile sit, quod Lilium Purpureum in Syria oriri auditione acceperat, vnum saltem ex hisce tribus hic descriptis fuisse. Nulla igitur magis accedit Lilio aut Hemerocallidi Sylueſtri, quàm primum illud Puniceum, seu Phœniceum, purpureúmue, cuius etiam bulbos eadẽ posse, quę Dioscorides vult, scimus: idq; vocitarũt meritò BVLBVM CRVENTVM, flore Liliaceo & Purpureo Hippocratis, eóq; vertendum non pallidum valdè, sed ochreũ, cuiusmodi videmus in Ochra saturati lutei, quę purpureæ aut phœniceę Anagallidis colore visitur. Hinc sedulitas & candor Commentatoris Senentis, quantus fuerit, meminisse iuuabit, qui vocis huius ignarus, plausui magis, quàm cognitioni verę studẽs, phœniceum Lilium valdè alioquin notũ, dicit esse colore perquam pallido, Dioscoride falsò teste adducto. Ecquis color est perquã pallidus, nisi sit albus, cui proximus palleus aut pallidus? Leuiusculi momenti est argutatio illa de appendiculis & florũ numero, quę nonnulli desiderare videntur. Sed si quis animaduertat Lilium candidum interdum exortus istos facere, in quibus cõplures flores congesti interdum singuli sunt, non magnopere refragabitur. Cæterum folia quod longè plura purpureo isti inesse dicunt, id accedere cultu verisimile sit: quippe purpureo vtriuis & montano multò pauciora sunt. Eoq; si cui horũ vtrumuis magis pro Hemerocallide allubescit, per nos liceat sane. Istud tamẽ postremũ montanũ nolim Liliũ coronariũ, aut Hemerocallidẽ sancire, quia nescio quid tetri aut virosi halat. Quod huius vero florẽ Athenęi cõuiuæ tabescere Sole cadẽte & rursum oriente pullulare dixerint, sic accipiendũ: non quidẽ prorsum marcescere aut defluere, sed occursu humentis noctis & frigidiusculę contrahi collabique in sese flores, qui proxima luce & radiis Solis collustrati, explicantur, & quasi reuiuiscunt, veluti Tragopogo, Solisequiis & Heliotropiis cæteris accidit.

LILIVM CONVALLIVM, vel verum. Theoph.

Germanis. Meybluomlin.
Gallis. Grand mugnet.

ITIDEM hanc peramœnam aspectu & odore pusillam herbã antiquis Græcis indictã, Lilium Conuallium vocauit recentior ætas, putaruntque quidam Lilium inter spinas memoratum in Salomone, propter folia, suauissimum odorẽ, etiamq; florem Lilij, qui niueus, pulchellus, Lilij similis quadãtenus, & odore suauissimus, Maio præsertim inter senticosa nemorum, vmbrosáq; conualliũ emicat, eóq; Germana plebs vocat Meienryss. Prodeũt è caule palmũ alto exiles medio sũmo tenus in pedicellis nolæ Cytini ue pusilli, penduli, nitei, in summa ora crenati, relinquẽtes bacculas rubellas minores nó dissimiles Asparagi, duriusculas, amaras. Folia lilij, Allij vrsini, aut Satyrij læuore viridãtia, bina aut terna: radices reptant exiles, geniculatæ. Hortisque nota & expetita planta

pari nomine & commendatione, eóque nos inter Lilia inseruimus, quando alicubi conuenientiùs non potuimus.

TESTICVLI, siue ORCHIDES.

CYNOSORCHIS. *Ital.* Testicolo di cane. *Hisp.* Coyon de perro. *Ger.* Knaben Krant. *Gall.* Couillon de chien.

EADEM in generis tribu cum bulbis, Cæpaceis, Hyacinthis & aliis plerisque reponendæ Testiculi differentiæ atque Satyrii, que longè plures sunt, quàm quot priscis memoratæ: omnésque ab effigie radicis Orchis, ab effectu nonnullæ Satyriæ vocatæ, quòd Veneris incentiui essent præ cæteris bulbis, vti postea apud Latinos Plinium & Apuleium Venerei dicerentur: è radicis tamen bulbo inita est distinctio. Vnicus namq; bulbus Satyriis est, geminus vel didymi specie orchidi, quorũ Caninus, vulpinus, & Hircinus sunt & insigniores indidẽ petitæ varietates. Opacis, siluosis, & sabulosis, vdisque pratis passim peruiæ. Cynosorchis varietas multiplex: omnium notissimus magnitudine, in pratis frequentissimus riguis primo pullulatu speciem Ellebori erumpentis, vel Colchici, deinde Lilii couallii, aut vulgaris folia exerit terna & quaterna, lenta, crassa, & mucore turgentia. Caulem vero sesquipedem longum, glabrum, nitidum cauum in summo, spicato flore conspicuum, odoratum, purpureum, maculis albicantibus, atque pullis variegatum. Radix geminis constat bulbis effigie testiculorum, quos quasi pubes supernè multæ ambiunt fibræ, quibus, non secus atq; ipsa planta superior, bulbi alimoniam adipiscuntur, & alternis perennem: alteri nempe iam flaccido & vacuo, altero succedente turgido & succi viscidi limpidi pleno albuminis oui, quasi foret semen genitale, magnitudo quanta maior dactylus, interdum nucis inglandis adulto: vieto verò, & rugoso multò minor & situs inferior. Dulcis sapor, mucagineus, emplasticus, insulsus, color candidus, pellucidus.

Discrimen huius & varietas obseruatur in magnitudine & foliorum numero, quod non magni est momẽti ad obseruandũ & cognoscendũ: aliquãto maioris istud, & euidẽtioris: aliud est foliis maculatis & paucioribus longioribus neruulis: vnde maculatũ voces licet cæteræ distinctiones obscurę nisi exercitatis, nec ita vtiq; cõstantes sunt, vt certũ quid genericæ differentiæ statui queat. Colore nẽpe remissiore, dilutiore, vegetiore, mixto variegato, nitente, languido, paulum quid distantibus item testiculis & foliis, primùm Cynosorchin intuenti offerentibus, iisdem natalibus Sole Geminos ingressuro florẽt omnes.

TESTICVLVS Hircinus, seu Tragorchis & leporis testiculus,

AD commodiorem notionem vnam è summis differentiis constituit testiculus Hircum olens & spyrillis aruncis barbã caprillã ementiens. Iisdem locis exit foliis pluribus, & itidem liliaceis amplexatis imũ pedalem caulem, leuẽ à medio summo tenus, perpulchra serie florum spicatum vtriculis vel galeatis floribus, qui dehiscentes caudicellam singuli singulã purpureis distinctam punctis, cuncti Hyrcinæ barbæ aruncos cirrósue effigiantes, obtinent: odore graui & viroso: semine pusillo in capsulis, hæc huius vnica differentia.

VVLPINI TESTICVLI.

AT quadruplicem vulpinũ testiculũ meminimus è floribus quęsitũ: Papilionis nempe, fuci, muscæ, postremi è colore qui luteus totus & cæteris rarior multo nec descriptus. Eruimus hunc Norbonæ æstuosis & aridis sterilibus, decliuibus inter Cistum marẽ & Illicem Cocciferã, prope specũ vastam, quæ redeunti Frontignana Monspelliũ læua est: etiãque in herbidis aridis Grãmuntię syluæ vicinis. Istis verò minor, qui foliis paucioribus binis nẽpe aut ternis caulẽ spithameũ imũ ambientibus, summũ floribus luteo fuluis paucis Asilonem aut potiùs Fucũ colore & effigie prę se ferentibus: exigui subsunt bini testiculi.

HVIC persimiles duo sunt, quorum vnus est magnitudine fermè par floribus muscam sed colore rubiginoso, obsoletóq; & inamœna fuscedine purpurascẽte, exprimẽtibus

AL-

ALTER maioribus,latioribus foliis Phalangineis, venosis,repandis,reflexis:caule interdum palmari,interdum sesquipalmum alto,nonnihil purpureo:floribus colore ita aspectu fœdo non dissimilibus.

Discernitur facillimè postremus foliis latiusculis,& toto caule appressis,floribusPapiliones volantes,alisue passis se librantes æmulantibus.

TESTICVLVS ODORATVS.

MINIMVS omnium fabulosis,arentibus,atq; squallidis locis Norbonæ maritimis & Angliæ mediterraneis nascitur:folia exerit breuia, pusilla & subpallida, venosa vnà collecta minoris Plantaginis: cauliculum palmarem, gracilem & floscul is odore Lilij conualliũ & involutæ modũ clauiculatim caulẽ ambrientes:Bulbi pusilli,vt superioris,

PALMÆ duæ Christiades.

SERAPIADES.

HISCE accensetTriorchim Serapiada Æginetа (addere enim tertiam quandam videtur) terno donatum didymo,quem alias Palmam Christi opinabamur:tum quia succulenta minùs, sicciorq; est,& vehementer deterget intro,foriq; vlceribus admota: tum etiam quòd Melancholicis,Quartanariis,Epilepticis,neruorum offarctu & pituitosa saburra oppressis miram præstet opem, fluxum dysentericum sistat, quot qualésq; Palmæ Christi recentiores vindicant(ne cuiquã imponat Palmæ Christi vehemẽtet purgãtis homonymia) dignandas sanè Ægyptiis Venerãdæ Serapiadis deæ Augusto cognomine: alio quin nihil attinuit à cæteris secreuisse, & Serapiadas nuncupasse. Rationibus hisce fauebat ex lectione coniectura, nam vbi πολύχρηστον multi vsus, legendum πολύριζον multifidam radicem:& fortè vtrumque,multifidum multíque vsus radicem innuebat, & mox inferius vbi Dioscо. ῥίζα δὲ ὑπέστι ὁρχιδίοις ὁμοία id est, Radix subest testicellis similis aut pusillis testiculis, legebam multifida,leuiore methathesi multò,quã in superiore capite,vbi pro olea suffecerunt meritò quidã Squillam teneram pancratiũ. Verum tamen si cui hæ minus allubescant Serapiades,exploret superiorum Orchium facultates,quæ multò tamen ignauiores & mucore elumbes magis videntur, aut alias aptiores adducat, & lubenter vltrò indictas istas palmatas antiquis profitebimur.

Herbidos pratensésq; colles frigidiores amant tum minor tũ maior, legimus etiam in alpinis Rauisburgi & Nozoreti Germanię. Maio flore & foliis exit: maior foliis similibus,sed latioribus porri mucronatis, ad terrã reflexis, crassis, interdũ maculatis,fuscis, & nigricantibus notulis: flores purpurascentis cynosorchis adeò similes sunt,vt nisi propiùs spectes easdem putes. Radici itẽ geminus est bulbus,altero euanido,altero pregnãte & succulento, vtroque tamen oblongiore,nonnihil compresso,& ima sui parte in fibras inæquales ternas aut quaternas veluti digitatas abeunte.Hunc marem apellant.

FŒMINA verò floribus candidis, vel è purpura rubentibus, dilutéue cæruleis cuculatis crebriores maculas purpureas, & rictum ostentantes habentibus: foliis minoribus & insperfis punctulis:radice consimili.

MINOR ORCHIS ODORATVS.

HVIVS suauem efflant odorẽ flores mucrone spicati, purpurei amaranthi, qui foliis augustioribus,porraceis,vel croceis,caule palmari & leui,radicibus minoribus dumtaxat differt, vtraque radix orchin odorem & saporem dat gustanti, & Dioscoridi ad eadem facit,minùs tamen modestè facit Senensis,qui hærentibus aut inficiantibus citrinos Digitos Auicennæ esse hasce Monachis conuiciatur,nullamq; allatam rationem cõqueritur:cum ipse nè vmbram quidem adferat vllius.Et vires Digiti citrini huic asserit, magno incommodo eorũ,qui fidem forent sequuturi:Citrini verò fuêre Hermodactyli,vt nomen & color docent.

ERYTHRONIVM.

NON multis ab hinc annis innotuit bulbus perelegans, cui amici nostri Satyrion nomen fecerunt, is consultis Medicæ materiæ Lugdunensibus, qui condiendum curassent, & exploratum habuissent, visus est Dioscor. genuinus: multo quidē periculo factò cōditæ multam copiā Lutetiam, aliásque Galliæ vrbes asportatā scimus, nulla interim desiderata nota præterquā coloris, qui valdè variat loci varietate, vt in Squilla, Cæpis & aliis bulbaceis videre est. Allij vrsini, aut Lilij similia folia bina, plurimùm terna in humum deuexa, minora: caulem tenellum palmum altum, nudum humi foliis tenus mersum & Cyclaminis modo pediculum porrigentē exilem, flexilem: florē Croci vel Lilij radiatum ex albo purpurascentē: radix dactylū æquat & assimilat, Orchidis concolor, cui nōnullæ fibrillæ appensæ sunt, & pusillus semirotundus compressus bulbus exiguus lateri imo hæret, aut subest, vti in gladioli radice videre est. Lugduni florebat Aprili in horto Valerandi Donrez è Iura, monte cuius sedulitate primùm nobis innotuit, eruta Alpibus Lemano finitimis: & postea in collibus Taurinensi Padoseſquileucam disitis, eandem eruimus.

SATYRION ERYTHRONIVM.

DVM essemus venetiis, superioribus annis, vidimus nō semel in Angeli Symbolo Alberti Martinelli officina, radices subrotundas, magnas rugoso tuberosóq; cortice ex fusco rubello, effigiē & magnitudimē Cyclaminis vel potiùs Aristolochiæ rotūdæ & prægrandis assequutas, carne intus albida eduli, dulci & Bulbocastano bunio dicto adeo accedente, vt eadem, nimirum solo lætiorè & peregrino enutritam, suspicaremur. Sed illicò Martinellus aliquot missas Alepo Syriæ à fratre Cequino, qui vt erat explorator nō minùs auidus, quàm peritus exoticarū stirpiū, Erythronium Satyrion iudicabat. Harum vnā celebris ille Leo Scamnidicus magnus. Marci fori Veneti tympanum, popularis philosophiæ, cuius nec imperitus, nec parū studiosus fuit, amans aluit aliquādiu, cuius folio la minùs prodere audemus, quia parū meminimus. Earundē Iacobo Cortusio alteram dedit idē Phamacopoeus, quā multò pòst, quasi nunquā vidissemus, munificus ille Patauinus ostentabat nobis, & penè inuitis risum excutiebat, qui diceret se manibus duntaxat attrectando totum turgere Venereis libidinibus. Hanc ipsam Mathiolo postea misit, non Cequinus, vt audiuimus. Is solitus namque fuit etiam minùs peritis quantum poterat, plenè descriptiones addere rebus peregrinis, quæ in Mathiolo nullę nisi radicis sunt.

HACTENVS comparando quot potuimus plantarum genera, quarum effigies & naturæ ordinis consequutione ita sibi mutuo hærerẽt, vt & facillimè noscerentur, & memoriæ mandarẽtur, à Gramineis, Segetibus, Harundinibus ad Acoros, Irides, Cyperos, hincq; Asphodelos bulborum tuniceorũ Cæpaceorúmue naturam præteruecti sumus. Ac eorũ quidem maximæ parti folia consimilia, vniusmodi mucronata, angusta, rigida, nec vspiam intercisa erant, iam verò supersunt alia τῶν κεφαλιζόντων siue latinis capitatorum illisque consimilium genera, vt plurimum sinuata & laciniosa, quæ ipsa & quia holera maxima ex parte sunt, & cuilibet ad cognoscendũ in oculis, ad vescendum in cibis quotidiè sunt, non incommodè illa expediemus, nusquam alioqui aptiorem locum nacturi in vniuersa plantarum familia.

Rapum turbinatum maius.
Rapum oblongum minus.
Rapum Syluestre non bulbosum.
Rapistrum aruorum Eryssimum Math: & recentiorum.
Rapi gemina Varietas.
Bunij & Buniadis discrimen.
Bunias siue Napus.
Bunias syluestris siue Napus syluestris.
βούνιον siue Rapula folia non Bunij vt Dioscori. sed napi fortè ex Plinio falso attribuit suo loco.
Raphanus magnus &
Raphanus paruus purpureus.
Raphani varietas.
Synapi satiuum Eruca, aut Rapifolium.
Synapi satiuum alterum.
Synapi agreste Apii, aut potiùs Laueris folio.
Synapi syluestre minus Irionis Dioscoridei aut Bursæ Pastoris folio.
Lampsana.
Barbarea Pseudobunias potiùs quàm Pseudobunium.
Alterum Pseudobunium quia ferulaceum inter ferulacea.

Rapunculus siue Rapuntium parum vulgo Pes Locustæ Auicennæ } cum Trachelijs.
Rapuntium maius Alopecori comoso flore

Eruca satiua.
Eruca maior Hispanica.
Eruca syluestris.
Irio seu Eryssimum.
Eryssimum Theoph. folio Similacis aut Atriplicis suo loco.
Sium siue Lauer Dioscoridis Olusatrifolium.
Sium siue Lauer Crateuæ, Nasturcifolium, aut Erucæfolium.
Cardamine Sisymbrium siue Nasturtia aquatica.
Sinapi & Thlaspi media Prouincialis planta.
Nasturtium hortense.
Thlaspi genus omne. { *Vulgatissimum.* / *Dioscoridem Drabæ folium.* / *Græcum fortè Dioscori.* / *Syriacum anguloso bifori pericarpio.* / *Osyridis folio hortense.* / *Hieraciifolium Lunaria Lutea Monsp.* / *Alterum clypeatum Serpillii folium Norb.* / *Centumculi folium Alisson Italorum.* / *Candiæ umbellatum.* / *Umbellatum alterum.* / *Crateuæ suo loco.*
Iberis.
Lepidium Pauli duplex.
Draba.
Dentillaria Rondel. siue Molybena herba neotericorum.
Bursa Pastoris.
Senecio.
Senecio Iacobea.
Senecio Iacobea marina.

MAIVS ORBICVLATVM, seu turbinatum Rapum.

ρογγυλίδες ρογγυλίδα { *Gallis.* Naueau Rond. / *Germ.* Kuben. / *Italis. Rapo.* / *Belgi.* Rapen. *Ang. Turnepe.*

CVILIBET regioni abundè crescit Raporum omne genus, quod Græci vna voce designarunt ρογγυλίδος, quæ rotunditatem orbiculatámue globosæ radicis figuram docet, vnde notitiæ est plebeiæ, inque cibos egestati amicos per Hyemem multùm accommodum, crudum, & coctũ. Fronde perampla, lacinioſa Erucæ, aut potiùs Rhaphani, etiã siliquis adeò simile, vt radice globosa, floribúsque luteis, & minore semine, vt Sinapi nigricante exceptis, eadem putes.

varietas { Radice dumtaxat à superiori distare videtur, quæ teres atq; rotũda oblongior est, & Napo similior effigie, sed maior triplò, etiam vbiuis notissima.
HEC eadem, aut certè simillima Venetis olitoribus vœnum fertur in forum, Hyeme purpura nitida & pellucida radice, gustu teneriore, suauiore, in acetariis cruda cum Eruca, Lactuca, & aliis illic esitari solita.

RAPVM SYLVESTRE non bulbosum.

EST etiam frequentissimũ Syluestre Rapum, præsertim apud Flandros, Germanos, qui serunt hoc, quò folia bobus pabulo cedant. Luxuriat enim tanto foliorũ numero, vt radix iam non tuberosa aut Raposa, sed exilis, nec ventriosa vspiam sit, alioqui satiuæ rotũdæ turbinatæ non absimilis, sed discretu facilis, crispiore, rugosioréq; & vberiore folio.

RAPISTRVM ARVORVM.

E RAPORVM syluestrium censu etiam est Rapistrum vulgo vocatum, passim viarum margines & segetes ornans, vbique præsertim Septẽtrionaliũ: floribus luteis numerosis Brassicæ aut Rapę, in caulibus sesquibitalibus folia insunt Lãpsanæ, aut Rapi Syluestris,

Bra-

Brassicæ virore & læuore, non Erucæ, vt debentur Irioni Dioscoridis. Radice, tenui neutiquam fibrosa, gustu item Rapi Syluestris, cuius facultates propè sortita est, sed vehementiores, tametsi vsus neglecti aut ignoti. Neutiquam est Erysimum Dioscoridis; certè admodum affinis est Napis & Sinapi: tusum namque semen Sinapi ementitur, & vsus explet rusticis.

γογγύλος sive NAPVS.

Germa. Steckruben.
Belgis. Steckrapen, & Pariſsche Rapen.
Ital. Napo.
Gallis. Nauet. *Ang.* Nape.

QVEMADMODVM Antuerpianum solum, vtpote sabulosum, tuberosæ & turbinatæ Rapæ feraciſsimũ, sic Lutetianum lutosum Napi fertiliſsimum. Vtrique plantæ congener, imò & similis adeò Rapæ oblõngæ est Bunias, vt eadem prorsum dicas, nisi Napo folia minus scabra forent, radixq; media sui parte minùs ventriosa, imoq; exiliore multò esset, sapore suauiore, cibisque delicatiore, præsertim Francigena, quæ plenis doliis vectũ in Belgium est ferri solita.

BVNIAS SYLVESTRIS NAPVS.

SECVS agrorum amniúmq; ripas hæc lubens oritur, præsertim regionũ frigidiorum cuiusmodi Angliæ, Nortmãniæ Germaniæq; Alpinæ & similium: siliqua, semine, flore & folio ex satiuæ Buniadis inspectione admodum cognitu facilis, quia persimilis, sed minor tota, foliorumq; profundiore lacinia & radice rotundiore, breuiore, ficum aut Sorbũ æquante. Huius napi, aut Satiui semen antidotis & eximiis antiquorũ compositionibus addendum, vt Theriacæ Andromachi & aliis, non BVNII semẽ, quod nominis propter radicem raposam siue turbinatã Bunij & Buniadis affinitate multis imposuit, vt Plinio qui vtrãque Rapum appellat, & Senensi cõmẽtatori admodum ieiuno & sæpius decepto, nec melius in Dioscoridea quàm Pliniana lectione versato. At Buniũ neq; bunias est, neque eadem figura, viribus, aut classe cum Buniade descripta est, vt paulò inferiùs dicemus. BVNIVM.

RHAPHANVS MAGNVS & paruus Purpureus.

ῥαφανὶς *Gall.* Raifort. *Angl.* Raddyſhe Rabons.
Ger. Kettich.
Belg. Radiis.

VEL nomẽclatura Rhaphani vnde Rapum latinis deductum fuit, indicat Rapi speciem esse Rhaphanũ, quippe omnia Rapi habet, si longiorem, graciliorem excipias radicẽ, flores similes, sed purpura obsoleta, siliquam etasiorem pyxidatim effigiatã seminis rufi maiores Rapi: efficacior medicamentis, quàm vtilior alimentis, expetita tamen fermè vbique & notissima radix.

PLVRIBVS hortis Italiæ præsertim rubello colore colunt & esitant Rhaphanos: vt minores (quod de Rapo Rubro monuimus) sic esu suauiores, minus acres, lautioréque ex aqua salita excitandæ appetentiæ, quam cocta prorsum euertit: fœtet namque admodum siue per se, siue carnibus incocta, tum hæc, tum alba, eóque sale & de prima mensa consultiùs est vt edantur. VARIETAS

SINAPI SATIVVM Erucæ, aut Rapifolium.

Gall. Seneue domeſtique. *Belg.* Moſtaert.
Germ. Seneff. *Ang.* Mudſterd, Senbeye,
Ital. Senape Moſtarda.

MAGIS abest Sinapi à napo virium acrimonia, quàm specie, facie, vel nomine, quod quidem tum liniamenta plantæ, tum effrenis acrimonia insinuant. Napi enim immite aut vehemens interpretantur, cuiusmodi est Sinapi semen vrendo, sternutamenta lachrymásque ciendo: vnde notissimum siue diuitum, siue pauperum mensis, præsertim satiuum, caule, fronde, flore, siliquáq; Rapacea, semine minore acerrimo, oleoso, copioso, aruis mandari solito, non secus atque rapæ. Folia etiam tenera in acetaria veniunt.

SINAPI ALTERVM Satiuum.

Gallis, Seneue blanc.
Belgis, wyt mostaert.
Germ. Weisser Seuff.

ERVCÆ albo semine est satiuum Sinapi alterum, cuius vsus Officinis ad compositiones vt Diasatyrione, Elect: de Ouo. Prorsus figura & semine Napi vulgaris, sed albo maiore duplò.

SINAPI AGRESTE *Apij, aut potiùs Laueris folia.*

Gall. Seneue sauuage.
Ger. Wilder Seuff.
Belg. wilden mostaert.

HVIVS haud admodum dispar figura aut seminis acrimonia, tametsi folia incisura situque & natalibus, magis Lauerem vel Apium exprimant, nec non ruribus semen nigrum penuriam satiui resarciat, quod ostendit flore & siliquas ad satorum viarúmque riuulos & depletas fossas luxuriare solitum.

SINAPI SYLVES. *minus Irionis veri folio, aut Bursæ pastoris*

ARIDIS tamen locis iuxta margines, & rudera, propè vrbes nascitur, foliis laciniosis admodum bursæ pastoriæ similibus, sed acutioribus minutioribúsque laciniis. Vmbelloſi flores & siliquæ secundum summitates Irionis Dioscoridis, caulis pedalis, minore multo, sed tota planta gustu Synapi feruidissima.

ERVCÆ, & IRIONES *seu Eryſimi.*

DVM postremò in Iriones commentabatur Senensis dictator, augurabatur non defuturos canes (sic enim modestè omnes etiam se doctiores solitus nuncupare) qui se ita ambiguum & conscium suæ hic imperitiæ allatrarent. Vtinam habuisset ille canes similes non ad latrãdum sed vestigandum Eryſimum, quod vel pharmacopœorum Monspelliensium lixæ possent illi hodie in triuijs & ruderibus passim indicare: est enim ibi doctis & indoctis vt vsu frequentissimum, ita multiplici & fœlici successu notissimũ. Ac vt perspicuũ fiat vniuersum hoc *Erucarum & Irionis genus*, vno nos capite omnia complectemur.

ERVCÆ SATIVÆ DVÆ.

Gallis, Roquette.
Belg. Rakette & Roomsche Rakette.
Ang. Great Rockett.

ERVCA *maior sine Hispanica & Gentilis.*

SATIVÆ duæ cibis gratiores & nobiliores: Maior Hispanica vocata, à nostrati maioribus foliis Sisymbrii & semine nigro, floribus luteis, corniculo Sinapi maiore, distat. Hæc vel quia in condimentis lautior, vel ad Venerem vegetior erat Gentilis vulgò vocata fuit: quo vocabulo Hispanica & Itala gens designat quamlibet rem aptam reddere hominem lætum & experrectum ad munia vulgò pausibilia, vt ioca, ludicra & Venerem. Quæ commoda vt ex ea perciperet Monachorũ Saginata caterua in perquam amœna Magalonæ insula maris Norbonensis, huius Gentilis Erucæ semine à fratre quodam Hispano

ſpano ambulone donata,quotānis hocce ſerebat & in menſis cuilibet vel maximo gulæ irritamento vel blandimento præferebat: nimirum vſu gnara quantū frequens eſus conferret ad calorem Venereum in illis otio & frequenti crapula obrutum, ad vigorem animi excitandum,& præſertim corpus obeſum extenuandum,ſomnumque excutiendum, quo illi veluti vrſi glyréſue tota hyeme ſaginati, fermè adipe ſuffocabantur. Verùm iſto Hiſpanico remedio adeò hilareſcebant & gentiles fiebant,vt plerumq; recinctis lumbis caſtitate, coacti eſſent vota & cœnobii mœnia tranſilire, & aliquid ſolatii Venerei ab vicinis plebanis efflagitare: nobis hæc viſa & riſa. Eruca verò inibi ſuperſtes eſt copioſiſsima,monumentum futura Monaſticæ caſtitatis & rei veritatis, nec eget vtrauis fuſioris deſcriptionis,cum vulgaris ſit notiſsima & ex illa facillimè percipiatur hiſpanica.

ERVCA SYLVESTRIS.

Belgis. wild Rakette.

SYLVESTRIS erratica ſquallido ſolo vel parietinis paſsim oriens,Dentis leonis diui ſura,floribus luteis braſsicæ,notior etiam quàm depingatur.Et hactenus tres ſpecies priores & notiſsimæ Erucæ. *Eruca ſylueſtris*

IRIO, *ſiue* ERYSIMVM. *Dioſc.*

Anglis. Cadloke, kedloke.

Irio.

Rapiſtrum.

HIS proxime accedunt Iriones. Dioſcoridis Irio, quem medici docti notis & experimentis commendant, eſt radice lignoſa,foliis Erucæ ſylueſtris,quæ primū erumpentia non niſi ab oculis exercitatis poſſūt à Burſę paſtoris foliis diſcerni,quæ huic non ita viridia,& in extremo magis acuta ſunt: illi eryſimo verò lacinia grādior & in ſummo rotundū retuſiúſue foliū ſubpingue,quod multiplex in imo ſolum operit. Caulis ſeſquicubitalis, interdum maior: ſemen in ſiliquis Erucæ ſylueſtris multò minoribus, acre,feruidum: floſculi in ſummo lutei. In compitis,ſepulchretis, & ruinoſis locis frequens, multis Galliæ regionibus notiſsima,ſed in Anglia nō item,quamuis nō minùs obuia. Nā ne Medicis quidem aut pharmacopœis peritioribus certū ſtat, quænā ſit Irio: hoc factū, aut quia in vſum Medicū nondū fuit hi deductus, aut quia à Mathiolo,cuius cōmentariapleriſq; ſunt veluti Sybillæ folia, Rapiſtrum vulgi à ſapore Rapæ,& nonnulla foliorum ſimilitudine,loco Irionis acceperunt. Quod neque Dioſcoridi reſpōdet, neque cum Mathioli erucæ ſylueſtris foliis ſimilitudinē init, tum ſapor,odor rapæ,nec adeo vt Irionis acris,nec proinde ab hac ſpectandæ eximi genuini Eryſimi dotes quæ aſthmaticis & farctui Pulmonum vocíque rauæ etiā diuturnæ & prope inuictæ ſūt adeò præſenti præſidio,vt fidē fermè ſuperēt. Eſt enim moderata quæda tenuis ſubſtantiæ & incidentis,cum humidis abſtergentibus partibus permixtio, cuius beneficio craſſæ blennoſéque pituitæ citra exſiccationem nimiam inciduntur, & inciſæ propter flatum nonnihil commixtum non magno conatu expectorātur, & abſterguntur. Arteriacum igitur eſt laudatiſsimum, nempe idem vnum præparās & educens. Exempla ſuccurrunt quamplurima, quæ ſecundiſsimè tum præceptoribus, tum nobis poſtea ſucceſſerunt. Phonaſcos memini tum inuenes, tum ætatis prouectæ, quibus fermè iam amiſſa voce & ſpiritu, limpida ſonoráque vox pauculis diebus reſtituta

fuit,

fuit, vnius Eryſimi & opera eximii præceptoris Rondelletij qui primus vſum monuit. Mathioli æquanimitas, quaſi ſuæ imbecillitatis cõſcia primo ſuo Irioni ſubdidit aliũ in poſtremo auctario, quem potiorem primo putat, quia folia minora, & cornicula paulò vegetiora ſint, vt ex iconibus, inquit cõmentator, patet. Sic nos auidos diſcendi huius mutatæ ſententiæ cauſam aliquam, vt ſolitus eſt, in ſicco deſerit. Quid hic folia minora, & cornicula vegetiora agant, neſcimus: vt vt ſit, nos benignè omnia interpretamur, nẽpe tantum virum (vt conſtantis & grauis animi opinionem, quam de ſe doctis viris iſtis cõmẽtariis excitauit, retineret & foueret) noluiſſe quicquam demere, aut demendum eſſe ſuſpitionem dare, ſed humano more & prudentia tacitè meliora, quæ à meliore tum ſuo tum aliorum iudicio profecta eſſent, deterioribus prioribus ſubdere, quaſique vniuerſum opus deintegro recoquere, Magni Ciceronis exemplo, qui ſe dedit recoquendum Molonio Rhodio oratori: id videre hic eſt, capite de Mẽo, Seſeli, Cumino Syluestri, ac paſſim hoc nouo opere magno ſculptorum & bibliopolarum applauſu.

λάμψανα LAMPSANA.

Italis. Di landri, & di Laſana.
Gallis. Sanues blanches quaſi ſinapiſtrum album.

Eriſimũ Theop. Dod. ſed fallitur fol. 431.

ETIAM Napis & ſynapi reddenda Lampſana, vt quam olim Romani Napum ſyluestem vocarunt, vulgus etiamnum in Gallia *Sanues blanches*, quaſi Sinapiſtrum album dicit, a foliorum mollitie caduca, decubitúue in humum, quam quia lambere viderentur Lampſana dicta putatur: niſi potiùs fuerit à Laſana matella nempe, ſiue ventris oneri excipiendo vaſe contemptus cauſa ſic vocitata. Etenim olus olim fuiſſe Lampſanam admodum contemptibile, ſed non parum vtile, præſertim plebeculæ, pauperum, & eſuritioni militum annona deficiẽte, vel diui Iulij Cæſaris milites carminibus teſtatum fecêre, qui exprobauerunt ea ſe vixiſſe apud Dirrhachium præmiorum parcimoniam cauillãtes, vt narrat Plinius, qui olus Syluestre pedalis altitudinis trium foliorum Napi ſimillimorum candidiore flore & in cibo coqui eam deſcribit: vnde ſatis liquet eſſe iſtud olus ſyluestre vbique aruorum, ſatorum præſertim margines, foliorum florúmque luteorum vberrimo luxu claudere ſolitum, perperam Theophraſti Eriſymũ putatum, à Doct. Do. qui aliam plantã parietinis, ruderibus, & aruorum marginibus frequentem ſtatuit lampſanam. Sed neutiquam eſt hæc Synapi Napis aut Braſſicis congener, potiùs Hieraciis, floribus nimirum luteis ſtellatis, non braſſicæ. Folia item Cichorij ſyluestris Hieracii laciniis ſeſquipedem & binos pedes altos, grandes caules è fibroſa radice exiguæ emittit, ſemine puſillo, nec vlla ſui parte planta in olere mandi putamus. Eapropter vera exiſtimanda lampſana rapiſtrum poſt Rapas ſuperius deſcriptum, vt quod per egeſtatem in vſus venerat, & è cuius floribus apes mellificant & oblectantur, qualem intellexit Columella Lampſanam. Senenſis verò comentator interſertis alienis plumis, ac multis Plinij verbis ambiguos ipſe ambiguus, quod ſtatuerit nos deſerens, euolat. Cum ſaltem fuit nudi recitatoris plantam quam intellexit verbis exprimere, & boni commẽtatoris explicare, non truncare verba Plinii trium foliorum ſimillimorum Napi, quibus videtur Plinius innuere cum Iriones & Napi huic congeneres multis foliis inſternant operiantque humum, Lampſanam vt plurimũ tribus foliis extremis ceſpitem tangere, aut tegere, eaque nota vocatam ſic eſſe, & ab illis diſsidere.

Lampſan. Dod. pag. 385.

ΨΕΥΔΟΒΟΥΝΙΑΣ potiùs quam.
ΨΕΥΔΟΒΟΥΝΙΟΝ, BARBAREA
ſiue Herba S. Barbara vulgi.

Hiſto. dod. 435.

POSTEA quam docuimus plurimùm abeſſe Bunium à Buniade in promptu cuilibet eſt, Barbaream vulgo dictã neutiquã Pſeudobunium eſſe, ſed potiùs Pſeudobuniadẽſi cui libuerit, dici poſſe. Eſt quippe inciſura, magnitudine, floribus, & ſiliqua Napi ſiue Bunia-

Buniadis,qualem deſcripſimus, in aruis humidis & veruactis depreſsioribus, tota nitet virore atro: ſapore aliquantũ acri rapaceo, ſed interpres hallucinatus nominum affinitate, folia non bunii,vt Dioſcorides, ſed Napi,ſiue Buniadis fortè ex Plinio falſò attribuit.

Niſi itaque verũ ſit Bunium,ea quam cenſuimus bulbocaſtanon dicta planta,nulla prorſum ſuccurrit, quæ Buniadumbret vel nomenclaturam,tantò minùs oſtẽdat aliam plantam,niſi ſit ſolius Crætę, quæ Pſeudobunii Dioſcoridis folia,ramulóſque ferat: ſin autem ſit, vti non paucis viſum, non nos fallit coniectura de illa noua planta ferulacea, quam Pſeudobunium Dioſcoridis fecimus,& ſuo loco pictam deſcriptámque dedimus. *Bulbocaſtanon, aut caſtanon.*

SIVM SIVE LAVER DIOSCORIDIS
Oluſatri folio, ſiue aquatica paſtinaca.

BVNIADVM, Napi, Sinapi, Erucarumq; generi, quia ortus, vultus, vſúſq; oleraceus Sionis, Syſimbrii & naſturtii non multum ſunt diuerſa, hic ſuccedent demum annectenda Thlaſpis, Ibiridi, *D*rabis,& ſimilibus, quæ pauciorib̃us & facilius poctea addiſcentur. *Dodo. de floríb. Libello. 240.*

Duabus diuerſæ figuræ plãtis aquaticis indidêre nomẽ Sionis, ἀπὸ τοῦ σείειν quia quatiuntur, vacillandóque in aquis iugiter ſuccutiuntur præterlabentibus vndis, atque iugiter alluentibus: vnde etiam Laueris Latinis nomenclatio, niſi quis malit ſuſpicari ab vrinis calculiſque ciendis,& excutiendis dictam Earum alteram, quam Dioſcorides lato oluſatri folio minore, odorato, erectã fruticulã eſculentam depingit, herbarii pharmacopœi Paſtinacam aquaticam ab odore & foliorum effigie, propterquam etiam Germania Effich water id eſt, apium aquaticum, quod diuerſum ſimile tamen paludapio eſt, vocitat. Quo fit vt quin hæc ſit verum Dioſcoridis Sion nulli dubitandum ſit, & ſi perbonus & doctus medicus Dodon. hallucinans Crateuæ Sion fecerit, quod neque notas è Dioſcoride, neque Germanicam appellationem perpenderit.

CRATEVÆ SION ERVCÆFOLIVM.

ETENIM Crateuæ Sion eſſe naſturtium noſtrum vulgi vbiq; iiſdem riuulis fonticuliſue lympidis fruticãs, cunctæ deſcriptionis partes teſtantur: ſunt namq; ipſa folia ſingula, rotundiora & latiora quàm Minthæ nigricãtia, & extremis oris inciſuris profundioribus Erucæ ſylueſtris ſimilibus, guſtu non perinde odorato, vt Dioſcoridis Sion, minúſq; medicato & acri ſapore, idcirco plebecula in quadrageno Veris ieiunio multũ huius in acetariis vorat, vocátq; Naſturtiũ aquaticũ. Videtur etiam eadẽ de cauſa Crateuas hanc vocaſſe ὀλίγκῳ id eſt, vilem, aut paruificiendam, vt quidam interpretantur, ſi cum priore viribus efficatiori & medicatiori cõferatur, tametſi vires non inſtrenuas exerat ad quoſdam morbos, præſertim ad eos qui Stomacace morbo difficili, ſiue Scorbuto vexantur: vnde pari ratione & notione ac Cochlearea & Becabunga Scorbuyck & Scorbuck vocatur. *Matheol. 287.*

Huius varietas duplex è magnitudine, ſiquidẽ riuulis altioribus enata fruticat, foliis fermè Terebinthi magnitudine: aliis verò exiguis & penè arentibus riuulis, triplò minor, æquali ferme Dioſc. Sioni ſiue Laueri, cui conuictor, & ſimilis eatenus, vt non rarò ruſtici vtramuis pro vtralibet accipiant in acetariis, & potionibus ad calculum, nec malè cedit imperitia illis, nam vtriuſuis vires paris ſunt commodi.

CARDAMINE ſiue NASTVRTIA AQVATICA, ſiue alterum Siſymbrium, Dioſcor.

ACARDAMO, cuius acrimoniam veſcentibus refert, dicta Cardamine fuit, veluti Helleborine ab Helleboro, tametſi propiùs accedit Crateuæ Laueri, ſiue Naſturtio vulgari aut vero, quàm Dioſcoridis Sio, aut etiam quàm Siſymbrio: etſi Dioſcorides Siſymbrii fecerit ſpeciẽ tribueritque idem nominis plantę menthę hortenſi ſimillimę, atq; huic aquaticæ, anſamq; Plinio confundendi vires laueris atq; huius *Siſymbrii*, quod *Sion* etiã vo- *Matheol. 488.*

vocarint. Est enim fontium lympidorúmque riuulorum sectatrix hæc vbi Sion, sed tota tenella, graciliſq;: folia promẽs ima ſtrata latiùs, in nerueis cauliculis rotũdæ Erucæ, aut aquatici Naſturcij vulgaris: quæ autẽ in caule ſeſquipalmari vel pedali anguſtiora multò ſunt, etiamq; hortẽſis Naſturtij diuiſura: floribus ſũmis albidis, acri guſtu, ac in acetariis tamen minoris commendationis. Sed enim primum illud Siſymbrium apud Dioſc. in familiã potiùs Menthę & Menthaſtri relegandũ, cum quibus tantopere illi conuenit, vt quaſi naturę ſymbolo mutuo, altera in alterã abeat, nempe mentha in Siſymbriũ, hoc in illam, propter confuſa naturæ principia in ſemine.

SINAPI & THLASPI media Prouincialis planta.

ET hanc nouã viſum fuit hiſce inſerere, propter cõmunes inter *Sinapi*, Buniadẽ, & Thlaſpi figuram & vires. Prouenit ea nõ procul Magdalenę fano, & cautibus illis celſiſsimis famigeratiſsimis Galloprouinciæ, floréſque Auguſto promit luteos Eryſimi, nec ſiliquas diſpares: in gracilibus ramis ad ſummũ & imũ vna è radice digitũ craſsa, fibroſsa, pedẽ lõga, Rapiſtri folia, Thlaſpi, aut Drabæ, leuiter laciniata, albida & hirſuta, ſapore eryſimi, aut Buniadis Barbareæ.

Κάρδαμον NASTVRCIVM HORTENSE.

Ger. Garten Kreſs.
Anglis. Gardyn creſſys and Towne creſſys.
Ital. *Naſturtio & Agretto.*
Gal. Naſitort & Creſſon Alnoys, ſiue Creſſon de Iardin.

Matth. 565. ACRIMONIÆ vehementia os narésq; vellicando *Sinapi* imitatum naſturciũ, è Græco Καρδάμῳ dictum fuit: etenim nares rugare ſiue cõniuendo cõtrahere aſſolent, qui acrius cæpe edũt, aut *Sinapi* multùm carnes intingũt: vnde factũ verbũ καρδαμύττειν id eſt conniuere, tametſi quia cordi vitam vigorémque tueretur præſentiorem, Cardamũ dictum putant. Perſis præſertim & Lacedæmonibus, apud quos olim olus iſtud multò celeberrimum fuit obſonium: nihil enim addere ad panem præterquam naſturcium ſolita fuit *Spartana* iuuenta, vt apud Xenophontem, & Plutarchum, & in Tuſculanis legitur. Hodie autem in acetariis & medicamentis vſus plurimus, & notiſsima planta plebi nomine *Creſſon*, fortè quia perenni ſobole, ſummis feruoribus, vel etiam Brumæ rigoribus ſpretis, creſcit. Francigenæ etiam *Creſſon d' Alenois* ab alendo fortè vocant. Notiſsima planta, laciniosis, anguſtis Erucæ foliis & Coriandri adultis non ita diſsimilibus, acri ſapore Thlaſpi, ſeminéque ſecundum thyrſulos Iberidis multiplici.

Dod. Hiſto. 436.

THLASPI, ſiue Naſturcium tectorum, Naſturcium Syl. Scandulaceum, Capſella. Θλάσπι Θλάσπιον ἢ Σίναπι ἄγριον *Germ.* Baurenſenff ᷑ Kerſs Biſemkraut. *Ital. Thlaſpi.* *Gallis.* Seneue ſauuage. *Belgis.* Boeren kerſe.

QVEM-

QVEMADMODVM Phyteumati, Echio, Psyllio aliisq; nõ paucis herbis ob quampiã notam cõspicuam seminis nomen adscitum fuit, sic & Thlaspi transuersim per medium mue incusso aut diffracto seminis inuolucro folliaceo appellatio data: tametsi dici potuit Thlaspidium quasi fractum clypeolũ, qualem adumbrant folioſæ circinnatæ pestæ semen cohibentes Nasturtij, cui succedit ordinis consequutione.

DIOSCORIDIS Thlaspi Drabæ & Chamelinæ folio.

EMVLTIS Thlaspi differentijs adeóq; longè pluribus quã quot antiqui meminerint nulla sit obuia, quę eque congruat Dioscoridis deliniationi ac illud Thlaspi nusquam non in aruis copiosum proueniens Gallię, Germaniæ, Angliæ, folijs lõgioribus, angustis, mollioribus, leuiter lacinioſis Drabę, Iberidis, Chamelinę siue Myagri, cauléq; multis alis circa imum diuiso lentis, sequacibus, gracilibus, flores albidos Iunio ferentibus pusillos, deinde cõpressa copiosa foliacea inuolucra exactè circinnata præterquam supernè, quà parum depressa & fissa sunt, semenq; continent pusillum, rotundum, oblongum, nigrum Nasturcij, fauces adurens mandendo, ac quiddam Allij, Sinapi aut Cæpe sapore exhibendo: vnde vulgus Sinapi agreste vocat & Nasturtium Tectorum, quia non rarò in macerijs vetustioribus visitur. Quare quin sit Thlaspi species nulli negandũ, an autem sit folijs ἀκροστόλεσι non prorsum videtur: sunt enim vno ductu ferè sinuata tota, non diuisa, proindeq; illa verba (in summis diuisa) si quis de thyrsulorum, ramulorum aut seminis diuisura accipiat, nec Naturæ aduersaturus videtur, nec Græcæ descriptioni vim vllã facturus: verùm sic forent alię species Thlaspi mox dicendę, quæ seminis effigie & acrimonia propiùs vero accedent.

THLASPI Græcum propinquius fortè Dioscor. Poligonati folio, aut Oleæ, Lentis semine.

ETENIM istud dumtaxat calidarũ regionum Syrię, Candię, etiamq; Prouincię Norbonensis indigena est, ramulis multis in summo diuisis, & semine secundũ longitudinẽ bina serie digesto, planę lentis effigie compressę, sed nonnihil depressi instar vmbilicelli medio ostentante, & quasi incussum cõtusumue scutulum aut Thlaspidiõ exactius effigiãte, seménq; cohibet Nasturtij acre, vehemens, secundũ totos ramulos lentos, obsequioſos, cõpactos, albidos, in caule sarmentoso rotundo folia pusilla, glauca albidáue habente Leucoij Lutei sed multò minora, radice exili lignoſa etiam in hortis Italicis.

THLASPI SYRIACVM vel Græcum alterum anguloso bifori pericarpio lentifolio.

FERVNT & alterũ esse Syriacum aut Græcum illud, quod nos habuimus Venetijs & in hortis vidimus minoribus ramulis, minúsq; compactis, albidis geminaq; donatis serie, seminis anguloſi, aceroſi, rotũdi, compressi, medioq; sui fissilis in duas glumas minores acriora semina terna ant quaterna amplexas, folijs non ita dissimilibus superiori. Nusquam nisi inquilinam hortis putamus nasci, nec scimus sitne illud tertium Mathioli, quòd ille nulla apta descriptione genera distinxerit, sed in chartas tantum negligenter picturas congesserit.

THLASPI Vulgatissimum Vaccariæ folio aut Myagri pinnato.

MVLTO vberrimè prouenit cultis & incultis aruis Italię, Germaniæ, Galliæ & Angliæ istud omnibus Thlaspi vocatũ & receptũ, cuius folia ima lõgiora, maioraq; quã primi nostratis, parum crenata, superiora autem angustiora in acutum sensim desinentia, basimq; habentia vtrinq; pinnula aut ligula porrectiorem non quasi appendice addita, sed continuata, multos è caule sesquipedali ramulos ambientia stipatos floribus albidis, siibq; Æstatem crebribus pastorię Bursę non dissimilibus in duas glumas

 hiantibus

hiantibus inuolucris, acri semine & sapore Sinapi aut Nasturcij, officinis in vsu ad antidota pro vero accipitur.

Osyridis folio THLASPI minus Hortense vulgare, acerrimum Luteum & album.

PAVLO diligentiores Pharmacopœi & Herbarij Angliæ & Germaniæ istam minorẽ speciẽ Thlaspi vocãt, & alunt in hortis ad medicũ vsum, quia sit feruidioris gustº. Eius cæteroquin tota facies, ramulis multis floribus & foliolis Thlaspi fatetur, eatenusq; differre videtur, quia tota minor & tantopere sarmentosa, vt scoparũ vice sit ad verrendũ, non secus ac Iberis, cuius etiam & floribus, albidis, crebribus, paruis. Eadem in horto Morgani nostri, etiam luteis floribus visebatur hoc m ense Iunio.

THLASPI paruum. Hieracifolium, siue Lunaria lutea Monspel. & Leucoium luteum marinum.

IN prata Monspelliensia secus Lanum amnem & Gramuntium lucum studiosi ludibundi prodeuntes, nos cómilitonésque nostri sæpissimè hoc collegimus, & minorem alteram Lunariam, propter lunatos folliculos elegantes, vocitabamus. Sed attentiùs perpendentes, huic nullus locus certior, aut aptior, quàm inter Thlaspi omnium iudicio, putabatur. Radix qualis Bursæ Pastoris aut Maluæ, folia mox a radice crebra sibi mutuo incumbunt, albent colore Hieracij aut Leucoij sed minora, vndulata, lacinioſáue in terram dehiscunt. Caulis foliis exutus, exilis, cubitalis & pedalis, qui in caulículos exit onustos multis clypeolis foliaceis pallescentibus Lentis cõpressæ effigie qui prætenues sunt & fermè pellucidi, quibus ineſt semẽ singulum singulo foliolo, Leucoij purpurei & albi sapore & effigie, potiùs quàm Nasturtij. Flos in summo paruus, luteus aut pallidus. Hæc primùm culta in hortis Italicis & peregrina credita, vocabatur ab illis nomenclatoribus Leucoium luteum marinum, nõ ita magna similitudine: maiorẽ sanè multò sortita est cum Thlaspis. Sed etiam cũ Thlaspis nonnihil foliis & viribus cognationis habent Leucoij, præsertim purpurei & albi.

THLASPI alterum minus clypeatum Serpilli folio etiam Norbonense.

NEc vspiã nobis istud visũ, nisi in agro Norbonensi Monspelliẽsiq;, locis squallidis, fabulosis propè pusillas Anchusas: folia, flores, seminaq; ex luteo pallent, & peltæ superioris aut Tordyllij sunt sed penè pargamenę instar pellucida sunt tenuia, similitudine, sapore, Leucoij, vnde quidam Leucoium luteũ marinũ autumabant: ramuli sunt exiles, palmares, nitidi, foliolis albicantibis Thymi non ita numerosis.

THLASPI

THLASPI NORBONENSE CENTVMCVLI angustifolio, Alysson Italorum.

FECERANT iamdiu hanc Itali Alysson quodpiã, eosque Cómentator sequutus, lubenter, inquit, posuisse, si habuissem: igitur factum benè quod nõ habuerit, quippe doctiorum omnium Monspellien sium, apud quos frequẽs oritur, suffragio, Thlaspis hæc annumerãda est, nõ Alysso: cui aliã multò aptiorem iamdiu compararũt seduli vestigatores Belgæ & Franci, quã in hortis alunt: in Italia non nisi aridam vidimus. Istud verò pusillũ Thlaspi prope Monspel. Nouũ Castr. cis Lanum amnẽ, aridisq; viarũ crepidinibus, in ramulis multis sparsis rectis vimineis, palmaribus & sesquipalmaribus albidis, Thlaspi: foliola Polygonati minora aut Centũculi, aut lauẽdulæ: & flosculos albidos Iberidis, Thlaspi Cretici, aut Syriaci, Clypeolis nõ dissimiles, sed duplò minores fert: tota planta albicat, gustúque Thlaspi aut Nasturcium indicat.

THLASPI CANDIÆ vmbellatum Iberidis folio.

ALTERVM descripserunt & vocarunt iamdiu Belgii herbarii THLASPI Candiæ, foliis est serratis vulgatæ Iberidis, sed maioribus, caulis cubitalis multos cauliculos fũdens, in quorum extremis vmbellæ & flores Sambuci paluſtris similes, ex candido purpurascentes, Iulio vel Augusto: túncque semen affatim cernitur in folliculis Thlaspi minoris similibus, acre gustúque feruens. Quæ affinitas erudito & modesto medico Dodonęo hac naturæ parte exercitatissimo videtur persuasisse, vt Drabam hanc censuerit: nempe vmbellæ Sambucinæ & seminis acrimonia, quæ non magni momenti sunt notæ. Cognita quibus est Lepidii foliis, vmbellis albentibus vera Draba, non opus est pluribus ad demonstrandum, tum errorem, tum discrimen. *Histor. Dodo. 438.*

THLASPI ALTERVM MINVS VMBELlatum Nasturcii hortensis folio, Norbonense.

MONTOSIS satis Norbonæ ad Lupi montis radices Maio & Iunio hęc copiosa flores muscosos vmbelliſq; cõfertos, superioris nõ absimiles edit, sed albidos, seménq; minus multò, sed admodũ acre, folia exiliora, diuisura Nasturcii hortẽsis per totos cauliculos numerosos, grandes è radice non profunda, nec multum fibrosa, sapore acerrimo Thlaspi: verùm non magis hæc quam superior vsu recepta.

AN THLASPI CRATEVÆ, SINAPI Persicum vocatum latis foliis, radicibus magnis, Ischiadicis vtile, sit noster Rhaphanus agrestis, qui & Lepidium Pauli in Lepidio dictum?

DE Crateuæ Thlapsi admodũ difficilis assertio: si quis tamen de paucis à Dioscori. recensitis notis, sit certæ coniecturæ locus, nulla aptiús statuatur planta, quã illa, quæ nonnullis Sinapi, propter radicis in condimentis vsum, nonnullis Rhaphanus Syluestris propter nonnullam similitudinem, nuncupatur. Foliis est amplis Lepidii aut Piperitidis maioris, plerumque latioribus: radicibus etiã prægrandibus, glomeratis, albicantibus. Semen illi in siliquis Sinapi modo: flores Thlaspi conferti & elegantes magis quadrare videtur, quàm Lunariæ vulgò nuncupatæ Rhaphanitis, quæ à nonnullis istud Crateuæ Thlaspi credebatur, cuius acrimonia ad Ischiaticos multò inefficacior, radix & vsus dispar.

Lunaria Raphanitis.

BVRSA PASTORIS.

Germa. Toschel Kraut.
Gall. Bourse de Pasteur, ou berger.
Bel. Boʒsekens.

Effig. Mathiol. 569.

RECENTIORVM fuit planta & nomenclatura Pastoria bursa dicta à marsupiolis, siue theculis compressis, cordis aut crumenæ effigiem referentibus, thlaspi quadamtenus, cui etiam congener est, vbiuis copiosissima & notissima, secus vrbium areas, & mœniorũ ambulacra: foliis & facie Irionis aut Erucæ: floribus albicantibus thlaspi non dissimilibus, tametsi gustu nõ perinde acri, sed exiccante potiùs quã refrigerante. Nam qui quia sanguinem sistat (sistit autem strenuè) frigidam faciunt, infœlici argumento nituntur, etenim vmbellæ, floresq; gustanti aliquid acrimoniæ inurunt, indicióque sunt siccando colligendóque sistere, vt porri succus, Vitriolum, vrtica, non refrigerando.

RHESEDA PLINII NEOTERICORVM

Belgis vulgo Eruca peregrina, Italica vel Cantabrica.

SVPERIORIBVS annis diligẽter per cunctati sumus Bononiæ dum versaremur, clarissimum Medicę materię professorem Cęsarem Odonem & D. Aldroandum, atque indefessum quęrendo doctũ Anguillarã Ferrarię quænam planta illa esset, quæ apud Rauẽnam, Rimanum, locaque Pesaro finitima, Plinio memorata propter miram superstitiosãmque opem morbis ritu præstare solita, qui eãdem esse coniectabant (vti etiamnum pleriq; omnes herbarii) quam nos non modò in Italia non procul Rauẽna, Arminio, etiámq; toto illo littore maritimo inuenimus, sed etiam in Gallia Lugduni & Vesuntii in Burgundia, etiámque hortis Belgis & Anglis, vbi quidam vocitabant Erucam Italicam. Est namque foliis albidis vel pullis, & diuisura Erucę Syluestris, Sinapi syluestris, vel Cakile Serapionis, ab ima, tenui, longa, albicãte radice profunda, cauliculos graciles cubitales, ad medum vsque ambientibus, vbi flores thyrsuliue densè spicati Oleæ summos ambiunt cauliculos, elegantésque relinquunt per Augustum & Septembrem theculas membraneas, instar calicis supernè hiulcas, semen nigricans, pullum, pusillum Hyoschiami continentes, tota gustu & nonnulla tenui acrimonia Luteolæ adstringente: vnde non abs re do-

doctissimi illi putarunt ex Plinio hanc Resedam esse, possēq; collectiones & inflāmationes discutere: nec tamen putarim opus esse additis illis verbulis, aut murmurillis anilis dementiæ cōmentis ad efficacitatis commendationem fucatam, nempe hæc sunt. *Reseda morbos reseda, scisne, scisne, quis hic pullos egerit radices, nec pedes, nec caput habeant? Hæc ter dicunt, totiesq; respuunt, inquit Plinius.* Cui nos malumus eum assensum præstare, qualem merentur balbutiones carminum iacturæ brassicæ apud Caronem, quām excipiendo vel ineptire, vel asserendo fidem temerare nostram & alienam.

CAKILE SERAPIONIS, *Eruca folio, Napi flore, Vulgo Eruca Marina.*

NVSPIAM hæc nisi littoreis maritimis, aut inde in hortis culta visitur, plurima autē prope Venetias, Magalonā, etiamq; Angliæ insulā meridionalem Vectim. Folijs hæc sinuatis, diuisura crebra Senecionē vel Erucam, nisi crassiora albidioraq; essent, præfert. Flores autem purpureos iuxta cauliū ramulos sparsos magnitudine & similitudine Napi habet, semine est oblongo mucronato fungoso ex singulo flore secundum caulem, bino sibiq; mutuo apicum duntaxat cohæsu iuncto, gustu Erucæ aut Napi salso & purgante. Radice lignosa κακλὴ, propter quam plurima nascitur, putaturq; ea, quam Serapio Cakilę vocauit.

¶ LEPIDIVM *Herbula Dioscoridi, Damocrati & Galeno* ¶ IBERIS CARDAMANTICE *Nasturtij folia, siue alterum Pauli* LEPIDIVM ¶ IBERIAS, *quæ irrepsit alienissimo loco Dioscoridis codici. Lib. 1. cap. vltimo.*

Eadem Aëtij Lepidio Seridis angustifoliæ Holeraceo quod cum lacte conditum seruandum Tetrabibl. 4. Sermone. 2. Cap. 133.

Sed Lepidium primum Pauli superiore Cardamantice multò maius, vrentius, minùs aptum cibo, Rhaphanus Syluestris Francis & Belgis Pharmacopœis.

FECIT vis vrida cutiq; deglubendæ & squamnis excitandis (quod contingit fieri plerumq; inter curandum Coxendico morbo affectos) apta, vt nomē Lepidium hisce seruidis plantis fecerint antiqui: λεπὶς λεπὸς enim etiam squammas è cute deciduas significant, vnde etiam lepra dicta. Ne porrò tædio lectori simus, ad recentiorū conniuem[9] pleraq; quæ diu nos fefellerūt, & animaduersionis & castigationis egerent. Nūc stat animus, non vt illi morosi declamatores, potiùs latratores, perorādo authores quoslibet proscindere, sed quantum plurimùm possimus amico lectori perspicué & candide communicare. *Essig. Math. 608. & 609.*

Iberis & Lepidium nomina sunt πολύσημα id est diuersas res vnius generis designantia, Dialecticis a quinoca, & imponere solita, nisi priùs finibus secernantur, quod hic faciendum. Iberis vel Dioscoridi Herbam insinuat folijs Nasturcij cubitalem, flore lacteo, radice nasturcij, hæc notissima Lepidio Dioscoridis eadem, quantū ex Galeno & Ægineta colligitur, qui Lib. tertio, Cap. de Coxendico, eam Iberidem Lepidiū vel agreste Nasturcium nuncupari scribit: vel indigitat fruticantem quandam plantam folijs Laurinis, sed multò maioribus, cuius antiqui medici in coxendico atq; affectibus chronicis multū periculum fecerint: verno tempore multò vegetior, frequens in Æginetæ patria, cuius foliorum si desit copia, inquit idem, radicis corticem deglubito, & ex adipe subactum in cataplasma effingito. Itidem in Simplicium elencho, Iberiadem seu Lepidium recensēt ex quarto calfacientium ordine vnum, alterum verò Lepidium nasturcio viribus simile, minùs siccando pollere. Hic igitur paucis verbis cui plantæ sunt notæ ab oculis pepulit calliginem. Vides Iberidem Dioscoridis & Lepidium eiusdem eandem esse plantam, rursum & Iberiadem alteram, qua de lib. 3. Capite de Coxendico, Paul. agit eiusdē Pauli esse Lepidium: id multis vsuvenit plantis vt re eędem sint, nomenclaturis variæ. Ac nequis arguteturGingidio assimulatum Dioscoridis Lepidium, sciēdum Gingidium vel authoris assēsu simile Nasturcio esse. Iam haud arduū componere istorū procerū fastidiosas lites, cum & Iberis seu Lepidiū Dioscoridis notissimū sit, & Pyperitis Galliæ plebi *Passerage*: plusquam rabida à feruido gustu Pauli etiámq; Plinij Iberidis siue Lepidij notas expleat. Futiliter igitur & impiè tenebricosus dictator Senensis viris eximijs Barbaro & Ruellio insultat, quum lapsos dicit, vt putarint *Raphano* Italis dictum Lepidium esse:

perſpicuè Ruellius hunc errorem detexit. Sed hunc fortè tunc Mathiolus Italus non intellexit, terſior enim & nitidior ſcriptor erat, quàm ab Herbario latinè vix balbutiente percipi probè poſſet. Id res ipſa docet multis locis. Sed hic probū quemlibet offenſione vexat: illi primùm poſteris ſecuerunt glaciem, & ſcipionem ad vadum tranſmittendum porrexerunt ingratę ambitioni, cuius poſtea proditoriis ictibus poſternerentur. Cumq; Authorū ſparſas paſsim ſentētias nobis ſuis immenſis vigiliis collegiſsent, Cōmentator neque illis intellectis, & iſtis ſpretis, neſciuit ex Pauli perſpicuis locis diſtinguere duo Lepidia, totidemque Iberides, ſed vt conſueuit, re infecta ad calumniam deflexit, quam tandem, cum futilem & ſcutica dignam eſſe conſcientia moneret, iſtis fomentis leniuit: nimirum fortaſſe illos Piperitim Plinianum Pauli Lepidium intellexiſſe, quod illi illic monuerant herbarios Lutetianos pharmacopœos & Antuerpianos, te nondum nato herbario. Hodierna enim die vocatur Rhaphanus agreſtis officinis & mulierculis Belgis. Hæc Piperitis Lepidium ſecus ripas aquarū fruticat, radice oblonga indicē æquāte, vel maiore, caule cubitali & bicubitali, durioribus foliis Coſti hortenſis vel Lauri, ſed multò maioribus, molliuſculis, ambitu leniter crenatis, colore ex viridi palleſcēte, flore exiguo muſcoſo candido Iberidis. Dolendū tantum virum deceptum a Plebecula ſua, nam illa pro Rhaphano maximā illam plantā, quam Verbaſco comparabas intelligit: Gallica verò nomine Rhaphani Syluestris Piperitim ſeu Lepidiū vocitat, vt monet Ruellius te decipiens, neutiquam deceptus.

Ἀραβίς *ARABIS ſiue DRABA, & Naſturtium Babylonicum.*
ἀράβη *Gallis.* Draue.

Effig. Math. 871. QVISQVIS ille fuerit doctus, qui Iberidem Cardamanticen adiectam primi libri Dioſcoridis calci deſcripſit, videtur vſus fuiſſe verbis comptioribus, & oratione floridiore, quā conſueuerit Dioſcorid. & ex verbo δριμύτερον occaſionem nominis Drabæ ſuggeſiſſe quā enim θέρους γαλακτικὸν ἄνθος περιβάλλει (vides phraſim neutiquā Dioſcoridea) id eſt cum æſtate promit florē lacteū καὶ τότε δριμύτερον, tunc efficacior eſt, inquit. Quo ex epitheto potuit nominare alius quiſpiā Drabam: & comparare partim cum cardamine, ſiue Iberide Lepidio vocato, vtpote quæ etiam holeracea eſſet & cubitalis: partim cum Lepidij Æginetæ & Plinij foliis, apud quos, quamuis multò plura quàm Dioſcorides collegerint, nulla mentio fit Drabæ. Quæ ſi minùs placeat coniectura, certè valdè conſentaneum rationi videtur quempiam fuiſſe non imperitum, ſed ætate poſteriorem, qui hanc Drabā ſibi de facie & viribus notam deſcripſerit, Lepidióq; Æginetæ vel Plinii foliis ſimilem fecerit: neutra enim à Dioſcoride deſcripta, neſcitur an cognita: aut demū huc inſerta fuerit, nullo alterius alicuius iudicio. Nā alióqui iſta Drabę plenè ſatis expreſſę, & in vſum iamdiu deductæ folia, Lepidij forma & aliquantùm inciſura, mollicella colore albeſcentè hirſuta radice ab ima vmbellis tenus veſtientia caulem cubitalem fermè exilē, quæ albicant lacteolis floribus Sambuco minoribus: ſemen acre ſubrotundum, albidum Milij magnitudinè, acriore & feruentiore guſtu, quàm planta. Radice albida & nonnihil tuberculis interdum extantibus. Optandum hic, vt Senenſis cōmentator nos docuiſſet, poſteaquam reiecit hanc è Dioſcoridis familia, quibus rationibus indubitatum ſit illi (vt loquitur) hanc vnam eſſe legitimam Drabam: tam multis fruſtra inculcatis, quid non addit pauca neceſſaria? An non poſſet Piperitis, an non Dentillaria Rondel. Lepidium Pauli hic recens, innuere? quid ſi idem Lepidio Dioſcoridis ſimilem fecit, lōgè magis vt aberres, fecit enim Gingidio aut Naſturtio. Variæ ſunt plantæ adhuc Recentiorum, quæ Lepidium dici poſſunt vaga illa nomenclatura, & facultate cutem vlcerandi, ſquammáſue excitandi, quas ne noſtro inſtituto officiāt, ſuis quamq; popularibus & ſimilioribus ſubdemus, vt Dentillariā Rondelletij, Coſtum Hortenſe, Rhaphanum magnum.

Μύαγρον *MYAGRVM.*
Germ. & Gall. Cameline.

Apud

APVD Æginetam in elencho M duæ leguntur plantæ, nomine & oleoso succo vel semine quadãten⁹ affines: quarũ hæc rectiùs videtur inibi vocata μύαγρος quã μύαγρον: μυαγρὸν namq; sonat prauum, impurum, sordidum, cuiusmodi est Melampyrum, multùm vicinam segetem lædens, & deterius multo, si conferatur cum reliquis triticis existens. Alteram verò μύαγρον scitè effectus argumento dictam istam nouã & perelegantẽ muscipulam siue muscariam putamus, quia adsidentes aut se præteruolantes muscas ramulis & glutine suo implicet, vt alibi diximus.

Neglectis etiam aruis, nec Segetum mediocri dispendio nascens vitium Myagros, ea est quam minus Sesamum putarunt, vt cuius è semine Sesami persimili oleum multũ multis in locis prematur, lucernis & cibis idem æquè aptũ. Exit hæc sesquicubitum alta & multis angustis folijs Rubiæ vel potiùs Lithospermi septa latioribus, perpaucis vt Thlaspi in ambitu denticellis eminẽtibus, mollibus & albicantibus folijs. Secundum extrema flosculi lutei Alysi, aut Erysimi, quibus propagantur capsulæ compressæ Drabæ aut Lini, semen Sesamo aut fœnogræco suluum, sed duplò minus & oblongum. Emendauit sedulitas recentiorum, vbi legebatur τραχήλωι ἴσος τιλίδος, non fœnigræco simile, tametsi de toto calyculo dictum accipi potuit, intus namque semina condita situ, & appressũ inter se verticillatum quid & oblongum videtur efformare: sed ista leuiora sunt. Leuissimè verò ineptit hic & balbutit Senensis dum doctis nulla rationis vmbra, aut rei cognitione, aut melioris historiæ commutatione aduersatur. Nempe si in Angliæ, Galliæ, Bataniæ, Lotharingiæ & Leodij aruis prouentum & compẽdium mercatoriũ, huius nouisset, eam potius agnouisset quàm Pseudo nescio quid semper, vt solitus est, quæ vaccaria videtur perperam intrusisset. *Dod. fig. 337.*

Ἠρυσίφων SENECIO, siue Erigeron.

Italis cardunicello — *Gallis* seuetson
Ger. Crentz Witz — *Belgis* Cruyscruyt
et Grindt kraut. — *Angl.* Grounswell.

CVIVIS regioni & soli conditioni innascitur Senecio, æstus æquè ac frigoris patiens, qualibet fermè Luna flores luteos instaurans nouos, qui in pappos breui abeunt Dẽtis Leonis modo. Calyculi teneri virides, Cicerbitæ minores, nonnihil rubentes, quos folia infernè amplectuntur oblonga laciniosa Erucæ, Cichoriiue diuisura. Phlegmonum initijs atq; Erysipelatibus optimè facit: peptica namq; est, paucula adstrictione, moderatiore calore, aut digerit aut suppurationem promouet. Sapor insulsus & oleraceus. *Effig. Math. 1132.*

IACOBÆA SENECIO.

Herba Sancti Iacobi
Belgis & Ger. S. Jacobs bluom.

NVLLI quàm Senecioni propior videtur Iacobæa vocata recẽtioribus inuestigatoribus. Locis lætatur amœnis, vt pratis & collibus riguis: quam Senecio maior multò, virgas rectiores firmiores striatas, & interdum subrubentes, sesquicubitales & cubitales radice fibrosa emergentes, emittit. Folia Senecionis Artemisiæ situ & diuisura ex atro virentia. Flores stellati lutei, papposi, itidem Senecionis vel Tripolij: odor nullus, sapor amarus adstringens, non tamen ita calidus succus est. *Math. 1133.*

MARINA IACOBÆA, vel Chrysanthemum & Artemisia marina neotericorum.

Cineraria. RARIOR hæc etiam littoreis tractibus, quorum est indigena: maior fruticosiórq; Senecione, pluribus virgis duris, & folijs maioribus profundiusq; incisis & sinuatis, vt Artemisiæ, rigidioribus, crassioribus, cinereo tomento obductis, vti reliquæ partes: vnde nomen illi Cineraria inditum. Flores item melini Iacobææ Senecionis pappis diffluentes. Exiccat valdè, digerit, & inodora est. Cætera nondum comperta. Colunt Belgici Horti de Mediterraneo littore lectam.

BOTRYS.

Angl. Oke of Hierusalem
Ger. Traubenkraut
Gal. Pyment
Belg. Druyuenkraut

Fuchs. 100. IN Oliuetis Namausij cæterisq; tepidioribus & apricis aruis agri Norbonẽsis, vel Nitiobrigi suapte sponte fruticat Botrys: Flandris, Germanis & Anglis in Hortis. Radice est sparsa inq; diuersum acta mutuo fibrarũ implexu, ramulos complures ab vno scapo emittit holeraceos striatos, éq; internodijs folia tres vncias longa, vnciamq; lata, per ambitum angulosis lacinijs profundè sinuatis Cichorij, potius Hieracij, vel Erucæ haud disparibus, floscularum innumera fœtura onusti ramuli, secus, pone, supráq; folia speciem primulùm florentis vuæ exhibentes (vnde nomen illi) sed languidè lutei, vti tota plãta ex luteo viret. Pertinacis odoris gratia fragrat, odoremq; haud ita dissimilem Ambrosiæ, sed multò vegetiorem vibrat. Condiunt recentiores hanc Saccharo, vtuntúrq; ad Cordis affectus.

SERIDES siue INTYBA.

ADducenda & huc intubacea, quorum cunctas familias aptè & singillatim Hercisсere, etsi maioris est molestiæ, quàm laudis, non contemnẽdæ tamẽ erit vtilitatis, quando videmus plerosq; Pharmacopœos, vtinã non & celeberrimos Medicos senio confectos, etiamnum valdè anxios, quid in suis, quídue in Nicolai compositionibus quotidiano vsu tritis, pro Intybis, vtroq; Soncho, Cicerbita, Taraxacone, Lactuca agresti & similibus, sint accepturi. Quare nobis, tametsi hanc opellam succesiuis Horis & furtiuis cudentibus, non licet esse tam ociosis: tamen amicæ quorundam petitioni, & memoriæ nostræ subsidio paucis & perspicuis hæc discernere, atq; in seriem cõcinniorem digerere lubitum fuit, additis insuper, quas noueramus raris huius cognationis plantis.

Syluestrem

Intybolacana, quæ Galenus ex antiquis vocat, siue Serides, sunt multiplicis differentiæ, quarũ summæ tres, nobis doctrinæ causa erunt: Syluestris Picris, hortensis, atque Sonchus: illa vt natura prior sic plures habet species nempe

SER. SYL.
- Syluestrem Picrin siue Cichoriũ Sonchi asperi vel Dẽtis Leonis folio Cultam altilem eandem, quæ latioribus, habitioribusque foliis Intybi Scariolæ sit, & aliquanto gratior.
- Plinianam Hedipnoim siue Picrim luteam pratensem dentis Leonis flore Hieracii folio, an eadem Verrucaria Cichoracea luteo flore & sulcatis capitulis syluestris Cochorii folio.
- Pusillum bulbosum Hieracium marinum Dioscoridis alterum, an Theoph: Perdion?
- Condrillã Belgicam flore cæruleo Cichorij, Folio multùm laciniosa Cichorii agrestis aut Erucæ syluestris, Taraxacon Officinarũ.
- Condrillam vulgarẽ luteam maiorem & minorem } folio dentis Leonis,
- Dentem Leonis siue vrinariam vulgi, Tragopogi flore & semine, folio Cichorij dentatis pinnis.
- Dentem Leonis Norbonensium Asphodeli aut Leucacanthæ bulbillis.
- Condrillã viminosam viscidam vinearum Norbonensium.
- Condrillã Syriacã, etiamque in Norbonensi & Galloprouincijs obuiã Cyani aut Erucæ syluestris diuisura.

SER. DO.
- Seridem Endiuiam hortensem communem flore Cichorij hortensis folio Lactucæ, Habet varietatem.
  - Angustifoliam vocatam Endiuiam Syluestrem Officinis, flore Lactucæ.
  - Alterã varietatem Crispam folio Cichorii, folio Lactucæ crispæ.
  - Tertiã varietatem satiuam Seriolam: paruam Seridem vocatam Cichorii hortensis folio & flore.

SONCH.
- Asperam viarum folio laciniato Cichorij aut Hieracii.
- Laucm maiorem altioribus foliorum laciniis, flore luteo Papaueris corniculati Cicerbitã. Officinarum siue Rostrum porcinum.
- Alterũ lauem minorẽ Rheadis papaueris folio, floreluteo Senecionis.
- Iiscéque congener, similéque Hieraciũ maius vnicaule, non dispari folio & flore, spinulis asperum.
- Hieracium minus præmorsa radice Diaboli vulgò Hiberniæ, acutis laciniis foliis, paruis, paucis è radice, flore luteo minore.
- Hieracium alterum pusillum non laciniosum foliis, Piloselle.
- Hieracium longius radicatum, caule numeroso nudo foliis humi in orbem accubantibus, obtusè laciniatis, flore Dentis Leonis.
- Hieracium montanũ Sabaudum grandius foliis & laciniis Condrillæ Cæruleæ, flore luteo.
- Hieracium montanum folio Lycopsis, Cirsii Sequanorum flore.

SERIDIBVS INTYBACEOVE GENERI cognatæ Tridaces, siue Lactucæ meritò accensentur: quippe quarum agrestis sit mixta è Seridum & Papauerum natura.

Lactuca
- Agrestis Scariolæ hortensis, folio Lactucæ, flore Opij odore vehementi, soporifero, & viroso.
- Satiua vulgaris Rotundifolio Brassicæ.
- Satiua Romana dulcior, nigriore & Scariolæ hortensis folio, semine nigro.
- Satiua Sessilis siue Capitata rugosis crispis Brassicæ foliis.

SERIS SYLVESTRIS PICRIS, CICHORIVM.

Σερίδες πικρίδες
- Galli. Cichoree sauuage. Ang. Wild Cyborye.
- Germ. Wilde wegwarten. Belgis. Wilde Cicoreye.
- Ital. Cicorea saluatica.

SERIS siue Intybum est, aut potest esse, summum genus, ad omnia quæ Galenus nomine conflato Latinogræco Intybolachana, id est intybo-olera appellat coniectétq; quispiam sesquiVarro nomen inde ductum, quia Seridi natura agrestis cumesset, mitioris in hortis oleris causa sereretur, quod verbum etiam è Græco σείρω manauit, & eodem vidétur alludere Varonis verba, Lib. 3. de re rustica: vbi serunt, inquit, herbam quæ seris vocatur. Intyba autem à cauo tubę specie caule videntur dixisse: nam Cichotium & Ambubeia Ægyptia sunt vocabula, picris amaráue insignem connotat amarorē prę sertim Seridis, quę cœteris est amarore prior, nusquā non frequentissima, saluberrima, celeberrimáq; apud omnes gentes cōmendatione, quam à satiua Seride Scariola dignosces facilè de lacinios is magis, minúsque obscurè viridantibus, angustioribus foliis, & amarore ingratiore, totiusq; plantæ habitu, & radice scabriore, duriore, exuctiore.

Ambubeia

CICHORIVM satiuum, cœruleum, picris eadem, sed cultu variatum.

- Germ. Zam Blauwegwart.
- Gal. Cichoree des Iardins.
- Belg. Tamme Cicoreye.
- An. Cychorye.

NON nisi cultu & solo istud distare inde manifestum, quia in Taurinensi agro, Sabaudo, inque vinetis Burgundiacis lætioris soli nec liniamentis, nec sapore, aliáue nota distet à superiore. Brugis ac Antuerpiæ in Flandria depangunt tenellas plantas in patentibus aruis, quas seuerint post Solstitium, aut festum S. Ioannis, ne in florem luxurient: vt per hyemen maiores teneriorésque radices foueant ad vescendum: minùs tamen lacinios a & similis illi est, vbi multū colitur, illíque abundè suggeritur alimenti in hortis: alioqui flore & semine non dispari.

HEDYPNOIS Plinii, Cichorium luteum pratense, Dentis Leonis Flore, Hieracij folio: & an eadem sit Verrucarium Cichorium luteo flore, & sulcatis capitulis?

SI, vti peritioribus visum est, hæc sit Plinii Hedypnois, quam suauiter halantem vel somnum conciliantem interpretantur, quin sit Cichorii species, haud dubium: quippe domestici Cichorii radix, foliorum ortus positus & numerus, caulis & flores, vniuersúsq; habitus, planè Cichorium Syluestre imitantur. Hoc tamen dignoscuntur, quòd huic omnia maiora sunt, folia albidiora, latiora leniúsq; lacinios a, & toti ramoso cauli adnata, luteique flores, pappos i globi longè maiores, & succo amaro pedalis radix turget: in pratorum, vrbiúmque aggeribus passim occurrit, vocata Germanis Geelward, Gallis luteum Cichorium.

BELGARVM Condrilla cærulea Cichorij sylue. aut Eruca syl. diuisura.

CONDRILLÆ differentias esse Seridi subalternas, atque simillimas, vel hæc indicio est, quæ dumtaxat à Cichorio syluestri videtur differre exilitate foliorum, cauliúmq; nitidiorum elegantia: pauciores etiā alas habet, sed flores non dispares, vti nec radices, quæ similes similiter Cichorio eduntur, tametsi non nisi hortis Gallicis & Belgicis nobis visa, quia rara.

CON-

CONDRILLA pusilla Marina lutea Bulbosa, an Dioscoridis. radice rotunda orbiculata στρογγύλη & an Theoph. Cichorium Perdionue?

SANE quam rara Seridis species illa Cichoracea bulbosa, quam videtur Theophrastus innuere. Folia sunt Serydis sylvestris diuisura, aliquanto minora. Caule fermè nudo tenero, in cuius summo vnicus flos luteus Dētis Leonis, minor tamen, & itidem in pappos euanescens: imo cauli subsunt filamenta terna vel quaterna, quibus totidem pluresue interdum bulbi appensi sunt perlucidi ex albo purpurascentes, solidi & succi pleni, quæ carnē Rhaphani fermè præferunt colore & pellucidítate. In locis paucis, sed tamen magno prouentu oritur. In Italia doctiorum nullus se vidisse nos monuit, neq; vidimus ipsi alio loco, quàm secus insulam & lacustres tractus Montis Cœti Narbonæ ad piscatorum attegias. Hæc merita est argutam pictoris manum, vt sit Diuini philosophi Theophrasti monumentum, qui nos illius monuit, recentiorum nullus. Quæ si Athenis nobis dono missa fuisset, haud tamen continuò magis Atheniēsium, quàm Monspelliēsium, Narbonensiúmue cichorium nuncupanda fuisset.

Monspelliensium Dens Leonis Asphodeli vel Leucacanthæ bulbillis oblongis an Condrilla altera Dioscoridis?

NISI illud Bulbosum Cichorium nostræ ętati innotuisset, meritò quis putasset hanc esse Condrillam Dioscoridis oblongis & circumrosis folijs, humi spartis: radice rotunda, quam etiam Plinius radice fabæ simili aliquando numerosa describit. Verùm vtrouis modo accipias, è Pliniana designatione, aut Dioscoridis codice certum est, illi Cōdrillæ meliùs congruere vel bulbosium Cichorium nostrum, vel Dentem Leonis vulgarem: etenim si Pliniū sequaris, nostrum Bulbosum dicas illum exscripsisse ex Theophrasto, cuius quidam Perdion Herbam esse augurantur, aut alio quopiam Botanico. Sin non legas apud Dioscoridem radicem κόυφην καὶ στρογγύλην non perperam Dentem Leonis vulgarem statues esse secundam veram Condrillam, atq; intelliges deprauatam fuisse lectionem, fortéq; legendum, non κόυφην, sed κορυφὴν στρογγύλην, quā videtur doctissimus Ruellius interpretatus. Quippe minùs aptè quadraret, radicem Sonchi huius benè adultam esse & succo plenā dicere, eandémq; leuem aut minùs ponderosam. At sic etiam aptior foret hæc, quam vtrauis illarum ex hac & Pliniana interpretatione. Radices namque huius plantæ tenues sunt, carnosæ, succo refertæ, rotundæ in mucronem ad verticem, oblongæ fabæ quadamtenus similes, vt Plinius notat, quem hallucinatum, vt alias putasemus in collatione primi Sonchi Dioscoridis (cui adnascuntur grumi, nodíue gummei circum caulem fabæ tuberculo similes) nisi Plinius non primam, sed secundam Condrillam describeret hîc verbum de verbo fermè è Dioscoride, aut consimili classico autore. Huius facilis prouentus in Hetruriæ, Galloprouinciæ, & Norbonæ marginibus satorum & pratorum Iunio & Iulio flores luteos papposq; gestat multò maiores, pallidiores quàm Dentis Leonis: nec tubi caulium absimiles multùm, folia etiam humi strata, sed minùs altè incisa, aliquantum glauca & hirsuta propiùs Cichorium Sylvestre referentia, sed multò latiora. Gustu amaro acri & Dentis Leonis: vires, quas dicemus alibi oportuniùs, latuêre nostrum Commentatorem, qui hunc Dētem Leonis nouitatis & peregrinitatis titulo iactat Constantinopolitanum Cichorium, cum tamen Sienæ illius patriæ, inque Hetruriæ, Liguriæ, Galloprouinciæ & Norbonæ pratis non parum copiosum istud proueniat. Neq; enim si flores sunt huic duplò fermè maiores magisq; pallentes, quàm communis, propterea putādum sit fœliciùs prouenire aut frequentiùs Constantinopoli, quàm Massileæ, aut Monspellij, vnde scimus tum Commentatori, tum alijs non paucis scriptoribus hodiernis missas & obtrusas pleraſq; plantas pro Aphricis, Syriacis & Constantinopolitanis. Sic res cadit pigris & ambitiosis ingenijs, quos res nondum visæ oblectant, vt pueros picturæ capiunt & decipiūt.

An

An putarat peritos illicò istud Cichorium admiraturos, quia Constantinopolitanum erat & à Cæsareo oratore missum? An non pudet tantum rei Herbariæ scrutatorem non dum nosse Cichorium patrium, & plus credere oratori occupato muneribus aulicis, quã exercitato ad discendas varias species Seridis.

VVLGI DENS Leonis, siue Vrinaria, Tragopogi flore & semine, folio pinnis dentato.

Ger. Korlkraut et Phaffenblat.
Belg. pappen cruyt.
Ang. *Dent de Lyon.*
Gall. Pissenlit & Dent de Lyon.

NEQVE hæc sit Chódrilla, vt cui prorsũ absint tuberculi, tum radicis, quales Plinius & Dioscorides innuere videntur, tum cauli imo grumi desunt quos nomen designat: χόνδροι enim grumi sunt, concretionésue nodosæ, cuiusmodi in mammis, in quibus lac coaluerit, inq; duritiẽ cõcreuerit, quas μαζοὺς χονδροειδῶντας Græci, dicũt nisi Dẽti Leonis contigerit idem quod Drabæ, cuius radici interdũ inest tuberculus, interdũ nullus, atq; nostrati idẽ quod fœniculo, Tragacanthæ, Rutæ & mastichæ, quæ quibusdã in regionib⁹ micas Gummi, lacteæue concretionis tuberculos habent: in nostris tractibus vt plurimũ tale nihil. Etenim secundum illam plantam cœruleam & Cichoreaceam, quam priorem Condrillam posuimus, nõ parum refert Cichorium & Condrillam Dens Leonis vocata, siue Vrinaria Herba *Pissenlit* Gallis pueris dicta, quasi Lectiminga: aluum namq; supprimendo, obstructionésq; reserando Meseraicarum plus lotij deriuat in vesicam, quàm quantum pueruli retinendo sint, præsertim inter dormiendum, coq; tunc imprudentes & inuiti stragula permingunt. Siquidem mulierculæ mẽdicæ & pueruli rustici in pratis, prope tumulos aggerulósue Talparum terra semiobruta eóq; (veluti Endiuiæ cõtingit) germina suauiora minúsq; amara, candidiora effossa in acetarijs vorant, aut iusculis indunt. Alit, vrinas ciet & somnum conciliat, quapropter Hedypnoin quidam maluerunt dicere, quam superius Luteum Cichorium: tametsi appellatio pluribus Intybaceis & Condrillis congruere potest. Cuilibet genti hæc multò notissima, folijs Cichorij syluestris, latiorib⁹ & lacinijs altiorib⁹ vtrinq; dentatim, serratis, humiq; fermè stratis. Eradice Cichorij digitum crassa, aliquantum lutea, & lacteum succum, dum vulneratur, fundente, pediculorum tubuli potiùs quam caules tenelli nitentes, lactéq; turgentes florem speciosum, luteũ, multiplum Tragopogi vel Scorsoneræ promũt, vere & æstate particulatim, cesarie papposa dilapsa, capitula instar Monachi capitis glabri aut calui visũtur.

CONDRILLA Coronopi aut Cyani tenuifolia, lutea vinearum.

PVTARVNT etiam nonnulli doctissimi hanc esse alteram Condrillam Dioscoridis, vt qui superiores nõdum nossent, nec hæc sanè ita absimilis, turget enim amariore & pluri lacte quàm Cichorium. Sponte tota æstate calidiorum regionum vinetis & oliuetis glareosis obuia passim est, folijs palmum & sesquipalmum longis angustis acutisq;, laciniarũ ligulis vtrinq; dẽtatis, crassiorib⁹, pallidis Resedæ magnitudine, similitudine & situ, caluem stipantibus striatum Cichorij agrestis, luteum diuisum alis flore Hieracij aut Lactucæ gerentibus, inq; pappos diffluentibus, amariore & acriore sapore.

CONDRILLA viminea viscosa vinearum.

Iisdem

IISDEM fermè natalibus agri Linguagotici est quædam Condrilla visu pulcherrima. Plurima Iunio & Iulio floret cis pontē Castrinoui à Monspellio vix sesquimiliare. Radix vniuersāq; planta lacte turget,& viscida est tactui, creberrimis vimineis viticulis, flexu mollibus,candidis,rectis,cōfertis, assurgit, duorum altitudine cubitorum,folia in imò Cichorij aut Cyani incisura, sed valde exilia & tenera,reliqua foliola secundum viticulorum longitudinem certis & æquis distincta interuallis ad fastigium vsq; porriguntur,speciemq; virgarum viridi albòq; variegatarum præbent, summis viticulis prodeunt,flosculi lutei in pappos dehiscentes. Hic pictura adest.

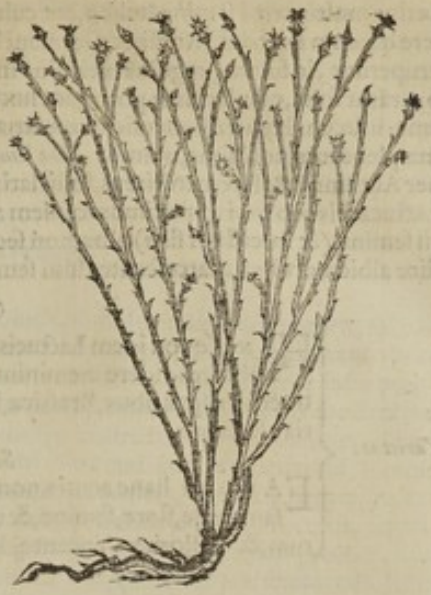

Verruca CONDRILLA.

Cæterum Condrillam Cichoriumué illud Sylueſtre quod Zacyntham vsq; peregrinitatem affectans vocat Commentator:tam certum est oriri in Italia, (ne è Zacyntho insula Græca eam euocet) quam parum certum semel voratam,quod ait idem,vt multi de alijs quam plurimis fabulantur, delere verrucas : Illita verò posse,certum & commune illi est cum quamplurimis,quarum succo exurantur aut exsiccātur verrucarum radices & appendices tum calidis vt Tithymalo, tum frigidis vt Plantagine equiseto, intermedijs vt Heliotropijs de quo nomen verrucariæ testatur idem.

SERIS, siue INTIBVM Satiuum,Latifolium, ENDIVIA, *&* SCARIOLA *officinis.*

Ger. Scariol & Endiuien.
Gall. Endiui.
Belg. witte Endiue.
Ang. White Endiue.

QVAMVIS Intubi nomen Latinis cunctas complexum esset Seridis differentias, tamē postea Græca prolatio ex Intubo Endibion,quasi Intubion detorsit,atq; dūtaxat vni speciei domesticæ *Seridis* adstrinxit, quā Endiuiam & *Scariolam*(pariter è Seride deprauatam) dicimus vulgo . Ea gratioris amaroris,præsertim si mitescat Holitorum industria,sed frigidioris facultatis est quam Cichorium, à quó non tantū cultu gradu,agriué bonitate,sed etiam generica differentia distat:nullo enim neglectu,transmotione alioué incommodo visa fuit vnquam in Sylueſtrem aut picrim Cichorium degenerasse,aut hęc ad speciem huius Seridis promouisse. Et manifesta radicum differētia, est enim Cichorij bene habita carnosa admodum grata : Endiuiæ verò fibrosa penè nulla nulliusq; vsus in cibis,alicubi tamen in quibusdam compositionibus,Et tametsi non negarim omnia summa genera in naturæ ditione fuisse *Sylueſtria*, antequam seri,aut coli cœpta fuissent: tamen certum est tum placitis,tum obseruationibus rei Rusticæ multis, quamplurimas plantas esse quæ nunquam nostro saltem orbi Europæo fuerunt,aut fieri potuerunt Sylueſtres:tametsi aliquantùm varient vt hæc,angustioribus iam,iamq; latioribus folijs,& lætiore habitu : verum semper ideam suā sibi aut retinet, aut interit. *Myth. 499.*

Lætior multò exit è semine Italico, aut cuiuspiam regionis meridionalis, vnde solent serere quidam Brabanti, Angli, & Germani holitores: simul ac terna, quaternaue foliola eruperunt, in solum pinguius lætamine multo transmouetur, lateritioq; frustro media onerâtur folia, quo latius se porrigant luxurientq;, qua industria amarorem exuit, gratiamq; initcum Hybernis mensis ad acetaria, seruatur obruta terra, fimeto, straminéq;: insimæ plebeculæ notissima, nomine *Albæ Endiuiæ*, quando folia sunt candorem assequuta, per Autumnũ, & Hyemen virens, foliis latis oblongis, ex candore viridantibus initio est, Lactucaceis proximis, proximumcaulem amplexis, in quo flores cærulei Seridis, Cichorii semina, (& interdum flos) alba, non secus atq; Cichorium interdum meminimus: radice albida, prolixa, marcescente, dum semen maturuit.

Varietas.

Crispa.

HANC (quod idem Lactucis & Brassicæ contigit) apud cultiores Romanos holitores videre meminimus: foliis amplioribus, rugosis, inq; plicas cõtractis, crispantibus, Brasicæ in morem, caulem, flores, & semen non dispari alentibus.

Seriola aut Endiuiola.

EANDEM hanc acutis, non altis lacinijs, foliis angustioribus, nec diuersam caule, flore, semine, & radice alunt, quidam Horti Ligurum, Tuscho-rum, & Gallorum, vocantq; Endiuiolam, & Seriolam, quia minor tota sit.

SERIS DOMESTICA, altera Lactucina Dioscor. amara, angustifolia, Officinis iamolim, sola ENDIVIA, agnita & recepta, perperam recentioribus Lactuca Syluestris putata.

SPECIEM hanc incultam Seridis satiuæ, non varietatem facimus. Est enim foliis dum primulum pullulant, & emergunt altius, Scariolæ hortensis: postea adultiora in effigiem Dentis Leonis sinuantur dentatis oris, & nonnullis quasi in dorsi spina aculeis vti in nostra vera Syluestri Lactuca: Caulis quaternum cubitorum, hispidus, vnicus, rectus, lacte turgidus, floribus luteis, pallidis Lactucæ donatus: amaro gustu, & præsertim vetustioris, acri radice, pusilla, fibrosa, Seridis hortensis, Syrupo de radicibus miscenda consuetudine Practicantium, quos doctissimos barbaros, tam proteruè quam inscitè, quidã declamatores putidi rident, & spurcis conuicijs lacerant, quod hanc plantam Endiuiam veram putarint, & etiamnũ vsurpent nõ modo ad Syrupos de radicibus, de succo Endiuiæ & alios Nicolai, sed etiam stillatitias ex ea eliciant, quibus suas Rhabarbari macerationes parent. Esse quippe nimis calidam, amaram, ingratam, quidam illorum reprehensorum, alij autem esse Syluestrem Lactucam, nec aliam se nosse dictitant. Sed enim qui institutum perpenderit veteris Barbarorum nostrorum scholæ, animaduertet illos magna ratione & experimento neutiquam contemnendo fultos. Quippe non solum hanc Endiuiam, aptiorem esse decocto succo, & stillatitia ad intemperies, obturationes Hepatis, & primarum venarum, sed etiam macerationes Rhabarbari, Myrobalanorum, & similiũ medicamentorum: cum enim sit paulo tenuiore & minus excrementoso humido, melius referat, & abstergit: tum etiam intima rerum macerandarum peruadit, nec calore exuperat, aut amarore nocet, cum eius amaror non sit à calido, aut saltem non calidus, vt norunt cultioris Philosophiæ periti, & studiosi conciliare apud Galenum, & Auerroem, quęstionem de Opio, Meconio, Papauere, Lactuca, Mãdragora, & non parum multis alijs amaris, multum tamen frigidis, quæ accuratè in remedijs dicẽtur. Quin Dioscori. docẽte, Syluestria Intuba, siue Serides Syluestres, stomacho meliores satiuis, quia ipsum ęstuantem & tenore resolutum resocillẽt: in cibis voratæ, & foris admotæ. Et notę huius melius congruunt Endiuie siue Seridi amarę angustifoliæ, quam Lactucæ Syluestri, cui nostra paulò inferius describenda, paucis adhuc cognita & nulli depicta plenè quadrat.

SONCHVS

SONCHVS ASPERA, Vulgi flore Hieracij foliis Dentis Leonis, alias Dipsaci & Lactuca, an Dioscoridis ARBORESCENS SONCHVS tenerior latifolia?

Germ. Genss distel.
Ang. Sow thistle.
Ital. Cicerbita.
Gall. Laisseron & Laiteron.
Bel. Ganser distel & Melckeweye.

PROPINQVA adeò est Sonchi natura Endiuijs, vt multi etiam hodie putent spinosam Endiuiam nostram, esse Sonchum asperam: verum tres, cum notissimas habeamus Sonchos, illam Endiuiam vt Officinarum retinuimus. Sunt autē hę tres lacte pregnantiores veræ Sonchi Græcis παρὰ τὸ σῶον χέιν quia salubrem succum de se fundant, ad æstuosas stomachi lancinationes & Hepatis bilioſas obstructiones vtilissimum, *Cicerbitam* Latini & Itali etiamnum vocant Genss distel Germani: siue spinā anserinā, spinosę namq; sunt omnes Sonchi, sed quędam horridiuscula aculeis, quędam perpusillis aut nullis ferè visitur. Quarum duæ frequentiores maiores sponte, cultis & incultis, segetibus & vinetis: minor, minus obuia & nota. Aspera quę vocatur, è radice prolixa, subflaua, stipatu fibrarum comosa, caulem erigit concauum, quaternum & senum cubitorū, bene adultum, alatum, & floribus donatū, luteis papposis, Senecionis, aut Hieracij minoribus. Folia ab imò numerosa, lacinioſa, Dentis Leonis vbi solo squallidiore oritur, sin verò lætiore aruo & pingui, lactucacea sunt: Dipsaci magnitudine leuiuscułis, per ambitum lacinijs & spinulis aspera, cunctisq; sui partibus adeò tenerescit & fruticat, vt arboream senum, septenumuè cubitorum proceritatem æquet, cibo etiamq; tunc fit mitior & aptior: quare multò commodius statuissent, istam esse Dioscoridis arboream, cum duæ sint adhuc notiores, & aptiores ad explendum Dioscoridis trium Sonchi differentiarum descriptiones, quam Endiuiam illam Officinarum, de qua superius. Et faueret coniecturæ plantæ huius teneritudo, ac foliorum latitudo, quam dicimus contingere. Soli bonitate aerisuè & regionis varietate, quemadmodū in Cichorijs & lactucis, quæ cum agrestes sunt, hirsutiores & spinosiores proueniunt: cum verò fœlicius adolescūt, teneraſcunt, minusq; horridæ fiunt. Verum Endiuia illa nec tenerescit, nec vnquam esculenta fit, potius amarescit, & sarmentosa euadit, simul ac floruit. *Inter Icon. Fusch. 386.*

SONCHVS LÆVIS, laciniatis foliis.

Ger. Hasenkol.
Bel. Hasen latauwe ende Caupuenkruyt.
Italis Cicerbita liscia.

ALTERAM vero leuem dixerūt, etsi foliis sit magis scabris altioribus, angustioribus & inconditis lacinijs, longioribus, minus tamen multò spinis horridis caulē ambiētibus: per quosdam quasi geniculorū exortus rectū stratum, rubellum, concauum, lacte turgidum, floribus papposis Senecionis aut Iacobeæ habitu ipso, foliorum quadamtenus Papauer Corniculatum prefert: Oleracea tametsi esse potest, tamen quia non colitur non manditur, *Math. 497.*

Varietas.

Diuersam quandam ab vtraque superiore, passim ijsdem in locis, vinetis & segetibus obseruauimus: tenuiorem totam & foliorum incisura, atq; similitudine Papaueris erratici (quemadmodnm superior cornuti) circumfusa, imo cauli é Radice parua fibrosa, pedali & cubitali Hieracij modo alato & floribus luteis non diuersis, *Math. 498.*

HIERACIA.

NON secus ac Elaphoboscum à Ceruo, Chelidonia ab Hirundine, Perdicias à Perdice, permultæq; aliæ plantæ mutuatum est nomen Hieracium ab aue cognomine, quæ sibi huius succo aciem calliginosam collustrare consuesset, aliòquin è genere Sonchis non diuerso sed proximo est omne Hieracium, cuius multæ vel differētiæ, vel varietates sunt: & omnium frequentissima quæ maius vocatur.

Maius.

EST itaq; Maius vocatum vbiq; vinetis, agrorum marginibus, & pratis siccioribus frequentissimum, è radice fibrosa, Endiuiæ vel Sonchi aspera, folia laciniata pinnata Dētis Leonis vel Sonchi diuisura promit, caulis inanis striatus nonnihil interdum rubens pedalis & sesquicubitalis flores Senecionis vel Sonchi ex luteo pallentes sunt. Tota lacte turget non secus ac Lactucæ & Sonchi.

HIERACIVM minus premorsa radice, foliis acutè laciniatis, flore luteo.

MINVS Hieracium pratis montosis Angliæ admodum familiaré, cauliculos fundit iunceos, læues, graciles, sesquipalmares è radice parua fibrosa, plantaginis aut Succisæ modo præmorsa, eoq; plebeculæ Hybernæ, Morsum Diaboli vocatū. Folia pinnata angustius lacinioſa, delicatiora, minora, vti etiam flores luteoli, in pappos euolantes.

HIERACIVM aliud minus, non lacinioſum foliis Piloſellæ.

Varietas.

ALIVD etiam in squallidis, sterilibus, saxosis, glarioſis, ericetis agri Norbonensis hirsutis, palmaribus, cauliculis, exit & sesquipalmaribus Folijs pusillis piloſellæ aut potius Hieraci Bulbosi: & Dioscoridis, radice perpusillis capilla mentis fibrosa, floribus item papposis paruis non dissimilibus.

HIERACIVM longius radicatum, caule numeroſo nudo foliis humi in orbem accubantibus, obtuſe laciniatis, flore Dentis Leonis.

QVOD in sabuletis Belgicis & Northmanicis passim obuiū agro vt plurimū folia in orbē humi strata crassiora edit, magis quā bursæ pastoriæ, circinnatis lacinijs Erucæ, cauliculos, graciliores glabros mucronatos, alis multis diuisos, floribus donatos, Dentis Leonis sed minoribus inq; pappos euolantibus, radice nuda nec fibrosa caulem longitudine æquante.

HIERACIVM montanum folio Lycopſis, Cirſij, Sequanorum flore.

MAIVS & rarius cæteris istud in montosis Sabaudiæ, Allobrogum, & Iuræ finittimis: quod in vireto Stirpium delicijs ditissimo ciuis Londinensis & Pharmacopœi peritissimi Hugonis Morgani flores edidit Iunio Cirsij lutæos semenq; hirsutum Tragopogi, ortus & caulis aliquantum Carduum Benedictum assimulant aut Cirsium, cuius etiam est folijs obscuris per ambitum crenulis peracutis asperatum & acrius, nec perinde vt superiora lacteum.

HIERACIVM Sabaudum Montanum foliis & lacinijs Cordillæ cæruleæ, flore Luteo Dentis Leonis.

Eidem

EIDEM Morgano floruit altera Hieracij ſpecies Iulio & Iunio, Condrillæ cæruleæ foliis altius inciſis, viridibus, in caule flaccido & molli glabro. Flores Dentis Leonis aliquantò minores, radice Tragopogj.

TRIDACHES: ſiue LACTVCÆ.

QVemadmodum Seridis recenſuimus multas ſpecies ſubalternas quarum quædam longius, quędam verò propius à ſe ipſis abſunt, ſic poſſumus conſtituere lactucam illius Endiuiæ ſpeciem quam Lactuceis foliis donatam ex dioſcoride deſcripſimus. Quippe Lactucę vel nomenclatio. Sed à lacte ducta & diſtincta fuit nomenclatio ſpeciei huius, quia plus lactis reſudaret cæteris Endiuijs & veſcentibus mulierculis augeret. Ea propter Græc Τρίδακες dicta, παρὰ τὰ θρία quæ folio ficulneo (vt videtur) vocarũt, vtpote, lactis non expertia. Cum autem lactuca hortenſi eſculenta nullum olus frequentius aut notius ſit de cuius collatione Sylueſtris lactuca noſcenda fuit & cenſenda recentioribus.

LACTVCA AGRESTIS: *Scariolæ hortenſis folio, Lactucæ flore, Opij Odore vehementi, ſoporifero & viroſo.*

NAM ea Seridis ſpecies quæ folia habet Dentis Leonis ritu inciſa, quam propter & proceros caules & frequentes aculeos Sonchum arboream Sylueſtremue quidã putarunt, nihil lactucæ ſimile habet præterquam lac & ſemen. Folia adeò intybacea ſunt vt Pharmacopœos vbiq; etiamnum ea in pertinacia alat qui hancce pro Sylueſtri Endiuia agnoſcunt & vſurpant, tum Syrupis, tum Stillatitijs liquoribus. Horum pleriſq; adeoq; etiam Doctis præceptoribus noſtris, vt Rondelletio & Aſſatio maximo ſtyrpium Norbonenſium indagatori, altera lactuca non minus preſertim hic in Anglia frequens quam illa, ſed longe proprius accedens qualibet ſui parte ad lactucam vel ad ſeridis latifolij vulgo Scariolam lactucæ ſimillimam, feruentibus ſolibus Norbonæ locis apricis huius lacteum ſuccum exuberantis & præcopia tranſfluentis dum colligeremus, vix ſoporiferum ferre poteram⁹ odorem qui teter & ingratus vt opij. Caulis bicubitalis, glutinoſus, Flores lactucæ, ſemen aliquantò minus nigricans. Eandem ſeuit in horto Morganus Londinenſis Pharmacopœus peritus, vbi à ſatiua ſpecie diuerſam facile diſcere ac meminiſſe par eſt, ne cultæ quidem foliorum rotundam oram, ac pro ſui magnitudine latam, amplam, nec lacinioſam, (qualem vult Theophraſtus & Dioſcorides) Dentis Leonis modo ineſſe, vt Endiuiæ Officinarum præſertim adultæ.

Lactuca Sylueſtris vera.

LACTVCA SATIVA, *Folio Scariolæ.*

ET ſatiuæ quidẽ lactucæ notius nihil, cuius varietates complures ſunt nõ ſecus ac Braſſicæ. E Radice fibroſa Endiuiæ caulem, cubitalem & ſeſquicubitalem, rectum alis diuiſum, & lacte pregnantem edit, cui inſunt follia ſeridis ſatiuæ ſimilia. Flores copioſi

pusilli luteolj in pappos abeunt. Semen pusillum album teres compressum Phalaridis læuius, angustius.

LACTVCA CRISPA, non capitata.

Satiuæ varietates.

ELEGANTIÆ studiosi Olitores, in hortis colũt: quamplures huius Lactucæ varietates, nempe Crispam, quæ eadem cum superiore esset, nisi illi essent folia reductiora, contractiora & bullatis, rugis crispata: vnde tota tenerior & olere gratior habetur. Semine alioqui & reliquis partibus, à superiore non differt.

LACTVCA, ROMANA dulcior, nigriore & Scariolæ hortensis folio, semine nigro.

RARIVS hæc in Gallicis & Germaniæ hortis colitur, frequentissima tamen Italicis, Romanis præsertim, vnde Romana vocata fuit: nec à vulgari distat, nisi quia nigriore folio, nec perinde scabro semine nigro, tenella tota, gustu dulcior, eoq; gratior, aptior ventri mouendo, quam merito putet quis scitè illo Martialis carmine designatam. *Prima tibi dabitur, ventri Lactuca mouendo.*

LACTVCA satiua, sessilis, siue capitata, rugosis crispis Brassicæ foliis.

CAPITATA verò quæ vocatur, propter glomum foliorum conuolutorum, atq; stipatorũ in sese, quasi multæ tunicæ mutuò appressæ, ad æmulationem Brassicæ capitatæ & sessilis vocatæ, quia vixdum à radice exiens foliorũ globo, insideat humi, qua de nota est cuiuis notissima, ac tenerrima: primæ in acetarijs commendationis, albicat. Si quæ sunt preter ea Lactucæ minùs verè dictæ nomine, vt Theophrasti marina, vel lacte, vt Tithymali, suis locis dicentur. Permulta aliâ experiuntur Lactucæ mangonia scitè conuenta veluti & Brassicæ, quibus facies & fruitio, in olere non admodum dispar.

BRASSICÆ.

Caules siue Brassicæ diuersæ.

- *Alba, Sessilis, glomerosa, aut capitata, Lactucæ habitu.*
- *Eadem conuoluta & arctè occlusa, apud Belgas, rubro colore, enematib. aptior.*
- *Sabauda, Vulgo Sauoye, patula & minus occlusa, foris virens, intus albicans.*
- *Racemosa, non globosa, vulgo Ital. Cauli fiore, siue florida Pompeiana.*
- *Lacinios a alba, & Rubra Cumana, vulgatior.*
- *Nigra vndantibus, crispis & lacinios is foliis.*
- *Marina multiflora, Syluestris, monospermos.*
- *Caulorapa, brassica peregrina, medio caule turbinata & rapata.*

VOLVIMVS superius Raporum generi comparare & subdere Brassicas, propterea quia mutua sit quædam amicitia & affinitas vtriusuis seminis, vetustioris præsertim, vtramuis plantam generandi, vnde antiqui Græci Raphanum Brassicam, vel hanc Raphanum vocitabant. Attamen commodior occursus, aliarum plantarum fecit, vt huc post Lactucam distulerimus, historiam, Brassicæ quam ἀπὸ τε βρᾶξαι à vorando è Græco dictam

dictã verisimilé est. Estur namq; tota à plebecula tũ cruda, tum cocta, vel muria seruata, etiamnum hodie apud Germanos & Italos: dictam etiam κράμβιν quasi κραμβὴν aut pupillas oculorum lederent, Columellæ hortus & versiculus statuit. *Nunc veniat quamuis oculis inimica corambe.* Tametsi placuit nonnullis à κόρος καὶ πτέρη, quia ebrietati aduersetur: qua quidem viget commendatione apud Germanos, si vspiam alibi. Sed vbiq; notissima, quare nullum est opere prætium tam vulgarem exactius notis designare, satis futurum, quòt cultu vel euẽtu alio varios subit habitus & varietates, summatim perstringere. Est quippe omnis Brassica caule medulloso, rugoso, squammatim & geniculatim scabro, radice lignosa, fibrosa, floribus, semine & siliqua Rapę: folia ortu & aspectu Lactucę, cuius etiam varietates imitatur.

Cæterum Brassicam marinam siue Soldonèllam, magis vsu & nomine quam re similem, inter volubiles dicemus.

BRASSICA alba Sessilis glomerosa, aut capitata Lactuca habitu.

κράμβη
Gall. Chou cabu, blanc.
Ger. Kappisskraut
Belg. witte sluytkoolen & Cabuyskoolen.
Ang. Cabbuge.

NIHIL similius Crispę capitatæ Lactucæ quam hæc Brassica: folijs etenim admodum crispis, densè inter se conuolutis, intus foriſq; albis teneris, interna parte concauis carinatis & quasi media costa, exterius verò neruis venosis, digitum crassis medijs & secundum longitudinem hinc inde cursantibus, aut obliquantibus, cuius in olere apud Italos & Gallos prima commendatio.

Eadem conuoluta & arctè occlusa, apud Belgas, RVBRO colore, enematib. aptior.

HÆc nisi colore, à superiore qui ex purpureo elampelino, in cœruleum languet differt. Vtriusq; nusquam maior prouentus & fętura quam apud Belgas visitur, qui naues onustas in vicinas Germaniæ, Angliæ & Hispaniæ, regiones deuehunt. Hyeme cibis sunt gratiores, enematib. valdè accommoda, quare sæpissime miscent, Germani & Belgæ medici. Vere primo panduntur folia & in caule bicubitali, tricubitali vnciam crasso erũpunt flores, siliquæ & cornicula Rapi similia.

BRASSICA PATVLA, Sabauda vulg. Sauoye, Intus Albidis, foris virentibus folijs.

NEc minus speciosa quam Sabaudam recentiores hodie vocant, à sessili Capitata dissidet tantum colore. Capitulo patulo, minus clauso, & floribus albis. Impatiens frigoris admodum, quare in Italia, Sabauda, maritima plurima, rarior ad Septentrionẽ, vbi reliquæ brassicæ frequentissimé coluntur & eduntur,

BRASSICA florida.

ELEGANTIÆ peregrinæ est quæ vocatur florida, aut potius racemosa, vel botritis: sunt enim quædam germinula florum, quæ densissimis, muscosisq; albidis, oleæ erumpunt: oblongis racemis è medio quasi foliorum centro, vbi quasi vtero, conduntur & fouentur, semine Rapæ, gustu in olere delicatiore.

BRASSICA Vulgaris.

EA quæ vulgatissima Brassica folijs Rapæ lacinioſis nec inter ſe implexis est : vt plurimum ex albido & pullo albicat.

Eademq; in hortis Rubro colore ex cæſio, crebra visitur. Cui interdum carneæ costæ carinæué dorſi foliorum rubent ſolæ : Interdum ſolæ albæ ſunt, reliqua foliorum tunica purpurante, aut vndante, oris & fimbrijs criſpantibus.

ANGLICA MINIMA BRASSICA.

MEMINIMVS, etiam in Angſiæ hortis pugillam braſsicellam, totam niuæam præterquam extremas oras lacinioſas fimbriatáſq; plicis criſpantibus, & vndulis rugoſis, purpureis, aſperſas maculis, quas etiam ad corollas & olfactoriola nectenda: dum tenella adhuc eſt in hortis colunt.

REGIONIBVS ad meridiem quibus preſertim oleum abundat, hæc multum familiaris in olere quia ſuauiſsimo guſtu eſt, oleo præſertim vel condita, vel elixa, aqua mixta : folijs eſt quam ſuperiore vulgata, nigrioribus, viridioribus, & rugoſioribus.

Braſsica, MARINA, SYLVESTRIS, multiflora, monoſpermos.

PRÆTER haſce elegantias, fimbriatę, criſpatę, & Floridę, Braſſicę: quæ in Belgio, Francia & Anglia, magna copia ſeruntur. Eſt etiam perquam pulchra Braſſica Sylueſtris, Dioſcoridis ſpecie diuerſa, locis oriunda Angliæ maritimis, ad Portlandiam inſulam : ſed quia inculta, neglecta, Hiſpidior tota & predura eſt, cymę ingratiores multò, cibo tolerāda tamē. Cuius ſemine iam diu Medicus Anglus hac parte exercitatiſsimus, Turneris nos donarat, eāq; monocaulū & μονοσπέρμον vocandam, à ſemine ſingulari volebat. Sunt enim in florum pallentium alborum congerie elegāti, denſa & vmbelloſa, multis in ramis ſiliquæ breuiores craſsiuſculæ, quibus ſingulis ſingulum ineſt ſemen, paulo minus Piſō, Soldonellę, aut Orobi æquale. Folia eadem fermè quę Braſſicę nigrę, ſed craſſiora & lætiore aſpectu, & fimbris vndulatis pliciſq; admodum artificioſis.

CAVLORAPA, BRASSICA peregrina, medio caule turbinata & Rapata.

SVPEREST mirificæ illæ Naturæ luſus recentioribus, Caulorapum vocata, planta peregrina, è Græcis, hortis noſtris inquilina: Rarior Septentrionalibus, vtpote, cœlo rigidiori minime aſſueta. In Italia nobis, Florētiæ, Patauij, alijſq; locis viſa, folia illi vulgaris albæ tum aquutæ Braſſicæ, per ambitum latius ſinuata, radicæ lignoſiore caulem effert: non altiorem pede, qua folia oriuntur, quorum exortus ambiunt & inuoluunt: pro tuberantem bulbi inſtar capitatū, fungoſa carne Rapum, vnde nomen Caulorapum cōflatum, vti natura ipſa. Quod tuberoſum Rapum, Cauli reliquoc oncolor eſt, & ſapore, medulæ eodem quo caulis.

BETA

BETA, BLITVM, AMARANTHVS.

- *Beta alba Lactuca & Rumicis folio, floſculis luteolis* CICLA *Officinarum Sicula Theophrasti.*
- *Beta nigrifolia.*
- *Beta rubra ſiue purpurea, Amaranthi & Blitifolia, radice turbinata.*
- *Beta rubra vulgaris, non turbinata.*

- *Blitum album, folio Betæ, Attriplicis flore.*
- *Nigrifolium rubrum Blitum.*
- *Blitum paruum anguſtifolium.*

- *Amaranthus purpura ſatura coccinea.*
- *Amaranthus maior floribus & pannulis caudatis purpureis.*
- *Amaranthus tricolor, vulgo Papagalli.*
- *Amaranthus holoſericeis, ſanguineis, taeniatis, reticulatis floribus, hilariore aſpectu.*

BETA ALBA. τεῦτλον, ἢ σεῦτλον.

Gal. Bete, Iotte, blanche.
Germ. Weiſſert Mangolt.
Belg. witte Beete.
An. White Betis.

QVo modo non fruſtra optent probi primates, in qualibet re publica bene inſtituta, vt Pharmacopœi ſint non modo fidi & induſtrij, ſed etiam ſimplicium cognitione exercitati, qua ſine eorum ars fucus eſt aut ſcelus, quando hodie videas eorum peritiſsimos qui ſe vocari cupiũt, & quaſi medici cui famulãtur Theſeos qui quid interſit inter Blitum & Betam, nec legendo in libro: aut horto oculis manuné diſcernere nequeãt. Sed vtrumlibet pro altero accipiunt, proter geminam nempe nominum & folioriorum ſimilitudinẽ, tametſi non parum diſtent inter ſe.

Betam etenim a litera Græca ita ſic dictam volunt, & canit Lucius Columella, *ſeu litera proxima primæ*, deprimitur folio viridis pede candida Beta. ϛευτλοῦ etiam opinantur vocatam, quia in proceritatem ampliſsimumq; ambitum impellantur folia & caulis à radice, preſertim albę Betæ, quæ maior, vtilior & vſitatior, cæteris eſt, vocaturq; Officinis Cicla detorto nomine à Sicula ſiue Scicilia inſula vnde primum nomen habuit. Nullus hortus caret hac, ſolijs Lactucæ per initia magna ſimilitudine, deinde Rumicis aut Plantaginis maioris, Caule pedali & ſeſquipedali ſtriato anguloſo alis diuiſo in quo flores copioſi ex viridi luteoli & ſemen nigrum lucidum inuolucro herbaceo Iſatidis Syluęſtris modo occluſum. Radix digitum craſſa ſeſquipalmũ longa fibroſa. Hæc quam reliquę multò nitroſior & mordacior eſt, muccum elicit naribus ſuccus: guſtu quia mordacior diſcerni poteſt à Blitis, quæ ſunt ignauiore, inſulſo guſtu, magis humentes, et Choleram faciunt quemadmodum Cucurbitę, Pepones, quæ dum nequeunt excitare facultatem expultricem cunctando corrumpunt cibum, ipſiq; corrupti vomitiones turbidaſq; ventriculi motiones excitant, flatu multo mixto.

NIGRA BETA.

EADEM eſt & hęc, ſed Nigram vocant, à foliorum colore, ex obſcuro magis virentium.

RVBRA.

Ang.

Ang. Redde Betis.
Gall. Bete rouge.
Ger. Roter Mangolt.
Belg. Roode Beete.

AB illis duabus distat hæc radicis effigie, medio sui ventriosa & turbinata, Napi modo, foris intusq; tota rubet, sanguineo cruore suffusa, edendo suauior, nec perinde salsa est folijs, caule, floribus & semine superioribus non dissimilibus. Hæc rarior.

BETA RVBRA Vulgatior.

NEc hæc differt ab alba siue Cicla, nisi colore saturo rubente.

BLITVM Maius album.

βλῖτος
Gall. Blette.
Ger. Mayer.
Ang. Wilde fine orrage.

Math. 454. HIsce natura & figura finitima Bliti ab insulso fatúoué sapore qui in eo percipitur nomen indepti, siquidem βλὰξ inertem, stolidum, stupidumq; signat, & antiqui βλίτους quos Latini murcidos, stolidos, bardos, fatuos, bliteosq; dixerũt: indeq; Gallis conuicium, *Belittre & Blitre*, in nullius frugis aut ingenij homines: tametsi videtur etiam Latini Betam, pro specie Bliti aut pro Blito ipso accepisse, nisi lepidissimus Martialis non bene norit discrimen illo disticho.

Vt sapiant fatuæ fabrorum prandia Betæ,
O quam sæpe petet vina piperq; coquus.

MAIORI & vulgatiori radix gracilior est, folia fere Ocimi, aut Atriplicis glabra, cinereo colore, floribus item Atriplicis & semine pusillis Vrticę, compressis pericarpiis Betæ incluso in caule trium quaternumué pedum, inuisa aut contempta Olitoribus, qui eam eruncant extruduntq; è suis hortis.

BLITVM MINVS album.

EST etiam hæc minor aliquantò in hortis, caule viridante, multis alis diuiso, angustis folijs triplo, quam Betæ minoribus, rubidis ex nigro floribus, radix multis fibris, semen aggestum vt in Atriplice.

BLITVM RVBRVM.

Mat. effig. 453 NEc diuersa ab illa est Rubrum Blitum, nisi quia intensè rutilant sanguineo Caules, & folia ex rubro liuent: Semine fermè concolori.

BLITVM RVBVM MINVS.

MINOR hæc sponte etiam inter olera, sed puriorem & saturiorem fundit cruorem, quo exarantur characteres, non dispari nitore & rubore, atq; è Brasilio aut Coccinis baccis. Folia etiam Xerampelino exuperantissimo commendantur colore.

AMA-

AMARANTHVS Purpureus, saturo Coccineo.

Ital. Fior velluto.
Ger. Samat bluom ſt dauſent ſchoon.
Gal. Paſſevelours.
Ang. Flower gentill.
Belg. Frouweelbloemen.

NOmenclatio Amaranthi ἀπὸ τὸ μὴ μάραίνεσθαι, cunctis cõgruit floribus, qui perennes ac immarceſsibiles diutius perſtant, quare & Chryſocome, Heranthemo, agerato, alijſq; pertinacis coloris & decoris attributum fuit, cuiuſmodi eſt iſtud Blitum: perpulchra florum purpura nitidum, nec ſenis, aut ſeptenis annis vietum, decolorq; futurũ, eoq; *Paßeuelours* Gallis vocatur. Quod an Theophraſti, Dioſanthos, & Phlox, in Adonide herba dictum. *Effig. Math. 1047.*

Vulgatior.

Elegantiæ ſtudio apud Italos, Gallos, Germanos, & Anglos, in hortis multis ſeruntur, & coluntur, quę non difficile è ſuperiorum effigie percipi poſſunt. Hæc autem eſt latis Bliti Solani, aut Ocymo longioribus folijs, per interualla binis, ſecundum quæ ſpicæ pannularum oriuntur aſpectu blandę, holoſericum mollitie, vellere, ac nitore prouocantes, ſemine nigro, puſillo nitente.

AMARANTHVS MAIOR, floribus pannulis ſpicatis purpureis.

NEc huic diſsimilem, ſed floribus ſuperna parte luxuriantibus, multis pannulis ſpicatis inflexis, ſe mutuo implicantibus, iucundiſsimo ſpectaculo, ſed obſoletiore coccina: cuncta reliqua non diſsimilia ſed maiora, caulis octuum aut denum pedum ſtriatus, & folia maiora multò. *Blitum maius Ma. 452. effig.*

AMARANTHVS tricolor, vulgo Papagalli ſitné, THEOMBROTVM Perſarum apud Plinium.

HVIVS venuſtas non de flore ſed è foliorum triplicis coloris, maculis ſcitè diſtinctis, pendetur. Sunt enim Ocymi, aut Bliti, interdum luteo viuido, vel purpureo, nunquam etiam triplici viridi, luteo & ſanguineo concolori, Pſitacorum alis: quare plebecula Flandra Papagalli vocant. Semẽ & flores Atriplicis aut Bliti: Hæc omniũ rariſsima.

AMARANTHVS Holoſericeis, ſanguineis, tæniatis, reticulatis floribus, hilariore aſpectu.

SED venuſtatis eximiæ illa quæ rarior in hortis Italicis, vberem prouentum florum fundit maioribus, in arcum flexis, & quaſi ſe mutuo decuſſantibus ligularum, vel pannularum, caudis vegeto, & pleno rubro cruentatis, ſemine plurimo pregnantibus. Magnæ apud mulierculas commendationis non modo voluptatis Coronarię ergô, ſed etiam matricis renumq; profluuia ſanguinea & vlcera ſanie manantia.

ATRIPLICES.

Atriplex.
- *Satiua albida & veluti farina aſperſa.*
- *Satiua folio & flore purpurea, liuens.*
- *Sylueſtris ſinuata.*
- *Sylueſtris ſiue Anſerinus pes latifolia laceris lacinijs.*
- *Marina repens lutea & Xerampelina.*
- *Puſilla olida hircina & vulnaria vocata, garum olens & polline argenteo aſperſa.*
- *Tota bona Spinacia facie.*
- *Spinacia.*
- *Atriplex Sylueſtris, Polygoni, aut Helxines folia.*

Helxine

Helxine Parietaria.
Helxine Cyſampelos, inter Volubiles.

Phyllon thelygonum.
Phyllon arrhenogonum.
Mercurialis { *mas,* *fœmina.* }
Cynocrambe.

Heliotropium { *maius,* *minus repens.* }
Torneſol, vulgaris Verrucaria, & Tricoccum Heliotropium Plinij.

Solanum
Hortenſe ſiue Holeraceum.
Veſicarium, ſiue Halicacabum.
Veſicarium leguminoſum, ſiue cordatum piſum inter legumina.
Somniferum & Lethale.
Furioſum.
Somniferum Math: Verticillatum.
Arboreum, ſiue Amomum Italorum,
Maniacum, an Stramonium?
Cacubalum Plinij, quaſi maleficum.
Circæa.
Vua Paris.

Mandragoras { *mas,* *fœmina.* }
Melongena ſiue Melazana.

Hyoſchiamus { *albus.* *luteus.* *niger.* }

ἀτράφαξις. *ATRIPLEX SATIVA.*

Gall. Arroche.
Ital. Atriplice.
Hiſp. Armoles.
Ger. ȝam Molten ſiue Milten.
Belg. Tame melde.
Ang. Orrage.

NON minus multiplex Atriplicum genus, nec illis adeo diſsimile eſt ortu, facie, ſapore, olere, & incrementi celeritate, vnde retinuit nomen è Græcis apud Latinos, ἄλιος ἄνθος quia ſuâ celerrimè aſſequatur amplitudinẽ: cuius vnam ſpeciem aut varietatem Chryſolachanon vocarunt Dioſcorides tum antiquiores, tum poſteriores cui folia quia marceſcentia è luteo vel flauó in aureum vergunt, aut x erampelino corruſcant. Tametſi hæc aptius congrueret marino, cuius multa facta mentio apud Dioſcoridem, quem & eius cœtuos ſcriptores tacitè videtur negligentiæ arceſſere Plinius in Chryſolachano flore aureo, foliis oleris tantùm indicato. De Chryſolachano (inquit) non ſatis dici ſcio, nec plura reperio. Hodie tamen notiſsimæ quã plurimæ Atriplicis differentiæ, Syluestris, domeſtica, maritima. Cunctis tamen quadantenus Bliti folia, ortus, modus, præſertim domeſticæ ſunt: radix fibris capillata, rectos ſcapos emittens, proceritate hominis ſtriatos, in imo teretes, ſuperius anguloſos, ramulis diuiſos, Iſatidis folioſo ſemine onuſtis: poſtquam lutei floſculi numeroſi Æſtate & Autumno defluerint, folia ſunt latiora ad baſim quam Betæ, ſed albida atq; farinacea, puluere muſcido obducta.

ARTIPLEX SATIVA altera, folio & flore purpurea, liuens.

Huic domeſticæ prorſus eadem eſt ea quæ ex liuido purpuraſcit, aut rubet, caule & flore, alioqui non vlla ſui parte diſsimilis.

ARTI-

ATRIPLEX Syluestris sinuata.

Germa. Wild Molten.
Gallis. Arroches sauuages.
Belgis. wilde Melde.
Ang. Wilde orrage.

SYLVESTREM distare specie à domestica, præter cultum frustra tentatum, folia etiã docent, quę nigricant plumbeo colore Solani (qui cum lubens sociatur in viarum marginibus) ideóque antiquis atrum olus putabatur dicta: vbíque locorum circum mœnia & fimeta multa, nota & neglecta sylueſtris Atriplex: luxuriat foliis minoribus, angustioribus obtusè per ambitum sinuatis vel dentatis, floribus item ex luteo herbidis.

ATRIPLEX Syluest. siue Pes Anserinus latifolia, laceris laciniis.

Ger. Genß fuß, ſt Schweinſtodt, ſt Sewtodt, quòd sues interimat.
Gal. Pied d'Oye. Ital. Pede di Ocha.
Angl. Gooſe foote. Belgis. Ganſen voet.

ANSERINVS pes, vulgò dictus, folio Solani, Atriplicis, & instar pedis Anserini, laciniato est: Flore & semine racemoso xerampelino colore, radice fibris capillata, & circa hortorum & viarum fimeta passim non secus ac Atriplex obuia. Nullius in Officinis vsus; sues interimere fertur. *Fusch. ico. 375.*

ATRIPLEX MARINA REPENS, lutea, & xerampelina.

MARITIMIS Mediterraneis, & Adriaticis nusquàm nõ obuia humi strata Atriplex, Caule, semine foliis laciniatis Sylueſtris Atriplicis & Spinaciæ, interdum colore, sed crassioribus, latioribus xerampelino, interdum & luteo, sapore salso nitrosiore.

PVSILLA ATRIPLEX OLIDA Hircina, Vulnaria vocata, garum olens, polline argenteo aspersa.

EST in Nitiobrigum agro, aliísque locis quàm plurimis herbula Atriplici censenda, secus vias frequentissima, tenera, paruula: humi demissa folia cãdore micant quasi polline interspersa. Hanc notissimam fecit odor, & fermè infamem: odoratu námque Hircus tetérque spiritus oplet nares, quo imbuti quęruntur permulti se meretricum impuros loculos subodoratos esse: planéque referre odorem illum virosum quem prostitutæ libidinis scorta ex impura colluuie congesta spirant. Inde vulgò futuariam dictitant: atque autummant, hac illitas vestium muliebrium plicas canes sagire, atque arrecto veretro Veneris æstu actos illas amplexos cupere inire, præsertim in templis vbi tetrius odor spirat, & minus ventis diffiatur. Hæc vulgi sunt, tota cibis abdicanda. *Atriplicem caninam quidem dixerunt, qui eã ex vrina Canũ enasci arbitrantur.*

TOTA BONA, Spinaciæ facie. Bonus Henricus.

Germa. Guter Heinrich.
Ang. Engliſh Mercury.

SED TOTA BONA perquàm optima, magísque vsu quam vlla peritia recepta, Mercurialis credita fuit iamdiù à plebe mulierecularum, aut illis non multo peritioribus Pharmacopœis Anglis, quam adhuc insciticm magis pertinatia quàm vlla ratione fouent, quia fauit illis euentus. Siquidem est huic plantæ *Fusch. Rumicis tertium genus. Icon. 262.*

detersoria facultas multò quàm Mercuriali, tutior in morbis feruidis, nec tamen est ignauæ in attrahendo facultatis, cibis verò multò Mercuriali gratior, tametsi plusculùm flatuum habet, & non ita procùl à *Spinaciis* natura abesse videtur.

SPINACIA.

Germa. Spinat siue Spinnet.
Gallis. Espinars.
Italis. *Spinacci.*
Belgis. Spinagie.
Ang. *Spynache.*

SPINACIA siue Spinaceum olus à spinosis seminum aculeis dictum Latinis videtur. Foliis est primo pullulatu triangularibus & sagittæ modo cuspidatis, deinde laciniis & pinnis dentatis Atriplicis longioribus, sapore Betę, semine aculeato, flosculo caduco viridante Blitti, cibo quàm Beta alimentum suauius præbet.

ATRIPLEX SYLVESTRIS POLYGONI aut Helxines folia.

IN vinetis & agrorum marginibus non rarò occurrit angustis foliis Lithospermi æqualibus *Sylvestris* Atriplex, spargens humi ramulos striatos, cubitales & sesquicubitales, follioso semine Isatidis, aut Atriplicis hortensis, & flore moschoso onustos.

ἑλξίνη *HELXINE PARIETARIA, VITRIOLA, siue Perdicium.*

Germa. Tag vnd nacht, maurkraut.
Ita. *Parietaria.*
Hisp. Yerua del muro.
Ang. *Pellitory of the wall.*
Gallis. Parietoire & parietaire.
Belgi. parietarie & glaskruyt.

NOTISSIMA de facie natalibus, & hęrente vestibus, semine & foliis, vnde nominis occasio, Helxine. Nullius enim regiones parietes muscidi vetustioráque rudera hac non scatent: quæ etiam semel hortis adulta vix exigi potest, folium & facies Amaranthi, aut Mercurialis, cauliculis è radice fibrosa rubellis teneris succulentis, foliis aspera hirsutie pilorum, & semina Betæ, obuium quemlibet pannum arripiunt. Flosculi muscosi herbidi pallentes, multi vsus tota ad enemata, & balnea absterſioni accommoda, gustu item vt superficie abstergente nitroso bliteo, cui admodum similis. Cissam pelos vero Helxine in conuoluulis dicetur. *Mathe. effigi. 1113.*

PHYLLON φύλλον *siue Fœminiparum.*

TAMETSI diu vexarit exercitatiores illa disquisitio nempè foretnè idem Phyllon vtrúmque cum vtráque *Linozostide* seu Mercuriali herba, tamen cum iamdiù ex stirpium cognitione descriptionibus collata satis liqueat in cognata generis classe multúm ipsas inter se differre, hic commodùm omnes vtpotè congeneres subdemus. Nec enim aptiori loco possunt hę duæ quas damus Phylli species, imò fermè nullo alio collocari quęunt: adeò námque sunt simili structura & partium partibus habitu responsúue vt minus mirum sit autores ad res consimiles designandas iisdem ferè vsos comparationibus & vocibus quæ opinionem fecerint recentioribus (nondum repertis plantis,) bis eiusdem rei inculcatæ mentionis. Atqui secùs est multò, nec istud caput, irreptitium, deprauatúmue esse magis videtur, quàm alia multa, quæ non minus negotij propter ambiguitatem facessunt. Enimuerò Dioscorides non plantas quin sint, qualésue sint in dubium reuocat: sed dumtaxat num ambigit, sexus optionis compotem quempiam *Inter Icones Dod.*

piam facere potis sit earum vtráuis, nempè maris aut fœminæ, quod Crateuas prodiderat, & fabulæ affine esse Theophrastus monuerat. Dioscoridis igitur sunt descriptiones non Crateuæ, aut saltem non solius, sed ex alijs Dioscoride mutuante autoribus. Differentia verò conspicua satis, cum vtriúsq; inter se, tum potissimum cum vtráq; Linozostide, cui folia Ocimi superficie & crenulis in ambitu, habitus & facies Parietariæ vt scitè autor dicit: At Phyllo quod Æleophyllon, oleæ folium nuncupat & itidem florum eruptionis argumento Bryoniam, asperi saxei & aridi cliui & margines sunt plurimum natales, Galliæ Norbonensis Monspelij, secus vias & ad collem squallidum & glareosum suspendij paulóq; vlterius, cis Pontem Castri noui, alijsq; quám plurimis locis, frequentissimum Phyllon cuius perquám manifestæ duæ differentiæ, vtríq; Mercuriali aprimè & singillatim obuersæ sunt: nempè maris & fœminæ, quæ folia planè oleæ colore crasitie & figura: Portulacæ marinæ magnitudine, glauca & quám oleæ vel salicis pallidiora incana numerosa: Caules item rigidos quadratos habet, cubitum altos & concolores in multas diductos Polij modo alas, quas iuxta & folia flores muscosi oliuæq; in modum pusilli palliduli erumpunt, è pedicellis breuioribus gemina prodeunt marsupiola testiculorum ritu & in speciem iuncta bina Cynocrambe aut maris Mercurialis modo, quibus per Augustum & Iulium, dehiscentibus & vt minoris Heliotropij exiliunt semina immatura albida, matura vero Cyaneo nitent colore rotunda, & quã pa paueris maiora, gustu feruida & nonnihil pinguia. Radix lignosa exilis.

PHYLLON θλύγονον siue Fœminiparum.

MAS. FOEMINA.

PHYLLON Mas seu Arrhenogonum Mariparum.

HVIVS sæpius frustrá conati sumus semen aut intueri, aut excipere, & mirati sumus racemulos muscosos in pediculis porrectis oblongis, oleæ floribus, iam marcidis & caducis non absimiles pallentes vel potius Mercurialis fœminæ, ex luteo instar nucamenti colurni aut Phyllereæ, nullo conspecto seminis vestigio defluxisse. Cæteròquin eadem planè fœminæ est hæc, nec minus calida acria gustanti folia, aut deglutienti vel tantillùm, tametsi non perindè feruorem primoribus labris, & linguæ atq; gutturi inurit: Quæ omnia indicio sunt nobis haud temerè antiquos hascè varijs nomenclaturis & orationis picturis representasse. Hincq; vires subducendi aluum, quas in Mercuriali nouerant minimè assignasse, nataléq; longè diuersos, & si quid huc facit, etiam Phyllon semine donatum, fœminificum fecisse. Marem verò seú Marificum semine cassum & orbatum & frugiperdum, non secús atq; oleæ floribus & Mercuriali fœminæ floribus contingit: & tamen contra euenit Mercuriali fœminæ, quippè cui semen nullum aut fluxum, mari verò probè maturum, a Phyllo tamen non parum diuersum inest.

Senensis planta nutanti coniectura, & descriptione mutilla huc adducta an sit *Noli me tangere* Italorum, videndum. Sed quòrsum serratum folium, & Mercuriali breuius asserendo Arrhenogono oleæ folioinesse? Deindè si non noris primum & præcipuum nempè Theliogonum, quî potes asseuerare & dicere: quasi iam non dubitet, plantam ait quam reperi esse legittimum Arrhenogonum. Saltem accurata descriptione & icone patefecisset, sed pleráq; alias vel notissimas alienissimo loco apposuit: vel quæ nusquám fuere in natura, vel illi nusquam notæ fuerunt, præterquam de comentariorum figura, lectione vel auditione mera.

Phyllon Theoph.

THEOPHRASTI verò Phyllon ob prolem masculam, fœminámq; propagandam, vt idem inquit, sic vocatum videtur Mercurialem propius designare, quam Crateuæ vel Dioscoridis Eleophyllon cum quo propter prolificas illas & mirificas communes vtrìq; dotes commune nomen sit sortitum, vt alia passim non parùm multa in authoribus: & aliòquin Ocimi folia, seménq; dydimon, non fœmine vti Phyllo Dioscorides attribuit, etiāq; proximo capite ἄρρενόγονον vocat Satyrion maiusculū Bulbo, minor θηλύγονο. Sed mari vti mercuriali vindicat verum vbi fœminificæ Mercurialis semē καθάπερ ἐλαίας βρύου ὠχρότερος δέ addit, id est, instar Oleæ florentis muſci, pallidius tamen esse, & verba & res Eleophyllon Dioscoridis magis accedunt, neq; enim Mercurialis semen ὠχρότερος siue pallidius, sed χλωροτέρος seu herbaceum magis & viridans est. Mox masculificij semen oleæ primulū è muscoso flore emergente οἷόνπερ ἐλαίας ὅταν ἄρτι φύηται ἐκ τοῦ βρύου ijsdem penè verbis quibus hîc seu Crateuas seu Dioscorides designant suum: Eóq; dignior venia Plinius, eúmq; recentiores sequuti, si ex ancipiti & fortè in vuam cōflatam diuersa geminaq; descriptione vnam consarcinarint, & notionem confunderint.

λινόζωσις. *MERCVRIALIS MAS & Fœmina.*

Ital. Mercorella. *Gal.* Vignoble, seu Mercuriale.
Ang. French Mercury. *Belg.* Bingelcruyt & Mercurial.
Ger. Bingelkraut.

Dod. essig. 59. LINOSOSTIDEM seu Parthenium & Mercurij herbam altérutram qui norit ambas cognorit, adeò sunt per omnia similes & duntaxat semine diuersæ, Ocimi & pari etariæ folio, plurimis geniculis maiusculis persicarice, multos teneros holeraceos caules quadratos & alas cingentibus: subnitroso sapore & nonnihil viroso succo multo porraceo purgante & medicato, ad multa perquàm vtili vti tota herba vbiuis gentium notissima & vsu maximè recepta, vt pluribus ad cognoscendum nihil sit opus cum id abundè dudùm capite de Phyllo quænam foret & quantum differret sit dictum. Linguagotiæ Monspellij præsertim Pharmacopœi multum vtuntur melle Mercuriato vocato, nempe succi expressi libris tribus incoquunt mellis boni ℒ. is. vel. ℒ. ij. ad enemata & muliebria encathismata. Huius loco hic in Anglia vbi non minus frequens, sed tamen non æquè nota superiore seculo vtebantur Tota bona seu bono Henrico dicto quem etiamnùm vulgus Mercurialem appellat & putat errore quidem non paruo, sed ad vsum non magno incommodo, præsertim si ad enemata tantum addatur, minus enim calefacit, lenius lubricat: at olere vel ore, alioquè sumpta modo nonnullos multum torsionibus, vexat vti dictum inter Atriplices.

Tota bona Anglis Mercurialis

CYNOCRAMBE, quasi dicas Caninam Brassicam. Mercurialis mas, Sylvestris.

Dod. essig. 59. QVÆ passim in Europa tota secus vmbrosas vias & in Syluis vdisuè locis præsertim septentrionalibus & minus calidis copiosissima oritur & vulgò Sylvestris Mercurialis vocatur, tantam cum mari tota habet similitudinem, folijs per interualla binis in geniculis indidémq; semine didymo è pediculis lōgis, caulibus quadratis tenellis, vt quía vera sit nulli dubium: rectis tamen binis, ternis & interdum quaternis, non alatis cauliculis prouenit: folia subpallida sunt Mercuriali longiora, sapor, odor, holle raceus & subuiroſus. Radix latior humíq; serpens sparsa, tota facies Mercurialem docet: vsus nullus tametsi optimus futurus ad seroſos & Melancholicos humores educendos.

HELIOTROPIVM, ἡλιοτρόπιον, *officinis Verrucaria scorpioides.*

Quam

QVAMVIS permultæ sint stirpes quæ Heliotropiæ,& Helioscopiæ dici merentur, quia *Sole* puro collustratæ, quasi illius fruendi auidæ hient: eóque Cœli medium tenente pandantur prorsum, deinde abeuntẽ gyratione quapiam,atque quasi in eum nutu pronæ & conniuentibus floribus prosequantur; illius abitu & desiderio sese motantes(quod in Narcisso Calendula,Tragopogo, Cichoriis & quamplurimis aliis cernere est.)Tamen hisce Dioscoridis Heliotropiis, id nominis particulatim congruere videtur,quia *Solstitio* tantũ florere author est Theophrastus,& obseruatio. Serius quippe sponte prodeunt & florent.

HELIOTROPIVM maius,Solanifolio,flore Echij, adunco, caudato scorpioidis.

HORVM maius vocatum vbique Lugdunensis,& Norbonensis Galliæ,cultis & incultis marginibus aridis obuium, nec non in Italia & Pedemonte. Pedem altos,caules erectos,foliis donatos,Ocimo aut Calamẽthi montani,Solani maioribus,albidioribus, hirsutioribus,quibus singulis in summo elegantes insunt florum series,fastigiatè racemosa,caudicellas inflexás scorpionis,aut Echij scorpioidis imitatę albidæ,seminis plenę miliacei oblongi pusilli virentis,ad tumores stumosos verrucas & vlcera phadagenica veluti est tota planta magni experimenti. Angliæ in hortis & Franciæ. *Matheo.effig. 1300.*

MINVS HELIOTROPIVM repens.

NON facilè reperitur istud nisi paucis in locis & scrobibus lutulentis,Grammontiæ syluæ, Monspelliacæ inter Pulegios ceruinos subter Thamariscos,& Lunellam inter & D.Egidium:quibusdam paludosis scorbibus,Surculis multis flexilibus,teneris,gracilioribus reptat:folia rotondiora, triplo minora quam magni Heliotropii, numerosa & simillima floréque asimiles breuioribus multò glomeratísq; sed minus reflexis caudicellis nulla serie,iam intra,iam subter folia pendulis vt in Tornesole, nec per interualla foliorum singuli totis ramis alternato situ qualem non descriptum, sed male pictum,aut multò à vero diuersum Commentator habet,radice pusilla simplici vsu incognita adhuc, etiamque de facie,nisi amicis quibusdam Lugdunensibus,& Antuerpianis,quibus eam eiusque magnam seminis copiam misimus,non valde dissimile à maiore Heliotropio,an autẽ illis satum creuerit incertũ habemus. Hic Londini nobis Bruma sequiente periit & Morgano nostro.

HELIOTROPIVM Vulgare TORNESOL *Gallorum, siue Plinij tricoccon.*

NON modo de vernacula voce Gallorum qui Tornesol hanc vocat,sed etiam Pliniana lectione qui eandem Tricoccó Heliotropion appellat, cuilibet innotescere potest huius plantæ figuram,& Historiam Heliotropiis deberi:tametsi Dioscoridi videtur prætерita,aut cum minore in vnam descriptionem contracta. Folia huic faciésque tota maioris Heliotropij,nigriora viridiora folia Calamenthi montani,aut potius Solani flores lutei exiles,oleæ,facilè defluentes.Seminaque tricocca capsula Tithymali aut Chamæleæ proxima,sed scabra, ex viridi nigricante affrictáque pannis, aut chartis, virorem viuacem impertiente, qui mox in cœruleum hilarem & purpureum mutatur:magno quæstu colligunt rustici Lunellæ, Massillarges aliisque Norbonæ tractibus oliuetorum, vbi plurima maturáque Septembri sunt, quæ distrahunt infectoribus, & Chirurgis nonnullis,huius plantæ vires ad medica præsidia supra quã dici potest efferentibus,

de quibus nos in selectis remediis dicemus, duce & auspice Christo. Romani agri vinetis etiam familiare, Belgis, Francis, Germanis, & Anglis in hortis. Pannosæ laciniæ, quæ in Officinis nomine Tornesolis veneunt, ad vinum gelatinas & alia medicamenta coloranda, pereleganti purpura huius succo vinóque remisto creduntur imbutæ.

SOLANI GENERA.

STRYCHNON viteum, capreolum, vitem vel acinum, aut tale quidam signat, in Solanorum classe quibus cunctis proprium acinos plures vel pauciores habere, nisi quis malit στρύχιον è Theophrasto suspicari, aut βοστρύχιον in στρύχνον mutatum.

PLVRA quam Dioscoridi reperta hodie genera, verūtamen non Dioscoridis omnia: nullū enim manicum foliis Erucæ ad Pæderōtæ Acanthi similitudinem & corymbosum, quale est apud eundem vspiam auditione vel inspectione innotuit nobis, nisi sit Stramonium vocatum quod inferius post Somniferum perpendetur.

στρύχνος κηπαῖος, SOLANVM HORTENSE, CIRCEÆ, aut Phaseoli folio.

Germ. Nachtschadt.
Galli. Morelle.
Ital. Solatro.
Belg. Naſcaye & nachtſcade.
Ang. Nightſhade, morell, petye morell, hownde berre.

Fusc. ico 395.

CÆTERORVM omnium holeraceum dictum hortense vulgatissimum siue Meridianæ, siue Septētrionalis gentis viarum & hortorū, cultis incultis scrobibus marginibus & areis ramulos edit multiplices, lentos, fruticosos, pedē & cubitū longos, foliis latioribus flaccidis succulentis, Basilici vel Atriplicis sylu. nigricantibus, donatos Iunio & Iulio flosculi, albidi, stellati, plusculi prœeunt, bacculis succulentis quasi in corymbum Circeę nostræ collectis, initio viridantibus, deinde nigris, fuscis, alias rubris purpureis, alias fuluis rutilis. Pusilla in summo cespite radice albida, fibrosa, sub hyemem moribunda.

στρύχνος ἀλικάκαβος. SOLANVM HALICACABVM Alkekengi.

Germ. Juden docklin & kirſen.
Ang. Wynter cherye.
Belg. Kriekē van ouer zee.
Ital. Halicacabo.
Galli. Baguenaudes, & ceriſes doutre mer.

Fusc. ico. 396.

VBIVIS vel pueris notissimum qui etiā in Heluetia, Sabaudia, & Pedemontium secus sœpes & in squalidis dumetis huius vuas lectas mandunt: Augusto & Septembri, etiámque hyeme ineunte septentrionalibus, quibus ideo Hyberna Cerasa *Winter Ceris* dicuntur: acini qui semine latiusculo, compresso, subfuluo, Leucoii, vel potius Siliquastri prœgnant. Folia item Solani hortensis, aut Phaseoli maiora viridantia in sarmentōsis caulibus sesquicubitum altis, flores maiores pallidiores Solani folliculis herbaceis, deinde phœniceis cordato Piso peregrino similibus, quibus acinum singulum inclusum cæraso parem & similem descripsimus: reptrice radice, & restibili sobole sese quotannis reparante, Celeberrimus huius ad calculosos lotiumque ciendum vsus.

SOMNIFERVM, & LÆTHALÆ. An Mandragoras Theophrasti, Belladona Italorum.

Germa. Dolkraut, Seukraut.
Belgis. Groote naſcaye & Dulcruyt.
Angl. Dwale, greate Morell.

MERI-

MERIDIONALEBVS magna huius paucitas, apud Germanos verò & maximè in Anglia vbique obuio prouentu fruticat: tota Solani facie virgis longis, rectis nigricantibus ternos & quaternos cubitos longis, digitum munimum æquantibus, foliáque gerentibus atra aliquantùm hirsuta, & vtrôuis Solano maiora, nonnihil ad Man dragoram florum calathis fuscis, aspectu mæstis & obsoletis, é quorum singulorum cauo emicat bacca nitida ceraſæ, aut potius vuæ Paridis par & concolor. *Fusch. ico. 398.*

Radice non modo annotina sobole rediuiua, sed etiam adeo viuaci & importuna vt semel in hortos ascita, vix exigi deleriuè queat: imo vel tantillo frustillo relicto, aut infosso repullulet. Præsens nex esu hec ceraſa, vt multi nostra memoria morte sunt experti, pueri præsertim: namque Angli adolescentuli qui per imprudentiam peregrè sitibundi in via esitassent, lymphatici sed somno semi sepulti interiere. Etiámque Antuerpiæ non multis abhinc annis quidam impuberes, huius æsum morte luebant. Memoranda huius radicis facultas qua nugiuendi Agyrtæ in Italia plebeculæ attonitæ concursum plausum & pecuniam captant: tantillum namque radicis admodum sitibundis conseruæ Saccharatæ Rosarum, violarum ue cuilibet addunt, atque deglutienda dant citissimo aduersum sitim, etiámsi quis ea propemodùm enectus foret leuamento & refocillamento, sed nequissimo: stupefactis námque vt reor faucium interioribus neruulis ad æsophagum imum, languet prorsum appetentia præsertim potus & interdum cibi, vnde postea malè habent nisi repentè colluant aceto guttur, & quippiam Absynthites vini, aut Theriacæ deglutiant. Cæterum ridiculum iuxtà ac pertinacem commentatorem se præbuit Senensis, qui dono acceptum, nec vel verbulo declaratum *Solanum*, nedùm probatum studiosis obtrusit, verticillatis floribus, aliisque quámplurimis indiciis, quiduis potiùs quam Solanum exprimentibus, nec viribus aliôquin similibus: idq; (sed Musis botanicis iratis) nostrati vulgato quod apprimè congruere nullus inficias it, prætulit. *Solanum Somniferum. Matheol. Foli. 1071.*

STRAMONIVM PEREGRINVM an SOLANVM Manicum? siue Poma spinosa Recentiorum, Metel Italorum.

IAM quamuis putarint Stramonium, vel Strychmonium illud peregrinum ab Strychno deductum & idem esse cum Dioscoridis Solano Manico, ducti nonnulla pilulæ, aut pomi echinati similitudine, tamen non parum differre vel ipsa docent folia, nedùm fructus pilulæuè, (Sunt enim hortensis Solani leuius per ambitum sinnata nonnihil) quæ squamulis spinosis multis compactæ sunt, quadãtenus nucis *Metel* Officinarum, vel nuculæ Cupressi, aut rugosæ gallæ immaturæ similes, sed echinatæ spinulis. Folia autem pilosa & ad Solanum hortensem accedentia, florum calathis volubilis maioris, aut *Scammonij* albis ex folliculo Hyoscyami, sed odorem suauem lilij halantibus, vnde pilula in caule pedem & sesquipedem alto, hirsuto, non profunda nec magna radice, florentem vidimus plùsquam duodecim abhinc annis in horto Patauino & in Belgio. Verũtamen multa desunt huic ad explendã reliquam deliniationem, nisi sit illa luxata, vt quidam suspicantur, qui in Stramoniæ foliis veternosę quiddam agrestis Lactucę, aut Meconij odorantur, affectúsque non discrepantes experiuntur, verùm ne sic quidem vnquam facient fidem, & multo minùs persuadebunt, qui Christophorianam, tametsi Corymbaceis floribus & baccis, folio multum dissecto sit, cuius venenata facultas maiorem opinionem huius *Solani*, quam Stramoniæ facere potuit, vt in Elleboris dicemus. *Fusc. ico. 399.*

STRYCNODENDRON & AMOMVM Pli: vulgo Italorum putatum.

Solanum arboreſcens Belgarum. an Theophraſt. Solanum foliis Tithymali, fructu rubro, radice rubra.

PLERIQVE Itali, Galli, Germani, Belgæq;, in viretis aut Adonidis pensilibus hortis voluptatis causa serunt peregrinam Indicam baccam, ex qua fruticat pumilla trinum & quaternum cubitorũ planta arborea Persici, aut Amygdalæ facie, & fronde, flore per Æstatem & Autumnum, Solani hortensis, & baccis nitidis coccineis, aut miniatis paribus & concoloribus Alkekengi, nec intus gygartis diuersis in Brumam etiam & Ianuarium mensem vsquè aduersus frigoris sæuitiam edurantibus, colorémque tuentibus. Amomum quidam Plinii putarunt: rectius alij Strychnodendrum vocarunt.

Recentiorum planta, Alsines maioris facie baccis Solani,

an Καυκάβαλον, *CACVBALVM quasi maleficum Plinij.*

E SYLVOSIS vdis Germaniæ, Flandriæ, & Angliæ, in hortos transmouerunt Herbarij quandam fruticosam plantam, reptantem humi, ortu Rubiæ tenellis ramulis & fructu facilibus. Folijs per interualla geniculata pallentibus, Rubiæ, & Conisæ mediæ quadãtenus. Floscułis albis, Holostij aut Alsines, fructu nigro, Solani hortẽsis: radices im portuna viuacitate etiam erutę repullulat, non secus ac Solani Somniferi, & nihilo seciũs mansu interficere dicunt.

CIRCÆA.

Germ. Je lenger ie lieber & Hynschkraut.
Gall. Solanum lignosum.
Belg. Alfranke.

Lati. Amara dulcis,

E STNE quam Solanum ligneum vel lignosum vulgò, Herbarum studiosi Lutetiæ, & Monspellij præsertim vocitabant? Videtur sane eadem, nec nulladum cognita nobis, propius accedit. Et vt non esset, tamen merita est huc suffici, tum ob faciem haud ita disparem, tum propter vires non contemnendas & illi cum Circæa communes: deinde quia notissima, & plurima vbique regionum secus sæpes, viásq; vliginosas luxuriat & Monspellij etiam in ruderibus, macerijs & macullentis, portæ Latensis Solanis ad iungenda fruticat, flagellis multis sarmentosis non prolixo reptatu, sed innixu hærẽtibus ternos quaternósque cubitos æquantibus, rotundis, lignosis: folia Solani & vt Similacis, vel Sigilli mariæ, sensim accuminata obscurè virentia, Solani superficie quibus infernè vtrínque appendicula vna quasi auricula vel pinnula inest, acetosæ minoris, aut Saluiæ nobilis modo. Flores quamplures violaceis saturiores Sycomori Venetorũ, aut Asarch daracę, quínq; partitæ appicello in medio luteolo, vnde acinuli conferti primulum virides, deinde maturi hortensis Solani rubri oblongi, & teretes granulis intus miliaceis compressis, ita racematim conditi: qui soli quominus hanc planè audeamus asserere Circęam, dissuadent: tametsi non dicit Dioscorides cornicula, sed veluti in corniculis semina, nos tamen vt cuius exploratam habemus naturam, hanc malumus quam nullam, nec vnius aut alterius notulæ penuria, fortè peruersione, aut metathesi vnius voculæ apud Dioscoridem lubet illicò respuere, dum facultates quadrant. Est quippè nonnihil sicca, moderatè calida, aut potius frigidiuscula, nædum vt feruida sit quod nonnulli rentur, & Dioscorides persuasus fuit, fortè propter amarorẽ, & tantillum acrimoniæ. Nam si plusculum amaroris primum gustanti exhibet, non proinde sit calida magis quam Endiuia, Cichoria, Hyeracia, & Rosa: eius quippè quantũ percepimus, calor & acrimonia illicò abeunt, perstante dulciculo & imbecillo quopiã sapore mandendo radices & virgulta, sarmentosa, lignosa, medulla albida, amarore ingrato, primũ & diu linguam afficiunt: tandem dulcedine multa Glycirrhizę ingratiore fastidium pariunt, magis, magísque dulcorẽ offundendo, idcirco Germanis vocata Je lenger ie lieber, Anglicè *Suytbitter*, Latinis Dulciamara. Vnde vires mirificas & penè Circęas coniicias: nam admotam foris inflammationibus, & decoctionibus epotam Solani vires expleuisse scimus: ad internos autem affectus refrigerata calfacit, calfactáque refrigerat, eadem etiam qua Alkekengi siue Halicacabus pollet facultate, moderatè enim citra virium dispen-

diſpendium viſcerũuè incendium egerit per ſudores vrináſq; aquas, atq; obſtructiones demolitur quæ ſũt Icteridis & Hydropiſis præuij & alumnæ, qua item facultate lac mãmis ſuggerere fructus potis eſt, non ſecus atq; multa quæ exſiccando ſerum & defœcando ſanguinem illuc vrgent puriores benigniorésq; partes. Sic fœniculum, ſic Bryoniæ turiones tenelli cum ijdem duriores & acriores potius lac populentur, & abſumant, quod diſcrimen eſt inter menſes cientia & lac generantia. Eóq; ſorbiliones parandas iubet Dioſcorides, non iuſſurus niſi veſca foret. Et Circæam dixerũt nonnulla vt par eſt cum Mandragora ſimilitudine virium: quippe Circæa Mandragoræ nomen fuit, & forſan vtriúſq; ad amatoria vſus fuit veluti Dioſcorides de Mandragora innuit, nempe Phyl tro illo frigiditati odoræ coniuncto, cuius ad amorem amicitiáſq; ferruminandas vis mira & adamantea vel magnetica. Hæc interfuit Commentatoris Senenſis enucleare, at hîc vbi quid cõmentetur oblitus nobis elapſus eſt in Plinij perorat lapſum iamdiu notatum & confoſſum aliorum criticorum obellis, & fortè immeritò, fieri enim potuit vt ita legerit & verterit ex quópiam Botanicorum: nec enim, vt vult Senenſis, ex Dioſcoride ſemper neceſſum aut conſuetum fuit illi mutuare, nec veriſimilè vt cuius nuſquàm mentionem facit, alióqui candidus & multus in ciendis & laudandis ſuis authoribus, & non raro Dioſcorides Galenus plurimùm atq; ex vtróq; Ægineta cæteriq; Græci meri ſunt, dumtaxat aliorum recitatores, non ſecùs atq; Plinius, qui ſeú ex alio quàm Dioſcoride accepit, vel quàm è Dioſcoride verterit, ſeu aliquid peruerterit, ferendus homo Romanus & aulicus non minus quam Dioſcorid. qui Saluiam extingere ſemen, contra quam Ariſtoteles & antequi in Problemat. prodidit: & alioqui pronus valde eſt lapſus in virium attributis, quod vulgò quotidiè euenire videmus: ſic Caſsiam ſiliquam propter affinitatẽ nominis, ducere menſes putarunt, at ſiſtit, vt ſi quis Circæam, Mandragoram lac inhibere audiuiſſet, & idem huic qua de mentio fit Circææ cognomini ſimilitudine deceptus attribuiſſet. Doctus Plinianus Eccleſiaſtes ſic Plinij verba legebat. Semine lac mouet (vulgati codices minuit) vino aut mulſa aqua pota, ſic Dioſcorides κατασπᾶν trahere, allicere, vel mouere, extremis námq; tantum non item re differunt, tractio & protruſio. Nos hæc his ſemel tametſi pluribus quàm voluimus, quò faceſſant iſti maleferiati Ariſtarchi, adq; rerum commentationem cognitionémq; accuratiorem vires ingenij contendant.

Math. 1282. 100. pro Vue Syl.

Caſsia ſiliqua nõ ducit menſes.

SOLANVM TETRAPHYLLVM, ſiuè HERBA PARIS. *Vua Lupina, Pardalianches putata.*

QVIBVS nondũ notæ eſſent primi Aconiti differẽtiæ non abs re vua Lupina verſauè à recẽtioribus dicta, Pardalianche Dioſcoridis credita fuit: quaternis nãq; eſt vtíq; herbula folijs decuſſatim aut ex aduerſo ſibi mutuo exortis, ſummo fermè é caule enatis nigricãtibus rotũdis oblõgis, tenuib⁹: cauli rotũdo gracili, ſeſquipalmũ alto ſubeſt fibroſa varièq; ſparſa ceſpite ſummo radix, vnico in flore ſtellato, & ex luteo herbaceo, aciuus Solani Maniaci ſimilis, nec diſpar eſt. Natales amat vmbroſos, frigidiuſculos Septẽtrionales, cuiuſmodi Germaniæ propè Baſileã, aliiſq; Galliæ, Belgiæ, & Angliæ ſyluoſis Hãc qui Aconitũ coniectabãt venenatã prodiderũt: noxianè ſit nondùm certùm habemus, tametſi ſæpius collegimus ſępiſsimè dedimus canibus & agnis nullo percepto incõmodo, quin potius raro & perquàm iucundo ſpectaculo meminimus fuiſſe nobis amiciſq; noſtris Bathoniæ Heluetiorũ, dum Thermas illic inuiſerimus: Etiámq; Lugduni antidotum qualem mox deſcribemus ex hac potiſsimùm aliiſq; nonnullis conflatũ. Canum par vinctum loris meminimus, vtríq; vi & bacillo in fauces intimas indita fuit Arſenici & Mercurij ſublimati añ. 3. ſ. carnibus aditam (neq; enim niſi inuiti vorarunt) é veſtigio vtérq; canum ore patulo aerem captabant, ſpumas elidebãt, anxióq; & crebro conatu ſed irrito vomere nitebantur: latratus edebant ore & aſſultu rabido, ructúq; minaci proximum quémq; inuaſuri videbantur. Hora vix exacta cœptus vtérq; frigidior & quietior fieri decubuit moribundus. Tum pulueris huius 3. ij. ex Rubello vino infuſæ fuerunt in fauces vnius, ac nec tum quidem quicquam euomuit: quin potius ali-

Fuſch. 48. Math. 1093.

quantò

quantò post quúm socius periculi iam enectus esset hîc nobis attractantibus visûs fuit calescere itáq; cœpit ore reptare, oculos referare & animum viréſq; adeò repentè recipere, vt hilaris & ludibundus aliquòt horis post cœnam sub mensa cœperit, planèq; conualuerit, Idem euenit ad Badénses Thermas canibus quibus data fuisset cum Arsenico mixta nux vomica: sed hi vertigine ventrísq; diris cruciatibus acti sese in gyrum indesinenter versabant. Pulueris hæc descriptio.

Rec. { Vtriúsq; Angelicæ (innuit) domesticam, & Syluestrem. / Vicetoxici. / Valerianæ domesticæ. / Polypodij querni. / Radicum Altheæ & vrticæ. } añ. drach. iiij.

Corticis Mezerei Germanici. drach. ij.
Granorum Herbæ Paridis. N 24.
Foliorum eiusdem cum toto N. 36.
Ex maceratis in aceto radicibus & siccatis fit omnium puluis.
Herba Paris refrigerat insigniter, ideo Arsenici vim reprimit.

μανδραγόρας. MANDRAGORAS MAS.

Ger. Alraun meunlin.
Gall. Mandragore ou Mandegloyre.
Ang. *Mandrake.*
Belg. Mandragora manneken.

Mat. Ico. 1076 QVIA antra atq; specus vmbrosas vtpote Solis feruidioris impatiens, lubens sectaretur Mandragoras dicta fuit. *Mandre* enim aprica loca quò se recipiunt & stabulantur armenta etiam hodiè Itali è Græco significant, & ad amatoria non parum posse olim credita fuit & vocitata Circæa à Circe inuentrice magica Solis filia Pytagoreis etiam ἀνθρωπόμορφος, quod humanum truncum & artus nonnihil adumbrarent radices implexæ crura bina & clunes quasi disparata ostentantes, quàm ad interpretationem alludit non inscitè Septentrionalis nomenclatio, quæ Mandragoram quasi Man & draghen: virigeram siuè homigeram cónotat. Duum generum hodie Italiæ, Prouinciæ, Norbonæ, & Hispaniæ hortis florem maláq; maturat, semine aut radicibus ex Candia & Cycladibus insulis aduectis. In reliqua Gallia non perindè tameti superiore anno florem pomáq; apprimè matura nobis dederunt Bristoiæ Occiduo Angliæ aprico & tepidiusculo horto, trima aut quadrima non fert, sed iam anicula poma dat aurea odore suaui sopiente Mas, Mespilo paria medulla etiámq; fermè granis latioribus compressis pullis, folia humi strata numerosa Betæ, aut Lactucæ, virētia, rugosa, crispa Dipsaci olida: flores in gracilibus pediculis Bellidis, (caule námq; vacat) candidicant, vel purpurascunt, Maliinsani non dissimiles.

MANDRAGORAS FOEMINA.

Mat. Ico. 1077 FOEMINAM quasi minorem, vel imbecilliorem sexu, hanc propter pallidius malum atq; altero tanto minus Sorbo pusillo lutescenti par & concolor rotundius, radice minore, duobus tribusuè Empusæ caudiculis crurum ritu humanorum claniculatim comissis & intortis. Folia vt omnia mari minora. Augusto maturant Francis, Angliæ, tametsi multo longius ab æqualore absit Iulio & Iunio meminimus.

MELONGENA, vel Mala insana, exotica.

{Gall. & Belg.} veramgenes { Ger. Melantzan ſt vellopffel.

Affinita

AFFINIA cum essent Mandragoris hæc cœrulo purpurea poma siuè aliud ab Ætii Malozeno, ex fusco violacea, effigie quanta oui oblongi subit quibusdam recentiorum suspicari esse marem Theophrasti Mandragoram, eóque esu læthalem rati, insana mala vocarunt. Sed apud Theophrastum multa lectionis labes, fortè non distincta stirpium deliniatio, ne dicâ farrago omniũ congenerũ, è quibus hæc eximenda est & Cucumerũ familiæ, aut potiùs Mandragoris & Hyoscyamis ascribenda: foliis Cucumeris est asinini hirsutie molliore Solano Somnifero Hyoscyamo albo, vel Mandragoræ proxima in caule hirsuto pedem alto recto, cui medio sursum versùs è pediculo breui appensa flores & mala sunt semine paruo congesto pullo vel fuluescente & fusco. Radix summũ cæspitẽ fibris amplexa colitur, viridariorũ voluptati & gulonũ auiditati, qui interdum hoscè fructus vti Cucumeres in acetariis helluantur, vti Romæ, Genuæ, Neapoli, maiore voluptate quam vtilitate: deterioris enim succo vel quolibet Pepone, aut Cucumere est. *Matheol. effigie 1078.*

ARABIVS *Altercum.*

Υοσκύαμος HYOSCYAMVS NIGER, *siue Apolinaris herba.*

Germ. Bilsomen Sewbon.
Italis. Iusquiamo.
Galli. Iusquiame, & Hanebane.
Belg. Bilsen, & Bilsencruyt.
An. Henebane, Hennequale.

SVILLAM fabam dixere vt cuius esu olfactúque sues prostrati resoluantur: opplet námque cuiuslibet animalis cerebrum viroso, fœtidóque halitu, multò quàm qui è fabis comestis deteriore hominibus, quibus mentem percellit quasi Apollinis œstro, vnde Apolinaris herba dicta & Altercum quia altercando, rixandóque se torqueant Hyoscyamo demẽtati: tametsi meminimus mulierculam iuuenem cui dentium dolor fotu Hyoscyami sedatus fuisset triduum penè totum lætam & temulentæ, non tamen morosæ, simillimam fuisse. Admodum notæ iam sunt tres Hyoscyami Dioscoridei differentias, quarum familiarissima calidis & frigidis campestribus vbiuis Europæorum niger: per amplis foliis hirsutis verbasci, sed Acanthi lacinios is, pedis Anserini diuisuris flaccidis crassis, succulentis, in ramoso frutescente caule sparso, hirsuto bicubitali, tricubitali numeroso, qui medio sui flores è fusco pallescentes in purpuram cæruleam tristem vergentes (frustra negante Comentatore) calathi similes promit, quibus mense Augusto seminum pullorum Papaueris plenæ pixidulæ succedunt, cytini effigie præsepiolis disceptę & supernè, asperę cuspidatæ: radix albicat crassa erutu facilis, & perquàm ad anodina vtilis, minúsque quám folia fœtens, & obnoxia putredini. *Scitè effig. Matheol. 1084.*

HYOSCYAMVS *Albus, mitior, hirsutior.*

NON æquè notus albus, ac proindè in hortis Pharmacopœorum colendus. Ei penè eadem facies & magnitudo, nisi frondes latiores, rotũdiores, molliores, & albidiores, & hirsutiores forent. Floribus iuxta folia & in summitate non versiculo, colore albo, languido, alabastriculis minus asperis, etiam semen albius alterius fouentibus: radice minore minúsque viuaci. In Norbonę ad Aurantiam, siue Auraicum & inferius cis tránsq; Rhodani ostia variis satorum & veruactorum secùs vias marginibus spontè adolescit. Belgio, Angliæ, & Franciæ in hortis feritur & moritur quòtannis. Mitior & tutior multo huius vsus. *Matheo. effig. scitè. 1065.*

DVBIVS. HYOSCYAMVS *luteus Solanifolius.*

AMBIGIT hæc inter Hyoscyamum & Solanũ furiosum, cuius folia similia sunt, sed huius aliquantò maiora, molliora, albidiora, neutiquàm per ambitum incisa pallentes luteoli flores Saponarię, calices relinquunt: Hyoscyami nigri minores, rotundiores, teneriores, semen subflauum Irionis & pusillum: radice tenella, & quòtannis instauranda in hortis vbi dumtaxat vidimus, neutiquàm vsu recepta, aut explorata: gustu tamen acre semen nec odore, aut calice videtur Hyoscyamum prę ferre. *Mathe. effigi. 2066.*

GAL-

GLAVCIVM, & PAPAVERIS species.

- *Glaucium, siue Poma amoris.*
- *Papaueris corniculati species vna, gemina varietas.*
- *Papaueris capitati species quatuor, varietates septem, nempe*
- *Papauer*
  - *Satiuum album*
    - *semine albo, & flore Maluæ hortensis.*
    - *semine albo, & flore simbriato.*
  - *Satiuum nigrum ex quo Opium & Meconium Officinarum*
    - *Flore Maluæ hortensis, aut Pœoniæ.*
    - *Flore simili, sed crispato.*
  - *Spontaneum hortense, Syluestre album.*
  - *Idem nigrum alterum, flore Phœniceo.*
  - *Rhœas siue Caduco flore puniceo Papauer.*
  - *Papauer spumeum apud Hyssopum.*
- *Argemone Rhœadis prorsum effigie.*
- *Anemone bulbosa radice.*
- *Anemone Norbonensis corniculata.*
- *Anemone minor Coriandrifolia flore Pulsatillæ, capitulis hirsutis, nec vt Papauer corolla donatis.*
- *An Galeni Anemone lutea eadem, sit cum Germanica?*
- *Anemone Math:*
  - *Pulsatilla*
    - *Alba.*
    - *Lutea.*
    - *Rubra.*
- *Adonis.*

POMA AMORIS, & Pomum aureum Lycopersicum quorundam, an Glaucium Dioscoridis?

Germ. Golt opffel. *Belg.* Gulden appelen. *Gal.* Pommes dorées. *An.* Gold apel.

PARITER & hæc peregrina duplicis vel ancipitis naturæ habetur, Mandragoræ nempe, Solani & Cornuti Papaueris, inter quæ igitur fuit adducenda, vel etiam quia tũ hanc, tum Papauer Cornutum, nonnulli Glauciũ putarunt, tametsi si non sit hæc: Glaucium, nequit esse earum vlla quas croceũ succum fundere nouimus: non Cornutum Papauer Dioscoride monente, non maius Chelidonium facultate exulceratrice refragrante: Et inter œnanthæ species quæ maxima ex radicibus succum luteum remittens, calore etiam pollet. An vero potius sit quæ Amoris mala Pomáue vocata fert? nè id quidem satis liquet: non enim ex Dioscoride nisi vna, aut altera nota suppetit, foliorum & succi. Ac succus huius quidem valdéquam oportunus incipienti epiphoræ fluxionibúsue oculorum feruidis glaucoma facturis, si per initia admoneantur, vnde nomen Glaucii: nisi vt Plinio placet, à foliorum superficie æquori & afflatu maritimo concolori dicta fuerit. Non modo enim irruentis humoris insultum compescit, sed etiam calorem moderatur, sæpius periculo à recentioribus facto. Quinetiam erisipelatis, ignibúsque sacris vehementer obluctatur, vnde frigida nimium & penè narcotica putatur etiam ipsa tusa: verùm succus eductus è concrematis surculis enatis in Syriaco solo & feruido, fieri

fieri potest vt tum mitior, tum crasior & colore saturiore euadat: est enim aqueus & dilutus pomi præsertim subflauus cuiusmodi Meloni, & alioqui folia haud ita dissimilia, aut male quadrant: sunt enim prælonga, alata, crassa, & pingua, fractu facilia, colore glauco vel cæsio, incisura serrata, sinuata, & lacinioſa Papaueris Rhœadis Corniculati ritu. *Poma aurea.* Teneriuscula vniuersa planta, succulenta & humi reptãs, Cucumeris agrestis in modum, cuius similes flores luteos ex alis promit: fructus verò cum maximus Aurantij: magnitudine & modo visitur, torulis radiatim deductis in ambitum quasi sectiunculis à pediculi centro ad appicem porrectis. Color renidet nonnunquam fuluus, interdùm & purpureus, cuiusmodi Charantiæ, vel Alkekengi, cuius etiam semina compressa, flauẽtia, sunt similia. Italis nonnullis esitantur poma, non secus atq; Melones: sed quem halat vniuersa planta teter spiritus, paruo emolumẽto, & parum tuto in cibos venire satis prodit. SED GLAVCIO quo Veneti cæteræq; Italæ Officinæ vtuntur, frustra recensiores assensum præstant: quia inquiũt ruffescit superficie, flauet intus, amarus, odore ingrato, ferè omnibus notis Dioscoridis respondens: Quasi non in Glaucio nouando, vafro & inexplebili nummi ingenio Hebreorum Syriacorum liceat, quod in non parum multis alijs depraua ndis, odores, colores, saporésq; ementiri, vti iam tum Dioscoridis æuo factitatum. Potest tamen & hîc per bonum vsum præstare, tametsi non sit è Glaucio, non tamen Glauci um erit: Quin si mihi optem tutum & vtile ἀποκάθαρσιν initijs fluxionum, malim è Sonecho siue Cicerbita aut Condrillis succum quadantenus virosum, lacteum, subfuluum elicere, & in permixtum admouere, ad ea quæ Dioscorides Glaucio sanat, non minori sed certiori commodo, idem effecturum. Hárum enim nonnullæ proximè facie, & viribus Papauer atq; Glaucium representare videntur. *Glaucij Succedaneum.* *Glaucium Venetorum.*

μήκωνι περατίτῃ. PAPAVER CORNICVLATVM.

Ang. Horne poppie.
Hisp. Domidrá marina.
Belg. Beel huel ⁊ Hozuehuel.
Ger. Gelbolmag ende Gehoznter Magſamen, Moen ⁊ Beel Magſamen.
Gall. Pauot cornu.

NISI monuisset Dioscorides, quosdam deceptos foliorum similitudine ex isto Papauere fieri Glaucium putasse, putassemus & nos è Papauerum genere esse Glaucium, quod Plinius congener Rhœadi, siue erratico fecit, eorum fortè persuasus lectione quos Dioscorides hallucinatos dixerat: nascitur (inquit) in afflatu maris, aut nitroso loco, vnde nomen Parallion, etiam alio nomine assumpsit. At Dioscorides inter Papauera, aut post non tacuisset: aut suo capite omisisset. Istius autem Papaueris natales sunt squallida maritima, cuiuslibet oræ siue Oceani siue Mediterranei, tum ad calidos Hispanię, Norbonę Prouincię, & Genuæ: tum ad frigidos Angliæ, & Hiberniæ tractus: vbi flores colore iam luteo, iam phœniceo, purpureo legimus sæpius. Etenim vulgatius dictum cornutum siliquis Leucoij, aut Chelidonij maioris, seminis nigri Plantaginis plenis Iunio floret. Folij diuisura papaueris Rhœadis, aut Argemones, crasi, hirsuti, rugosi, crispati, sparso scapo multis alis, glauco, vti tota planta colore, & succo croceo fœtido.

PAPAVER CORNVTVM flore Phœniceo.

Varietas. Ad Frontignanam Norbonæ, & portlandiam Angliæ, aliáq; in afflatu maritimo loca, flores fert aliquanto minores, colore non luteo pallente, sed phœniceo in purpureum languente, succo, nec alia sui parte dissimili, nisi quia tota delicatior est planta.

μήκωνος ἥμερος. PAPAVER ALBVM.

Ital. Papauero domestico.
Ang. White garden Poppie.
Gal. Pauot blanc, & Pauot priué.
Belg. Tamen cude witte Huel & Mancop.
Ger. Zamer Magsomen.
Hisp. Dormidera.

QVAMVIS hanc Papauerum recensionem concinnius Lactucis annecti potuit, quibus adeò coniuncta est genere, vt apud Galenum κατὰ τόπους quædam Lactuca atra, & amara ob lactis soporiferi copiam μήκωνις siue papaueracea vocetur: tamen nec intempestiuè hîc succedet, & nos plerumq; nolentes autert commodior aliarum occursus, nullibi æquè oportunus postea ad seriem plantarum continuandam futurus, eóq; huc hęc dilata est tractatio Papaueris, Græcis μήκωνι dicti παρὰ τὴν μὴ κοιμᾶν quia vincti papauereo sopore sensus, membráq; stupefacta, nequeant quicquam agere: nisi dictum sit eadem qua Cicuta notione: κώνιον enim à vertigine & calligine quam inuehit vtrúmq;, vt de Cicuta liquet, & de succo huius dicebat Andreas apud Plinium, excæcari protinus oculos, nisi is fuerit adulteratus Alexãdrię. Tritę admodum cognitionis omne papaueris genus, sed difficilis dignotio ab Anemone, cui similitudine tanta coniungitur Rhœas vt planè eadẽ iudicio multitudinis sint, nisi sic distingantur. Calidorũ, & frigidarũ regionũ satu in hortis maximus Papaueris prouentus, præsertim aruis maritimis aut afflatu maritimo obnoxijs, quibus impendio oblectatur, vt ad Lio insulam Venetijs vicinã, & Septẽtrionalibus in Hollandię propè Oceanũ aggeribus, vbi totæ habitiores lacte plurimo scatent ad Meconium conficiendum: capitáq; ferunt magnitudinis conspicuę maioris pomi Nymphęæ, malum Granatum non mediocre etiam æquantia, dissepientibus interdum calicem membranulis transuersim se decussantibus, semen copiosum, album, rotũdũ, suaue Amigdalæ, aut Melonis sapore ad placẽtas & medicamẽta vtilissimũ farctis. Oleum etiam premunt Officinę dulce nec Amygdalino absimile, albidius tamẽ & tabidis commodius: Iunio flores latioribus quaternis plurimum folijs candidis, Maluæ hortensis aut Rhœadis Papaueris caule vnico: sed alis diuiso insunt, recto, ternum & quaternum cubitorum, quem totum folia ambiunt Scariolę hortensis, aut Hyoscyami nigri lacinijs tenera, succum lacteum fractu remittẽtia: qui effusus vna aut altera diecula post flaescit, radice exigua Lactucę.

Fimbriatum album.

Varietas. SSERITVR & hæc eadem & oritur apud Belgas: flore speciosiore, oris cristatis & fimbriatis, capitis etiam quæ operculo inest corolla, rádiolis multo argutioribus & dentatim crenato ambitu visitur.

PAPAVER Nigrum Satiuum, flore Maluæ hortensis aut Pœoniæ.

SATIVI alteram speciem alunt, nigrumq; à semine vocant nigricante, tutiore ín Syrupum de Papauere quam spontanei hortensis semen, quod virosius est. Flores emicant sanguineo saturo Pœoniæ, non diuerso tempore, folia autem & capita tanta sunt similitudine, vt ea nisi effracta nesciant dignoscere Pharmacopœi qui seuerint.

SATIVVM NIGRVM CRISTATVM.

Quam

QVAM in satiuo albo notauimus florum orę cristatę & capitulorum corollę, eadem planè cernere est in nigro satiuo, quod non dissimile colore, aut magnitudine.

varietas

PAPAVER PATVLVM.

INTER superius album & istud rubrum vulgare, etiam quoddam est Officinis notum, quod nulla re discrepat, nisi foraminulis patulis in superna parte capitis, vnde operculo diducto è comissura peripheriæ rimas agente, elabitur semen.

OPIVM,

PAPAVERVM est lachryma liquorúe, gummeus, vulnere aut sponte emanans; quem κατ' ἐξοχὴν ὄπιον & ὄπιον antiqui vocarunt viribus ad dolorum immanitatem placandam sommúmq; conciliandum, & stupefaciendum decantatissimis, & verisimis, etiamnum hodie, præsertim apud Turchas, Mauros, & Persas, vbi vsus tam frequens & securus, vt id quasi quoppiã nepenthe ad animi corporísque exhilarandas facultates, largius & sæpius esitent, qui verò assueuerint esui, si prorsum abstineant, moriuntur, aut perichtantur valde: ac rursum si largius esitent, vt factitant fontes quos tædet vitæ, aut manet grauius, supplicium mancipia: extinguntur. Esse verùm & merum istud quod Officinæ ex Syria & Alexandria habent, nec Glaucio addito calidius acriúsue & amarius factum, vt (Commentator somniat) certum est: nam quidam Pharmacopœi Veneti, & alii non pauci alibi, ad Theriaces simplicium delectum exceperunt Opium è satiuo Papauere albo, prorsum idem cum peregrino Asiano, vbi ex albo tum ex nigro satiuo fit: quare eorum Amphiam esse Opium Græcorum, liquido patet, nomẽnque indidem commutatum fuisse vtrúmque perquàm amarum: vehementis odore, acre gustu, & fauces quadãtenus accendens, luminibus obiectum flagrat; etiam deterius & nigrius istud in Officinis nostratibus. Nam illud Venetum, purius & vt Aloe pellucidum, sed glutinosum fuit, lacteum eximiis viribus, acrimonia & amarore, insigni. Quo minus fuit cominiscendum Senensi propter immistum Glaucium, acrius & feruidius Opium esse; etenim Glaucium nullum verum hodie cognoscitur, nec etiam calidum sed frigidum à Dioscoride proditur.

MECONIVM.

MECONIVM verò non modo ex vtróque Nigro & Albo satiuo, sed etiã Lactuce syl: veræ contusis foliis & expressis, partim habuimus, partim etiam parandum curauimus; facultates comparabuntur & expendentur cum opij viribus, inter lecta remedia nostra.

PAPAVER SPONTANEVM *Hortense Syl: Semine interdum nigro, alias albo.*

PRETEREA sponte in hortis prouenit, quædam species foliis minoribus, floribus dilutè rubentibus, obsoleto aspectu, capitulis triplo minoribus numerosis, semine interdum nigro, alias albo, quandóque hiulcis osculis, quandóque occlusis, cohibentibus semen, quod parum gratum, aut probatum habetur, præsertim nigrum.

Μήκων ῥοιὰς. *RHOEAS, sive caduco flore puniceo Papauer,*

Germa. Klapper Rosen.
Gallis. Pauot sauuage, coquelicot, Poncean, & Coquelicot.
Ital. Papauero.
Belg. Root Colbloemen quasi Rouwblommẽ & Rouwroosen.
An. Wild redae poppye and Red weede.

NIHIL frequentius isto in segetibus, quod vocarunt authore Dioscoride ῥοιὰς, à cõditione fluxa floris quem parum diú seruat. Folia hirsuta, incisa, altius laciniosa,

Eruce, Ambrosię, aut Bursæ pastoris, ambitu rutilant ex atro cruenlati flores minores, tenuiores, flaccidiores, satiuis, nigris, in medio apiculis villosis, per initia occlu si inuolucro hirsuto herbaceo Cucumeris Asinini pusilli effigie. Capitula sunt *Pseudo* melanthii magnitudine, similitudine, & supernè etiam vertice coronato, seminis plena Hyoscyami, aut *Pseudo*melanthij. Caulis asper cubitalis & sesquicubitalis; radice non magna, quæ attrectando quippiam illinit manibus cruenti, aut subpurpurei, ad morbos eosdem proficui quos iuuant Syrupus è floribus, & stillaticia, magnæ apud nonnullos Medicos, & Officinas commendationis.

ARGEMONE.

QVI A huius succus argemas & nubeculas oculis dispelleret Argemone vocata fuit, cui cum sylueſtri Papauere, & Anemone perquã similis tota facies, folia, color, modus: has tamen vt inuicem discerneremus, fecit natura dissimilitudinem quãdam, & varietatem in similitudine, quæ exercitatis oculis, tametsi notis adductis à Dioscoride, tum intuitu facilè inotescent; tamẽ quoniam potius antiquorum quàm nostro standum est iudicio, nunquam perciperemus planè aut rem, aut eius dissimilitudinem, nisi verba quæ sunt rerum indicia intelligamus. At illa videntur hic vno, aut altero loco, aut mãca, aut minimè vera: nã quorsum hîc de Eupatorio cum illis spectat collatio, nesciunt docti: proindè ex rationis illatione satis liquet non Eupatorium, neuúe Agrimoniam, sed Argemonem eo loci legendum. *Sic enim ait, Anemone, & Rheadi capitula sylueſtris Papaueris, sed illi supernè crassiusculum, huic subangustius*, tum paulo mox, *Anemones κοδίων carere*. Iam si codiũ est capitulum, aut pixidula qua clauduntur semina: (quod DIACODIVM nomen videtur insinuare) negabit eidẽ adesse Capitulum, quod illi paulo superius asserebat. Ergo sic habendum, κεφάλια capitula hîc aliud esse quam Codia (quod interdum etiam Theophrasto Fabæ crassius gibbum indicat) natura magis quam vocum vsu docente: vt in Papauere, vides caule summo Capsulam rotundam teretem, cui summo superficiei medio erigitur cupulus caliculúsue Punici mali in modũ. Istum hîc Dioscorides codion nuncupat, eóque magis vera quam scita distinctione eundem Anemone abesse indicat, vti inspectio etiam testatur, quæ quemlibet hæc monitũ facilè germanam differentiam docebit. Ista Intererat accurati & probi interprætis potius extricare, quàm meras aliorum icones congerere, aut Ruellio huius historiæ parenti bene-meritò notas imperitiæ inurere.

Descriptio quæ quibusdã geminis locis extat, non nisi vna est: sed altera plãtã, altera pars vires prosequitur.

Esse quãdam Papaueris, Rhœadis speciem, cui succus flaueſcens pressu extillet in Plantarum diariis, & memoria habemus: an verò radix illi rotunda haud succurrit memorię, nec tamen cuilibet se prodit intuenti color istius Papaueris, quam Argemonem putamus; vti neque in Rhœadis radicibus, quas si digitis fregeris, aut Papyro affricueris, non in radice sed in cute colorem purpureum, vel sanguineum intueberis: hanc quilibet paulo gnauior, qui multas Rhœadis plantas collegerit facilè animaduertet. Flores verò interdum adeo saturi flammeíue coloris sunt, vt atrorem præferant Adonidis floribus parem.

ANEMONE.

PERSIMILIS Rhœadi Papaueris, Anemone, quàm quia primo cuíq; afflatui venti flores pandat & referet, sic appellatam volunt. Potuit etiam non inconcinnè à cognati affectu Rhœadis floris persimilis, cui defluunt folia cito, siue flatu, siue sponte, vnde vulgò dicebant Pulsatille, & Herbã Venti: nam hiare patereque flantibus ventis per æstatem, permultis vsu venit herbis. Deinde quotquot Anemones vel cultis, vel neglectis locis legitimas agnoscimus; oportet perquam similes esse floribus, præsertim Rhœadi Papaueris, & Argemone, Dioscoride monente: alioqui frustra solito diligentius Dioscorides hasce interse collatas discreuisset, monuisséque Anemone succum & calycem deesse, dumtaxat Asparagi pullulationémue cacuminosam inesse. At Rhœadi & Argemone succum tum Codion siue calycem suum esse, quas cunctas differentias, qui

in

in Romano agro Norbonensi voluerint animaduertere, illicò deprehẽdent. Tametsi radices non sint tuberosæ harum nonnullis, quæ tamen certiores & notiores multò sunt illis Ranunculis, & Napellis, quas quidã falsò Anemonas iactant: illo excepto quem Venetijs virentem é Syrio semine prognatum euulsimus.

ANEMONE, *Bulbosa radice.*

FLORES sunt Papaueris Rhœadis aut Monspelliacæ Anemone pares, sed colore saturatiore viuidiore qualis Adonidis, cauliculis multis sesquipalmaribus & pedalibus, teneris hirsutis, folia Coriandri aut Pulsatillæ, radix tuberculus est quãtus Doronici oblongus, aliquammultis fibris capillatus.

NORBONENSIS *Anemone maior, corniculata.*

NOTISSIMÆ verò apud Norbonenses duæ, primo intuitu Papaueris Rhœadis florem ostentant, in cultis præsertim, quarum maior folia habet etiam Coriandri diuisura: sed Papaueris Rhœadis modo hirsuta, in caule pedali & sesquipedali: flores verò ex rubro in purpureum violaceum deficiunt, quos perquàm tenellos Papaueris Rhœadis ritu vel leniſsimus auræ appulsus celeriter aufert, remanente tereti hirsuto longiore corniculo, cornuti Papaueris non dissimili, sed minore & graciliore: quasi natura alludere voluisset, isto descripto ad Papaueris cornuti seliquas, & altero ad Argemonæ glomerata capitula, in acutum fastigiata non operculo munita, vt Papauera omnia sunt.

MINOR ANEMONE, CORIANDRI *folio, flore Pulsatille capitulis hirsutis, nec vt Papauer corolla donatis.*

MINOR autem delicatiore caule non dissimili, minutiore folio & diuisura quam Coriandri, valdè quàm hirsutis, & satis rigidis, hirsuta capitula, flore eleganti relinquente multò minora quadantenus similia Rhœadis Papaueris, semine nigro Hyoscyami, radice pusilla superiori haud dispari, quibus si tuberculum adesset, nullæ notæ deessent: ac si non sint Anemones, sanè vix sint vllæ propriores aut illis, aut Argemonæ, aut nouæ putandæ sint, vel suspicandam capite de Anemone duo genera descripsisse Dioscoridem. Quorum vnum radice sit tuberosa, alteram non dissimili Rhœadi, quod videntur inuere verba initiò, deinde confirmare, vbi discrimen ponit Papaueris, Argemonæ & Anemone, huius tuberculi nulla interim facta mentione, cum tamen maximè oportuit: quare fortè idem illi contigit, quod Drabæ radici, quæ alicubi tuberosa, aliubi plana & æquabilis visitur. Idcirco

à Monspeliaceis Medicis veræ putantur, frequentésq; inibi oriuntur in vinetis ac veruactis, præsertim iuxta prædium Præceptoris & harum seduli vestigatoris D. Assatij, qui cum alijs multis opinabatur illam Germanicam & recentiorem Anemonem, stellatis luteis Ranunculi floribus & semine, radice multis bulbilis tuberosis Bulbocastani donatam, speciem esse Bulbosam Batrachij: nam tametsi eiusdem flores interdum albidi aut purpurei sint, tamen nihil fermè habet tota quòd quadantenus præferat Papauer Rhœas: sunt enim folia Geracij columbini aut Ranunculi, cuius vrentem facultatem itidem habet: qua propter illuc nos referẽdum duxissemus, nisi à Galeno memorata Anemone luteo flore nos suspensos sententiæ de hac planta magis quàm certos retinuisset.

An. Gal. Anemo Lutea lib. 2. ἴσως τόπος eadem sit Germanica.

ANEMONES Mathioli.

M. icones. 617. 618. 619.

PORRO cõplures Anemones vt non necessarias, ita parum notis & locis expressas adducit Mathiolus, quarũ partem nunquam vidimus, partem verò bis inculcatã putamus, nempe hîc & in Ranunculis; quas tamẽ vltimas ponit, veriores intermedijs coniectamur, potius quam asserimus: quia ex illo profuso magis quám profuturo picturarum apparatu, nullò aut perparca verborum explicatione, locorũ designatione, & stirpiũ distinctione subnixo, nihil penè certi capere valemus. Vtinam tantus Herbariorum dictator, potius posuisset operam nostro desiderio discendi explẽdo, quam Ruellio, Fuschio, Brasauola, Manardo aliisq; viris meritissimis carpendis cum alibi crebro & falsò tum hîc in Pulsatille & Venti herba quæ apud vulgus complures herbas denotat, Othonnæ pannosa arrosa folia, Solidaginem minorem, Pulsatillem, & alias.

PVLSATILLA, an Syluestris Anemone.

HVIVS comosi & tremuli seminum pappi quia huc atq; illuc vel leuissimo quóq; flatu pultaretur, Pulsatillam barbari vocitarunt, Anemonemq; coniectantes & vertentes Vẽti herbam pleriq; dixerunt: & sanè meritò non multum visa fuit abesse à Syluestri quibusdam doctissimis. Quippè folijs est Anemones tuberosæ, Bulbocastani aut Coriandri, rigidioribus, hirsutioribus, nigricantibus, crassioribus, durioribus, caulem palmarem & sesquipalmarem hirsutum Geranij amplexis, in quibus flores Papaueris Rhœadis aut potius Anemones, quinis & senis folijs purpuro cæruleis, è medio quorum exerũtur apiculi staminãue lutea Aquilegiæ aut herbæ Trinitatis siue trifolij Hepatici, à quorum delapsu se prodit cæsaries villosa, cirris crebribus, & cincinnis calamistratis pennas delicatiores sericeas pulli coloris implexas, aut carminatum bombacis pensum referentibus, cuiusmodi in Caryophyllata, Scotino, & spongia Bedeguari: quibus conditur semen exiguum Asclepiadis: Radice digitum crassa non admodum acri nec feruida. Quare inuerecunda ratione incusat Fuschium erroris Commentator, hanc; recusat quia cum primùm erumpit, emittat hirsuta folia laciniata, quæ acrimonia sint Ranunculi aut Flammulæ: inferius tamen paulò, dulcem saporem radicis idem Senensis agnoscit, non acrem cuiusmodi in caule & folijs: At Dioscorides vult vtramq; Anemonem acrem & acriorem illam cui folia nigra sunt, qualia sunt huius Pulsatillæ, quæ crustas emarginat admotis folijs, quemadmodum de Anemone dicit Dioscorides, qui intro sumenda folia ptisana elixat, quò deponant acrimoniam: ipsa verò radice vt puta mitiore cruda mansa, pituitã extrahit. Flore albidam, pallentem, Mendini montes, & Auerniæ, dant. Pedemontiũ Taurinenses, interdum luteam ferunt: ex Alepo Syriæ rubram etiam habuimus. Non procul Basilea in Heluetia meminimus frequentem hanc cæruleam & purpuream, qua propter qui Risus Apium Dioscoridis hanc autumant, risum potius quam responsum merentur.

Mathe. ico. 620.

RECENTIORVM ADONIS, aut ADONIVM Poetarum, species Anemone, non Eranthemi.

Belgis

Belgis. Brunettekens.

CERTIVS etiam augurarentur, si eximiæ pulchritudinis florem istum vulgò Adonidis vocatum, vel Adonium qui etiam inter segetes passim in Gallia, Germania, & Anglia reperitur, & in hortis coronaria habetur, ad Anemonas retulissent: Etenim Eranthemum cur non sit, diximus inibi, cur autem Anemones sit, & eadem cum Poetarum Adonide videatur, faciunt flores punicei Anemones Galenicæ aut Germanicæ, intenso cruore saturati & aliquántùm nigricando lucidi. Folia, caulis, ramuli, & radices Cotulæ, aut Anemone Monspelliacæ: semen in pusillis oblongis racemosis, Ranunculi longioribus fastigiolis, Asparagi primum pullulantis, vt signanter monuit Dioscorides in Anemone: tota gustu subacri, vnde Monspellienses eruditi pleriq; in Anemones potius quám Eranthemum ducendam voluerunt. Sententiæ quorum fauent etiam è Nicandri Theriaco cõiecturæ, vt qui hanc Adonidis cruore genitum, Anemonem vocent, & Ouidius itidem

Effig. Math. 906.

Eranthemum Dod. Fol. 140.

Cum flos de sanguine concolor ortus,
Qualem quæ lento celant sub cortice granum
Punica ferre solent,
Nimia leuitate caducum,
Excutiunt idem, qui perflant omnia, venti.

Vbi vides Anemonem, & vulgi nomenclaturam, herbam venti adumbratam.

LAPATHI, siue RVMICVM genera.

CVM Paulo superius Lapatij differentias cunctas Atriplicibus & Betis, inserere consiliũ fuisset: Nec tamẽ id aptè fieri potuisset, quod nunc posßumus proxime eas hic adiungemus: Deinde vt quæq; sese offerent simillima, ita proxima serie ad hunc modum erunt collocanda.

LAPATHVM {
- *Oxylapathum pratense, & Paludosum folio acutè mucronato,*
- *Pratense alterum obtusiore folio.*
- *Lapathiolum, siue paruum fontium,*
- *Hydrolapathum magnum.*
- *Hippolapathum hortense,* Patientia *vulgi, & Rhabarbarum Monacherum.*
- *Hippolapathum rotundi folium, Pseudo Rha Recentiorum.*
- *Alterum Rha spurium acutifolium.*
- *Rha* { *Ponticum,* / *Barbarum.*
- *Lapathum sanguineum, siue Sanguis Draconis Recentiorum.*
- *Lapathum Oxalida, siue Oxalis.*
- *Oxalis Gallica rotundiore folio.*
- *Oxalis minima.*

Bistorta. { *Maior* / *Minor* / *Minima* } *Draguntia Plinij quorundam, an Britannica?*

Rha capitatum Centaurij maioris facie, Enulæ folio.
Pulmonaria maculosis Betæ foliis, an Britannica?
Britannica altera Gesneri.
Herba Doria.
Virga Aurea.
Solidago Saracenica.
Tripolium.
Limonium vtrumq;.
Pyrola.
Sanicula altera Primula veris.
Cochlearia cum Frisia & Anglia.
Alisma siue Damasonium quæ Plantago aquatica.
Sagittaria.
Alisma recentiorum, & H. Morgani.
Calceolus Mariæ.
Ophris, siue Bifolium.
Vnifolium.
Plantago. { Maior lanis. / Maior pilosa. / Quinq; neruia. / Rosea. / marina.
Potamogeton.
Folium Indum Dioscor.
Folium Malabatri,
Tembul.
Betre.
Gentiana. { Maior. / Minor Crutiata. / Gentianellæ tres.
Nardum { Celticum. / Celticum alterum.
Nardum montanum cum valeriana.
Helleborus albus. { Flore racemoso albo, & rubro.
Helleborine alba.
Saponaria.
Persicaria mitis.
Persicaria Hydropiper.
Capsicum siue Piper indicum maius, minus.
Balsamine fœmina.
Costus hortensis, vulgo Cocq & Baume, Tragi Alisma.
Noli me tangere recentiorum.
Lepidium Æginetæ, siue Raphanus syl. vulgi Gallorum, & Belgarum.
Raphanus magnus Rusticanus.
Bolbonac siue Raphanus agrestis recentiorum, non est Dioscor. Armoracia.
Viola matronalis.
Viola Mariana, an Medium antiquorum?
Trachelion flore. { cæruleo, albo. } maius & minus.
Campanula hortensis, Phyteuma Mathioli falsò.
Pes Locustæ Auicennæ, siue Rapunculus minor.
Rapuntium maius, Alopecuri comoso flore.

LAPATHIVM ACVTVM.

QVOD Latini aluũ mollire, lenire, exinanire, id λαπάττειν Græci dicunt: vnde Lapathum & ἀλάπαθα, vt quidam legebant, vocatæ fuerunt. Herbæ notissimæ & lubricandi vi donatæ holeraceæ, cuius permultæ sunt differentiæ, cunctæ vbiuis abundè prouenientes: vt est ea quam adhuc hodie LAPATHIVM ACVTVM siue acutifolium vocant. Pratis nusquam defit, foliis Acetosæ nigrioribus, Betę longioribus, angustioribus in caule cubitum & sesquicubitum alto, rotundo, profundè striato, purpurascente, alis pluribus donato, quibus flores muscosi, & semen triquetrum in folliculis Atriplicis, vel Acetosæ concoloribus paribus non dissimilibus. Radix subest pedem longa, vnciam crassa, flaua vel fulua, foris ad lotiones, fotus & linimenta, etiámque, intrò in decoctis vsurpari Officinis solita, totius nomine Lapathii acuti, non reiectis ramulis vel foliis.

LAPATHVM FOLIO RETVSO, non acuto.

NON diuersi generis, Officinæ vocant non acutum, quoddam Lapathium foliis supernè retusis, breuioribus, rotundioribus, iisdem locis circa rudera & areas æquè familiare, ac semine, caule, flore, & radice à superiore vix discernendum: vsu minus receptum, propter superius acutum vocatum.

HYDROLAPATHVM MAGNVM siue aquaticum.

QVIA frequens in aquis, necalibi sponte exiret Hydrolapathũ vocarunt istud, etiam tota facie Hippolapathum satiuum referens: folio nigriore, non dispari, vti neque caule & semine; radice dumtaxat breuiore, fibrosiore, foris nigriore, intus vero rubriore, eóque ad Behen Rubrum ementiendum aptiore; Hanc enim quidem Antuerpiani, & Galli audaculi Seplasiarii ad Medicos vsus sufficiebant, Behen rubro, cuius facultates & notas non minus adumbrat quam Limonium.

PVSILLVM FONTILAPATHVM, & Lapatholum vocatum tenellum.

ISTI etiam aquæ sunt natales, sed non nisi lympidæ & fontanæ, trans quas è fundo exerit cauliculos teneriusculos, laccidos, graciles, non absquè hinc inde filamentis, vt cæteræ aquaticæ, stipantibus & pendulis: folia sunt item admodum tenuia & molicella, nec tamen aquæ innatantia ritu Potamogetonis, sed erecta viridantia ex atro Lãceolæ, angustiora multò quam Potamogetonis, quæ miscenda colligebant sedulò, quidam Pharmacopœi Norbonenses, præsertim Namausi (vbi hæc, nec temere alibi, reperitur) ad vnguenti Martiati nominum & rerum farraginem confusissimam: tuebantúrque semper idem non aliud generis Lapathii miscendum esse illi vnguento.

SATIVVM Hippolapathum latifolium vulgi, & Rhabarbarum Monachorum.

ADEO familiaris notitæ istud est, vt in medicamentis familias ad emolliendum ventrem & olere ad vescendum habeant pleríque horti; alioqui rarò sponte prouenit. Folia sunt Hydrolapatho paria, vel latiora, minus acuta, & rigida, in caule triũ, aut quatuor cubitorum, radice adultiore, flauiore & gustu atque facultate deiectoria Rhabarbarum imitante, idcirco Rheum Barbarum Monachorum, apud quos coleretur & cum vulgo Rhabarbarum putaretur, propter commodum consimile flauam bilem, & serosos humores educendos nequaquàm aspernendum dictum fuit; tametsi & aliud mox hic subdendũ etiam Monachorum sit vocatum Rha.

HIP-

HIPPOLAPATHVM ROTVNDIFOLIVM, PSEVDORHA recentiorum.

PAVCI, & diligentiores Herbarii vt Antuerpienses Pharmacopœi istud colunt, & agnoscunt, quasi multò cognatius vero Rheo Barbaro, quia folio sit rotundiore, & superno ambitu retusiore, propioréque ad Personatam, aut Petasitem, quibus fermè magnitudine æquiparatur, nec tamen maiore, aut ita diuersa radice Hippolapatho, vsuue, aut natura dissimili.

RHA CAPITATVM *Centaurij maioris facie, Enulæ folio.*

MVLTIS etiam abhinc annis aliud Rha ex semine Turcico habuerunt nonnulli, in hortis Galliæ & Flandriæ, quod magno studio cultum, non parum diui inibi perennauit; foliis etiam Bardanæ, sed non perinde latis, longioribus, Enulæ, vel Phlomi, ambitu serratis, & fimbriatis, læua & aduersa superficie virentibus, auersa autem glauca lanugine pullis, caulem rectum sesquipedem & cubitum amplexis, capite fastigiatum, foris squamulis loricato, ac per maturitatem stamine purpureo pleno, cuiusmodi in Cynaris, Carduis purpureis: semine dum circa Iunium & Iulium maturuit; Cētaurii maioris, vel Carthami longiore: Radix etiam fungosior, maior, & Rhabarbaro similior quàm Centaureo.

PONTICVM RHA *Antiquorum.*

RHA *è Ponti flumine cognomine Rha,* RHAVED *Seni è Chinarum India seu Rhabarbarum Cholagogon.*

APVD Arabes & recētiores, duplex radix peregrina nomine Rha designatur; sed quia cuiúsnam vtráuis, stirpis sit, hactenus doctis ignoratur, & numnam eiusdem ambæ sint plantæ ambigitur, paucis & perspicuis resectis turbulentis argutationum aceruis, & authoritatibus; lis ex rerum inspectione & accurata collatione dirimenda. Qui sæpius manibus & ore versarit radices háisce quínque nimirum Rhapontici, Rhauedseni, Centaurei maioris vtriúsq;, & Hippolapathi Monastici, facilè percipiet omnes pariter & vnam quamlibet interse, tum similes esse, tum etiam non parum discrepare. Quod si harum tres istæ indigenæ, nobis tam parum notæ forent, ac illæ duæ peregrinæ sunt, Pontici & Barbarici Rha, facilè quis læuiuscula coniectura addita adduci posset, vt Centaurium Rha Ponticum crederet, atque Hippolapathum Rhabarbaro idem, aut congener faceret. Nunc cum hæc diuersa esse satis constet, nullus nisi apprimè veris argumentis fretus, asserere debet, Rhaponticum idem esse Barbaro Rha. Est enim illud non modo molestum tyroni lectori, sed etiam impedimentum ad simplicium percipiendas qualitates notas, varietates, differentias, & vsum; quin cauillis & ad ostentationem concinnatis sophismatis contrariæ, fermè naturæ res eædem esse probantur. Quippe si quis istud Rha Dioscorideum, nunc postremo cognitum gustu exploret, primùm pauculum amarorem, vehementem astrictionem, glutinosium viscidúmue quippiam adiunctum, acrimoniæ expers, inodorũ, leue, mansu; nõ cuiusmodi Rhabarbarari Croceũ deprehẽdet sed croceoru, tramitum, colorem, atriorem tamen & ferruginem aceto dilutam ostendentem, fractu facilè, adeo vt minutim etiam non attritu in frustula diuellatur; intus neútiquam RHABARBARI colore, sed textura & fibris tenuissimis, longè quam Rhabarbari delicatioribus, à centro inambitum radiatis, colore cinœricio pulloue, ve-
Rhabarbari & Rhapontici discrimen.
nulis trãsuersis pallei coloris. Crassitudo radicis maximæ nobis visę quãta Cētaurei maioris; mediocres pollicẽ æquant: recens laxioris selutioriſq; substantiæ magis quã Rhabarbarum, etiam vetustate cariosum & minus graue. Longè aliud est ab illo quod Mathio. innuit; Anguillaræ Appoliniſq; monitu, nam merito hi cõiectabant; vti res erat, suam illam radicem esse tantũ præcocẽ & præcisam à iuuencula Rhabarbari planta: etenim anno ferme 1561, miserãt copiam istius in Italiã, & Rhabarbarai Pontici nomine donarant: flaua erat grauis & gracilis radix, sed vetustior, & teredenibus exesa, leuior, pallidior, magni tamẽ tunc habebatur, quia in Math. cõmentariis celebrabatur, etiãq; vt asserebãt nõnulli purgabat, plusculũ sumpta, vt videre meminimus Florẽtiæ in Nosontrophi officina; & etiam

etiã Venetijs pleriſq; locis alijs. Quo verò anno 1564. Math. in Bohemia, eius verò commẽtaria prælijs Valgriſianis Venetijs hærebãt Sequinus Martinello doctus & perquã in hac Palæſtra verſatus, iſtum alterum poſtremum fratri Alberto ad Angeli ſymbolũ miſit: quod Medici Veneti nulla nota reclamante Theriacis addiderunt, & ad cæteros affectus in vſum deduxerunt: præſertim Lugduni in Gallia, Medicus ſingularis Daleſcampius: neutiquam purgabat, ſed aſtringebat & duntaxat præſtabat ea quæ de eodem prodiderant antiqui. Sic & Pharmacopœi nonnulli, vt Valerandus Donez inſulanus valde ingenioſus, huius non ſemel fecit, & vidit periculum factum. Cæterùm parum ſolidis pedicis fulcit Anguillara ſpuriam illam Ponticam radicem, quam ſi quis huic noſtræ vellet aptare, longé magis aberraret: hanc etiam cum magna copia recentem habuerimus: (pendebant tamen & in ſingulas vncias ducatum ad Theriacæ compoſitionem Pharmacopœi) ſemper leuiuſculam corticibus craſsioribus, & abſolutis, vti ſupra dictum obſeruauimus: cum potius debuit grauior eſſe recens quàm adulta, aut arida, contra quàm Anguillara putat Raued iſtud purgans. Fruſtra & ridicule faceſſunt negotium, dum quibus ex orbis regionib. aut emporijs Venetias aduehatur anxié anquirũt: nam alijs nauigationibus ex Indijs Orientalibus, ad Septentriones a cœli volucribus & Neptunis Hiſpanis Vliſiponem indeq; Antuerpiam deuehitur: venumq; exponitur dimidio fermè minoris quam Venetijs. Magnus Mathiolus magna proſequitur veneratione, Apollinem iſtum Iambicum, qui æquo animo ferat illius ſalſa & aſperiuſcula monita, nec conuicium in illum regerat, quæ tamen nec laceſsitus in alios doctiſsimos ſolitus eſt congerere: verũ prudenter & cautè ſic fáctum vt ſiluerit: & vt puto ne iſtam Mathioli laternam luſtraret, aut vaſta commentaria ſuis illis radijs Iambicis conficeret, & vreret.

LAPATHVM ſanguineum.

Belg. Draeken bloet, aut ſanguis Draconis vulg.
Gall. Sang de Dragon.

SEPTENTRIONIS hortis ſponte hæc etiam oritur, rariùs in calidis plagis, quam quiſpiam putaſſet Limonium, cùm quia Blitea illi ſint folia, tum etiam quod neruulis, & venis crebribus ſanguineis eadem ſint intertexta: qualia quidam in Limonio deſiderant, cum apud Dioſcoridem νευροσπάς nuncupatum legunt, id eſt, neruea, aut neruis donatam: verum è Lapathorum eſt hæc genere, quod habitu toto ipſo præfert, tametſi nitroſiore guſtu, & Bliteo folio & facie, vel Lapathij acuti anguſtiore, longiore, numeroſo ſanguineis, purpureis, ſaturatis extantibus neruulis, aut venis cruore plenis, quoquouerſum ſparſis, & labyrintheis ductibus, folij fuſcum virorem maculantibus. Reliquáq; omnia ſunt prorſum Lapathij acuti, aluumq; cient iuſculo, aut expreſſo ſucco ſanguineo totius plantę, quam idcirco Draken bloet Germani vocant.

OXALIS, ſiuè LAPATHVM OXALIDA, Acetoſa offi.

Gall. Ouſeille. *Ger.* Sauramphfer. *Belg.* Surkele.
Ang. Sorrell. *Ital.* Acetoſa.

OXALIDES tametſi non perinde niſi nomine expreſſę fuerint à Dioſcoride, tamen quin fuerint Lapathi quartum genus conſtitutæ nulli dubium: nam quod cuipiam minus placere poſſet, ſemen ὀξυμὺς inibi dici, ſic accipiendum, vt vulgò interdum loquitur, acidum ſiue *aigre* cum acri confundens: alioqui cur illi notiſsimum, vt ſemper fuit vel mulierculis, non putemus? & Oxys ſeu Oxalidis vox, non modo folijũ, ſed etiam ſaporẽ connotat, qui acutus ab acie cultrorum proportione & ſimilitudine dicitur, Oxis ſiuè acutus, quibus etiam Lapathum vocatur Oxalis, vt ſane eſt: folijs quippè acuti Lapathij tenuioribus, delicatioribus, & magis holeraceis, ima baſi latioribus, lunatis & pinnatis Spinaciam, & Atriplicem referentibus: caulem multùm ſtriatum, rubellum, ſucculentum

Effig. Dod. 383

am-

ambientibus admodum acidis: radice ex Crocco flauet fibrosa, semen angulosum acutum, in folliculis Lapathijs cæteris non dissimilibus. Vbiq; pratis & hortis quòlibet anni tempore viget, suppetit Officinis & culinis ad embamata.

Oxalis TENVIFOLIA, sinuata Veruecina.

Belg. Schaeps surkel.
Gall. Surelle, ou Oseille de brebis.

PERSIMILI huic, & tanto luxu fabulosis Brabantiæ, Picardiæ, Nortmaniæ, & Angliæ importuna, vt segetes enecet, vires aut incrementum præpediat, fusco purpureo seminum caulium, & foliorum colore solum ipsum operiens. Gustu etiam acida pecori non ingrata, eóq; fortè vocata Belgis Schaep Surckel, id est, Acetosa veruecina. Minor tota & gracilior, palmum & sesquipalmum alta: radice exili & tenella, plurima etiam in collibus quibúsuis squallidis & macilentis.

Satiua FRANCA, rotundifolia repens.

GRATISSIMA & tenerrima in holere hæc in Frãcia Lutetiam, & Aureliam circum: tam hortis ad intinctus ciborum & medicamenta, quàm superiores duæ reliquis regionibus frequens: ac ideò Romana vocata, quia cunctis præferreretur, gustu & accidita te delicatiore. Quámuis & in montibus Gallo Prouinciæ glareosis multa scateat, serpatq; flexis pediculis & cauliculis pedalibus & sesquipedalibus, in quibus folia circinata supernè, pusilla carnosa Soldanellæ, sed reductis, ad imum sinuatis lateribus, aliquantúm pinnatis: semine & flore pusillis non diuersis à superiore Oxalide.

Pliniana Oxis inter trifolia dicatur.

Triplex BISTORTA, quarum vna quæuis asseritur BRITANNICA.

PRIMVM intuenti vtrámuis Bistortam, videntur illæ è Rumicum syluestrium familia, quare & de Dioscoridis foliorumq; comparatione Britannica iudicata fuit. Sed maioris multò commendationis antiquorum Plinijq; elogio Britannica olim fuit, quam hodie sit exploratæ notitiæ. Factum quippè videtur negligentiuscula recensione, fortè & vna immutata vocula, aut sanè labecula in radice exprimenda, quod vsu venit nostra & auorum memoria, vt quam perditam aut ignotam duceremus, vsu tritam quotidiano, nomine sub alio inuulgatam, familiarem admodum habeamus. Quare qui Bistortam nolunt, propter radicem λεπτὴν, id est, tenuem memoratam, neq; nihil penitus dicunt: neq; tamen tantum incommodum adducunt, vt cum cætera omnia exquisitè ei faueant tum figuræ, tum virium signa: cum ipsi nihil æquè commodum, nedum melius, afferant, sit illis illicò credendum: totum quippè disceptationis momentum in radice vertitur: alioqui Rumici agresti adeò est similis facie, vt nõ pauci Rumicem dictitent. μελάντερα καὶ θρασύτερα si vellicant, in Græcula notione trita calligãt: saturiore quippè & quasi purpura nigricante vt in viola quam μέλαιναν vocat, Martia esse folia interiora innuit θρασύτερα nõ pilosiora, neq; enim de pilosis hîc comparatio est, neq; notio ea commoda hîc est, sed rigidiora, hirta, & firmiora. βραχίονα, id est, breuem, sanè videre licet etiam cum Lapatho, aut minoribus collata. λεπτὴν, tenuem sanè, vt non lubet, ita inuitus dico, fortè quod verisimum est: aut illum minoris Bistortæ radicem intellexisse, quæ non admodum crassa est, aut quempiam amanuẽsem, qui breuem radicem legisset, tenuem è crasso mutasse παχεῖαν in λεπτὴν, nempe rei ignarus, ratus id aptius congruere, quia quæ sunt breues radices vt plurimum sunt tenues: tametsi ipsis etiam autoribus eadem excidere possunt errata leuiuscula, humanæ Mineruæ. Vt vt sit, vsus & fructus Bistortæ nequit extorqueri illis, quos viginti annos, eoq; plus torsit Britannicæ sedula disquisitio: qui sciunt ijsdem planè viribus, & longè pluribus, quã quot attribuerit Dioscorides Britannicæ, pollere. Quarũ expensio retinet nos in eadem sententia eo lubentius, quod nullam planè videamus, quæ æquè congruat.

Maior.

MAIOR.

MAIOR enim promit folia, Rumicis acuti simillima, aliquanto minora, nigriora, pleniora, rigidiora, ambitu tantillùm lacinioso, aut alicubi reducto, auersa cæsia, teneros, glabros, pedales exiles, & in summo spicatos flores purpureos Betonicæ, aut Persicariæ, caules edit. Radix nigra, instar contorti, intróque reflexi pollicis digiti manus, intus ruffescens, sapore perquam austero, astringente, quandantenus Tormentillæ, foris fibrosa, nigra. *Effig. Mathio. 946.*

Bistorta MINOR, & MINIMA.

PRORSVM eadem primæ minor & minima, etiam quò loci omnes vnà sponte oriuntur; sed hisce folia angustiora, lęuiora, continuisq; oris: breuiore item implexu conuoluta, minórque radix, & nullis penè fibrillis. Celsi mõtes & frigida pratẽsia has alunt omnes, vt Baldus Veronensis, & colles herbidi multi in Anglia Occidua. Vbiuis etiam colunt horti Pharmacopœorũ efficacissimas omnes ad vulcera effrenè serpentia, & ad fungosos polyporũ in naribus, & palato interiore flagellos absumendos, aqua stallatitia, quæ etiã ad hepaticam sanguineamque resudationem plurimum pollet epota.

BRITANNICA GESNERI & Lugdunensium.

QVE enim nobis primum indicata, ab exercitatissimæ cognitionis Valerando *Donzel* Insulano, vt non parum foliis, & radice responderere videtur; ita plurimum illis astringendi viribus & oris fauciúmq; vel tonsillarũ vlcera iuuandi, defici, haud obscurũ: & vehemẽter amara, atq; nonnihil calida est: Conizæ quiddam odore, & sapore testatur. Magna copia Lugduni etiam ad mœnia, & intra pomœria peninsulę herbidis amœnæ, quã alluũt, & disterminãt duo nobilissima flumina; hinc Rhodanus ab Oriente, illinc Arar ab Occidente, & vocant vernaculè *Ayne*. Caule plurimum singulari, rotundo, duriore, pallente, cubitũ alto: in geniculis folia ima nonnulla emittẽte Morsus Diaboli minora, aut Conizę maioris, Bellidis, nónihil nigricãtia. Flores in pusillis alis summis lutei, circinati, Conizę maiores, sed non absimiles, abeũtes, maturo semine, in pappos: nec semẽ dissimile Conizę maioris. Radix breuis, tenuis, albicans, fibrosa, minor, radice *Succisæ* aut Bellidis par. Qualitates quales diximus, vsum nescimus. Hanc tamen non displicuisse Gesnero & Dalescampio, magni nominis medicis, forte de facie dumtaxat, eandem iudicantibus certum.

Pulmonariã recentiorũ Britãnicã hodie putatam; quia folio, effigie, floribus atq; muco Symphiti est, rectius illic ponemus, & disquiremus, ecquid à Britãnica vera discrepet. *Pulmonaria an Britannica.*

COCHLEARIA duplex, Britannica, & Batana.

NEQVE nescimus, etiã non paucis eruditissimis Britannicã verã visam fuisse, inferiori Germanię, & præsertim Oceano finitimis Frisiæ & Hollandiæ frequẽtissimam, quã Germani **Leffelkraut**, Belgi **lepelcruyt**, id est, herbã Cochlearis siue Cochleariã, à foliorũ circinata, cauáq; rotunditate cochlearis cõuexum intimãq; superficiẽ exprimẽte, vocarunt; Plinióque *Britannicam censuerunt*: quia eodem loci, iisdémque dotibus comperiantur, quas Cæsaris milites trans Rhenum promotis castris aduersus luem illam, & dentium, neruorúmque noxam, edocti à Frisiis colonis experti sunt: vt idem fusius narrat. Verùm cum hæc neutiquam illius Plinianæ descriptioni congruat, & permultæ aliæ sint plantæ aquaticæ, vt Nasturtia & *Sion* Cardamine eidem persimi- *Effig. Hist. Do. 89.* AN BRITANNICA *Pliuij?*

les gusta, nec admodum dissimiles habitu, idem remedii dent, nullum inde certum suppetit argumentum, quo hanc Britannicam asseuerent. Sunt enim folia prima pullulatione oblonga *Pyrolæ*, aut Ophiogloßi, móxque crassiora, & vmbilicata euadunt; & nonnihil caua, Rorellæ *Solis* modo, sed magnitudine Soldanellæ, nonnihil ambitu angulosa, cochlear aliquantum præferétia; floßculis Cardamine albidis, in cauliculis palmum & sesquipalmum altis; per æstatem semen serie gemina, in vtriculis siliquosis conditur, Thlapsi minus fuscum, compressum: rádix tenuis albicans, parum fibrata, gustu acri, herbaceo, Nasturtij, aut Sisymbrii Cardamine.

COCHLEARIA Anglica, Atriplicis folia.

QVI Frisiam Cochleariam antiquorum Britannicam profitentur, cómodius suam opinionem tuerentur, si scirent in Anglia ad amœnissimi Tamesis fluenta, quà Londinum præterlapsus est, etiámque in Bristoiæ sinu Occidui Oceani, quò allidunt per stata incrementa vndæ, aliam esse congenerem, & similem illi, flore semine, & sapore; sed foliis non æquè vmbilicatis, aut cochleatis, potius Atriplicem, aut Lapathiolum effigiantibus, vnciam latis, inque sesquiunciæ, aut vnciarum duarum longitudinē porrectis, crassis, densis, & succulentis, gustu & colore alterius Cochlearię; Radice maiore, vt qualibet sui parte, minus tamen astringente, nec commoda ad ea quæ suæ Britannicæ Dioscorides attribuit: tametsi æquè vt superior, laudata ad Stomachacem, Scorbutum: quibus vehementer afflictos ægros aliquot huius ope iutos vidimus, superiore Vere.

PYROLA à Pyrifolio: LIMONIVM Germanicum.

Germa. Wald mangold, *à sylvestri Beta, cui similis.*

NON defuerunt etiam qui aliā istis similem, superiori, & inferiori Germaniis adeóque vniuerso Septétrioni notā, Britanicam deuinarint: quòd esset foliis Betæ & lapathioli: obi dque Limonium hodie autumant, nomine etiam viriditatis perennis suffragante, Wintergruyn Germanicè, siue hyemis virorem sonante, quippe æterno virore penè atro aduersum Brumæ rugores perstat, montosis syluosis, & frigidis vdis, præ quibus tepidos hortorum recessus, locáque vrbana, & mitiora viridaria aspernit; inque illis quasi inuita ægrotat, ac tandem emoritur. Proinde Chirurgi, Germanici præsertim Theophrasti ni Heluetii, & Lansqueneti, ad potiones vulnerarias sibi de Alpibus finitimis, aut montosis lectam curant, principémq; vnam è vulnerariis ænemis, & vulneribus ferruminandis addunt; Brabantis in Berchem Sylua Antuerpiæ contermina aliísque Belgii syluosis, rarior Italis, & Gallis meridionalibus. Exigua de radice & tenera, subruffa, nonnihil rugosa, caulem dodrantalem & pedalem magnitudine promit, floribus in summo albis, & è medio stamina, apicésue emittentibus, odoris Lilii Conualii haud disparibus: & in imo compluria quina, septena, octonáue folia, rotundiora, minora multò Betæ; Pyro propiora, nigriora, viridiora, non secus ac cunctæ partes siccitatis, & astrictrutionis vehemētissimæ, euidentis frigefactionis. Vnde non desunt coniecturæ quibus sententiam Limonii foueant Docti nonnulli, qui illud prius *Behen* descriptum non norunt; propterea quia minus in pratis, aut littoribus herbidis, totius Oceani Germanici, aut Anglici reperitur.

λειμώνιον. *LIMONIVM.*

Effig. Matheo. 980.

HERBIDVS viror, pratensésque, & palustres natales Limonio nomen dederunt; quasi tu pratensem dicas herbā, aut cū *Plinio* Syluestre pratense Blitū, huius quippe etiam videtur, aut species, aut perquā affinis nigræ Betæ, quā esu etiam sistere aluū Dioſco. autor est. Verùm recentiorū sedulitas complures huic descriptioni aptauit pratenses palluſtrésue plantas, forte non inscitè: tamen nulli congruit magis Limonij & nomen

&

& notio, quam isti pratensi & maritimo recepto : cui folia sunt Betæ nigræ magis affinia : Semen copiosum, oblongum, rufflescens ex cæruleo: flores purpurei, cærulei coloris tenaces: caules tenues, radixq; rubescunt, magnitudine Lapathij acuti, cui totus accedit, & gustu subastringunt, vnde Pharmacopœis ansa porrecta, vt Behen rubrũ nuncuparint, & qui vænum Lugdunum duxissent, alijs quorum in patria, & præ pedibus erat, quasi rarum non paruo pretio & nostro risu distraxerint, vt alias factum diximus, in radice Hydrolapathi. Non nisi locis herbidis, & vdis maritimisue pratis, vidimus, vt Adriaticis & Norbonensibus littoribus vbi maxima copia . Hic magis vt Behen ridemus, quam recensemus: tantum indagare voluimus, quid cæteris discreparet: quæ internotiones, sunt in re herbaria multò vtilissimæ.

PARVVM LIMONIVM Norbonense, Oleæfolium.

HVIC alterum prorsum simile, sed minus multò, inter salebrosa littora, & rupes montis Ceti, & alibi Norbonæ, & GalloProuinciæ saxosis oritur frequẽs, quod Empetri seu fœniculi marini associatur lubens, foliis minoribus Oleæ, aut Myrthi paribus, humi radici proximis : circũ pedales caules, & cauliculos graciles inflexos, cærul is muscosis floribus superioris non dissimilibus onustos, folia lõge minora fœniculum Marinum, siue Empetrum satis exprimunt.

Mathioli Secundum LIMONIVM.

DVO namq; cum appinxerit, nihil distinxit, ac ne quidem monuit, neutrumné, an vtrum esset verum: sed quasi rerum nescius, ne verbo quidem explicat: & tamen certò doctis constat secundi ab illo descripti, flores non ita passim videri inter multa millena plantarum. *Math. 981.*

Τριπόλιον. Littorum TRIPOLIVM.

FERVNT sic vocatum à ter, singula die, mutato florum colore, quod quidem fieri posse equidem iam lubet credere, qui videamus è naturæ Officina multò mirabiliora euenire: an verò fiat, equidem nescimus: illud scimus, in Maris Mediterranei, & Occidui vniuersi penè littoribus, & fluminum ostijs: plantam copiosè prouenire, non ita folijs absimilem Limonio primo : cæteróqui Tripolio exquisitè congruentem, quæ non quidẽ ternã coloris interdiu mutationẽ experiatur: sed quia duplicis est floris, nempè lutei, & purpurei in Phœniceũ, interdum & cæruleum vergẽtis, lutea foliola radiatim asita supernè defluete primum solita, admodum studiosè obseruauimus, partim verò introflecti & purpurea vel albida cerni, relictis interim nonnullis inibi foliolis, & multis staminibus albidis, & purpureis superstitibus, quæ plebeculæ opinionẽ faciũt, ter die mutati coloris: quod idem nonnullis stirpiũ nostratiũ alio cõtingere modo, iamdiu obseruauimus. Scatent hac Norbonica, & Anglica littora, & fluminũ crepidines, quas refluxus, & Maris æstus, inundant vbi fermè nulla alia herba comparet, foliis Glasti aut Limonij, minoribus, dẽsis, leuibus, fuscis, crassis, circa caules sesquipedales & sesquicubitales in summo ramulos diuisos, multos herbæ Doriæ nõ magnitudine, sed nõnulla similitudine, radice etiã crassa, fibrosa, flores medij subterq; lutej & ambitu purpurej perelegãtes, vt plãtavni uersa multũ Asteri Attico mõtano similis florũ exortu & effigie, vt latius monuim⁹ cap. L.ij. de

An sit Damasonium, Phlegmagogum & Cholagogum Macelli empi?

de Astere Attico & alibi : In Turbith diximus esse Serapionis Turbith. Radix depacta fibris crassa, non tamen aluum ciet decocto & succo pota, nec apud nos Gummosa.

Norbonensium DOREA *quasi aurea, quam per peram* DORIAM *vocant, foliis Limonij aut Rumicis, flore luteo Tripolij, aut Iacobeæ : an Theophrasti* PANAX *Chironium & Plinij* PHARNACEVM?

NEVTIQVAM Doriæ duci triremium classis Gallicæ, & Imperatoriæ præfecto, qua si exoticæ huius repertæ laudem verè asserunt Herbarij quidam: cum hæc sit Gallo Prouinciæ & Norbonæ amnibus non admodum rapidis, & ijsdem etiam natalibus oriunda, quibus Limonium, cuius multa similia habét, & inde in hortos Belgij & Angliæ translata fuit, vbi etiam hac æstate, Lódini Morgano nostro creuit: perquàm procera & elegans septenum & octonum cubitorum scapo recto: radix quam pro stirpis magnitudine minor, maximam Helleborí albi æquat radicem : cui etiam compluribus filamẽtis, recta prolixàque sparsis, & habitu toto similis est : à qua, & reliquo caule mox supernè surrigitur numerosa soboles foliorum, Hydrolapathi longitudine, crassis & obliquè extantibus purpurascẽtibus neruis trãsuersim : & quæ valde angusta in imo sunt, palmæ latitudiné, sed media sui partè æquant, virore intenso, rigida, & crassa vt Limonij, aut Tripolij præsertim in summo caule, qui procero homine procerior est, rotundus, sus digitum, Lapathij modo in summo turiones habet variæ longitudinis, quibus' flores Senecionis aut Tripolij marini, in pappos abeuntibus. Sapor, odor, radici & foliis aròmatis & medicatis Angelicæ Syl. & nõ nihil nitrosi, minimè acris. Plurimum hac vtũtur vulnerarij cursores, plurimíq; faciunt quidam Medici : quæ coniectura cæteris congruentibus notis, magis persuadet esse Theophrasti Chironium, Lapathij simile : aut sanè vnum eorum, quæ ad Theophrastum Plinius retulit, vt Pharnaceum.

AVREA

CONSOLIDA AVREA Nemorum, Limonii folio, non Aliſma montanum.

IN Avreliæ Gallicæ ſyluoſis denſiſsimis eſt quæ noſtro H. Morgano perelegans floruit hoc menſe Iunio Londini, radiatis multis in ambitu foliolis; Nardi Montanæ, aut Doronici florem & colorem ſimilem habentibus, foliis nigræ Betæ, aut potius Limonii, atrius virentibus, carnoſis, aliquantùm hirſutis, craſsis, venoſis, Doreæ ſimilibus, amplexis pedales Doronici cauliculos binos, aut ternos; floribus radiatis Doronici, aut Calendulæ, & concoloribus ſcitè pectinatim confertis, & cõmiſsis foliolis, antequam pandantur, eleganti ſpectaculo, radice multis filamentis albidis ſparſa in ceſpitem ſummũ, Bellidis modo: ſapore Mediæ Conſolidæ, tantillum acrimoniæ prodentis, aut Herbæ Doreæ, cuius etiam vires & quandam aromaticitatem æmulatur.

AVREA VIRGA Villanouani, Limonij, aut Coſti hortenſis folij, Doriæ floribus, an Leucographis Plinij?

NEc minus celebris hæc apud vulnerarios Aurea Virga vocata, nec non multum ſimilis ſuperiori; ſed multò frequentior & notior, præſertim Germaniæ, Franciæ, Angliæ, atque cæteris Septemtrionalibus nemoroſis & ſaltuoſis opacis, vbi multò maxima copia. Caulem gracilem læuem, leniter rubentem, cubitalem & ſeſquicubitalem foliis ambientibus imum perſicæ latioribus, tenuibus, tantillũ crenatis, Coſti hortẽſis modo, multò anguſtioribus, & reliquo cauli; qui multos in ramulos diuiſus viſitur, floribus cõfertim ornatos aureis Doriæ, vel Conſolidæ *Saracenicæ*, in pappos diſparẽtibus: radice fuſca fibroſa: ſupernè rubella Coſti hortenſis. Conizæ ſemine, vi aſtringendo efficaci, ſed ſiccãdo multo efficatiore, mirùm quantùm calculo exterendo laudata, atque ſanguini ſiſtendo vlceribus vulneribúſq; cogendis; eapropter perſuaſum nõnullis hodie Leucographin eſſe *Plinii*; qui tamen ſibi notam non modo negat, ſed ne lectam quidem apud quempiam autorem, miratur; quũ (inquit) adeo eſſet vtilis. Et Virgæ aureæ nulla vſpiã linearum veſtigia inſunt, quæ nominis argumento reſpondeant: vires autem non tam ad ſiſtendum ſanguinem intro compertas habemus, quam ad alios affectus admirabilem experti ſumus. *Dodon. 108.*

SOLIDAGO Sarracenica.

CLavdere iungeréue, aut cõferruminare, vulneris labra, conſolidare Barbari Chirurgi dicunt, vnde hæc vocata Conſolida, cognomento Sarracenica; quod Turcæ & *Sarraceni* opinionem magnæ peritiæ, in medicamentis vulneraris præſertim, eſſent apud Europæos aſſequuti. Et ſanè hæc eſt perquàm accommoda renibus, hepati, inteſtiniſq; vlceratis, atq; diſſolutis. Foris verò nihilo ſecius ad vulnera vtiliſsima. Iiſdem fermè natalibus nemoroſis, quibus Aurea Virga, ſed magis vdis & depreſsis, apud *Septemtrionales*: apud vero Meridionales, montoſis vdis, inter Valerianas ſylueſtres fruticat, è radice pluribus & craſsioribus fibris capillata, caulem rectum erigit, trium, aut quatuor cubitorum, rubellũ, rotundũ, cauum, ſecundũ quem totũ, folia Lyſimachiæ luteæ, aut Amygdali longiora, parũ quid crenata: ſũmis alis & floribus palidis virgã Aureã æmulãtur *Dodon. 107.*

in pappos etiam perduntur, vnà cum Conizæ semine. Vulnerariis in hortis viret.

AQVATICA *Plantago foliis Betæ, aut Plantaginis flore Galii albi, Est-ne* LIMONIVM, *aut potius* ALISMA?

Germa. Wasser wegtrich.
Gallis. Plantain d'eaue.
Belgis. water wegebre.
An. Water plantaine.

QVISPIAM possit interpretari dictum ἄλισμα, quia in aquis nasceretur & iactaretur, siquidem ἅλισμ& etiam apud Dioscoridem Maris est allisio, atque iactatio, qualis vulgari aquaticæ *P*lantagini contigit. *S*ed enim Recentiorum satagentia maluit quippiam diuinare, quàm quod certius erat sequi, aut tantisper retinere, dum quid melius obuium haberet. Itáque aquatica *P*lantagine contempta intruserunt Bifolium, seù Ophrin alii, alii verò Limoniũ, nonnulli Saponariam; quidam Calceolum Mariæ vocatum, est qui Epipactidem Hellebori foliis, ac non nemo Commentator, sed Musis plane iratis Botanicis, quæ se vti nos quæruntur delusas, quasi præstigiator quidam, visus aliquid (fastiditis cæterorũ iudiciis) & reiecto Alismate suffeciisse, nihil tãdẽ nisi mutã plantæ vmbrã, ideſt picturã plantę indictę, nescitur cuius, reliquit nobis hiãtibus, atq; aliquid saltẽ noui, si non veri, audiẽdi auidis, & repẽte se subduxit. Cui autẽ animo fuerit, hasce omnes stirpes de veris cunctis notis & accurata collatione expendere, nullã non pocul à Damasonii deliniatione literaria Dios, tũ verò & natura, & facultate agẽdi abesse, prẽterquã vnã istã aquaticã Plantaginẽ vocatã, quę minus istis morosulis placet, quia fortè Græca litera nonnihil labis, aut hiatus perpessa est; veluti vbi στενότερα: id est, angustiora folia habẽtur, idẽ potuit esse significatus, & vocalæ permutatio; cuiusmodi in Helenio, Meo, aliisq; nõ paucis. Quin locis aquaticis, quorũ indigenã facit hanc Plantaginẽ, nusquã gentiũ aliã videas plantã, quæ quicquã ferè aut vultus, aut viriũ expleat: vires si quidẽ perquàm congruunt fermè omnes, verũ Galenus qui legisset, radices huius acres eóq; ædemata discutere; suo more nõnihil Dioscorid. tacitè aduersatur: de cætero verò illi assentitur, séque reliquarum facultatum, vt frangendi calculi, periculum feciſſe testatur: eóque non acrimoniæ, sed absterſioni, calculi expulsionem acceptam fert, quæ de radice verùm esse experimento & ipsi scimus, equidem melius quàm Plantaginis, cuius folia, & radices similes habet; quæ cõferuntur Helleboro: ac è foliis etiam quæ κλάμενα ἐπὶ γὴν: id est, deorsum versus reflexa, vti huius non rarò sunt, καύλους λεπτοὺς ἁπλοῦς, aut vt quidã doctus legit καυλοὺς ἀσυπλους, nõ ἁπλοῦς, sed απλους, id est caules plurali numero, tenues seù graciles, teneros, cubitũ altos: Sic etiã sunt huius ἔχων κεφαλὰς θύρσοειδὴς habens Thyrsi specie capitula, cuiusmodi sanè habet, nondùm explicatis, egressisue floribus, pusillos rotundos acinulos, *P*ersicariæ modo. Tandem ἀνθὴ λεπτὰ καὶ λευκὰ καὶ ἰσοχρῆ flores tenues, albidos, & pallentes adeò congruunt, vt vel hac nota, nulli ignota esse debeat: quæ in nullam cæterarum prorsum superius propositarum, conueniunt.

Vt in Sauaria.

Quidã βοτρυοειδὴς, racemosa capitula.

PISTANA *Magonis, siue Plinii,* SAGITTARIA *aquatica: an Stœbe fœmina?*

PERMVLTIS hæc amnibus ac leniter labentibus in Italia, Gallia, Germania, & Anglia; subter aquas è fundo vadoso, radice multum capillosa, & prolixa, albida, nonnullis oblongis fibris crassis & bulbosis adnatis, pediculos prægrandes, triquetros viridantes glabros exerit: singulos singulo folio donatos triquetro, vtrínque pinnato, reductis lateribus inquè mucronem deficientibus, & prorsum harundinem cuspidatam effigiantibus, cauli sesquicubitali medio læui cauo, molli, ternæ aut quaternæ pilulæ echinatæ Vnedonis, aut Ricini non dissimiles, aut Caricis, quibus affinis videtur: póst florum delapsum, qui terna fœtura prodeunt, totidémque foliolis constant cãdidis, è medio pauca stamina emittentibus, Maio & Iunio in Anglia prope *O*xonium

Matheo. effigie. 1138.

nium, ponè mœnia, in amœnissimis illîc residibus, sed lympidissimis aquis: etiam Londini ad arcis Regiæ vallum, & in Tamesis crepidinibus palludosis gustu astringente: sicco, non ingrato.

SAGITTA Minor.

Varietas { NON secus atquea quatica Plantago, interdũ, multò angustiora foliis, & acutioribus visitur: sic hæc reperitur alis acutioribus, longioribus, latioribúsque foliis, magis vtrinque exhaustis, acutioribus cuspidatis, tota cæterũ minor. } *Matheo. effigie, 1138.*

BIFOLIVM NON EST ALISMA, videtur Ophris Plinii:

ET hæc quod esset foliis Plantagineis, locísque humentibus familiaris, opinionem Damasonii quibusdam fecit: aliis, & quidẽ aptius, Pliniana Ophris dicta fuit; nõ quia superciliis fucandis, aut lenocinio apta comperta hactenus sit, sed à binis vtique foliis vnde διφυλλα, id est, Bifolium dicit Germania, vbi syluosis in pratis, & vdis frigidioribus plurima, caule rotundo, glabro sesquipalmari, cuius ab imo duo sibi vtrinque vnum ex aduerso surriguntur folia Orchis, & Plantaginis aquaticæ, viridantia, & secundum longitudinem neruulis intexta; deinde à medio fermè, summo tenus flores sunt deinceps, vtrinque gemina serie, ex pallido herbacei, muscæ, aut volucellæ plumis exutæ, nõ multum ab Orchii diuersi; radice huc & illuc multis fibris sparsa, facultate nec astringente, vt sit Damasonium, tametsi alia dote vulneribus & fracturis proficua sit, & Alisma & Ophrin aliquantùm adumbret, neutra tamen asseri potest.

Μονόφυλλοι, RECENTIORVM.

ORTVS Bifolii folióque Plantagineo est, etiam Einbladt, siue vnifolium Germanorum nulli opaco luco, vel nemori non occurrens, per Maium flosculos promit albidos, Galli & similiter odoros, vnde acinuli pallidi rotũdi rubelli, dum maturuerint; gustu amaro & ingrato, sed facultate ad neruorum fractus eximia. Folium vnum per initia in imo, deinde semine iam perfecto, aliud se prodit folium minus in summo; vtrúmq; Plantagineum & neruulis donatum est, supernè acutius, & nonnihil ad volubilem accedentibus: cætera prorsum similia Lilio Conuallio dicto, antiquis nõ memorata: transuersim radix gracilis geniculata excurrit.

Recentiorum CALCEOLVS Mariæ, *siuè*

{ *Germa.* Frawenschuh.
{ *Belgis.* Vrouwen schoen, & papen schoen.

PRISCIS etiam pręterita videtur illa floris larua perquàm spectabilis, etiam Plantagineis foliis, aut Bifolii, quam nonnulli Alisma opinati sunt, vulgus Septemtrionalium, Vaxee vrouwen schoen, vel papen schoen, id est, Virginis calceum, vel Sacerdotis crepidam vocitat, à floris effigie, quæ quatuor constat foliolis dilutè purpurantibus, & rubentibus, sui è medio promentibus vtriculum quendam purpureum, intus vacuum, rotundum Fuci, aut Asylonis cadauer, vel Vnedonis caliculos florum nonnihil referens, sed supernè, aut latere vno patulum, instar crepidæ oræ patulæ, quà inseritur pes; foliis Plantaginis, aut Alismatis in longitudinem venosis; radice transuersa, nec altè depacta, nec multũ fibrosa. In Heluetia & Oenoponti finitimis Alpinis opacis, habuimus, *Effigie, Dod. de flo: 77.*

ἀρνογλωσσα PLANTAGO *latifolia leuis.*

{ *Germa.* Wegerich. { *Ital.* Plantagine.
{ *Gallis.* Plantain. { *An.* Plantayne.

VELVTI Ophioglossον, Cynoglossον, sic Arnoglossον, quasi Agninam tu dicas linguam, vocarunt Plantaginem Græci: ab omni memoria peruagatæ notionis, ex vtilitate & feracitate vbiuis gentium penè immensa, cuius varietates & nomenclaturas, foliorum magnitudo, & modus, diuersas constituit.

MAIOR LATI-FOLIA.

QVÆ námque latifolia maiórue Plantago, nulli negata regioni rotundioribus est foliis, & sui medio plenioribus, latioribus, humi accumbãtibus, è radice lateratim fibrosa, candida, & in medio præcisa, siue mutilata; Morsus Diaboli fermè modo: floribus spicatis, caudicellas murium imitantibus, obscurè purpureis & pullis: Semine Portulacæ pusillo, fusco, aut rubigineo.

PLANTAGO Incana.

CVI verò folia incana superficie pubent, rigidiora, crassiora, inquè ambitum humi neruulis magis extantibus refracta: radix crassior, longior, minúsque fibrata, rectioribus, altioribus cauliculis, floribus breuioribus, sed magis sparsis & speciosis, albidis caudatis, Iunio & Iulio defluentibus.

PLANTAGO Rosea.

QVÆDAM autem voluptatis ergò in hortis Belgicis, & Anglis colitur, merita quę posteritati scripto, & icone innotescat: Ei omnia Plantagini maioris similia, præterquàm caulicusus summus, eleganti ambitu, multis foliolis sibi æqua serie mutuo incumbentibus, atque sensim in fastigium cœuntibus, vbi quasi imbricatim, squammatímue sese decussantia folia, vmbellam elegantem, quasi florem constituunt herbidum, vti in quadam specie Primulæ Veris ferme cernere est. Semen è mediis foliorum interstitiis exilit, sed priori simile.

PLANTAGO Quinque Neruia, Lanceola,

{Germa. Spitziger wegtich. / Belg. Hontribben.} {An. Ribbe Worte.}

Fusch. ico. 23.

QVINQVENERVIAM siue πεντάνευρον vocarunt hanc, cuius folia neruuli quinni percurrunt; nonnullis raris per ambitum denticulis, angustiora, rigidiora reductiora, vtrínque lateribus & mucronata, vnde Lanceolam vocant Barbari. Radix, rotundior, breuior, pluribus capillamentis depacta, emittit iunceos anguloſos cauliculos, floribus albidis stipatos, in glomerosis & breuioribus spicis. Sicciore est hæc, & commendatiore dote ad vulnerarias potiones, vnguenta, & hernias: nec minus vbíque obuia cæteris.

PLANTAGO Marina.

Dodo. Icon. 70.

ALIAM Plantaginem putant, Marinam quandam herbulam, foliis crebribus angustis, exilibus, Porraceis, tum colore, tum consistentia; Etsi sæpe littoreis Norbonæ, & Angliæ visa & animaduersa, nullídum certò quænam sit asseuerare licet; nulli tamẽ similior vmbellis, quàm Plantagini, aut Coronopo.

POTAMOGETON, siue Fontalis, & spicata.

σαχύτης. Gal. Essy deaue.

NON solum fluuiorum est hæc vicina, vt eius nomenclatura sonat, sed etiam alumna stagnantium lacustriúmue & torpentium aquarum, aut segnius labentium, earũ superficiei strata, quasi humo viseretur, foliis Plantaginis aquaticæ, aut Betæ minoribus, aut Persicariæ, duriusculis, neruosis, in pediculis à multis flexilibus geniculatis cauliculis caducis, quibus spicati insunt flores Bistortæ, aut Persicariæ similes, obsoleta purpura Iunio & Iulio. Radice flexuoso anfractu excurrit è geniculis, multas propagans fibras, trans aquam fundo immersas, è quo alimentum sugit, vt in Malabatro statim dicetur: gustu astringente siccante. *Effi. Ma. 1137*

Nostrate FOLIVM, *MALABATRVM est.*

NIHIL lubet aut licet asserere de Malabatro antiquorum, quando ex eorum monumentis, Dioscorides prodidit sine radice innatare paludibus: cum tamen nullo vspiam angulo totius Indiæ illius, quæ nostræ ætati multò notior est, quam illis fuerit sua Græcia, comparuit hactenus istud folium, quod nec expressit satis Dioscorides: vnde gemina hæsitandi occasio, primùm notúmne habuerit: deinde qui possit fieri, vllum vt sit folium non modo sine caulis adminiculo, sed etiam sine radice, id est, sine ore: & tamen solitum sit filo traijci, quia odorum, magnum, crassum, & humentis naturæ: id eo solitum filo transui ad siccãdum. Quare satius sit de illo fateri nos nescire quam de Priscis minus bene sentire, aut à nuperis parum gratiæ inire. Illi namq; adeò laxa notione rem signarunt, vt quid capias, nescias: & hi dum vt cumulo fidem faciant, authoritates aceruant, plus porrò quærendum relinquunt, nosq; inopes inter ignotas opes deserunt. Nam quid obstat quò minus vnũ sit è tam multis, præsertim quatuor nobilioribus, illud Malabatrum imitantibus. Quod sit quidem verum, sed eius ortus & natales aliquantum deprauatè tradãtur, vt in Ægarico videre est. Quare id sanè fuerit istud nostrate Malabatrum, iamdiu Arabibus cognitum & hodie Italis medicis vsu receptum, non modo quia in Malabar Indiæ regione cognomine oritur, sed etiam quod propter eximias vires, plus proportionis habet cum plantis aquaticis, quam illa folia Cinnamomi, aut Caryophylli, quibus folium laurinum fermè est. At illud folium crasiusculum cuiusmodi Nymphææ est: fibræ verò secundum dorsi longitudinem ductæ, cuiusmodi Potamogetoni, qui propter figuræ & natalitium similitudinem, nonnullis ineptè folium putabatur: Nobis secus, cum huius folia apud Anguillaram & alios harum rerum consultissimos, non multis abhinc annis vidissemus, quibus adhuc hærebant ligne à pedicelli: & quasi surculi è ramis effracti (quin potius integros ramos meminimus). Cinnamomi autẽ folio & Caryophyllis facies fermè eadẽ nitidus læuor, aromaticus, suauissimusq; odor. Temperamentum, crasis, modus & vsus non ita disparia sunt, & halitum commendant omnia vt Dioscorides Malabatro attribuit, de quibus commodius alibi. Obijcient literatores nobis Dioscoridis verba. FOLIVM AQVIS INNATANS SINE RADICE. An vllum folium, aut oriri, aut viuere sine radice id est, sine ore, queat, quilibet nouit: nam Lenticula, Semperuinum, & etiam Muha, seu Opontia, aut radicem habent, aut quippiam radicis loco. Quin & Lenticulę plantarum minimæ, nec radicellæ suæ desunt, & illis subsunt quædam terræ sordes & quisquiliæ, quibus aluntur & fulciuntur,

γεντιανὴ *GENTIANA maior.*

Germ. Gentziam, Bitter Wrtz.
Belgis & Ang. Gentiane & Felworte.
Gall. Gentiane.
Ita. Gentiana.

VSVS & celebritatis notissima à Gentio rege Gentiana Illyrica, Helleboro albo foliis & natalibus adeò proxima, vt minus exercitatũ eminus eludat: vti nos admodũ inuenes qui defessi & potaturi, cum in poculum vino plenum radicem Gentianæ quam ad *Dod. 223. Fusc. ico. 111.*

ad lassitudinem discutiendam,& apetitum excitandum commendare audissemus. Huius loco Hellebori radicem similitudine foliorum hallucinati immisimus, at penè perijmus. Putredinis hæc hostis infestissima,& veneni mors: Pesti adeò remedium præsens, vt non modo homini,sed etiam brutis incolumitatē tueatur:& amissam instauret,cóq; solita Heluetia plebs istam cum flāmula porcis,& olim Monachis propinare, ne anima in viuo cadauere puteret.

Non nisi in montosis quęrenda sponte exiens Gentiana,quæ alióqui repertu facilis:& frequens,planèfronde & aspectu ante quā floreat,similis Plantaginis,viridātia,aut rubē tia folia, venosis striatum plicis extantibus,è radice crassa pedem longa,intus flaua,sapore perquam amaro:caulem cubitalem,quem summo ornant flores, verticillati,lutei,oblongis Saponarie caliculis,Leucoij semine ruffius,exilius, nec medulosum.

Gentiana MINOR, CRVCIATA, recentiorum.

Ger. Modelgeer & Speerensuch.
Bel. Madelgeer.

Dod.224. HANC DOCTI non pauci Gentianæ speciem faciunt, facie & facultatibus ducti. Locis tamen non ita arduis,ac Gentiana, multa & passim oritur,vti propè Basileam,& Maconium Burgundiæ Gallicæ, depressis collibus inter Chamædrin exuberans. Huius tamen non flores lutei,sed cærulei diluti, radix verò secundum longitudinem tripartitò aut quadripartitò fissa,vnde cruciatam putant, sed folijs potius crutiatim cauli incumbentibus,nominis etymon debetur.

PNEVMONANTE Cordi. Gentianæ minoris species.

Ger. Lungeublume.

Cordus.162. CRVTIATÆ similis aut eadem quæ in pratis etiam montosis oritur,folijs angustioribus,minorib.flore cæruleo Calathi modo, radice fibrosa, neutiquam incisa:à Mathiolo graphicé descripta.In Pedemontanis pratis propè Susani,& Riuoli multá.

GENTIANELLA CAMPANVLÆ FLORE purpureo, Heluetia.

DVAS verò hîc exhibemus, quia nondum descriptæ tamen elegantes sūt.Altera est radice exigua flauescente fibrosa,foliola conferta numerosa,imū caulē ambiūt circinatin folijs Oleæ,aut Plātaginis similia, minimæ Gentianæ colore & modo.Cauliculo vix palmum alto,folijs fermè exuto,nisi proximè florem: vbi minuta bina ternáue visuntur. Purpurascit calathus figura & magnitudine,& colore Violæ Marianæ, valdèquam amara.In Patauinis collibus & decliuibus,vbi viperæ capi solitæ sunt etiamq; in Heluetia.

GENTIANA minima.

MINIMA quæ omnium speciosissima in montibus arduis fruticat,Centaurij minoris modo,quem vtcumq; refert,plurima in celsis verticibus montium qui Dannubio in Sep-

Septentrionem, Orientalem, & Atheſi rapido in Italiam pręcipitante originem dant; prope lacuſtres voragines, & montem Nicolai, puſilla tota, palmo procerior, foliolis, & radice Centaurei minoris, multò minoribus, & modo, ex internodiis geminatim oriũtur: & cauliculos exiles ſtipant; partim ab imo, partimque medio exortos, quorum ſummis caliculus folliaceus Caryophylleæ forma, & floſculus cæruleus, cæleſti atque incomparabili purpura. Amariſsima & hæc, vulneribus commendata, & idcirco conſenſu curſorũ Gentianella dicta, nobis alióqui Centaureo minori, aut eadem, aut æmula.

Ἐλλέβορος λευκὸς. HELLEBORVM ALBVM, ſiue Veratrum.

Germa. Weiß Nieſwurtz.
Gallis. Helleboire blanc.
Italis. Helleboro bianco.
Belgis. wit Nieſcruyt.
Hiſp. Yerua de baleſte.

VDA MONTIVM Alpiúmque iuga, huius ſunt fœraciſsima, præſertim quæ frigidiſsima, celſa, & pratẽſia, quibus Gẽtiana maior gaudet; vti alibi Hellebori ſtipatu & cõuictu, cui adeo ſimilis folia eminus intuẽti, vt non rarò oculis illudat: præſertim cum æſtate cætero prorſum gramine arefacto, vel manſo, vtríque pecus prę amarore (puta) parcat. Radix quamplurimis ſparſa humi fibris, quæ ſupernè medio quaſi trunco, vel nodulo collectæ ſunt, non abſimiles Plantaginis, ſed maiores, cui etiam folia multum accedũt; tametſi maiora, rigidiora, ſtriatíſque ſecundum longitudinem liris acutioribus, & media cœſia eunte linea, mutuò implexu, quaſi tunicę conuoluta, humi ſtrata, partímque amplexa caulem concauum, glabrum ſucculentum bipedalem, è cuius medio, ſummo tenus, alternis pediculis ſurrecti florũ thyrſi hapſíue, Botrys modo, racemoſis floribus onuſti, colore albicante viſuntur. Quibuſdam in hortis Belgicis videre eſt, floribus purpureis: Maximi atque certiſsimi vſus, herba vniuerſæ Europæ ſatis nota, vulgo *Veraure*.

EPIPACTIS, ſiue HELLEBORINE.

NON inde quia ſimilis foret Helleboro videtur Epipactis dicta Helleborinę, ſed propterea quod Helleboris miſceretur, & iiſdem locis naſceretur, forétq; quaſi frenum impræſsioni vehementiſsimæ pharmaci Helleborati: eóq; Dioſcorides ad venenata cõmendat, iecoríque amicam ait: néq; vtri Helleboro ſimilem fecerit conſtat, imo ne feciſſe quidem, non magis quam de neutra Seſamoide. Eapropter quid hîc Commentator harioletur, qui volet videat, & rideat. Eius nos commentitiam Helleborinẽ, quam è Tragio mutuatus fuit, nec talem eſſe docuit, commodiori loco ponemus.

Nec alia de re Helleborinæ vocata fuit, quàm quod illius ſemine Hellebori albo addito vomitus cõmodius cieretur, vti de verbis Theophraſti liquet Libr. 9 Capit vndecimo, vbi Helleborinem iſtius commodi vocat herbulam, vnde nonnulli noſtratem Herniariã autumabant. Semen cuius, ſuccus, & folia, hepatis obſtructioni & renum lapillis, magna dote pollet: quin ſi quid huc facit, minus comperta qualitate ſternutamenta ciet foliorum pollen. Quod fieri potuit, vt mixto cum Helleboro fuerit ſtimuli vice ad facultatẽ proritandam: quemadmodum proditum eſt, antiquos ſolitos miſcere ſalem & acetum, quo celerius exigeretur Helleborus.

Herniaria. Milegrana Centograna.

EPI-

EPIPACTIS, Duplex Recentiorum, siue HELLEBORINE.

AT Recentiores nominis sono illecti, putarunt herbulam Helleboro facie similem interpretandum, eóque duplicem vtrique nimirũ albo, & nigro Helleboro suam affinxerunt: qui si quam præcipites ad asserendum, tam seduli ad inuestigandum fuissent, habuissent ex Theophrast. quo se ab errore vindicassent: Is quippe Lib 9. Cap. 11. huius semen Helleborisimis propotisimisque addi solitum ait, quasi calcar futurum vomitorio medicamento, vocátque herbulam βοτάνην, quare vti dudum monuimus: Helleborine quasi veratrulũ, nõ perinde vt Cardamine à Cardamo simili, dicta fuit, sed Epithymũ, & Sesamoidem, non propter similitudinem, sed propter vsum, Helleborum vocitarunt prisci. Et Senensis arbiter, decernit nobis Epipactidẽ pictam, nec descriptam; vt solet innumeris locis, vtpote aliunde mutuatus, nec stirpem conspicatus: at sicubi fuerit nactus brassicas aut vrticas describendas, vel alienas inuaserit deliniationes, enecat verbis, aut Crambe recocta. Sed rariores, & cognitu digniores, pictori mandat; & illico elogio illo centies inculcato addit, *Est similis prorsus nullis reclamantibus notis*: subditq; non ad nostram cognitionem, sed ad sui ostentationem, non quidem se scire num Helleborine sit; sed tamen Epipactida esse: ridiculè perinde ac si dicat quis, incertum esse num sit Helleborum, sed tamen certum esse Veratrum. Quin etsi quis largiatur illud, nimirum propter similitudinem superius collatã, Dios. intellectum fuisse Helleborum, quis diuinabit? cum nè nunc quidem vti docuimus, Hellebori nigri vsquequáque descriptio congruat. Verùm nos quo consulamus cognitionis auidis vtrámq; recentiorum subdemus, albo affinẽ hîc, alteram commodius nigro Helleboro inferius.

HELLEBORINE siue EPIPACTIS, Recentiorum & Belgarum.

Germa. & Belgis, wildt wit Nieskruit.

Dod. Hist 235. MVLLO propius saltem facie ad album Helleborum accedit, quæ Galliæ, Belgiæque locis, nemorosis, vmbrosis, prouenit: caulẽ rectum, pedalem, inuolutũ Arnoglosi, vel albi Hellebori foliis angustioribus, floribus summũ conuestientibus, albidis, vel purpura obsoleta, medio pertusis, notisque partim luteis, partímq; coccineis distinctis, cuiusmodi in Digitali interiore, quàm etiam repræsentat. In siliquis semen pusillum Digitalis: Radice quàm Hellebori albi fibris paucioribus, variè vagantibus, nigricantibus, duro libro, & amaro.

NARDVS CELTICA, Saliunca.

ITIDEM montosis iisdem fermè Gaudet Celtica, aut potius hodie nuncupanda Lygustica Nardus, nec Gentianellis admodum absimilis folii aromaticitate, ipsóque habitu, quam SELLIGA, vallesii vernaculè quasi Saliuncam dicunt: nec dubium quin sit ea, quam Maronis versus innuunt: *Puniceis humilis quantùm Saliunca rosetis, Iudicio nostro, tantum tibi cedit Amyntas.* Pusilla námque herbula, aliquantum proserpens, deinde se surrigens, cauliculo palmum & sesquipalmum alto, ad quem imum folia cespites summos conflant, exigua tenuia Gnaphalii montani, aut Gentianellæ minimæ, pallida & sublutea, infernè anguста, quà radicis ceruicis squarosæ, aut squamulis tuniceis obsitæ, spicatim digestæ innituntur; subtérque multæ fibræ, fuscæ, villosęque propagines Asari odore, & modo in terram spargunter: acri, amaricante, aromatico Spicam Nardi spirante: in Genuensibus, Lyguriæque Alpinis sterilibus, non procul Sauona vrbe, vnde Genuam lucelli causa ferunt Coloni.

CEL-

CELTICA Altera.

MVLTO elegantior, nec parum similior Gentianæ Cruciatæ folijs, alia nobis reperta est prope Cœnobium quoddã, inter Dei viridarium & Calcaris mõtes, in agro Narbonensi, magni & vulgati nominis. Radice est Valerianæ maioris, paulò minore, geniculis Doroni ci modo distincta, humi strata, acri sapore, erodente, aromatico & amaro, Nardi æmulo, folijs Saponariæ vulgaris flaccidis, ex flauo pallescentibus, senis, septenníue, Gentianellæ adeò cognatis, vt primo intuitu eandem putes. Caulis cùm maximus cubitum altus, mediocris sesquipalmum: flore radiato, aureo, Buphthalmi æmulo. Hanc Rondelletius Nardi Gallicæ speciem esse coniectabat: tunc temporis cùm Cœnobium fortè esset nobis hospitium in illis desitis locis, cuidam è lignipedum Canonicorum dyssuria laboranti, & nostram opem obnixè poscenti, potiunculam ex huius Meiq; radicum decocto parandam iussimus, vrinæq; copiam elicuimus.

HIRCVLVS.

RARIOR multò Hirculus, quem nunquam nobis recens visum fatemur, & lubenter assentimur, gratiamq; habemus de illius assertione, stirpiũ exoticarum peritissimo, Carolo Clusio, qui hunc nactus inter *Spicæ* Celticæ fasciculos, posteritati scitè patefecit, in suis è Garcia Lusitano Medico versionibus.

SAPONARIA vulg. folijs Plantagineis, aut Gentianæ, floribus OCIMOIDIS *non est* STRVTHIVM DIOSC. SIVE ARAB. CONDISI, *de quo in Hippophæsto, & Hippo:*

QVAMVIS permultæ plantæ etiámnum Struthia vocari queant, à facultate vsúq; Lanæ proluendæ, & candidæ faciẽdæ, quod σφόδρα Græci dicebant: tamen nostram Saponariam non esse Antiquorum *Struthium* Theophrasti verba monent: esse quippe esculentum caulem, lanuginosum, & ferulaceum, nasci vbiq; Asiæ præsertim, sponte & cultam, saxosis & asperis, spinosam folio Oleæ inodorã, semine nullo: radice magna, quæ conditur ad proluendas, curandas, & emaculandas lanas: Deinde quia nunquã inoleuit, aut certè iãdiu exoleuit cõsuetudo apud nostrates fullones, lanas radice aut succo herbarum curandi, nescitur iam quodnam illud fuerit σφόδρον. Et sedula plebecula lotorum apud Belgas hodie, non herbis aut succis, sed Sapone, Lanæ primũ carminatæ, Oleóq;, aut Butyro delibutæ, candorem niueum, & sericeam mollitiem conciliat. Nonnulli coniectant hodie Ocimoidem illam, quam Papauer spumeum etiam dictitãt, quia sit folijs Oleæ, esse Struthium: verùm abest à facultatibus, & plurimùm discrepat reliquis indicijs. Hæc verò vulgi Saponaria, quasi quis dicat lotricem, aut purgatricem, tametsi nitrosum extergentémue pressu remittat succum, emundandis pannis aptum, tamen non in asperis aut squalidis, sed secùs herbidas amnium conualles, & depressos apricorum vdorum margines fruticat: multis virgis crebrò geniculatis, teretibus, gracilibus, cubitum, sesquicubitum surrectis, multis binis è geniculis stipantibus, folijsq; venosis, crassis, pinguibus, Gentianæ cruciatæ dictæ, aut Plãtaginis, horsum reflexis, speciosis florum oblongis caliculis Lychnidis, aut floris Constantinopolitanj obsoletè purpurantibus, & albidis staminulis egressis inter quina florum foliola: radicibus multùm diuisis, & sparsis, diu durantibus, quando in hortis colitur Regionum Septentrionalium, vbi non perinde sponte obuia fit. Non igitur sit Arabum Condisi, si non sit Græcorum Struthium: quia hæc duo nomina, eandem designant plantam.

PERSICARIA Hydropiper siue aquatile PIPER vrens.

Dod.ic. PEREGRINA voce Piperis cum vernacula apud Græcos ὑδρωπ, conflatum nomen Hydropiperi fuit, seu tu dicas aquarum Piper: prouenit etenim vbiq; scrobibus aquæ stillantibus in herbidis vdis, in caulibus innumerosis, inq; ramulos diuisis, Persici frõde nigricãte ex virore: è geniculis sinúq; foliorum, & alarum flores Iunio, & Augnsto perm ulti albidi & purpurascẽtes, caudatis spicis, racemosis Bistortæ, aut Potamogetonis, radicibus plurimum fibrosis, semen subnigricans latiusculum minutum acre Sinapi, aut Piperis sapore, vbiq; notissimũ: Gallis *Culraige* vocatũ, vt cuius folia quæ quis podici (honos sit auribus) abstergendi causa affricuerit, inurãt rabiem clunibus, siue vt loquũtur Legulei, culo. Vnam hanc Parascelus ille ter maximus, per aquam frigidam traiectam, quibuslibet vlcerum lancinationibus, & laniationibus remedio summo cælitùs parato fore affirmat: Cui cum fidem habuisset nuper quidã amicus, dicebat illum Apollonij Thianæi apud Philostratum φιλομύθαν aut potius φιλομύθαν furatum fuisse.

PERSICARIA mitis.

Dod.ico.de flor.269. ALTERA Dioscoridi vt verisimile sit præterita, tantópere huic effigie, loco habitúq; toto, vt neutrã ab altera queas discernere, nisi sapore cõuenit: qui planè facit, vt diuersæ sint, nec eædem planè putentur: est namq; is frigidus, siccus, & nõnihil acidus: in folijs superficie media nonnullæ maculæ conspiciuntur nigræ.

CAPSICVM κάφικον Actuarij, siue Caninum Zingiber Auicennæ, Calecutium Recentiorib.

Effi. Dod. 441. & 442. COEPIT nostra memoria ista perpulchra planta adferri ex Goa, & Calecutijs oris in Europam, vbi Piperis vicem explet, & voluptati in hortis, pensilibúsq; vasis apud Gallos, & Germanos est spectatori triplicis differentiæ, non tamen admodũ magni discrimi nis, nisi fructu. Est enim caule quadrangulo, pedali, sesquipedali, fusco, sparso, folia in pedicellis habente Solani, aut Persicariæ, aut Amomi Pliniani: nigrioribus, acutioribus, floribus cãdidis, pusillis, Solani, vel Vincæ Peruincæ, exiguis foliolis, quorum cẽtrum tenet, asteriscus, herbidus, exiguus: deinde siliqua succrescit nitido virore & læuore, per maturitatem rubidæ miniatæ, & purpureæ, oblonga, mucronata, crassiora, coriaceæ, cui insunt multa granula lata, compressa, ex luteo pallida: Iuscula, & condimenta colore croceo, & gustu Pipereo commendat.

Varietas. Vaginulis non disparibus siliquosis, sed minus crassis, longioribus accutioribúsq; rostris, eadem planè, tamen ijsdem in vasis alunt.
Interdum & multò breuiores, rotundæ, turbinatæ, eodem semine prægnantes, Augusto & Septembri maturat.

BALSAMINA fœmina, Persicifolia.

ASCIVIT hæc peregrina vulneraria credita, eandem quam Balsamine Cucumerina nomenclationem, propter easdem facultates, & fructum nonnihil similem. Alióqui stipites crassi, turgentésq; succo Mercurialis habitiores sũt, folia & facies admodum Persicariam vtrámuis referunt, quare etiam hanc Persicariam nonnulli dicunt: tametsi non minus propter vires consimiles & vulnerarias, quales in Persicaria recẽtiores agnouerũt, dicta putari possit. Flores subter folia per interualla penduli, purpurei, diluti, incærulum vergẽtis, Delphinij Cõsolidæ effigie caudatæ, vel Noli me tãgere vocatæ, quæ etiam multùm huic similis: pusilli fructus penduli, etiã sunt Augusto nuclei Pruni vtrinq; acuminati

nati similitudine, primũ viridante, deinde luteolo, & foris scabro dehiscẽte, per maturitatem se men Erui, aut Rapi elidente vix digitis summis tacto, ritu Noli me tangere herbæ.

PERSICARIA Siliquosa, siue Noli me tangere.

INDIGENA hæc montium collium̃que asperiorũ Germanię, & Gallię Sabaudę, quam Belgæ alunt frequens, vocantque vt Germani Spinckkraut, quasi eruptricem siue saliẽtẽ, aut subsiliẽtẽ herbam, propter siliquã, quę teres, gracilis, lõga, pẽdula Chelidonij, semina parua, rotũda, Balsaminæ semine claudit, quibus turget, simul ac tantillùm tangitur in vultũ proximi cuiúsq;, quasi impetu vindicabũda, & se tangi quẽribũda excludit. Idcirco *Nolime tãgere*, vulgus herbariorũ vocat, qua nota & nomine notissima iamdiu. Folia, faciésq; & virgulta Balsaminẽ, Mercurialẽ, & Amaranthũ exprimũt: quare cauendũ ne quis Mercurialẽ putet, eámque in vsus eosdẽ legat, vt nonnulli hallucinati fecerunt: quippe venenatam quidam autumant, prẽstaréque exploratis, quam incerta hacvti monẽt. Tametsi alios ad effectus meritò laudent.

RAPHANVS Syl: Officinis Francis, & Belgis.
LEPIDIVM *Æginetæ, foliis quàm Lauri maioribus, floribus, racemosis Galij albi.*

Lepidium Peperitis. Gal. Passerage.
Ang. Dittammer.
Germ. Pfefferkraut.
Belg. Pepercruyt.

QVAM potuimus aptè ab altero Pauli ex Dioscoride Lepidio minore, siue Cardamantice discreuimus istud pagina 77. ostendimúsque multò vrentius esse, & efficacius illo Democratis carminibus celebri. Perquam notum est istud regionibus calidis, & frigidis, vt Norbonæ, Belgio, & Angliæ, ad decliuia riparum fruticare solitum, plebeculæque Raphanus syl. & *Passerage* vocatum, id est, extrema rabies, propter feruorem igneum, qui etiam testatur hanc legitimũ Lepidiũ: foliis námq; Laurinis latioribus tantillùm crenatis, ex pallido virentibus, Hyoscyami quadãtenus lutei, aut Costi hortẽsis, in flexilibus, ramosis virgis, cubitum & sesquicubitum altis: flores albidos muscosos, Iunio & Iulio edentibus, seménque pusillum: perreptat subter humũ radix, & quotannis noua pullulatione se reparat, ad ischiadicum dolorem efficacissima tusa, & axungia excepta. *Effigi. Matheo. 609.*

Crassa radice, RAPHANVS RVSTICANVS, Lapathii folio, videtur MOLYBDENA *Plinij.*

Sinapi Persicum. *Germa.* Meerretich & Kern.

POTEST HYDROPIPER dici etiam hæc, aquaticis, & substillis pratensibus fruticans, quam multi Lepidium Pauli, & Plinii dixerunt: vt cui sint folia latiora, circinata, serrata, longioráque Laurinis, & rigidiora, viciniora tamen

Hippolapatho, à radice crassa longa, acríque tusa vescendo in condimentis Sinapi sapore. Floribus albidis, Sinapi aut Brassicæ minoribus, in ramulis, secundũ quos hærent siliquulæ Erisimi, aut Rhaphani, cum quo similitudinem quandam habet, eóque vocatus fuit Raphanus rusticanus à Plebecula.

DENTARIA, vel Dentillaria RONDELLETII, *& Norbonensium, ÆGINETÆ* LEPIDIVM *itidem putatum.*

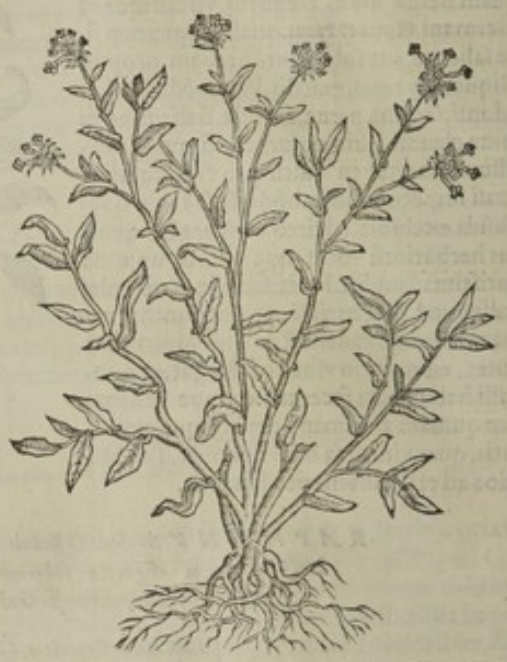

NEc abs re Lepidium quoppiã fecerunt perelegantem istam plantam, Norbonenses præceptores nostri. Fruticat ea passim in Romano, & Móspelliaco agro prope sępes & sata, radice lõgiuscula, caule bicubitali, turionibus multifida, folia ima maioria cauli Isatidis, Drabæue ritu incumbentia, pusillæ violæ modo. Floribus purpureis, dilutis, extremo caulis ambitui confertim aggestis, quibus defluentibus, semina gemmeis, & viloſis hirsutis, & aliquã tum tenacibus pericarpiis includũtur nigra, acri vniuersa planta gustu, & vrentis facultatis, qua tantôpere pollet, vt etiam volę manui vibicem callúmue inurat furuum, aut plumbeum, vnde viros Doctos in opinionẽ duxit Molibdenã esse *Plinij*, aut Lepidium Æginetę. Dentillariam, aut potius Dẽtariam vulgus studioſorum putabat vocatã à Rondelletio, qui vt Pyrethris, aut similibus vrentibus vtebatur, ad rabidum dentium cruciatum placandum; etiámq; in Balneis filius Regis Sapor.

HORTORVM Costus Casiani Basi, Menthæ folio, aut Lepidij.

Germ. Frauwenkraut id est, Herba D. Mariæ.
Gal. Coq.
Belgi. Balseme, id est, Balsamum.
Offic. Mentha Græca, & Sarracenica.

Dodo. 175.

SCIMVS, & hanc quòd feruido esset Costi, aut Lepidii gustu, à nonnullis Recẽtiorum Lepidium putatam, quam Mentham Græcam *Pharmacopœi*, & *Sarracenicam* quidam è libro περὶ δυναμεῶν dicunt vtríque non absque plausibili coniectura: Est enim foliis Lauri, sed interdum maioribus, serratis, viridibus, pallentibus, molliusculis, radice fibrosa, inflexa, & summo cespite sparsa, caule cubitali, floribus luteis Tanaceti: hortis familiaris, & nota conspicua amaritudine, feruoretamen non superioribus inferior. Vulnerariam cursores Chirurgi, & mulierculæ citissimæ opis experimuntur: eóque *Baume* apud Gallos, id est, Balsamum vocitant.

BVLBOSA folliata, Officinarum BOLBANAC, LVNARIA *Græca Recentiorum, non est* ARMORACIA, *siue syl.* RAPHANVS *Dioscori. aut* THLASPI *lati-folium Crateuæ: vt è pagina 75. liquet.*

CVM

CVM hæc in Alpinis, Galloprouinciæ conterminisq; Pedemontij oriatur, apud Flandros verò Francos & Anglos tantum hortis colatur, rectius videntur Bolbanac dixisse Barbari, à radicibus bulbosis, esculētis, oblongis, crassis, longius porrectis, porosis quadantenus Asphodeli, aut Pœoniæ, sed minus protuberantibus, quam Græcam Lunariam, aut Violam latifoliam nuperi quidam. Erutam enim è montibus Alpinis Galloprouinciæ & Pedemontij conterminis scimus, & indidem fortè coli in Flandria, Francia, & Anglia, radicibus exilioribus, flaccidioribus minusq; protuberātibus, sed similibus & sparsis Asphodeli Lutei, aut Leucacanthæ Monspelliacæ, albidis prorsus carnosis, caules teretes, ramis multis donatos, foliáq; pauca promentibus, oblonga, latiora multò quā Violæ Matronalis, virētia, in ambitu parum crenata, floribus, primo Vere, Dentillariæ aut Violæ albæ purpureis, & subcæruleis, post quæ orbes siliquosi, aut folliacei oriuntur, ex triplici quasi membranula cōpacti, pellucidi, semina quaterna aut quina complexi, media nempè dissepiente, candida cuticula sericea ipsa Lentis effigie semina, non secus atq; in Alysso cernitur, vnde PENNINCK Brabanti, id est, nummi florem vocant, & quidam Lunariam. Calido, acriq; gustu est, præsertim semine, sed tamen radices acetarijs, vt Rapuntia, manduntur, nec perinde sunt acres, vt Crateuæ Thlaspi radices traduntur. *Dod. de flor. 26.*

Varietas. Non diu est cum aliam vidimus siccam, huic non ita diuersam, duntaxat tota minor est, & Hyeme perennis viret, durioribus caulibus, breuioribus, floribus dilutioribus, foliis aliquot non disparibus, radice rediuiua.

MATRONALIS Viola, aut Damascena.

Bel. Damas blommen & winter violen, *id est, Hyberna viola.*
Gal. Violes de Damas & Giroffles des Dames, *id est, Matronalis viola.*

NEC consultius faciunt, qui istam similem illis plantam, Marinam violam, Damascenam, & exoticam vocitant, cum in Nitiobrigum montosis & Veganijs syluosis, etiamq; Angliæ in pratis fruticet, vnde horti habuerunt: è radice fibrosa, densa, ampla foliis est Drabæ, aut Erucæ, minus laciniosis, nigris, crebribus, ab imo caules rectos, cubitales & sesquicubitales ambientibus Aprilij, Maio, & Iunio, florum caliculos multos ex cādido purpureos, & rubellos edētibus Saponariæ aut Dentariæ: corniculi siliquarum Synapi sunt, vbi semen acre, fuscum, aut ruffescens, & Erucam, Thlaspi, aut Rapuntium gustu tota sapit, quibus idcirco affinis natura putatur. *Dod. de flor. 24.*

MEDIVM, an sit MARIANA VIOLA?

MINVS mirum etiámnūc Medium esse nullius aut ambiguæ lectionis, cū codices & autores fuerint valde variæ lectionis. Qui namq; cū vulgatis Dioscoridis codicibus, & Plinianis, Iridis folia legebant, superioribus illam maritimam Iridē, cuius vt nouę mētionem in Meo fecimus, & iconem, plenamq; descriptionē in Iride dedimus, statuebant: inter quos præceptor, & D. Assatius, Callotus, atq; Dioscorides Barallius Monspelliēses. Sed nonnullæ notæ magnitudinis & figurę, potius quam virium, refragari visa sunt. At candidissimus Gesnerus, & deinde Italorum doctissimi nonnulli, qui alijs in codicibus, & hos secutis Græcis authoribus Seridis folia haberent, iam plusquam octenium abhinc monebant nos, Violam MARIANAM dictam, vulgatissimam plantam, quam tamen postremo sibi notam seruitor Commētator Cortusij optimi munere gratulatur, Medium, vt si quæ alia planta referre, quorum lectioni & sententiæ nos eo lubentius assentiebamur, quia Iridis syluestris nullius meminerit Dioscorides, nec syluestris folia à satiua, nisi magnitudine diuersa sint, nōnullíq; Theophrastū negasse vllā Syluestrē Iridē extare Matthiolus scribāt. Seridis verò Syluestris metipse atq; Dioscorides meminerint. Violæ autē Marianæ, & Mariæ dictæ à Belgis (qui muneri elegantiæ florū causa, primi dederunt Mariæ Hungaricæ viragini illi Heroinæ bellicis fascinoribus, & incendijs nobilitatæ) nostra etiam memoria, cultu hortensi florū calathis longè speciosissimis tantā mag *Effig. Hist. 129.*

nitudinẽ assequũtur, vt instar calycis aut poculi poturis voluptatis causa, vinũ contineãt. Sunt namq; nolæ oblongæ effigie, nonnullis lacinioſis crenis, cærula hilari interdũ purpurascẽte, interdũ dilutiore, & candicãte, emergentibus ab imo calyce, quibus reflexis, aut elapſis in vtriculi, & florũ basi Rapũtio, aut Trachelio assimili claudũtur: triquetra numero sa semina Acetosæ, colore, & parilitate. Bicubitales caules toti, & alæ hirsutæ, & hirtæ ab imo folia habent longiora, latiora, tunicis hirsuta, rigida minus quã Licopsis, aut Pulmonaria vulgaris Intibj seu Seridi domesticæ potius quã Sylvestris, quæ lacinioſa est. Radix autem candida, tenera, esculenta palmum longa Rapũtij similitudine, vti semen & flores sed duplo maior, nec gustu multum dispari: siquidem in acetarijs Rapuntij modo esitauimus verna quadragena Belgiæ præsertim, & Couentriæ Angliæ, vbi etiam in Syluosis quã plurimis enata, sed minor & strigosior, eò postea incrementi progreditur, cultu in hortis passim, vt longè maior adultior, suauiorq; edendo sit. Calidioribus Italiæ, & Galliæ inferiori infrequens, magis figura ad Medium quam facultatibus alludit, siquidem dulcis acriuscula minime astringens percipitur.

Ἐπιμήδιον. *EPIMEDIVM.*
an Epipetron & Epimetron Plin?

ÆQVE arduum statuere Epimedium quænam sit Planta, & an hodiè nostro orbi Europæo cognita. Quippe perpaucæ sunt plantæ caule donatæ, quin flores, aut quædam eorum rudimẽta ædant, vti Filix, Ficus arbor, & alia nonnulla. Qua de nota si in hisce regionibus nasceretur, facilè cognosceretur Epimedium quod suspicamur, esse Epipetrum, vt Plinius legisse videtur Theophrasto memoratum libro 7. capite octauo (non vt vulgo legunt Epimetrum.) Siquidem saxis, & petris innasci affirmat Dioscorides. Cui si idem vsu venit hic atq; in Bechio, Dictammo, Onosmate, fortè & Cynoglosso, iam facilius accedemus peritiorũ Herbariorum sentẽtiæ, quam non semel super Epimedio (atq; de hac eleganti, & noua quã pictam damus planta) rogauimus. Antequam in fœnicetijs inter cremia enatam sponte, non procul Pistoia, in Florẽtina præfectura vidissemus, virentem dono acceperamus à Ioanne Pomello Veneto Pharmacopœo non vulgaris peritiæ, ad Buccentoris symbolum, qui in hortis colebat, & alicunde è proximis Vincentiæ, aut Patauij agris habuerat. Hac etiam nos donauit clarissimus Bononiensis Doctor, & professor medicus Cæsar Odonus. Viticulis est quasi iunceis, non crassis, sed nitidis, albidis, prolixioribus, tenellis cubiti, & sesquicubiti exilibus nutãtibus, sparsis per summa singuli in ternos, quasi pediculos diuisis, in quibus summis quasi in alis multò tenerioribus ternis pedicellis, terna insunt folia, id est nouẽ, aut decem magnitudine, colore, leuore Hederaceo, sed teneriora, ad Theophrasti Libanotidẽ accedentia, auersa parte glauca vel albicantia, & extrema ora nonnullis denticellis spinosis serratim extantibus: radicem non vidimus, sed ab ijsdem auditione accepimus: iam tum defloruisse semenq; amisisse, viroso odore: & prolixis ambagibus radicem incuruari atq; in latera diffundi, subastringentis, & siccantis gustus esse: etiam nunc postremùm dum literis mandaremus nobis gustantibus folia multum amara, gustu fermè Chamæleæ percipiebantur, per quam rara nec nobis vspiam, prẽterquam in Italia visa.

Et vna cum fructu, florum spem prodigere.

Epipetrum.

Τραχήλιον. *TRACHELIVM, siue Cernicaria & Vuularia.*

{Belg. & Ger.} Halsz kraut.

Duæ

DVÆ sunt præterea quæ non parum folijs,& qualitatibus illas designant, veteribus indictæ,nostra memoria nuncupatæ Tracheliũ,Germanis,Halßkraut, siue Cerui-cariæ, à ceruicibus colliq; partibus vicinis, internis & externis, quibus tumefactis, & vlceratis multum opitulantur: vnde Vularia ab vula etiam dicitur . Maiori harum folia sunt quadantenus Bolbonac aut Vrticę,Hispida,rigida,latiora, ad Imum,supernè acuta & ambitu crenata,Vrticę habitu & superficie:floribus albidis,plurimùm cęruleis Violæ Marianæ minoribus:radice alba tenera Rapũculi in acetarijs apta ieiunio Verno præsertim. *Effi. Dod. 127.*

TRACHELIVM, minus.

MIMORI CERVICARIÆ,ijdem natales squallidorum marginũ,& Montium Pratorum Germaniæ,& Angliæ Occiduæ sunt:Caules breuiores,folia item aspera Rapuntij aut Saluiæ,pilosa,flores densi pulcelli superioris sunt, Rapuntij sapore, primóq; vere acetarijs etiam adduntur. *Effig. Dod. 127.*

Varietas. Quandóq; in Maritimis,& cliuosis aridis quædam non absimilis,Ceruicariæ maioris folijs,leuiora minus rigida,aut ambitu dentata,in breuioribus caulículis,quibus subsunt radices latius vagantes albidæ. Flores Iunio & Iulio,nolis pusillis purpuræ languidæ.

Nostrates CAMPANVLÆ duæ hortenses,Persicifolia laciniosa,flore volubilis,an ? IASIONE Theoph ?

OBLONGA,angusta,& obscurè virentia folia,imum caulem cubitalem, atq; radicem stipantia sunt caules recti in longitudinem striati in quibus totis insunt florum calathi,vel nolę Cæruleæ,albidæ,cæruleis etiam vel albis explicantibus sese nonnullis staminibus,ambitu constantes & quasi vnico folio , sexangulo, idcirco putatur meritò Theophrasti Iasione:capitula insunt foraminulis peruia,quod imposuit Commentatori Senensi,qui idcirco illicò putauit,& sanxit esse Phyteuma. Horti voluptatis causa habẽt, tametsi in olere mandi queat. *Effi. Dod. 130.*

CAMPANVLA Minor.

EADEM sponte propè scrobes,& sepes prouenit:multò minor,caule breuiore : folia sunt ad imum strata rotundiora,& volubilem viarum propius accidentia, flores purpurei, & radices exiliores.

RAPVNTIVM paruum,vulgò Pes Locustæ Auicennæ.

Gal. Responce petit.
Ger. Klein Kapunitzlein.
Bel. Cleen Kapoucellen.

QVEMADMODVM propter radices & vsus non valdè dissimiles, antiqui Bunium, id est Napulam à Buniade diriuasse videntur,sic ætas sequuta iam inde ab Auicennæ temporibus Rapuntium siue Rapulum istam vocauit:siue quia putarit plebecula eãdem aut congenerem,siue quia ad vescendũ, & ad aspectũ, Napum aut Rapulam præ se fert radix:Est enim pollicis lõgitudine & crassitie Rapi in morem,aut Raphani oblonga,& medio sui nonnihil ventriosa : sed multò minor pellucida, candida,tenera,acetarijs vernæ Quadragenæ longè quouis Rapo aut Raphano delicatior. Inter namq; primas,prima tũ erumpit,folijs Oleæ,Gentianellæ,aut Campanulæ hortẽsis breuioribus, in caule gracili,nec huic dissimili flores cærulei quatuor foliolis,vt Lini,cõpacti sed reflexis campanulę modo : semine in oblongis theculis pusillo . Non modo hortis & satis familiare vbinis, sed etiam syluosis & sepibus tum frigidarum, tum calidarum regionum. *Dod. 412.*

RAPVNTIVM maius Alopecori comoso flore.

Dod. Hist. 412 MINVS istud obuium multis locis, nec nisi montosis aut alsiosis pratis, & cõuallibus, vti sunt Mindeni, & Norbonæ Aquitanicæ vicinis pinguibus, etiam Belgij & Angliæ numerosis. Figura, radicéq; maiore Rapuntium imitante, & comoso flore purpureo cæruleo multum diuerso à Rapis, Napis & minore Rapuntio. Folia enim per initia latiora imò, supernè acuta Hederæ, aut Trachelij, sed longiora in caule recto, pedem sesquipedemq; alto, gestante densum comosúmq; spicatum, ex corniculis crebribus in quatuor foliola supernè dehiscentibus, Melampyri florem cæruleum purpurantem, iam glaucum, iam pallidum. Iulio, & Augusto theculas relinquente rotundas, Rapuntij marsupiolis non dissimiles, vti & radix non dissimili gustu & figura est, vnde dicta videtur Rapuntium, tametsi neutra inter Rapos collocanda.

- Leucoium
  - Album,
  - Purpureum,
  - Luteum,
  - Marinum { maius, minus, } purpureum.
  - Duplicato flore.
- Lychnides
  - Agrestis.
  - Agrestis altera.
  - Agrestis multiflora Anglica.
  - Coronaria.
  - Lichnis Chalcedonia.
  - Marina Anglica.
- Ocimoides siue Ocimastrum.
- Ocimastrum alterum.
- Ocimastrum Valerianthos.
- Ocimoides repens Poligonij folia, flore Saponaria.
- Lysimachia
  - Lutea.
  - Pliniana forté.
  - Siliquosa, filius ante patrem: eiusdem gemina varietas.
  - Cærulea hortensis.
- Coniza.
  - Maior Monspelliensium vera.
  - Media, quæ Calaminthatertia Fusch. vulgo geel Wynte.
  - Minor Monspel. Fusch. Media.
  - Minima.
- Aster siue stella Attica.
  - Monspelliensium aureo flore.
  - Italorum fruticosus, luteo Oleæ folio, Conizæ facie.
  - Aster minor Monspel. Tripolij flore, medio purpureo, Linariæ folio.
  - Aster Montanus duplex pragrandi Conizæ aut Helenij flore.
- Glastũ siue Isatis.
  - Satiua.
  - Syluestris.
  - Luteola.
  - Vaccaria.

λευκοΐον. LEVCOION, VIOLA alba.

Bel. Violieren. Ang. White Gillouer, or stocke Gillouer. Hisp. Violetas amarithas, seu violetas blãquas

Ger. Weisz garden Viele. Gal. Violiers blancs. Ital. Viola bianca.

Violæ

VIOLÆ nomen ἀπὸ τοῦ ἰέναι, quasi ire, aut prouenire, aut primum prorũpere dixere: Veris námque præuia viola, & Lutea *Keiri* dicta, quarum capti venustate, & fragrantia, vt vsum ad coronamenta sic nomen commune sanxere, posteáque magis consuetudinem, aut florum similitudinem, quam rationem sequuti, multos & varios flores Violas nuncuparunt. Idem nomen variis atque longè diuersis plantis inditum: quippe apud Theophrastum Viola est bulbosa, nigra & alba: quas nos suis quãque locis exequuti sumus. Hic vero Leucoium speciem dumtaxat leuiter perstringemus, quæ non à florum albedine, sed foliorum canitie, cinericióue colore dicta alba videtur. Etiamnum hodie, vti Dioscoridis æuo, vulgatissimæ cognitionis illa triplex è floribus varietas: vbiuis propemodum gentium. Ditissima peræquè omnium florum fœtura. Sed alba & purpureacærulea non nisi satu. *Effig. Mathiol. 876.*

LEVCOIVM LVTEVM, *Keiri Arab.*

Germa. Geel garden veiel.
Ital. Viola Ialla:
Gal. Violes de muretz.
An. Waile Gyllofer.

LVTEA verò parietinis præsertim, etiam sponte læta floret & vernat, Februario & Martio, hæcque vt frequentior, & odoratior, ita nõ parum vtilior Medico vsui, cuius semen etiam efficacissimum compressum in siliquis, sed minoribus multò, atque Erucæ syluestris paribus. Folia etiam angustiora, virentia Ligustri, vel Phylereę. Caules sarmentosi, recti, complures, radice lignosa, fibrosa cõmissuris & rimis parietum incuneata. Hic in Anglia vti pleráque alias Natalitiis Christi sæpius floribus luxuriantẽ vidimus, etiã hoc anno: non tamen perennat. *Effig. Mathiol. 877.*

SVI similis & vnà dumtaxat, quæ plurimum albos, sæpe purpureos, interdum, præsertim anotina flores, exoleti coloris in cæruleum vinaceũ languescentis fert: Cornicula quanta & cuiusmodi cornuti Papaueris, geminũ item seminum ordinem, membranula secundũ longitudinem intercurrit. Folia accedunt ad Calendulam albicantia, è radice lignosa: Hæc non perinde feruet gustu. *Varietas.*

LEVCOIVM MARITIMVN *Maius.*

SED Maritima, quæ plurima Mediterraneis Norbonæ littoribus, rarior multò, Thlaspi gustu & sapore videtur. Flosculi æstate quaternis foliolis dilutæ purpuræ: siliqua & semine similis, sed folio ad Cichorij, vel Erucæ modum diuiso, crasso albido, cócolori, & pari hortẽsis.

LEVCOIVM MARINVM, *minus.*

IISDEM locis non raro pusilla duplóque minor oritur, & ab hac differre videtur: vti Thlaspi minimũ, à mediocri: vehementius tamen acredine vellicat linguam.

LEVCOIA DVPLIS FLORIBVS.

MAN-

MANGONIO holitorio repetitáq; crebriore transplãtatione, tum lutei, tum purpurei, flores magnitudinẽ luculentam assequuntur: multiplici singuli prægnanti foliorum fœtura, Rosam moschatã æquante: Sed vti viola Martia floribus donata, semine orba fit.

ΑΥΧΝΙΣ. LYCHNIS Coronaria.

Ger. Kræwen Koslin, Marien Koslin, & Himmel Koslin, siue Cœlestis
Gal. Oeillets, & Oeillets Dieu. Rosula.
Bel. Christus ooghen.
An. Rose Campion.

Iouis flos Theoph. non Phlox, siue flammula Plin.

CERTVM liquet de authorum monumentis & comparatione cum Rosæ, Violæ atque Anthyrrhini floribus, flãmeo colore, lucidáue, aut sanguinea, purpura fulgentibus, dictas fuisse Lychnides, quasi lucidos luculẽtosúe flores, qui elegantiæ illecebris in coronamenta venerint. Eiusmodi est Viridariorũ deliciæ lectissimus flos, Ocellus vocatus, Gallice *Oeillet*, Christus ooghen Flãdricè, cuius tres quatuorúe numerantur differentiæ: quas omnes huius arcto notionis ambitu cõplexi sumus: Satiuę radix fibrosa, longiuscula, folia flaccida, crassiora, tomentosa, vti Æthyopis, magnitudinẽ Leucoii, vel Saluiæ æquante. Incani item caules surrecti, teretes, geniculis atque ramulis pluribus donati, qui singuli, flores explicant, è calycibus Pseudomelanthii æmulis, Rosea purpura rutilos, atque nitore flammantes, oculorũq; aciem interdum perstringentes, Pyropi, aut lapidis Lychnidis modo, vnde nomen vtríque cõmune fuit. Hæc vt omnium pulcherrima, ita colitur sola, eóque flores adeo confertos & ingeminatos fert: vt semine postea orba sit, exhausta nimirum formæ vi, & pabulo in florum cõmodum absumpto: cuiusmodi in Viola Martia exemplum videre est. Haud dispar natura earum quæ ruri, interdum sponte oriuntur, aut in hortis negliguntur. Præterquam quod floribus candidis paucioribus, minoribus, & semine donantur.

Varietas.

LYCHNIDES SYLVESTRES.

AFFINES etiamnum tres, quarum duæ passim secus satorum sæpes exeunt: radice non ita magna, gracilioribus, ac paucioribus, tum cauliculis, tum foliis, & mollioribus, nec perinde tomentosis, sed ex pallido herbaceis. Alteri flores rubelli dilutioríue Rosæ, alteri vero niueo candore renident.

Ang. *Doble Rose Campion.*

Varietas

MVLTIFLORA.

TRANSVECTÆ vtriúsque in hortos cultu adeo flores fœtura luxuriant, vt maximum Affricanum florem, vel Rosam æquent, aut superent.

LYCHNIS MARINA, ANGLICA.

ALTE-

ALTERAM quam hic pictam damus, in aggeribus maritimis Vectis Insulæ Angliæ, totóq; illo littore frequens. Herbula est ab ima radice multis folijs cincta, crassis, minoribus, & angustioribus quàm Portulacæ Marinæ. Caules creberrimi, flexiles, humi fusi, cubitales & sesquicubitales: in quorum summo calliculus albus Ocimastri, aut Lychnidis est, cui hærent flosculi candidi perquàm elegantes, Ocimastri non dissimiles, apiculis intus nigris. Semen in folliculis fuscum Lychnidis, aut Ocimastri. Salso est gustu, non tamē insuaui, esu tenera: non nisi inter silices & Brassicas marinas quà ferme vndæ alluunt enatam videas. Floret mense Iunio, Iulio, Augusto, & Septembri.

LYCHNIS Chalcedonica, siue Constantinopolitana miniata.

FACILE harum pulcherrimam elegantia prouocat, aut superat florum deliciæ planta Chalcedonia illa, cui florem Constantinopolitanum nomen indiderunt. Huius radices exiles, fibrosæ, aliquantùm acres, caules exerunt numerosos, teneros, graciles, geniculis & aspredine cinctos, è quibus singulis folia bina, quadantenus Syluestris Lychnidis, sed nōnihil viridiora, hirsutiora, & asperiora, semen in cauliculis oblongis nigrum Papaueris Rhœadis. Flores in vmbellis radiatis, latiuculis concinnè dissiti, & minio purpureo, rutilo fulgentibus, viuidioribus, quàm in Martagone vel Canna Indica, adeò vt quia inodores sunt, isti coronarij omnes, proindeq; florum voluptate duntaxat asciti, merito hic Lychnis multò omnium pulcherrima sit habenda.

OCIMOIDES siue Ocimastrum, Jacea alba Monspel. Herba Tunica Gordonij.

NON tantùm propter foliorum cum Ocymo similitudinem, sed etiam adeóq; multò aptius ob vires aduersum viperinos morsus exploratas, cui maximè confert Ocimum, Ocimoides, aut Ocimastrum vocasse videntur. Cuius non parum plenè omnes explet notas ista planta vulgatæ cognitionis, quæ nusquam non inter segetes, & viarum marginumq; gramina vberè luxuriat. Radix alba crassitiem digiti æquans, tenera nonnullis fibris sparsa: exiles rectosq;, nonnihil hirsutos, cubitales exerens caules, per interualla geniculos habentes, è quibus singulis folia maiuscula Ocymi, aut Lychnidis syluestris hirsuta bina, & plerumq; quaterna, nouis succrescentibus binis pusillis, in summo ternos, aut quaternos follioſos calyces ventriosos supernè angustos fert: vbi semen fuscum Pseudomelanthij, flores Lychnidis syluestris albi.

SPVMEVM Papauer vulgò, est Ocimastrum alterum.

NEC minore prouentu, nec alijs locis oritur hæc, vulgò Norbonensium notissima, & propter spumeam sputeámue asperginem, quæ non rarò albicans foliorum & geniculorum finibus insidet, spumeum Papauer putata: superiori Ocimastro admodum similis, cunctis sui partibus, sed caules leues nitidi hirsuta, ad Tunicem magis accedentia: vnde nonnullis practicis vt Gordonio, Tunica herba dicta, radix nec folia fractu facilis, nitida & pellucida magis.

Behen album seu Polemonium Belgarum, neutrum tamen verum.

Ocimastrum

Ocimastrum Valerianthos.

Narcissus Virgilij & Columellæ forte.

LONGE hac floribus pulchriorem, alioquin folijs, caule, & facie non ita dissimilem, alunt herbarij Belgæ: radice tamen aliquantùm crassiore, habitiore, & magis tereti æquè alba, odoratiore. Longiora, maioráq; aliquãtò tum folia, tum caules sunt. Flores verò creberrimi, elegantissimi affatim in muscarijs propendentibus, & ex pusillis caliculis oblõgis congesti, Valerianæ partim, & Iasmini. Vnde illîc Valeriana Rubra vocatur. Purpura namq; diluta nitent flores, Iunio exeunte. Vnde etiam Rubrum Behen vocitarunt idem: non nisi in hortis pensilibúsq; puluinis, & figlinis enatam vidimus.

Valeriana rubra Belgarum.

OCIMOIDES REPENS. Polygonifolia, flore Saponariæ.

NON modò Taurinensium ad Padum collium vmbrosis, Syluosis, & iuxta sæpes hæc frequens oritur, sed etiam Seuenæ Veganij herbidis, & vmbrosis marginibus, secus riuulos & fluenta proximè Asarinam in saxorum commissuris. E cauliculis gracilibus, geniculatis, reptantibus, teneris, flexuosis Alsines maioris, folia exeunt bina, iuxta geniculos Oleæ syluestris, Myrthi, aut Polygoni, sed paulò latiora. Flores verò in caliculis oblongis Saponariæ concoloribus, multò minoribus: radix exilis, vsus hodie incomperti & neglecti.

λυσιμάχιον καὶ λύτρον *LYSIMACHIA LVTEA, siue Salicaria.*

Gal. Perçe bosse. Sousy d'eaue. Corneille.
Ger. Geel Weidrich.

HVIC laus nomenq; à pugna dirimenda, id enim est λύειν τὴν μάχην, certamen dirimere vel pacẽ componere, quod nominis Reginam etiam Lysimachiã imposuisse dixerunt. Est tamen ea plantæ vis, vt etiam belluarum animos feroces, & mutuos hostiles congressus pacet. Faceret vtinam rerum arbitra, & hera Prouidentia, vt quàm nota est hodie herba Lysimachia, tam esset nobis copia illius cœlestis Lysimachiæ, quæ est Paracleti interpres, & alumna pacis gratia, qua rabies, & rerum humanarum æstus, atq; insania plusquã Cerberea, ad lenitatẽ perpetuumq; perennis amicitiæ fœdus, reducerentur. Tametsi tres posteritatis sedulitate animaduersæ sunt Lysimachiæ species, Dioscoridi indictæ, tamẽ vix vlla earũ vsu hactenus recepta fuit. Eapropter lutea notissima, vsúq; frequentior. Messibus flores luteos elegantia visendos, in ramulis, Hypericonis modo edit, inodoros, multos, cõfertos, folia autẽ frondis Saligneæ, aut *Persicariæ*, pallentia, in caule bicubitali parum anguloso, geniculato, quaterna ternaq; sibi ex aduerso sita. Radix cespite vagatur, latius sparsa, editq; teneram sobolem purpurascentium turionum. Semen rotundum Coriandri, pallidum. Marginibus hæc & ripis minus vdis, atq; mersis, quàm reliquæ tres aquaticæ. Vbiq; Angliæ, Galliæ, Germaniæ, peruia, quã Officinæ multam ad gargarismata, & parulides exesasq; oris inflammationes vsurpant. Gustu astringit & desiccat.

LYSIMACHIÆ forte Plinianæ.

SVNT qui Plinio mentionatam Lysimachiam diuersam illi specie arbitrãtur, quippe qui flore purpureo, & odore graui eas discreuisse videtur: earũq; vnã proinde innuisse, quæ nusquã emersæ conspiciuntur: è riuulis pigris, & palludosis lacunis, floribus, spicatis, intẽ sẽ purpureis, palmum & sesquipalmũ longis, è Sertis purpureis semine concluso in angustum deficientibus, Viticis aut Lauendulæ ritu. Caules geniculatos, & folia Luteæ similia, aut Salicis angustifoliæ sunt, ex interuallis bina subpurpurea. Radix maior quàm Luteæ, & similiter turiones, quotannis teneros promẽs, lignosa, nigricans: nõ tamẽ odore tetro. Quare tametsi non magni nostra referat cuia sit *Plinianáne* an Dioscoridea, tamen subodorari quiuis queat, Pliniũ non aliam interpretatũ, à Lutea. Sed πύῤῥον, siue purpureũ vertisse, aut πόῤῥυρον legisse: & grauem odorem habere, quod quando adoletur, verum asserit Dioscorides.

LYSI-

LYSIMACHIA Siliquosa, Filius ante patrem.

EST etiam vulgatior hæc à siliquato fœtu præcoci, qui auctu & incremẽto florũ eruptioni anteuertit, quasi proles parente prior, Filius ante patrẽ vocitata. Non aliis hęc natalibus, sed multò vberiore & variato prouentu oriunda, caule & foliis haud diuersa, nisi quia angustiora & leuiter crenata. Flosculos foliolis quaternis constantes purpureos, patulos: Geranii colũbini, quibus quasi caliculus foret, subsunt teretia exilia & longiuscula cornicula, quæ semine perquàm minuto Conizę, aut Dentis leonis, vnà cum papposis inuolucris, dum siliquæ hiulcæ & bifidæ disparantur, perduntur.

Varietas

HVIVS filii ante patrem in Belgio, sed in Anglia facillimè, varietas duplex obseruatur, non iisdem tamen locis semper, attamen vmbrosis, saxosis, aut minus vdis. Frequentior est omnino folio, siliqua, caule iisdem, sed magnitudine inferior, & tenera adeò, vt vix siliquam florémq; fulcire queat. Flos verò propius Caryophylleam Tunicã dictam, paulò minorem, rubeum exprimit.

ALTERA varietas cernitur in floribus, pallidioribus, quadripartitis, angustioribus foliolis, ex aduersa cruciatim, aut decussatim asitis, in parili siliqua, cui cætera omnia subsunt similia.

LYSIMACHIA CÆRVLEA hortensis, Veronica Recta quorundam.

ET hæc non absimilis folio, Filii ante Patrem, aut maioris Veronicæ, sed longiore, crassiore, sed tota minor, cubitum & pedem alta, & quasi ex vtraque Lysimachia mixta: ramulos in summo spicatos, floribus cœruleis, nitidis Teucrii, Germandreæ, aut Lauendulæ longioribus: pluribus exiguis marsupiolis contentum semen minutum: exigua & fibrosa radice nititur. Rarior hæc etiam hortis: Londini hoc anno Iunio & Iulio floruit in horto H. Morgani nostri: Belgicis etiam syluis dicitur crescere sponte. Parcior, aut rarior harum omnium vsus, prẽter quàm Luteæ, vti dictum.

CONIZA MINIMA sive Pulicaria.

IN quadruplici differentia est Coniza, quarum Media & Minima vbiuis Galliæ, Germaniæ, & Angliæ locis lacustribus, & humentibus aruis multa. In *Benardgreyn* ara & fossis, altero à Londino lapide fruticat minima, inter Camęmillam Romanam, inter & Pulgium Regale: sesquipalmum caulibus superat, multis alis donatis, hirsutis, pullis vel cineritiis, rotundis, rigidiusculis, quos folia ambiũt ab imo crebra, incana, & Phyli Thelegoni fermè paria, aut Gnaphalii vulgaris, quem habitu & colore tota refert, sed maiora multò & obscuriore obsoletioréque lanugine. Flores rotundi, bullis Agerati vel Tanaceti, sed minus vegeto colore & cõpresi, quibus elapsis semen subest Anthemidis, acerosum minutũ: exigua lignosãq; radice, minime omnium hæc glutinosa, minúsque quàm Media fœtida, quam dumtaxat vestigio olido testatur.

MEDIA.

EODEM loci secus Regiam viã atq; humentes scrobes, Media illi prorsum similis, sed duplò maioribus foliis, crasis, densis, virentibus, asperis, rigidis, squallidis, caulẽ bicubitalẽ & alas multas ambientibus, ima falcata, basi Glasti Dentillariǫue modo. Radiatis floribus, luteis, Chrysanthemi, aut Buphthalmi, semen haud disimile, radix pusilla, halitum virosum, & quiddam Cimicum, aut fœtidę Cotulæ efflat. Parum aut minus multò quàm maior, & minor glutinosa.

CONIZA MAIOR Vera.

SED maior tępidiore Austrinóq; cœlo & aëre maritimo oblectatur, cuiusmodi est Hetrurię inter Florẽtiã, Aquaspẽdulas, & Romã, atq; Nitiobrigũ in maritimis Venetis & aruo-

marginibus Lunellę, Maſsilarges, Mõſpellii. Binũ trinúmue cubitorum frutex, multis propagatur virgultis, rectis, rigidis, rotundis, foliis multis cohærentibus, denſis, ex viridi pallentibus, craſsis, pinguibus, Oleæ ſimilibus, aut Aſteri attici Italici. Extremi caules multis ornãtur ſecundũ lõgitudinẽ floribus, luteis, rotundis, Hieracij, aut Senecionis, in pappos euolantibus: nec non ſemen exiguũ, vt Hieracii: radix lignoſa, fibroſa. Præſtãtior cæteris multò hæc, cùm odore vehementer ſuaui, tũ viribus, nec minus Ledo Chiſto glutinoſa tangenti, cuius odorem, ſed cum ea quam mediam iam deſcripſimus, nõnihil confuſum imitatur, adeò vt omnes norit, qui ambas, mediã nempè & iſtã nouerit. Adeò ſunt inter ſe couſimiles, & Dioſcoridis lineamentis affabrè bellè congruentes.

CONIZA MINOR vera.

HVIC tamen præ cæteris aſsimilatur natalibus, viribus, odore & facie, quam minorẽ Dioſcoridis aſtruemus. Quæ prorſus eadẽ foret, niſi proceritate & caulium luxuria vinceretur. Vnico ſed-enim eſt vtplurimum caule, gracili, cubitali & ſeſquicubitali, paucioribus, minoribúſque foliis Lynariæ, vel Chiſti Ledi anguſtifolii: color, odor, modus, ſemen, tum illis, tum floribus, haud diuerſa: radix exigua. Gramuntiæ ſyluę finitimis agris, hanc non modò, ſed etiam publica via maiorẽ, in depreſsis Syluę lacunis minimam, non ſemel, Pulegii Ceruini conuictricẽ, legimus: Mediam verò paſsim vbique locis vdis, ſic inibi omnes ſtudioſis paulò exercitatioribus iamdiu notæ: quibus riſui fuit Senenſis audax commentum, qui longè diuerſam, vti in Baccharide dictum, plantam, *Nullis reclamantibus*, vt ille ſemper affirmat (vti nos hîc omnibus aduerſantibus) *notis*, intruſit huc. Parum certè illi notam, & quod minus ferendum, nõ deſcriptã. Spirat huius nãque radix odorem, non tetrum, ſed arromaticũ Garryophylleum. Caule, & foliis Verbaſci, aut Blattariæ non Oleæ, glutinis nihil penitus habentibus. Flores ex luteo purpuraſcentes: cætera etiam planè diſsimilia, multò magis viribus: quare nunquam Senenſis dignitas noſtratibus mulierculis Galloprouinciæ perſuadebit, vt ſcopas euiſcandis, & enecandis pulicibus, ex Baccharide potius quàm vulgata illîc Pullicaria colligant.

Coniſa maior Mathiolo falſò tradita.

Monſpell. Baccaris.

ASTER

ASTER, siue STELLA ATTICA Monspelliensium, aureo flore.

ATTICÆ stellæ nomen, si non à flore, sed à foliolis florem in stellæ morem cingentibus, factum fuit, vt Dioscorides videtur expressisse: non aliam hodie plantam commodius potest designare, quàm Monspelliensium Asterem vocatam inibi Norbonensi agro, prope pratorum margines, & fluenta perfamiliare. Florem etenim edit æstate aureum, circinatæ, sed compressæ, nec admodum extuberantis rotunditatis, Buphthalmi aut Chrysanthemi, quem ambiunt quina senáue foliola angusta, mucronata, rigida, longiuscula, Stellam marinam piscem, non parum referentia: caules pedales terni aut quaterni, duri, hirsuti, quibus totis insunt folia oblõga Lychnidis aut Verbasci Saluifoliæ tenuioris, pilosa rigidiuscula, viridia, in fuscum obscura. Radice capillosa, sparsa. Sapore astringente, amaricante, non acri, nec ita ingrato. Semine anthemidis Augusto maturis vel Septembri in Franciæ, Belgij, Germaniæ, & Angliæ hortis. Nam ruri illis non prouenit. Purpurascunt quibusdam in locis florum foliola subtus, non secus ac in Tripolio.

ASTER ITALORVM luteum fruticosum oleæfolio Conisæ facie.

EST & istud non modò Italiæ saxosis & aridis valdè frequens, sed etiam Galloprouinciæ Norbone, præsertim via Auenione Nemausum petenti ad læuam, inter Augustæ antiquitatis Romanæq; munificentiæ rudera, ruinosaq; triplicis fornicis pontis Gardi vocati eximia monumenta, nec non prope *Bettonettum*, & secus Lanum Monspeliacum amnem ad pontem. Virgultis quamplurimis, durioribus, nigricantibus, pedalibus, & sesquipedalibus: folia Oleæ Conisæ, vel Myrthi maioris, aut potius Conisæ facie & flore. Luteo, papposo circinato squamulis aceroſis foris septo, in Iaceæ morem. Fibrosa radice, gustus vniuersæ subastringentis & siccantis, parum quid amarooris arromatici & odoris commodi hactenus incerti. Incertumq; sitne *Amelus Virgilij*. Videtur equidem neq; Ameli veri, neq; Dioscoridis Asteris opinionem tueri posse, vt presius expendenti stirpes ipsas, & vtriusq; authoris lectioni dicat liquet.

ASTER MINOR Norbonensium tripolij flore, Lynariæ folio medio purpureum.

NISI hîc (non in pratis) locis aridis & collibus saxosis prouenirent, vt sunt Oliueta circum Monspellium & ad Castrum nouum, cæteris plenius expleret Dioscoridis Asteris & *Ameli Vergiliani* notionẽ. Flores quippe radiatim multis foliolis stellulas effigiant, aureo purpureoq; mixto fulgore micantes Tripolij. Nam Dioscoridi pingitur aliquid purpurei luteo immixtum, vt videre est quando dicit, florũ partem purpuream bubonis præsidio esse. Sic enim vertendum est, & vertit doctissimus Marcellus. In gracilibus virgis, numerosis, rectis, pedalibus & sesquipedalibus ab vno radicis fibrosæ cespite: foliola oblonga, angustiora quàm superiorum, Lynariam referentia. Similis tota, sed minor & gracilior Tripolio. quod AMELVM *Virgilianum* signantius exprimit, non modò quia secus fluenta & pratorum riguorum conualles amœniores, vt Padi, siue famigeratissimi Eridani prope Ferrariã, Patauiũ, & passim in Lombardia: sed etiã quia tũ florũ & foliorũ, tũ cauliũ superficies, interdũ ex virore purpurascũt, speciosamq; radiantium Stellarum in luteo purpurascẽtium syluam ostentant cymæ.

ASTER MONTANIS duplex prægrandi Helenij flore.

HIRSVTVS

MERENTVR etiam Asteris nomen plātæ illæ duæ, quæ non nisi rarò in mōtibus Allobrogū & Galloprouinciæ celsis, florē vnicū luculentæ magnitudinis ostentāt. Magnitudine ferè, colore, & effigie Helenij, in caule singulari, cubitali, recto, gracili, folia ferenti fusca, magnitudine Asteris Italici, & adeò simila, vt planè eadē putes. Radice fibrosa, Succisæ, aut Britannicæ, Lugdunensis.

Alter folio & caule hirsutis.

ALter proceritate, & flore non absimilis, sed caule, & folijs hirsutis, longioribus, Cynogloßi nostri parui paribus, & similibus: radice verò minus fibrosa.

GLASTVM *Satiuum.*

Essi. Ma. 634.

HVIVS satiui & longè omnium optimi immensi tractus consiti Tholosanam ditant regionem, vbi virens herba *Guede*: tabefacta autem & putrefacta, inq; mola trusatili expressa herbacea sanies, in prægrandes glebas aceruatur, & *Pastel* vernaculè vocatur, indeq; Galliæ, Angliæ, & Belgio suppetit ad pannorum infecturas. Serunt etiam circa Insulas Belgij vrbem, & in Germania vbi solū pingue, & lætum, perbonum dat Isatidem nec multùm Tholosana inferiorem. In Italia minus frequens, eoq; minus mirum si doctus Anguillara se nosse negarit, & aliam Norbonensem sylueßris Glasti speciem, pro satiuo Glasto descripserit: quam nescio cur Dodoneus Vaccariam vocarit, cùm apud nos neq; vaccę eam pascantur, nec vllam cum ea habet similitudinem, vllive vsui sit: Et illius conspicua differentia ab vtroq; Glasto, quibus tamen congener videtur.

Glastum enim Satiuum infecturæ commendatione vbiq; notum est. Aruis pinguibus seritur quotannis, exitq; folijs ab imo totos caules cubitales & bicubitales rectos stipantibus, crassis, pinguibus, angustis, atrocæruleis aut virētibus Cynogloßi, aut Thlaspi latifoliæ effigie hærentibus, in summis ramulis numerosis, Maio mense, & Iunio flores lutei, pallidi, numerosi exeunt, secundum quos theculæ compressæ, acutæ in linguæ figuram erumpunt, & semen maturant nigricans. Radix albicat, non altè depacta.

GLASTVM *siue* ISATIS *Sylueßris.*

Math. 635.

SYLVESTRIS segetibus obest, & multò procerius priore luxuriat, folijs Endiuiam imitantibus, tamen multò minoribus, vnde Plinio occasio, vt in Lactucas reijceret: radice exigua, caule lignoso, recto, ab imò folijs compluribus stipato, è quorum alis alternis interuallis propagantur flores, sed in summo multiplici conferti, melino diluto colore. Galloprouinciæ plebeculæ coronaria est.

ISATIS sylueßris Ocimaßri caliculo, flore exiguo pallido, Vaccaria dicta Norbo.

SYLVESTRIS autem siue Vaccaria, & Ocimoides dicta, importuno prouentu Triticeæ segeti immiscetur: angustiora folia promēs, quàm sylueßris Isatis, Ocimaßri, siue Papaueris spumei similia, rariora, in caule cubitali alis sparso, & ornato floribus pusillis Ocimaßri, aut Pseudomelanthij, alabaßriculis albidis, & pallentibus, nec semine dispari: non vllius adhuc commodi comperti.

LV-

LVTEOLA.

MAGNO vsui & emolumento est Luteola, recentioribus tantùm cognita, ad colorem fuluum aureúmue pannis conciliandũ valde expetita, præsertim in Belgio, vbi magna copia: tametsi aliis etiam plerísque locis Galliæ, & Angliæ ruderibus, & semitibus occurrat. Hæc tertia Glasti species constitui rectè potest: radix oblonga, folia habitiora, Isatidis figura, sed angustiora, fusco virore, caule recto, sesquicubitali, Thyrsum muscosum gerit, ex multis flosculis, luteolis, pallescentibus, Oleæ similitudine, & magnitudine, decussatim explicatis: Semen nigrum, Vrticæ Romanæ, sed minus.

TITHYMALI
- *Parallius, siue Marinus.*
- *Mirsynites, siue Myrthifolius.*
- *Helioscopius Solisequius, Portulacæ folio.*
- *Cyparissias Cupressinus, vel Humipinus.*
- *Pityusa, siue Pinea: Esula minor Officinarum.*
- *Esula maior Germanica, an sit Dioscoridis prægrandis fruteſcens Pityusa.*
- *Dendroides, siue Arboreſcens, Myrthifolius.*
- *Platiphyllos, est Characias nuperorum.*
- *Characias Anglicus, & Francus.*
- *Monspelliensium serratifolius, an Characias?*
- *Lathyris, siue Cataputia minor.*
- *Peplus, siue rotunda Esula.*

Peplis.

Chamæsyce.

- *Nerion* { *Purpureum.* / *Album.*
- *Alpigena Chamærhododendros* { *Odora.* / *Altera.*
- *Montana Allobrogum Lentiscifolia, Chamæleafolia, vel, Oliuæ trisoũa minus odora.*
- *Chamædaphne, siue pusilla Laurus, an Germanicum Mezereon, an num potius nostrum Chamærhododendrum?*
- *Granum Gnidium.*
- *Daphnoides, siue Laureola.*
- *Thymelea, Granignidij.*
- *Chamælea tricoccos, Mezereon Arabum.*
- *Chamælea montana hirsuta.*
- *Alypum, Terribilis, Herba Norbonensium.*
- *Turbith* { *Serapionis, & Arabum.* / *Mesuæ.* / *Actuarij.* / *Officinarum triplex.*
- Tarton Traire *Massiliensium, Galloprouinciæ.*

Semperuiuũ, siue sedum.
- *Esula rara, siue Alypum in Lio Venetorum insula.*
- *Maius crenatum Myrthifolium meatum teretifolium*
- *Minus.*
- *Minimum, siue Illecebra.*
- *Anthyllis, siue Vermicularis fruteſcens, siue arboreſcens.*

Sedum
- *Arboreſcens Græcum, Illyricum, & Anglicum* { *Maius.* / *Minus.*
- *Aloe.*

- *Cotyledon.*
- *Cotyledon minus, Montanum Sedifolio.*
- *Cotyledon aquatica, Acris Septentrionalium.*
- *Androsaches.*

Portulaca { Satiua. / Agrestis. }
Portulaca maruna
Halimus.
Telephium, an Crassula?
Scorpioides.

TITHYMALI.

τιθυμάλοι, Lactariæ.
Germa. Wolfsmilch.
Gallis. Tithymales, ou Herbe au laict.
Belg. wolfsmelck.
Ang. Wilde spurge.

A Svcco lacteo quo turgerent differentiæ cũcte, nomen factum cõmune Tithymalis, vel per diphtongũ potius, Tithoimalis, quod mammã, siue papillã vberis exitiosam virosámue non insitè interprætatur. Plures hodie quam apud Dioscoridem extent, habemus; quarum partim confusas à Comentatore, nec verbis designatas, partim affictas orationi non intellectæ Dioscoridis, quamlibet suis indiciis illustrabimus, & paucis emendabimus: Dioscoridis oratione quasi filo Arriadnæ ducti, sed Nostrum ordinem sequuti, accuratiorémque ex inspectione descriptionem: quò quælibet planta cui propius quadret, Magis perspicuum fiat. Paralium primum ponemus.

παράλιος. PARALLIVS.

PARALLIOS siue hæc maritima appellata nuspiam hic nisi fabuloso sterilíque littorum solo Mediterranei, Occidui, & Germanici maris, vbi quamplurima exit, virgis à radice, rectis rubellis, tactui glutinosis, foliis dense stipãtibus subnigris, Lino latioribus, Alypi terribilis paribus, & similibus. Flosculis ex herbaceo luteolis: in summis pediculis circinata foliola media traiicientibus, sicque vmbellam efformantibus & semen edentibus tricoccum, Chamæleæ, aut Latiridis non dissimile, minùs & coactius, intus medullosa tria grana sunt verrucariæ Tornesolis, radice simplici, prolixa, lignosa.

μυρσινίτης. MYRSINITES Myrthifolius. Fœmina repens Dioscorid.

PROXIMA illi facie hæc, sed breuioribus pedalibus, pinguioribus, reptat humi surculis, quos folia prorsum Chamæleæ latiora, Myrthi, vel Rusci, nucronata crebra stipant, vt Paralium, pallidè virentia, & in summo magis sparsa Sedi maioris, aut Laureolæ ambitu, è quo trans folia concaua & vmbilicata, disparantur quaterni, aut quini pediculi Iunio & Iulio, flores luteos, herbaceos, pusillos, muscosos gestãt & Semina tri quetra Paralii Augusto maturant, maiora, quæ itidem tribus compacta lateribus, in tricarinas valuulas dehiscunt, singulas singulum granum, teres, oblungum, fuscum, medulla alba acri non ingrata. Angliæ, Belgiæ, & Franciæ horti hunc sæpius alunt, nec alibi natum vidimus.

ἡλιοσκόπιον. Helioscopius. TITHYMALVS, Soliscquius Portulacifolius.

Germ. Sonnewende wolfsmelck.
Gallis. Reueille matin suiuant le Soleil.
Belgis. Croonkens cruyt.
Ang. Wertgrasse, & Wertworte.

CVNCTIS gentibus familiaris hîc & notior, foliis Portulacæ minus crassis, Halimi breuioribus, ambitu nonnihil crenato vt nostet Charatias, caules paruos pedales in humum

humum flexos, quaternos & quinos, rubellos, cingentibus floribus ex luteo in pallidũ languentibus, inque umbellam collectis, semine non diuerso: sed Norbonæ, vbi maturuerit plenè, adeo spiritu vapido turget, vti soli relictum, quasi se motaret, exiliat, mediũque, crepet pueris raro spectaculo est quemadmodum Thamarisci semen.

Κυπαρυσσίας TITHYMALVS *Cyparissias, siue Cupressinus. vel Humipinus.*

APPRIME referunt huius densi ramuli rubẽtes, sesquipalmares, positu ortu, effigie, æquabili circinatóq; habitu pusillã Cupressum: folia autẽ angustiora, longiora, & multò quam Chamælea, aut Thymelea, Pino propiora, molliora: semine alioqui in summitatibus, pixidata foliola trãsmittentibus, nec à superiore, nisi quia minora sunt, diuersis vicinioribus tamen Parallio Tithymalo, & Pituisę. Crepidines fabulosę fluminũ, & vicini colles frequentius hunc alunt, vti sunt Ligeris ad Aureliam, Bituriges Galliæ, & Norbonæ Lani, non procul Monspellio, alibique passim Maio, & Iunio, quum interdum propter anni & loci rigores, vel feruores albent folia, & minor tota reperitur, etiam in maritimis: quemadmodum cæruleũ etiam totum habemus Parallium, & Amygdaloidem sanguineum.

ΠΙΤΥΟΣΑ *PITYVSA, siue Pinea, Offici. Esula minor.*

ILLI DEO affinis hæc *Pinea* Tithymalus, nomine & facie, viribus, natalibus, & foliis ESVLA.
presertim, vt ne quemquam falleret assimilatio, Dioscorides diuersas esse species monendum duxerit. Ac quãquam videri posset vna quæpiam Cyparissię Tithymali varietas, quales aliquot notauimus, tamen hîc non vniuersum habitum, & lineamenta Plantę, sed dumtaxat folia Piceæ esse tradit. Quare coniectura fert verisimilior, *Pityusam* esse eandem cum Officinarum Esula minore, quæ etiam Esulę vox, quasi abscisa à Pityusula, nempe *Pityusa* minore videtur. Passimque cognoscitur, cum Linariæ collatione de versificatoris carminulo rithmico. *Esula Lactescit, sine lacte Linaria crescit.*
Exit namq; cauliculis gracilibus, pede & cubito maioribus, per interualla disparia Polygoni more, ramulos, & folia pauciora promẽtibus, Osyridis, siue Linariæ, longis, acutis, angustis, & nulli Tithymalorum quam Cyparisso propinquioribus: cui etiam flosculi prorsus, & seminum triquetra theca eadem: radix digitum minimũ æquat, albicãs, cuius cortex aceto maceratus, & torulo ligneo exãteratus vsui Officinis, nec fructui est lentis figura, cuiusmodi codex Dioscoridis habet, cui potius mendum subesse suspicamur, quàm standum putamus, rerum suffragante & monente perpensione: & sane aut nullum prorsum nostratium Tithymalorum (quorum omnium inter ipsos eadem, & triquetra pericarpia, siue inuolucra sunt,) fuit illis notũ, vel descriptum, aut amanuensium incuria (nolim Dioscoridis) temerata fuit, luxatáque aliquot locis germana lectio: vt mox fusius monemus: hinc simul ridendæ, simul pudendæ Commentatoris commenticiæ, Tithymali, *Paralii*, & Mirsynitidis effigiaturæ, quas non è plantis ipsis expinxit, sed vti in Antirrhini floribus, Tragacanthi fructui, & capitulo Gnaphali marini, Poterio; atq; quãplurimis aliis locis, plausibilis iconis mendacio, posteritatis theatro illusit; ex quo exercitatissimo cuique, & cordatissimo viro suspicionem fecit, & fouit merito, non vno loco fidei classici authoris illum fregisse tesseram, nec illi deinceps, nisi benè re perpensa, in medicatoria pollicitatione credendum. Pratorum margines, & sepium istam, sæpius alunt Esulam. In Francia, Belgio, & Anglia, non nisi horti *Pharmacopœorum*,

ESVLA maior Germanica, an sit Dioscoridis prægrandis fruteſcens Pityusa?

VT vsu crebro apud Germanos, & Belgas Pharmacopœos hæc recepta est, Esula maior, sic sanè nulli Tithymali speciei quam *Pityusæ* propior videtur, & alioqui nisi huc ac-

commodetur, Dioscoridi, aut minus nota, aut prætermissa fuit. Ex ampla multisque adnatis implexa radice, crasso, densóq; pullo cortice amicta, innumera surriguntur virgulta, minimũ digitũ crassa, & binũ cubitorum proceritate viridãtia, folia ferentia Latyridis crebra, aut arboreſcentis Tithymali, nec semine dissimili: sed partim secundũ caulis & foliorũ interualla, partim in vmbella, sed minus lata, & minus in orbem collecta, cætera non dissident à reliquis Tithymalis. Verùm rarior hæc in Italia & Gallia, & Anglia, nisi in hortis colatur. Germaniæ verò superioris, & inferioris ad Rhenum.

DENDROIDES, sive arboreus Myrthifolius, Myrthei specie non à foliis, sed frutico.

CALIDIORIS soli collibus apricis, & saxeis, siue asperis, secus fluenta Norbonę, & Hetruriæ Romaniæque prouenit Arboris æmulatione, ab vno stipite pollicis crassitie, plures emittit ramos, amplos, bicubitales, digitũ crassos, Esulæ maioris folia paria & admodum similia, veluti cuncta planta: quam radix exilior, stipes crassior, & vmbella maior, ab Esula maiore distinguit: vti etiam arboreus vultus, quem hæc præfert, vnde illi nomen.

PLATIPHYLLON Characias Mathioli, Vallaris.

POSTEA quàm habemus plures, quàm quot Dioscoridi annumeratæ sint Tithymalorum species, & huic præ cæteris folia inesse latiora, vt *P*linio etiam visum, ad Violæ albę, & minimi Syluestris verbasci accedentia, similitudine, ortu, & parilitate, videmur tutò affirmaturi, latifolium hunc Tithymalum dici oportere: & præsertim cùm duos insuper simus nacti, quos si nouisset Commentator, Characiã fecisset, noſque hoc labore leuasset. Quem igitur Characiam nostra ętate scriptores putant, nos *P*latiphyllum opinamur, quemadmodum *P*latiphyllon Iteam, siue Salicem appellant illi. Est namque latioribus, longioribus cæterarum foliis, ramis sesquicubitum & duos altis, alióquin Dendroidi, aut *P*ityusæ maiori assimilatur. In Norbonæ Galloprouinciæ, Lugdunensiq; præfectura, ac aliis quàmplurimis Galliæ, & Germaniæ syluosis, & fluentum ripis, nihil frequentius. Floret, Maio & Iunio, vnicaulis, vt plurimum hic: eóque Dendroidi cognatior.

CHARACIAS Anglicus & Francus.

HIC admodum similis Platiphyllo, sed minor caule, & foliis. Frequentior etiã in Germaniis, & Franciæ Aureliæ vicinis syluosis, quàm calidiori solo: Nullibi quàm in Anglia copiosior. *P*rimo Vere floret, cauléque complures à radice lignosa, fusca, rubentes emittit. In quibus folia multò minora, purpurantia Amygdalinæ frondis effigie, Paralij maiora. Lutescente flosculorum fœtura, & paritura, per Iunii messes trilateram, & trigranã: non diuersam à cæteris siliquam, paulò superius quàm sint Peltata concaua folia, pertranseant vmbellæ ramuli.

MON-

MONSPELLIENSIVM SERRATVS TITHYMALVS, aut Caracias.

NON temerè alibi (ne in Italia quidē) quàm Norbonensi agro istum reperias, qui inibi vulgatissimus, & à foliorum crenistenellis, serratus vocatus: exeūt à radice alba, Eringij simili, pingui cortice, carnosa pulpa, pollicē crassa, prolixa binū & ternū pedū, gūmeo & percocto succo pregnante, eoq; Turbit suspicionem faciente: exeunt surculi plures cubitales, & pedales viridantes: Folijs Mirsinitidis, angustioribus, aut myrthi maioris, crassioribus, pinguioribus, & elegāter per ambitū, sed leniter, crenatis: in sūmo ramulis spargitur, & donatur vmbellis vmbellicatæ rotunditatis, foliola traijcientibus, florem, & thecam haud diuersam ab alijs, æstate. Si vllius horum omnium radix affabrè ementitur Turpeti Alexandrini radicem, sanè hęc foret.

LATHYRIS siue CATAPVTIA minor: maior est Richinus.

POSTREMVM omnium Tithymalorum notissima, & vsitatissima Lathyris, cui appellatio indita videtur, quæ congenerem quidem, sed efficatiorem, & virosam magis signaret Tithymalum, idcircoq; Catapotiam, quia dixerat Dioscorides ἐν ποτῷ λαμβανόμενα, id est, in pilulis grana sumpta purgare. Nusquam non in hortis, etiamq; in agrorum Anglorum, & Galliæ marginibus occurrit, caule singulari, bipedali, sed ramoso assurgit: quem per interualla ab imo bina cingunt folia, Rhododendri, aut Platiphylli Tithymali, crassa, pinguia, tucco lacteo viroſiore gliscentia. Flores æstate pusillos, & semen edit Augusto, & Septembri, maius Tithymalis cęteris, non tamen diuersum, tricoccum, trilaterum, expressiore ternum granorum commissura, qualis Chameleæ, quæ maior, & figuratior, & angulosior magis, ideo conspicua. Idcircoq; plenius, & signatius à Dioscoride descripta, aliorū Tithymali pericarpia, & semina nō perinde. Quare nobis subscribente natiua rerum imagine fuerunt interdum immutandæ, interdumq; expressius ponendæ designationes, non vt faciunt ista manipia mendaciorum, qui ne videantur ignorasse, malunt ignota blaterare, sibiq; ipsis & naturæ monstra commentari.

PEPLVS, siue ROTVNDA ESVLA.

QVOD ramulorum ambitu, & quasi rotundo amictu, velum efformaret, aut tellurem operiret, Peplus dicta, nisi potius ob purpuream foliorum superficiem, siue xerampelinam, quæ huic in vinetis nascenti, & Peplidi in maritimis fabuletis degenti, vt plurimùm inest. Peplum namq; fuisse purpurei, vel phœnicei coloris, cùm multæ historiæ, tum flāmeolum testatur, sic à flammeo dictū colore. Germanijs & Gallijs passim Peplus spōte prouenit, secus sepes, fossimenta, margines hortorum, & in vinetis. Radice prolixiore, pusilla, fibrosa, ramulos promit fruticosos, sesquipalm ares, complures, graciles, tenellos: foliola Rutæ, Alsinæ, vel Helioscopij Tithymali minora, bina, & post flosculos luteolos iuxta exortum singulum, marsupiolum exile tricoccum, nec diuersum à cæteris Tithymalis: tametsi exile admodum, semine intus medulloso candicante Papauerino. Succum lacteum tota fundit planta, planéq; Tithymali speciem fatetur.

PEPLIS.

VT nomine sic effigie hęc Peplum præfert, & propius adhuc etymum Pepli, vel flammeoli exprimit: idcirco θαμνος ἀμφιλαφὴς Dioscoridi designatur, quia fruticat vberiore

vberiore vndequáq; ramulorum comosa concinnaq; sobole in Pepli speciem collecta,
Essi. Mat. 1260 phæniceo colore purpureoúe, nitentibus viticulis sesquipalmaribus & folijs minoribus, numerosioribus quàm Peplij, Chamæsyce inter & Portulacæ agrestis (cui quàm similima tota) flosculi item pallentes ex luteo, & semen tamen maiusculum, tricoccum, Peplij aut Chamæsyce, Augusto edit, lacte turgidũ acri: Littora Norbonensia Thyreni & Adriatici maris hanc reptricem abundè fundunt, ignotam alioquin Septentrionalibus, nisi hortis.

CHAMÆSYCE.

ET hæc facilè de illis duabus cognatis nosci potest, rarior tamen multò, nec vspiam Italiæ aut Germaniæ, sed duntaxat in Norbonensis Galliæ oliuetis vinetisq;, vbi plurima, præsertim aridis sabulosis, non procul Monspellio ad patibulum via, & tractibus maritimis. Pulchella tota & tenera, ramulis & foliolis numerosis, humi reptãtibus, ex pallido virẽtibus, non dissimilibus aut disparibus Herniariæ, sed lactescens, vti duæ superiores: & simile semen, thecam & flores, sed cuncta minora.

νήριον, ῥοδοδάφνη, ἢ ῥοδόδενδρον. NERION, Oleander, Laurus Rosea, & Rhododendrum purpureum & album.

Gal. Rosage.
Ger. & Belg. Oleander boome.
Ang. Oleander.

Mat. Essi. 1103 NYMPHÆ Nereides fortasis huic nomen dederunt: apertius alij Rhododendrum, quasi arboream rosam, vel Rhododaphnem, id est, Lauream Rosam, vocitarunt. Non admodum frequens, nisi tepidioribus ad meridiem mareq; vergentibus fluentorum crepidinibus & littoreis, cuiusmodi ad Olbiam Galloprouinciæ, Genuam Ligurum, & Lybornam arcem maritimam Thusci Tyrrheníue maris, vbi fruticat sparsis latè ramis surrectis, in alios minores diductis, & denso stipatu foliorum amictis, quæ Laureolæ vel Oleæ angustiora, longiora sunt, Laurinis angustioribus, acutioribus. Siliquas bifores & lanugine papposa quadantenus vicetoxici farctas: semine fusco, longo, leuiore. Flores rosea, diluta, purpurissa nitẽt Augusto Amygdalinis aut Mali maiores, quos interdum rubellos, interdum albos memini tum in hortis Italicis, tum in maritimis. Tota aspecta læta, eoq; in septentrionalium hortis coli solita: alioqui vsus aspernendi, aut metuendi, nisi aduersum venena, ad quæ prodesse, authores sunt, post antiquos, recentiorum quidam Practici, nõ secus atq; Vicetoxicum, foris etiam potest prodesse docente Galeno.

ALPIGENA CHAMÆRHODODENDROS, odora.

QVA Oenoponte Tridentũ, Veronamq; quis proficiscitur, videre est interdũ vniuersa mõtis deuexa latera, isto frutice, quasi tapeto purpureo operta, præsertim Iunio, Iulio: quũ flores eminus coccineo emicãt fulgore, cõpacti racematim, pusilli, foliaq; perennia purpurascũt rubẽtq; Xerãpelino cõpluria, rigida, crassa, dẽsa, buxea, & Rhododẽdri multò

multò minoribus, breuioribus. In sarmentosis, pręduris surculis depressis, sesquipedem, & duos altis : sed alicubi penè accubantibus saxo, vel glariæ substratæ. Pinguis est tota, suauis odoratu, suauissimóque aspectu. Alpini illic Italo-Germani *Alproſen* vocitant. Bacculas Asparagi, vel Taxi pares & concolores, Septembri edit.

ALPINA ALTERA.

CELSIS & rigidissimis cautibus huius quadãtenus effigie, floribus purpureis, perquã exiguis : Ericæ foliolis perennantibus, nec deciduis prouenit : humilis tota, à nobis tantùm siccata aridáque visa ; eóque minus accuratè descripta.

MONTANA ALLOBROGVM Lentiscifolia, Chamæleasolia, vel Oleastrifolia, minus odora, CHAMÆRHODODENDRVM.

PEDEM etiam, siue cubitum fruticat, lignosiore, crassioréque multò stipite, & surculo recuruo, brachiato, rugoso cortice, & intus ligneo; Lentiscino, vel Gagel Germanici : folia planè Oleastri, aut Lentisci leuore, colore, magnitudine, rigiditate, crassitie : supernè virentia, subtus ex pallore ferruginea, ex vno principio ferè per cacumina exorta, proximè fructuum corymbaceas vmbellas, eleganter quinque partitis apiculis, coronata, Rutæ modo ostentant: flores perpulchri sunt copiosi, Chamęrhododędros odore similes. Cunctus frutex est gustu nonnihil aromatico, plusculum astrictionis, & aliquid moderatę calefactionis retinet: temperamento Lentisci, & ferè gustu, non-nihil odorus, attritu non pinguis.

CHAMÆDAPHNE, siue pusilla Laurus, an Germanicum Mezereum, an-num potius nostrum Chamærhododendrum.

ET huic pariter Lauri effigiaturam vindicat nomenclatura Chamędaphne, id est, humilis pumilęúe Laurus, cui duos nouimus affines vultu frutices, alterum Germanicum vocatum Mezereon, alterum nostrum dudum descriptum Chamærhododendrum. Sed vtra alteri præferenda sit, ambigimus, propter nonnulla quæ ipsi nobis obiecimus inter legendum, quæ de viribus Chamædaphnæ à Dioscoride, Galeno, & Paulo produntur: alioqui aptior Germanica foret: fruticat siquidem binûm ternûmque pedum, ramulis firmis, sequacibus, cortice & foliis obscurè viridãtibus, & Laureolę, vel Ligustri, & Oleæ; secundum quos Persicæ flores subpurpureos, minores, & grana *P*iperis rugosi, nigri, iam vietæ maturitatis, per initia tamen viridia; deinde ruber euadit cortex, qui exemptus detegit medullosum granum Canabino, aut Lythospermo maiori simile : gustu ferui- *Granum guidi-*
diſsimo, & fauces, æsophagúmque adurente, diu multúmque vexante impressione, post- *um.*
quàm deglutiendũ dederint agyrtę nummipetę forenses, vt assolent, rusticis spectatum confluentibus, aut potius illustri alicui potori, quem vinum nequeat temulentum facere: nam qui vel vnum granulum vorarit, nequit quin & vsque vinum inuergat, quasi in ventriculi vtrem, guttúrque colluat, donec Baccho temulentiáque desipiat. *P*roindéque vocitant *P*iper Rusticum, & Gnidium Granum *P*harmacaria inscitia, quam fouit iamdiu Senensis, decipítque deceptus, qui hasce plantas supina ignauia discendi & inue-

stigandi

stigandi, sibi incognitas, horsum prorsum confudit. Plurima hæc cùm in Germania, & Heluetia, tum in Allobrogum, & Lygurum, Taurinorum, Delphinatúsque montibus & collibus Syluosis, opacis. Martio floret, semenque maturat rubrum Angusto. Non minus hæc per aluum deiicit crassum viscidúmque Phlegma, & intestinorum ramēta abradit, quàm Laureola, cui non dispar, sed vehementior facultas inest, eademque in aceto maceratio ad corrigendum debetur. Sic enim vtuntur etiam Medicorum quorūdam præcepta Pharmacopœa, quare facit hæc virium expensio, vt minus quis putet Chamædaphnō legittimam. Quippe quam Dioscorides κεφαλαλγιαις, id est, capitis doloribus & stomachi ardoribus mulcendis commendet, vt interpres vertit. At si vlla ratio iniri queat, qua tam feruida planta pro Dioscoridis Chamædaphne agnosci queat, ea interpretatione commodiore & veriore videtur sita, namque κεφαλαγιαις καὶ στομάχου ἐπιπαυσις ἀφεγγεῖ, id est, capitis doloribus & stomachi vstionibus accommodat, vertas, non incommodo sensu intelliges, folia tusa admotáque capitis dolori, puta à frigore, vel flatu, mederi: Stomachíque vstionibus faciendis admoueri, ad diuturnas fluxiones sistendas, aque stomacho auertendas: vt Paulus ex antiquis docet faciendū, libro sexto de stomachi vstione, ferro vel caustico non vrente actu, cuiusmodi sunt fungi, aut nigri agarici, frustilla, aliáque inibi scripta, quibus non secus atque foliis huius vsi sunt antiqui. Sic Dioscorides magnum præsidium putat Arabicam vocatam vstionem à Græcis, quæ fieri solita fuit spirillis caprinis Oleo feruenti immersis, & pollicis cauo inustis.

DAPHNOIDES, *sine Laureola.*

VT nomenclatio, sic natura huius, prorsum pusillam Laurum imitatur, frondibus paulò superius quàm à medio caule sursum versus obscurè virentibus, nitentibus, crassis, densis, Laureis prorsum, semper virentibus, & Bruma, quemadmodum viscus, flores promētibus densos, multos, quasi oblongis, gracilibus, stellatis, calathis ex herbaceo albos vel luteolos: bacculas media ętate virētes, deinde maturitatē assequutas, nigras, Lauro easdem, sed minores: ramis flexilibus, pluribus, binūm aut ternū cubitorū, cortice obductis perquàm tenaci & laceratu difficili: radix longior, & durior, durat etiam in hortis facilè perpetuo frondium virore vegetiore quàm Laurus, quam adeò tota præ se fert, vt etiam plebecula vix conspectam, pusillam dictitet Laurum. Vbiuis fermè Germaniæ, Galliæ, & Angliæ, præsertim Mulomedicis & mulierculis clinicis nimisquàm nota, vt mirum sit, Commentatorem Senensem tam ieiunè & manca descriptione hanc designasse: certo inditio non tam negligentiæ, aut contemptus, quàm ignorationis: quippe figurā, quam nullis floribus dat, quemlibet alicuius arboris (fortè Mizerei Germanici) surculum præcisum refert, quàm Laureolam, cuius mutilam descriptionem, vt quam subdit proximam, & plurimas alias, exscripsisse videtur ex istis authoribus meritissimis, quos hîc lacerat, & inscitiæ traducit.

Laureola Pingenda.

THYMÆLEA, *grani Gnidii.*

COGNATÆ figuræ & naturæ sunt Chamælea, & Thymelia cùm inter se, tū illis dudū descriptis: sed frequentior, notiorque Thymælea, quæ non modò in Galloprouincia & toto Norbonensi littoreo tractu, sed etiam Italicis montibus longiusculè à mari Thyrreno disitis, vt sunt Mons Diui Iuliani, & Pisani, Lucensesque colles, vbi nusquam Chamæleam vidimus. Quin etiam in Occiduo Oceano, Galliæ Xantonicæ, ad Rupellæ Insulam, *des Ratz* vocatam, id est, murium, (quorum Ostreis & radicibus victitātium est alumna illa angusta Insula) frutica Thymælea multat, cuius nomenclatio effigiem naturamque quadantenus adumbrat. Videtur quippe Thithymelia, quasi Thithymali & Olea mixta facie: Est namq; virgis, rectis, multis, sesquicubitalibus, partim ab stipite, partim ab lignosa radice, habitu, sitúque Oleaceis angustis foliis, admodum viscidis, pinguibus, inter Thithymalū, Cyparissiam & Paralion, corticoso amictu tenaci cinereo, à summo ad imum deglubenti sequaci, instar Laureolæ corticis: summis in virgis flores albidi, pusilli, frequentes, Iunio stellati: Augusto demùm grana, antiquis GNIDIA vocata, nouena,

uena aut dena, primulũ viridia, deinde ex flauo rubẽtia, tenella cuticula, ſucco aqueo turgida, vnũ medulloſũ gygartũ amiciẽte, foris nigrũ, intus alba medulla, in qua ferè uor ille quæſitus in Gnidio grano, vt expendenti verba Dioſc. liquet, ad cuius imitationem perperã edoctus cũ Pharmacopœorũ plebe Commẽtator, qui hãc nõ nouerat, Mezerei Germanici granũ feruidius multò, & planè cruſtas inurẽs, tum foris, tum intus, nobis, qua ſolet fiducia, ſugillata tum Dioſc. tum recentiorũ omniũ doctorũ ſententia temerè obtruſit. Nam nõ coccũ ipſum rubrũ dat, aut purgare aſſerit Dioſc. ſed Pericarpio cõcluſæ medullæ interiori, cui vni (albam nuncupãt) vim deijciendi Phlegma & cholerã attribuit, & abundè explicat, quãdo viginti granorũ internã partẽ, quæ ſanè medulla eſt, Pericarpio gygarti nigro ſepta, præcipit dare. Vnde nec ipſas plantas, niſi ſuperba animi inductione à Senenſi incertas, & codicis Dioſcoridei nulla niſi triuiali lectione, cuius tamen admodum accuratum vindicẽ ſe fore voluit videri initiò, aſſertas, magno multorũ detrimẽto, qui illi freti commentis ad Hydropem ſunt vſi, rati eſſe Dioſc. veras Thymæleas, Chamæleas, Daphnoides & Chamædaphnes, quarũ nullã nec legẽdo quidẽ, nedum facie, vel viribus cognitã habuiſſe tantum hiatorẽ Senẽſem, cuilibet vel Pharmacopœo iam liquet.

MEZEREON Arabum, Chamelea tricoccos.

FERVIDI etiã ſquallidiq; ſoli, ſaxoſi, maritimi, Chamelæa, id eſt, humilis Olea vel Oliuella nuncupata, ab ea quã admodũ expreſſã eſt ſortita cum Olea faciẽ, folijs læuore, habitu, ramis, ſub quibus in Oliuetis cultis prope Frontignanã Norbonę vberè fruticat, nec niſi collibus vicinis, arẽtibus, ſaxoſis, ſponte enatã, perinde facilè eſt reperire: nec quidẽ in Galloprouincia, vbi tamẽ naſcitur, multo prodit prouẽtu. Ramorũ bicubitaliũ ſobole magis ſarmẽtoſa & rugoſa, lignoſa, intorta, quàm Thymeleæ. Folia latiora, viridiora, nigriora, lenticulis lõgiora, auguſtiora, propius referũt Oleaſtrum & tenuifoliam Phylereã. Flores luteoli, pallidi, Laureolæ minores, ęſtate æſtuq́; ſummo: Auguſto verò promit virẽtes, demumq́; rubẽtes bacculas tricoccas, Torneſolis ſiue Heliotropij verrucarii, aut Tithymali ſimiles, niſi quia oſsiculis eſt prędoris, lignoſis, guſtãti medullam feruidã & prędiccã exhibẽtib⁹: radix lignoſa, inutilis. Magni tamẽ ſucci vſus totius plãtæ etiã hodie, prędertim Mõſpellij, vbi Pharmacopœi prędſũ ficcatũq́; habẽt, monẽte primũ Rõdel. cuius imitatione & nos ſępius dẽſati ſucci recẽtis 3. j. & 3. ij. dedimus per ſe, & aliàs alijs catharticis Hydragogis mixtas, perbono ſanè euentu: ſed nõ admodũ multũ excernit, nec vllo effreni motu, vt ſolẽt Laureola Mezereon Germanica, Gratiola, & alia. Quin perparũ, aut nihil interdũ, mouet Chameleæ ſuccus cõcretus, niſi remixtis quibuſdã leni entibus, aut ſimilibus catharticis. cuidã arthritico habitiori, toroſo, procero homini, tres dragmę nullũ excrementũ mouerũt. Pueris etiã datus, nec tormina, nec vomitiones facit ſed aquas educit & ſerũ. Admotus pubi & abdomini Hydropico, nõ vllũ prędtãtius ad vrinas proliciẽdas, quo modo lubẽtius vtebatur Rõdel. Sic etiã Thymeleæ ſucco, qui tamen difficilius præmitur & elicitur, propter glutinoſũ virus: nec niſi tepẽte affuſo vino, aut cõ ſimili quopiã liquore, vt factitãt dum ſuccũ Braſsicæ marinæ educũt, quilibet vti poterit. Tundũtur tenella folia, flores, diu & vehemẽter, ſępiusq́; tãtillũ tepẽtis vini affũditur inter tundendum, tũc prælo ligneo vehemẽtius vrgẽtur, dum trãs colum expiret: tunc igne lento aliquãdiu bullit, dum Loch craſsitiem aſſequitur. Demũq́; Soli feruido obiectum durescit, addito ſaccharo, ne muceſcat: ſicq́; cõchis recũdebamus nos illic dum ageremus.

CHAMELÆA Alpina incana.

PERQVAM similis gustu, facie, viribus, foliis, & virgultis ligneis, gracilibus, concoloribus, rugoso cortice amictis Mõspelliacæ Chameleæ: facilè tamẽ ab hac discerni potest, fructu nimirũ Mezerei Germanici, Oleastri, aut Phylereæ nec tricocco, & foliis summis, non atro virentibus, sed tenui, molliq; incana lanugine obductis: quemadmodum & flores pallentes è lagenulis argẽteis, Strammonij similibus, sed minoribus, conspiciuntur. Commanducata fauces inurunt, non secus ac Mezerei Germanici grana. Ideoq; etiam plebs, Rusticum *Piper* vocat: Masticata folia lentorem remittunt, vti Soldonella, Thymelæa & Chamelæa Norbonensiũ. E Lemanni & Allobrogum vicinis Alpibus solùm habuimus.

ALYPVM Montis Ceti Norbonensium. Herba Terribilis vulgo.

NOMINIS ducta videtur intellectio, contrario quàm se habeat planta sensu: Alypum quippe quasi indolens inoffensumq; & expers molestiæ remedium. *Sic* fella Græcis glycea, siue dulcia, & Holostium, quæ herbula est teneriuscula, per antinomasiam dicta fuerunt. *Sed* malim coniectari ἄλυκον, id est, salsam, vel maritimam, plantam nuncupatam, quia secus mare, vt Dioscorides memorat, oriatur. Tametsi oportunum sit calumniæ, statuere vllam certam plantam hodie pro vero Alypo, propter Arabum & Græcomaurorum scriptorum diuersas, aut planè contrarias opiniones (quarum quę Actuarij, album Turbith cum Alypo vel Alypia Dioscoridis idem autumat: Mesuæ verò Thapsiam vel ferulæ genus lacteũ quoddam, deniq; Serapio Tripolium) tamen cùm nullũ hodie nostra norit ætas, cui Dioscoridis Alypũ assimilari queat, neq; plantã vllam habeamus quę æquè benè, imò vllo modo (præter færulas) Alypo cõgruat, siue lineamentis, siue efficacia purgandi, atq; hic frutex maritimus: sanè hanc quò minus asseramus genuinum Alypum, vna notula non tam obstrepit, quàm deest, foliorum nimirũ: quę non fuerũt expressa à Dioscoride, aut fortassis fuerũt labecula codicis peruersa: mutata nẽpè voce μαχρότερος in ὑπερότερος, vt sit nõ suffruber, sed fœniculaceus frutex. Hinc q; Mesuę suũ Turbith ferulaceum fecerit, vel Thapsiam cum nonnullis, qui eius radicibus quotidiano vsu in Gallijs & Hispanijs purgationes pituitę, crassęq; & Melancholicę blennę moliuntur. Verùm, si vti nonnullis eruditis persuasum fuit, Arabes vocitarũt Turbith, quodlibet phlegmagogum, paulò vehementius pituitam educens, meritò & istũ fruticem, quem pictum damus, possit quis Turbith

vocare:

vocare, nec enim minus malè ominato nomine quàm Turbatorium Turbith vocat istam herbam Terribilem vulgus Norbonensium, vbi impostores valetudinis cauponatores impij, atq; tribades mulierculæ terribiles, vt vocant, illic moliuntur purgationes, illius terribilis fruticuli foliis, floribus, & semine. Siquidem virgultis crebribus lignosis, sesquicubitum & duos altis, cortice tenui, ex fusco purpurascente, densè cingentibus concoloribus, numerosis ab imo summo tenus folijs exilibus pusillæ myrthi similimis, minoribus Thymeleæ aut Chameleæ. Singulis in virgis summis singuli insunt tenuissimorum florum purpurascentium glomeruli, nonnihil similibus sed exilioribus & breuioribus delicatioribusq; Scabiosæ staminibus. Radix digitum crassa, fusca, lignosa. Cuncta planta perquàm amara, & inamœno Thymeleæ aut Chamæleæ gustu, aut vehementiore, etiamnũ dum hæc commentamur, sexto abhinc anno, auulsa in monte Cæto Frontignanę & Massiliæ, saxosis præruptisq; vtrobiq; ad mare & Austrum deuexis natalibus: quam si Senensis prorsum siluisset, nec pingendo deprauasset, & melius suo honori lectoriq; consuluisset: hanc enim capite de Tripolio, sibi etiam ignoto, vbi multum ineptit, & Alypum plantam tenuibus ferulæ folijs esse dicit, non istam, Dioscoridi imponit, Brassauolæ & alijs doctissimis conuiciatur & obtrectat, argumentis ab illorum monumentis mutuò sumptis, etiamq; vestigatore ingenuo, qualem immeritò hactenus sese nobis gloriatus fuit, indigna prorsum & vecordiæ plena verba illa inseruit: Nõ referre cuius plantæ sit radix Turbith Alexandrinum, cùm eius facultates à Medicis optimè sint perspectæ. Sic caprimulgum, scammonidicum, vel aratorem, non commentatorem, loqui decet.

ALEXANDRINVM Officinarum Turbith.

PAR fermè controuersia de Turbith atq; de Hermodactylis, quarum plantarum vsu aut certè possesione non videmur carere, veriora tamen quænam sint, ambigimus, quia ambiguæ fuerunt sententiæ antiquæ. Ac de illis suo loco, hîc verò pauca de Turbith. Arabica Semimauráve Orientalium nomenclatio vaga est, vt non paucæ illius gentis voces, signare quamlibet lacteam radicem vehementius pituitam deturbãtem, voluisse visi sunt, propterea vt quælibet vna magis arrisit, sic eam arripuit.

Est enim Turbith vel Turpetum vel Terbeth.
- *Serapionis, Tripolii radix Dioscoridis, vt liquet è descriptione.*
- *Mesuæ, Herba ferulaceæ lacte turgentis.*
- *Actuarij duplex*
  - *Album, quod interpretatur autor Alypum Dioscoridis.*
  - *Alterum, Pityusæ radix.*
- *Officinarum triplex*
  - *Venetorum & Alexandreum videtur, Scammonij anthiocheni species.*
  - *Cinereum, à colore, Radix Thapsiæ vulgaris*
  - *Nigrum, deterioris quidem notæ, sed aliquin eiusdem cum Anthiocheno speciei.*

VVLGARE Officinarum Alexandrinum cognominatum diu nos torsit, cùm enim audissemus de Guillaudino Patauium Alexandria reuerso, nihil aliud esse Turbith Alexandrinum, quàm Myrsinitem Tithymalũ, omnes Tithymali species erutas, siccatasq; habuimus, inspectione & exploratione expendimus, sed non ita habere deprehẽdimus. Etenim, Tithymali serrati quæ similior est Turbith Alexãdreo, cortice est rugosiore, tristi ore aspectu, fungosa, læuioreq; concretione, gustanti virosior & feruidior, minus firma, & quæ facilè non assulatim aut secundum filamenta in longitudinem dehiscit, duraq; non est, nec perinde purgat vt Turbith, cuius exemplum sumi potest in Benedicta laxãte, cui miscetur Esulæ radix, & tamen blanda benedictaq; habetur.

Porrò sub finem capitis de Scammonio, de Turbith quid & quur coniectemur radicem Antiocheni Scammonij, dicemus.

Quodq; superius monuimus succis Chamæleæ, Thymæleæ, Brassicæ marinæ, & alijs vsu

venire, vt minus, aut fermè, nihil per se purgẽt, nisi remisceantur imbecillioribus, sed lenientibus, aut alio modo purgantibus: id idem admodum perspicuum fit in hac radice Turbith. Siquidem non rarò meminimus datis infuso ternis, quaterníue 3. cuidam non admodum aluo arctæ, nihil penitus eduxisse, in aliis excitasse quosdã torminosos murmurillos, aliis aluum semel, bísue citasse. Quin nec in substantia quidem admodum purgat: vti in electuariis Diaturbith, Diaphœnicum, de Citro Solutino.

TARTON-RAIRE Gallopro. Massiliensium.

NOVA nostræ ætati, iuxta ac elegans aspectu hęc etiam maritima Cathartica, eóq; vernaculo vocabulo Massilienſium, *Tarton-raire* vocata, ab exuperanti effreniq; purgandi vi, quę non rarò dysenterias fluxúsq; immoderatos alui accersit. Præsertim si quis minus peritus, huius folia in puluisculũ ducta, vel quopiam liquore diluta, propinarit: vt factitabat ille necator Thmiso, qui nobis primùm eam, eiúsque vires, vt dicebat, arcanas detexit. Circum Massiliam locis ad mare deuexis, præsertimque collem vulgò *Mond-rond* vocatũ, squalidũ, aridũ, glareosum, plurima fruticat, tota pulchella, tenui incanáque lanugine obsita, candidis, nitentibus, argenteis foliolis crebribus, ab imo ad summũ Chamlęeæ, & Thymęleæ: prorsum situ & magnitudine Alypo proximè descripto paribus: edit virgas rectas, crassiores, vicenas, tricenas, aut plures, admodum lentas, & fractu contumaces, nec adeò lignosas, cubito lõgiores, flosculos in summo pusillos, & (ni labat memoria) pallidulos ex albo, semine pullo, rotũdo Arthemisię, aut Ambrosię: radix prolixa pedẽ, simplex cortice albicãte foris, intus candida, lineo aspectu, & fibris dura, lignosa, gustu non admodum calida, nec amara, nec ingrata, nonnihil tamen caloris impressi postremò relinquente, & quadantenus Turbith Alexandrinum, siue vulgare, referente, inodora, tota lactis expers.

ESVLA RARA in Lio Venetorum Insula.

COGNATIONIS cõsequutione sibi hunc vendicat locũ hęc superius proximè descriptas, & Esulã, quam vocant maiorẽ, siue Pityusam: cuius est hæc Venetis Medicis, & Pharmacopœis species: eóq; hac, vulgatæ communis Esulæ vicem supplent in Benedictæ confectione, & pilulis Catharticis: purgat etenim non segnius Esula communi, eóque putabatur à quibusdam Alypum Dioscoridis, & alii, quàm bene, viderint ipsi, nigrũ Turbith, quẽ Pityusam Actuarius autumat, opinantur. At Pityusa non hæc est, sed perquàm similis, ideo vtraq; Esula à nobis vocatur. Sesquicubitum duósque longos caules, fungosos, rugosos, fuscos, crassos minimũ digitum, ramulis multis diuisos emittit, pedalibus & foliis situ binis, perinterualla maioribus quàm Terribilis Alypi, ad Glycyrrhizã proximis, lentis, pinguibus Thymeleæ: flores pendulos, promẽtibus pur-

puraſcentes

puraſcẽtes, & fuſco obſoleto ariſtolochiæ, vicetoxici effigie. Radix foris pulla, intus villoſis lineisq; pelliculis, cuiuſmodi in Tartonraire, cinereis, ſeſquicubitum longa, digitum minimũ craſſa, ſucco diſtenta: vniuerſa planta lacteſcit, & prorſum Tythimali paralii, cui conuictrix fermè ſemper viſituræ quiparatur. Sed non alibi quàm litoribus, & Inſulis ſinus Adriatici facilè reperitur, & in Lio Inſula exigua, quę obex eſt maris alliſionibus.

ἀειζωον. *SEMPERVIVVM ſiue Sedum maius crenatus Myrthifolium.*

Ang. *Houſelike & Sengrene.*
Ger. Groß Haußwurtz, ſi groß Donderbart.
Gal. Ioubarbe grande.
Bel. Donderbaert.
Ital. *Semperuiuo maggiore.*

NIHIL vſpiam gentiũ vulgatius, vſitatius, viuatiúsue, Sedo ſiue ſemperuiuo, ſic nuncupato, de perenni vegetoq; foliorũ virore, quẽ hyeme & æſtate in parietibus vel imbricamẽtis, etiam nullis, vti videtur, radicibus nixum, aduerſus quaſlibet cœli impreſſiones tuetur: Ceſili circinataq; baſi & ortu pertinacius hærẽt ſubgrundijs numeroſa folia ſquammatim digeſta, lęuore ſuccoq; pellucida, admodum carnoſa, mucronata, & lingulas piſciũ imitata: caulis promitur rectis verſibus ſtipatus, quiflores Iulio & Auguſto radiatos, numeroſos ex fuſco purpuraſcentes, & rubellos geſtat. Huius aquam ſtillatitiam febribus curandis, præſertim tertianis, & Cauſonibus propinant mulierculæ, edoctæ alicuius monitu & imitatione: nam non paucos curant. *Eſſi. Fuſch. Epith. 17.*

ἀλοή. *ALOE.*

Ger. Bel. & Ang. *Bitter Aloes.* *Gal.* Perroquet. *Ital.* *Aloe.*

QVIA in maritimis Aloes ſponte naſci proditur, non abs re quis ſuſpicetur nomen illi factũ à ſale vel ſalo ſiue mari, cuius afflatu imprimis gaudet, fortè itidem & nonnihil foris ſalſedinis continet, vt cæteræ maritimæ. Peruagatæ cognitionis & vſus, vti antiquis, etiamnum ſuccus, ipſaq; planta: quæ pleriſq; Europæ locis in hortis penſilibus fœliciter, non ſecus ac ſuis natalibus, in ſabuleto depacta adoleſcit, floretq; : ſed quæ in *Pi*ćti horto viſebatur, meritò nonnullis differre à communi altera viſa eſt. Nam prætereà folijs multò maioribus, bicubitalibus, vnciam & ſeſquiunciam craſsis conſtabat, tum mucronem extremo ſingulo folio oſtentabat, magnitudine, rigiditate & colore vnguis Aquilini politi, non adeò adunci. Cætero item ambitu roſticella multò minora, pari prope interuallo digeſta. Caulis bicubitalis, & tricubitalis, digitum craſſus, Haſtulæ Regiæ, in quo flores cærulo purpurei è calycibus oblõgis. Folia guſtãti minimè aut perparũ amara: cætera alteri ſimilis, & eadẽ fortè, vt putamus: Neutri enim inſignis amaror, nequidem recenti ex Hiſpanijs in Flandriam, Angliamq; allatæ, vbi tamen Aloes factitari dicitur. Quia ſemper virens eſt Aloe, Aizoon vulgo hodie Græcorum nũcupatur: ſuccus nondum ſolibus percoctus, vt Brumali tempore, minimum amarus eſt : quòd cæteris ſucco multo aqueo obrutis euenire videmus, vt ignauius multò per initia ſapiant, deinde maturitatem adepta, expreſsiorem ſaporis formam adipiſcantur: ſic Lactuca menſtrua dulcis eſt, trimeſtris florẽ & ſemẽ promens, amara: Portulaca fatua initio, adulta acida. Succorum prima laus Succotrino, quẽ Venetijs, ſi limpidus & lucidus ſit, ex rubro fulueſcens, emunt ducato, ſingulis libris: vbiuis Hepaticus infimi precij eſt. *Eſſi. Math. 683. 684.*

Iam haud opus eſt rixari, aperiãt ne ora venarum an claudat: quando innumeris ferè periculis factis certum ſit, foris admotum claudere, & ſanguinem ſiſtere, intrò verò ſumptum ſuccum, illis præſertim qui hemoroidibus vexantur, ſanguinem attenuare, calfacere, deducere ad venarum oſcula, ipſaq; adeò vaſorum extrema reſerare, non ſecus atq; alij ſucci non pauci faciunt, vt Porri, Myrrhæ, & Vrticæ, quæ nihilò ſecius calida & ſicca ſunt.

SEDVM MEDIVM teretifoliũ, siue minus Semperuiuũ Officinarum.

Ger. Klein hauſzwurt meule, ſt Klein donderbart.
Ang. Prickmadam.
Gal. Petitte Ioubarde, & Triquemadame.
Bel. Cleyn donderbaert.
Ital. Semperuiuo minore, seu Pignola, à folio tereti Pinei.

Effi. Fuſch. Epith. 18.

ETIAM ijſdem natalibus admodum frequens & notum prouenit iſtud: ramulis à radice perquàm exili multis, gracilibus, edentibus foliola anguſtiora, rotundiora, minora, teretia, carnoſa, mucronata, acuta, Salicorniæ vel Kali colore & modo: floſculis aureis, ſtellatis: tota eiuſdem figuræ & facultatis atq; maius ſedum.

VERMVCVLARIS. CRASSVLA MINOR Officinarum, siue ILLECEBRA maior.

Ger. Klein hauſzwurt weible.
Ang. Wylde prickmadam.
Belg. Bladeloosen, ſ Papecullekens.

Fuſc. Epith. 19.

SÆPISSIME etiam hæc colligentes fallit propter natales eoſdem, faciemq; adeò minoris ſedi ſimilem, vt mirum magis ſit prorſum contraria pollere, nempe calfaciendi & vlcerandi facultate: tamen diſcernitur foliolis rotundis, teretibus, oblõgis, carnoſis magis & ſupernè retuſis, mucronatis inſtar vermium, è totis ramis pendulis: floſculisq; pallidulis, vel albidis: demumq;, quia non ſemper viret, eò ad Illecebram referẽda videtur, cuius eſt facultate. Supina admodũ negligẽtia Commẽtator noſter nobis hanc fortè pro ſecundo Sedo dedit: neſcius, vt vulgus ignarum, facultatum, & immemor verborum Dioſcoridis, qui, ſicuti monuimus capite de Telephio & Portulaca, quia nec ſẽper vireret nec refrigeraret, non aſſerit hanc genus Semperuini, ſed tantùm cognationis & ſimilitudinis cauſa proximè ſubdidit, videriq; ſpeciem dixit.

MINIMVM. ILLECEBRA, Sedi tertium genus non Semper virens.

Ger. Katzentreuble.
Ang. Stone crop, & Stone hore.
Gal. Pain d'oyſeau.

Fuſch. Effig. Epith. 20.

ISTAM puſillam reptatricem pulchellã floribus aureis ſtellatis, vulgò notiſsimam vbiuis & Illecebram nũcupatam Pharmacopœis, Germanis aũt Piper murinum, propter acrem exulcerantemq; guſtũ, quaſi Aronis aut flammulæ, nullus vbiuis Italiæ, Galliæ, Angliæ, & Germaniæ nõ nouit: puſillis namq; ramulis parietes ſaxoſaſq; moles & colles aridos amplexantibus, gracilibus, rẽptat ſed potiſsimùm guſtu cognitu perquàm facilis, & quæ inauditam ſocordiam Commentatoris arguit, inq; rõ herbaria parũ exercitatam, vel mentis, vel oculorum acie, qui hanc tam valdè vulgarem (tametſi idẽ oſtẽtat ille frequẽs) vbiq; Italiæ, Piſis accerſat, Guini præconijs & literis aſſertionis, & quaſi in lucem erutã, ac certã ferat. Quin in Dioſcoridis lectione hæc ſalebra nulla eſt: Ἀκεὶ enim quamplurimis locis, non piloſum, ſiue hirſutum, ſed denſum rigidum vel compactum ſignare, capite de Britannica, Hypericone, alibiq; non rarò, reperias.

ARBORESCENS Græcum, Illyricum, & Anglicum, siue maritimum.

MVLTIS abhinc annis huius multas plãtas Veronæ, Patauii, Venetijs, & in Hetruriæ hortis vidimus, cùm admodũ exoticaſq; putabamus: Poſtea ſingularis fidiſsimuſq; amicus Vallerandus Donrez, paſsim in maritimis Sclauoniæ ſiue Illyriæ circa Dirachiũ virentem collegit. Noſq; demùm in Sinus Briſtoienſis Anglici Oceani Inſulis vocatis HOMS, auulſimus copioſum, ſed in ſaxoſis, nec perinde carnoſum aut ramoſum, tamen ſtirpite ramiſq; fruticat lignoſis, duris, multis, lentis: foliis, paribus, & ſimilibus, vulgare maius Sedum ſitu & ortu æmulantibus, minus craſsis: inter vulgare Sedum maius, Laureolam & Tithymalum ambigentibus.

Græcum

Varietas arboreſcētis.

GRÆCVM verò, quod & Illyricum, maius multò & ſpecioſius, ramis & cortice foliorumq; circinato, per ſumma poſitu magis Laureolam imitantibus, craſsioribus, tenerioribus, breuioribus, ſuccuētis, cubitum longis, in ſcapo pedali & cubitali, lignoſo Laureolæ craſsiore.

In Auſtralis Angliæ Inſula Portlandia, puſillam, nō multū diuerſā ab iſtis forma, ortu, habuimus: ſed quia inter Tithymalos orta & duntaxat vna aut altera planta reperta nobis erat, rati eſſe ex Tithymalis, aut ex iſtis prolē degenerem, incertāq; ſtirpem, nihil certi de ea prodere auſi fuimus.

SEDVM PETREVM Montanum.

AVERNIÆ Mindenis & D. Ioannis Mauri Allobrogum, montium rupibus & conuallibus hanc pulchellam ſæpius collegimus, nomineq; Sedi Petrei donauimus, quòd ſaxis ſæpius innaſcatur: folijs puſillis vno exortu circinatim Sedi ritu, vel potius Cotyledonis minoris montani, ſed multò anguſtioribus, rigidis, quaſi ligulis mucronatis, è quorum medio cauliculi puſilli, binos digitos & palmum alti, exeunt, exiguis floſculis luteis Sedi minoris onuſti, quibus ſuccedunt clypeoli Thlaſpi quadantenus. Cur hanc nōnulli Phyllon Dioſcoridis ſtatuerint neſcimus: quum proprior multò ſit facie & ortu Sedi generibus, guſtu aſtringente, exſiccante.

An CHAMÆPYTHIS maior Dioſc. ſeu altera vermiculata Sedi effigie.

CHAMÆPYTIDES, quas natura ſimiles Aizois feciſſet, & Dioſcorides iiſdem aſsimilaſſet, hīc annectendas duximus. Fruticat maritimis litoribus atq; inſulis Angliæ & Zelandiæ, nec non in ſqualidis campis Aralatē inter & D. Aegidij oppidū, non procul à Rhodani fluētis, vbi rima perēnans, Vermiculata dicta, nōnullis Anthyllis altera putata, propter neceſsitudinē, quam cum Aizoo habet. Semper viret namq; inibi, virgultaq; promit cubitū & ſeſquicubitum æquantia, crebra, incurua, lignea, colore cinereo, folijs multis, denſis, obſcurè viridātibus, & inter Sedum minorem atq; chamæpithim marem medijs. Radix multum dura, fibroſa. Flores obliti ſumus, puto herbaceos, & melinos, albicātes, muſcoſos, Oleæ. Salſo guſtu & ſapore ſuccoq; Kali etiam procul à mari, natæ, vti Aralate. Quam vt nouam, nec notam, exercitatis ingenijs expendendam magis proponimus, quàm verā aſtruimus.

AINGA vel CHAMÆPITHIS mas, Dioſc. IVA arthritica.

QVÆ receptæ vtilitatis, & tritæ cognitionis vbiq; locorũ prouenit Aiuga vel Abiga, ab Abiete, propter odorẽ, folia, & floſculos Piceæ, Chamæpythis vocata eſt, mas ſeu tertia Dioſcoridi, nõ prima, vt Cõmentator ſtatuit. Sabuleta, arida, lapidoſaq; vineta & oliueta amat Norbonæ, vbi perquã odora, ſurculis gracilibus, hirſutis, inflexis, numeroſis, Pini folijs vel Pſylij, minoribus, incanis, confertis, reſinoſis: exiguis interſertis ſecus floſculos melinos, Veronicæ fœminæ: Sed ſemine oblõgo, tereti, fuſco. Germaniæ, Galliæ, & Angliæ ruri ſpõte peruia, ſed paucis in locis: eoq; in hortis colitur, ad Medicos tamen vſus odore & virib⁹ ignauior. Radix fibris duriuſculis, lignoſis, amaro ſapore, medicato, ſubacri, neutiquã dulci, ſed reſinaceo, diuq; faucibus hærẽte. Idcircoq; nõnullis Germanis vergiß myn nicht: id eſt, ne mei obliuiſcare, fortè dicta fuit: quod etymum dũ Mathiolus à Germano Pharmacopœo, & Braſſauola adductum erroris incuſat, immeritò facit: & imperitius multò labitur, cùm aliam vocatã ye lenger ye lieber, id ſonat, quò diutius eò amãtius, aut gratius, (quod Amarædulci ſiue Circeæ meritò quadrat) inſcitè in hanc tranſfert.

CHAMÆPITHIS prima Dioſc. odoratior.

MINVS nota hæc, & paucis obuia locis, magis tamen odora, collibus aridis & aruis æditioribus, Nicæ Sabaudæ, & Genuæ Liguſticæ, circum vrbem Penem in Italia, fruticat, vt quidã affirmant. Quin etiam eandẽ vireta nonnulla Belgij ſedulò colunt. Radice fibroſa, Sonchi, aut dẽtis Leonis minore: ramulos palmum altos, humi ſtratos, & foliolis ſeptos, Semperuiui minoris, aut potius vermicularis, minus carnoſis, ſed incanis & hirſutis: in quibus floſculi ex melino albidi: Suauiorem ſpirat odorem, interdum vliginoſum, vti vſnea muſcúſue Quernus, aut Cedrinus.

IVA Moſcata Monſpelij eſt, ANTHYLLIS Chamæpytoides.

QVÆ in Olinetis & aridis aruorũ marginibus Norbonæ ac Galloprouinciæ fruticat, nec alibi temerè nota, Moſchata etiã vulgò vocata fuit, cõtrariæ fragrãtiæ, ſignificatu (ironicè nẽpè) eſt enim odora, ſed olfactu minimè grata, nec Pinũ redolẽte, verę & odoratæ Chamæpytidi cognata, ſurculis tamẽ rigidioribus, ſarmẽtoſis, lignoſis, ſed breuioribꝰ: copioſa folia, latiora, lõgiora, leuiter inciſa, Coronopi aut Pſylij modo emittit, pluri lanugine incana, inters flores maiores purpureos, & ſemẽ hirſutie ſtipatũ Chamæpytidis. Lignea radix, guſtu amaro, ingrata tota, & nonnihil ſtiptico, Abſynthiũ referente: eapropter Kali ſpecies illa, aut potius Sedi marini fruticantis, de qua inibi dictũ fuit, neutiquam ad rem faciet, ſi conferatur cum hac. Hirſuties, flores, color, odor, ſapor, qui hîc ſalſus non petitur, deſunt. Adde odoris grauioris, & amaroris aromatici, non ſalſuginis notam: quam in medicamentis primæ commendationis ad comitiales pleriſq; animaduertas, vt ſũt Vngulæ Aſininæ, Alcæ, & operculũ onix dictum, multóq; grauiore odore, Caſtoreum, & huiuſmodi nidore, potu & ſuffitu excepta, & quarum dotes ſibi vindicat multò adhuc certiores.

Κοτυληδὼν. *VMBILICI Cotyledon.*

Ital. Cope, triuole, vmbilico di Venere.
Hiſp. Scudetes.
Gal. Eſcuelles.

Eſſi. Mat. 1122 VVLGARIS iam notitiæ Cotyledon, ſic dictum à concauo folio, acetabulum aut vmbilicum imitato, circinato, & nonnihil crenato obtuſè, læuore plurimum glauco virente

virente, interim purpurascente, crasso, carnoso, succulento Telephii, aut Cochleariæ: radix bulbeę Bunii Cyperi rotundior, aut fumariæ *Plinii*, nonnullos pediculos foliorum & cauliculos teneros florum herbaceorum ex caliculis parit, in quibus semē Portulacæ, minus subrufum: gustu tota glutinoso *Portulacæ*, sed vix acerbo, insipida, frigida: non solùm in Italia, *Prouincia*, Languegothia, sed etiam in Anglia occidua ad Bristoiam, plurima. In Francia tamen & Belgio, rara, nisi fata fuerit: exit autem semine, tota hyeme viret, marcescunt æstate folia.

COTYLEDON Minus Sedifolio, Montanum.

MERITO hanc Sedifoliā appellamus, tātoperè namque cum Sedo quadrat, vt propiórne illi sit quàm vmbilico, ambigat vulgus: eóque apud nonnullas gentes *Sedum montanum* appellitetur. Rarior multò superiore, nec nisi quibusdam Alpinis Allobrogū & *Pedemontii*, Sabaudáque Ostensi valle vocata, & Mindenis montibus Auerniæ & Germaniæ nobis visa. Maio & Iunio flores albicantes, minoris Semperuiui, in caule sesquipalmari plurimū vnico, ex radice fibrosa, nigra, tenui, per foliorum, quasi centrum, eunte: foliorum lingulas oblongas, crassiusculas, imitantium, & tantillum ambitu crenatas, albo vel glauco lęuore, colore, carnéque *Semperuiui*, minoris gustu.

AQVATCA Cotyledon acris Septentrionalium.

NVSPIAM Italiæ vel Norbonæ meminimus hunc, in Anglia verò & Belgio & Nortmania admodum frequentem, riguis depressísque pratorum conuallibus, & scrobibus, vbi torpuerunt per hyemem resides aquæ. Fibrias exiguas, multas, cauliculósque teneros reptantes, humíque fusos habet, folia peltata, ambituque circinato, & leuiore incisura & obtusis dentibus: cristato medio centro, nonnihil depresso, vmbilicum imitante, sed teneriora: flosculi albidi, penduli subter folia: Iunio & Iulio visuntur, gustu calido, acri, linguamque vellicante, inodoro: quem inscitia etiamq; penuria Cotyledonis indunt indocti Pharmacarii *Populeo* vnguento.

ANDROSACES Cotyledon Marinum herba folliosum.

QVEMADMODVM nominis etymo Androsaces, vel, vt nos putaremus, Hydrosaces, seri lotiiq; in abdomine, quasi vtre, aliisque è corporis ductibus, eductionem pollicetur: sic videtur hic proximè Nympheas descripta à Dioscoride, propterea quia non nisi in aquis, & prorsus magna cum Nymphææ similitudine, tametsi multum dispari magnitudine crescat. Nec vlli alii, vt genuinæ, Androsace acquiescit animus, præterquam isti, ex Guino summę eruditionis professore *Pisano*: in Mathioli commētariis quadruplò maior (vti solent, qui imagines, non plantas viuas, viderunt) ipsa planta depicta, nec tamen ab eo descripta. *Perelegans* est, sed perpusilla planta hæc vmbilicata, & videtur è genere earum quas parasiticas festiuè quis dixerit, propterea quia non nisi aliena quadra vescitur, cibo, & disco. Innascitur ferme semper dorsis striatis Chamæ conchæ, quæ humi obuolu-

ta sit

ta sit vacua hospite suo Vesco apud Italos *Cape tondo* vocato: Pedicellis cirrísue, glabris, nitidis, exilibus, vncias binas altis, crebribus, surrectis, singulis singulũ clypeolum medio centro fulcientibus, circinatum vmbilici, cum ouacis appensis in memoriam reuocantibus, vnde Monspelliẽses præceptores Vmbilicum marinum vocitarunt: notissima quippe illic Piscatoribus stagni Magalonensis & Lateræ accolis. Frontignanæ etiam refluæ stagnantisq; aquæ salsæ innumeras plantas obruunt. E fundo quippe inq; aqua, non in aere, crescunt & viuunt vt Mathiolus pinxit. Virent enim primùm ex squalido cinereoq; colore: Posteà egesti vndis, exceptiq; litore, albescũt, vti conchilia & corralinæ vocatæ, quas gustu subsalso & amaro æmulatur: nec dubium quin vrinas ciat, & materiam articulis impactum digerat. Semen nusquam vllum vmbilicis claudi non putamus, certè nunquam in multis milibus obseruauimus. Ventrem sistere scimus, vt hunc scrupulũ eximamus docto & candido Anguillaræ, qui nescio qua de re Senam & Casitham hariolatur verisimiles quia emphyla aut aphyla planè contrariæ notæ legatur, potissimùm quia aluum soluunt, quod hîc neq; expetitur, neq; verisimile sit: tota plantula siccior actu & tactu quàm calidior est, & multum diuretica, quare Galeno aut eius codice error, qui astruit humidã, ex Ægineta & Plinio req; ipsa expungendus.

Fuit quando Tragum ijsdem fere maritimis oriundum, hanc Androsacem opinati fuimus, sed nos retinuit *Pliniana* versio, quæ accuratior hîc, quàm quæuis alia videtur: delineat quippe sine folijs in citris folliculos, habentem, & in his semen, albam amaram, in maritimis Istriæ. Videtur legisse θυλάκιον, non ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, sed ἀντὶ τῆς κεφαλῆς, quasi dicat folliculum, pro capitulo, seu verterit ex Dioscoride: seu, vt verisimilius, vterq; ex eodem authore. Cæterùm Cortusi munus valdè leuidense fuerit, si Morsum gallinæ vel Alsinæ, foliolis neutiquam nudam, non ex Syria, sed è veteri quapiam maceria decerptam, quis patefaceret Commentatori, qui proinde non ausus fuit oratione repræsentare.

ἀνδράχνη. *PORTVLACA Domestica.*

Ger. Burgel.
Bel. Poꝛceleyne.
Ang. *Percelynne.*
Gal. *Pourpier.*

QVAMVIS ἀνδράχνη scribatur, tamen ἀνδράχνη dicta potius videatur, ortu quòd teneritudine quadã læta & carnosa luxurient, ramuli foliaq; albicent, quadã spumosa fuligine siue tenui quapiam aspergine cinerea, quæ in marina euidentius multò cõspicitur, vbi nec colitur, & aura spumea afflatur quam ἀχνὴν dicunt. Tribus autem differentiis, quot nouimus penè eadem facies est, præsertim domesticæ & syluestris: quarum tamẽ contrariæ facultates & effectiones videtur principiis genericis differre, & stabilire nostrũ docendi modum, qui figurarum priusquàm facultatũ annectit seriem. Etenim quamuis Dioscoridi Satiua *Portulaca* refrigerat, Syluestris tamen calefaciat, & eadem exulcerat. Nec tamen inficiandum, multas esse plantas, quę quamuis polleant contrariis affectionibus, tamen eodem generis ambitu censeri debent, vti hæc marina plãta *Portulacæ* foliis, & facie, quam Crithmum Dioscoridis putarunt: nam nihil videtur illi obesse, aut deesse quò minus *Portulaca* sit. Cæterùm, non astringit sed refrigerat, legendum esse norit qui attentius caput de *Portulaca* apud Dioscoridem à carcere ad calcem lustrarit, ea enim filius prima & summa facultas, ideo δυναμὴν ἐχεὶ ψυκτικὴν καὶ ὃ συστικὴν facilis namq; lapsus rerum ignaris amanuensibus. Et quilibet etiam ex illa vi, qua hæmediam dentiúmve stuporem aufert, minimè aut minimùm certè astringere deprehendere quit in quotidianis acetarijs, quũ vulgo esitantur tenellæ Cymæ, & folia crassa, carnosa, Thelephij & Scorpioidis vulgaris: succulenta tota, rotundis teneris viticulis humi reptantibus, florepusillo Sedi: semine in theculis seminis *Papaueris* nigri plenis cauli hærentibus.

SYLVESTRIS.

QVI

QVI Domesticam norit, Sylvestrem non potest non nosse, quæ minor duntaxat tota, locisq; squallidioribus, vinetis glareosis, viarumq; interdum stratis reptat: ramulis rubentibus, folio Oleastri, figura cætera duplò minor tota: sed gustu acidiore, & non refrigerante, sed potius acri calfaciente, vt in Norbonensi agri vinetis & satis, vbi acrior multò, quàm in Anglia, aut humētibus frigidis ad Septentrionem: quin etiam exulcerat, si Dioscoridi fides habenda, apud quem interpretandū φυλλάριx λάσεx siue foliola firma quadam cum hirsutie esse: vt sanè sunt, πλατύτερα, id est, latiora, quàm Domesticæ esse: neutiquam sunt, nisi sibi ipsis comparata, quia sunt breuiora & latiuscula, quasi rotundiora: aut sit fortè immutatio illa apud hunc qualem frequētem & Theophrastum latioris & angustioris folij, in Helenio, Phlomo, & alijs non paucis monuimus.

τηλέφιον FABA INVERSA, siue CRASSVLA, an TELEPHIVM?

Ger. Wundkraut, Knabenkraut, fotz zwang, vnd fotzweyn.
Belg. wonden Cruyt, ✠ Smeerwortele.
Ital. *Faba grassa*,
Gul. Repriſe, Ioubarde des vignes, Feue eſpeſſe.
Ang. Orpyne.

VAGVM & pluriuocū fuisse Telephij nomē, ex Crateuæ & Dioscoridis geminatis descriptionibus & varijs plantis accommodatis videre est. Crateuæ quippe notæ, vti recentiores doctiores scitè monuerunt, Scorpioidē, quæ Dioscoridis libri 4. calce penultima appingitur, exprimere videntur: nec sanè abs re, nam facultates illi inesse eximias ad *dissepulotica* & inuicta vlcera, non modò lectio, sed & animaduersio facti periculi crebra, testatur. Insuper duobus locis duas plantas Telephio nomine insignit, non parùm tamen similes: alteram hoc capite, alteram libro 3. quam Romanis Illecebram nuncupatā dicit, vtrāq; facie & viribus vulgò notā: PRIOR CRASSVLA dicitur, quia folijs crassis, carnosis, Portulacæ hortensis non absimilibus, floribus albis, luteis vel purpureis in vmbellis Drabæ: cætera prorsum Portulacæ similia, radix alba, carnosa, tuberosa compacta, Dentis Leonis bulbosi, aut Leucacāthæ Dioscorideæ, vinetis, cultis, syluosis, marginibus, saxosis, Angliæ, Sabaudiæ, Galliæ, & passim alibi abundat. Hanc rigidi censores pro Telephio fastidiunt, & inquiunt calore & absterſione carere: respondent periclitatores, illam multis dotibus pollere, & plura præstare quàm quæ Dioscorides scribit: addimus nos, calorem illi non deesse, neq; siccitatem, quantā Galenus & Ægineta prodiderunt, nempè primi ordinis, id est, gustui vixdum perceptibilem: siccitatem verò cuiusmodi in Semperuiuo: Absterſionem qualē farinæ fabarum & Portulacæ, quæ tamen videntur potius lenire muccoso glutine, cùm primo adpulsu linguam tangunt. Sed frustrà sæpè monemus, istos defici modestia & peritia. Etenim si calefactione, siccitate, & absterſione, Telephia curarent vulnera, numnā id præstarent præsentius, quæ multò tum calidiora, tum magis absterſentia sunt? Sed curata putamus tum potiunculis, tum pulticulis, & fomentis ex ista paratis, ad acrimoniam saniei erodentis, & opus naturæ præpedientis retūdendam, ac cacochymiam corrigendam intus & foris.

Effig. apud Dodo. Epi. 41.

Scorpioides Dioſc. Telephium Crateuæ.

Alternabatur Dioscorides, vti videtur, vtri esset ascripturus Illecebram Romanis dictam herbulam, Telephij ne generi, propter vsum & nomenclaturā: an semperuiui, propter faciem & figuram: & quia videtur optionem fecisse Lectori, vtrum mallet eligendi, nos Telephio asscribemus. Siquidem non semper viuit & vrit, atq; eadem præstare potest quę Telephium, aut quæ in Telephijs & Cacoeticis vlceribus sanandis desiderantur: tametsi alio modo, vt exercitati operum exploratione norunt, idem affectus diuersis, & interdum contrarijs, expugnetur. Sic in vulneribus, capitisq; fracturis, vtimur calidis exsiccantibus, vt Iside, & de Minio, vel frigidiusculis, interdum humentibus, vt sanguine columbino & Rosaceo, ad mitigandum, digerendum, & expellendum excrementa à parte.

SCOR-

SCORPIOIDES, an Cratæua TELEPHIVM.

Math. depicta, non descripta, pag. 1305.

RECENTIORVM verò & Monspellienſium Portulacæ foliam Scorpioidem, vulgò ſic dictam à ſiliquoſis corniculis Scorpionis caudæ inſtar reflexis, Galegæ ſemine plenis, doctiores, qui Telephij ſpeciem coniectabant, non infirma ratione nitebantur. Eſt quippe folio Portulacæ flore luteo, non tamen albo, Medicæ aut Trifolij parui, pratenſis lutei: guſtu item & facultatibus non multum diuerſis. Monſpellienſibus cùm ſatis, tum vinetis, Latrenſis portæ admodum familiaris.

Crithmum Dioſcoridis, an Portulaca marina?
Empetrum, vulgò Fœniculum marinum. *Ang. Sampere*, Perchepier.
Cæpea.
Halimus.
Chryſanthemum marinum, Math. Crith. tertium, vel ſecundum.
Kali.
Salicornia.
Blanchette.

CRITHMVM, ſeu CRITHAMON, an Portulaca Marina? BATIS Plinij.

PLERÆQVE ſunt maritimæ ſtirpes quæ Crithmi deſcriptionem quadamtenus deſignare valent, nulla autem penitus explere. Quod quidem non vt nodum in ſcirpo quæramus, ſcribemus, ſed potius vt haſce tricas expediamus, quę animum quò minus verum ſtatuat, irretitum tenent. Et paucis vniuerſum negocium componi poteſt. Si ſtare lubet antiquis herbarum deſignationibus, vides hic fruticoſam dici plantam à Dioſcoride folijs pinguib. longioribus, & latioribus, quàm Portulacæ, albicantibus, ſalſis, & cætera. Huic deſcriptioni habemus plantam quandam, quæ melius congruit, quàm FOENICVLVM Marinum, cunctis fermè herbarijs hodie Crithmum putatum, quod neutiquam Portulacæ, vt Dioſcoridi placet, ſed potius facie tota & vmbellis Fœniculo, vt inſpectio ipſa vulgus ignarum vocare docuit. Et folia non albent, ſed virent Porraceo colore: nec quia muria conditur & paſsim eſitatur, ideo ſit Crithmum habendum: etenim non paucæ aliæ ſunt maritimæ, quæ in acetarijs expetuntur, & muria ſeruantur, eiſdem fœniculo iſto facultatibus pollere creduntur. At illa, quæ à ſimilitudine PORTVLACA MARINA dicta fuit, folijs latioribus & longioribus quàm Portulacæ, atq; albicantibus, pinguibus. In ſabuletis, adeoq; ſaxeis, maritimis, copioſa, cuius flores albidi, herbidi, Atriplicis: multò propior eſt vero Crithmo. Cæterùm, ineptiuſcula audacia eius eſt qui accumulandi tot ſpecies vni incertæ, cùm quælibet earum longiſsimè à deſcriptione abſit: alioqui cur non & tam multas Kali ſpecies, neq; deſcriptas, neſcio an notas Dioſc. non poſsit quis vnam accumulare, & pro Crithmo vindicare: nam fermè omnes naucleris in cibum cedunt, nobis etiam in mare Liguſtico acetarijs manſæ, penuria melioris cibi, non peſsimi ſaporis viſæ fuerunt.

Foenicvlvm marinũ, ſiue EMPETRVM *vulgo Sampere & D. Petri Herba. Math. Crith. primũ, effi. 489.*

Portvlaca Marina. Mathiolo Halimus vulgaris. Effig. 160.

Et ſciunt exercitati, ſecundum Crithmum Commentatoris planè Paſtinacæ aut Eringij guſtum, odoremq; præ ſe ferre, vnde Arabum Secacul opinionem fecit, vulgus Paſtinacam marinam vocat. Vtrumq; litus ſuperi inferiq; maris Italici hac planta ſcatet, ne non putet Senenſis ſe munus leuidenſe à Cortuſiana magnificentia accepiſſe, quod pueriliter ſolitus eſt iactare, & inculcare putidiuſcula infantia. Tum tertiæ & quartæ ſpeciei ab illo depictis, quid negocij aut ſimilitudinis cum Crithmo: tertij, etiam flores lutei ſunt, radiati, vt Chryſanthemi, quò retulimus: cætera eius delineatio, nihil ad Crithmum. Quartum demùm montanum eſt, non maritimum, guſtu & odore Eringij, radice ſimiles ſunt, Crithmo valdè diſsimiles. Hinc videre ſit ea quæ meris aſſertionibus, non rationibus, aut veris inſpectionibus, aſſerta ab illo ſunt, eadem facilitate dirui, atq; ſtabilita fuêre.

Montanum Eryngium recentiorum.

fuêre. Hæc si oculis & manibus versasses, vti nos fecimus, non tam futiliter asseuerasses sententias neq; veras, neq; perspicuas, quæ magno detrimento sunt non modò Tyronibus, sed doctis quàm pluribus.

Κεπαία CEPOEA.

CVM hæc eadem Domesticæ Portulacæ figura, vna aut altera vagula notula radicis & coloris additis, quasi satis foret nota, & redditæ illi facultates, quæ satiuæ consimiles sunt, mentione etiam incerta, de Asparago Myacanthino, quem proximè Portulacæ caput, apposuit Dioscorides: Videtur & hæc nihil aliud quàm hortensis, vt vox Κεπάια testatur, Portulacæ species, quæ illinc huc irrepserit, argumento & methodo hic non vestigandis. Eoq; Galenus fortè ratus è Portulacis vnam, eam tacitam prꝛterijt. Marinam Portulacam, spurium Halimum, Becabungam, Crithmum secũdum Mathioli flore luteo, deniq; medij speciem huc licuit adducere, sed nihil libuit asserere. Neq; ingenuos decet tyrones, cuiusmodi sumus, tantũ sibi indulgere in Naturæ doctorumq; theatro, quantum sibi arrogat ἄυτος ἐφὰ Pytagoras alter Herbariorum Senensis noster, qui vt solitus, hanc pro filio suo Odorico Melchiorio, pro ætate sua non imperito sibi missam, nunc tandem, cognitam asseueret: nec tamen vllam notam addat vel figuræ, vel naturę, nedum locorum quę nos certiores faciat, illũ Cæpeam hanc adamusim suam congruentem certam explorata tamq; habuisse. Hanc nos superius dedimus inter Portulacas.

ἅλιμος HALIMVS.

ANNO 1563. Octobri mense, quidam Botanicus Italus, qui ex Sclauonia onustus raris plantis redibat, quandam locis maritimis lectam fruticem nobis spectandum dedit, Cisti magnitudine & modo, foliis Oleæ albicantibus, Portulacæ marinę, siue Halimi vulgaris: sed semine & flore tunc orbus erat ramus, quem adhuc habemus Antuerpiæ. Hanc cuncti Herbariorum Senatus Venetorum Halimum affirmabant: Et Leo ille famosus agyrta dicebat, se sępius quosdam, qui in acetarijs teneriorem esitarint vidisse: cui ne nunc quidem magnoperè refragamur, nam salsa erat, & maritima. Sanè planta videtur esse salsa, vel nominis vel natalium argumento, Halimum.

Quid si negationem eximas, & dicas, Dioscoridem dixisse spinas habere, nam vt quid inter spinosas & vallatorias & finitimas, maritima cùm sit, recenseret: nam quę vesca sũt & holeracea secundo libro differuntur.

KALI magnum Sedi medij folio, semine cochleato. Soede, Gallis.

QVAMVIS tres plantæ sint inter se congeneres & maritimæ, quę Crithmum, vt dudum dicebamus, adumbrare possent: tamen nulla videtur antiquis nota fuisse, aut certè descripta, tantùm abest, vt ex hisce SAL istud, vocatum apud Arabes KALI, ex istarum vna vsta, & quod mirum, fusa fieri nouerint, vix taciturni si sciuissent. Quare vt nomen, sic & plãta, & modus salis istius parandi, videmur Græcis recentioribus, aut Arabibus Philosophis Chymistis & yalurgis deberi, qui ex ista, quam argutè effigiatã damus, copia, per initia Autumni aceruatum super scrobe, cui ligna insunt decussatim instructa, vt accensa meta herbæ Kali dum vritur & liquatur, inq; fundum scobis defluat, coga turq; in glebam aut saxum pulli nigricantis, vel cinerei coloris, illi vocant Kali, vel SODE ad vitrum conflandum in Italiam inq; Septentrionem ex Gallia Norbonẽsi & Aquitania deferunt. Vrit non secus ac

causticũ. Hæc species & notior in maritimis Galliæ Norbonensis, vbi tum sponte, 'tũ sata, cãpos maritimos frequentia, cauliũ rubentium operit purpura. Fruticat etenim caule cubitali & sesquicubitali, carnoso. Portulacæ concolori. Folijs item densis, angustis, fimbriosis, Sedi medij siue Semperuiui minoris teretifolij duplò longioribus, acutioribus, inter quæ semina Limacem pusillum spiramúe imitantia, colore fusca, folliculis Maluæ seminis ritu occlusa. Minus obuia hæc Septentrionalibus, imò nuspiam fermè.

BLANCHETTE *Norbonensium, siue Kali minus.*

EOSDEM ad vsus sedulò colligunt maritimi coloni Norbonenses, ijsdem natalibus, folijs, & caulibus minoribus multò, minusq; carnosis, angustioribus, nec ita rubentibus, sed ex pallido virentibus, vnde vulgo *Blanchette*, quasi Kali album vocatum. Semen exiguum, nigrum, lucidum, Vrticæ aut Acetosæ. Non solùm calidioribus regionibus hæc, sed etiam ad Septentrionem Angliæ, Normaniæ & Belgij familiaris.

SALICORNIA, *siue Kali geniculatum vermiculatum.*

Ang. See grape.

MVLTO frequentissima ad quaslibet maritimas oras tum Oceani, tum Mediterranei maris: sed effigie multò rarior, & cui folia videntur teneri turiones ramulorum: semen nullum. Sunt enim è radice fibrosiore quàmplures cauliculi bicubitales, recti, geniculis multis donati, extremis quasi folijs crassis, pinguibus, carnosis, teretibus, rubentibus, per crebros geniculos insertis, & pyxidatim, quasi alabastriculi, quadã cum Equiseti similitudine, & cornua recta obtusius mucronata imitantibus: gustu non insulso, nec temperamẽto aut vsu dispari à cæteris, verùm vbiq; neglecta.

LITO-

Litoreum CHRYSANTHEMVM *flore Buphthalmi aut Coniſæ, foliis Kali, aut Iuæ muſcatæ.*

ILLIS accenſeri debet hæc, quam putarunt nonnulli Crithmum, quia non niſi maritimis gaudeat, flore pereleganti, radiato aureo Aſteris aut Buphthalmi: foliis pluribus per interualla caulem rectum cubitalem & ſeſquicubitalem ambientibus, ſtellatim cingentibus, rectis, pinguibus, ex viridi cinereis, vel pallidis: guſtu ſalſo, nec alio quàm vna quæpiam ſuperiorum. *Effig. Mat. 491 ſub nomine Crithmi.*

- *Perfoliata duplex.*
- *Perfoliata Napifolia Anglorum ſiliquoſa.*
- *Corinthe Plinij.*
- *Androſemum.*
- *Androſemum Belgarum an Climenon? commodiori loco, proximè Periclimenon.*
- *Aſcyrum.*
- *Hypericum.*
- *Centaurium minus.*
- *Centaurium luteum.*
- *Coris Monſpelliaca.*
- *Coris Mathioli.*
- *Camphorata Monſpelienſium, an Chamæpeuce Plinij Laricis folijs? debuit recenſeri inter Chamæpityides.*
- *Antirrhinum*
  - *Purpureum.*
  - *Album.*
  - *Luteolum latifolium.*
  - *Minimum, ſiue Oruntion vel Aruntium.*
  - *Plinianum, ſiue Dioſc. Oſyris.*
- *Linaria purpurea.*
- *Belueder, Scoparia Italorum.*
- *Oſyris vara repens floribus cærulo purpureis.*
- *Linum ſatiuum vulgare purpureum.*
- *Linum marinum Luteum.*
- *Campanula Lutea Linifolia Montis Lupi, flore Volubilis.*

PERFOLIATVM *vulgatius, flore Luteo, folijs Vmbilicato.*

Ang. Thorow waxe.
Bel. Duerwas.
Gal. Perfoliata.

IN Burgundiæ, Sabaudiæ ſegetibus, & lætis, alibiq; Galliæ Germaniæq; hæc occurrit, è radice vnica, ſimplici, fibroſa, multos graciles ramulos promens, quæ folia tranſmittũt eoq; apud Germanos Durchwachs, quaſi folifora vel folifida dicuntur Græcè διάφυα & διαφύλλα. Sunt enim rotũda, cana, Tithymali ampliora, tenera, exucta, nec pinguia, colore ex glauco virentia, & læuore Plinianæ Cerinthes, cui multum ſimilis. Per Auguſtum flores ſunt in ſummo puſilli, ambitu radiato ex aureo pallentes: ſemina fuſca Saxifragiæ hircinæ pratenſis: guſtu non amara, ſed manſu reſinoſa, hyperici aut Clymeni. Colitur etiam à Chyrurgis ad fracturas, vlcera, & hernias vtenda. Variantem hanc iam pridem & hoc anno vidimus in Morgani horto, floribus ſpecioſiore ſitu & ſertis vmbellatis elegãtiores. *Effig. Bod. Epit. 172.*

SILIQVOSA.

QVANDAM item donarũt recentiores *Perfoliatæ* nomine, quæ tamen ambiguæ naturæ videtur inter Barbaream Buniadem & Perfoliatam, non minus frequens, sed sæpius in montibus calidiorum regionum, occurrit folijs maioribus, longioribus, asperioribus, habitioribus, rigidioribus, aliquantum sinuatis Dentillariæ modo, siliquas angulosas Leucoij prælongas, exiles, seminis Brassicæ plenas aut Leucoij. Gustu neutiquam acri.

CERINTHE Plĩ.

FACVLTATE, gustu, & effigie, illis & Hypericoni, nõ ita absimilj, sed hilariore multò aspectu ea est, quã Cerinthem apud Plinium cõiectarunt recentiorum doctissimi nõ pauci, minus tamen incertis admodum indicijs: colore ex vegeto viridi, glauco & cæruleo, oculos oblectãte: folia sunt oblonga, non disparia superioribus, nec gustu ingrato, sed tamen medicato, & quasi Climeni siue Androsemi Belgarum vocati, veluti si quis gustaret ceram nouam molliusculam. Etiamnũ hoc mense Augusti in horto peritissimi Pharmacopœi H. Morgani, floribus luteis Androsemi vel Hyperici prægnans visitur, seminecq; didimo, foris atro, intus medulloso Canabini aut Raphani. Eius floribus apes capi & oblectari putarint, sũt enim vt venusti, sic nõ insuaues, & gustu subdulci: folia autem cùm manduntur, quiddã ceræ nouæ, aut Erithaces vocatæ, sapiunt, vnde dictam fuisse verisimile est.

ὑπερικὸν. HYPERICVM.

- *Ger.* S. Johans Kraut.
- *Belg.* S. Jans crupt.
- *Ang.* S. Johns Worte.
- *Gal.* Millepertuis.
- *Ita.* *Hyperico.*
- *Hisp.* Coraioncillo.

Essi. Dod. Epit. 74. NVSPIAM de elegantiorib. iconibus Hypericum, Ascyrum, & Androsemum, congeneres species, noscitare licet, quàm quæ in Mathioli commẽtarijs affabrè expressæ: historia verò iam trãslatitia & vulgatior, tum quia accuratior Dioscoridis descriptio, tum quia plantarum inter se tanta cognatio, vt vna duntaxat nota, cæteræ latere queant, si copia adsit, neminem. Vbiq; vulgatissima & vsu tritissima medico & chyrurgo Hypericum dicta, margines satorum, areas desitas, & ruinosa sectans, etiamq; lętiora loca. Tota planta multum ortu, virgultis, solo, & tẽpore, sed rotundis, rubentibus floribus & folijs, æmulatur Centaureũ minus: sed huic nomen *Perforatæ* vel Milleforæ, quòd folia obuersa Soli, innumeris ferè poris, acu quasi traiectis, aciem tum nostram, tum Solis transmittant radios. Flores odori, pingues, glutinoso contactu hærent, atq; chartas sanguineo Anchusæve cruore inficiunt. Semen in pericarpijs copiosum, odorum, resinaceum, amarum, & ingratũ gustanti, ad vulneraria balsama nulli secundum, multo Chyrurgorum peritissimorum Monspellienſium experimẽto, vbi etiam oleum vernaculè de *Treſcalan* vocatum, quotannis paratur longè optimum ad hunc modum.

OLEVM HYPERICONIS.

Accipit

Accipit ſummitatũ Hyperici & olei communis. } añ. ℔. ij.
Myrrhæ
Gummi Elemni } añ. vnc. ij.
Terobinthinæ. vnc. iiij.
Aloes. vnc. j.
Thuris
Maſtiches. } añ. vnc. ſ.

Infundantur, bulliantq; in diplomate ex arte. Ad Icterum etiam & Calculum vtilitas conſpicua.

ASCYRVM.

SECVNDVM Hypericum eſt Aſcyrum notiſsimum, amnium & riguorũ riuulorumq; pratenſium amans valdè, quadratos rectos viticulos è radice multum fibris ſparſa exiles erigens: alterius folijs paulò maioribus, venoſis, punctim poros peruios habẽtibus, & floribus itidem luteis, coccineum cruorem affricanti illinientibus. Semen odore reſinaceo ſui indice, nares feriente. Haud diſparis, ſed infrequentioris vſus. *Eſſi. Math. 937*

ANDROSEMVM *excellentius dictum, ſeu magnum,*

VT excellentius, ſic rarius, nec niſi opacis & ſyluoſis gaudens, verius Androſemum vocatum, quòd non modò floribus, ſed etiam folijs tritu & preſſu muriceum remittat ſuccum, quo vno præ cæteris Androſemum agnoſcas, & diſcernas, par eſt: *Procerior* maiorq; tota, & altero tãto maiora folia, pauciora, quàm Hyperici, cui etiam ſimilius flore & ſemine: Procerioribus, bicubitalibus, gracilibus, rotundis, rubentibus ramis. In collibus & nemoroſis pone Riuoli Pedemõtanæ arcem : Norbonenſibus etiam Seuenis paſcuis & Syluoſis, etiamq; in Anglia æſtate ſuperiore prope Briſtoiam: In Vincentij præruptis & ſyluoſis trans flumen. *Eſſi. Math. 939*

ALTERVM *tomentoſum.*

IN agri Monſpelliaci locis natura vdis & ſubſtilliis, ſed feruidioribus Solibus exuctis, ſæpius Hypericũ occurrit palmo non maius, & humo pronius, folijs item minoribus ex interuallo rarioribus: flore & ſemine luteolis pallidioribus, tota cana & hirſuta, minus odora: non alio ſapore, ſed imbecilliore.

CENTAVREVM *parvum.*

NVLLI non notiſsimum Centaurium, Hypericoni omni ſui parte ſimillimum, niſi flore rubro & inſigni amarore (vnde Fellis terræ nomẽ) diſcerneretur facilè. Accuratiores nimiò figurarum aut deſcriptionũ exactores, qui Centaurij minoris notas expreſſiores deſiderant, nodum in ſcirpo quærunt: vtinam non multò plures deterius inſignitas haberemus. *Eſſi. Math. 655*

CENTAVREVM *Luteum.*

QVID verò de iſto altero luteo ſentient, magnoperè ſcire auemus. Quamplurimis tum Galliæ, tum Angliæ locis, iſtud luteum nuncupatum: prope Rondelletij & Aſſatij prædia, multa Monſpellij: collibus vrbi Briſtoiæ eminentibus, inter ſegetes itidem. Radice exigua, folia ima proximè humum puſilla & ſtrata, vt in altero. Caulis ſeſquipalmum altus, ex interuallis bina folia, aut potius vnicum binis apicibus vtrinq; donatum traijcit, non ſecus atq; *Periclimenis* videtur huic & ſuperiori contigiſſe: nam Periclimenon alterum, traijcit folium, præſertim ſuperius, prope flores: Alterũ, bina diſtincta folia, Floribus alterius, ſed aureis

intensè luteis, amara est: quid vsu præstet nobis nondum cõpertum est.

CORIS *Monspelliaca.*

Κορὶς, aut potius κόρη, virgo, puellâve dici potuit, quia tota pulchella & perquàm hilaris vultu hæc nostra: verùm Hippocrates & antiqui, κορίκῳ, id est, pupillã, vocarunt, propter semen oculi pupillæ, seu anteriori humori crystallino ambitu sphærico, haud absimile, cuiusmodi in hac cernitur: quam quia nusquam nisi Monspellij & Frontignanæ ad radices Ceti, & prope Magalonem, reperimus, nec alibi notam audiuimus, ideo cognominem fecimus vrbi, lectissimis nobilitatæ stirpibus. Hanc autem perraram nisi huc appositissimè quadrasset, Ericã minimam putasseimus, aut mediæ cuiusdã inter Hypericũ propter purpurissã, & Aiugæ propter folium naturæ: Iam non aliò, quàm ad Corim referri posse arbitramur. Fruticat quippe ramulis multis, dẽsis, duriusculis, surrectis, rotundis, palmũ altis & sesquipalmũ, lignosis, cuius etiam foliola densè stipata Ericæ maioris, & condita, florum purpureorũ tyrsulis consimilibus, purpurea, cœrulea, nitidiore & amœniore decoris spectantur. Semen vtriculis mollioribúsve alabastriculis concluſũ, rotundũ thamarisci par, glaucum vel pullum, tenuissimis tuniceis glumis inuolutũ, quasi ocelli pupilla tutior inde futura foret. Radix multò sanè maior, longior, & crassior, quàm pro plantæ modo, Anchusæ minoris par & cõcolor. Tota namque planta rubella visitur, & succo purpureo radicis pannos imbuendo cõmendatur: amaricat gustu subacri, non in odora. Eapropter Corin nõ dubitarunt profiteri Ródelletius & Assatius, doctissimi Præceptores, & in Academia simpliciũ indagatores, quibus frequens assentiebatur auditorũ corona. Cuius tamen elegantia si minus capiantur isti morosuli plumbei censores, quibus nihilpenè à nostra mediocritate profectũ placere quit, arrigãt aures attenti, magni Senẽsis de Cori historiam percepturi, qui sic infit, vbi nuda Dioscoridis verba recitauit, & in Italia (vt millies repetit) nasci dixit: Sed quòd de Cori mentionem fecerit Galenus in simplicium censu, mihi incompertum est. Quæ denique κορὶς, Græcè, Coris etiam Latinè, & Cori Italicè vocatur. Hactenus est cõmentatus ille maximus Mathiolus, cuius sanè mirandum cùm in cæteris plerisque, tum maximè in hac planta cõmentanda acumen, quo Italis rerum nunquam fortè auditarum, nedũ cognitarum nomina eruit noua, & literis mandat. Et porrò pictori negotium relinquit figuræ exprimendæ, si viuam, nõ pictã vidisset, melius fortè nostræ cognitioni & suo honori cõsuluisset. Cõsulamus igitur nos huius figura & natura repręsentanda, illi operosæ molis, volumini plerumque muto.

Mathioli Coris.

CAMPHORATA *Monspel. an* CHAMÆPEVCE *siue humilis Picea Plinii?*

Satis adumbrare videtur Chamæpeucem Monspelliensibus Cãphorata herba vocata, emittit quippe è radice lignosiore cauliculos plures, graciles, rectos, pedales, foliolis Laricinis dẽsè stipatos. Gustu desiccãte, insipido, Nemausẽsis Amphitheatri augustæ antiquitatis in hiulcis parietibus, per vetustatem rimas agentibus, hæc prouenit, nec non alibi prope Namausium & Monspelliũ, inter pontem Iuuenalem dictũ, & Portam Latrensem: in Gallia verò, & reliqua Italia, rarò occurrit.

ANTIR-

Ἀντίῤῥινον *ANTIRRHINVM. Vulgo Caput canis & caput vituli.*

Germ. Orant.
Angl. Calfes snowte, or snap dragon.
Gal. Moron violet.

NON potuit commodiore, veriore, insignioréve nota prodi hæc planta, quam Antirrhini, siue naris Vituli nuncupatione: nulla nãque stirpiũ seminis inuolucro, caput, vultum, nares, oculos, ædeóque hiatum oris vitulini exprimit, atque hæc, quæ in Italiis & Galliis, præsertim Prouincialis & Norbonensis, admodum obuia inter oliueta: floribus conspicua purpureis, ex rubro violaceis, oblongis, vel roseis, vel albidis, calathum effigiantibus, sed supernè buccas flaccidas, rictũque Leonini oris æmulantibus, & conniuentibus, non patulis, quò sedulæ apes inde mellificaturæ, si fortè irrepserint, rursum quasi valuulis occluduntur. Et folia & cauliculi sparsi, fragiles, Leucoii, lutei, siue Keyri, nec radice absimili. Semine nigro, nigri papaueris minore, hortis Belgicis, Anglicis, & Germanicis, florum decoris causa colitur, nec ruri oritur. *Effig. Dod. epit. 219.*

Varietas. Non diuersæ naturæ aut figuræ est luteum floribus Antirrhinum, sed duntaxat foliis latioribus, breuioribus, nec in agris perinde frequens, hortis dũtaxat vt peregrinum alitur.

MINIMVM forsan Archigenis ORONTIVM, vel Aurantium quo auriginem morbum siue Ictterum leuat.

ET hũc Antirrhinã esse docẽt capitusa mẽbranacea vitulinæ, aut Simiæ caluariæ, prorsũ figuræ: folia, flores purpurei, prorsũ similia, sed minora, & secundũ foliorũ exortus per interualla prodeuntia, minora, vt est ipsa tota planta exilior minúsque fruticosa, vbiuis tum hortorum, tum incultorum marginibus sponte plurima, apud Germanos Orant vocata, nomine, vti videtur, persuaso & deflexo ab Archigenis Orontio. Iam minor, iam maior & lætior prodiens, folia angustiora multò lini aut osyridis. Quapropter nonnullis hanc Pliniano Antirrhino eandem esse, visum fuit. *Dod. effig. 220.*

ὀσυρὶς. *OSYRIS aut Linaria, quæ vrinaria, aut Plinii antirrhinum, vel Beluedere Italorum, Scoparia?*

Ger. Lynkraut, vaſer frauwen flaſchs.
Angl. Dode flax.
Belg. wild vlaſch.
Gal. Lin sauuage.
Ital. & Hispa. Linaria.

INTERPRETATIO nomen claturæ videtur herbã signare diureticã, siue vrinariam, à sero siue vrina, quæ græcis ὀρὸς ἢ ὀρῆος, & οὐρὸς, & συρῶ, quod est traho: quare cúm Linaria vulgaris sit vrinaria vocata, propter insignẽ vim trahendi vrinas, & figuræ etiam quàm quæuis alia concors, nihil est quur exploratissimam fastidiamus, illam incertæ vis & facultatis peregrinam præferamus, quia verrendo sit aptior, quasi non quàmplurimæ sint frutices, quorum è virgultis possunt scopæ concinnari, neque tamen ideo Osyrides fuerint: nec Galeni quicquam suffragatur sententia, quippe videtur ille & Paulus, sequutus nominis significatum, quasi à verrendo aut purgando fuisset conflata appellatio, Osyridem siue Scopariam significasse. Et vbi quis seuerius expendat Scopariam, seu Beluidere Italorum, videbit folia longiora esse, quàm Linariæ, & numerosiora, non amara, qualem tamẽ Galenus & Paulus volunt, nec vllius certi commodi ad ea quæ efficacissimè & verissimè Ictericis fermè in hydropem deductis præstat Linaria vulgaris, vbique frequentissima, & Lini similitudine notissima, Esulam minorem adeo imitata, vt prudentiores barbari isto versiculo vtramque necessareo distinxerint: *Esula lacteſcit, ſine lacte Linaria creſcit.* Flos tamẽ est Linariæ elegantior, & maior, secundum summos caules in- *Effig. Dod. epit. 96.*

 fundibulis

fundibulis, quasi caudicellis Delphinij, aut Regalis consolidæ, fronte verò Antirrhini rictu & aspectu.

LINARIA PVRPVREA.

VT fruticosior, sic elegãtior multò & rarior, & propior descriptioni, ea Linariæ species, quam primùm ad Veganij Norbonensis montium radices, in castanetis Syluis inuentam, in Flandriam amicis serendam multis ab hinc annis miseramus: verùm, quia vires exploratas non habemus, paucis notis duntaxat oratione pictam damus: non enim nisi foliis paucioribus, floribus purpureis, ramulis gracilioribus, magisque flexilibus, pedalibus, & sesquipedalibus, vimineis, etiam verrendo aptis, differt: alioqui primo intuitu Linariam putes.

SCOPARIA, BELVEDER *Italorum.*

NON perinde bellula hæc aut speciosa videtur re, atque est Italico isto nomine, flores etenim perexiguos, racemosos, obsoleti viroris alis, iuxta quas nascuntur, cõcolores fundunt: virgæ numerosæ, sparsæ, crebribus foliis, Lino duplò longioribus Psyllij, totã æstatem virentibus: & propter raritatem exoticam apud Italos in hortis & in pensilibus figulinis vasis ali solita, hodie perquàm vulgata.

OSTRIS PVRPVRO COERVLEA *repens.*

PRORSVM similis hæc flore & folio Linariæ superiori purpureæ, cui annectenda venit, cauliculis tamen gracilioribus sesquipalmaribus, non erectis, sed humi prostratis, Polij, Coris Monspelliacæ, aut Sesamoidis primæ ritu: flores cærulopurpura hilariore nitẽt, Cori concolores. Tota herbula gustu est amaricante, nonnihil acri. Hanc nusquam vidimus, præterquàm in vireto nostri H. Morgani.

LINVM SATIVVM, *vulgare cæruleum.*

λινον.
Germ. Flachs & lein.
Gal. Lin.
Ital. Lino.
Belg. Vlasch.
Angl. Flax.

Math. epist. 414 PARITER Græcis Latini Linum vocarunt, propter corticis libivre recta stamina, in filamenta recta diuelli solita, quæ etiam λινα dicebãtur: vnde Linea & Libella, qua directiones

rectiones angulorum & parietũ structuræ librabantur. Sic etiamnum hodie filum fabri lignarij directorium Lineam vocant: sic & piscatores, filum, cui annexus est hamulus, lineam. Tam frequẽtis olim & hodie notitiæ planta, vt prẽterquàm quòd de linariis iam descriptis facillimè percipiatur, etiam superuacaneum sit lineamenta depingere: quæ hanc suis strãgulat amplexibus inter Cassithas relata fuit. Theophrasto visum fuit, Linum degener factum, in Lolium abire. Nostrates coloni sibi visum pernegant, aut auditum.

LINVM MARINVM Luteum.

IVXTA prata & litora herbida Norbonensis maris, ac inter stagnum & mare fruticat, pedalibus & sesquipedalibus ramulis rectis, numerosis, gracilioribus, paucioribusque quàm lini folijs, lentis, corticeque ad nendum commodo, flore non dissimili, sed luteo, minore, Iunio, Iulio. Semineque & pericarpiis minutioribus multò: non notum reliquæ Galliæ, Germaniæ, & Angliæ. *Math. effig. 416.*

CAMPANVLA lutea Linifolia Montis Lupi, flore Volubilis.

PERQVAM elegans in deuexis Montis Lupi quà ad Septentrionẽ vergit, Linifolio aut Poligalæ, palmaris herbula, flore luteo peramœno, maiore quàm pro plantæ magnitudine, Iasione aut Volubilis donata, quã hîc pictam damus, vt studiosis illic innotescat, quia rara est, nec alibi nobis visa, sic vsu minus cognita.

Reponenda hæc proxime Telephium, vbi omissa fuit.

ROSEA.

RODIA RADIX.

ROSEAM vocarunt prisci hãc radicem, rimoso cortice & frequenti, sed pusillo tubere insignem, roseoque halitu fragrantem, odoris Rosei prærogatiua, quem mansu aut attritu nullã radicem, ac ne stirpem quidẽ, spirare (prẽter peregrinũ illum Aspalathũ, cuius meminimus inter frutices) nouimus. Ex Allobrogum & Delphinatiũ saxosis, mõtosis, nec non Taurinis Alpibus Pedemõtium, iam diu in viretis multis Belgicis, Gallicis, Anglicis, & Italicis, Iulio & Iunio vmbellas edit, luteis floseulis pallentibus & herbidis, Drabæ, aut potius Crassulæ, quam tantoperè præ se fert, caulibus pluribus rectis, & foliorũ multiplici serie, ortu, positu, situ, diuisura, crassitie, imò & quadantenus radicis loco natalitio, saxeo, macilento, corpulento, rugoso, & disparili coalitu, vt cõgeneres sint putandæ: minora tamen huius folia dentata minutim, Tithymali serrati proxima, & radix maior, torulis & vberosis papillis rugosisque insignata, foris fusca, intus albicãt virens. Sed vetustior & siccior, cõcolor est adeò Schænæ peregrinæ, vt institores interdum fallãt frusta adultioris, quam gustu excessúve vllius qualitatis vix superare videtur, eoque nobis ferè persuadetur, non procul abesse à Rosæ aut Crassulæ temperamento, quamuis non nesciamus Galenum, eumque sequutos, secũdi caloris gradu donasse hanc: verùm non nusquam labi, humanæ esse Mineruæ, indicio manifesto est planta Onosma, quam radicem absolutè Hippocrates cùm vocasset & descripsisset, magnus ille interpres Pergamenus nec Onosma esse suspicatus est, sed seorsim duobus in locis, quasi duo fuissent, vnã eãdem bis, & iisdem planè *Radix Hippocrat. Onosma Dioscor.*

Planè verbis, de Hippocrate mutuatis, describit plantam sine caule Anchusæ similem. Fit hodie nulli in vsum vt propter Medicorum ignauiam, & succedaneorum ad Chephalalgias copiam veniat, vt Roseæ, Roseaceum, Nympheæ, consimilisq; facultatis simplicia, quæ huic proximè subdidit Dioscorides, vnde de facultatibus coniectura eliciẽda lectori.

Glaux.
Polygala.
Polygonum.
Polygonum marinum.
Polygonum montanũ, sericeum minimum.
Polygonũ montanũ alterũ pusillo teretifolio.
Multigrana Herniaria Serpilli facie.
Serpillum.
Thymum.
Satureia.
Satureia altera.
Satureia hortensis satiua.
Rosmarinum coronarium.
Stœchas Arabica.
Lauendula vtraque.
Casia Monspelliensium, an Theophrasti?
Hyssopum Arabum.
Hyssopum Græcorum cum Origanis.
Graciola recentiorum, an Paupauer spumeum Dioscor?
Helianthos, an Panax Chironium? aut Helenium, secundum Dioscor.
Psyllium & eius varietates.
Coronopus vtraque.
Serpentina.
Sedi Montani Petrei & Pinastri folia planta.
Myosuros.

GLAVX.

EVESCIS & leguminosis fuit etiam Glaux, à colore foliorũ, quæ auersa glauca spectãtur, vti saligna, quas salices Poeta canit. Galax etiam, glax, & eugalactõ, quasi Lactea, vel Lactifica dicta, vt quæ lactis vbertatem esu suggereret. Iam verò cùm huius frequẽtior desitus sit vsus, minus licet statuere, etiam si veram nosses, quænam sit hodie habenda, & è multis, quæ Glaucis emẽtiuntur, aut referunt naturã, vtra vtri sit præponẽda, incertum.

GLAVX EXIGVA.

Dod esg. 38. EXIGVA tamen illa herbula maritima, quæ nonnullis Glaux vocatur, non perperam quadrare videtur: flosculos enim promit Tunicis, Garyophylleæ aut Leucoij, exiguos, florum calices dilutè purpurascentes, inter foliola Tribuli, aut Lentis, vel Herniariæ similia, crassiora: cauliculos complures partim reptantes, partim & surrectos, teneros, holeraceos, Portulacæ aut Sedi, palmum & sesquipalmum altos: cespite summo, radix gracilis fibrosa: Zelandiæ & Angliæ plerisque mari cõterminis, salsis lacustribus cõuallibus reperitur: Morgani hortus aluit. Alteram Glauco affinem putamus è Leguminum familia, eódemque reiecimus.

POLYGALA.

Mathioli Polygala. QVAMVIS ob lactis vberi prouentum, quem spondebat nomenclatio, debuit esse notissima Polygala, tamen nullam dum habet nostra ætas quam asserat. Quam autẽ plantulam quo argumento Senensis Polygolam legittimam vindicet, piget referre, sunt

sunt enim normæ Lesbiæ & plumbeæ illius tãti herois ratiocinationis, quas cuilibet aptes asseri licet adamusim congruent. Sic hic huius Astragali putati, & alterius huic consimilis, tacitas descriptiones si preteriit ille, quiduis libuerit cõminiscatur, & illi sanè per nos fides habeatur: addemus verò nos descriptionem eius, quæ scritur, & pecoris sagina dicitur, nõ item asseueremus audacter incertissimam rem, quod est supinæ ambitionis.

NOSTRA.

LENTICVLÆ foliis & facie crassioribus pusilla & tenera planta in Galloprouinciæ pascuis montosis prouentu multo scritur, flosculi sunt lutei, minores Cytisi aut Araci, siliqua & semine minutis, quæ lactis augent prouentum gregi & armentis.

RECENTIORVM Poligala.

QVÆ tamen doctis Poligala, aliis Onobrichis visa fuit, non minus placet, si æquè pabulo cedit: duriusculis tamen est ramulis, non leguminosis, aut holeraceis, sed Geniſtellæ oblongis aut Hyssopi anguſti folij: purpurei, pallidi flores, albidi interdum Fumariæ, Æstatis initiò Crucis die emicant, eoque Germani Cruysblomen vocant: squallidis & senticosis prouenit. *Hist. Ded. 38.*

πολύγονον *POLYGONVM MAS vulgare.*
Sanguinaria, Centumnodia.

Angl. knot grasse.
Ger. weggrasse.
Belg. Wechgras & duysent knoop.
Gal. Corrigiole.

Dod. icon. 74.

SANGVINARIA centinodiáve, innumeris geniculorum nodulis, & foliis rutaceis, vel Hyperici, nihil cõtemptius aut vulgatius habẽt compita & rura, secus vias, areas, sepulchreta, inuitis diurna diuturnaq; proculcatione & neglectione restibili segete lasciuit, totamque æstatem humum insternit virore, reptatu serptuque ramulorum exilium viticulorum, qui innumeris flexibus se implicant, semenque subter foliola in geniculis condunt numerosum, triquetrũ, pusillum, Rumicis iam defluxis puniceis, aut purpureis flosculis vel albidis. Rubella est radix, prolixiusque fibrata, vti planta serpit, vnde Proserpinaca dici potuit. *Proserpinaca.*

MARINVM MAXIMVM altum.

NON NVSQVAM in Adriatico, Veneto & Anconensi litoreis sabuletis, sæpissimè autem in mediterranea Norbonensi ora, ab vsque Marianis aquis, ad Cetum montem aut promontorium dictum, polygonum istud occurrit longè maius, & multò speciosissimum: quippe subter foliola rutacea, candida, glabra, lucida, secundum nodulos & flores candidos condita, partim etiam maiora, longiora viridia, Galegæ aut Portulacæ marinæ habet: radice & viticulis alterius, prolixius reptantibus, humiliusque instratis arenosis siticulosisque sabuletis: tota planta albicantibus. Semen ad geniculos in foliaceis thecis candidis nitentib. Sal so & astringente gustu. Alibi Galliæ, nec Angliæ, & Belgiæ, nuspiam visa nobis.

MONTANVM minimum niueum & Sericium.

SED vspiam toto illo collium amœnissimo procursu comparet quicquam rarius, aspectu, aut attrectatu & obseruatu dignius, ista minima, sed pulcherrima argutáque naturæ

soler-

solertia elaborata plantula: vix vnciam & semunciam æquant densi cõfertique ramuli sarmentosi, duriusculi, densissimis geniculis, & foliorũ quasi denticellis, Herniariæ aut Thymi tenuifolij foliolis minoribus, per interstitiola visu vix discernenda. Eximio vellere sericeo & niueo candore lucẽtibus glomerulis foliaceis, delicatissimis, tenuissimisque membranulis contexti flores vniuersam supernè plantam ornant & oculant: exilis radix lignea quàm & cauliculi longior. In aruo cui subest specus Frontignanensis cõcameratio & fornices hæc non ita à Chameiride dissita. Mirabundus Præceptor Asiatius & Iaco. Vtenhouius Gandauensis, commilitones multò doctissimi, iam tum Polygonum rebantur: seminula aceroſa Erythrodani marini, vix visu capi queunt præ exilitate.

HERBA TVRCA. *Herniaria multigrana Serpilli facie.*

SEMINIS feracissimam hanc nõ inscitè vocet quis multigranam humi reptricem herbulã: innumeris quippe seminulis in surculosis cauliculis, fusè sparsis, densissimis, luxuriantibus, arua oliuetaque Norbonẽsia scatent ad rus *Boutonet*, altero à Mõspellio lapide, & Riuoly Pedemontium, secus castrum. foliolis est Serpilli, sed Alsinæ minimæ minoribus, crebribus, creberrimis & seminulis, vt Polygonũ (ideo mille grana dicta) media inter & subter foliola acernata, Atriplicis Centinodiæve minora: floſculi luteoli plurimi. Tribuli terrestris multò minores nec dissimiles: vniuersa ex herbaceo flauet. Herba Turca vocitatur, commendatúrque ad viperea maleficia, venenatáque cætera, tum foris tum intus vtenda: ad hernias emplastris fidem superat, stillatitia octiduo hepatis obstructiones & Icteritiam persanare proditur. Eapro pter nonnulli Helleborinem fecerunt, vt fusius illic monuimus.

Herba Turca.

POLYGONVM *alterum pusillo vermiculato, serpilli foliola.*

QVIA non ita dissimilis hæc nomine est, etiam eòdem tradenda videtur, quia rara & indicta hactenus fuit: nobis autem industrij iuuenis Iacobi Reinaudeti Massilienſis Pharmacopœi primũ innotuit. Ramulis & cauliculis surculosis, prolixis, gracilibus Serpilli, humi sparsis: collibus maritimis Galloprouinciæ, non secus ac Herniaria multa luxuriat, è geniculis foliola pusilla, teretia, succulenta Aizoi vel Illecebræ, Thymo paruo nostrati æqualia & similia. Radix prælonga, lignosa, sapore amaricante, calidiusculo.

ἕρπυλος. SERPILLVM.

Ital. Serpillo.
Germ. Quendel, Thuener Foel.
Hisp. Serpollo.

Gal. Serpolet.
Angl. Wild time
Belg. Wild Thyme ende onser brauwe bedstroo.

ASER

A Serpendo Dictvm Serpillvm, hodie quoddam satiuum, quod habitius & grandius, quoddam syluestre, incultis marginibus, sterilibus & collibus gaudens: Facies vtriq; Thymi nostratis vulgaris: flores & folia similia, sed maiora, in gracilibus cauliculis duris, lignosis, reptantibus, in capitulis Thymi vulgaris: flosculi purpura rubentes, nonnunquam & albentes. Vtriusq; notior facies quàm vsus: vsus nempe medicus, non esculentus: si namq; adeò excalfacit & acrimonia siccitateq; tor siones ventris dissipat, quî potest non magno discrimine dari hepati inflammato, aut etiam cerebro admoueri phrenetico? Id innuisse videtur Dioscorides, nõ inflammato, sed phlegmone ex sanguinea pituita conflato hepati profuturum: Initio quidem ipso, aut potius declinante affectu, neutiquam statu summo: vti nec phreneticis, dum furia cerebrum obsidet. Hæc methodico Medico responsioni sat erunt, verùm non exploratori auidiusculo animum explebunt. Dicet enim ille, se Sinapismos admouisse spleni hepatiq; inflammatis, sicq; morbum curasse, auersa nempè inflammationis materia à centro, & per venarum ductus ad ambitum transvecta, sicq; digesta: Cuius quidem therapeutices nonnulla exempla etiam apud classicos autores reperias. Hac rationis vmbra sese abdunt qui oleo Vitrioli inflammationes & vlcerationes renum sanare profitentur. Sic carpis & ceruici caustica admouentur febribus periodicis euellendis. Sed hæ delitiæ commentatori Sẽnensi: nos Botanici sumus. Serpillum refrigerare putatur corpora æstu Solis feruida, non secus atq; Allia, Cepe, cæteraq; acria vesca. Rationis quædam vestigia videre est in diuini Maronis Bucolicis.

In flore varietas Mat. Essi. 724. & 725.

θύμος *THYMVM & EPITHYMVM Duplex Mauris Albasce*

Ang. Tyme.
Gall. Thym.
Ital. Thymo.
Ger. Welch, vnd Komischer Quendel.

SI Mathiolo magno licuisset vidisse & meminisse illius maioris Thymi, folijs Tymbræ aut Hyssopi, cuius surculi capitulis spicatis, Stæchadis ritu, floribus operti ex pallido purpurascentibus, atq; numerosa cirrorum fibrarúmve cæsarie implicantur, viriumq; præstantiorum commendatione, ex Syria Venetias asportantur: deinde Norbonæ maritimis collibus pusillum Thymum vulgatum, folio & flore Serpylli rigidiore, passim itidem Epithymi cincinnis & capilamentis delicatissimis obuolutum: persuasum sanè fuisset vtriq; Thymo innasci Epithymum. Neq; enim (ut Mathiolus scribit) id Dioscorides negat, sed tantùm maioris, è quo prodit isthęc fœtura, meminit. Monspellienses Medici isto minori Thymo innascente, frequentius, eoq; lubentius vtuntur, quia ibi recentius & copiosius, quàm illud Syriacum, iam diuturna & dissitissima transvectione semiexoletum. Minus quidem mirum, cùm vel plebeculæ nostratis experimento Thymum vulgatum Melancholiam educat. Et maiore conatu quàm emolumento instaurat demortuas concertationes Mathiolus, nostrumne seu Arabum cum Dioscorideo sit vnum: Idem certè est, non quidem quo ille ancipiti argumento asseuerat, alioquin non solùm plantæ & staminum flores Epithymum forent: sed etiam omnes plantæ partes, vi purgandi Melancholiam donatæ. Notio ex rerum distinctione perspicua, atq; Dioscoridis lectione. Est enim nihil aliud Dioscoridi, quàm capitati flosculi geminatiue, quibus aptantur caudicellæ, capillamenti instar, coloris fusci, vel rubelli nitentis: flosculi interdum candidi, nonnunquam herbacei: Thymo verò vtroq; purpurascunt, quibus etiamnum Veneti recentiores, Pharmacopœi, vel nominis, vel etiam vsus argumẽto, Epithymi loco vtuntur, & suis Theriacis miscẽt. Nomen quidem id præfert, & vsus facilè fert: tota namq; planta, nedũ flores, purgat. Cur istud Europæum, seu minimum Thymum, non curarit sculpendum Mathiolus, viderint critici, aut potius Crætenses, quorum Thymum Cræticum dictum apposuit.

Mat. essi. 721

θύμβρα. *SATVREIA sive THYMBRA vera S. Iuliani.*

IN Thyrreni maris asperis & salebrosis S. Iuliani Hetrusci, magno prouentu oritur aspectu perquàm elegans Herbula, quam nullus non fatetur Satureiam veram. Pisanis etiam vernaculo idiomate *Tymbra di Santo Iuliano* dicta. Virgultis exilibus, palmum altis, sarmentosis, lignosis; folijs ab imo crebribus Thymi Crætici, sed angustioribus, longiusculis, spicã teretẽ sũmo gerẽtibus, flosculo copioso intertextã: Gustu acri & odoro, vniuersa ex obsoleta purpura albicat, Thymo maiore minor, minori fermè par. Hęc Dioscoridis germana videtur: Cęterę verò duę etsi non spicatę, vsu tamen Satureiæ nomen indeptę fuerunt vulgo: cui in condimentis & lucanicis loco Piperis est: Ea præsertim, quę in montosis & saxosis Narbonensibus & Pedemontanis vbertim grisci t.

SATVREIA siue TYMBRA altera.

Dod. Effig. epit. 832.

HVIC folia rigidiuscula Thymi maioris, vulgaris Hyssopi æqualia, asperiuscula, nigricant supernè, bina quaternáve oriuntur ex interuallis, & indidem flores promuntur purpurei diluti: lignosa radice: gustu est Piperis tota, eoq; vulgo Piperella dicta.

SATVREIA Hortensis.

Ang. Sauorie.
Germ. Kundel, swybel Yrsop.
Ital. Sauoreggia.
Gall. Sarriette, Sauorie.

Mat. Effig. 723

ALTERA ratò ruri, vt plurimùm in hortis visitur, folijs quàm hæc mollioribus, angustioribus, paucioribus, tum folijs, tum floribus. Belgis & Anglis quotannis seritur, & moritur. Fabis cum Selino incisa & infrixa edulium gratum illis frequens habetur.

Quam Mathiolus pictam & germanam reli nquit, videtur potius Polium fœmina Recentiorum: nec vlla spica donatur, aut in cibis commendatur: deniq; nullam nisi vagam & incertam est sortita notam.

EPITHYMBRA, EPITHYMVM, & CASSITHA *Plinij.*

CÆTERVM, Epithymbra non modò hisce omnibus, sed etiam in Hyssopo Serpillo alijsq; non paucis congeneribus clauiculis innectitur, eoq; meritò ambigitur, suapténe adoleuerit radice, atq; finitimis plantis surrecta sese implicuerit, vnde alimentum vberius nacta, illi radiculæ exaruerint. Sed ex simili ratio facilè liquet. Cuscutæ enim oriundi & arrependi conditio par. Ortu namq; primulum & amplexata vites Norbonenses, tam multis osculis, per quandam quasi synasthomosin, eorum succum populatur, & genium defraudat, vt radices sui muneris minus iam necessarij oblitæ, feruore arescant, & abrumpantur, (non secus atq; auraci exarescunt, fœtu excluso, & mutato alimenti ductu) pendulis illis capitulis & staminibus Cassithæ in Vitium aliarúmve stirpium amplexibus relictæ, vbi ideo putãtur enatæ. Sic nobis deprehensum in vinetis, & semine collecto & sato non pauci prodijsse sciunt veram Cuscutam.

SAXIFRAGIA, siue Saxifraga antiquorum.

IAM SÆPIVS ET NECESSARIO monuimus, Saxifragæ vocem apud Authores esse multivocam, nec vnius cuiuspiam stirpis indicem esse, sed virium insigniorum efficatiæque qua sunt præditæ, ferè omnes vulgo Saxifragæ vocatæ, quę Græ-

Græcorum Lithontriba possent dici, vt non paucę cõpositiones. Eoque Betonicã Galeno, Paulo, & aliis classicis, Saxifragam vocatam,& Kestrum,cũ Meo leginus,quia vtrũque Lithontribũ esset, seu tu dicas lapidum terebram, aut,vt Plinius,viriculum. Sed quando opera nostra naturæ ditandæ,& illustrandæ Historiæ studet,nihil attinet anxius scisciatari,irrepserit ne huc caput istud,quasi intrusum cuiuspiã Latini amanuensis imperita audacia, vel intempestiua commentatiuncula,fortè ad Codicis marginem, prope Tribulũ marinum asscripta, deinde inter Tribulum & Limonium inserta. Sanè non videtur caput istud adulterinum censendum,aut insititium, quia Latina,vti quiritantur, nomenclatura Græculæ præierit; quippe illa inuersiuncula facilè fit, nec sine exemplo, præsertim in stirpibus. Quin Paulus & Trallianus,vti videtur ex Dioscoride & Galeno,non Saxifragam Latinè, sed σαξιφαγον, carnemúe exedens,scribunt Græcè,apud quos etiã legas Sapon,id est,Sapo,Stupã, & alia nomina è Latinis mutuata.

NVLLAM verò è tam varia Saxifragarum tribu videmur posse Dioscoridis genuinã profiteri, præterquàm vnam hodie, cuius laus & prærogatiua penes Italos, & Venetos, præsertim Patauinos,etiamnum est. Quàmplurimi tractus aridi,cretacei,montosi,saxosi, steriles & fabulosi,vbi Polium montanũ & Thymũ,prouenit: Huius magnã copiã in Italia,Galliæ Delphinatu,& Anglia,fundũt: Sparsis pedem altis,multis,crebribus,exilibus Serpilli ramulis,conto rtisque vnà & implexis in imo,vbi multis gramineis exasperantur geniculis,vti Poligonatũ,radice parua,& paucis fibris impacta,colore albicãte,multũ gramineã Holoustium referente:foliola bina,longiora,angustiora,Tunicis, aut potius Tymbræ Pisanæ magnitudine,& similitudine ex geniculis, in viticulis sarmẽtosis,exiguis,capillaribus, rectis & sparsis, singulis singulum flosculum oblongum quadamtenus Tunicis,summa ora fimbriolis,vel apiculis tenuibus crenatum: vbi semen subrubrum, rotũdum,exiguum. Hæc vt posterius vsu & nomine Saxifragæ recepta,sic potior & verior, Italis præsertim hodie credita,tum propter famigeratissimam facultatẽ, tum etiam propter arctam, quam cum *Epithymo* videtur habere similitudinem : verùm non vsquaque certa isthæc similitudinis coniectura, quam Commentator ex recentioribus exercitatissimis arripuit : namque valdè varii codices interdum Thymum, interdum Epithymum,& alicubi neutrum habent:Sicuti videre est è castigatiore Græcolatino Lutetiæ excuso anno 1549. pagina. 370. Eapropter minimè oportuit illas, quas idem statuebat binas,alteram Thymo, alteram Epithymo (quę illius est constantia)improbare, & è saxis Hetruscis reuellere, vt ijsdem rimis tertiam impingeret noua adducta icone.

ANGLICA SAXIFRAGA.

Varietas { HÆc eadé operìt Iulio & Augusto accliuem cretaceum, & aridum montem, arte militari aggestum inter Chipnam & Malburũ Angliæ,Bristolienſi à Londino via,sed variat floribus,qui longè minores albidi,muscosi,non secus ac tota planta.

λιβανωτὶς ϛεφανωματικὴ *ROSMARINVM CORONARIVM.*

Ital. Rosmarino Coronario. *Hisp.* Romero. { *Ang. Rosemary.* *Ger.* Kosmarin. { *Bel.* & *Gal.* } Rosmarin.

VNIVERSI tractus collesq; aridi, saxei, & steriles, cùm Norbonensis, tum etiam Galloprouinciæ, coronario Rosmarino ornantur, vbi vbertim gliscit, & totam hyemem vernat, floréscq; ex pallido cœruleos alit. Tanta suppetit copia colonis, vt etiam clibanis calfaciendis, focoq; domi alendò succendatur. Verùm inibi minor multò quàm plerisq; locis Germaniæ & Angliæ, vbi cultu luxuriat, adultior & procerior multò perennat. Nō tamen vsquam mensas, cytharásve ex illius fruticis resecibus, radicibus, furculísue sarmentosis vsquam illis in regionibus concinnatas nobis videre licuit: quin penè Commētatoris fide freti, fabros illic illud scisciati ludibrio fuimus. Oleū parant distillatione perquàm odorū & vtile ex summis virgultis & floribus Paraclyticis & induratis articulis Schyrro detentis. Aqua stomacho amica & cordi.

STÆCHAS.

Gallis & Officinis Stæchados.
Ang. French Lauender.

Effig. Mat. 698 MAGNA voluptate non semel pedibus & oculis lustrauimus florente Stæchade purpurascentes colles Norbonæ, asperosq; tractus in Galloprouincia, ijsdē atq; spica Lauendula, Rosmarinus, Thymū tenuifolium, & Saturea, durior natalibus: quibus omnibus tanto prouentu scatet, vt etiam clibanis calfaciendis satis suppetat. Nobiles verò illæ & rarissimarum stirpium alumnæ Stæchades insulæ, huic cognomines, non ex aduerso Massileæ, vt perperam ex Dioscoride persuasum est (bidui namque itinere & litore indidem absunt) sed è regione Olbiæ, vulgò Hyeres, vrbecula olim tam lauta, quàm nobili, à qua etiamnum hodie Insulæ Stæchades nomē retinent, non Massileæ, dicuntur namque Hyeres Insulæ. E radice lignosiore cauliculos emittit cubitales & sesquicubitales, lignosos, in quibus copiosa foliola oblonga, Satureiæ hortensis longiora, albicantia, incana, angustiora, & minora, quàm Lauēdulæ, aut Rosmarini coronarij. Capitulis spicatis in summis virgis Thymi Cretensis, sed maioribus, è quibus flores folliacei cærulo purpurei exeruntur. Semine subfusco Vrticæ aut Lauendulæ succrescente. Aduersus omnes capitis morbos à frigida causa efficaces, vsus frequens comprobauit.

SPICA. LAVENDVLA, ITALIS *Spigo & Nardus Italica.*

Ital. Lauanda.
Gal. Lauande.
Bel. Lauender.
Ang. Lauender.
Ger. Lafander.

Effig. Math. 31 HAVD abs re nomen Spicę Latinum & tritum ad Stæchadem alluśit, idem enim signat Stæchas Græcè, quod Spica Latinè; nempe propter similitudinem totius, primùm facie, deinde saporis, odoris & loci. Vtrauis vtriq; simillima, neque specie diuersa. Folio & flore spicato Lysimachiæ, aut potius Viticis purpureo, alias albo: hoc tantùm discriminis interest; Spicæ fragrantia maior, grauior, folia maiora & latiora Stæchadis: Lauendulæ, aromatici, & gratiæ plusculum: eoque affectibus matricis semen & folia commendatiora, tum fomentis & lotionibus, tum pulueribus dilutis intrò sumptis, ad suffocationem & ascensum ex vaporibus putridis, & ad partus accelerandos.

CASIA *Poetica Monspelliensium an Theophrasti?*

POETICAM Casiam, qui cum Casia siue Canella & Cinamomo, nominis sono ducti congerunt, nulla vt id facerent fuerunt ratione illecti: tantò minus stirpium vestigatori sagacissimo Anguillaræ assentiendum, cùm Lauendulam & Rosmarinum coronarium Theophrasti Casiam censet. Nec non Guillandinus, indefessi laboris vir, hallucinatur, dum Chamæleam Casiam esse putat. Neuter id dixisset si vidisset, plantam Romano Nor-

Norbonensiq; agro vbere prouentu oriundam, Sparthi caule, striato, colore Polemoniæ: folijs Thymeleæ, aut Stæchadis, vel Lauendulæ: Cocco copioso Cneori, vel Asperagi marini æmulo, glutinoso admodum: caule sesquicubitum & cubitum alto: Flosculo multiplici Oleæ, ex viridi flauescente. Hanc *Præceptor* Rondelletius, Pelliserius Magalonēsis & Monspellensis Episcopus, perquàm eruditus, commilitonésq; nostri, Casiā fecerunt, quia in Dioscor. deerat & in Theop. supererat. Floret Iunio, semē rubet Augusto, ad ripas Lani prope pontem Castri noui, & alibi passim in Galloprouincia iuxta sepes & oliuetarum margines.

HYSSOPVS ARABVM Mesuæ & Officinarum.

Ger. Horſſop. *Ital. & Hiſp.* Hyſſopo. *Ang. & Gall.* *Hiſope.*

VT in Hyssopo Græca diximus, tametsi hæc vera non sit Dioscor. tamen iamdiu cōmuni consensu recepta ista Hyssopus fuit, quia valdequàm viribus efficax est, eoque in Officinas deducta Mesuæ autoritate, qui Hyssopum ramis Thymi atq; folijs, sed maioribus, facit. Eiq; occasio fortè ex Symphito Petreo hallucinandi fuit, cui Origanū (simile nēpè Hyssopo) & Thymū cōparantur. Nec mirū iam tū ita persuasum fuisse hac lectione Arabibus, cùm Senensis, extra erroris aleam Cōmentator, eōdem impegerit: vbi nō solùm de nouo à se reperto, sine probatione, Symphito, sibi plaudit: sed etiam folia Thymi contextui, & Symphito reperto affingit: quæ neq; Græco codice, neq; Latinis versionibus vsquā cōparent. Collibus asperis Romaniæ & Veronēsi tractui, præsertim secus Athesim, ad angustias saxorum & arcem munitissimā, quæ Imperatoriam à Venetorum ditione discriminat, è regione montis Baldi, sponte fruticat hæc, nusquam alioquin nisi in hortis. *Math. essi. 693*

HYSSOPVS candidus Anglorum.

Varietas. Eadem hortensis in Anglia nullo māgonio dimidio sui folijs & ramulis adeò candescit, sine lanugine, vt quamlibet niuem aut calcē facilè prouocet, semisse altera viridi remanēte. Horum vtrūq; montibus, collibus, & hortis oritur.

GRATIOLA recentiorum, an SPVMEVM PAPAVER? *Math. essi. 697.*

HACTENVS non parū vexauit multorū ingenia huius plantę assertio: Saponariam quippe alii, Behen album & vulgare quidam, siue Ocimastrū aruorum, demùm Gratiolam Spumeum *Papauer* fecerunt. Huic enim (præterquam quòd Oleæ vel Struthij foliis, & floribus albis donata est) etiā vis strennuè purgandi supernè & infernè inest: radix multiplici flexu, crassiore propagine, summo sparsa cespite, Pratis montosis oriunda, rarò tamē spumea, sed quadamtenus albida foliis est herba, amari & ingratissimi gustus.

HELIANTHOS, siue flos Solis, an PANAX CHIRONIVM, *&* HELENIVM *secundum Dioscor?* *Essi. Mat. 744*

HELIANTEM pleriq; putarunt illā plantā quæ locis aridis vberè prouenit, humi serpens, & interdū surrecta, sarmētosis cauliculis, palmū altis: Folijs rigidiusculis colore, crassitie, & effigie Cysti parui, sed minoribus multò, quē Helianthē, siue Solis florē, vocarūt, floris aurei Potentillæ vel Pentaphylli similis cōmendatione. Qui quia similis recenseturde Chironio, ideo Chironiū putarūt. Nos in Helenio mentionē huius fecimus. Mōspellij Cisti parui speciem faciebāt: sed crescit hīc in Anglia & alijs locis passim, vbi nulla Cystus. Astringendi siccandiq; vi pollet: acrimoniam nullā prodit: eoq; minus Chironij opinionē facit: sed faciet fortassis magis Centaurū luteum vocatum, effigie cùm sit & viribus haud procul recedentibus, & quòd acrimonia non caret, nonnihilq; odorum est.

Ψύλλιον PSYLLIVM, *Pulicaris herba.*

Gall. Herbe à puces.
Ital. *Psillio.*
Belg. Vloy cruyt.
Ger. Pſylien Kraut, floheKraut.
Hiſp. Zorgatona.
Ang. *Fleeworte.*

CONCINNA nomenclatio *Pſyllio* facta, à pullicem ementiente, ſemine nigro, nitido, intus mucoſo admodum & refrigerãte, lubricante, quod vniuſmodi nec diuerſum eſt in ſarmentacea ſtramineaq; planta trifariam variãte copioſum habetur. Ea autem ſponte Norbonẽſia & Galloprouinciæ veruacta proſciſaq; arua operit & inſternit. Quæ autẽ frequentiſsima exilioribus ab ima radice exigua, fibroſa, ramulis totum caulẽ pedalẽ ambiẽtibus crebribus fruticat, folijs anguſtis longioribus Scopariæ, Beluidere aut Coronopi, incanis, hirſutis: Imbricatim compactis globulis, ſquammoſis, oblongis, *P*impinellæ vel *Stæ*chadis Arabicæ primulum florentis, quos apiculi ſtaminei candicantes ambiunt frequentes Coronopi vel Plantaginis. Hæc etiam inter oliueta ſabuloſaſq; ſcrobes Monſpelij agri prouenit.

Effi. Mat. 1067 1068.

Marinum.

Varietas. QVOD littora ſabuloſa maritima lubenter ſectatur, habitiore, ſed non diſsimili aſpectu, longioribus aliquantò ramis fruticat, & folijs multò prolixioribus magiſq; denſis & hirſutis, minus inciſis: cuius etiam non aliud ſemen, vel flores, vel vſus.

PLINIANVM fortè maius, radice perenni.

IISDEM in tractibus, ſed marginibus & ſquallidis oliuetorum incultis collibus, ſarmẽtoſius lignoſiúſq; prolixa foliorum & ſurculorum caudata, comoſáq; fœtura denſiſsima implexa fruticat, & reptando ceſpitem ornat lætiore aſpectu, ſed hirſutie ex viridi albi cãte. Semine haud diſsimili, ſed maiore fuſcoq;, ſiue caſtaneæ corticis colore: radice ligneſa, dura, fibrarum procurſu prolixa. Eidem vſui in medicamentis arteriacis, & bilem ſiue prẽparantibus, ſiue educentibus: nec aliud ab iſtis innuit Plinius *P*ſyllium, vt nonnulli minus accuratè eius de lacte gummíve ſententiam expendentes opinantur, Tithymaliq; quoddã genus Pityuſa dictum, interpretãtur: neutiquã id ſcripturi, ſi illis veniſſet in mentem ſeminis & herbæ muccaginoſum & lactei cremoris ſimilem ſuccum, ad purgandam choleram (etiamnum à noſtris Medicis hodiernis commendatum) Plinio vocatum fuiſſe Lac vel Gummi, laxiore interpretatione, vt non rarò hic autor ſolitus eſt.

Κορωνόπους CORONOPVS, *Cornu Ceruinum.*

Gal. Corne de Cerf, Pied de corneille.
Angl. *Buckhorne.*
Belg. Crayen voet, ℞ Herts hozen cruyt.
Germ. Kraenfuz.

Effi. Dod. 71. A Coruino pede, quẽ effigiãt folia, dicta fuit Græcis Coronopus: & hodie eodẽ nomine vtraq; nota, iãdiu & recepta Craenvoet vocitatur. Sed quæ Ruellij dicitur, multò melius Coronopi ſpecies habetur, quàm illa *S*erpentaria Math. quæ incerta eſt, & folijs longè diſsimilior: tũ huius vires exploratiores habẽtur, quas Medici multi admirãtur, dum vident intrò ſumptam, aut præcordijs admotam, acceſsiones febrium, quæ originem ab obſtructione duxerunt, quaſi faſcinio amoliri, præſertim ab imperitis Curſoribus: haud tamen difficilis cauſæ veſtigatio, quæ ab eodem principio pendet, quo cæteræ plantæ congeneres, ſimiles effectus febrientibus admotæ, edunt. *S*erpentaria verò potius Holouſtii ſpecies eſt, quã eò adduximus. Fol. 17. Quinetiam vulgatior & magis obuia è maritimis in hortos Belgarum, Anglorum, & Germanorum, tranſlata ad acetaria, & calculum, folijs Pſyllij aut Plantaginis marinæ, craſsis, pinguibus, hirſutis, vtrinq; fiſsis & laciniatis, cornicum vngues aut ceruinum cornu præferentibus. Vere in thyrſulis gracilib. hirſutis dodrantalibus flores, & ſpicæ *P*lãtaginis aut Holoſtij Monſpelliaci ſimiles, concolores, ſed minores.

minores. Radix tenuis, modicum astringens, cum nonnulla calfactione, calculosis hodie expetitur, non secus ac totius herbæ stillatitia aqua.

Cornu Cerui alterum vulgi. *Varietas.*

CORONOPVS REPENS *Ruellij, echinato seminum inuolucro, an Theophrasti?*

LVBENS hæc inter Polygonum proculcatis itineribus, sed humentibus oritur, facie, folio cum superiore eodem prorsum, flore albo in cauliculis sessilibus, reptantibus: Semina in folliculis orbiculatis, ambitu nonnihil spinosis, cætera similia, cognitu peruia. *Effig. Dod. 71.*

CORONOPI & SEDI *montani media planta Massilienſium.*

HANC nouam antiquis & neotericis indictã, visum fuit subdere, cum propter nonnullam inter se similitudinem, tum propter eosdem natales maritimos. Collibus & cautibus Massileæ vicinis ad maris allisiones, inter Tragacanthũ passim luxuriat densissimo spatoque foliorum stipatu, Sedi minimi saxei montani, vel *Pinastri* ritu, positu, & rigiditate, innumeraetiam sobole cauliculorum dotrantalium, semen pusillum *Plantaginis*, aut Serpentinæ vulgaris, spicis includentiũ. Radix longiuscula, lignosa, crassior, gustu nonnihil calida, aromatica.

SERPENTINA.

SVPERIVS dictũ fuit Serpentinæ plantam & nomenclaturam recẽtiorum esse, neque Coronopum esse, sed potius Holoustium: est uuim follis Gramineis aut Vetonicæ syluestris humi procumbentibus, radice lignosa Vetonicæ Garyophylleæ, semine & spica Holostij Monspelliaci aut Coronopi vulgaris. *Prouenit* in montibus Galloprouinciæ, Auerniæ, & passim in Italia. *Mathioli. effig. 494.*

Varietas. Superiori similis tota, nisi habitioribus foliis, floseulis, cauliculis incanis & hirsutis foret: Apeninis montibus & in Delphinatu repertu facilis.

Μυοσούρος; CAVDA MVRIS.

Gal. Queue de Suoris.
Germ. Tausent Korn.
Belg. Muysen sterrkens.
Angl. Blod strange.

HVC referrenda etiam videtur pusilla illa scite μυοσουρος, à recentioribus vocata, propter seminis spicatum mucronem teretem oblongum muris candicellæ non absimilem, floseulis per Maium & Iunium albidis, crebribus, palmaribus breui mareescentibus vestitum, *Plantaginis* quadam tenus modo, seminæ exiguo incluso nigricante: foliola sunt gramminea angusta, pollicẽ & sesquipollicẽ alta, rigida, gustu plantagineo. *Effig. Dod. Epit. 189.*

Nostrates Caryophilli, an Cantabrica Plinii?
Caryophilli varietates.
Cantabrica Plinij.
Vetonica.
Caryophylli syluestres minores minúsq; odori, siue Armerij, latioribus foliis.
Armerij varietates.
Superba recentiorum.
Caryophillus Marinus omnium minimus.
Muscipula siue viscaria duplex.
Draco.
Ptarmica duplex.

CARYOPHILLI nostrates an Cantabrica Plin.

Germ. Negelin vnd Grasblumen.
Angl. Cornations, and doble gilloflers.
Belg. Sinoflen.
Gallis, Gyrofflees, Oilletz.

Effig. Dod. epit. 189.

ANTIQVIS etiam indicti videntur florum elegantia nominatissimi Caryophilli, ob eam quam cum Cariophyllis exoticis habent odoris cognationem, ac nonnullam caliculorum cum Anthophyllis similitudinem, quorum sunt differentiæ duæ, nempè syluestris & satiua: varietates autē permultæ. Qui namque in hortis colitur, ex intortis geniculatis cauliculis calices teretes glabros gerit senis foliolis, sed multiplis conflatos, per extremas oras scitè fimbriatos, odorem Caryophillorum, aromaticū simulante, è medio staminulis exortis geminos apiculos ostentantibus, triplicis varietatis, in pensilibus vasis aut torulis hortorum spectantur: nempè aut purpurascunt dilutius, aut intensiore cruore nitent, non pauci ex albido, nonnulli punctis quasi aspergine purpurea versicolores sunt, cunctis diutissimè florentibus, folia per interualla bina, glauca è geniculis caulium teretium & gracilium iunceorum: Semen item minutū, præsertim syluestri, quæ quidem si nihil à satiua nisi cultu & mangonio differt (quod tamen nonnulli inficiantur) Plinij CANTABRICA planè videatur, quamuis ab illo paucis designetur, vbique nasces caule iunceo pedali, in quo flosculi oblongi, velut calathi, in his semen perquàm exiguum: quæ quidem descriptio nonnihil videtur quadrare cum VETONICA, inter notha à Dioscoride relata delineatione hac: Montosis pratis & cultis nascitur, radice rubente tota & odorata, foliis porraceis, sed eorum medio puniceo, in recto calamo triangulari, & in ipsis floribus purpureis. TVNICEM herbarij putant, qui aduersus pestiferos affectus miscent in antidotis: tametsi doctissimus Bernardus Monspelliensis Polemonium Belgarum siue Ocymastrum imperat, vt cuius radices plurimùm commendantur de eadem dote.

Varietas.

CANTABRICA *Pli.*

VETONICA

ARMERIA, minórue Caryophillus syluestris, minus odorus, foliis latioribus.

QVAMVIS solo & cultu dumtaxat distare videantur isti spōte nascentes Caryophilli à superioribus, tamen etiam dum coluntur in areis hortorum, distinguūtur ab illis foliis latioribus, cauliculis humi stratis, in quibus singulis flores confertim numerosi congesti, Saponariæ in modum sunt calyculi, & flores minores, simplices, vt plurimùm cruore coccineo rubentes, nec odore perinde fragrantes, atque superiores, nec adeò serò prodeunt, siue in hortis, siue in agro: est enim plurimus hic Caryophillus vbiuis in petreis montosis & syluosis marginibus calidarum & frigidarum regionum Aprili & Maio.

Angl. Pinkes.
Belg. Pluymkens.

HORVM

HORVM eadem, quam in superioribus diximus, colorum varietas cernitur, quippe notulis candidis purpureis cruor intermicat interdum, interdum autē niuei aspersō diluta purpura nitent flores, qui etiam argutioribus fimbriantur crenulis altioribus, aut laciniolis: angustiora etiam sunt folia, caules pedales & cubitales, odoris suaui: elegantiæ causa in hortis habetur. *Dod. Effig. epit. 191.* *Varietas.*

ARMORARIA Syl. pratensis.

Ger. **Gauchblum.** id est, flos Cuculi.
Belg. **Crayenblomkens.**

SED in vliginosis pratis Angliæ, Belgiæ, & Normaniæ prouenit Syluestris Armeria vocata, inodoro flore, simpliciore, altius crenato, foliis breuioribus, latioribus, Centaurium minus, aut Viscariam similātibus. Venenis commendant, qui putant Tunicem esse: nec prorsum falluntur, quia non frustra opem experiuntur: & nonnullis Practicis Arabibus etiam Tunix vocatur, non secus atque Polemonium Belgarum siue Ocymastrum, quod est Gordonij Tunica. *Dod. Effig. epit. 192.* TVNIX. *Tunicis vox videtur trūcata à Betonica.*

SVPERBA Recentiorum. Ger. Hochmut.

Varietas altera. QVOD iuxta viarū squallidos & editiores margines Germaniæ, & Italiæ, florem ostentaret speciosiorē multò, & Phœnicea purpura insigni Centaurio minori concolorem, Superbā quidam vocarunt, quæ syluestris superioris species est: gracilioribus viticulis, erectis, rigidioribus, pedē & cubitum altis, paucioribus, exilioribus, angustioribus foliis.

IN Agri Norbonēsis montosis plantula est non inelegās, quę huc referenda videtur, nam sesquipalmarem & pedalem erigit cauliculum geniculatum, superioribus consimilem, nec flores dispares gerit, aut calyce ita diuersum: sed semen Scabiosæ, aut Carthami, nigrum, pellucidum, quo facilè quilibet plantam rariorem hanc à Caryophillis discernere potest.

CARYOHILLVS MARINVS omnium minimus.

HARVM omnium minima, similis & quadantenus cognata videtur illa, quam Belgæ Herbarij Moly marinum indigitarunt, alij Holostium, vtrique potissimum propter folia graminea. Sunt enim rigidiuscula, quamplurima, sparsa humi, colore glauco, similia Caryophilleis. Cauliculi graciles, iuncei, dodrantales, & palmares, in quorum summo vmbellæ compressæ Thlaspi Caudiæ, aut Schænoprasi concolores. Radix illi subest prolixa, tenuis, ruffescens Serpentinæ aut Caryophilleæ. Hac arearū margines ornant Belgæ & Angli, apud quos in maritimis frequens oritur: Calidis & Mediterranei maris litoribus, non perinde occurrit. *Effig. dod. epit. 377.* *Moly marinū.*

SED conuallibus Calcaris Seuenæ montis, passimque alibi in Gallia Lugdunensi locisque à mare disitis, prorsum eadem reperitur, nisi plures funderet cauliculos pedales, folia item quadruplò maiora, & reliqua grandiora: quænam sit planta apud antiquos iam non occurrit.

MVSCIPVLA, siue VISCARIA.

PRÆTER has, hic geminas damus pictas, quas plebecula Muscarias, Viscarias, siue Muscipulas vocitat, quia glutine quopiam muccóue adeò viscido sint perlitæ, vt non solùm manum

manum, sed etiam muscas & papiliones præteruolantes minimo contactu implicet. Oritur apud Norbonenses in locis squallidis & segetum marginibus, folijs Armeriæ syluestris, pratensis aliquantò longioribus: flore & caliculo Centaurij minoris, aut Vetonicæ superbæ dictæ: cauliculis plurimis cubitalibus, semine pusillo Lychnidis.

Muscipula.

ALTERA flore muscoso.

REGIA via qua Monspellio Frontignanam itur, caliculis, semine, folio, & cauliculis, oritur non multum diuersa planta, sed perquàm exiguo flore racemoso, ex luteo herbaceo. Vtraq; hodie vsu incomperta.

Aphyllanthos.

APHYLLANTHOS Monspelliensium.

EMINVS hodie notis ea est cui nomẽ Aphyllanthos fecerunt studiosi Herbarij Monspellienses, non quia nulla folia emittat, sed quòd adeò sint exilia & iuncea, vt vixdum emersa arescant, & festucas præferant, paleásve, pallidiusculo colore in imo cespite è fibrosa Iunci radice: cauliculis sesquipalmaribus plurimis, iunceis, gracilibus, enodibus, glabris, per æstatem flores dentatos cæruleos, Lini aut syluestris Caryophilleæ minores, in glumoso acere gestantibus: gustus tota planta amaricantis, nonnihil calidi: Plurima glariosis strigosisq; Ilicetis Norbonæ.

DRACO, aut potius TARCHON Symeonis Seti & Auicennæ.

Math. eff. 593 NON est de nihilo, quòd pleriq; omnes paulò elegãtiores holitores, hãc ex Lini semine cuipiã Cepacæ aut tuberosæ radici inserto, emergere affirmant: nam tametsi nõ temerè cuilibet experienti cedat, reiq; ostentum, & euentus rarior fidem penè abroget, tamẽ si quis in afflatu maritimo & natalibus Squillæ non auulsæ inserat, optato voto nõ frustrabitur, vt nobis asserebant quidam Lygures & Hetrusci herbarij non pauci. Idem euenire tradunt, si in Raphano aut Cepe foraminulo facto adigatur Lini semen: & argumento vtũtur saporis, quẽ salis & aceti vnà mixti quodãmodo præfert: in acetarijs frequentissimè esitatur, Nasturtij gustu, & ritu: Nec vspiam nisi in hortis visitur: èq; radice in varias partes diuulsa propagatur & plantatur: quia semen, quasi spurium, & non genitabile, exiguum & euanidum est. Folia angusta, cuspidata, crassiuscula, Kali aut Asteris marini, sed longiora

giora *P*tarmicæ,non tamen crenata Betonicæ modo,vt quidam decepti similitudine Ptarmicæ tradũt: flosculi lutei,in ramulis sparsi:caules cubitales:radix Scordei aut Gratiolæ, longius vagatur per summum cespitem,exigua.

PTARMICA folio Taraconis,sed crenato,flocello, vmbellicato,candido.

QVAMVIS perplures plantæ,quę ciere sternutamenta olfactæ valent,Ptarmicæ hodie dici possint: tamen hæc id nominis præ cunctis hodie est apud herbarum peritos assequuta,quam Pyrethrum nuncuparunt, quia esset gustu feruido, diuq; linguam vexante Pyrethri modo: nonnulli *P*tarmicen coniectabant, quòd odore ingratiusculo & acriore nares feriret,sternutamentaq; cieret,quibus non ægrè accedimus,quando aptiorem *P*tarmicam nondum nouimus: Nam quas alias mox subdemus, longius multò à Ptarmicis abesse putamus.Huic siquidem flores in vmbellis Anthemidis, Cotulæ minores,aut Stratiotidis millefoliæ,folia longiora Taraconis,sed ambitu tantillum crenata, in multis gracilibus cauliculis pedalibus & cubitalibus. Radix fibrosa,repens.

PTARMICA altera Gallorum.

COGNATIOREM multò Thlaspis putabit,qui gustarit aut olfecerit hanc, quàm Pyrethro aut Ptarmicæ: Est enim gustu ignauiore,quàm vt *P*yrethrum æquet: & odore penè nullo,nec sternutamentum ciente: Quare non magis hæc Ptarmica sit,vt quidam cõiectabant, quàm Terribilis vocata,inq; caput de Alypo relata. Etenim Monspellij enatam habuimus in horto eruditissimi professoris Regij Laurentij Iouberti,foliis,facie, virgultis,& floribus concoloribus Candiaci Thlaspi.

Bupleurum.
Bupleurum alterum latifolium.
Scorpioides Bupleuri folio.
Lithospermum { *maius,* / *minus.*
Lithospermum Plinianum inter miliacea.
Alsine.
Paronochia, Alsinefolia tectorum.
Paranochia altera.
Anagallis.
Anagallis lutea.
Anagallis aquatica.
Antyllis prior maritima Anglica.
Antyllis prior maritima Narbonensiũ duplex
Elatine.
Veronica. { *mas* / *fœmina.*
Nummularia.
Bugula.
Symphitum petreum.
Bellides.
Bellis cærulea,siue Globularia Monspel.
Miosotis.

BEVPLEVRVM.

FILLIS aliquantum similis est ea herba quæ recentioribus βόπλευρον Hippocratis ex *P*linij historia putatur,nec pessimè quadrare nomenclaturæ & effigiaturæ videtur:foliis namq; longis,angustis,quadamtenus Graminis, Lachrymæ,Iobæ, aut Gladioli,multis strijs,lirisve rigidis,quasi costas in foliis singulis effigiantibus,& laterum modo inclusis,

sis, vt de Heptapleuro loquitur Plinius, per lõgitudinẽ squabris, in caule sesquicubitali & cubitali admodũ geniculato, squabro, rotundo, rigido, inq; ramulos abeunte, quorũ sum
Dod. Epit. 373. ma vmbellis pusillis, sparsis, luteolis Anethi donãtur, & semine Anisi aut Anethi oblõgo, longiore, graciliore: lapidosis & strigosis Ilicetis cocciferis Norbonæ passim floret Iulio & Augusto: Radix digitum minimum æquat, nigricans Peucedani figura, gustu, & odore, cuiusmodi & semen: quo etiam magis retinemur in veri Bupleuri persuasione, Nicandri & Plinij autoritate, si foret planta hæc cibo idonea. qualem Hippocrates commendat: nam in medicamentis, vt placuit Glauconi & Nicandro, non incommodam dicet, qui saporem & odorem quadamtenus Hyperici deprehendet, temperato calore, aliquãtum sicciorem.

ALTERA BVPLEVRVM *congener latifolia*, AVRICVLA *Leporis dicta, non est* ELAPHOBOSCVM.

Varietas. Dod. epit. 374. IIDEM in locis non procul Gramontia sylua, longè frequentior hæc reperitur, quæ planè eadem cum superiore est, natalibus, figura, viribus, vmbellis, & floribus: folio aliqui latiore, rigidiore, latiusculo in medio, & supernè in angustum deficiente, nonnihilq; concauo aut inflexo. Vnde illic studiosi *Auriculam Leporinam* vocitant, alij *Elaphoboscum* fecerũt, quia sit folio aliquantum, vti putant illi, Therebinthi: atqui Dioscoridis collatio exprimit primum folij latitudinem digiti, deinde modum & positum Therebinthi, similitudine plãtæ Ferulaceæ, qualem decimus alibi inter Pastinacas: nam de Plinij liquet illuc conferendum, qui Olusatri folium Elaphoboſco dat.

SCORPIOIDES *repens Bupleurifolio.*

Dod. effig. 48. IN oliuetis & aridis montosis Monspellio vicinis frequens occurrit hæc, alibi rara planta, nec nisi in hortis visitur, vocaturq; Scorpioides propter seminis inuolucrum, quæ terna hærent hirsutie obducta in se conuoluta, & aliquantum Scorpionis caudam æmulantur. In caule caduco, reptante, sesquipalmari, & interdum pedali, folia è geniculis promente Boupleuri latifoliæ similia, reflexa, minus rigida.

λιθόσπερμον. LITHOSPERMVM *vtrunque*

Officinis Milium Solis. — *Ital. Milium Solis.*
Belg. Perlecrupt ende steen saet. — *Ger.* Merrhirsen.
Gall. Gemil. & herbe aux perles. — *Ang. Gromell.*

Effig. Dod. epit. 317. Mat. epit. 416. LAPIDEA duritie & Herculea seminis vi nuncuparũt hãc Heracleiam plantã: notitiæ peruulgatæ omnes differentiæ, quę à magnitudine, habitu, & folijs quæruntur. Passim in Gallijs & Anglia locis incultis Lithospermum minus, magisq; obuium fit: ramis & alis duris, rectis, asperis, rotundis, albidis, folia angusta, acuta Phylireæ aut Ligustri, vel Polygonati nigricantia, rudia tactu, squalida, flosculi albent in alis & summo secus folia. Vniones lucidi, læues, rotũdi, albidi, aut pulli prælucidi Milio æquales, ideo Milion *Soler*, id est, montiũ, dictũ potius quã *Solis*. Effractum multũ siccitatis, absterſionis, nonnihil acrimoniæ habet. Locis strigosis aut quibus coli desitum, semen minus, nitidum, sed rugosum & asperum, vti etiam folia. Maximus huius vbiq; in officinis vsus, æstate colligunt & venum ferunt mulierculæ: in Anglia plurimùm sponte.

Soler melius quã Solis, vide in Sikere Montano.

Varietas. Est vbi minimum videas palmum altum, foliolis Lini angustis, secus quę granula pusilla, rotunda, polita, & prorsum minora.

LITHOSPERMVM *maius.*

Dod. epit. 339. SARMENTOSI strato humi ramis, gracilibus, hirsutis, porrectioribus, quos alterno fermè situ, ab imo crebra cingũt folia lõgiora, acutiora, latioraq; minoris Lithospermi nigrican-

nigricantibus, asperis, quibus occuluntur hirsuti qasilli, & semen idem, sed durius & maius, defluxis purpurascentibus flosculis, oblongius, atq; calculo exterendo, lotióq; mouēdo efficacius multò, minus tamē vsurpatum quàm minus, quia minus frequens, minorq; suppetit copia, nec perinde seminis est ferax. Belgio & Germaniæ hortense vtrumq;. Mōspellij propter Sellæ nouæ pontem & decliuibus, saxosis, vmbrosis, syluosis, spōtè multū.

ALSINE, Hippia.

Ang. Great Chickeweede.
Ital. Centone, Panarina, seu Pizza Gallina.
Morsus Gallinæ.
Ger. Vogelkraut.
Bel. Muer ende vogelcruyt.

ALSIOSIS non modò sed etiam parietinis, & imbricamentis oblectatur Alsine, quę Auricula muris vocitata fuit antiquis ob foliorum admodum arctam similitudinem, cum genuina Myosotide, teneriuscula siquidem herbula est, Gallinis & auiculis pabulo grata, eoq; vocata plebi morsus Gallinæ. Plurimos ramulos geniculatos, rotundos, foliosos, Anagallidis vel parietariæ minores minusq; hirsutos flosculos etiam ex capitulis Anagallidis, vel Hollaustij explicat, albidos, stellatos. Semine exiguo in pericarpio oblongo, gustu insulso aqueo refrigerante. *Effig. Dod. epit. 56.* *Auricula muris* *Morsus Gallinæ*

ALSINE Minor recentiorum, siue Hippia minor.

Ang. Middle Chickeweede.
Gall. Morgeline Mouron.

PERSIMILIS superiori, sed minoribus tū foliolis, tū ramulis, humi procumbentibus, propiusq; ad Anagallidem, quàm Parietariam efformatis, cætera non disimilis, neq; oriunda diuersis in locis. *Dod. effig. 57.*

ALSINE Minima.

Ang. Little Chickweede.

ET hæc proximè descriptam Anagallidem admodum præfert, verùm tota tenellis capillaceisq; ramulis, exilibusq; Serpilli lenticulæ vel tenuifolij Thymi, numerosioribus: non dispari loco, situ, aut effectu, notissima. *Dod. effi. 58.*

ALSINE Myosotis.

Ang. Small mouse eare.
Ger. Meuzoorlin.
Gall. Petitte oreille de souris.

HANC etiam propter similitudinem foliorum Aurem murinam vocitarunt, & Alsinē, quam valdè exprimit, vt Dioscorides innuit: à radice cassiuscula, rotunda, rectis item multis viticulis crescit, semipedem & pedem altis, foliolis auriculas murinas vel centaureū minus imitatis, binis, ab imo multis per interualla. secundum quæ in capillaceis pedicellis flosculi exigui Gallij vel Aparine cærulei flosculi. Rarior hæc, nisi Italiæ Galloq; prouinciæ herbidis marginibus & campestribus, nullo excellenti gustu. *Dod. Effig. 59.*

MYOSOTIS Hirsuta reptans.

ADMODVM familiaris hæc hortis, vinetis, segetibus, & pratensibus, vulgo Pharmacopœorum Auriculæ muris minoris nomine notissima, & aptissimè sic vocata, propter hir-

hirsutiem effigiemq; auri murinæ haud absimilem, repit humi tota ramulis palmaribus, hirsutis, mollioribus, Scorpioidem minimam vel Anagallidem referentibus: flosculis albidis, & semine non dispari, radice multis fibrillis sparsa.

ANAGALLIS Phœnicea mas, & Cærulea fœmina.

Ang. Pimpernell.
Gall. Mouron à fleurs rouges, & Bleues.
Ger. Gauch heyl.
Belg. Guychel heyl.

Effig. Dod. 60. 61.

GALLVS dicebatur Græcè Hyacinthus, vnde à colore hyacintheo Anagallis nuncupari potuit. Fortè dixit antiquitas Anagallidem, quia superbula floribus venustis vias passim ornet, colore oculis grato & amico. Antiquorum duas nouit nostra ætas, Phœniceam & Cæruleam, quæ neutiquam effigie diuersæ sunt, sed duntaxat colore atq; effectu. Etenim Phœniceam siue marem illitu sedem euocat, quam prolapsam reprimit Cærulea, vt Dioscorides ex aliorum historijs recenset. Vtraq; autem passim fruticat teneris caulibus & folijs Alsinę, copiosis floribus & semine pusillo in pericarpijs Lini.

Cærulea autem, præterquàm quòd non perinde frequens, variat colore & acrimonia, caloréve remissiore est, si antiquorum historiæ standum.

ANAGALLIS LVTEA.

LVTEA quàm visu pulchra & rara transmarinis regionibus vti Lugduni, tam crebra in Angliæ nemoribus, locisq; opacis, Mense Iunio & Iulio. Flores promit luteos, vmbrosis gaudet, cætera mari & fœminę similis, idcirco harum vnam quamlibet qui nouit, primo quoq; intuitu cæteras duas noscitabit. Superiore æstate maximam huius copiam nacti fuimus in quadam densa & amœna Sylua Couentriæ proxima: itemq; dum hæc commentaremur, altero à Bristoia lapide, in Northonij Equitis nemorosis pascuis propè deuexum fluminis Danem. Hallucinatos planè suo more queritatur Senensis, qui herbam vocitatam *Panarinam* Barbaris Insubribus, Hetruscè verò *Centone*, Anagallidem tradunt: atqui si sciret vtramq; harum *Pimpernell* plebi Pharmacopœorũ & mulierc ularum hîc in Anglia dictitari, næ ille multò grauius sibi ferendum putaret? Quasi verò non vulgi sit peruertere nomenclaturas, veteres delere, nouas suo, non nostro arbitrio, cudere & cõmutare: si seipsum intueatur, iamiam & vulgi decipula captum dicet. Nam morsum Gallinæ, qui est Alsine, Anagallidem hanc vulgi more hallucinatus fecit. Et vtinam non nemo bonus genius illi in mentem non Diaboli Morsum, huic loco prorsus alienum, sed potius errores suos, & supercilium fastu Cerbereo elatum sibi spectãda immisisset. Quin hanc Succisam, tametsi iamdiu Trago & Fuschio monentibus, hîc non pauci imperiti Pharmacopœi & plebecula Scabiosam dicant & vtendam præcipiant: Illuc si distulisset, multò consultius fecisset: nam fortè Scabiosæ species est, & saltem ad scabiem multum pollet.

MORSVS GALLINÆ Folio Hederulæ, flore figura & pericarpijs Anagallidis.

Belg. Hoenderbeet.
Germ. Hunerbisz.

Essi. Dod. Epit. 62. non est Latine.

VBIQVE passim iuxta sepes reptat cauliculis hirsutis Alsines Myosotidis, folia pusilla, anguloſa, Hederæ aut Hepatici trifolij, flores Cærulei Anagallidis aut Teucrij pratensis. Semen paruum inclusum pericarpijs.

AN-

ANAGALLIS AQVATICA,
siue Becabunga Germanorum, non est Cæpea

Gallis. Berle.
Belgis. waterpunghen.

GALLORVM plebecula hanc Berulam dicit, sed consultius recentiores Herbarii Anagallidum vnam, vt cuius folia & vires non parum imitatur, nec non natales sectatur vdorũ, secus pratenses riuulos in pigris aquis, aut substilliis; folia edit leniter ambitu crenata, fruticosis ramulis, teneris, carnosis *P*ortulacæ & Nũmulariæ in humũ, deflexis ac ramulis crebribus, fœtura diti florum cœruleorum Anagallidis similium, stipatis: Radix multis sparsa fibris albicat, & Nummulariæ modo subtus serpit, tota gustu acriore Nasturtii, odore non ingrato, nec minore ope apud Frisios & Germanos vsurpatur, aduersum indigenam morbũ illic Scorbutum nuncupatũ, quem iuuat, non secus atque Cochlearia, Cardamine aquatica siue Berula, &, aliæ quas alibi diximus. Porrò Cæpeam non videri, inter *P*ortulacas differuimus.

ANTHYLLIS PRIOR Lentifolia
Peplins effigie, maritima.

QVASI floridulæ, lanugine cana quã pubent Anthyllides dictæ videntur, aut potius à floscellorum exilitate, quales cernuntur gemmei perelegantes, pusilli, in Anthyllide hac Maritima lẽtifolia dicta à nobis depicta. Ac tametsi per notas minus accuratas nẽ nacto quidem veram primam Anthyllidem, integrum fuerit certò asseuerare quænam Dioscoridis prima sit, tamen quoad eius fieri quit, vt consulamus rerum Historiæ, non pœnitendi iudicii coniecturæ aptandæ sunt tum descriptioni, tum plantæ isti, quæ non perperam inter sẽ quadrant. In Angliæ insulis Australibus, ea præsertim quæ *P*ortlandia vocatur, litore Norhtmannię obuerso, plurima quam hic damus, pusilla prouenit in sabuletis & arenosis vadis depressis, & apricis: geniculis, & ramulis palmum trésve vncias longis, angulosis, pallentibus & foliis, Lenticulam, Alsinem minorem, vel *P*eplin referentibus. Flosculi summis insunt ex buxeo herbacei, dentatim stellati, Sedi minoris Iunio & Iulio: Semen Tythymali in perexiguis Chamæcysæ triquetris thecis alit: prolixiore, exili, geniculata radice, sabulo altè infossa Soldonellæ modo: tota salsa, gustanti amaricat & parum quiddam calfacientis indicat. Nec hesitationi locus iam foret, si quam certùm habemus facultates hanc sortitam esse, quales primæ Dioscorides asserit, tam confidenter decernere auderemus effigiem planè eandem esse: nos monet tamen non parum Alsine quæ quia huic, vt sanè est, cùm similis admodum foret, eodem nomine Anthyllidis vocata donataque fuit, vt apud Dioscoridem videre est. Et multò aptius congruũt huius nouę maritimæ foliola legumini Lenticulæ, quàm palustris Lenticulæ. Quare comparatio videtur accipienda de Lenticula legumine, non de Musco paludoso quem βρυον ὁμοῖον φάκῳ, id est, muscum lenticulæ similem, vocat Dioscorides, non absolutè Lentem.

MARINA INCANA ALSINÆ
folia, Narbonensium, an prima ANTHYLLIS Dioscoridis?

ETIAM maritimis agri Nitiobrigi ad *Peraus & Lateras* reptat hæc pasim, vti superior, ramulis compluribus, sesquipalmaribus, foliolis Alsinæ, aut potius Lenticulæ, sed per interualla quædam, quasi circum geniculos exortis, numerosis: copiosissimis item flocellis in summo aggestis, muscosis, albidis, floridum quasi nomen Anthyllidis ostentantibus & testantibus, seminis etiam pusilli feracissimis: gustu amaricante, subsalso, nitroso, calidiusculo.

ANTHYLLIS Marina Narbonensium altera, admodum salso-acida, Chamæsycæ facie.

NEc aliò debet aut potest referri hæc maritima iisdē locis reptans, quàm inter Anthyllides, vt quæ aliis multò salsior sit. Foliis & facie est Herniariæ aut Chamæsycę: flosculis pusillis subter foliola ex albo purpurascētibus; semina in florū calyculis quàm Clinopodij minoribus multò occluduntur. Tota gustu salso, acidulo, lactei succi expers, & exucta: nec proinde Chamæsyce statuenda, vt quidam, qui siccam tantùm in suis museolis viderant, prodiderunt.

PARONYCHIA Alsinefolia.

QVIA ei vnguium affectui medetur quem Græci *P*aronychiam, Cicero autem reduuiam dicit, *P*aronychia dicta fuit: hodie minus sanè nota, propter multas plantas, quæ consimiles sunt, eandemque adumbrant apud Dioscoridem, magis quàm presse delineant: inter quas tamē in tectis & parietinis reperitur vna, vt si quæ alia, *P*aronychiam imitata designationem. *P*usilla est plantula tota Alsinæ figura, non multis foliis Alsines vel Lenticulæ, nec dissimilibus donata, sed exorta ad imum cauliculum aut pedicellum dodrantalē, albidum, admodū exilē, quaiis Callitrici Apulei putati: in quo summo flosculi candidi, & theculæ minimi Thlaspi pares, sed compressæ & foliaceæ: gustu aliquantum acri, eoque opinionem fouente eorum qui *P*aronychiam autumant. Nam illa capillacea, quam Commentator iactat, non perinde potest *P*aronychiis prodesse: esseque gustu & facultate Capillarium cæterarum, monuimus alibi.

PARONYCHIA ALTERA, FOLIO Rutaceo, flore albido.

CONVICTRIX in parietinis locisq; mucidis, petrosis, vmbrosis, vbiq; cum superiore obuia etiā est hęc; cauliculis dodrantalibus & palmaribus, crassiusculis: foliola Rutæ bifida, interdumq; trifida incisura, magnitudine & parilitate quadamtenus cernuntur, colo-

colore pallidula & subrubra, succulenta: floribus albidis, seminula etiam in thecis Scorpioidis Myosotidi non disparibus: vtraque exeunte hyeme Vere primo flosculos edunt; deinde minimo æstu marcescunt, vt nuspiam toto anno compareant.

ELATINE DIOSCORI. *Veronica fœmina Fusch.*

QVID hîc carpat aut balbutiat Commentator nescit, neque scire voluit nos, sibi ignotam fuisse veram Elatinem, cõcinnat tamen effigiem fortè Alsinę, facultates verò reticet, nec quid sibi volucrit, hiscere audet: Genuina autem Elatine omnium nuperorum suffragiis, viribus & facie congruis, est ea quam Germani Scriptores, Doctissimus prę sertim Fuschius, Veronicam fœminam dixerat, quanquam alius generis àmari Veronica. Plurima in segetibus Norbonæ, Galloprouincię, Delphinatu, Germaniæ & Italiæ quibusdam locis: rarius in Belgio, & Anglia comparet. Pedalibus serpit viticulis, tenellis, flexilibus, pluribus, ab exili radice: folia Helxinę minora, rotundiora, sed pilosa & incana, ad Nummulariam vulgo dictã accedentia, promunt: flosculi Hederæ terrestris, aut Anthirrini, sed perpusilli, albidi, & semen exiguũ, nigrum, subrotundum, Anagallidis par ac simile. Astrictoriæ non modò hæc facultatis, meritò dissentericis, tumoribúsve feruidis prodest: verùm etiam tanti fit hodie ad cancros, carcinomata, maliq́ue humoris vlcera, vt euentus superet, aut temeret fidem: Nasum qui decreuerant abscindere perdocti Medici complures, præceperantq́ue eiusdem sententiæ Chyrurgis valde exercitatis id faciendum, quidam misellus Barbitonsor, qui de quopiam suo hero eximio Medico hanc dotem didicisset, dissuasit: huius litu & potu effecit, vt nec nasus abscindendus foret, & vt reliquo corpori in lępram prono optimè esset: amaricant folia astringuntq́ue siccitate non exasperante.

VERONICA VERA & *maior.*

Germa. Ereubreiſz ſt Grunheyl.
Belgis. Eeren pꝛis, Laudata nobilium.

EST hæc etiam nominatissima, nec vulgatæ commendationis ad vlcera, vulnera, ac pleraque virulentorum affectuum. In syluis Septentrionalium passim, sed editis & mõtosis Meridionalium collegimus pusillam, ramulis crebribus, villosis, purpurascentibus, gracilibus, pedalibus, stratis: folia nonnihil ad Teucrii vel Chamædrios crenis accedũt, sed lenioribus, & Berberidis quasi effigiãtibus folium, sed hirsuta Piloselle: flores dilutè purpureos summi turiones edunt, Germanicæ Germandreę, seu Teucrii pratensis effigie, sed minores: in marsupiolo compresso grana minuta. Fibrosa, nec prolixa radix. *Betonica Pauli Dodo. 21.*

MINOR *Serpillifolia* VERONICA.

NEC hæc nisi tractibus Septentrionalibus etiam in hortis sponte multa serpit, Alsinę vel potius Serpilli ritu & habitu, eoq́ue nonnullis putabatur Serpilli species. Verùm crassiore multò est folio, nec crenato, aut hirsuto albido, vt Veronica mas, cui nihilò minùs foliorum ordine & ortu, viticulis, floribus, & seminis vtriculis permultum similatur, sed magnitudine inferior. Radix tenella, fibrosa, subtus repit: calida nonnihil & desiccans, ad Serpilli gustum insipidiorem accedens.

NVMMVLARIA, CENTIMORBIA, non Eresteadanum Theophrasti?

Germa. Pfenninck kraut. Egelkraut, & klein Waterkraut.
Belgis. Penninck cruyt & Egelcruyt.
Angl. Hearbe two pence.

Centimorbia.

OPACIS & riguis gaudet, sed regionum Septentrionarum, & frigidiorum potius quàm calidiorum (vbi pauca) indigena est Nummularia, à foliorũ circinnata rotunditate nũmum imitante dicta: bina exeunt hæc, ex aduerso æquis, sed crebribus spaciis viticulorum humi repentiũ, Elatinæ longitudine, & ritu: colore & habitu quadãtenus Vincæ peruincæ, aut potius Anagallidis, luteo flore, cui etiã floribus luteis, stellatis iuxta foliorum exortus, etiam gemino ordine adeò similis est, vt per initia non facilè sit discernere: sed Anagallidis luteæ progressu temporis longiuscula fiunt, & in imo nonnihil sinuantur: nec semen dissimile. Non modò insigni quapiam astringendi & exsiccandi dote in gargarismata recipitur, sed etiam tot ad affectus vtilis tantoperè habetur, vt Centimorbia sit dicta, & appellitetur hodie: Angliæ, Germaniæ, Belgio, & Normãnæ Galliæ vmbrosis vdis, ad sepes familiaris.

SYMPHYTVM Petræum.

SYMPHYTI Petræi quæ adũbrarent delineationẽ non defuerũt plantę pleræque: at non similitudinis, aut figuræ causa, sed virium & naturę, quã glutinãdi vtriq; inesse scirent, vtranq; tametsi dissimilẽ Symphytũ vocarũt. Συμφύω enim est cõiungo, cõglutino, seu cõmitto. Sed nos potius ad quãpiam Cunillæ, id est, Origani, Thymi, Serpilli, Satureiæ, vel Coris Monspel. cõgenerẽ deducebat Dios. lectio: in Petrosis enim lignosum, furculosum totũ & odoratũ oritur, ramulis Origani, foliis paruis, capitulis Thymi, vti Plinii, vel vt nõnulli, qui cõiungunt Λέπτα καὶ φύλλα, capitula tenuia Thymi, nulla foliorũ descriptione. Saliuam cit, tum subdulcis est, purpurea radix, longa, digitum æquans: quorum simul subducta notio facit, vt nondum vllam queamus statuere stirpem Symphyto vero eandem. Coris verò Monspellensiũ, atq; Sideritis odora pusilla, spicato flore nos poterant adducere ad Symphyti persuasionem: verùm morosis non omnia penitus quadrare videbuntur. Et Senensis plausus præproperus, capite de Hyssopo, repertam esse iam persuaserat: verùm eius posteà supina negligentia, vel ambitio meticulosa, nos de eadem opinione deturbauit: quippe docturus sibi repertum Symphitum Petręũ, natales plusquàm prolixè enarrat, puchritũdinem celebrat, interea nihil addit quæ ad certiorem probationem faciat, nõ faciei, non viriũ, aut vsus quidquam. Quare quid vult sibi, vt assentiamur, si nihil explicat, extricat, aut docet? Vidimus iamdiu plantam, quam putamus ab illo repręsentatã, prope Bernardi celsos Sabaudicos montes, & de Anguillara audiuimus, cur nõ ausus fuerit, vt in quàmplurimis, describere: audere id igitur possunt, qui viderunt. Est ea floribus purpurea confertis, speciosis, Ericæ maioris, spicatis, foliis pusillis Chamæpiteos, breuioribus aliquantũ hirsutis *Pilosellæ* modo, in furculis pedalibus, lignosis: sed inodora, radix lignea, non purpurea, nec dulcis gustu planta, nec saluaris. Quam ille cùm se reperisse, Deo secundo, exultabat, foliis Origani & Hyssopi, non animaduertebat Hyssopo Dioscoridis folia esse Origani: & Dioscoridem nõ folia, sed caules Symphiti, Origano assimilasse, vti & *Plinius*: folia verò parua distinctè, & seiunctè dixisse.

Symph. Petreũ Mat. creditum,

BVGVLA, quidam Prunellam.

GALLIS, vt Ruellio & aliis, vires illæ decantatæ à vulnerariis Medicis & Empiricis, ad foris intúsque multos morbos curandos, qui *Symphito* inesse folia Origani legerant, ansam dederũt opinãdi Buglam vulgò vocatã, aut Bugulam, esse *Symphytũ* Petræũ: est sanè miræ vis cum *Sanicula* potionibus vulnerariis: quarę vel isto nomine & certi-

certitudine malim, vt Symphito vti, quàm Mathio. incertæ cõiecturæ acquiescere. Consolidam mediam, id est, Symphitum, Chyrurgi vocarunt, seu Solidaginem & Bugulam. Sed huius similem Prunellam vocatam, aut Consolidam minorem, eodem nomine donant, propter vultum & vires haud ita dispares, alioqui natales Bugulæ vel mediæ consolidæ sunt vda prata, & syluæ, & horti: sarmentosis ramis, exilibus, flexilibus, humi reptantibus, & foliis Becabungæ vel Anagallidis aquaticæ, & alicubi depactis, vnde alii eriguntur surculi, anguloſi, sesquipalmum alti: quibus folia crassa, rotunda, oblonga, leuiter serrata, & auersa parte Hederæ Pruniue modo, aut granati colore puniceo, (vnde fortassis vtrauis Gallis Prunella promiscuè dicta) flores iuxta folia à medio summo tenus verticillatis spaciis cœrulei elegantesque prodeunt, interdum niueo candore. Radix fibrosa, tenera, maior quàm Prunellæ.

PRVNELLA SYMPHITVM Petræum.

PRvnellæ enim pusilla, sed prolixior subest radix, virgultis item reptantibus, quadratis, hirsutis, palmũ & sesquipalmũ longis, inflexis: foliis longioribus, supernè acutioribus, Pulegii regii, vel Origani, vel Trifolii, spicatis & purpureis comis longioribus. Oritur hæc pratis & hortis sponte, etiamque locis aridioribus & saxosis Garmuntiæ Syluæ, & alibi finitimis Monspelliaci agri, inter Lados & Ilices Baphicas, vbi flores dilutiores multò, folia ima profundius incisa vtrinque, Valerianæ agrestis modo: vocant vulgò illic Symphitum Petræum, nec parum laudant Assatius & D. Medici.

CONSOLIDA minor Officinarum, an BELLIDES Pliniana?

Gallis. Marguerites, Pasquettes.
Ital. Primo fiore.
Belgi. Madelieuen, Berßowen, Margrieten.
Ang. Dayſie.

ETsi tacitus Bellides præteriit Dioscorides, tamen quæ apud Plinium extant perpaucâ & vaga, persuaserunt posteritati hosce flores, qui in pratis abundè primo Vere erumpunt, Bellides esse: Nam inquit ille; Bellis in pratis nascitur, flore albo, aliquatenus rubente: cui coniecturæ fauet nomenclaturæ expensio: Potuerunt namque funestæ illæ Beli Danai Regis quinquagintæ natæ (quæ totidẽ nuptæ maritis, eos quælibet suũ iugularunt) nomen dedisse, vnde fortè postea istos flores vocarint, quia multi visuntur gregatim vnà & belluli, vnde vocantur vulgò *Marguerites*: sunt quippe glomeruli multi florũ quasi vniones, siue Margaritæ, è pediculis crebribus, palmaribus, teneris, pilosis, erumpentibus è medio foliorum, quæ Pratensi minori frequentiori insunt multa, viridia, crebra, crasiora, Oleæ aut Pilosellæ. Radix pusilla Plantaginis. *Mathio. 915.*

HVIVS autem differentiæ varietas in florum colore & magnitudine: Est enim flos frequentius albus, medio luteus Anthemidis. Interdum & purpureus. Nec quæ in hortis coluntur ad coronamenta, differunt, nisi cultu: annua enim & frequenti transplantatione maiores, habitiores, confertiores, duplicati, & triplicati, & elegantiores euadunt flores. Hisce potissimùm vtuntur vulnerarii, vnde Conolidæ minores dictæ fuerunt. *Varietas.*

BELLIS MEDIA.

PERparvm videtur differre quam Mediam recentiores statuũt. Est quippe foliis alterius Pratensis duplò maioribus, & flore in sesquipalmari & pedali, pediculo gracili, nec diuerso à superiori. Hanc à se lectam in Syluosis montibus Germaniæ nobis communicauit D. Pennius Anglus. *Math. Effig. 911.*

BELLIS Cærulea, GLOBVLARIA Monspelliensium.

A FLORVM glomerulis globisue Globularia recẽtioribus vocata, Monspelliensibus præsertim, apud quos Gramuntiæ syluæ vicinis deuexis pratis oritur, foliolis Bellidis vulgaris, nigrioribus, sed iuxta pedicellos rigidiusculos palmares & sesquipalmares angustioribus. Flores cærulei, pulchelli, in orbẽ glomerati, Scabiosę mõtanæ modo & colore. Radix lignea, fibrosa. Rarior hæc Italiæ, Germaniæ, & Franciæ.

BELLIS MAIOR.
CONSOLIDA *Media Vulnerariorum.*

Germa. Gensblum.
Ang. Greate dayſie.

QVÆ recentioribus maior Bellis vocatur, caules emittit graciles, lignosos, plures, teretes, cubitales & pedales, Iacobeæ similes, è fibrosiore & sparsa radice, in quibus flores medio luteos, & ambitu candidos Buphthalmi, aut Pyrethri vulgaris; folia Senecionis, serrata: secus margines agrorum & pratorum familiaris.

PILOSELLA, *Auricula muris.*

NEc etiam istius vulgatissimæ herbæ vspiam, quòd sciamus, meminêre antiqui, sed dumtaxat recentiores, qui Pilosellam vocarunt, ab hirsuta Pilosaque foliorum superficie quadãtenus albicante, oblonga Bellidis, sed aliquantum supernè concaua, auriculam murinam effigiante, vnde Myosotidem quidam dixerunt; tametsi alia sit Dioscoridis Myosotis: Pedicelli item hirsuti, graciles, palmares, & sesquipalmares sunt: Floréscq; edunt æstate Bellidis, aut Hieracii pallidiusculi concolores: vniuersa astrictoriæ facultatis quadam tenuitate calida mixtæ, cuius ea est vis, vt succo decoctóue acies chalybeæ cãdentes sæpius mersæ, quamlibet duritiem lapideam, ferreámue præcidant & demoliantur, nec tamen retundantur, aut hebetescant. Vi etiam est præsentissima ad calculum.

- *Gnaphalium*
  - *Vulgare.*
  - *Marinum.*
  - *Alterum montanum.*
  - *Tertium Anglicum.*
- *Leontopodium.*
- *Stæchas citrina an Chrysocome?*
- *Stæchas citrina altera minus odora.*
- *Inodora altera flore maiore.*
- *Apios.*

GNAPHALIVM *marinum: Cotonaria vulgi.*

Bombax humilis. Petit Coton.

ΓΝΑΦΕΙΝ dicunt Græci vellere carperéve lanas aut pannum, non secus ac ξεσθειν, tergere, concinnare, & interpolare, vnde Strutio & Gnaphalion, quod Romani eodem significatu Centumculum nuncuparunt, & Tomentariam, ac Plinius Chamæzylon (sic enim emendamus, quod omnes etiam recentiores legunt Chamæzelon) appositè dixit: nulla namque planta raritate, elegantia, & vtilitate propius imitatur Gossipium, imò nihil aliud, quanta est, nisi tomentum videtur, si radicẽ exceperis, & intimam florum superficiem,

ficiem, corymbos enim Abrotani fœminæ aureos, numerosos, multifidis caulium furculis, quos stipat lanugo candida, aut cinericia perquàm densa, cinguntque folia quoquouersum multa, fungosa, eadem pube obducta, tactuique vniuersa planta valdè quàm blanditur, holoserici attrectatu, sesquipalmum pedémve alta fruticat, duriusculis virgultis, sarmentosis, tomento crasso incanis: radice lignea, recta palmum longa, inflexa, Aizoi medii vel Paralij Tithymalli similia ortu, situ, & figura, sed minora. Vniuerso litore & sabuletis à Marianis aquis ad Ceti mõtis radices & lacum plurima, alibi haud temerè occurrit Norbonę. In Adriaticis littoribus non vidimus, & nonnullas plantas primùm ostendimus Venetis, & Veronẽsibus Bellicoco & Casseolario: Cortusio verò Patauij chartaceum Herbarium spectandum cùm dedissemus, huius cũ *P*olyrhizi Aristolochia, Thymalli serrato, floribus Opontiæ, plantulam nobis periisse animaduertimus, nec multò pòst easdem depictas Mathiolo suo muneri missas fuisse, quo lubentius persuasi fuimus, propterea quia neque descripsit in postremis commentariis, neque quænam & vnde oriunda foret, monuit, nec flores apposuit pictor, quia illi nostræ flos semenque tunc defuit: triquetrum enim, pusillum, acerosum, oblongum, albidum. Astringit magnoperè & desiccat tota planta, nonnihil salsa, nec tamen ingrata, aut amara, aliquantum aromatica odore, quadamtenus citrinę *S*tæchadis, vel gummi Elemni: Iulio floret. Sæpius vsi sumus furculis pro elichniis, qui viuidè alunt flammam, Olei quippe cæterique pinguis liquoris potrix est.

GNAPHALIVM vulgare, Filago Centanculus.

VSQVEquâque quidem Gnaphalium istud vbique aridis & sterilibus multum & notum, videtur foliis & cauliculis imitari maritimũ, differt tamen cùm foliis, floribus, lanugine, odore, cãdore, tũ speciosaq; & hilari aspectu, Gnaphaliũ superius, à Filagine, quę potius ad *S*tæchadem citrinã referenda sit, aut certè cognitionis vtilitatisq; causa, sit cũ ista quæ statim subdetur Montana à nobis vocata, medii generis: est enim dysentericis & profluuiis immoderatis non parum accommoda. Herbula filago est plusculis cauliculis, pullis vel cinericiis, lanugine tectis, gracilibus sesquipalmum altis, foliolis crebribus, adnolutis, breuioribus quàm Stæchadis citrinę. Floribus glomeratim oriẽtibus: partim mediis è furculorum diuaricationibus, partim etiam extremis furculis, subluteis & pallentibus: molicella tota & pusilla, frequentior hæc hac delineatione occurrit. *Gnaphalium.*

Varietas GERMANICI maioris & secundum folia floridi.

INTERDVM & aliã vidimus in Germania maiorẽ filaginẽ etiã foliis & caule Stæchadis citrina: & inodorã, alibi etiã flosculis non in summo, sed inter foliorũ interualla passim secũdum longitudinẽ ortis: quemadmodũ oriuntur in ista, quã vt nondum planè notam, hìc appinximus.

AN-

ANGLICVM folio longiore perperam Leontopodium alterum Mat.

Gnaphalium tertium Anglicum.

GRACILIBVS & rectis virgis, nullis fissū alis, proceritateq; æquat Absinthiū, colore etiā & figura refert: folia ab imo cespite, radiq́ue capillacea, duplò longiora & latiora quàm Stæchadis citrinæ, fermè Salignea effigiant, toto reliquo caule *Psylio* longiora, angustiora, sed pauciora, prope quæ media in pedicellis exiguis vellicatim terni quaterniue flosculi, papposi, è Buxeo pallidi Senecionis, vel Stæchadis citrinæ hęrēt astringit: nōnihil amaricat, multū exsiccat. Tertio à Lōdino miliari opacæ syluæ clinus multam alit, cis Tamesim.

GNAPHALIVM MONTANVM Purpureum & Album Piloſella minor Fusch.

MYOSITIDIS vel *Piloſellæ* minoris effigie oritur hęc in arduis frigidis, iugis, & quo loci Vaccinia nigra, aut Idea Theophrasti vitis putata, fœliciter proueniunt: vix sesquipalmum æquat, perexigua radix, reptās fibrillis. Folia incana, mollia, ad imū penè tota, vti in Bellide, reliquo caule pusillis, perpaucis & exilibus, flos summo singulus globulus est, Scabiosæ ferè, sed compactis flosculis permixtis, partim purpureis, partim candidis, hîc rarior, *frequētius quippe occurrit flore* albo: valde quàm astringit, & exsiccat, gustu insulo. Rauisburgi Germaniæ & ad Calcaris montem Norbonæ prope pagum sæpe collegimus.

Varietas.

LEONTONPODIVM SIVE Pes Leoninus.

PEDEM Leoninum propter villosam foliorum & florum effigiem crus pedi annexum aliquantum referentem, dixerunt, quemadmodum pedem Leonis, Leporis, Vrsi, Columbæ, Corui, & Gallinæ, tum antiqua, tum nostra ætas. Iam inde à Brunsfelsii Germanorumque aliorum de re Herbaria meritissimorum scriptorum temporibus inuenta & descripta herbula montana, quæ non parum foliis Rosam, seu Rorellam imitatur. Est quippe foliis angustis, oblongis, hirsutis, sed incanis, præsertim in imo, duos pollices lōgis, Gnaphalii, Stæchadisue Citrinæ latioribus: In caule summo itidem hispido, ternos, quaternósve digitos alto, gestante flores, nigracantes ex fusco violaceo, & capitula latiusculo, sed denso ambitu sparsa, ac nonnihil quibusdam foraminulis impressa, quasi Leonis vestigium, vel soleam imitatis. In Germaniæ arduis, adeoque Italiæ Alpinis & Baldo Veronensi inuenitur, sed rarius, idcircoque quid possit aut præstet nondum scitur.

Mathio. 1193.

CHRY-

CHRYSOCOME aureáue coma. STÆCHAS CITRINA nostras, sine Luteus Amaranthus.

Ang. Gold flower.
Ger. Mottenblumen, Rheinblumen.
Belg. Reynbloemen, motten cruyt.

CONSPICVA florum corymbaceorum aurea coma nomen dedit Chrysocomæ, quâ hactenus nosse non potuit ætas nostra, veri Hyssopi Dioscoridis ignoratione, cuius corymbaceis comis assimilantur huius flores aurei. Iam cùm Hyssopum veram inferius ostensam & assertam à nobis, corymbis comparamus Stæchadis Citriuæ dictæ, reliquasq; descriptionis & virium expendimus notas, persuasum planè habemus, Stæchadem istam veram Chrysocomen, quam etiam *Luteum Amaranthum* vocarant Græci, à colore & fulgore penè immarcesibili, cuiusmodi in istius plantę floribus esse quilibet Pharmacopœus agnoscet: Perstāt namq; diutissimè corymbaceæ umbellæ, rotundæ, multisq; quasi florum bullatis glomerulis, sparsim tumultuarieq; cōditæ, Origani non absimiles, aut Hyssopi Dioscoridis à nobis datæ, lucente nitenteq; per maturitatem coma aureo pallore, & mollicello vellere, pusillo intus semine Maioranæ, sed exiliori, ruffo, acri, odorato: In cauliculis, rectis, albidis, nonnihil incanis palmum & sesquipalmum altis: folijs oblongis, angustis, leui hirsutiæ incanis, Stæchadis, vel Linariæ Osyridis, quam doctiores minus rectè Chrysocomen antumaruut. Radix fibrosa, gracilis, nigra foris, gummi Elemnium vel Cyperum rotundum Syriacum, redolens vti flores & tota planta: gustu etiam aromatico, medicato, acuto & feriente, non nimio feruore subastringēte: cuius amicorum quorundam doctiorum imitatione experti sumus, admodum insignem vim, ad iecoris ex glutinosis succis ac vaporibus crassis intra tunicas discursantibus, diuturnos affectus. Pulmonibus verò inflammatis non impunè dari meminisse par est, sed affluxu pituitæ acidæ, serosæ vel salsæ calefactis aut erosis: Eoq; tutius vertisset interpres, pulmonarijs vel peripneumonicis, quàm inflammationibus pulmonum. Præstantior hæc & speciosior Norbonensis Galloprouinciæ, & Hispaniæ aridis & petrosis, vbi odoratissima & plurima, æstate, radice perenni. In Germania ad Rhenum, reliquaq; Gallia paucior & ineffícatior. Eapropter nihil quò minus veram Chrysocomen statuamus obstare videtur, nisi verbulum vnum aut alterum, quibus subesse quippiam labeculæ Monspellienses nostri præceptores Rondelletius & alij, qui hanc Chrysocomen vocabant, iamdiu subolfecerant ex Pliniana & codicis calamo exarati coniectura. Sic enim legebāt Στοιχὰς λεπτὰς, radicē rigidam siue firmam & tenuē, nigram vt hellebori, οἷς ἐλλεβόρου μέλαναν nigra sanè est foris: & paulo mox πώρεως ἁρμοζούσαν vel ὁμοιοζαν ἐν τῷ γλαυκῷ, nempe Cypero respondentem gustu ex suaui austero, quæ odori & sapori huius quàm quòd maximè congruere illis visa fuêre.

Amrranthus Luteus,

STÆCHAS *Citrina Altera.*

NEMANSII ET MONSPELLII meminimus alteram huic similem, sed graciliorem totā, nigriorem, squallidiorem, cineritiam, pluribus cauliculis viticeis pedalibus: Radice exiliore minusq; fibrata, quia raro nisi in trimosis ruderibus & mœnijs vrbium victitat, fusca foris, minimum odora. Florum corymbi singuli in singulo caule, nec aggesti, vti superiores. Semen tamen simile, exile, fuscum, quod Londini satū nobis floruit & annuè viguit.

STÆ.

STÆCHAS Citrina altera inodora.

RARIVS hæc multò occurrit Ilicetis Cocciferis *Sommieres* inter & Monſpellium, tota pulchella, facie Stæchadem Citrinam præferens. Folia tamen ſũt latiora incana, vti tota planta : Cauliculis palmaribus, in quibus flores itidem Stæchadis Citrinæ alterius grãdiores, lõgiores, Lactucæ agreſtis quadamtenus. Radix non magna, lignoſa, inodora tota: minus nota, peruia, aut inuẽtu facilis, ideo nondum vires agnoſcuntur.

APIOS vera, ſiue Pyriformis radix Dioſcoridis.

RADICIS indicio cognitu facilis Apios, quæ rotunda, turbinati coni Pyrum imitantis eſt, cæteroquin nobis hęc inquilina, primumq; annis abhinc plus minus decem viſa Venetijs, apud eruditum Senem & Doctorem Comaſcum, qui iſtam primùm è Creta Inſula erutam, illiq; *P*yrariam vernaculè vocatam, ſtudioſis quàmplurimis detexit. Deinde nobis atq; peritiſsimo Pharmacopœo Valerando Donrez viſendi attractãdiq; copiam fecit plantulam Cæpacea radice, Pœoniæ breuiorem craſsioremq;, vnum è bulbis ſimulante, concolorẽ, pullámve foris, ſed intus albicantem, iam aridam, rugoſam, aliquot emergẽtibus gracilibus cauliculis promentibus: foliola Lini aut Hyperici minora, breuiora anguſtiora, floſculis, pallidis, Tithymali minoribus. Hæc quin eſſet vera Apios non ambigebat ille, vt cuius vis purgatricis periculum non ſemel ſe feciſſe aiebat, grauis & minimè triuialis peritiæ vir: cui eò lubentius aſſentiebamur, quòd nullã aliam videremus figura perinde Apio quadrare: & iſtã iamdiu iactatã leguminis ſpeciẽ, quàm Fuſchius Apiũ fecit, tã lõgè abeſſe à legitima Apio, quàm diſsidet Cyclamẽ à Cicercula, cuius eſt fermè effigies illa Fuſchiana: radicibus quidẽ bulboſis, ſed neutiquã purgãtibus, imò ab Opilionibus peregrè proficiſcentibus eſitari ſolitis, vocariq; Kutz cardz Anglis, & Germanis, vt in Aſtragallo monuim⁹. Multò autem magis mirati fuimus, nõ incelebrẽ Tholoſatẽ Medicũ Augerium Ferrerium, qui libello de Lue venerea, hanc eandem ſibi alijsq; adeò veram eſſe perſuaſerit, vt profiteri auſus ſit poſteritatis theatro ſe præparatas miniſtratáſq; iſtas rapulas Venereis ægrotis vidiſſe, adq; lotiones & fomenta dolorũ decoctionẽ vſurpaſſe, porrò Imperat decoctionẽ harũ faciendã vti Guaiaci, Salſæ atq; Chinæ ſiue officinarũ Apij, quã docendo aliud longè eſſe ab iſta planta, multum diuq; æſtuat. Optimum virum monuiſſe potuerunt illius primæ qualitates alimentoſæ & ignauæ potius quàm medicatæ. Apij autẽ vox, quia polyſima variaq; ſignificationis apud Græcos eſt præſertim literula vna aut accentu mutato : eoq; noſtri Barbari non tamen indocti, ſed magis de re quàm de verbis anxij, cùm hanc radicem & Pyrum propter figuræ ſimilitudinem, atq; ἀπιοῖον aut Chinam, propter nullam fermè guſtui perceptibilem qualitatem vocaſſent, (ſic enim ſonat ἀπιοῦν Græcis, qualem vocat cucurbitam Galenus, nonnulli aerem) dederunt imperitis anſam putandi Apion Dioſcoridis ad Gallicam luem mirum quantum prodeſſe. Hincq; errorem geminarunt cùm quòd iſtos bulbillos nulla purgandi vi prędito Apium verum Dioſcoridis fecerunt: tum quia autumarunt verum Dioſcoridis Apium morbo Gallico magnum prędidium: cuius facultates non præſtãtiores quàm Ebuli aut ſimilium infernè ſupernéq; humorem pituitamq; excernentium, Dioſcorides tradit. Et quia prudentia huius veræ imperarent quadragenam potationem catharticam futuram? aut ſi rectè agerent, cum drachmam. ſ. purgationis ergo Chinæ decocto addendam prędipiunt ? Verùm nos honoris cauſa iſtorum nomini parcimus, hancq; duntaxat reſponſi-

uncu-

unculam parentamus Præceptorum nostrorum manibus meritissimis, quos illi insciti æ ignauiæque traducebant sua inuectiuncula.

ACORVS Tholosas.

ETIAMNVM in cognatione faciei & coloris geminus obrepserat error superioribus annis, propter duas radices nondum à quoquam descriptas, quarum alterâ Acori speciem & faciem præferentem auara institorum fex Cynæ suffecerat: alteram articulatam Pyriforma tuberculis prægandibus, Apium ab effigie turbinata mentiebantur, à colore verò & cõcretione Cynam, nominis & rerum ignoratione persuadentes Cynam & Apii radicem idem esse, quia vtraque eodem vocata esset fortè nomine Apij, vt monuimus in Acoro.

Occidua florida Pyriformis.

- Polium montanum
  - Marinum flore albo.
  - Mediterraneum flore luteo.
  - Venetum.
  - Creticum.
  - Mediterraneum minus.
- Polium Lauendulæ folium, fœmina dictum.
- Ageratum flore
  - Albo
  - & Luteo.
- Ageratum Anglicum.
- Eupatorium Mesuæ.
- Teucrion.
- Teucrium pratense.
- Chamædris.
- Chamædris maior.
- Chamædris montana, frutescens, durior.
- Chamædris altera minima.
- Euphrasia.
- Scordium, siue Palustris Trissago.
- Scordium alterum Plinii, Mentastro simile.
- Origanum
  - Heracleoticum.
  - Onitis.
  - Syluestre origanum. Dioscoridis Syriacum?
- Tragoriganum
  - Cretense Venetorum.
  - Alterum.

Hyssopus Græcorum folio Origani genuinus.
Amaracus vulgatior, siue Maiorana nostrâs, non Dioscoridis Sampsucus.
Amaracus, siue Maiorana repens Σάμψυχος & Dioscoridis.
De Amaraco Galeni & Pauli in Parthenio.
Marum vulgare, siue Mastic Gallorum.
Marum Syriacum.

- Pulegium
  - Mas Plinii floribus albis.
  - Fœmina.
  - Cæruleum Monspelliensium angustifolium.

Dictamnum Cretense.
Pseudodictamnum, floribus verticillatis.
Pseudodictamnum album Officinarum, Fraxinella & Tragium recentiorum, cum Glycyrrhiza.
Clinopodium.
Clinopodium alterum.

- Ocimum
  - Mains Citratum.
  - Medium Duplex.
  - Caryophyllatum pusillum.
- Aeinus.
- Erinos.
- Mentha quadruplex.
- Sysimbrium syluestre, siue Mentha aquatica.
  - Vulgata rotundifolia duplex
  - Romana
    - Angustifolia.
    - Cardiaca.
- Mentastum.
- Mentastrum niueum Anglorum.
- Mentha Graca, inter Lepidia.
- Calamintha montana præstantior.
- Calamintha montana Pulegio similis Nepeta vocata.
- Calamintha tertia Mentastro cognata, est Sisymbrii, siue Mentastri aquatici species foliis oblongis.
- Cattaria.
- Polycnemon, siue multitibia an Calamintha aquatica Belgarum? Altera facie Clinopodii an Polycnemon?
- Apiastrum siue Melissophyllum.
- Melissophyllum Turcicum, siue Moluca duplex.
- Melissa Turcica, Sideritidis facie flore cæruleo.
- Cardiaca.
- Cardiaca eiusque varietas Aspera vocata Melita, siue Moluca.
- Marrubium.
- Marrubium Creticum.
- Ballote, siue Marrubium fœtidum.
- Galiopsis.
- Lamium.
- Vrtica
  - Communis maior & fœmina flore muscoso.
  - Syluestris Dioscorid. Romana Officinarum semine Lini.
  - Minor. Cania Plinii.
  - Acrior non mordax, siue mortua duplex.
- Sideritides, siue ferruminatrices
  - Heraclea, siue Herculea, Tetrahit, herba IVDAICA.
  - SCORDIOIDES Monspelliaca.
  - Montana.
  - Menthæfolia Anglica.
  - Secunda Mathioli, est Canabis fœmina.
  - Prima Mathiol. vulgi est Marrubium aquaticum.
- Reliqua Sideritides quia facie diuersa, alibi.

πόλιον ὄρεινὸν POLIVM maritimum Montanum.
Angl. Poleye.

INTER LVSTRANDVM CVNCTAS HERBARVM gentilitates, & similitudines, nullam tribum videmur congruentius posse annectere superioribus quàm hanc: cuius figura, habitus, & quasi modus, magnitudóue non longè ab illis absunt, & foliia dũtaxat ambitu dentato, aut crenato, serratóue distant. Est autẽ Polio nomen inuentum à canitie, canisve capillamentis & tomentacea hirsutie, quæ non modò capitula corymbacea (vt ait Dioscorides) sed etiam vniuer-

sam

sam plantam incanam reddunt, perinde ac Gnaphalium, præsertim locis maritimis, & deuexis collibus, & arenosis litoribus, cuiusmodi ad Ceti montis insulam & Magalonam Norbonensis Galliæ, vbi speciosius & crebrius, quod idem Maritimum & Montanũ dici potest: ab radice lignosa, recta, fibrosa, statim numerosis fruticat cauliculis, rotũdis, sesquipalmeis, éque spatiis crebribus folia oblonga, Gnaphalii leuiusculis impressa crenulis, rigidiuscula, quæ ex aduerso vnà caules cingunt: inque summo radiatim circinatimve florum globulos corymbeos effigie Serpilli candidos, effigiant: vti & vniuersa planta tomentosa lanugine pubet incana. Istud præ cæteris odoratius: sed quiddã acutum & grauiusculum naribus vnà cum suauitate afflat. Semen paruum & teres, oblongum.

VENETVM.

QVOD minus multò crescere meminimus in Insula Lyo Venetæ ditionis & clientelæ, nec ita incanum.

CRETICVM.

NEC aliud videtur quod Creticum dono habuimus: nempe huic magnitudine par, lanugine & habitu maritimo Monspelliaco simile.

MINVS & mediterraneum.

PASSIM istud etiã locis perquàm à mare disitis Allobrogum, Lugduni, & Valentiæ, glareosis, & asperis, salebrosis, montosis, & planis fruticat, viticulasque palmares erigit crebras, tenues, foliis crebribus ex interuallis emissis, angustioribus multò & Iuę moscatæ, sed minimè incisis, leuiusculis tantùm denticellis in ambitu extantibus: alterius flores pallidi albidiúe: non diuersum semen est, nec odor, sed ignauiora.

LVTEVM.

PROPE Aquisextias quibusdam superciliis collium & cliuorum luteis occurrit floribus, spectatu iucundis.

POLIVM Lauendæ folio, flosculis pallidis, Fœmina Recentiorum.

QVI nondum in maritimis verum Polium nouerant, istam plantam Polium fecerũt: Siquidem persimilis etiamque congener Poliis est: tametsi odore penè nullo, gustuque emplastico & ignauiore: quam Polium Fœminam ideo quidam dictitant: nec loca maritima amat, vti Polium germanum, sed montosa, glareosa, Sabaudiæ, Delphinatus, & Galloprouincię: Reptatq; Serpilli modo, lignosis surculis, dodrantalibus, inflexis, crebrò geniculatis: & numerosis foliis incanis, Stœchadis, aut spicæ Lauendulæ: floscu-
lis etiam confertim è calyculis Rosmarini: crassiuscula & duriore radice. *Cord. 125. vbi minus verè quadam.*

Ἀγηρατον, AGERATVM, vel non senescens, MESVÆ, Eupatorium Officinis.

Ital. Herba Giulia.

FLORIS aurea gratia, senectã nõ sentientis, vmbellæq; corymbaceæ, Elichrysi æmulæ, satis superq; fuerant docendo nostrate Ageratum esse Dioscoridis genuinum, quibus de notis etiam notissimũ vel Pharmacopœorũ calculis vbiuis gentiũ iamdiu fuit: nec proinde opus fuit istis Herbariorũ rabulis, & triuialibus declamatoribus tam multa aceruare, vt nullius momẽti obiectiones diluerent: potius inter parandum Mesuæ Sirupum de Epithymo gustassent decoctum, aut folia Agerati Norbonensis & planè siluissent: est

enim non modò valde acre & amarum, sed etiam ad ciendum vrinas intrò sumptum, forísque suffitum, admodum efficax: odor etiam suauis quadamtenus Romanæ Chamæmillæ fragrantia, index certior est facultatũ emolliendi vuluæ duritias, vrinasq; nidore eliciendi, quas Dioscorides memorat. Præterea collatio cum Origano hîc valde opportuna est, siue totam fruticem, & vmbellas, vt Dioscorides, siue etiam reliquam plantæ faciem perpendas. Sunt enim hæ bullatæ vmbellæ, vt Elichrysi, Origani, Hyssopi & Chrysocomæ, quas inter se confert Dioscorides, qui tamen hîc foliorum non meminit: vti neque Chrysocomæ, quam Hyssopo assimilat: Hyssopum autem Origano. Quid si etiam Origano folia assimilasset propterea istud nostrate Ageratum periisset? neque enim adeò procul absunt folia ab Origano: quinimò quibusdam Norbonæ locis & Tuscaniæ squalidis, sed depressis, videas Agerati fruticuli folia multò minora, & tantillum crenata, rigida, dura, pluraque virgulta, Origanis variis inibi fruticantibus, toto habitu non dissimilia.

Varietas Candia.

Agerati visitur interdum etiam illic speciosо candore, nitentibus florum bullis, haud tamen de cætero, ab illo diuersum.

AGERATVM Septentrionalium & Anglicum.

Angli. Mandelem & Mandelein.

Balsamita minor Dodo. Epit. 285.

CVLTV tamen adhibendo humidiore, vel cœlo Septentrionali algidiore, valde variat quod colunt vireta Gallica, Germanica, Belgica: latius proceriusque fruticans, maioribus ramis, latioribus, longioribus foliis, & altius multò crenatis, flaccidis, ad Galli cristam herbã accedentibus. Sed Angliæ hortis viuacius nihil, isto etiã Norbonico semine sato, ramis caducis, magísq; serratum foliis, diu perstans, admodum diuersum. Idẽ contigit etiam Altheæ arboreæ Prouincialis, quæ in Maluam abiit trienniò pòst quàm in Angliæ hortis seueramus, hirsutie canitieq; exutis: quasi foret species diuersa. Istud

MESVÆ *Eupatorium. Agrimonium.*

sponte enatum clarissima Monspellienſium schola & collegium Venetorũ Medicorũ Syrupo Epithymi & Mesustiarum compositionibus, vt legitimum Eupatorium addunt: Græcorum autem medicamentis, nostram Agrimoniam. Quod institutũ si cui minus arridet, ista vtatur moderatione, vt vtriusq; nempe Græci & Arabici Eupatorii æquas portiones misceat, vti in Antiballomenis monuimus: præsertim vbi vtrius sit gentis compositio, incertum fuerit. Neque arbitrandum Eupatorium Mesuæ esse idem cum nostra Agrimonia, Dioscoridis Eupatorio recepto, vt non nemo autor minimè malus, nec indoctus Belga nuper persuadere voluit: cui lubenter astipulabimur, cùm hasce notas à Mesua Eupatorio tributas suo, nostrati conciliarit: quæ sic habent: *Herba longitudinis cubiti, amaritudinis multæ, cuius folia sunt sicut Centaurei minoris, viridia, sed sunt asperæ & incisa, & Stipes eius est subtilis, & quando exsiccatur citrinescit, & eleuantur super eum flores, qui sunt sicut subcitrini, longitudinis paucæ.* Quæ Arabica simplicitate, exprimunt tum delineationẽ Centaurio proximã, tum perquàm amaram & Absynthio similem, Choleræ purgatricem facultatem (neutiquam Gratiolæ, impendiò effrænis & visceribus hostis) paulò superius recensitam innuunt, aliaque non pauca indicia, cuiuis plantæ potius, quàm Agrimoniæ ascribenda: eapropter satius fuit Agrati speciem retinuisse, ob eas rationes quas adduximus.

Τεύκριον TEVCRIVM.

Germ. Groß Bathengel,
Gallis. Grosse Germandree.

PVTANT Hemionitidem alii: nos potius Spleniũ Teucrii inuentoris cognomine donatum à Plinio, & hanc Dioscoridis præteritam, quæ tamen spleni optimè facere nata est, & nihilo secius ad Teucrum inuentorem referri potest, per Plinianã Historiam: cùm constet neutri harum proiecta exta adhæsisse, nedum sanguine exinanita fuisse. Ac tametsi Teucrii notio minus certa videtur propterea quòd descriptio aut malè aut mutilè

tilè prodita est. Verùm huius vt & consimilium Chamædris & Germandriæ dictæ deuoluta est ad posteritatem cognitio, adeò vt etiam qui descriptiones nullas norunt vernaculè omnes vno nomine Germandreas vocent. Nec ambigendum quin legitimæ sint. Ac primum Teucrium saxosis multis aridisq; montibus fruticat, virgultis multis, rectis, lignosis, ac proceritate dupla Chamædrin vincunt. Folia verò similia sed crassiora, aliquantò minus incana, rugosa, & aspera: flores consimiles minori Germandreæ, sed purpurei saturioris ex interuallis & ex auerso Chamædris ritu vti & flores oriuntur.

TEVCRIVM pratense. Offici. Germaniæ & Bataviæ perperam Chamædrys.

Ger. Etiam Gamander.
Ang. Wilde Germander.

IN nemoribus & pratis subfruticula, cauliculis exilibus, nec duris, sesquipalmum altis, radice lignosa, fibrosa, folia ex aduerso & interuallis bina, quaterna, sena, caulem vestiũt in ambitu serrata, modo & magnitudine Chamædris maioris: spicatis Thyrsis: ramuli caulium summi donantur cæruleis ex purpura floribus Anagallidis concoloribus, Hyacinthi modo. Nondum Chamædri vtrauis nota vtebantur Germani Seplasiarij isto, similitudine quidem decepti, sed viribus ducti quibus, ad viscerum obstructiones, Cacochymiam, virginumq; fœdos colores, miris pollet & certissimis hæc plantula. Et hanc vnã duntaxat Germandream tum vocitabant illi: quam nomenclaturam vulgus postea impertiuit Chamædri, etiam apud Anglos & Gallos.

CHAMÆDRIS Querquula minor. Trissago, siue Trixago.

Ital. Querciuola, & Calamandrina.
Gall. Germandree, ou Chesnette.
Ger. Gamander leyssen Bathengel.
Ang. Germander.

ABVNDE exprimit huius folium & facies nomenclatura Chamædrys, siue Querculæ, vbiuis locorum præsertim apricorum adolescentis. In Burgundiacis verò collibus vniuersos quasi tapetis videas stratos purpureos & viridantes opacè montosos campos, quantum est inter Chælonas (vulgo *Chalon*) & Machaonem. Radice exigua, surculosis virgultis, numerosis, pedem altis: foliis in ambitu serratis, binis, numerosis, vt quercus, sed profundè minus. Floribus purpureis ex ijsdem interuallis vt Teucrio.

CHAMÆDRIS MAIOR.

SED quæ Antuerpiæ hortis visitur foliis est maioribus c ãdidioribus, & flore cæsio pallescente: vbi etiam niues imbrésq; brumales aspernit. Illa contrà breui marcesit.

CHAMÆDRIS montana fruteſcens, durior.

HÆC nobis primùm innotuit Lugduni opera nostri Valerãdi Donrez, qui è Sabaudis & Delphinatus mõtibus erutam habebat. Eã Chamædreos Montanũ nomine, quia illi facie tota proxima, donauimus. Est quippe foliis Chamædryos vel Scordij similimis & paribus: sed auersa parte Potentillæ siue Argentinæ dictæ modo, incanis, & inæquali exortu, nõ verticillatim binis, prodeũtibus. Cauliculi verò duriores, lignosiores multò, maiori Germãdreæ siue Chamædryos, pedales, humi sparsi, colore ex fusco rubentes, Alypo Norbonensi concolores. Radix lignea. Tota nonnihil amaricat, Salicis gustu.

CHAMÆDRIS minima, Fœmina Dodonæi.

HERBVLAM istam olim Germani herbarij nomenclatores dixerant alteram Chamæpytim, quam floribus & odore quadantenus refert: sesquipalmũ alta multiplici caulículo quadrãgulo, lanuginoso, implexo humiq; incuruo: Fumariæ Plinianæ non Chamæpyteos: folia numerosa, parua, dẽta, multũ incisa, Absynthij aut Quercus ritu, sed longè minora edẽte. E quorum interuallis, flosculi purpurascentes circum emicant. Semen pusilla inclusum capsula, nigrũ, Calaminthæ montanæ modo. Radice crassa multis capillamẽtis.

EVPHRASIA, siue εὐφροσύνη, *alia ab Euphrosyne Bugloso.*

Officinis.
Belg. Dogentroost. *Ger.* Augentrost.
Gall. Eufrase. *Ital.* *Eufrasia.*
Ang. *Eyebright.*

APVD antiquos Botanicos nulla extat mentio vllius Euphrosynes, præterquàm Bugloſsi, quam εὐφρόσυνον παρὰ τὸ εὐφραίνειν vocarunt, quòd in vinum deiecta, vt loquitur Plinius, animi augeat voluptates. Ac tametsi non paucæ posunt eadem nomẽclatione insigniri, vt Verbena (cuius decocto aspersa cænacula lætiores conuiuas reddit,) atq; Melissa, Pimpinella & aliæ, quibus imbuta pocula animos voluptate demulcent: tamen hęc herbula Græcam originem testata, ducentos & eò plus annos, iam posteritati Euphrasiæ siue Euphrosynę nomine innotuit, ad oculorum caligines & morbos pituitosos persúagatæ commendationis: vnde Germani Augentrost, oculorum solamen: Anglis *Eyebright*, oculorum lumen, dicta fuit. Nec abs re sanè, vt cuius puluere sępius ingesto, per se, vel cum Aloe, ex aqua fœniculi aut Verbenæ, mirùm quantùm opis pręstetur oculis, fluxione, aut caligine vexatis. Vino autem cui multa Euphrasia iniecta fuerit, quantumuis magnoperè commendetur à multis, non perinde fidendum: vt cuius potu tantùm trimestri in Heluetia vsum socium & cõmilitonem nostrum, meminimus penè ambobus orbatũ oculis, & fluxionibus modò non oppressum: quum dũtaxat antea leui cataphora & lachrymatiunculis laboraret. Quare puluere, aut decocto, citra vinum, tutius vtetur quis, & ea præsertim, quæ strigoso solo pusilla est, palmaris, hilari aspectu, facie, cauliculis & folijs crispantibus Teucrij parui, aut Veronicæ fœminæ, exilioribus: flosculis item pusillis, ex luteo albicante, & purpurascentibus. Pratis strigosis gaudet, sapore amaricante, desiccante, calfaciente.

σκόρδιον. *SCORDIVM, Trixago Palustris.*

Ger. Wasser battenig, Lachen knoblauch.
Gall. Scordion & Chamaraz.
Ang. *Water Germander.*
Ital. *Chalamindrina Palustre.*

AB omni memoria celebrem fecêre Scordiũ Allij teter odor, & alexiteriacũ nomẽ: sed tamẽ penè perierat superiori sęculo cũcto ignota plãta: vix enim vigesimus hic est annus cùm primùm Academiæ Pharmacopœisq; Monspelliacis innotuit verum Scordium opera Episcopi Monspellensis Gulielmi Pelisserij, Rondelletio Pręceptori in *Piscium* stirpiumq; vestigatione Theseo & riuali. In herbidis namq; & amœnis maritimis agri Monspelliaci ánimi causa dum vnà spatiarẽtur, inibiq; Allium subodorarentur, illicò herbulã vix dum arreptam, & eminus conspicati Scordiũ esse deprehenderunt. Indidẽq; varijs plãtis in Galliã & Italiam missis, amicos verũ esse Scordium monuerunt. Illi facies vniuersa prorsũ Trissaginis, radices numerosiores, fibris crebribus sũmo cespite sparsis: folia crassiora, densiora, succulentiora, nonnihil tomentosa, rugosa, aspera, viridantia, vt Mentastri.

SCORDION alterum Plinij, latioribus folijs, Mentastro simile.

Officinis saluia agrestis & saluia Bosci.
Ger. Wild Salben.
Ang. *Wood sage.*
Bel. Wilde salie.

Alterum

ALTERVM & quidem *Plinianum* fecerunt illam in syluis Germaniæ & Angliæ frequentem Agrestem vocatam *Saluiam*, fortè nonnulla de foliorũ similitudine. Quippe folia magnitudine & habitudine Saluiam, colore verò atrõ, virẽte, superficiéq; rugosa Scordium Melissámve referunt: etiamq; odor quiddã Scordij, non tamen prorsum Allium, sapit. Herbacei ex luteo sunt flores Saluiæ, aut syluestris Hormini nõ absimiles, minores vnaq; serie ad easdemq; partes penduli, vti Digitali, lutei: rotundum & fuscum semẽ est: facultates Rubiæ, ad sanguinis grumos dissipandum. *Sphacelos Theoph. Dod.*

ORIGANVM Heracleoticum, Cunila.

Ital. Origano.
Ger. Wol gemuot, Kottdosten, siue Costents.
Hisp. Oreganos.
Ang. Organe, or Wilde Margerome.
Gall. Mariolaine bastarde, Origan.

QVASI cliuosos, editos, montososq; natales amaret ὁ ὄγανος appellata fuit hęc, quam iam haud nobis difficile nosse ex Hyssopõ alibi indicato & probato, à quo non variant Origani species tres, nisi magnitudine & vmbellarum disparilitate. Heracleoticum autem est illud Hispanicum in Flandriam saccis plenis quotannis deferri solitũ, & ab institoribus distrahi: vtuntur enim vulgò Piperis & Satureiæ vice in obsonijs. Belgæ hanc plantam colunt, pedem altam, folijs & virgultis Maioranæ maioribus, quibus summis nõ in vmbellam circinatam collecti sunt flores, sed in paruis thyrsis, spicatis, ternis, hinc inde dissipatis vt Thymi, odore Maioranam prouocantibus, præsertim in Lusitania & Lucania enatæ.

ORIGANVM ONITIS Galloprouinciæ, maius, & minus.

MONSPELLII circum inq; Galloprouincia, notissima sunt duo Origana, maioris & minoris discrimine duntaxat discrepanti a: nisi quia huic Amaraci facies & folia, sed minora & rotundiora Heracleotici fermè: Caules recti, pedales, fruticosi, ramulis & fastigijs breuibus, coactis, spicatis, confertim in vmbellam collectis, floridum corymbum imitantibus, & per æstatem purpurascentibus, admodum glutinosis.

MAIVS.

Est hoc quidem maius, & fruticosius, hirsutius, sed viribus, sapore, & odore contemptius alioqui: perquàm simile, & passim occurrens.

SYLVESTRE Origanum Syriacum.

VENETI Pharmacopœi & Medici è Syria aut Creta Origano vtũtur longè optimo. Cui cauliculi exiles, folijs paruis, capitulis numerosis, collectis, ambitu vmbellam imitatis, Onitidi proximis, sed non perinde accumulatis, albis flosculis. Gustanti grata tota & aromatica, Dictamni & *Piperis* acrimonia. huius fasciculos multos habebat seduli & probi Pharmacopœi Martinelli Officina ad Angeli Symbolũ. Sed Seplasiarij nõ pauci illic & alibi in Italia, veras Theriacas ementiuntur & nundinantur istius nicella, & veræ precio distrahũt, non tanto errore, quanto flagitio: est quippe efficax & gratum antidotum dissolutis veneno viribus, aut stomachum dolentibus.

CRETENSE apud Venetos Tragoriganum, siue Hircinum.

HIRCINVM videtur nuncupatum quasi pabulo gratum foret capris, vt Onitis Asinis, potius quàm hircum fœteret: grata enim & mitis Tragorigani potio, Dioscoride teste, cuiusmodi huius, qui surculis dodrantalibus & folijs paulò quàm Thymi Cretensis maioribus, densis & rigidis, floribus per interualla & verticillos, purpureis, Clinopodij modo fruticat: sapor feruens Piperis, aut Thymi illi, qua & foliorum addita coniectura, Creticum Thymum id vocarunt Origanum recentiores, quod nos Tragoriganum putamus. Cùm inter Thymi Cretensis fasciculos & quisquilias istud semẽ repertũ hortis creditum fuisset, fœliciter adoleuit Italiæ, & Flandriæ hortis.

ALTERVM TRAGORIGANVM.

HERBVLA illa fruticosa, quam iãdiu decerpsimus in horto Antonij Cortusij Patauini magni Mathioli pręconis & seruitoris, nulla melius videtur genuini Tragorigani

effigiem & facultates explere potius quàm Mari, quo nomine isti nomenclatores præpro peri illam donat unt, nam Fruticulus est sesquipalmum altus, albidus, multis cauliculis tenuibus Serpilli folijs, vel istius Tragorigani proximè descripti: flosculis subter folijs purpurascentibus, saporis acerrimi, odore fragrantissimo & vrente: tritum namq; digitis eminùs non secus ac Flammula percellit nares & cerebrum ferit. Multas licuisset Tragorigano aptare, sed nullas reperimus istis duabus verius aut commodius quadrare. Non esse Marum, semidescriptum à Mathiolo foliis serpillis, odore Pulegij, suo loco dicemus. Vidꝛtur species altera Calaminthæ.

Genuina HYSSOPVS *Græcorum folio Origani, vmbellato flore.*

CLARA & notissima olim Hyssopus, sapientissimi Salomonis nota altera Sermonum Naturalium, qui cuncta disseruisset à Libani Cedro ad vsq; Hyssopum de pariete enascentem: nisi non sit eadem Palæstina, quæ Græca: vbi tamen perinde cognita, & quasi ὑο-μένου ἐπὶ τοῦ ὤπα impluens oculos vel visum, tametsi possit & εἰς τὸν ὀπὰ quia vocem rau cã vnicè pulmonésq; iuuat. Ne aperiamus fores declamatoribus paucis, & aptis Hyssopi historiam perstringimus: nam non minus vulgaris notitiæ Hyssopus fuit olim quam sunt hodie varia Origani genera: in Galloprouinciæ & in Romaniæ asperis Hyssopus vulgaris hortensis sponte fruticat: sed quia duplicem facit Dioscorides, notiorem ait quàm vt describatur: nobis hinc inde emendicandæ notæ, quæ Criticis istis declamatoribus claudãt concionandi valuas. Alioquin quod chartis illinent semper habituris. *Proximo Stœchadis capite ijsdem viribus Hyssopum dicit, & altero mox Heracleoticum, foliis Hyssopi similibus, sed vmbellam non Trochoides, id est, circinatam, vel turbinatam qualis Hyssopo: quin potius vmbellis veluti diuisam, vel disperatam: & in extremis virgis semen non densum.* Denuò paulò mox Onitidem candidore folio, & similiorem Hyssopo, quàm Heracleotico. *S*emen non quidem esse corymbos sed ita coniunctum vt speciem corymborum prębeat. Primùm quando ex Philosophiæ præceptis Phroniæ tacito ductu à notioribus vniuersam nostram cognitioue hausta fuisse docemur, nobis quippiam certi statuendum & cognoscendum cuius ope & perspicua notione in cæterorum cognitionem prouehamur. Ea de re cùm sit *S*erpillum non minus frequens quàm certum & notum, eiq; à Dioscoride folijs & ramulis Origanũ collatũ, cui quidem author idem Hyssopum assimilauit folijs & vmbella. Nobis minutias istas accuratius perpendentibus, neglectis neutiquam facultatibus, nõ magis, videtur iam ambigendum de vera Hyssopo quàm de Serpillo aut Origano. Quin etiam Maioranam hortensem certissimæ cognitionis Botanicus Cratæuas, Isaac Serapio, & Mesues similẽ faciunt Hyssopo. Intuere iam communioris & vbiq; Galliæ, Belgiæ, (vbi Anglicũ vocatur, quia in Anglia plurimum lætius, & cibis aptũ prouenit, præsertim in hortis) vmbellam habet circinatam, turbinatámve, densam & congestam ex multis flosculis, purpuream. Eius dum flosculi matureſcunt, Semina frequenti pericarpiorum serie ac glomeratione coniunguntur in Corymbi æmulationẽ, non secus atq; in Maiorana cernere est, nec non in Origano Onitide, & vulgari. Quòd si ad folia, vires, vmbellam, totam deniq; effigiem respicias, Hyssopum sanè, nisi foret Origanum, futurũ dicas. Est igitur ista planta prorsùm congrua tot notis quot possunt & opus est adferri ad geminæ Dioſc. Hyssopi cognitionẽ: odor suauis, Origani Hispanici, Heracleotici putati, acrimonia mitiore: Nec quicquam videtur differre ab illa plãta quàm Doctor Treuisanus Patauinus in horto suo colebat: putabántq; Docti Hyssopum folio Origani vel Origano similẽ: omnia quippe similis huic, acrior tamen: de floribus & semine nihil prodimus, quia nondum planta, vtpote recens allata, floribus seminéve donata erat. Corymbi autẽ vox Plinio & posteritati fraudi fuit: nam legenti tria semina Hyssopi mederi Epilepticis, ratus nasci è Corymbis istis baccas hasce seminibus hallucinatus: Siquidem vmbellis attribuũtur semina, Corymbis Baccæ.

AMARACVS vulgatior sive MAIORANA nostras, non Dioscoridis SAMPSVCVS,

Ger. Maioram, Meyeron.
Bel. Marioleynen.
Gal. Mariolaine.
Ital. & Hisp. *Maiorana.*
Ang. *Marierom.*

Quia

QVIA ex Cypro Amaracus laudatissima & odoratissima ad vnguenta expetita fuit, adulati *Poëtæ* Cypri Regi Cynaræ, fabulati sunt eius puerum Amaracũ vocatum, dum alabastrulũ vnguinis suauissimi plenum ferret, lapsum, id fregisse, præque luctu intabuisse, & in Amaracũ versum fuisse: vnde Herba vocata fuerit Amaracus, quam & *Sã*psucum Ægyptus & Syria dixêre. Hodie notissimam quidem habemus Maioranam, quę tametsi non sit ea quam Dioscorides, per terrã repentẽ ramosam multis cauliculis Calaminthæ foliis describit: tamẽ tãtoperè affinis est ea quam mox ponemus, vt quin sit species vna, minimè hærendũ: quod idẽ sapor Thymi, color incanus, odor Mari, suauiorque quàm Origani, testantur: perinde vt figura, palmi & sesquipalmi surculosa, alis numerosis, quas cingunt foliola rotunda Origani: vti & summitates spicatę, in quibus flosculi purpurantes: radices subsunt exiles. Nusquam nobis visa nisi in hortis.

Hanc maiorem dictam, tum aliam tenuiorem, delicatiorem, odoratiorem, Origani facie, alioqui non dissimilem, colunt Gentilemque & minutam vocitat plebecula: fragantior enim est & in holere aptior, cuius oleum stillaticium coagulo leporino remistum & *Moschi* tantillo, arcanum conceptui fœlicitando nulli reserandum, autumant. *Varietas.*

SAMPSVCVS Dioscoridis, siue AMARACVS *serpens.*

VT non inficiamur vulgatam Maioranam Sampsuci speciem esse, ita istam rariorem multò & humi serpentem verius Amaracum dici debere asseueramus. Non enim rectis erigitur, aut fruticat ramulis, vti superior, sed in cespitem caducis Serpilli modo, cui alioqui persimilis folio, effigie & magnitudine est: cuiusmodi quæ in Belgio Neruii creuerat sedulo *Pharmacopœo* Ioanni Mouton, & nonnullis in Gallia hortis, etiamq; Antuerpiæ nostro Coldenbergio, stirpium peritissimo.

MARVM, est Mastic Gallorum & Anglorum.

REGI Thraciæ cui nomẽ Maroni esset, sunt qui Mari herbæ appellationẽ acceptã tulerint: verùm tamen potuit etiam ab Amaraco per apocopen dici; vtpote cùm Amaraci species videatur Marum, adeoque tantoperè affine sit, vt multi hodie Maioranã legitimum esse Marum in literis miserint: idemq; ausi sint Marum receptũ siue *Mastic* Gallorũ decernere Clinopodiũ: quæ tamen herba parum Clinopodio congruit, præut quadrant quas nos illic damus: & odor, sapor, color Amaracum & Origanum, aut potius Marum fatentur: eoque Galli vocant *Mastic*, quia odoratior & gratior est quàm Origanum, aut *Sampsucum*, vti Galenus vult Marum, Lib. de Antidotis. Quare cùm tot talesq;, quot & quales hactenus desiderabantur, eóque plures, habeamus plantas; neutiquam par est Maioranam nostram Marum asserere: nósque Sampsuco priuare; quem nullus nescit speciem Maioranæ esse.

MARVM SYRIACVM, gracilioribus sarmentis, minoribus capitulis & foliis.

SI cui interim superior, siue Mastiche Gallica, minus videatur Maro congruere, saltem hanc nõ respuat Syriacam, quæ gratissimo & vegeto est odore, imò & facie tota Maioranam præfert, aut Origanum: sed gracilioribus, non breuioribus, pedalibus, & sesquipedalibus viticulis: corymbaceisque aspectu elegantioribus, delicatioribus capitulis, etiã decimum fermè annum, ex quo Venetiis Alepo Syrię habuimus, odoris fragrantiam retinentibus. Cæterum nisi harum vtrauis in Mari veri persuasione nos retinuisset, licuisset huc adferre Marum Cortusianum, quod alibi Tragoriganum fecimus, quia vrentior & vehementior est, quàm vt Marum deceat, sicuti inibi monuimus. *Dodone.*

γλήχων *PVLEGIVM Regium vulgatum.*

Germa-

Germa. Poley.
Gallis. Pouliot.
Belgis. Paleye.

Angl. Peny riall, Penny Royall. Puliol royall. Podding grasse. Organye.

SIMILI Dictamno facie Pulegiũ, sic Latinis dictum à pulicibus, quos nidore fugat & necat, acriq; & peramaro gustu, pecori si eo pascatur balatũ extorquet, idcircóq; βλήχωνα nomen factum illi, nisi etiam sit quia è pulmonibus pituitam crassam farctamque extundat. Hodie regium & vulgatum Pulegium immeritò, sed solito more respuunt publici censores, & rationis ne micam quidem addunt. Plinius non nisi vnum genus designat Maris & Fœminæ mentione, quod idem est & Dioscoridis. Est omnibus facultatibus efficacissimum receptum Pulegium, in hortis quidẽ floribus purpureum, vtplurimùm: at Pedemontis planitie itinere medio ad lævam, quà Ryuolio Taurinum itur circa margines Pulegio florente obductos, non paucas plantas floribus candidis, viuidis legimus: ac deinde idem aliis locis repertum, Cortusio & Venetis quibusdam studiosis ostendimus: foliis vtrũq; Syſimbrii, aut Origani, toto caule ex interuallis cum floribus verticillos alterius planè modo conflantibus: vires, odor, prorsus eadem.

Mas Plinij floribus albis.

Angustifolium, siue CERVINVM, Monspellienſium, odoratius.

MINIME mirum Ceruinum Linguagothicum nulli dum fuisse descriptum, aut pictum. Nam tametsi Norbonæ Monspelli est vbiq; obuium, & nulli non cognitum: tamen quia haud temerè facilè occurrit in Italia, Germania, aut aliis Galliæ Regionibus, illis ideo videtur fuisse ignotum. In luco Gramontio pone cœnobium, & in primo aditu ad lutosas scrobes multa fruticat crebribus surculis, multò quã alterius erectioribus & rigidioribus, dodrantẽ altioribus: foliis minoribus, crebribus, Satureiæ æmulis, & æqualibus: ex interuallis per verticillos distinctis, è quibus florũ veluti purpurascentes globuli oriuntur. Radix verò dissimilior alteri Pulegio, summo cespite sparsa & multiplici flexu multorũ quasi asparagorũ bene adultorũ, Gratiolę vocatę modo. Huius sapor, odor & vires multò quàm alterius gratiora, vehementiora, & probatiora: vtriusq; enim cùm maxima copia suppeteret nostris præceptoribus Regiis & Monspellensibus professoribus, tamen istud præ altero, Pharmacopœis accipiendum imperabant.

DICTAMNVM.

VNI, Cretensis Idæ montis quasi ocello Dictæo vocato, debentur nomenclatio educatioque decantatissimi Dictamni, Pulegio adeò affinis, vt nonnullis agreste sit dictum pulegium. Huius nõ ita magno precio multam copiam emunt non modò Italicæ, sed etiam Belgicæ & Anglicæ Officinæ hodierno die, tametsi non paucis ab hinc annis floribus donatum perrarum & charum erat: quippe perpaucum olim, idque floribus orbatum adferri solitum fuit: Idcircoque flore cassum esse Dioſco. veriùs quàm antiquis, de eo prodiditum fuisse, credebatur. Iam planta cognita, lis isthæc reliquẽda maleferiatis: floribus enim speciosis, purpureis, multis, trans lucidas concolores squammas spicatas, emergentibus, Stœchadis modo, copiosum ad nos affertur. Quinimò, vt fertur, Pisanæ orę & Ligusticæ asperis deuexis satum, creuit, & floruit, exili semine, in plantam paris pulchritudinis, qualem ipsi vidimus: tertio tamen vel quinto pòst anno, in spurium abire audimus.

PSEVDODICTAMNVM floribus verticillatis.

ISTVM

ISTVD quidem Pseudonocatum audiebamus de quibusdam Italis in monte Nigro dicto Pisæ & Liburnæ contermino & aliis locis maritimis nullo satu oriri : nec verò illic vnquam sata, aut in affinem speciem degener facta videtur; nam caules multiplices cubitales, recti, terni, aut quaterni : folia ex interuallis bina, paria, & vt caulis incana : omnia deinque similia, nisi quia flores cõsimiles, dissimili modo & situ oriuntur. Sunt enim non ex spicis, sed ex foliorum pediculis.

ὤκιμον. *OCIMVM medium vulgatius*, BASILICVM.

Germ. Basilgen. *Gallis.* Basilicq. *Ital.* Basilico. *Hisp.* Albahaca. *Belgis.* Basilicom. *Ang.* Basill.

QVAMVIS antiqui excusi, tum calamo exarati codices, vbique Ocimum, non Ocymum, aut Ozimum habeant; tamen quia herbula hæc eximiè odora cerebrum feriret & sternutamenta cieret, eam primulùm Ozimum vocitatam, id est, odoram fuisse, naturæ & doctis nos assentiri par est, odore enim mirum quantæ fragrantiæ esse Ozimum Troglodyticũ & syluestre nasci iamdiu notum est. Nec ocyus cæteris quàmplurimis oriri certum; quare id Ocymo farraginì leguminum tribuendum fuit, vt postea dicemus. *Math. 533.*

MEDIVM vulgatius.

Ocymi autem vel Ozimi vna species est, varietates tres notissimæ vel mulierculis, quẽ odoris & oleris gratia in figlinis vasculis colunt, aut in puluillis areolisve viridariorum: frequentissimum autem Ocymum vulgare, siue Medium dictum, quod quidem duplex odore habetur : vnum quippe vilius & abiectius, odorem suauem etantilla granitat mixtum, Apiastri modo spira : radicem & cauliculos pedales & folia Mercurialis Parietariæ, vel Agriorigani, sed nigriora mittit: flosculis è calyculis verticillatim caulẽ ambientibus: semine pusillo nigricante, quadamtenus Thlaspi.

Medium Citratum.

ALTERVM nullatenus distat, præterquàm odore gratiore & cordi amabiliore, qui corticem Citrii mali redolet; idcirco Citratum vocitat vulgus, non à Citri folio, vt falsò scribunt quidam.

MAXIMVM Caryophyllatum ac Citratum.

RARIVS istud, & regionum calidarum amantius, cuius folia, cunctaque planta quadruplò maiora, odora, Caryophylli cum Citro confusa iucunditate, semine nec vlla sui parte alioqui diuersa.

MINIMVM Amaraci figura Caryophyllatum.

NON diuersa huius facies, sed minor tota dumtaxat, quæ Caryophylli halat fragrantiam, eapropter vulgus, qui in tessulis & pensilibus figlinis, alit Caryophyllatum vocat, & gentilem, quemadmodum rosam quampiam Canellatam, à Cinnamomo, & Moscatã, à Mosco dicere cõsueuit. Hic aspectu pulchellus, interdũ crispantibus, foliis & cõuolutis in glomerum: vitreæ phialæ, cui insit aqua, angusti oris, intrusum, viuit augeturque radice aquæ potrici, diu reliqua herbula virente. Complures aliæ vel differentiæ, vel varietates sponte oriri produntur apud Abyssinos, quas nobis non planè notas hic silemus, fusius alibi dicturi, quæ de Ocimi natura culta, & viribus penè prodigiosis, tum ab aliis prodita, tum à nobis comperta fuêre.

ἄκυνος. *ACTNVS, siue Sterilis.*

NON tantùm persimilis, sed & congener Ocimo videtur ἄκυνος, ac per y proferẽda, quòd sterilẽ infœcundamq; signat plantã: vti etiam Plinius fortè interpretatus fuit, qui hanc herbam coronarum & ciborum causa in Ægypto seri, nunquam florere, alióque nomine Epitreton vocari, aut potius Epipetron (vt Theophrastus habet, qui hanc inter ἀγανα censet) scribit. Quare cùm illi floré non negasset Dioscori., eiúsque studiosissimus Ruellius Ocimum, siue minus Basilicum, posse esse Acynon, ni obstaret Theophrasti *Plinii*que mutila Historia, dixisset: Senensis candor consuetus hæc arripit, & quasi sug

si sua obtrudit exprobatque doctis, nec interea lectori quidquam commodi molitur: tamen exploso Ocimo illo minimo, Calamenthum illud inodorum viarum vbique frequens & contemptum, à Manardo iamdiu adductum profert, illique nulla probatione præfert. Sedenim qui acrius menstruisque ciendis aptum Calamenthum istud norit, neutiquam assentietur. Et aliæ sunt plantæ quæ multò aptius quadrarent, ni aduersarentur vires, nempe sistendi menstrua, & igni sacro medendi; si conguerent etiam folia, & rami floribus vidua, ex Theophrasti & *Plinii* Historia, quod nusquam tradit Dioscorides. Quare fieri potuit, vt quòd Plinio in Bechio, & Dioscoridi in Dictamno contigit, idem vsu venerit Theophra. nempè vt nullum agnosceret florem in Acyno; quem posteà Plinius sequutus sit: apud quem tamen legunt nonnulli Acynon non penitus flore carere: sed in hortis non florere. Et si coronaria fuit, verisimilius est flores habuisse. Sed quemadmodē Bechio & Petasitidi, quia præproperè florent, & citissimè defloreſcunt, deesse florem quidam putarunt: sic fortè isti, quia obscurius & serius flores promit, ac sæpius interdum emersos amittit, intempesta Autumni qualibet minima sæuitia: sicuti videre est in nonnullis pusillos & serotinos flores edentibus. Aut aliud fortè sit Theophrasti Acynos, à Dioscoridis, vt vidimus in Teucrio, Tragio, & aliis. Nam illa, quam nouimus huic loco admodum congruam, flosculis purpureis, verticillatis, ramulis quadratis, siccis, & exilibus, foliis hirsutis, lanuginosis Ocimi, multa secus sepes viarū fruticat, nonnihil aut perparum odora, & gustanti multò siccior quàm Ocimū, tantillo calore subastringente, vt Bethonica. Quare posse sistere menses, si à partium imbecillitate fluunt: posseque igni sacro mederi perspicuum est: cùm moderatè repellat digerendo. quo pacto Mentham siccam, tametsi calidam, admouent inflammatis partibus nostri tonsores Empirici, & breui discutiendo deprimunt tumores tum calidos, tum frigidos.

Caprificus vel ERINOS *Nicandro & Plinio, Galeno autem Echinus, seu vipera, apud Dioscoridem frequentius Erinos, interdum & Echinos.*

NOMINIS etymon notióve veriloqua Erini, vel Erinei, satis perspicuè insinuat ob lacteum succum, quo plurimo turgeret, hanc plantam sic nuncupatam fuisse. Est quippe Erinos ficus præcox fugaxque, lacte turgens primo aut exacto iam Vere, florum vice, quo caret semper ficus seu syluestris, seu domestica, ornatu: quam sequutus gentilitatem *Plinius*, proximè Caprificum subdidit. Et inquit, *Palmo altam cauliculis quinis ferè Ocymi similitudine, florem candidum, semen nigrum, parvum: manare lacte multo & dulci.* Quę designatio partimex Dioclis libro Radicario, seu περὶ τομῶν, & Nicandri Theriacariis versibus, partimque de vulgata Dioscoridis litera collecta est. Cui quidem vt nunc aptaremus non insciter quandam plantam nobis notam, tametsi diu elaborauimus: tamen propter hiulcam codicum lectionem, atque è Galeno notam Erini, in Echinon variationem, lubuit nullam certò asserere: sed dumtaxat vnam aut alteram, nec vulgares & præ cæteris aptiores, in medium adferre exercitatioribus stirpium vestigatoribus. Quædam plantula est in montium depressis decliuibus, & conuallibus vdis vel riguis, quam *Dulce Lupinum Lac*, id est, Suß wolffs milch, Germanicè dicunt: turget enim succo lacteo, minimè aut minimum acri, eóque Tragus Esulam dulcem vocauit: foliis Ocymi longioribus, radicibus geniculatis implexis, & altius depactis.

Altera ESVLA *Syl. Tragi, folio similior Ocymi dentato.*

Trag. Epit. 101. SED alterius Esulæ syluestris dictæ, Germanicè Wolffs milch walden, id est, Lac Lupinū syluestre, folium proprius accedit ad Ocymum ambitu circinato & crenis latioris folii.

Cæterùm, vtrius vel vires, vel facies magis quadret legitimo Erino, industrii esto lectoris: cuius etiam hîc Cōmentatoris impudentiusculum commentum liceat deprehendere & ridere. Is namque quam sibi visam & lectam ad riuulos aquarum adeò lacteo succo manantem, vt eo manus inficeret; palàm & audacter asseueraſſet, non verbis ausus fuit describere: sed pingendam curauit plausibili in vulgus Pharmacopœorum icone,

quinis

quinis nec pluribus erectis de cespite caulibus: Ocymi folio, bino, nõnihil crenato per interualla donata, nulla addita prorsum quæ dubiam vel fidem, vel plantã sulciret historia: cuius picturæ quum eum puduisset, postremò de vltimis commentariorum interpolationibus curauit expungendam, nullam interea in huius miscellæ subreptitiam locum suffecit, ac ne verbulum quidem subdidit, qua id de causa demsisset.

POLYCNEMON, quasi multitibia aut multicruria, an CALAMINTHA *aquatica Belgarum.*

AEQVE nos habuit anxios conquisitio *Polycnemonis*, quasi tu dicas multitibiã mulsuram, aut geniculatam plantam: fruticat enim multis geniculis intercepto *Pulegij* caule, folia origani edẽte, nec vmbellas, sed corymbos, odoratos & acres, Dioscoride autore. Cui succinctæ delineationi, quãtum coniectando licet, vnamquampiam aptare oportet mediæ cuiusdam habitudinis & effigiaturæ inter Origanum, Pulegium, & Clinopodium. Quales aliquot adeò similes habebamus, vt quàm cui antiponeremus, aut veram proderemus, ambigeremus. Ea propter vnã aut alteram exercitandi causa Candidatis proponemus, quæ nulla non nota congruunt: vt est fruticosa quædam non ita magna stirps, exigua radice, caule geniculato, folijs Origani vel *Pulegij*, vnde Pulegium agreste, propter odorem & folia similia, dicitur, flores Corymbi specie cæsij, vel Pulegij, tota incana. Caulis multiplex, incanus, geniculatus, quadratúsq; *Pulegij*, & sarmentosus, præsertim locis aridis decerptæ plantæ. Flores verticillos amiciunt, in summóq; visuntur instar corollæ vel Corymbi aggesti ex pluribus flosculis, Pulegij modo. Vniuersa planta suauem spirat odorem: sed quapiam acrimonia nares ferientem. Huius vsi sunt olim Belgæ Pharmacopœi Calamenthi loco: eoq; id nominis adhuc illic retinet. Inter veruacta & sata ripásq; agrorum, pratorum, in Belgio prouenit & in Anglia. Stillicidio & vrinæ difficultati scimus profuisse: Syderiticam esse haud in dubium vertet, qui illam gustarit.

ALTERA SERPYLLI & CLINOPODII figura, an Polycnemon?

QVANDAM etiam Clinopodij & *Serpylli* facie plantã videre meminimus superiore anno in Morgani hortis, quam quondam rebamur Polycnemon: surculosis enim ramulis, geniculatisq; Serpylli aut Pulegij crescit, vix sesquipalmo longioribus, serpentibus folijs Origani minoribus, Serpylli odore non ingrato, acri gustu.

Κλινοπόδιον *CLINOPODIVM aut Lectipes.*

MVLTISVRVM siue Polycnemon, consequutione quadã appellationis & viriũ comitantur Clinopodium, siue lectipes, propter lectipedũ, quorũ surculis delineat effigiaturam notissimam hodie eodem nomine vel Pharmacopœorum vulgo apud Monspellienses & Lugdunenses, in qua ad veri Clinopodij expressionem vix est quod optes. Aridos namq; & glareosos occupat tractus, surculis plusculis, sesquipalmũ longioribus, radicis exiguæ folijs paruis *Serpyllum* æquantibus, cui & similia vel Calamenthi montani, vel Ocymi minimi, nonnullis leuiusculis in ambitu crenis apparentibus. Cauliculi complures sarmentosi, præduri, crebribus ab imo sũmo tenus geniculãtur verticellis & alabastrulis Lamij quaternis, sed multò minoribus, cruscula totidẽ exprimẽtibus, purpureis flosculis Calamẽthæ. Calida planta, calorem non ita magnũ gustanti præbet, sed siccitatem, odorẽ suauem spirat *Serpylli* quadãtenus. Hanc si propius figurã intueare, quæ melius Clinopodium exprimat, inuenies nullam. Marum quippe, quam Mastiche plebecula Gallorum vocat, Maro quadrat aptius: nec verticellis aut floribus Marrubij tam concinnè conditis vel digestis, nominis argumentum nempè Lecticæ vel Triclini pedem referat.

Gemina MENTHA Vulgata serpens roiuntifoiia, Pulegij flore, verticillata.

Belg. Bruynheylige, seu fusca sacra.

MINIME dicta Mentha fuit, quia mentem percellat: quum potius spiritus oblectet, gratia odoris, vnde εὔοσμος vocatur. Nec de odore, qui non semper suauis est, vt Galenus etiam notauit, aut illius contrario sensu: sed potius quia μίνθῳ esset concolor, aut hirsuta, dicta videtur μίνθα, vel μίνθος, vt legitur apud Theophrastum. Est enim μίνθος lanugo muscidáve pubes humentibus & putrescétibus penè cunctis sub dio apertis obduci solita, qualem cernere est in succis & decoctis herbarum diutulè seruatis & passim in oletis & sterquilinijs: cui haud absimilis tenera illa hirsuties pulla, quæ in Mentha agresti, sed præcipuè in Calamentho visitur, vnde dicitur Calamentha, quasi pulchrior Mentha, muscida & pubens, sunt autem species duæ & totidem altrinsecus obuersæ varietates.

Binæ namq; Menthæ rotundiore sunt folio & fusco purpurante, minus hirsuto, caule quadrato: Sed vni flos secundum totos ramulos Sisymbrij siue menthæ aquaticæ modo, per interualla flores insunt purpurei Pulegij.

Alteri verò omnia planè eadem, nisi quòd folia ex aduerso bina, rugosa, alterno situ decussatim & deinceps insunt hærentia, quadam crucis imitatione, vnde Cruysmunt, siue Crutiata Mentha dicitur: flore etiam diuerso spicato mentastri, procumbit humi vtraq;, & ex agris videtur in hortos translata.

ROMANA Officinarum siue præstantior angustifolia.

Ger. Spitz munt, spicata.

ROMANÆ itidem geminæ non nisi leue discrimen: vtriq; enim folia oblóga, angustiora, albidiora, hirsutiora, odoratiora, efficatiora folia, vnde Romanæ nomen & Balsameæ: cui flos spicatus Cruciatę menthæ prorsus.

ROMANA angustifolia, flore coronato, siue Cardiaca Mentha.

Ger. Hertz Munt.

ALTERI flos glomeratim in verticillatis ramulis, purpureis sacrę menthæ similis, odore & vi peramica cordi ac cerebro: Ideoq; Germanicè Hertzkraut, siue Cordis herbā vocarunt. Omnes vulgatę cognitionis, & opis multiplicis: humentia amant, nec semine, sed radice & surculo propagatur.

AQVATICA siue SISYMBRIA *Mentha, rubro folio, & flore nigræ Menthæ. Balsamine Officinarum.*

CVM esset hæc cognatior menthæ quàm Sisymbrio, rectius huc à nobis dilata fuit. Est siquidem folijs (sed maioribus) facie & odore menthæ fuscæ, quam idcirco qui norit, minus mirabitur si legat in Sisymbrium abire, vel hoc in illam redire sponte, cultu, aut neglectu. Iuxta & subter aquas leniter labentes passim: radix menthæ nigræ ritu reptat, non alto solo depacta: caules quadrangulos, ramulos numerosos amiciunt glomeruli florum purpureorum Pulegij Regalis, odorem menthæ, sed vehemētiorem, non ingratum vibrantes.

MENASTRVM.

Ang. Horse mynte.

VT appellatione defluxum à mentha, sic etiam asperiore & crassiore habitu odoréq; grauiusculo degener videtur Mentastrum, quod vbiuis secus mœnia, vda, & scrobes vrbiū scatet, maioribus, crassioribus folijs, rugosis, incanis super & subter, hispidioribus, leniter crenatis, Menthæ, cuius consimiles flores spicatos sortitur, caules ambientibus quadratos caducis ramulis, calore & odore ignauo.

Varietas

Varietas Anglici cinerei & NIVEI.

CVLTIORES horti in Anglia Mentastrum quoddam alunt, vulgato longè minus & odoratius, cuius folia partim sunt viridi colore, partimque niueo candore, & luuore nitidissimo, cuiusmodi in Hyssopo & Saluia euenire notauimus. Balneis & compositionibus Officinarum, vt Pulueribus Diacalaminthæ & Diacymini, hanc vtpote gratiorem, nec minus efficacem, præstaret indere.

CALAMINTHA Montana præstantior.

QVASI elegantiore aspectu odoréq; delicatiore esset quàm *Mē*tha, Calaminthe vocata fuit: certè hilariore nitidioreq; habitu esse nullus inficiabitur, qui Vincentinam & Veronensem viderit. Et vtinā cætera omnia perinde paucis & scitè expediisset Dios. atque Calaminthæ differentias signauit: næ ille multos scrupulos nobis exemisset. Et quāuis tam perspicuè ostenderit, tamen non diu est cùm primùm Officinæ peritiores Calamenthum à Cattaria dignouerunt, & vsurparunt, cōniuente adhuc ignara quorundam *P*harmacatiorū ignauia, qui sciunt quidem istud verius & efficacius quàm Cattaria, sed labori aut nummo parcunt. Neque enim obuium istud montanum, nisi Norbonensis Seuenæ vmbrosis, saxosis cliuibus, & in Romano atque *P*atauino agro, vnde meminimus quosdam medicos Taurinenses doctissimos curasse quottannis magna vi accersendum, cuius aqua stillatitia ad menstrua cienda vterentur, sperato successu: est enim gustu & olfactu suauiter acri. Etiam dū est viride plurimi fit apud Italos: arefacto non aliud ad theriacam illam mysticam præstantius, virgis riget quadratis, nitidis, cubitum altis, & quàm Menthæ gracilioribus: folia edentibus Ocimi, aut Melissophylli, sed minora, speciosiora, hirsutiora: flores item Melissæ, sed purpureos, semine Portulacæ minuto, odore Amaracino, Menthæ suauiore.

CALAMINTHA altera, foliis maculosis odorę graui Pulegii: Dioscoridi, Nepeta.

APPRIME sedulus hîc Dioscori. hanc *P*ulegio similē facit: vt certè est, foliis quippe regalis Pulegii aliquantò maioribus, albidis, variegatis maculis, minoribus quàm superioris Calaminthę, ex pullo porraceis, odore *P*ulegium testante, (vnde Sylueſtre pulegium antiqui dixerant) sed vehementiore ingratioreq;, præsertim feruidioribus tractibus, squallidis, cliuosis Italiæ Norbonæ & Galloprouinciæ, vbi nomine Calaminthę, siue Nepetæ Officinis vsurpatur, non secus atque Cattaria alii illic vtuntur: & in reliqua Gallia, Lugdunensi præcipuè, vbi etiam totam æstatem flores purpurantes pallentesque verticillatim virgas cubitales amicientes, fundit. *Perperam Matthio. Icon. 677. Montanum.*

MENTHASTRIFOLIA aquatica, hirsuta, Calamintha Dios. est Sisymbrii species quædam recentiorum.

FACILIS huius dignotio *M*entastrum intuenti: vtraque enim aquosis viret marginibus satorum aut pratorum, huius caulis cubitum & sesquicubitum æquat: foliaque *M*enthastri aut Sisymbrii edit, incana: flores *M*enthæ spicatos purpura obsoleta, odoris grauis *S*isymbri, nec gustu minus calfaciente.

CATTARIA, siue Mentha Catti,

Germ. Katzen muntz.
Gallis. Herbe au Chat.
Italis. Gattaria, seu herba Gatta.
Belg. Catten crupt.
Ang. Cattis Mynte.

Non est Nepeta antiquorum.

E Calamenthæ Melissęque participe tribu est ista præstans viribus herba, antiquis fortè ignorata, quam Cattariam plebecula vocat, peramœni spectaculi argumento: vixdum enim conspectam vbi olfactarit Cattus, amplexatus & dissuauiatus fuerit, lasciuiendóq; illi iam accedendo, iam recedendo sese vtrisque pedibus diu & multũ astricuerit, colludédotãdé miris gesticulationibus vniuersam auidè ligurit, sed auidius si ea ex agris in hortos fuerit transinota: tenerior namque tunc est, odoréq; nõ perinde vehementi, alioqui agresti similis, quadratis, numerosis, rectis culmis, durioribus, stratis: folia iuxta interualla promentibus bina, incana, Melissæ, aut Marrubii æqualia: flores intra & circũ superiorum foliorum exortus ramulos ambientes, & extrema spica caudata decorantes, Menthę aut Mentastri: cuius etiam vdis natalibus gaudet plurimam nihilominus viarum & cultorum margines dant: Strenua calfaciendi & attenuandi dote, sed eximia prærogatiua ad conceptus facilitandos, prolificunique vterum reddendum.

μελισσόφυλλον, ἢ μελιφυλλον *APIASTRVM, Citrago.*

Germa. Wantzenkraut.
Gallis. Melisse.
Belgis. Confilie de greyn.
Ang. Balme.

NON mulò præstantior aut dissimilior *P*riscorum Melissa, qua non secus atque Catti sua mirè capiuntur Apes, quibus aspergebant Coloni diuini præcepto Maronis,

Tu iussos asperge liquores,
Tritæ Meliphylla, & Cerinthe ignobile gramen.

Citraginẽ vocauit posteritas quòd similiter Citrio suauè spiret, & cordi prosit: tametsi nõ nullis è locis lecta, quiddã pædoris aut cimicũ eius gratiæ odoræ ascitũ sit, & idcirco dubitatum sit, vera ne esset, an aliùs speciei nostrãs hæc, quæ nulli regioni in hortis deest, sed in quibusdam Italicis & *P*edemontanis hortis meram suam sibi halat gratiam, Basilici aut Citrii, eximitóque quamlibet de odore argutationem, quippe de cætero nulli non cognita: folia Menthæ, Ballotæ, aut Cattariæ, rugosa, aspera, sed viridantia: ramulis quadratis Marrubii, edentibus orbiculatim flores albidos, copiosos, in verticillis Ballotæ aut Cardiacæ: teneros tusos turiones excipiunt mulierculæ ouis, sacharo, & rosacea, placentu lasq; pinsunt parturientibus, puerperis, & enixis, quibus vires impendiò deiectæ fuerint, aut secundinæ non probè eductæ: stillatitiæ ad cardiacas confectiones, multa vsio.

MELISSOPHYLLON Turcicum.

TAMETSI ne nares quidem muccosas latere potest huius eximiæ plantæ odor, qui Melissæ Citreúmve malum adeò imitatur, imò & superat, vt illicò cui sit asscribenda classi moneat, & penè præ nimia fragrantia fastidium faciat, illo exuberanti halitu permixto, qui à Cimicũ fœtore haud longè abesse subolet nonnullis: tamen merita est imprimis vel accuratissimam delineationẽ, propter viscndam venustatem, & vires non contemnendas. In viretis duntaxat fruticat, radice non magna, caule quadrato, sesquicubitali, aut maiori, foliis Chamædris vel Scordii, serratis, in acutũ desinẽtibus per interualla ab imo summoq; tenus, multarum alarum ramulis ambientibus verticulis septenis octenísve ex spinosis caliculis, radiatis, congestis, in quibus flores purpurei, cæsii, Teucrii aut Trissaginis. Semen Augusto aut Septembri nigrum oblongum, Psylii, apicello donatum albo, quà sursum tendit.

CAR-

CARDIACA.

Ger. Hertſzgeſperr, vnd Herts geſpan.
Bel. Herteghelpan.
Ang. Motherworte.
Gall. Agripaume.

AD hanc claſſem ſpectat genus illud Marrubij, cui recentiores Cardiacę nomen dedêri eximiæ dotis & cordis affectibus amicæ merito. Radix eſt multifida, in terram flexibus ſparſa, quadratis caulibus fruticãs. Marrubij folijs herbaceis, crebrioribus, longioribus, & altioribus multò fiſſuris, quàm Acutæ ſpinæ vulgaris. Flores item purpurei verticillis caulem ambiunt, odoróq; quadantenus Marrubium præferunt. Vires Meliſſophylli, ſuppares.

CARDIACA MELICA ſiue Moluca Syriaca.

DVAS etiamnum Meliſſophylli congeneres & inter ſe perſimiles (tametſi peregrinas & minus cognitas) virium commendatione & odoris coniectura hæc ætas Cardiacas vocauit, nomine etiam quadantenus eôdem alludente, nam Melicam & Molucam appellãt, non ab Oceani trans Tropicum noſtrum inſulis Molucci: ſed nomine cum planta miſſo è Syria Venetias Martinelli Sequini opera, anno ferè decimo exacto. Harum maior (quam Antuerpiam primùm doctis amicis dono miſimus, deinde Narbonæ & Londini ſeuimus) duos tresúe cubitos alta, multas fundit propagines è radice lignoſa, fibroſa, multifida, albicante: caules item rotundi, craſsiores, culmoſi, intúſq; caui, nonnullis obſcuris ſtriarum ſecundum longitudinem veſtigijs, & æquis ſpacijs ſemigeniculatis porriguntur, vtrinq; ex aduerſo bini, exiles, ſed prolixiores pedicello, totidémq; folia fulciétes, circinata vt Meliſſæ, diuiſuris minus quàm Cardiacæ noſtratis, profundis: Proximè pediculorum exortum geniculos amplexæ ſubſunt ſpinulæ prętenues, quas operiunt patulæ ſenæ octonæve campanulæ, multiangulæ, tenues, membranoſæ, albidæ, & rigidiuſculæ, adultæ: Summa ora lunatæ & ſpinulis horrentes, quarum è medijs centris purpuraſcens albidúſve flos, Lamij, aut Cardiacæ noſtratis non abſimilis exit, ſuccedente ſemine anguloſo, Pyramidis effigie, cunei baſim apicémq; conſtituentibus, albidis, alterius Cardiacæ. Gratiorem hęc quàm Meliſſa odorem ſpirare videtur his quos minimè iuuat, ille impendiò fragrantior, & quaſi ſitum putorémq; cimicum redolens, Apiaſtri odor. Hęcnãq; Citrij prodit, ſed mitiorem.

MELICA vel MOLVCA aſperior Syriaca.

Ramulus MOLVCÆ ſiue Cardiacæ minus aſperæ Syriacæ.

MOLVCA ASPERIOR.

HVIVS varietatem ſæpius aluimus in amicorum hortis Monſpellij, quam nunc aſperam Melicam aut Molucã dictitant: vtpote aſperiuſculis caliculis tantùm diuerſã, anguſtioribus infũdibulis, ſed aculeis infeſtioribus, rigidioribus, longioribus ſeptenis vel octonis, caule quadrato & leuiter caniculato. Sed par cuneiformæ triquetrũ vtriq; ſemé, infundibulis fuſcis, nõ ita albis, aſpera

spera hæc dicta Cardiaca, cuius vires atq; natales quid differant, nobis incompertum.

MARRVBIVM.

Ger. Weiß Andorn.
Bel. Molrouie, & Malrueuie.
Gal. Marrubin & Marochemin.
Ang. *Horehounde.*
Offiu. Prasio.

VIDETVR Prasinus viror, aut certè virosus odor, appellationem impertisse Marrubio tum nigro fœtido, quod & Bullotæ dicitur, tum albo odoro: vnde Plinij ansa hallucinandi non vno loco, vertendiq; ἀντὶ τοῦ πρασίας τὰς τοῦ πράσου folia. Verùm viroris porracei nitor melius quadraret Melyssæ. Duo autẽ Marrubia, etiam Theoph. volente, eiusdẽ sũt nominis, essentiæ, & figuræ: duntaxat hoc discrepant, quia Ballotæ plusculum ad atrorem fuscum porraceum vergit, odoremq; grauem & fœtorem vibrat: Marrubio verò suauis odor, incana & candidiora folia, tum flores, non ita Apiastro absimilia, nisi lurido viroréve è luteo viuido, & odore longè fragrãtiore melissa donaretur. Omnibus caulis quadratus, verticillis florum per intercapedines distinctus, sesquicubitalis, flores purpurascentes, alioquin reliqua duntaxat magnitudine aut exilitate differentia, magis albicat Marrubij flos.

MARRVBIVM *Creticum angustiore folio, odore gratiore.*

MINVS hactenus peregrinum Marrubiũ quod Creticum, vt credere etiam libet, nuncuparũt Cretenses institores, qui Venetijs oráq; Thyrenica negociãtur (vbi dono habuimus ab ingenuo & perito myropola Veneto Iohanne Pomello ad Bucintoris insignij officinã) Fruticat caule contorto, gracili, rotundo, aliquammultis exilibus alis donato, Polij montani non disparibus, & quàm Prassij nostratis multò candidioribus, teneriuscula lanugine obsitis: vti & folia angustiora, oblongiora, & leuiter serrata, in angustum abeuntia Melissæ Turchicæ æqualia, ex interuallis multò argutiores & minores verticelli, Syderitidis aut Tetrahit non dispares hærẽt. Flosculi prętenues indidem emicant albidi Marrubij, quod quanta quanta est, odore & lanugine præfert.

γαλιόψις

Vrtica, non mordax, mortua, duplex. Galiopsis vulgaris fœtens purpurea. Lamium Plinij siue vulgi Archangelica. Flore fabaceo & Luteo.

Milzatela Italorum.

AFLORVM effigie Galeata, vel potius Mustellæ faciem & rictũ quadantenus exprimẽte, mutuata nomenclaturã fuit: vti videtur etiã innuere τῆς γαλεόβδολος nomen, id est, fœtidæ mustellæ, quo presius herba quænam sit notatur: nulla proinde aptior descriptioni, quàm vulgaris Vrtica mortua fœtida vocata, cùm quia vsquequaq; vrticam aut fœtidum Marrubium prefert foliis & caule, tum etiam quòd floribus purpureis, exilibus, oblongis galericulis, aliquantum mustellina effigie expressis visitur, deinde iuxta sepes, rudera & vias oritur passim, vbi non item vlla alia visitur quę nonnullã opinionẽ Galiopsis facere posset, nisi Scrophularia, quæ nusquam nisi in syluis, aut dissitis multũ ab ędificijs & locis incoli solitis, reperitur: minúsq; multò fœtet, & minus Vrticæ assimilatur quàm ista vrtica mortua, cuius vires præclaras ad strumas & carcinomata, gangrenas, non solùm

antiqui

antiqui, sed etiam docti barbari posteriores experti sunt, & literis mandarunt, qui Vrticæq; mortuæ & fœtentis nomen indiderunt, qua nota facilè dignoscitur à congenere Lamio & perquàm simili.

LAMIVM siue Archangelica, albo flore.

Ger. Todt nessel.
Bel. Dood netell.
Gal. Ortie morte.
Ang. Dead netel.

VRticeo etiam generi primo intuitu hanc assignat vulgus: est quippe foliis simillimis Vrticæ, & caulibus quadratis. Galiopsy simillima, multò tamen procerior tota. Floribus oblongioribus, maioribus, fabæ aut matrisiluæ: quæ per interualla foliorũ verticillatim quasi ansæ inflexæ, & laruatam cuculo adumbrantes Lamiam tribadem, (vnde Lamium fortè dicta) caules amplexãtur, minus grauè olentes, albidi vel pallẽtes: Admodum etiam nota hæc: tametsi lubentius senticetis & sepibus, quàm domuum ruderibus vicina accolit.

LAMIVM Luteum.

NEc hæc in syluosis & opacis videtur specie variare, nisi proceriore caule, numerosiore, hirsutiore: folio, flore pereleganti, luteo, & alioqui nõ dissimili, nec alijs viribus, sed multò efficatioribus ad vulnera, vlcera, & tumores, vnde Sideritis putata, & nostris auis Archangelica vocata.

Ακαλήφη siue vrtica Communis, siue maior & fœmina, flore muscoso, Milij semine.

Ger. Nessel.
Bel. Netel.
Gal. Ortie.
Ang. Nettel.

MORDACI, pruriginosa, vridáq; lanugine Vrticæ inuisæ & noxiæ, notiores vbiuis gẽtium quàm vt descriptionis egeant, eóq; duntaxat distinximus à flore, semine magnitudine & vi, species, quas vno dũtaxat nomine ακαλύφην & κνίδην, Græci vocarunt, quasi non tangendas, quia sæuum punctoriæ vstionis dolorem inurerent, cuiusmodi fermè vesparum aut apum aculei: tametsi miranda magis iniuria, cùm perquàm exilis, mollicella, nec penetrare potis isthæc videatur lanugo.

Maximo importunóq; prouentu cuncta scatet Europa communi siue maiori quàm ceteræ, latioribus foliis, nigrioribus, & interdum purpurantibus, minus altè serratis, procerioribus: caule & ramis, semine in racemaceis filamentis Milio minore subruffo, cuius in Officinis Borealium, Penuria Romana vulgò dictæ, plurimus vsus.

VRTICA syluestris, siue Romana Officinarum, semine Lini.

TAMETSI hæc non nisi calidioribus regionibus, vt Hispaniæ, Norbonæ, Italiæ, & Romaniæ frequentior & vulgatior: tamen Romana non est dicta ob natales, sed propter seminis maioris maiorem efficaciam, quod mense Augusto & Iulio maturum pilosis villosisve pillulis, Echinum referentibus, è pedicellis, in caule flexuoso, foliis donato, altius quàm ceteræ Vrticæ fimbriatis colligitur, ad gluten pituitosũ incidendũ, extergẽdum, quum opinionem asthmatis & orthorpneæ veræ facit, vtilissimum: non tantùm enim pręparat viscidum farctũ, sed etiam delectu educit clementius, Chartami seminis ritu & Dosi: Rondelletio in magna commendatione.

VRTICA minor siue Cania Plinij acrior.

VVLGATISSIMA minima in hortis & satis vbiq; gentium hæc, admodũ mordax, similis planè maiori communi, sed minoribus foliis & caule breuiori, tametsi magis virida vi: Omnium vtilitas hodie corticis libriq; Vrticarum aqua diu macerati in India Orientali apud Callecutios & Goas multa, ad lineos pannos delicatiores, quos illinc adferunt in Occidentem & Septentrionem, quidem commodo institores precio, eleganti tenuissimáque textura, sed non magnæ durationis.

SIDERITIS, siue ferruminatrix.

VOCABVLO QVOD FERRO SAVCIATIS PARTIBVS opem promitteret, nobilitarunt primi mortales complures plantas, Sideritésq; vocarunt potius virium consimiles effectiones sequuti, quàm vultuum affinitates generi-

cáſve differentias, ſic σιδηρῖτις terra, ars, & lapis Magnes, dicta, quia ferro vel aduerſarentur, aut vterētur, vel conſentirent. Sic plebs Gallica Carpentariā ſiue fabrorum vocat, quibus ſæpè vulneratis remedio eſt: nec alia notione Stratiotides ſiue militares, vocatæ fuerāt. Sed cùm huic ſeculo diuerſi admodum generis, nec minus excellētes, & multò plures innotuerint, quàm quæ huc vel poſsint vel debeant cōgeri: noſtrā cœptam viam inſiſtentes, quālibet hac dote & nomine claram, ſuæ addemus claſsi: alioqui Helxine à Dioſc, Sideritis dicta, & ſexcētæ aliæ tum Sideritides tum Stratiotæ poſſent huc aceruari. Hanc itaq; Sideritidem Heracliam, ſiue ferruminatricem Herculeam, Docti Barbari illam multo experimento compertam & vocatā Tetrahil, ſiue Iudaicam, eſſe ſanxerunt: non modo propter vires efficaciſsimas & planè Herculeas, ſed etiam quia quàm proximè delineationem Dioſcoridis, ſi quę alia, repræſentat. Strigoſa enim vel ſabuloſa, arida perpetuò amat, inq; Autumnum perdurat: Iulio & Iunio floribus purpurantibus, paſsim in Maritimis & montoſis Italiæ Inſubræ, & ad Apenninos mōtes, Venetijs ad Lio. inq; Gallijs Norbonēſi & Lugdunēſi reptat. Virgultis pedalibus iam ſurrectis, iam depreſsis, quadratis, duriuſculis, ternis aut quaternis, verticellis crebribus per interualla donatis, firmis, aſperis, pungentibus, planè Marrubij Creticī ſimilitudine, etiámq; floribus albicantibus ex diluta purpura. Iuxta quos & ſubter folia ſunt longiora, anguſtiora Marrubij itidem Cretici, incana, &, vt totus caulis, ſcabra & criſpa, ambitu laciniato vt Chamædris, aliquādo laciniosa diuiſūra obſcurius apparet in quibuſdā folijs, quę puto cauſa fuit vt Dioſcorides iam quernæ frōdi, iam Saluiæ & Marrubio cōtulerit. Radix lignoſa Marrubij, minus fibroſa: iamdiu valdè magno emolumento cognita practicis quibuſdam Iudęis & Maranis curſoribus, qui hac enterocellas & alba menſtrua curant. Vehementer exſiccat nonnihil odora, aſtrictione inſigni, nec ingrato ſapore, ad vulnera nata, & prorſum tanto Herois nomine digna. Quò magis dolet peritis & candidis plantarum arbitris, Commentatorem noſtrum eò ſecuritatis ignauæ progreſſum, vt cùm quænam eſſet vel Italicis Iudęis Iudaica herba, ſe neſcire quereretur, quā ſcitè, vt ſemper omnia, Ruellius, & ex eo Fuſchius expreſsiſſet, tamē in vtrumq; de re herbaria optimè meritum inſcitiæ calumniam impegerit: & ſenſu ſtudio planè deprauato plauſum è triuio captarit. Huicq; herbę de ſua claſſe pulſę, ſibi miſſas, vt ſemper iactat, nec tamen niſi mutilè deſcriptas, alias ſuffecerit, ſci licet Marrubium aquaticum vulgi. Cuius natalitia, folia maiora, latiora: caules cubitales, nec aſperi, multáq; alia refragantur: quin potius Verbenę aut Marrubii ſpeciem inſinuāt. Sed cùm illum huius prioris fortè pœnituiſſet, ei alteram multò adhuc confuſiore facie, quaſi ſubſidiariā dat, herbarijs Canabim fœminā vocatā: quam inter Vrticas, Lamium & Galyopſim referimus: folijs namq; facie & verticillis Lamij, floribúſq; purpureis, nec niſi ad riuulorum margines fruticat: neutra ad vulnera exploratæ vtilitatis. Alteras duas figuras equidem parum notas, cur idem autor pingendas curarit, & prorſum tacitas præterierit, non iam quærendum: potius ferendum ſui malæ conſciæ oſtentationis ſtudium ducimus. Nos alias à viris multæ exercitationis non parum approbatas hic damus, quò expendantur, & non vt aſſerantur deſcribimus: nec vllius aſſenſum aucupamur.

Marrubium aquaticum vulgi.

Syderitis 2. Mathioli.

SYDERITIS *Monſpelliaca Scordioidis, ſiue Scordij folio.*

PORRO prętер hanc Iudaicam, Monſpellienſium ſchola aliam ſpeciem Syderitidis noſtrum, palmum & ſeſquipalmum altā, viticulis anguloſis, rectis, pluribus, aridis, lignoſis, coma

coma & verticillis Hyssopi, foliis & facie & colore Scordei Dioscoridei, sed minoribus, magísque rugosis, rigidis, crispis, pilosisque, quàm Tetrahit Iudaicum, nec minus laciniosis, sed hirsutioribus: flosculi Satureiæ vulgaris dictæ (quę tymbra est) ad foliorũ articulos & verticillos, amaricante exsiccantéque gustu, nonnihil aromatici suauisque halant, quod Chamædryn aut Betoniam referat. Ad ripas deuexas Patibuli Monspelliaci, squalidósque margines & colles prope vrbem, & nouum Castrum & alibi Norbonæ multã meminimus.

MONTANA.

INDVSTRIVS ille & gnarus materiæ Medicæ cunctæ Valerandus *Donrez*, ex Sabaudię Alpinis hanc sibi lectam, vnà nobiscum vnam Syderitidum opinabatur: & quidem sic satis bellè quadraret Heracleæ Syderitidi, ni folia angustiora multò essent, viáque efficatiore carerent: est quippe cæteroquin verticillatis circis asperiusculis, pallidis Marrubii aut Tetrahit, pluribus verticulis, tenuibus, lignosis, nec quadratis, binum palmorum: radice flexuosa, prolixa, lignosa, pulla, amaricante gustu, præsicca, nec ingrata: vsu nullo explorata.

Cannabis { *Mas.* / *Fœmina infœcunda.*

Cannabis erratica paludosa, siue syla.
Aquaticum Canabinum Mas, Eupatorium dictum Auicennæ.
Canabinum Eupatorium aquaticum dictum Fœminam Septentrionalium.
Crista Galli herbariorum, num ἀλεκτοροφόνος *Plin? an num potius*
ALLIARIA *Recentiorum, & Pes Asini Pandectarij?*
Stachys, spicatis circinatóque ambitu cinctis floribus purpureis & luteis.
Stachys Spuria folio Echij, aut Caltha, Belgarum.
Herba Venti Rondelletij & Monspelliensium, pannosis, flaccidis sub Hyemem foliis, an Othonna Dioscoridis?
De flore Africano, siue Othonna Italorum inferius.
Betonica.
Betonica aquatica Septentrionalium, an Climenon Dioscor?
Climenon Italorum, siue Ciciliana cum Periclimeno.
Scrophularia.
Serratula.
Herba sacra recta, altior est Verbena nostras: sed Peristerion, siue Columbaria dodrantalis, in aquaticis est longè alia, qualem Ægineta memorat: siue Scabiosa minima?

Scabiosa

Scabiosa vulgaris { Maior satorum, siue Φάρξ Aetij? / Media serrato angustifolio, flore Globulario.

Scabiosa montana { Alpina maxima. / Maior calidarum regionum & eius varietas. / Omnium minima. }

Iacea nigra, vulgatior Practicantium.
Iacea maior folio multum laciniosa, Dentis Leonis.
Iacea lutea.
Iacea nigra serpens { Maior. / Minor acaulis ferme.

Cyanus { Maior. / Minor.
Sesamoides altera.
Chrysanthemum.
Caltha, siue Calendula.
Tragopogum, & eius varietates.
Scorsonera & varietates.

CANNABIS.

GRÆCIS κάνναβις fonticuli sunt sparsæ scaturigines, quò loci cùm lubens Cannabis sponte & sata luxuriet, videtur id nominis indepta: gliscit namque seges Cannabina rectis culmis, quadratis, striatis, horridisq;, serratis, nigricantibus foliis, Vrticâ, aut Sideritidē quadantenus exprimētibus, sed septenis aut nouenis è singulo pediculo diuisuris Lupini aut Ricini, multò notior quauis designatione: non disparis vsus, sed in immensum vtilior quàm Vrticæ Molucæ. Cunctis enim populis penuriā Lanæ, Lini, Xyliq; resarcit, ad vestium stragula, velorum, Papyrum, quamlibet denique supellectilem. In marem & fœminam seminis duntaxat fœcundo prouentu distinguunt: Nam ex eodem solo pingui, vdo, aut riguo enatæ, quæ molliore culmo, delicatiore cortice, aptioreq; ad nendū & textrinas, fœminā faciunt: cuius florū seminisq; spes in situ muscosum & puluerulentum, quasi filicis, perit. Quæ verò robustior, horridior, fruticosior, rudentibus & capistris torquēdis nata, Mas habetur mulierculis, adagio iocantibus fœminā potiorem mari. Huius autem semen est non parū ad multa proficuū: ex eodem Oleum pressum tumoribus & scirris opitulatur, lucernis alit lychnia & lucem. Lac etiam vel pultes eiusdem macerati, aut iusculis decocti, fluxiones sistit diuturnas, dolores repentinósque flatuum vortices, & humorum fluctuationem compescit: somnum consiliat. Vsus tamen nimius molesto sopore perfundit. Tritū capiti, vel pedibus imis admotum, haud abs re Icteri humores, vaporesq; tenues à cētro auertere & euocare putatur. Radices podagricis tophis proficuæ. Odorē graué & nōnihil virosum eructat, & vel capitis in eo decubitu temulentos facit. Succus verò foliorū certa pernicies insectis interraneis, & vulnerum putridorū alumnis: non qua facultate idē foliorum Persicæ, aut Iuglandium putaminis succamētum efficit: sed vapido tetróque situ, odore, & exsiccandi vi, qua alimentum præripit illis & populatur, excrementis dissipatis: multum alimoniæ suggerit Gallinis, Cortalibúsque; sed hyeme fœcūdiores, postea steriles & quasi pinguedinis mole obrutas reddit. Auiculis etiā cibus est, ac tantū saginę adfert, vt aut enecet, aut cantillandi adimat alacritatem & facultatem, vt Carduellis, Linottis. Lacunis aut scrobibus aquę plenis merguntur vtriusque sexus fasces & manipuli, vbi macerantur eluunturque multum & diu: deinde siccantur Sole, vt tundantur, ac demùm cortices staminei tundendo velluntur, vt Lino fit ad filum & telas. Sed lacustris aqua, cui intabuerit, tantoperè viru nocet, vt epota præsentissimo sit sitientibus exitio; nullis enim antidotis quantumuis tēpestiuè datis occurri potuit fato Marquisii Arboii fratris Guisiorū, eiúsq; vxori & quāplurimis generosis, qui superioribus annis prope Olbiam in Prouincia æstates feruidas cùm transmitterent,

rent, imprudenter fontanam lympidam, sed occultis mæandris & subterraneis cuniculis indidem in fontem illapsam hausissent.

CANABIS erratica, paludosa Syl.

ALIA non est hæc à Satiua, vt etiam de Dioscoride discitur, nisi quia illius proceritate vincitur. Hæc tamen crassiorem caulem Brismaluæ parem indicj assequitur: vmbrosis lacunarum marginibus Cicutæ sociatur, itemq; cænosis, fœtidis, secus villas & mœnia. Flaccidiora folia, sed hirsutiora aliquantùm & Sideritidis fimbriatis oris: floribus purpurillis & albicantibus. Radix compertissimi commodi ad tophos, & spretas remedia durities.

AQVATICA Canabina, Eupatorium dicta, Mat.

PASSIM ijsdem natalibus & Canabina facie oriuntur duæ plantæ similiter discretæ sexu, quas propter amicas hepati vires, fortè & ob folia, Eupatorium vocarunt, marem & fœminam. Ille rotundo subpurpureo caule, intus medulla alba referto exit, duos tresúe cubitos æquante, aliquantum hirsuto: vti & folia crenis fimbriata, nigricantia, aspera, Canabinis ortu & situ adeò accedentia, vt permulti Pharmacopœi, Belgæ præsertim, Eupatorium Auicēnæ folijs Canabinis proditum, vocitent. Glomerosos villososq; in summo fert flores, ex diluta purpura albicantes, inq; auras papposi abeuntes. Radice sparsa latè fibris. Amaricantis gustus, odoris nō minus suauis quàm Betonica vel Agrimonia, cui viribus æquiparant Medici & Pharmacopœi illic. ac quoties præscripto vtrumq; eodem præcipiunt Dioscor: ideum & istud intellectum iri volūt. Nec spretui habebit is qui nouerit nonnullos ad affectus istius decocta non modò nō cedere Agrimoniæ, sed etiam excellere: impacta hepati ac spleni referando non multa calfactione: etiamq; sanguinem temperando & cunctis partibus concoctioni dicatis tonum, roburq; conciliādo. Obesæ nimis naris aut Rinocerotides erant, qui fœtere dictitabant. Quippe suauiter spirat manifestò: omnium fermè regionum ad aquas alumna.

FOEMINA Canabina Septentrionalium, stellato & odoro flore

NON item tot regionibus frequens, sed Boreales magis, & ipsis in vdis aut medijs riuulis cūctantius fluentibns viuit hæc, viuida radice, multis prolixioribus & gracilibus aquaticarum modo fibris, caules promentibus cubitales & sesquicubitales, subpurpureos, rotundos, ramulis multis, distributos ex interuallis, & è regione sibi Canabina folia magis tamē serrata latiora non perinde hirsuta. In extremis foliola vngules roseos imitata, stellata, luteos vmbilicos atris pūctis maculatos asteris attici ambiētia, odorē Gūmi Elemni aut Resinæ, aut Cedrini ligni quod adoletur, edunt. Semen Pyrethri longum, compressū, & hirsutie vestibus hærens. Minoris hæc notitiæ, eóq; minoris vsus: vulneribus introsumpta præsertim plurimùm confert. Et eadem quæ superior potis est. In Anglia vbiq; vdorum, præsertim Londini & Auxonę.

CRISTA Galli Herbariorum num ΑΛΕΚΤΟΡΟΛΟΦΟΣ Plinij: an nùm potius ALLIARIA Recentiorum? Galli centrum inferius adiucitur.

Prèpter

PROPTER folia quæ cristæ Gallinacei æquiparantur ἀλεκτόροφοφ & Cristam Romani etiam *Plinij* ætate dicebant, vnde nostri fortè istam pratensem luteorum florum paruorum & foliorum denso amictu fastigiatam in Cristæ modum multiplæ & densæ ferocioris Gallinacei coniectarunt, aut retinuerunt, folijs vtiq; magis suadentibus, quæ ex aduerso bina ambitu diuisuræ prorsum cristatæ sunt, sensimq; à medio latiore in angustius desinunt cristæ ritu . Caulis tenuis, pedalis, sesquipedalis, rectus è radice exili, pratorum præcipuè amantis. Semen in vtriculis foliaceis vel siliquosis, teneriusculis, Pseudomelanthij, fuscum, compressum, rotundum : nullodum tamen experimento oculis prodesse, aut in eos indi compertum habemus : Vulgus etenim non istud, sed Scarleę læuius & lubricius solet genas inter & tunicam inserere semẽ, & huc illucq; oculũ versãdo, ducere, nullo molestiæ sensu. Hanc etiam Centrum Galli dicunt, quibus ad duellum sit incitamentum, & si flores non parum ad cristæ nomenclaturam alludant. Nulli non pratorum & agrorum marginibus multa, gustu subastringente.

ALLIARIA, Pes Asini Pandectarij, an Alectorolophos Plin?

PERINDE vulgaris hæc, itidem Dioscoridi præterita putatur, quòd neminem odor illius tedioſus Allij latere queat: delineatio autem nõ pessimè quadrat *Plinij* Alectorolopho: quippe folia per initia circinata Hederæ terrestris lõgiora, altiúsq; serrata euadũt, fimbriatis, acutis in ambitum denticulis, tota planta Vrticam referente, præterquàm siliquis, Napi semine plenis, nigricante, vt vult Plinius. Flores multi, albidi Irionis : alba radix, multos caules bicubitales fundens . Tota gustu calidiusculo, humente melioreq; odore & gratiore quàm Allij: Quò fit vt mulierculæ, præsertim Angliæ, folia succulenta, tusa, salsamentis & intinctibus frequenter misceant, multumq; ad incolumitatem annuam tuendam primo Vere comedent . Quare si quis vires consulat, hanc certiorem dicet quàm superiorem, cuius vires multum absũt ab Alliaria. Hæc autẽ Erisimum aut Erucam facultate refert: quare tussientibus magis proderit, vt placet Plinio.

Pedicularis Alectorolophos.

Cæterùm Septentrionalium strigosa macilentáq; prata montosa Norbonensium palmarem pusillam quandã habent, floribus Alectorolophi superioris, plurimùm rubris, interdum albis: nos inter Filipẽdulas dicemus, quorum folia & facies imitatur: Sed facultatibus virosis, pratis infesta, & pediculis hostis, quare quidam Pedicularem vocant.

STACHYS, spicatis circinatoq;, ambitu cinctis floribus purpuris & luteis.

DE culmorum florumq; verticillatis spicatis extremis dictam fuisse στάχυν siue Spicam certũ est: vnde coniectura non perinde vera vt solerti perdoctus & modestus Anguillara Spicam Lauendulam opinatus fuit : Senensi autem hic moderatio defuit, qui spernendo meliora tum iudicia, tum plantas, suam intrudit Stachyn, Marrubio quidem non ita disimilem, sed neutiquam spicatam, nec adeò congruam, vt est ea quam Germani feld Andorzen vocant, id est, Syluestre Marrubium. Eius siquidem est persimilis, proceriore caule quadrato, crassiore, candidiore, & hirsutiore : tumq; folijs longioribus, nonnihil ad effigiem & incisuram Betonicæ vel Ballotæ accedentibus, plusculis alarum ramulis quadratis, quos flores purpurei partim verticillato ambitu, Marrubij aut Lamij ritu, distinguũt, partim superiora spicant Hyssopi vulgaris aut Betonicæ modo, quam Dioscorides spicatam summis caulibus *Satureiæ* similitudine dicit: Hæc passim sponte in Norbonæ asperis, non procul *Peraus* & Magalona occurrit : interdum purpureis, aliàs luteis floribus: odoratior, gratior multò illa quam Senensis priorem & Germanam ratus fuit.

Altera folio Echij, aut Caltha apud Flandros ST ACHYS spuria.

Minus

MINVS verò Stachys appellationem tuetur, nedum vt vera sit ea, quam multi Belgarum horti alunt, vocantque Stachyn. Foliis siquidem est proximis Myosotidi, pilosis, vel Echii, non Marrub.i, neutiquam candidioribus, sed viridioribus: ac potius flaccidis, quàm crasioribus, aut rigidioribus, nuspiam serrato ambitu: quam potius quispiam alterum Echium luteum meritò putet: minus enim odora est, succoque aqueo prægnat.

ὀθόννη HERBA VENTI *Rondelletij & Monspellensium, pannosis, flaccidis sub hyemem foliis, an* OTHONNA?

QVASI Lintearium, pannosámve quis dicat, propter folia erosa, multifora, & squalida, ὀθόννη nomẽ fuit, eapropter herbæ cuipiã aptius cõgruit, quàm succo illius, vel lapidi Thebaio: sed quæ de hac nutantibus sententiis produnt Dioscorides ac Plinius, legenti plus quo torqueãt, quàm vnde animum expleant, suggerunt. Nec enim succum, aut plantam sibi visam, sed potius quas de incerta vel lectione, vel auditione opinationes hausissent, scriptas reliquerunt, ex quibus ignotis notis, ne siquidem præ oculis foret ipsa planta, eam valeat certò quisquam assequi. Quare si illi summi vestigatores nihil certius voluerunt, aut potuerunt decidere, in re tam controuersa, ne nobis quidem id tentandum. Coniectura tamen indulgendum doctiorum, ne illi nostra causa frustra operam posuisse videantur. *Maximæ* exercitationis præceptor eruditissimus Rondelletius conferre non semel solebat cum Othonna hac, quandam *Monspellensi* Academię admodũ notam, & vulgo illic *Pharmacopœorũ* Venti herbam vocatam. Etenim solibus æstiuis, imbribus & flatu iam marcescentia folia crebrò pertusa, & multifora, quasi vento peruia, visuntur, Verbasci similia, *Saluiæ*, aut Menthæ maiora, parum quid serrata, caules ramulis diuisos quadratis, cubitales ambientia: quibus indiciis melius hanc, quàm virosum illum Africanum florem, literæ Dioscoridis respondere putabat: Apud quem legebat & restituebat φύλλα ὅμοια ἡδυόσμῳ ἁμφὶ ἓξ, πολύτρητα, λαφαρὰ folia *Menthæ*, non ἰωζώμῳ seu Erucæ similia, multifora, squalentia. Sed quia huius flores purpurei sunt, & Lamii modo, verticillato ambitu ramos stipant, hic illi aqua hærebat: reliquumque descriptionis potius deprauatum conquerebatur: Nec de flore Indico, sententiæ assentiebatur, vt nos infra ostendemus.

De Ocello Africano, siue Othonna Italorũ, inferius.

κέστρον BETHONICA.

Germa. Braun Betonie.
Belgis. Betonie.
Angl. Betony.

MVLTA salubritatis tuendæ & restituendæ olim merita præconia apud Latinos Betonica, κέστρον Græcè dicta fuit, à floris emicante spicata, mucronata acutie Cestró aut vericulum, vt loquitur *Plinius*, seu viriculũ præferente: indidemq; fortè σαξιφράγου rũpipetra dicta: ψυχρότροφα verò seu soli frigidi alũna: quia opacis & vmbrosis proueniret, cunctis gentibus notissima. Caulẽ quadrangulũ, rectũ, pedalẽ & cubitalem erigẽs: folia ex interuallis Chamædrios, vel Teucrii, crenata, thyrsos florum in summo spicatos brunellæ, vel Bistortæ, purpureos elegantes. Radix albicat multis sparsa implexis fibris, & vno supernè nexu aptis, Ellebori nigri modo. Cuius sanè facultates longè dispares à foliorum & florum viribus comperiuntur: sunt enim hæ multum stomacho oriq; ingratæ & nauseam, rugitus, vomitumque cient: folia contrà odora, aromatica & grato sapore nonnihil roborante, cibo & medicamento naturæ amica. Vt maior disparilitas, quàm Asaro videatur illi contingere, cuius radices quidem turbas cient, vomitum & secessum: folia tametsi sint gratiora & aromatica, non tamen excitos tumultus pa-

cant, vti Betonica. Itaque verisimile antiquos suum Cestrite quasi Betoniceum dicas vinum floribus & foliis, non item radicibus inditis parasse, eoque sic faciendum hodie illis qui caseos longè salùberrimos & sapidissimos hic in Anglia & alibi parant, authores sumus, non modò enim renibus innoxii sunt tunc futuri, sed etiam profuturi. Quædam enim naturæ maximè eorum esu iuuantur, & muccum pituitosum in lotio mingendo euerrunt. Est enim diuretica & Litontriba, vti Galenus libro nono de sanitate tuenda innuit, qui inibi σαξίφαγον, aut Saxifragam nuncupat. Sic Platearius Cestrum Meum dixit, ob consimiles vires diureticas. Betonicas aut Vetonicas, tum Æginetæ, tũ recẽtiorũ, Tunices, seu Garyophylleos vocatos, quia multò diuersæ sunt classis, suis quamque familiis reddemus. Gens enim Vetonum diuersis plantis, vt res & occasio ferebat, nomen suum accommodarunt, vt de Plinio & proximo capite liquet.

κλύμενον. BETONICA AQVATICA Septentrionalium, an CLYMENVM.

Angli. water Betony.

QVAMVIS inclyto Regi Clymeno illam cognominem decreuerint, Cicilianam seu totam Sanam Gallis vocatam, de qua fusius alibi diximus, tamen & hanc Clymenon putatam, experimentis celeberrimã Vigoni Chyrurgi, tum opinione percelebrem, decuit huc adduci. Eam enim descriptam is autor impensè collaudat, ac eius natales propè Genuã, cuius ciuis fuit, ad fontem *Labrenadore*, siue equorum aquatorium dictum, indicat. Amat quippe non secus atque Betonica vmbrosa, frigida, sed magis humentes elices & crepidines fossarũ, qui hac scatent, in Northmannia & Angliæ præsertim. Idcirco *Water Betony*, seu Betonicã aquaticã vocant Angli. Edit quadratũ, fuscum caulem, bicubitalẽ, geniculatum, canum, & rectum, crassum Betonicæ: folia ex viridi nigricant, ambitu, figura & crenis Betonicæ, aut Scrophulariæ, sed maiora: alæ nonnullæ in summo sunt, floribus nigricantibus purpureis pusillas cassides imitatis; vnde semina pusilla in lagenulis Blattarię, aut Digitalis purpureæ. Fusca radix, multũ fibrosa. Clymenon etiãnum hodie propter insignes vires putant, miscentq; vulnerariis & vlceribus prauo humore imbutis, deterrimique humoris & dolore sauciis. Vulgus Chyrurgorũ sua mundificatiua, quæ ruptica vel absterſoria dicuntur, ex eadem parat. Cruribúsque cute erosis admouent folia.

SCROPHVLARIA MAIOR Millemorbia, Ficaria, Ferraria siue Castrangula.

Germa. Braunwurtz.
Belgis. Steencruyt.
Gallis. Grande Scrofulaire.

NON potest non nosse Scrophulariam à radice factoque vocatam, qui proximè dictam Betonicã nouerit, non enim ouo ouum similius: sed radix tuberculis aspera & capitulis papillosis donata Fabariæ, aut Alabastritidis corraliuæ dictæ: alba, solida, strumosa, incondita, subtus porrecta cespite, obstat quò minus interdum etiam exercitatiores inter legẽdum vtramuis pro altera euulsam accipiamus. Huic tamen folia longiuscula natales syluæ & nemora vda, vmbrosa, montosa. Calidior etiam hæc vtrauis Betonica & vlceribus strumosis, cauernosis, cadaueresis, carcinomatis, atque depascentibus sideratis oportunior. Tuberculis insuper ab humore frigido glaciatis, aut schirris carcinomata minantibus, discutiendo & emolliendo opitulatur.

SERRATVLA.

PER-

PERINDE lubens, sed frequentior in nemorosis & decliuibus Pedemontis aut Septentrionalium Northmaniæ & Angliæ exit hæc, antiquis item prætermissa, ac de folijs minutim venusta fimbriola serratis dicta Serratula. Sed ea sunt partim Bethonicæ virore, læuore, & crenis: partim non serrata, sed laciniata, vt in Scabiosa visitur. Flores autem purpurei, è squammosis capitulis Iaceæ, gustu fermè Bethonicę, aut Virgę aureæ, à qua per initia erumpens non facilè discernitur, & promiscuè proueniunt in ijsdem syluosis, ijsdemq; facultatibus ad vulnera & enterocelas commendantur.

Communis VERBENA siue SACRA procerior recta.

AVGVSTA voce ἱερὰν quasi sacrosanctam & lustralẽ herbã hanc nuncuparunt: ritibus quippe pacis & belli verrẽdisq; Iouis aris, Veruenis vtebantur, vnde satius nomen, quàm ab herbenis ducere. huic enim suam etiamnum seruat nomenclaturam, prolatione paulũ mutata, plebecula Itala, Galla & Angla, Veruenã dictitans, antiquũq; obtinẽs, delira quadã persuasione. Quippe ad Veneris illicia, ad diras & clades impendentes auerrũcandas non parũ pollere hodie quidam amẽtes amãtes, & fanaticæ Lamiæ Mulomedicæ profitẽtur: quas impietates iãdiu ipsi audiuimus & risimus. Nec vel hanc supinã aut aliam rectã dictam, arbitramur præstantiores esse primis, secundis, tertijs aut quartis qualitatibus, quàm sint, Bethonica, Euphrasia, Rosmarinum, Stachas & consimiles. Pagorũ viarũq; margines & vrbiũ areas occupat hæc, folijs virentibus, minoribus per interualla lacinijs, obtusis, Quernis, altioribus, Senecionis vel Scabiosæ. Ramulos & caules graciles, angulosos, glabros, cubito maiores, promentes flosculos purpura pallentes, Calamenthe minores. Longiore, & fibrosiore radice.

PERISTERON siue COLVMBARIA dodrantalis, in aquaticis, desiccans & astringens, qualem Ægineta memorat, an sit SCABIOSA *Minima?*

IAM attentius sacræ Verbenæ delineationem, & huius Columbariæ historiam excutienti, facilè patet ipsas inter se figura, viribus, & nomenclatura discerni oportere: quantumuis Plinius breuitatis studio, diuersum videatur innuere, & vtramq; vnà inuoluere. Etenim præterquam quòd huic dodrãtalis, vnus è singulari radice caulis, ex eóque folia ὑπολευκὰ incisa, natalesq; aquosi sunt: viribus diuersis, si non contrãrijs pollere traditur, Paulo Dioscoridi suffragante: siccando & astringendo eresipilata reprimere, vlcera putrida coercere, vulnera glutinare, inq; cicatricem ducere: demùm doloris immunem præstare vuluam siue ὑστέραν: vnde nobis quidam ὑστεροκόλλην, quasi Matricariam diuinabat cõcinnius dictã, quàm à colũbis. Sacra quippe illa nõ modo cædemata antiqua & tumores mitigat, sed & tonsillarum crustas rumpit & exsiccat: nimirum calefaciente vi, qua prodesse capitis affectibus pituitosis, & doloribus cronicis autor Galenus est: nec in humidis oritur hæc Sacra aut expiatrix, sed illa vocata Columbaria, vt cui lubenter aduolent, aut assideant Columbæ: neutiquam vulgari Sacræ, quæ alia occasione περιστερεὼν videtur dicta. Quippe nõ semel audiuimus multæ lectionis & obseruationis Præceptorem Rondelletiũ è suggesto Regio monentẽ (bona Græcæ opinationis venia) non περιστερεὼν à Colũbis, quæ nec Verbenis victitãt, aut oblectantur: sed potius περιστερίδιον, quasi Colũbariã, quòd iuxtà Colũbaria in sterquilinijs lubens proueniat. Mirabatur idẽ triuiales semper & negligentiores meditationes Senẽsis, qui nõ olfecisset hãc Supinã siue stratã & humilẽ satius dici, Sacrã autẽ rectius rectã: nec illã distinxisset rectis ramulis, pluribus, cubitalibus, angulosis, Querna subglauca folia edẽtibus. Et tametsi nõ nesciret ab alijs alias adductas plãtas non paucas, sed æquè omnes incertas, pro Verbena minore, vt est pratẽse Teucriũ, & quędam apud Italos Colũbina dicta Bugulę flore, aliæq; cõplures: tamen facie virumq;

coniectura, Verbenam minorem, Columbariam esse opinabatur, nempè ea quæ minima vocatur, propius reliquis *Scabiosis*, Verbenã istam adumbrat. Est quippe foliis Verbenæ, incisuris per summa altioribus, laciniosis, similibus tamen, & altera superficie albidis, ad terram stratis, latioribus, minus serratis. Caule plurimùm assurgit recto pedem & cubitum alto, gracili, supernè in ramulos rectos sparso: hilari flores, rotũdos villosósq; ex cæsio cœruleos vel glaucos, Morsus Diaboli: semine compresso, radice pusilla, quantus paruus digitus, parum fibrosa. Propè Monspellij Ægidiam portam ad riuulum, & agrorum margines Norbonæ plurima. Etiam in Apeninis Bononiæ meminimus: candẽ Angli & Belgi horti habẽt. Hac plurimùm vtuntur Monspellienses Pharmacopœi, propter inibi maioris Scabiosæ penuriam, non modò ad sanguineum serum putridum educendum, defecandumq;, & Thoracem pulmonésq; congerie pituitosa expediendum: sed etiam ad Morpheas Arabicásq; Elephantiases, & Græcorum lepras squammulásve, reprimendas item impetigines ex aceto Fumaria incocta, sacri ignis excretiones, pruritus, cutisq; scabies fœdas: quas dotes fermè omnes Dioscorides Columbariæ verbenæ iudicabat, nósq; enarrauimus, ne si minus placerent lectori illius tanti viri coniecturæ, nostráq; commentatiuncula, saltem plantæ huius vtilitas tanta foret accepta.

SCABIOSA maior, Satorum vulgatior, sitne
Ἰασὶς Ætij?

Ger. Apostemen Kraut, vnd Grind Kraut.
Bel. Scabiose.
Ang. Scabius.
Gal. Scabieuse.
Ital. Scabiosa.

Vulgarem non nouit Matthiolus: & Iaceã illi nigram maiorẽ laciniosam inscius suffecit.

ET quamuis pluribus plantis possit accommodari Scabiosę nomenclatio, (non secus atq; Psorę Ætij) vt Iaceæ, Morsui Diaboli, similibus facie & viribus: tamen non est de nihilo quòd vulgus tam diu istis Scabiosis id nominis vindicarit: vnde propensior est animus eò vt auguretur quampiam harum Ætij Psoram esse, quamuis nuspiam extare apud antiquos meminerimus. Sed maior Scabiosa notior est apud omnes, quàm vt delineationis egeat, consimili superioris vultu, sed latioribus foliis, pullis, hirsutis, inq; terram repãdis & recumbentibus, & altioribus incisuris, nec perinde Verbenam *Sacram*, vt maiorem Valerianam exprimentibus. Radix simplex, longior, caulem plurimùm singularem, cubitum & sesquicubitum altum fundens, & florum cęsariem villosam Cyaneo purpurã imitantem, in segetibus, planis, & decliuibus lętior degit.

Media SCABIOSA serrato, anguſtifolio, flore globulariæ.

DISSIMILIOR aliquantò hæc maiori Scabiosæ, quàm priori, minimæ Verbenæ putatæ: in marginibus agrorum Septentrionaliũ lætior multò, & maior adolescit, quàm in calidis. Caulis è radice exiliore, simpliciore, cubitalis, alis diuisus, folia Iberidis aut cristæ Galli, aliquantum serrata. Flores Globulariæ aut Scabiosæ.

Scabiosa ALPINA Maxima, montis Iuræ & Saleuæ.

Parum

NON parũ ſpecioſiorem & maiorẽ hanc è iugis oriundã Iurę & Salanę nobis impertiuit ſingularis amicus D. Penni us, ea Morgano hac æſtate flores perelegantes cæſios velleris inſtar ſericei, ſtaminulis crebribus amiciẽtibus globulos echinatos, Dypſaci, rotũdiores, minores, aſpectu hilares, & Scabioſæ vulgaris duplò maiores: folia itẽ Scabioſę. altero tanto ampliora, altius inciſa, & Centaurio maiori Belgarũ ſimilia, penè paria: anguloſos ab imo & numeroſos bicubitales & tricubitales caules, multis alis diuiſos amplectẽtia, per æquas intercapedines, iuxta ſingulos exortus alarum, cauo protuberante & rorem excipiente, Dypſaci more: guſtu nihil diuerſum à cæteris percipitur.

MOTANA calidarum regionum maior.

COLLES AMAT hæc plagæ temperatioris, vt Pedemontis propè Riuoliam, & Norbonæ, vbi montanam vocatam Herbarii folio anguſtiore, albidiore, parum hirſuto lenuiſque laciniato ad imum caulem Verbenacæ, aut vulgaris Scabioſæ: ſuperiora verò in ramulis pluſculis, gracilioribus, altius diuiſis, & flores per Iunium & Iulium promentibus purpureos Scabioſæ, paruæ, aut Iaceæ capitulis ſquammatim compactis, vbi ſemen trifolii Aſphaltitidis, pullũ, copioſum, inuolucris membraneis arguta cõcinnitate effictis, anguſtiis plicarum fornicum puſillorum cohibentibus.

Iamdiu eſt quando in hortis Herbariorum Belgarum quandam multò maiora fundere folia, teneriora, craſsiora, ſucculenta praſsina caulibus & floribus, duplo maioribus, nec iam eſſétne diuerſa ſpecies ab illa, ſuccurrit. *Varietas.*

MONTANA omnium minima.

HARVM omnium minimã hanc animus fuiſſet verbenã paruam facere, niſi in montibus cretaceis & incultis obuia foret. Nam ſeſquipalmum pedalésve paucos edit cauliculos, foliis in imo ſæpius donatos anguſtioribus, inter Seſamoidẽ & Scabioſam minimam, floribus dilutæ purpuræ, è ſquamoſis capitulis alterutrius non diuerſis.

IACEA NIGRA vulgatior Practicantium: Alba Monspelliensium in Ocymoide dicta fuit.

SVBEDENDÆ Scabiosis Iaceæ, quas à Ianthino florum colore vocauit fortè quis recentiorum Græcorum: tametsi Barbaris Practicis duntaxat notæ fuisse videntur, qui nihil præstantius ad hernias inuenisse Iacea nigra narrant. Errat oppidò Senensis, qui huius facultates Violæ flammeæ asserit, & à Scabiosis discernere nesciuit, à quibus non minus distat quàm Morsus Diaboli ab illis: & Iaceæ sapor non perinde ingratus, subdulcis astrictio, siccitas efficatior multò, calor prope nullus: sed decepit illum nomenclatura Iaceæ vtrique communis: illam tamen tricolorem Iaceam maxim dictam ἀπὸ τῆς ἴου à Viola, vt etiamnum vocatur, quàm quòd plurimum humi iaceat, vt quidam autumant. Cæterùm, qui hanc Plinii Hyoscirida diuinant, ferendi sunt: tametsi pluris ducant virium quàm effigiei coniecturam, cùm vtraque consentiēte sit opus. Intubo dicit Plinius similem, minorem, tactu asperiorem: vulneribus contusam præclarè mederi. Quæ vt nihil certi de figura afferrent, tamen quandam plantam similem opis istiusmodi, indicant: neque enim Serides sunt tantæ ad vulnera laudis, quantæ ista IOVIA Seris Pliniana, aut Iacea nostra est: quam duplicē, nimirū albam & nigram Practici vsurpant, frequentior multò nigra, notiorque, pratis & incultis multa fruticans, foliis nigricantibus, hirsutis, rigidis, à radice multis, sed in caulibus cubitalibus, & sesquicubitalibus obtusioribus laciniis dissectis. Flores ex purpureo nigricant, in ventriosis poculis squammulis compactis, semini Cyanci, aut Cartami.

Hyosciris Plin.

IACEA maior folio multum laciniosō, Dentis Leonis, mainsculi vasculis, floris purpurei, & lutei.

SEGETVM hæc potius quàm pratorum est, in Gallia & Anglia plurima altiores cubito & sesquicubito caules edens, circum quem folia multa multumque laciniosa Hieracii modo sunt; globulos duplò maiores, communiores, turbinatos, squāmulis loricatos, gerit, apicibus florum purpureorum obductos Cyani maioris. Radix digitum æquat lignosa. Semen item Cnici, minus: horti Belgici hanc vt præstantiorem ad vsum Medicum colunt: tametsi in Angliæ segetibus Couentriæ conterminis abundè proueniat.

IACEA maior lutea.

INTERDVM eandē videre est in segetibus Mōspelliacis, floribus luteis, venustis: Carthami syluestris nullatenus diuersam, capitulis, foliis, aut caulibus: Nisi quia tota asperiuscula; quam qui malit Plinii HYOSCIRIDEM, nobis secundis, liceat.

Varietas.

CAPITVLIS SPINOSIS IACEA.

AD Cellam nouam & vicinis vinetis Monspellii minor sponte visitur alia, nigræ eadem prorsum radice & effigie: duntaxat tristiore aspectu, florem edit purpureum interdum album, in squammoso & spinulis horrido capitulo, Calcitrapæ haud absimili.

Varietas.

κύων

IACEA pumilla, humilis, serpens, acaulis fermè, flore Cyaneo & albo.

RARIVS occurrit hæc, & ferè Norbonensium est: marginibus satorum ad Pontem *M*onspellio milliare dissitum, via qua Frontignanam itur, obuia eodē in aruo, vbi studiosi solebant *P*hallarides colligere, foliis est paruis, laciniis Hieracii, retusioribus, minoribus, vnà cum cauliculis dodrantalibus humi stratis: flores & capitula Cyani prorsum, cerula minus obsoleta purpurantes, vel albidi: radix crassior, & semen cęteris non absimile.

Incana altera CYANI *aut* IACEÆ, *capitulis & flore.*

PROPIOR hæc Cyano quàm Iaceæ: vtrique tamen haud absimilis, quam quidam *P*tarmicam, siue sternutariam arbitrati sunt, propter saporem acriorem, amarum, halitumq; tetrum, cerebro sternutamenta interdum extorquentē. Non ita multi sunt anni, quum primum in Linguagotiæ vinetis, & eis Cellæ nouæ *M*onspelliacæ *P*ontem plurimam, iamque in hortis plerisque Angliæ vberè propagatam videmus, ab vna radice duriore, plures caules emittente, totam hirsutie pilosam, incanā, Gnaphalii foliis triplo maioribus, crebribus, leniter serratis, ab imo multis ad vsque summa, oblongiora, acutiora, graciliora, squāmulis albidis compacta capitula Cyani, aut Iaceæ apicibus villosis, ex purpurante paleo colore in pallidum languentibus.

MORSVS DIABOLI.

Germa. Teuffels biß.
*Gallis. M*ors de Diable.
Ang. Deuwelles bit.

NON video quid negotii sit hanc non esse è Scabiosis vnam probare, quod quidam contendunt: verùm adeò Scabiosis est similis, vt plerunq; pro iisdem accipiatur: euidens tamen discrimē in radice, à qua tota Teuffels biß, id est, Diaboli morsus dicitur, quod nomen Herbarii retinent, nam antiquis non debetur. Cùm itaque sit multis crassis fibris sparsis, depacta, præcisa apparet quà crassiores coëunt fibræ plures, quasi præmorsa foret à quopiā cacadęmone: tametsi idē ferè cernatur in plātagine, quare malunt alii dictā ab vrida vi qua mordicat bubones & carbunculos pestilentes, quibus magno leuamento admouentur. In pratis & viis quibuslibet occurrit multa, cubitalis & bipedalis: foliis Scabiosæ vulgaris, sed rigidioribus, nigrioribus, hirsutioribus in imo, in summo autem caule aliquantum serratis (non profundè incisis, vt scabiosæ): floribus item prorsum Scabiosæ, sed purpura fusca, tristiore aspectu.

κύανος. CYANVS VVLGARIS.
Baptisecula Officinarum.

Germa. Cornblumen. *Gallis.* Blauez & Bluetz. *Ital. Fior Campese.*
Belgis. Corenbloemen. *Angl. Blew Bottell.*

CÆLESTIS cærulę æmulus color flori ineſt Cyaneo, ſic vocato etiam apud Plinium: Blaptiſecula vulgo, *Bluetz* & *Blauetz* dicta Gallis eodē à colore: etiáq; Germanis Cornblumen, ſiue ſegetū flos: quia importuno luxu ſegetes vbiq; præter cæteras Secalis paſsim propemodū enecet, præſertim frigidiuſculis terris. Huius diuerſitates inſigniores Erratici & Hortēſis. Ille in caule anguloſo cæſia albicantiáue folia, anguſta, in arctum deſinētia, acutis laciniis ſinuata Scabioſæ, aut Dentis Leonis more gerit, capituláque oblonga calycis effigie ſquāmatim foris cōpacta, ex acerosis teſsilis nitidis, è quorum medio cærulei erumpunt flores ſenis plurimùm foliolis, ſemen ſub meſſem relinquentibus, anguloſum, acutum, oblongum, & hirſutie obductum glauca.

Vtraque propinquior Scabioſis & Iaceis, quàm Intybis.

CYANVS *Maior hortenſis.*

QVEM alterum Cyanum alunt horti quidam in Gallia & Germania, non ita diuerſis eſt foliis, ſed maioribus, latioribus, flaccidis, minúsq; laciniоſis, ad Lychnidem, aut Flomam paruam hirſutie & mollitie accedentibus. Nec flores diuerſi, ſed maiores, ſpecioſiores, ſaturioréque in purpureum vergenti cœruleo: radix longior, & viuacior, quàm ſuperioris.

CYANVS *minimus viticulis Sparteis ſtriatis, copioſis, perpuſillis caliculis, flore purpureo obſoleto.*

NORBONENSIS item opulentiæ videtur hîc Cyanus, nec perinde obuius, niſi ſtrigoſis, aridis, propè Monſpelliacum patibulum & Caſtrum nouum. E radice ligneſa ramoſos valde emittit & vimineos graciles ſparteos pedales, duriores, lignoſos, multis alis diuiſos, piloſos, incanos, vti & folia puſilla Cyani, aut Iberidis, aut Scabioſæ paruæ montanæ diuiſura: flores aſpectu triſtiore in cornulis pellicula ſquammatim conſertis quadruplo minoribus, numeroſioribus. Calycibus Stœchadis citrinæ alteræ paribus. Cyaneo guſtu, non perinde, vti ſuperior, amara. Semina non diſsimilia.

CYANVS *peramarus, repens, capitulis ſquaroſis Seſamoidis parui.*

MINVS obſeruata hæc: non aliò quàm ad Cyaneū aut Iaceā referēda, ſed habitu ipſo & aſpectu ſuperficiei proximè ſuperioris ſimiliór occurit (nec niſi quærenti) ſubteráque Seſeli pratenſe ramulos ad Sellam nouam & alibi agri Monſpelliaci reptando latitat: foliolis oblongis, anguſtis, Lauendulæ rigidis illius plantæ, quam incanis, albidis Cyani & Iaceæ mediam, vna interiecta planta, proximè deſcripſimus, ſimilibus in cauliculis gracilibus, viticoſis, palmaribus, pedalibus, & ſeſquipedalibus: quorū ſingulis ſummis ſtaminei flores ſinguli Iaceæ, obſoleta purpura, è poculis ſquammoſa inſertione conflatis prodeunt. Radix digitum paruum æquat. Tota planta guſtu perquàm amaro & ingrato.

Σησαμοειδὲς τὸ μικρὸν *SESAMOIDES parua Dioſcoridis ſquammoſis lucidis capitulis Cyaneis, flore cœruleo.*

Aliud & primi Dioſcoridis rutaceis foliis, cùm Harmala & Rutis.

EXACTE poteſt æquiparari Cyaneis Seſamoides, à ſeminis Seſami ſimilitudine, adeoque vſu, vt nos putamus dictum. Iamque multi ſunt anni quum verum minus notum

fuit

fuit scholæ Monspelliacæ professoribus eximijs Rondelletio & Assatio. Siquidem lineamenta perpendas, folia sunt Cyani parui prorsũ, incisura & ortu Coronopi, hirsutiora, maiora (tametsi fortè μακροτερα legendum, vt alibi crebrius monuimus) flores radiati prorsum Cichorij concolores & similes supernè, subtus capitula squãmulis compacta Chamælei lęuis Theoph. Cyani aut Iaceæ modo habentes. Semine intus Sesami aut Cardui minoris: radice Tragopogi, exiliore. Cõmentator noster cum suis *Bellè astipulantibus omnibus ex imagine*, aut potius ignauię, *notis*, huic Phalaridis flores & capitula commentus est, & affingit, suo ne, an sui Thesei errore, nescio: fortè quia qui illi pictam miserat à nobis Patauij siccã habuerat: Tametsi in Italia Longobarda non infrequentior quàm Norbonẽsi agro plurima squalidis collibus, & etiam herbidis ad Lanum.

CHRYSANTHEMVM *segetum folio multisciſo.*

CONSPICVVM aureum florem isthęc fatetur Chrysanthemi appellatio, eiusmodi est sanè ille, quo segetes frigidiorum tractuum Galliæ, Germaniæ, & Angliæ scatent, flauam per messes Cererem ornãte, ac vnà cum Cyanei & Papaueris Rheadis floribus insternente, magna spectatoris voluptate, quasi tricolori tapeto. Regionibus æstuosis rarius. Caules illi teneri, glabri, virentes, plusculi, rotundi, sesquicubitales. Folia crebra ab imo semunciam lata, toto ambitu Arthemisiæ modo & crebrò incisa, pallentia, tenera, viridãtia. In summo aureæ orbitæ nonnihil fulgentes, latiores, compressiores, Anthemidis, bollidis maioris, & calendulæ similes. Oleracea est gustu & nonnihil caloris indicante, ei tamen parcit pecus in Anglia, nec item olere manditur: ac illis signis deficitur, quæ in Calendula graphicè Dioscoridis Buphthalmum exprimunt.

CALTHA *Poetarum &* CHRYSANTHEMON *oculatum verius Dioscoridis, Calendula Offici.*

QVIPPE nostrãs *Kalendula* quin sit Poetica Caltha nullus nieget, qui in Georgicis Lutetiam Caltham, & in *Plinio* grauiter odoratam leget: Columella autẽ Buphthalmum hanc innuere videtur, vbi fauẽtia lumina Calthæ canit, nempe aureum rutilumq; flauorem, & orbẽ circinnatum vmboneq; in centro extante cõspicuo, luminis, siue oculi, in speciem. Vnde Cachlan, id est, hiantulam & apertam dixerunt: sicq; Caltham putet quis decisam à Calatho (vt Melyphyllõ à Melissophyllo) qui quasillus Latinis, Seruio teste, poculum & calyx est, cuiusmodi ostentant singulis fermè Calendis Calendulæ florum pocula flaua: cuius & nos sumus sententiæ, à quo hisce salebris permultis perplexi, discendi causa Monspelliensem Episcopum Gulielmum *Pellisserium*, Dioscorideæ Plinianæq; lectionis mirum quantum auidum & peritum, Magalonæ audire meminimus (inter complura loca partim hiulca, partimq; luxata, quæ ille interpolabat) distinctius legentem, hunc in modum è codice calamo exarato, capite de Chrysanthemo, χρυσάνθεμον ἢ κάλθα, τρίφερα ποα ταμνάδια πλείας δὲ (non λείας, nempè plures, non læues legendum) ἀναφέρουσα καυλὸς καὶ φύλλα: deinde πολυσχιδῆ ἀνθῆ μιλινὰ ἰσχεᾶς σύλβεντα, reliquũ autẽ vt in vulgata editione Lutetiana constabat. Id est: Chrysanthemum seu Caltham, tenera herba fruticosa, plures (in vulgatis læues) ferens caules & folia: tum multifidos, id est, crebrò, aut minu-

Ang. Marygold Ger. Ringelblumen. Bel. Bon bloemen. Ital. Fior d'ogni mese.

minutim fissos flores luteos, admodum splendidos vel rutilos, magnos oculos (non bouis) exprimentes: circaq; oppida eandem nasci, & olere mandi. Quam hac cesura literam Calendulæ seu Calthæ vulgatæ componẽtes, tam plenè & exactè vtramq; vtrauis indicari, vt nec herba alterius descriptionis, nec descriptio alterius plantæ egere visa fuerit. Etenim fruticat Caltha Galloprouinciæ & Norbonæ cum multis in aruis & incultis propter segetes & oppidorum rudera, tum Monspellij, paulò vlterius Ægidio fonte aruis vrbi conterminis. Caules è radice parua, fibrosa, complures, sparsi, teneri, læues: foliáq; Leucoij flores eximio fulgore nitentes edũt, vel etiã rutilos (sic enim φύλβον Cicero, rutilum Martis fulgorem vertit) oculi amplum orbem effigiantes, argutis minutissimisq; crenulis multis scissos, quod est ἄνθη πολυσχιδῆ: nulli nõ horto decora & inquilina, culta autẽ altero & tertio tãto plenioribus & habitioribus floribus paucis coronariorum speciositate secunda. In cibum etiam cedit & iusculis inditur, gustu & odore nõ ingrato: acetarijs etiã miscẽt multã mulierculæ, tũ cordis affectibus tum icteritię & fœdis coloribus indũt virgunculæ, respirandiq; difficultate vexatæ. Ius & teneræ cymæ luteo ouorum in placẽtam exceptæ & mansæ, nimis menses fluentes sistere, cunctantes autẽ impellere compertũ est.

- *Saluia*
  - *Maior* ἐλελίσφακος
  - *Minor* Σφάκελος
  - *Baccifera Cretensis*
  - *Candida, niuea.*
  - *Crispa.*
- *Horminum.*
- *Horminum syluestre*
- *Scarlea*
- *Colus Iouis quorundam, & Galiopsis Lutea.*
- *Verbascum*
  - *Syluestre Saluifolium verticillatum, angustifolium, Monspelliensium, an Phlomos Lychnitis, siue Lucernaria Dioscor.*
  - *Syluestre Saluifolium, latifolium lignosum, fruticosum, verticillatum luteum.*
  - *Saluifolium purpureum.*
  - *Mas.*
  - *Fœmina.*
  - *Maximum odoratum.*
  - *Nigrum odoratum Luteo flore.*
  - *Purpureum Ericæfolium.*
- *Æthyopis.*
- *Blattaria Pli. an Chrysogonum.*
- *Primula Veris an antiquorum Phlomides sine Verbasculi?*
- *Primula Veris pratensis & odora lutea* } *eiúsq; gemina in flore varietas.*
- *Primula Syluarum,* *eius triplex varietas.*
- *Sanicula altera Alpina sive Auricula Vrsi flore purpureo albo & luteo.*
- *Baccharis.*
- *Digitalis*
  - *Purpurea.*
  - *Lutea.*
- *Helenium.*
- *Helenium secundum alibi.*
- *Bugloßum Dioscor. sive Borrago recentiorum.*
- *Bugloßum vulgare angustifolium.*
- *Borrago sempervirens.*
- *Bugloßum peregrinum radice multifida Pulmonaria.*
- *Bugloßum erraticum, Echioides asperum.*
- *Anchusa*
  - *Onocloides.*
  - *Lutea,*
  - *Tertia,*
  - *Quarta, est Lycopsis.*

Lycopsis

Lycopsis, siue Lycapsis degener Anchusa Æginetæ, Commentatoris Cynoglossum, sine caule, sine flore.
Echium.
Onosma.
Cynoglossum.
Cynoglossum pusillum.
Cyrsion vtrumque.
Symphytum.
Pulmonaria.
Nicotiana.
Petum vlceraria ferruminatria & Herba Sanctæ.
Arction.
Personata.
Xanthion.
Petasites.
Cacalia.
Tussilago.

SALVIA Maior scabrior Dioscor. ἐλελίσφακος.

Germa. Gross Salbey, Breit Salbey. *Belg.* Broue ende groote Saluie.
Gallis. Grosse Sauge. *Hisp.* Saua siue Saluia.
Italis. Saluia Maggiore. *Ang.* Great Sage.

FOLIORVM squalor cinereus, decolor, pallensque facies, arenti & marcescenti similis, qualis in torridis collibus enatæ Saluiæ est, occasio fuit ἐλελίσφακον vocitandi, quasi dicas Sole afflatam, tabefactam, aut sideratam: tametsi potuit æquè scitè à medendis sphacelo penè demortuis partibus, quibus calorem natiuum, roburque insitum reuocaret, qua pollet familiari facultate nostræ vitæ primordiis benefica. Vnde *Saluia* Latinis dicta, quia saluos & incolumes præstet innumeros, eapropter Rithmicus versificator quem in admirationem rapuissent tam diuinæ vires, sciscitatur, *Cur moritur homo, cum Saluia crescat in horto?* Antiphone, *Contra vim mortis non est medicamen in hortis.*
Conspicuas duas differentias in Elelisphacũ & Sphacelum è Theophrasto etiamnum licet obseruare. Vnam nempè Saluiam maiorem in vinetis Aquitanicis, Linguagothicis & Pedemontanis, vbi fruticat multa, squabriore, rugosiore, maiore, magisque squalente aspectu; quæ eadem in hortos transuecta fuit & vocata maior *Saluia*. Eius sunt plures varietates, cunctę Menthæ, folióq; nõ Cotoneæ, vt mẽdosè Greca, extãt, Pliniũ legenti manifestum fiet, qui tamen germanitate nominum deceptus, Saluiam in Mentham demutauit.

SALVIA Coccifera, siue Baccata, Cretensis.

QVAS inter perquàm pulchra ea est Cretensis baccata nostrati prorsus similis figura, odore, ac sapore, lignosis surculis. Sed hi instar Gallarum rotũdis excrementis Pistachiorum magnitudine & forma, sapore minus calido, magis astringente, non insuaui donantur, multiplici lignosi surculi, quibus nos impertiuit apprimè sedulus & peritus vestigator stirpium Iacobus Reinaudetus Pharmapœus Massilienſis.

Varietas.

Valde

Valde variat etiam in Anglia, vbi sarmenta quædam & palmites eiusdé plantæ partim spadiceo colore, partim candore pluſquam niueo visuntur,& folia quasi pellucida. Quæ nonnullis etiam rugantur,& fimbris multis in ambitum crispa cernuntur, non sine voluptate.

SALVIA MINOR pinnata, Theoph. Σφάκελος.

Germa. Clein Salbey, edel Salbey.
Ital. Saluia minore.
Belgis. Cruys sauie & Oykens sauie.
Ang. Litle Sage.

ALTERA verò differentia, quæ auritis, aut pinnatis est ad imum, Circeæ modo, foliis, minus squarosis & coriaceis, minoribus multò: eoque nobilem dictam, & Sphacelum putamus, nec vllam eius varietatem nouimus: nullum enim discrimen in sapore, aut odore est.

ἔρμινον. *HORMINVM.*

TVM Satiuum tum syluestre notius hodie, quàm vt pluribus asserendum sit: nedum in hæsitationem reuocandum: vtrunque medicatum est: sed vehementius Syluestre ad Venerea illicia, vnde nomen acceptum: ἐρμᾶν quippe est impetu ceco agi instinctuq; ferri & cieri inteſtino, vti quos in Venerem vrget libido: ideò παροξύνειν πρὸς τὴν συνουσίαν, in Venerem lacessere dicit hîc. Nusquam autem nisi in hortis, cultu Herbariorum visitur Satiuum, foliis Pseudodictāni vel Marrubii ex interuallo binis & in summo purpurascentibus, colle ctis vt in Dictamno: iuxta quæ tota circum caules quadratos, pedales & cubitales, flores sunt verticillatis pyxidulis purpureis ad cæruleū vergētibus: quæ hiantes per maturitatem deorsum nuunt pendulę: semine papauereo maiore, nigro, ablongo, muccaginem aquæ merso, vt *Psylium*, emittente: æstate floret.

SYLVESTRE HORMINVM.

RVDERA & prata macilenta sectatur syluestre dictum: foliis maioribus & aliquantùm laciniatis oris Blattarię similitudine & colore: quadratis & paucioribus virgultis, sesquicubitum altis: per internalla flores verticillati in spicas longiores abeunt, deorsum inclinatas, cæruleas purpurascentes: nigro, nec absimili priori, semine glutinoso. Vtrique radix lignea: Sed illius odor nullus, huius verò Scarleam redolent flores.

SCARLEA, Centrum Galli, Officinis Gallitricum.

Germa. Scharlach.
Belgis. Scarleye.
Gallis. Orvale, Toutebonne.
Ital. Schiaria.
Ang. Clarye.

EST autem quam vulgus Gallicum *Orualle*, conspicua ad Horminum alluſione, & cōsimili de dote vocitat, notissima: Germanicè & Belgicè Scarley quasi dicas, oculum clarificans, mixtis Latina & Germanica voculis. Semen quippe palpebram inter & oculum insertum, atque diutulè retentum, quantum est sordium illic, illico euerrit & rapit, quotidiano etiam vulgi experimento. Seritur, & oritur anno post, Iulio & Iunio: flores edit cæruleos & albicantes Saluię vel Dictamni: in quadratis caulibus folia prægrandia Verbasci, aspera, admodū hirta, rugis & veluti verrucis nōnihil hirsuta, Æthiopidis aut Verbasci pube, & syluestris Hormini similitudine: sed minor radix, dura & sublutea. Semē in calycibus nigrū καρηβαρίαν, capitisve grauitatem facit, odore, quē vniuersa spirat, non tamen ingrato: eoque magni vsus quibusdam septentrionalium ad Zyti Biereque confectionem: Lupuli namque vel penuria, vel vegetioris potionis faciendę causa, cortinis ferventi-

uentibus addunt; fitque temetum, quo non multis depletis poculis temulenti fiunt, hilaritate propemodum insana: in nonnullis tamen, risu quàm miseratione magis digna. Menstrua & secundinas ducit, & Venerem ciet, quare minus, quin sit Hormini species, refragandum.

COLVS IOVIS folio Vrticæ, aut Hormini, Galeopsis Lutea recentiorum.

His meritò accensenda videtur ea, quam nescio qui rei Herbariæ nomẽclatores, Galeopsim luteam dixêre, & Colum Iouis: summo caulis fastigio colum flauo penso inuolutam, nonnihil effigiantes: facie quippe Hormino propiore quàm Vrticæ, aut Ballotæ. E radice Lamii simili, caules edit non multos, cubitales & sesquicubitales, quadratos, hirsutos, quibus folia Vrticæ, aut Trachelii albida, ad basim sinuata, latiora, læuia, Gallitrici minora: flores in verticillis lutei, Saluiæ aut Scarleæ. Scaturigines vdósque syluarum margines amat, Galliæ, Germaniæ, & Italiæ. Gustu nonnihil calido, exsiccante.

VERBASCVM Syluestre Saluifolium Narbonense, an PHLOMOS LYCHNITIS *Dios?*

Multiplicis differentiæ itẽ φλόμος, vel φλόγμος, deductus è flammis, aut Elychniis, quæ huius tomento bombaceo concinnãtur & alũtur, Tapsum potius maius dicunt, aut Taxũ practici, quia toxicis aduersetur: tametsi cognati cuncti saluiis facultate & facie adeò sunt, vt syluestrem saluia plebs vocitet minores species montosas, inter quas frequentissimã plerisque omnibus agri Narbonẽsis collibus glariosis, Mõspellio vicinis, fruticat hic quẽ Phlomus Lychnitidẽ videtur innuere Dios. rarus alibi Galliæ, vel Italiæ. Peramœno aspectu florum luteorum Fabę vel Marrubii, in verticillatis circinationibus secundum foliorum exortus hinc inde porrectis, pallidulis villis staminum, folia scabra, crassa sunt, densa lanugine cana, asperáq; tactu & crispata, Saluię Angustifoliæ angustiora, sed lõgiora, & ad Elychnia valde accommoda: vnde videtur Dioscor. Lychnis dicta.

SYLVESTRE Saluifolium fruticosum, lignosum.

Flui proprior cęteris hic Marrubium & Saluiam imitatus: eóque vocant quidam horti Angliæ, Italiæ, Belgiæ & Galliæ, agrestem Saluiam: foliis scabris, albidis, aliquantum hirsutis, quadrangulis, in virgis lignosis, breuibus, bicubitalibus, per interualla foliorũ flores promentibus luteos, Marrubii vel Archangelicæ modo, verticillatim hęrentes, visu pęiucundos.

VERBASCVM Nigrum Saluifolium, purpureo flore.

Prati s fabulosis familiaris hic Saluifolius, præsertim non procul Taurino Pedemõtium: pariter Germaniæ, Galliæ, Angliæ, saxosis pratis herbidis & ruderibus. Folia quàm maximè Saluiam agrestem, siue Scordeum Plinii, aut Horminũ æmulantur, secundúmque caulem & ramos ab imo quadratos pedales & sesquipedales numerosi flosculi, verticillati, purpurei, vel cærulei, per fœnicetia.

PVRPVREVM Erucæ foliũ Angliæ & Galliæ etiam obuia hæc tum pratis, tũ ruderibus, quam horti quidam alunt in Belgio, cognitu & destinctu facilim, foliorũ lacinioſæ oræ Erucæ, aut potius cornuti papaueris diuiſura, & colore nigriore, ramoſos caules & cauliculos ambiunt: flores per interualla Saluiæ aut Hormini modo & colore, tota viridante & hirſuta ſuperficie. In mole templi diruti Bathonię Angłę prope Thermas, videre erat ſuperiore anno.

φλόμος. VERBASCVM MAS, Thlapſus Barbatus.

Germa. Wullkraut.
Gallis. Bouillon blanc Maſle,
Belgis. wollcruyt.
Ang. Mulleyne the male.

QVI obſeruarunt muſtellas conflixiſſe cum ſerpente, peneque enectas & victas, paſtas iſto Thlapſo, & factas denuò alacres, duelliũ inſtauraſſe, Taxũ vocarũt: alioqui luculenta foliorũ magnitudine, & videndi vbiq; conſuetudine, nulli nõ cognitũ. Folio prægrandi, ſimili, & pari, Enulæ, pube obductum multa & leni & incana, quali in Gnaphalio & Æthiopide. Caulem admodum procerum, trium cubitorum, à ſui medio ſummo tenus floribus luteis ſtipatum, thyrſumque, ſiue funalem exprimentem, viſendum, vnde vulgo *Torches* & Græcis φλόμι à flamma, quam alunt funales, aut *P*hlomi folia & caules in lucernis. Radix pollicem craſsa.

FOEMINA.

HANC ſi albidis exeat floribus, & ſenis foliolis diuiſis, fœminam vocant, alioqui folio conſimili & pari.

MAXIMVS odoratus meridionalium, Thlapſus barbatus.

EXCELLIT hic vt magnitudine foliorum, ſic etiam odore ſuaui, omnibus Verbaſcis: tametſi varietas tantum videtur deſcripti communis *P*hlomi fœminæ, vel maris: floribus quippe luteis & interdum albis exit, ſenis foliolis: quę arantur rubris lineolis, odore ſuauiſsimo, folio longiore, latiore: radice craſſa, nec aliubi diſsimilis tota planta. In Belgicis, & Gallicis Northmannis hortis alitur. *P*edimontani verò agri, Norbonæ, Angliæ, & Italiæ, occurrit paſsim in campeſtribus.

NIGRVM Latifolium Luteum.

ET huius omnia penè ſimilia, foliis namque Enulæ inter & Digitalem vel Symphitum nigricatibus obſidetur, paribus, ſcabris grauiter olẽtibus, nec incanis, floſculis ex herbaceo luteolis, ſtellatis, minoribus: ſemine item *P*apaueris minore, Digitalis ritu incluſo: è radice æque cæteris magna, caulis gracilior Blattariæ cubitalis. *P*ratis Brabanticis, ſabuloſiſque & herbidis, atque in Francia, & Anglia, Iulio & Iunio ſponteprouenit.

ÆTHIOPIS φλομώδης, ſiue Phlomitis.

HVIC nomenclaturam Magica futiliſque mendaciorum magiſtra ſuperſtitio commẽta videtur, quòd iniecta flumini folia quantũ eſſet aquæ exhauriri crederetur: tametſi veriſimilius, quia optima ex Æthiopia adueheretur: niſi ſit dicta, quaſi fuliginoſa cinefacta, cineréve aſperſa, ἀιθοψ, namque Græcè fulligo eſt, ſiue fauilla aduſta. Inquilina hæc hortis Germanię, Anglię, Gallię, & Italiæ: vbi primùm vidimus ex Græcis & Illyricis mõtibus maritimis allatã, iamq; ſatis vulgatã eſſe, & cognitu facilẽ, Thlapſi barbati admodũ ſimilẽ, cõſtat, *M*agis tamẽ incanis, mollioribus: carptaq; delicatiore lõgiore lanugine, cuiuſmodi Cretenſis Dictamni, & lacinioſa vndulataq; criſpante ora, circum imum caulem accu-

accubantibus, & ambientibus quadratum, hirsutum, binum pedum, & sesquicubiti, multas in alas sparsum, quæ secundum lõgitudinem verticillatim flores ambiunt Scarleæ aut Hormini: sed albidi, & semen non dissimile. Radix cognatã Verbasci naturam testatur

CHRYSOGONVM, an potius BLATTARIA Plinii, quàm recentiorum TORMENTILLA?

A Baurea florum fœtura dictum Chrysogonum credere par est: Eapropter si Blattaria Plinii Chrysogonum Dioscoridis non est; nulla iam planta in memoria est, quæ non longius multò absit à Chrysogono, quàm hæc Blattaria. Quippe densè fruticat, multisq; firmis ramis, & rigidis sesquicubitalibus, & duos cubitos altis, rectis: foliis Quercus, aut Verbenæ: flores adeò Verbasco, foliorumque quinario numero, & colore accedunt, vt vtrãlibet pro vtrauis accipere facilè sit, etiã monente Plinio. Verùm Blattariæ flauo saturiore, & magis rutilo, initiò præsertim, folia non perinde incana, aut hirsuta, sed obscurè viridantia. Semen pullum, incluſum pericarpiis Lini, aut potius Digitalis purpureæ. Radix Napi aut Raphani syluestris, alba, digitum crassa; sed æstate exeunte per Autumni initia, ex atro foris intúsque rufescere quidam amici affirmabant; nempè ex cocto ab æstu alimento: quemadmodum Carduo Benedicto vsu venire videmus, & quidem minus de hac miramur, vt cuius flores interdum purpurei, punicei & cærulei conspiciantur, non modo in Belgii & Galliæ Herbariis hortis, sed etiam in Taurini & Riuoli marginibus campestribus herbidis. Amara admodum, calidaque & sicca gustanti; quare qua alliciat blattas & tineas dote arcana malim scire, quàm non potius (quemadmodũ Absynthio, Abrotano, & aliis amaris arcentur) ab actum iri idem animalculum suspicari: farctus viscerum meseraicarũq; expedire certum: incertum verò quid ad morsus venenatáq; possit. Eapropter qui præ hac Tormentillam septifoliam, inter Pentaphylla memoratam, mauult Chrysogonum facere, ob radicum (tametsi perparum rufescant) effigiem flores & folia, ac denique vires ad venenata plurimi faciendas: sanè per nos optionem habeat, dummodò hasce nostras coniectationes sic accipiat, vt eas, quæ sunt lubenter cessuræ potioribus vestigatoribus, non ignauis obtrectatoribus.

Græcè similem rapo, non æqualem, aut extuberante radicem ὑυθίαν γογγύλῃ

TORMENTIL.

φλομίδες, PRIMVLÆ varifloræ, an Antiquorum PHLOMIDES, siue Verbasculi?

A Verna germinatione, florumque quasi rediuiua vernatione, vulgus Primulas veris, quia primulùm tum erumperent & florerent, vocitauit. Huius plures varietates, præsertim in Anglia, lautitiæ & florum deliciæ amantissima, quàm alibi conspiciuntur: quarum qui vnam duntaxat nouerit, cunctas cognitas habebit: distant quippe floribus duntaxat saturiore colore, rugosioréque folio.

PRATENSES Duæ, Pallida, Lutea odora, quæ culta fit maior & flore multiplo apud Anglos.

Germa. Himmel schlussel, & S. Peters Braut, & Schlusselbluom.
Gallis. Prime vere & brayes de Cocu.
Itali. Brachediculo, & fior di prima vera,
Belgis. S. Peters crupt.
Ang. Cowesslyppe.

VBIQVE IN pratis vliginosis & riguis, præsertim regionum minus calidarum, vt Sabaudiæ, Flandriæ, Galliæ, Northmanniæ, & Angliæ, primo veris tepore florent: è radice albida, fibrosa caulem nudum, rotundum, aliquantum hirsutum, palmarem & sesquipalmarem, quem summum & nutantem vmbellæ instar, florum calyculi copiosi ornant, non dispares pulmonariæ, sed lutei, ceræ nouæ odorem & colorem æmulantes. Foliæ

maiora Betonicæ, neutiquam ambitu incisa, Digitalis purpureæ quadantenus, rugosa, ad imum strata, aut parum surrecta: gustu non ingrato, in olere, placentulis, & acetariis: admodum vtilis capiti, neruis, & humorum ex decubitu putredini, aut inflãmationi, eóq; vulneraria habetur.

Varietas florum, gemina.

IISDEM ferè locis hæc, nec diuersis floribus, sed pallentibus, & foliis grandioribus paulò, odoris verò nullius.

SED quæ in hortis Anglicis & Northmannicis colitur, florum maiorum, prouentu & fœtu multiplici, triplò aut quadruplò omnium *Primularum* magnitudine & elegantia prima.

SYLVARVM PRIMVLA.

HANC non potest non nosse qui vllam superiorũ viderit: differt enim flore duntaxat, qui singulus languido pallore, pusillus, palmo breuior, quasi cauli summo inest. Folia, sapor, odor, vsus, non disparia, sed lubentius hæc nemorosa vmbrosasque conualles sectatur: vti in Anglia, Delphinatu, & Sabaudia. Flandris & Gallis hortensis.

Varietas

VARIAT hæc in Angliæ hortis specioſa florum duplicatione & incremento, Lychnidem coronariam duplicatam æquante: coloris etiam diluti lutei.

INTERDVM & albi peramœni, sed simplici floris, venum ferunt mulierculæ in vicum Mercatorium Londini.

ETIAM fimbriatis floribus, rugosisq; plicis, & coloris obscurè virentis, *Primula* quædam Londini hortis frequens, alioqui assimilis cæteris: quam studiosi Herbarum Antuerpiani, vt nonnullas superiorum indidem habuerunt, & nos monuerunt quãpiam *Primulam* in Anglia extare floribus purpureis: sed nobis frustra quæsita, & *Pulmonaria* putata, vt doctissimus Turnerus dicebat.

Harum omnium cùm sint folia ambitu rotundiore quàm maioris Verbasci, & caulis nonnullarum foliaque sint hirsuta; cur neget commentator non esse Phlomides? nullam nisi ostentationis futilis habet rationem: vires quippè & tota facies planè Thlapsi, contrà suadent, consensúsque experimenti apud omnes regiones, quæ modò vnam quampiam harum habeant, *Paralysis* herbam vocant, quo nomine propter insignes facultates fuit etiam *Phlomus* donatus: igitur & hæ *Phlomides*.

PARALYTICA Alpina SANICVLA, *Vrsi auricula recentiorum, figura Primulæ, sed floribus purpureis.*

VISENDÆ venustatis vt si quę alia Alpinarũ, istam herbulam, satius fuit Arthriticam vel *Paralyticam* nominasse, quàm *Sanículam*, tum propter peculiarem expressionẽ affectus Arthritici, quem admolitur, tum maximè quia Primulis annumeranda videtur: tametsi amat hæc summa item montiũ præcelsa, & præruptarũ supercilia petrosa, qualia sunt in Claudii cautibus, Clauenę, & Oenipontis finitimis, vbi ferè totã ętatẽ perẽnat nix, qua inuita exacto Vere hæ Primulæ pratenses singulari cauliculo, quasi flores in pediculo molliore & inflexo punicantes, aut ex roseo albicãtes, visum exhilarantes dant, suauiterq; spirantes: folia autem albida, virentia, crassiuscula, carnosa, & lęuiora, quàm Primula Veris, nonnihil repanda, & limbo crassiore tantillùm fimbriata & circinata: radice multum fibrosa & cognata *Primulæ*: gustu pariter multum exsiccante & astringente, vulnerariis potionibus quæsita, & foris vulnera glutinante, vnde *Sanicula*.

ALI-

Varietas. Alibi montium interdum frequentiorem & maiorem vidimus folijs, caulículo & flore, qui tamen nō purpureus, sed luteus, aut albus, & fuscedine pulchrior est.

DIGITALIS PVRPVREA.

Ger. Fingerhut & fingerkraut.
Belg. Vinger hoet cruyt.
Gall. Gant nostre dame, doigtier.
Ang. Foxeglone.

REGIONES quæ ad Aquilonem sunt, feraciſsimæ sunt Digitalis purpureæ, quæ Meridianis calidiuſculis ferè deest. Sed in Francia, Belgio, & Anglia, nulli non nota, vbi id nominis vernaculè assequuta fuit, nec enim antiquis memorata, quorū calathi oblōgi, picti, cęlatiue apparent, in Digitalis siue digiti ad suendū munimenti speciem, eleganti serie cauli bicubitali hærent vno ex latere, penduli, folij paris, cōcoloris, & similis, Cynogloſſi vel Symphiti maioris: fibrosa radice, viſcida, nigricante, semen in pericarpis pusillum, Verba sci, odore putidiuſculo, & qui Bacharim dicebant, opinionē refellēte gustu ingrato, exsiccante, aliquantum calido, & vulnerario: quare plurimi fit ad omnia vulnera sananda.

DIGITALIS Lutea.

MINOR hæc, minoríſq; elegantiæ, minus fert cœlum Angliæ, vbi non vidimus, alioqui passim in Pedemontani Taurinis & Sabaudijs collibus, folio nigriore, anguſto, Blattariæ aut Plantaginis, læui, nec hirsuto, non perinde hilari aspectu florum, qui palliduli luteo squallent, anguſtiore nola, nec perinde punctulis impreſsa.

βακχαρις παν χαρις BACCHARIS.

EXTAT apud classicos Græcos βακχαρις, aut potius πανχαρις, plantæ cuiusdam nomēclatura, sic, vt lubenter credimus, indita, propter eximiam fragrantiæ gratiam Cinamomeæ radicis, ex qua cùm multa alia, tum vnguen conficbat, item πανχαρις apud Atheneum dictum, sertáq; concinnabantur, quibus tempora cingebantur, *ne Vati noceret mala lingua futuro*, vt canit diuinus Maro. Eam ob rem licentius abutuntur lectoris patientia, qui istud caput è Dioscoride quasi spurium expunctū volunt, fruſtráque probare satagunt, vtramq; plantam, Baccharim nempe & Asarum, & vtriusuis descriptionē (paucis quæ irrepsēre demptis) eadem esse, cùm quilibet iam cernat legendo non propius abesse Hederam à Saluia, quàm Asarum à Bacchare. Astringit hæc, inflammationibus & ignibus sacris proficit, somnifero est odore, fronde inter violam puta albam & verbascum. Illa contrà impendiò calfaciens, discuti ens, hederaceo folio. Nō parum itaq; diserepant Plinio autore: qui quòd coronis non addatur, dictum tradit Asarum. Labes hæc profecta è fragmentis Crateuæ, vbi Baccharis Dioscoridis Asarum vocatur & describitur. Quod qui dem nos monet, sedulam appellationum perpensionem neutiquam neglectui habendam esse accuratis viris, veri fidis venatoribus. Iam verò de multis, si optio detur, nullā perinde congruā videmus, ac illa, quā olim barbarorū doctiſsimi genuinā putabant: multò enim propius, quàm illa Mathioli species verbasci odorati, ad Baccharē accedere certū est. Hæc quippe fruticosa, appendicibus donata, foliisq; asperis, nigricantibus, Primulæ veris, vel Saluiæ latifoliæ magnitudine, caule bicubitali, floribus purpura obsoleta glomeratis, in pappos defluentibus, Cardui modo. Radix summo cespite sparsa, diffusis fibris, garyophyllatæ modo, cuius odorem præsentiſsimum halat, vel cinamomi: cui contulerunt antiqui Baccharis radicem, qui Garyophillos non nossent. Planta valde frequens, valdéq; isto nomine nota Monspellij circum, & alibi non paucis locis. Qui quatuor Coniza species nouerit, (earum namque inter se non parua similitudo, flore, Luteis omnibus, odor grauis, gluten dum attrectantur) cur Mathiolus istam Baccharem odore & flore

nobilem Coniſam maioré fecerit,& Verbaſcum ei ſuffecerit, haud facilè dicet. Verbaſcũ quippe eſt odoratum, cui interdum flores lutei, interdum purpurei, vt Blattariæ maioriq; Verbaſco interdum contingit mutari. Romæ cùm valde auidi, vt ſemper ſoliti fuímus, & freti fide Mathioli complures quos ſciſcitabamur herbariæ rei peritos, nihil aliud quàm Verbaſcum putabant: idemq; in Flandria alijsq; non paucis locis ortum, non chartæ agglutinatam plantam iſtam Mathioli, quæ potius figuræ, quàm odoris, colorisve notas retinet. Sed iſtud conſuetum illius dignitati, res verbis aut chartis aſſertas, non item inſpectione exploratas literis mandare.

ἑλένιον HELENION.

Ang. Elecampane.
Ger. Allantwurtz.
Bel. Alantwortele, ende Galantwortele.
Gal. Enula Campani, herbe d'Elaune.
Ital. Enola, l'Ella.

HELENÆ luctu aut ſatu clarius & notius poſteritati factum eſt Elenion, quàm vt fuſiore delineatione ſit opus, tametſi & ab inſula Helena dici putatur, vbi longè optimum luxuriet numeroſa & prægrandi fronde Digitalis aut Verbaſci Platiphylli (non an guſtifolij Verbaſci, vt mendoſè codex Græcus) florem Buphthalmi aut mediæ Conizæ aureũ ſtellatũ Iunio & Iulio fundẽte ſcapo ſũmo, recto, tres aut quatuor cubitos procero: radicis amplæ, craſſioris, carpum ferè æquãtis, perquàm odoræ: in pratis villarum & prædiorum Angliæ, Germaniæ & Galliæ, erui primo Vere ſolitæ. Qua quidem vtendum intrò humenti & recẽti ad animi paranda commoda lætitiamq; inuehendam, & mœſtitiam necãdam: de qua dote plurimi fecerũt eam antiqui, & nepenthe illud Ægyptium ex ea vna confectum opinati ſunt: ſicca verò benè facit foris: ſin intrò ſumas, humenti atq; recenti vtendum, præſertim in pulmonis affectibus cronicis. Iſtud tamen Pharmacopœi non eſt, ſed periti Medici.

βούγλωσσον BVGLOSSVM ſiue BORRAGO.

BVGLOSSVM *vulgare anguſtifolium.*
Euphroſynon.

Ger. Bureiſch.
Bel. Bernagie.
Hiſp. Borraienes, Borraies.
Ang. Borage.
Gal. Borraches.

BORRAGINEM quaſi Bouaginem vulgus dixiſſe putatur, verſa & deinde peruerſa è Bugloſſa voce, quòd tam verum videtur, quàm nulli in dubium iam vertitur, noſtram Borraginem eſſe genuinum Dioſcoridis Bugloſſum, ἰωτρόσινη, ſeu exhilarantem herbam: cuius poſtea ætas recentior nomen confudit & commune fecit, viribus & nonnulla ducta ſimilitudine, anguſtioribus folijs, & aliquantum diuerſæ plãtæ, non Borraginis, vt nũc, ſed Bugloſſæ tunc dictæ. Iam verò notior vtraq; etiam plebeculæ quouis oluſculo: ſed minus vera, verum retinuit nomen. Latifolia & germana, non Bugloſſa, ſed Borrago tantùm dicitur. Vtraq; fœcunditate importuna in hortis luxuriat. Genuinum & latifolium folijs in ceſpite ſtratis, latis, ſubrotundis, aſperis, hirſutis, rimoſa viridi in atrum declinante, ſuperficie Symphiti maioris potius quã Verbaſci. Huius radix extima albicat, minor & breuior nec perennis. Alterius contrà foris nigra, perennis, prolixior. Vtraq; tamẽ glutinoſa, edẽdo medendóq; nata: genuinę flores ſtellati quinis foliolis, eximia purpura, cœruleóq; nitentibus, interdum candidis, medio quaſi centro coronidem circinatam, fuſcam, exilem cohibentibus. Semine nigro Anchuſæ aut Lycopſis: Sed alteri flores concolores, Primulæ Veris modo aut Anchuſæ: Semẽ maius, minus nigrum, folia lõgiora, anguſtiora, Echio aut Lycopſi toto habitu tam propè accedentia, vt ni defuiſſet rubellus radici color, Lycopſim domeſticam facturi fuiſſemus, qui quia nigricat, potius Echium indicat, aut vtriuſq; anceps naturæ.

BV-

BVGLOSSVM semper virens.

EX duabus dudum recensitis videtur natura Dędala ludibunda vnam concinnasse multò elegantissimam, ac semper virentem, etiam frigidissimis Angliæ, Antuerpia, Belgiáq; reliqua adiecta, vbi plurima & peropportunè viget in hortis ad vsus medicos, vtraq; Brumæ rigoribus deleta. Folia subrotunda, latifoliæ Borraginis, vti etiam caulis: radix situ, habitu & muccagine Cōsolidæ maioris: Flores verò secus alas & folia prorsum angustifoliæ: eiusdem saporis & vtilitatis ad cordis & ex melancholia affectus.

BVGLOSSVM peregrinum radice multifida Pulmonariæ.

IN nostris stirpium sportulis quędā arida adhuc est Bugloßi facie planta, quam ex hortis Bononiensibus habuimus: in pilis densis, horrida & aspera sunt, angustius ędsinunt folia qua hærent radici, fibrosa, fusca, non Bugloßi, sed Pulmonariæ: caules & flores per temporis angustiam expendere non licuit.

Erraticum BVGLOSSVM asperum Echioides.

EST & hæc perquàm similis qualibet sui parte superiori, & penè par, macilentis & sabuletis Antuerpiæ vicinijs passim sponte, etiam in hortis locum faciunt, vtuntúrq; Bugloßi penuria Pharmacopœi, quibus Sylueßtre Bugloßum creditur. Admodum horrent hispidáq; sunt folia, setaceis, pilis rigidis, & bullis prominulis, tantúmq; & simili differt modo à superiore, quantum Labrum Veneris à Dipsaco hortensi. Radix gracilior, lignosa.

BVGLOSSVM Echioides Luteum.

VALDE cognatum huic est facie, natalibus, vsuq;. Pluris faciunt hāc mulierculæ Anglæ, quàm Bugloßum, vocantq; linguam Bouinam luteā, propter luteos flores Sonchi similes, in asperis caliculis collectos. Folium item Dipsaci Sylueßtris, nec minus spinosum, angustius aliquantum. Radix alba, viscida, oleracea, vt Bugloßi, cuius est species.

ἄγχουσα ANCHVSA.

Offi. Alcannæ radices.
Ger. Koot ochsen zung.
Gal. Orcanette.
Ang. Alkanet.

FVCO pigmentisve illinere, Græcis ἀγχόσιν erat, vnde Anchusa dicta à radicis illustri cruore, coloréve florido, cui plantæ totius cognitionem debemus: vix enim alioqui innotuissent, tum propter cum Echijs, Lycopside, & Bugloßis similitudinem, tum etiam ob versionem minus perspicuam: confert quippe hanc lactucæ τῇ ὀξυφύλλῳ angustifoliæ,

vel acutæ, & vti videtur agresti, quæ hirsutior & horridior. Quatuor animaduertimus differẽtias ex floribus, folijs, & magnitudine. Quæ Calys seu Onocleia vocatur, maxima, frequentissima Galliæ & Angliæ, aruis lætis, sed glareosis, vel argillaceis. Radix intus ligneo corculo, libro corticéque crassiore amicta, sãguineo succo sãdalinóve digitos inficiente: digitum æquat, sesquipalmum longa, gustu Buglossæ. Folia copiosa Echij aut Buglossi angustifolij, lanugine spinosa, incana, cespiti incumbentia: caulis plurimùm singularis, rotũdus, squaber, cubitalis, tirsulis florum cæruleis ad punicem vergentibus, Echij non dissimilibus: semen exiguum, oblongum, pullum.

Lutea ANCHVSA.

RARIOR & elegantior multò qui luteis floribus, sed ramulis minoribus & magis collectis in summo: folijs item numerosioribus, lanuginosis, albidis magis: caulis pedẽ aut cubitũ æquat, & semen alterius. Radix tamen viuidiore multóq; delicatiore nitet purpurissa, succulentior priore, Norbonæ ad aquas Marianas, vmbroso & pingui solo. Etiam in asperis, non procul Athesi flumine, & Baldo Veronensi, collegimus.

MINOR seu Alcibiadion vel Onochiles.

NOTISSIMA hæc & copiosissima in Nitiobrigum agro, vnde Pharmacopœi Monspellienses & Lugdunenses Lugdunũ ad nũdinas quotãnis acsersunt: nos è vinetis & fabulosis aridisq; collibus Grãmuntiæ Syluæ, propè doctoris Assutij prediũ, eruendã curabamus. Prolixior namq; & carnosiore plenioréq; est radice cæteris. Cætera tota minor, angustiora folia, multò numerosiora, viridantia Buglossi. Complures fundit cauliculos teneros, graciles, floribus minoribus, Buglossi minoris angustifolij, puniceis. Semen cinereum, oblongum, paruum. Sapor Buglossi, nõ ingratus, acrior tamen & siccior.

Anchusa lignosior.

ANCHVSA LIGNOSIOR angustifolia.

VLTIMA hęc & minima omniũ, tametsi vix Anchusa habenda sit, vt cuius sit parum aut nihil purpurea radix lignea, ruffofusca, fundẽsq; cauliculos sesquipalmares lignosos Satureiæ: foliolis oblõgis, Alcibiadæ Anchusæ minoribus, minúsq; hirsutis: flores item nõ multum absimiles, pusilli, cærulei. Radix lignea ex fusco ruffescens, parũ aut nihil inficiens. Marginibus agri Frontignani & Valeriæ Syluæ hæc interdum occurrit. Alibi nobis nusquam visa.

LY-

LYCOPSIS, vel Lycapsis degener Anchusa, Æginetæ. Mathioli Cynoglossum.

NIHIL habet hæc Anchusæ, præterquam radicis fuscum ex purpureo colorem; à quo Lycopsis deriuata fuit, id est, fuscedo obscuritásve, qualē ante-lucanum vulgus inter Canem & Lupū crepusculū vocat: nisi sit ab hispida caulis foliorū & florum inpexaque hirsutie, pedem imitata Lupinum: qualem non procul à littoribus Frontignanæ & Doctoris Griffii rure nobis primū ostensa fuit à *Professore* D. Assatio, præceptore exercitatissimo, & de *Medica* materia benè merito. Satam postea habuimus Londini in Anglia: folia dum per initia erumpūt, cespite instrata numerosa, bullis & villis asperata, Echii, palmum longa, pollicem lata iacent, neq; toto anno assurgunt, aut caulem florémve edunt, sed vno & interdū altero anno pòst, æstate caulem sesquicubitalē, rotundum, hirsutis alis multis diuisum. Iuxta quas & folia erumpūt ex interuallis: florésq; Echii fimbriati, diluta purpura, exili stamine. Semen Borraginis, minus nigrū: radix crassior digito, rufescit, lignosa: parum aut nihil attrectantem inficiens.

Hæc ab ea quæ hìc in Anglia via quæ Bathonia & Bristolia Londium ducit per messes læta & multa hilari visitur aspectu, floribus tantùm differt: quos non secùs foliorum & alarum interstitia, sed in summis caulibus saturiore purpureo, Anchusæ maioris. Vt prior subrubra linet & nonnihil rubelli affricat digitis.

ἔχιον *ECHIVM, Buglossum agreste.*

Germa. Wild ochsen zung.
Gallis. Bugloſſe Sauuage.
Belgis. wilde Oſſe tonghe.
Ang. Wyld Bugloſſ the leſſer.

SEIPSA prodit seminis indice, quo à Borragine discerni videtur: ab Anchusis autem radicis colore, siquidem Echio multumque ad syluestrem Buglossum accedunt, folia per interualla circum teneros rotundos quaternósve caules rectos sesquicubitales, alterno situ plurima hirsuta, ternas, quaternásve vncias longa, pollicem lata, subnigra, crassa, è quorum sinu emergunt per interualla flores copiosi, ex puniceo cærulei, in pusillis vtrinq; incuruis aristis digesti, plumatas summitates effigiātibus: hisce asperiusculis & spinosis tegumentis euolutum clauditur semen, viperinum caput argutis, sed exilibus oris, luminumque vestigia efformat.

ONOSMA, sive Ononis.

NVLLVS est paulò exercitatior, qui illicò percepta Onosmatis ex Dioscoride delineatione, nō opinetur eam esse è censu Anchusarum, Lycopsidi nimirum cognatam, anchusámve degenerem, quam secreuit Dioscor. nomine & familia: vt suo obsequutus instituto frugiperdis abortum faciētibus insereret, cuiusmodi sunt Securidica, Nymphea, Asplenium, Hemionitis. Eóque bis foliorum similitudinem ad Anchusam inculcat. Res verò ipsa indicat esse, quemadmodum arbores non paucæ, quæ fœtæ fuerunt primùm, postea exhaustis viribus biennio aut triennio florem fructumque edunt nullum. Sic duo aut tria genera Echii putata meminimus, triennio primùm nō nisi folia, postea caulem & semen promere: quibus per frigora amissis, non nisi biennio aut triennio interiecto, rursum incaulem & flores erumpere: alias anno floruisse primo, aut altero, bienniúmq; interdum totum quasi effœtas & steriles, caule orbatas fuisse, suspicionemque fecisse seminis, florum, caulisque sua natura expertes esse: cùm tamen denuò redniuas reparatis caule flore atq; seminibus Lycopsides animaduertissemus: quod potuit itidem inde istis euenisse, & id vulgo persuasisse, quia infœlix, atq; fœtus certa pernicies, non secus atque filix aliáque haberetur. Huc exempla Bechii & Dictamni studiosi arcessant. Cynoglossum autem iam hic nobiscum perpendant.

Κυνόγλωσσον. CYNOGLOSSVM.

Germa. Hundtzunge.
Gallis. Langue de chien.
Belgis. Honds tonghe.
Ang. Houndes tunge.

HAVD dispar de lingua Canina hæsitatio, sedquæ minoris egere videatur disquisitionis & probationis, æquis arbitris attentius rem ipsam expendentibus. Etenim nisi nullidum cognita est Cynoglossa, aut certè ea est planta nominis interpretatione, vsu, & caninæ linguæ assimilatione, consensui vulgato adeò probata & recepta, vt nullus sit ex istis malè feriatis nouatoribus, qui æquè bonam & congruam, nedum potiorem, indagare quiuerit. Est namque ea foliis mollicellis, lenibus, lanugine pauca, ad tactum minimè aspera, mollicie & effigie linguę caninæ vel Glasti, nonihil venosa, albicantia, Plantagine latifolia arctiora, præsertim aridis & sabulosis Linguagotticis, vbi pusilla vix sesquipalmũ & pedem excedens: caulis rotundus, incanus: in alas diuisus, quibus flores punicei angustifolii Buglossi: paruum semẽ lappulis, hirsutisve clypeolis contentũ, vestibus, vt Agrimonię vel Caucalidis pertinacius hærẽs. Pinguibus tamẽ & humẽtibus aruis Ferrarienſibus & Patauinis maximum glastum superat, eò proceritatis progressa, vt vix sui similis sit: viridiora namque folia ima & latè humũ operiẽtia: dilutiores flores, obsoletiorésq;, quos fert nullos nullumque caulem nonnullis annis, præcipuè vmbra salignea aut sepibus vicinis opacata. Qui in Herbariæ cognitione cõsenuerat peritior quàm iactantior Barallis, Dioscorides Monspellienſis vocatus, asserebat Rondelletio nobis audientibus sibi non semel in Lemouicibus & Auerniis obseruatas non paucas triennio & quadriennio quotãnis bellè reuiruisse, cæterò nullum caulẽ promsisse. Quin si vires spectes, magis arrideat tum planta, tum sententia nostra, quæ doctiori lubenter cedet, quum potiorem indicarit Cynoglossum. Ambustis siquidem opitulari, vel mulierculæ sciunt, refrigerandi scilicet manifesta qualitate, exsiccante, doloremq; leniente, & maiorẽ affluxũ prohibente; præsertim exungia alliquefacta feruidáve instillata: itẽ Allopeciis de acri & erodente humore capillis defluẽtibus, cõfert. Nec nõ emolliet aluũ eius vis malactica & muccaginea vino incocta & frigore retuso. Radix Symphiti est magnitudine, muccore & colore, odore penè soporifero, maximi hodie vsus ad acres & tenues fluxiones: magis tamen incrassat quàm refrigerat. Hæc Plinii lappulas ferens videtur: non enim Echii, aut Anchusæ, aut Lycopsides ferunt. Quare, si, vt pleraque omnia, è quopiam Herbario vertit Plinius, caulẽ ferre & semen, vt qui obseruarit fortè eadẽ quę nos scripsimus: insciter simul atq; perfidè erroris fœdi traducitur, & Ruellio pererudito calumnia impingitur non ferenda ab illo eius perpetuo plagiario præsertim: qui nisi hìc tantus fuisset, nunquam ille cõmentatoris opinionem sustinuisset. Porrò eum nisi tumultuari gloriolamque aucupari satis perspicuum, cùm nihil interim doctiores nos vspiam relinquat. Cur nõ docebat, qua de re Trallianus eximius Græcus addiderit radicis cortices pilulis, quas de Cynogloſſo inscripsit? quæ apprimè pollicitationi stant, nec vllus Medicorum hodie aliam vel addit, vel nouit. Etenim Mathioli hanc, cui natales Romæ ad molem Adriani facit, nusquam non locorũ paulò calidiorum Norbonę & Hetrurię multa, nec alio quàm diximus modo in Lycopside & Onosmate, illic caule vidua cernitur. Proinde, qui nec hanc quidem probè notam de facie haberet Senensis, paucas & confusas notas posuit: vires verò, quod minimè decuit, suo more reticuit, & tamen legittimum asseruit.

CYNOGLOSSVM *Pusillum Norbonense.*

Plinii. Cynoglo.

CIR-

CIRSIVM.

CIRCIÆ varices Hippocrati, Ixiæ Aristoteli sunt: venæ humore flatúque melancholico prominentes & tuberosæ, dolore interdum sæuo partem vexantes, quibus quia hæc planta medetur, id nominis assequuta fuit. Genuinam autem plurimam propè pistrinum oliuarum, & ponè molas farinarias, in locis vadosis Lani amnis Monspelliaci, & pratensibus lacustribusque littoreis à Grammutio luco in meridiem deuexis, quà maris alluuionibus & solibus feruidis longè latéque patentes planicies sale niueo opertas pedibus terebamus Iunio 1565. Radix & ima folia Dypsaci modo & ortu, Buglossi angustifolii acutiora, & leuibus hirsutis spinisq; asperiora, lõgiora, virida. Caulis vt plurimùm singularis, binos, ternos, aut quaternos cubitos æquat, angulosus, rectus, incanus, tener, Sonchi modo. In quo extremo flores, rotũdis, oblõgis capitulis, Senecionis, aut Cardui, purpureis densis cõflati staminibus, vnà numerosi & cõditi. In pappos defluentibus Iulio, relicto exiguo oblõgo cardui semine fuluo. Notissima hæc illic studiosis, alibi Italiæ aut Galliæ parũ nota, aut frequens. Quã eandẽ cum Guini Cirsio in Mathioli cõmentariis eleganter depictam, intuitu, quoad licet, coniectamur: propterea quia idem Senensis vtique sui similis, nullam descriptionem apposuit: Ruellio alijsque doctis, qui putarint hanc Buglossum angustifolium esse, neutiquam parsurus: si virentem, florẽtemq;, vti nos, vidisset. Sanè vix vlla in Dioscoride plenius descriptioni respondet & facultatibus, quàm hæc, floribus non quidem Buglossi, sed papposis & lanuginosis, euanidis, caducis.

ALTERVM.

HIC Londini in horto Morgani, etiamnum ineunte hyeme, huic aliud Circium creditum creuit, cognatum foliis, floribus, & radice, facie tamẽ Cicerbitæ, foliorumque positu in cauliculis teneris, canis, minus hirsutis, vti etiã folia paulò breuiora: sed flos purpureus, & singulæ cymæ singulus papposus: ea annum fermè vegeta viruit.

SYMPHYTVM *Alum, seu Alus.*

Gallis. Consyre, Oreille d'Asne.
Ang. Comfrey.
Consolida maior. Hisp. Suelda maior. *Ita.* Consolida maggiore.

PERAPOSITE istud Symphytum cõtulit Buglosso, id est, nostræ Borragini Dioscorides: quandoquidem tractus amat lætos, riguos, interdum & hortenses istud, non secus ac Borrago: cui foliis similibus, maioribus, longioribus, itemque caule cauo, hirsuto, angulosо est: radix nigra foris, intus alba, mollis, & fermè omnium quas nouimus maximè viscida: sapore oleraceo, vel insulso, quæ carnium frusta, si illi incoquantur, ferruminare, glutinaréue meritò credũtur. Quàmplurimos ad affectus certissima ope cõdiũtur, ad vnguenta spissantur, tota nàmq; folio & radice vulneraria est: Buglossi gustu & muccagine, sed multò pluri & efficatiore ad vlcera ferruminanda, eóq; Consolida maior vocatur: & quæ mas vulgò dicitur, floribus purpureis, efficacior habetur: quæ verò albidis floribus, fœmina. Luteis etiam floribus obseruauimus quandam, quæ foliis putaretur Borrago, vbi defloruit, nisi radix subesset tuberosa nigricansque: quare minus verè quidam opinati sunt, Indicam occiduam sanctam herbam, Symphyt συμφυὲς apud Dioscori, esse, vt mox ostendetur. *Quod sonat ipsa nomenclatura.*

Indorum Sana SANCTA, *siue* NICOTIANA *Gallorum.*

IMPVDENTIVS CVLIS Herbariæ obtrectatoribus, ignauiam hæc, si loquatur, exprobret, ingenuis autem vestigatoribus sedulitatem gratuletur, qua factum est vt non multis ab hinc annis ex Hesperię Indię nouo orbe Portugalię, Gallię, Belgię, & Angliæ facta fuerit inquilina: maioréne an certiore commodo, incertum. Siquidem non modò

Symphyti

Nicotiana inserta infundibulo ex quo hauriunt fumũ Indi & nauclerí.

Symphyti de figura & habitu ipso conferenda est, sed etiam effectionibus ad interna & externa incommoda, eidem & cuilibet Pannaci decantatissimæ præferenda. Non est tamẽ *Symphyti* species, tantò minus τετόκου Dioscori. sit, licet visum fuit quibusdam: at illud est nostrum Symphytum vulgi magnũ, tametsi iisdem riguis, nempe pinguibus & apricis gaudeat, proueniatq; foliis prægrandibus, oblongis, hirsutis, Symphyto magno, latioribus, rotũdioribꝰ, Bardanę Hyoschyamo luteo concoloribus, multis è radice exili Lactucæ, multum fibrosa: scapus exit trium cubitorum in Frãcia, Belgio, & Anglia: sæpissimè quatuor & quinque, proceritate, quum maturè satum semen in calidioribus tractibus Aquitanię & Linguagotię: florum calatos Augusto fert, herbaceo pallore nonnihil punicantes, vnciales: semenque maturat in calyculis exilibus admodum, & similibus Hyoschyamo Luteo, vnde nonnulli putant Hyoschyamum luteum huius speciem esse: & sanè vtrique plusculum caloris inest. Quare nec Hyoschyamus esse potest; quòd illis persuasum fuit, quia vidissent non paucos huius fumo hausto temulentos fieri. Videas enim naucleros plerósque omnes qui isthinc rediunt gestare pusilla infundibula ex folio Palmæ aut storea confecta, quorum lateri extremo inserta sunt conuoluta folia & comminuta siccata huius plantæ: istud illi accendunt igne, atque hianti ore quantum plurimùm possunt, inspirando fumum sugunt, vnde sibi famen sitimque sedari, vires instaurari, spiritus exhilarari asserunt: sopiriq́ue iucunda ebrietate cerebrum, dictitant: incredibilem pituitæ copiam plerumque educi: Quod ipsi dum hauriremus, experti sumus: non tamen citò inebriat, nec frigore dementat, vt Hyoschyamus, sed quadam aromaticitate vapida ventriculos cerebri imbuit. Hyoschyami illius lutei nullũ factum à nobis certum periculum, Istius verò Sanctæ herbæ vocatæ iam vbique increbuit fama: sanè ad vlcera, vulnera, thoracis affectus, tabemq́; pulmonũ. ea nihil noui nouit ex nouo Orbe nostra ætas præsentius, aut efficacius, quemadmodum inter remedia dicetur.

PVLMONARIA, maculosa folio Borraginis. floribus Primulæ Veris, purpureis.

Gallis. Herbe aux Pulmons.
Belgis. Onser vronwen melckcruyt.
Ang. Sage of Ierusalem.

CONSVLTIVS huc hæc fuit dilata, non enim magis dicta Plinii *Pulmonaria* ob effigiem foliorum, quàm propter vires pulmonibus non secus laudatæ atque *Symphiti*, cui congener est, nec parum similis, hirsutis calyculis florum *Primulæ*, prima vernatione eleganter purpurantibus, in cauliculis mollioribus, sesquipalmaribus: foliis item superficie

item superficie & hirsutie Symphiti aut Buglossi, maculis lacteis & nigris aspersis, semina nigra relinquentibus Borraginis, ab imo erūpentibus, supernè acutis, radice quàm Primulæ crassiore, fusca, viscida: gustu nō ingrato totius plantæ Holeraceo. Iusculis miscēt folia mulierculæ, aut tusa ex ouis in placentas ducunt, adq; pulmonis affectus, & cordis vires conferre prædicant, eoq; in hortis habent ex vmbrosis montosis. Quibusdam regionibus visuntur sine maculis.

PVLMONARIA *Gallorum, flore Hieracij.*

QVAMVIS sit hæc Pulmonariæ maculosis foliis & nomine donata, propior tamen videtur Intubaceo generi: flore nempè luteo Hyeracij, in parietinis & dirutis, musco obsitis, Lugduni, & Monspelij Gramūtiæ syluæ, emicat tenello cauliculo, Intubaceo, palmari & sesquipalmari, gracili, è radice exiliore Betonicæ, nonnihil fibrosa. Incerto adhuc vsu, vti planta parum nota est: quidā tamē cōferre paronochijs & pulmonibus prędicant.

MONTANVM *Arction an Persolata Plinij?*

TAMETSI nullusdum scriptor ARCTION, siue Vrsam, vel Arcturum Dioscoridis nouit (neq; enim Ruellij vndequaq; doctissimi manes, aut sētentiā de Xanthio, insectari, animus est, aut fas ducimus) tamen id putamus factum ignoratione, non tam plantæ ipsius, quàm Cumini Syluestris siue parui, cui confert Dioscorides Arctij semen: alioqui folia ampla *Phlomo* rotūdiora, caulésq; teneros & longos promit hęc, quæ vt nomine & ordine apud Dioscoridem, sic facie magnoperè cognata est Personatæ siue Ἀρκτίῳ vulgari, quam Vrsam interpretamur dictā, vtrāq; à semine, vti videtur, hispido, villosis echinis, qui huius Arctij sunt molliores, propiúsq; Cuminum paruum siue Syluestre simulantes : semine etiam non absimili. Quare nec absimili vero ratione videmur asseruisse hanc Arction veram . Hæc nusquam nobis visa, nisi celsis & Syluosis montium opacis, vt Veganij Iugis Norbonæ & Saleuæ mōtis, alijsq; Pedemontis & Sabaudiæ finitimis. Radix longa, tenera, candidaq; foris & intus, edendo non ingrata. Folia, subtus præsertim, admodùm incana, vti vngulæ caballinæ vel Petasitidis. Plinius hanc *Persolatam* nuncupasse videtur: sed descriptionē confudisse (vt sæpè facit) cum Personata, non leuis suspicio est: tum quia folia vtriusq; comparat Cucurbitæ, & tamen singulari distinguit Persolatam à Personata capite & radice. At Dioscorides Verbasco comparauit, & hasce tres, nempè Arcion, Arction, & Petasitidem, admodum inter se similes, serie coniunxit, nec tamen aliam alij assimilauit, cùm tamen Petasitidi simillima Personata sit.

Ἄρκειον. PERSONATA, *Lappa maior, Bardana.*

Ang. Great Burre.
Ger. Groß Kletten.
Belg. Groote clissen.
Gall. Glouteron ou Gletteron.
Ital. *Lappola maggiore.*
Hisp. Bardana.

PROPTER eandem quam cum villosis hirtísq; vrsorum capitibus glomerationes echinosæq; lappæ haberent similitudinem, nomenclaturā cōsimilem accepit Arcion & Arction. *Personatæ* autem fortè, quòd folia prægrandia vultui, laruæ, aut personæ obtendi facie solita essent. Et *Persolata*, quia galeri vice Solis æstum à capite arceret: vnde etiam *Petasitidi* nomen factum.

Nimis quàm frequens & vulgaris lappa magna vbiq; gentium secus vias & vrbium pomeria, luculentæ magnitudinis, Cucurbitæ æmulis foliis, & Echinis, mordaci hæsu vestes canésq; arripientibus, puerorum frequenti lusu nulli non notissima. Radix grandis, carnosa Arctij siue *Persolatæ*, sed foris nigra: conditur saccharo, & cùm grata tum vtilissima ad calculum & dysenteriam habetur, Veneris etiam incentiua. Idem semen pollet, sed multò efficacius calculosis.

Ξάνθιον καρφαγανον. *XANTHIVM siue Strumaria.*

Offi. Lappa minor.
Ang. *Lowſe burre, or leſſer burre.*
Ger. Better ſleiſz vnd Spitzz Kletten.
Bel. Cleyne cliſſen.
Gal. Petit Gloutteron.
Ital. *Lappula minore.*

COLORIS cognomine ſic dicta, quia ruffat capillos, quemadmodum hodie vulgus tinctorum luteam & Kermes, ſiue *Kermeſinum* dicit, cuilibet regioni fermè æquè nota ac maior lappa, ſed non perinde feraci inuiſoq; prouentu abūdat, locis & ſcrobibus arefactis, quādo imbres aruerint, gaudet, ortu & fructu echinato lapposoq; Platani aut potius glycyrrhizæ alterius ſiliquoſæ, folia gerentibus caulibus ſeſquipedalibus & pedalibus, inciſura, figura, & colore Attriplicis vel Torneſolis, Bardanā etiam aliquantùm adūbrante: vnde Bardana minor dicta, radice non profunda, fibroſa, meritò, vti ſemen ipſum, lauta ad tumorum ſtrumarumq; pertinaciam delendum frequenti admotu, vnde χοφαλόλεφον, ſiue ſtruminecam vocarunt antiquitus.

Βήχιον. *TVSSILAGO, Farfara & vngula cabalina Offi.*

Ger. Koſzhub & Brandlattich.
Bel. Hofbladeren.
Ang. *Fole foote, Coltes foote.*
Gal. Pas d'aſne, patte de cheual.

ACOMMODO compertiſsimo, quod præſtat anheloſis & tuſsi afflictis, dicta fuit Bechium Græcis, Tuſsilago Latinis, vel vngula cabalina recentioribus. Folia quippe promit ab imo in pediculis ſeſquipalmum altis, rotunda, ſed lateribus ſenis, ſeptenisve angulos acutos claudētibus, auerſa tomentoſa incana, aduerſa virentia carnoſa, Petaſitidi adeò accedentia, vt per initia niſi odor (qui huic grauis) diſcerneret, eādem putares. Flos illi aureo pallore, radiatus, dentis Leonis æmulus, qui Februario & Martio nondum egreſsis foliis repentè floret: parumper perſtat, & celerrimè in pappos dehiſcens. Radice tenera, candida, carnoſa, geniculata, humi ſparſa, cuius cum folijs eſt vſus notior, quàm vt longiori egeat oratione. Vda fata, crepidinéſq; fluminum amat.

Πετασίτης *Petaſites.*

Ger. Peſtilentz wurtz.
Bel. Peſtilence wortelen.
Ang. *Butter Burre.*

SED & vtiq; ſimiles ſui negotium ex negotio ſerunt ſtudioſis, qui Tuſsilaginem aſſerunt, Petaſitem negant, plantam illam in pratis paluſtribúſq; primo Vere creſcentem, atq; nondum folijs ortis caulem erigentem tenerum, carnoſum, concauum, ſeſquipalmum altum, Orobanchæ ſimilem, floribus in ſummo denſis, puſillis, multis, mucoſis, racemoſis, oleæ, in purpureum conum compactis, ſpectatu amœnum: nullo ſemine prægnantem, ſed flore marceſcente & defluēte, ſpē etiā ſeminis perdentem. Folia pediculo cubitali, craſſo, carnoſo, quaſi appenſa medio ſui centro, pendula inſtar Petaſi inuerſi viſuntur, maximā Perſonatiam ſuperantia: ſed rotunda, ſubter parum incana, ſingulis pediculis ſingula, medio fermè totius puncto hærentia, vbi ſinus deſinit profūdus ad vſq; folij centrum actus, quæ ſi prorſum clauſeris, fungi penduli modo fulciri dixeris: ſimúlq; Commentatori ſilentium indixeris, qui dum nihil habet quod illinat paginis, in minutijs iſtis obſtrepit bonis viris, nec quid quóve modo ſcribat, de facultatibus notiſve certioribus, quicquam penſi habet. Grauis enim & prorſum ingrati eſt odoris bæc, guſtanti verò perquàm amara, & ingrata: deſiccat item magnoperè, quapropter morbis epidimicis vtiliſsima habetur & comperta Medicis Germanis etiamq; plebi, quæ ea de dote vocat Peſtilentie wortele, id eſt, peſtis radicem: quæ valdè craſſa, foris pulla, intus cādida, & plurimùm vermiculis prægnans & exeſa, quòd mirum foret pabulum adeò amarum amare, niſi illius eſſent proles & alumni: vt in abſynthio, & in veſiculis, quibus condita & repoſta aloes aſportatur, cernitur, quam interdum etiam mures liguriunt. Radices complures cortice exutas

&

& exenteratas aceto indunt quoad viribus imbutum fuerit, exque illo cum Rutæ succo & Theriaca propinant, præsidiumque nulli secundum affirmant. Leuiusculo argumento deceptus fuit, qui rebatur propter communia natalitia & florum ante foliorum egressum, esse easdem, quasi non idem contingat Trifolio Hederaceo, Croco Syluestri, Ephemero, & aliis.

CACALIA.

HÆc multum Petasitidi assimilatur, foliis præsertim: an verò sit Cacalia ambiguum, nec tamen vlla alia vllâ opinionẽ veræ nobis fecit, nedũ vt animum expleret, præterquàm ista. Alpinis iugis opacisq; superciliis prope fagos & aquarum scaturigines velfluenta plurima, alibi rara. Ternos cubitos æquat caulis: ramulis quibusdã diuisus, floscul is albicatibus & aliquantum obsoleta purpura asperſis, incõditè cõgestis & pãnosis muscosisve, vti in Eupatorio Canabino, aut Virga aurea, radix albida, fibrosa, crassa Garyophillatæ, vnde pediculi surgunt foliis permagnis leuiter laciniosis donati Petasitidis: quàm etiã odore quadantenus imitantur. Galliæ Norbonensis celso monte Calcaris nũcupato primùm vidimus, prope illius montis verticẽ qui Dei Paradisus à plebe vocitatur. In Delphinatũ vel Allobrogum finibus Montes qui Pilati monumento è regione visuntur. istam habent, vnde quidam amici Lugdunenses peritissimi habuerunt.

ALYSSON.

FVIT hæc Thlapis & Lunariæ Græcę socianda: sed operarum properatione huc intrusa est, licet non absimilia sint folia Echiis: in hortis cultioribus habetur, & nonnullis Lunaria vocatur: sed nulla melius Alysso Dioſ. quadrare videtur: est cubitum alta tota, incana, asperiuscula, ac nonnihil tomentosa; radice exili, foliis in imo Conizæ, vel albę violæ, plurimùm vnicaulis, rotundus, hirsutus, pusillis alis diuisus, in quibus alternatim flosculi lutei oriuntur Irionis, & folliculi oblongi clypeoli compressi, qualis Lunariæ Græcæ, quem duplicatum facit membranula dissipans vtrinque seminum seriem duplicem, quę sunt Leucoii similia, sed maiora. In Belgio vidimus, in Italia dono habuimus, Mõspelliq; satam & enatam gustauimus, sapore longè Porro aliud est Galeni Alysson putatum à recentioribus, Bugula nempe siue media Consolida, iamdiu superius adducta.

Dotterbloemen *Germanorum, an Plinij Chamelence & Malococyssus? Chelidonium minus.*

Nymphea { *Alba maior,* *Minima.*

Nymphea { *Lutea.* *Minor.*

Morsus Rana.
Tribulus aquaticus.
Faba Ægyptia.
Arum Ægyptium.
Dracunculus maior Math.
Dracuncellus aquaticus.
Arum.
Arum minus.
Arisarum vtrumque.
Arisarum Narbonense.
Asarum.
Asarina.
Brassica marina, siue Soldonella.
Soldonella montana.
Gramen Parnasi.
Thora.
Ciclamen vtrumque.
Aristolochia { *Rotunda.* / *Longa vera.* / *Polyrhizon Pli. Aristolochia tenuis efficacior Galeni incognita, Clematitis, falsò longa. Math.* (*Mathi.*
Viola Martia, eiúsque varietates.
Viola flammea, coloria, calida.
Saxifragia { *Alba, strumosa, Chelidonioides.* / *Aurea.*
Caryophyllata Alpina?

χελιδόνιον μικρὸν. *CHELIDONIVM minus, siue Hirundinaria minor, Scrophularia minor.*

Germa. Klein Scholwortz, Klein feigwartzenkraut & Meyenkraut.
Gallis. Couillons de prestre, Petite Esclere. *Itali. Fanoscello.* *Angl. Pyle woorte or Fygwoorte.*

NIMIS quàm morosi sunt, qui Chelidonium minus ob ignauã acrimoniam reiiciunt, cùm notæ cęteræ suffragentur apprimè descriptioni: nam oritur primo Vere cunctæ Europæ Chelidoniis ad nos remeantibus, & granula triticea multa appenduntur radiculis, vnde triticum, siue πύρον vulgò Dioscoræuo dictitatum fuit: à nostris autem Scrophularia etiamnũ vocatur. Quare facilè futilis obiectio de acrimonia refutatur, aliorum multorum simplicium exemplo. Apud Dioscor. Arum, Asphodelus ex Hesidio, vbique cœpæ fidem facient, quorum acrior aut mitior sapor, agri sequitur conditionem. Folio Hederaceo Asari exit, florumque elegantem sobolem in pediculis tollit, foliolis aureis radiatis, stellatis.

CALTHA Palustris recentiorum, non est Chamælence Pli. folio Populi, siue humilis incana. Dotterbloemẽ Belgarum, & Farfugũ recẽtiorũ.

LOCVS item lacustribus & vdis huic perquàm similis & frequens quę Germanicè Belgicè Dotterbloemen vocatur, Chamælencẽ quidam ex Plinio, ex Geoponicis Malococyssum maiorem: Mathiolus ex suo cerebro Tussilaginem alteram facit: nam coniecturas triuiales, quas & descriptionem de recentioribus scriptoribus, peritissimo Dodo. & aliis, emendicauit, inculcat, suppressis nominibus & mutatis classibus, quasi scopas dissolutas: hæc enim multò magis Chelidoniũ ipso toto vultu præfert, nisi quòd vniuersa maior: Flores neutiquam papposi sunt, quinimò diu admodum & particulatim floret aureis Rauunculi, aut Chelidonii minoris: neque folia ortu, vt Tussilago, anteuertunt, & Nymphææ luteæ colore, vel Chelidonii minoris nitore fulgent, & similes sunt adeò, vt in Angliæ vuidis, vbi vberrima, sæpè pro Nymphea minore Pharmacopœi & Clinicæ mulierculę

Malococissus Cassani Bass.

mulierculæ nobis attulerint & ostentarint. Folia non subter incana, non angulosa, non caulis tomentosus, sed potius atro virore polito, vti Asarum, Nymphea. Radix fibrata capillamentis, acri s gustu est, sed moderatè: nondum tamen vsu exploratæ facultates: quod magno pudori est istis audaculis assertoribus, sed maiori detrimento Medicinæ tyronibus, maximo verò nocumento ægrotis, quos perdit inscitia, & scelerata gloriæ fames.

Νυμφαια *NYMPHEA LVTEA, Papauer palustre.*
Nenuphar Officinarum.

Ger. Wasser gilgen, haarwurtz, zee bluomen.
Belg. Plompen.
Hisp. Escudetes del Rio, & Higos del Rio.
Ang. *Water lilie.*
Gall. Blanc d'eau, & Lis d'estang.

AQVÆ Lymphæ seu Nymphæ antiquitùs vocatæ, natales & nomen suppeditarunt Nympheæ, quæ nuspiam nisi in aquis leniter labentibus emergunt, parum extante folio peramplo, Bechij aut Dotterbloemen, circinatæ rotunditatis, læuoris, densitatis, & magnitudinis, in caule glabro, quasi pediculo, quaternum quinúmve cubitorum, flore speciosо, luteo micante aspectu, & ambitu obtusiore, quàm albæ Nympheæ.

NYMPHEA alba.

ALTERAM speciē, quæ maior vocatur, vix quisquam discernat, nisi floris emaculato cādore Lilium prouocante: radix vtriusq; crassitie cruris humani, nodoso & strumoso corio clauam imitatur, gustanti insipida quū adhuc humens, siccatæ nonnihil sapit alimētosi. Luteæ albus est, Candidæ autem nigricat cortex, vtriusq; amaricat: semen & flores nonnihil odori albæ: Flagrantissimi lutei, & gustanti nonnihil acrimoniæ præferunt, glutiniq; quippiam habent, quem, nisi condiantur, arefacti amittunt, sicciq; efficiuntur, atq; nullo aut pusillo calore digerunt: qua è perpensione facilè quis componat tumultuarias Arabum & Neotericorum inter se perorationes. Atq; quum attoniti mirātur Arabas quandam speciem Nymphææ calidam tenuantemq; putasse: non est sanè quod conuicientur, aut ineptè è capite de Sedo accersant subsidium: nam si Nympheæ inde sit dicta, quia Lymphis Nymphisve est conuictrix & accola, potuerunt Serapione antiquiores Caltham nobis dudum Palustrem dictam congenerem fecisse: natales quippe, folia & flores affinitate haud vulgari, etiamnum persuadēt idē quibusdam Pharmacopœis, qui nostris medicamētis non semel subdiderunt hanc, illarum vtriusuis loco: vocabantq; Nymphæam luteam. Quin ni nobis forent notæ Nympheæ, certè hanc legittimam Nymphæam agnosceremus, vti fortè pleraſq; alias arbitramur pleriq; omnes humanæ Mineruæ cōiectores, quoties potiores vel rationes, vel plantæ accommodatiores nos deficiant.

ALBA Minor.

SVNT insuper antiquis prętermissæ Nymphęæ duæ, potrices quidem, & aquarum alumnæ: verùm regionum duntaxat (aut certè plurimùm) Septentrionalium, præsertim Angliæ, via quæ Londino Oxoniam & Bristoiam ducit, secus & trans aquas viarum pigriores minúsq; profundas, numerosū exerit hæc in tenuioribus pediculis & non dissimilibus folium, ferè magnitudine Chelidonij minoris, aut *Palustris* Calthæ, Dotterbloemen vocatę: defluente flore candido Papaueris, Rhœadis, aut Melampyri, capitula & semina supersunt, crassiusculo cortice obducta, nullius dum vsus.

NYMPHEA LVTEA minor Septentrionalium.

MINVS frequens Lutea minor, è limoso item fundo, traijcit lymphas iunceis pediculis, ternũ & quaternũ cubitorum crassiusculis Portulacæ, singulare folium in summo gestantibus, duplò maius quàm superioris: quare hæ differentiæ sibi ita ex aduerso altrinsecus opponũtur, vt hęc maiuscula lutea, albę Nymphęæ Dioscoridis respondeat, superior verò minima conueniat cũ maiore lutea. Floribus ex vno quasi iunceo exortu Primulæ, minoris chelidonij stellatis, iuxta amœnissima Thamesis fluenta, in vdis scrobibus & lacustris pratẽsibus: gustu plusculum caloris videtur habere, & siccior esse quàm superiores.

MORSVS RANÆ.

INCOMPERTAM & hânc Græcis, Septentrionales, apud quos (rarius in calidis) prouenit, **Vorschen Beet**, aut Ranæ morsum vocitant, & **cleyn plompen**, id est, paruã Nymphęam: & certè magis Nymphęis, quàm Potamogetoni accedit, præsertim figura & natalibus, nempè torpentibus aquis foliola plurima innatant, in Lenticulæ palustris quãdam effigiem, aut potius pusillæ Nymphęæ albæ, circinato pariter ambitu, sed minore Cappa ris, vnguem maioris digiti æquante: in pedicellis flosculi intermicãt luteoli, alibi lactei aut Melini sũt, tribus foliolis cõstantes minimæ albæ Nymphęæ, crebribus radicum staminibus, longius se porrigentibus in fundum lacustrium, stagnantiúmq; aquarum, vbi ranæ lubentius stabulantur, vnde nomen: ad arcem Londini regiam & mœnia, plurima Iulio & Iunio, gustu Nymphęæ aut Lenticulæ palustris.

Τριβολος TRIBVLVS Aquaticus.

Offi. Tribulus marinus.
Ger. **Wasser nuſz, weihernuſz, Stachelnuſz, vnd Spitznutz.**
Belg. **water noten.** *Hiſp. Abroyos & Abrollos.*
Gal. Escharbotz, Saligotz, Chastaignes d'eau, ou Truffles d'au.

BOREALIBVS, vt Belgiæ, Germaniæ, fossis, & pigris fluentis, prope Nymphęas aquaticus Tribulus, qui etiam aduerso flumine è Francolino Ferrariam versus nauiganti, non semel occurrit, adque ipsius vrbis Ferrariæ mœnia lateritia in altè depressis vallibus & scrobibus. *P*aucis hæc similis effigie, eóq; nullũ latere quit, qui muricatas uces castaneásve triquetras, duras, ternis plurimùm aut quaternis mucronibus figẽtes, norit: nucleo albido, Castaneæ sapore, quo plebecula lubẽter victitat, Castaneásq; aquaticas appellitat. *S*emirotunda, cristato leniter ambitu, folia Soldonellę & Vmbilici similia, sed crass-

crassiora,è pediculo longiore,superiore sui parte nonnihil protuberante,carnoso,succuléto,è caule breui Portulacco sensim desinẽte in radices,comis vdis,& albicantibus capillamentis,prolixis,fibratas,continenter in aquis partim natantibus, partim in fundo reptantibus & mersis. Quare videndum meritò cur Agrippę vnguento addantur nuclei,quibus etiam emplastica,obstruendiq; vis,aluum constipante.

COLOCASSIA, siue ÆGYPTIA FABA, an sit ARON Ægyptium putatum, Italiæ nuper inquilinum?

SI QVIS ad fructuum varietatem respiciat,latius hodie multò patet ambitus generis fabacei,quàm quum Dioscorides Græcam fabam & Ægyptiam duntaxat memorabat:nam & nostras vulgaris neutra illarum est, & complures ex India tum Orientali, tum noua Occidentali consequuti sumus,quorum fructus aliquantum fabæ æquiparantur, frondem autem & reliquam faciem,si ille absit,nullus agnoscat fabæ . Eapropter illa cum primis egregia Ægyptia huc pertinere videtur,vt quę palustris soli humentis glebæ sit soboles,vnde aptè Dioscorides Cibotij siue Aruilæ eruit ethymon, quod immeritò quidam carpunt, vti dicetur posteà . Et frondes isti sunt quantę arborum (malim verti Petasitidis, vt è Græco potest elici, equè Theophrasti & Galeni lectione.) Radix harundinacea, crassa,cruda vel cocta estur . Quare apprimè olim innotuisse Theophrasto & Dioscoridi,certum est. An verò sit ista, quam Commẽtator sibi,aliisq; persuasit,fides sit penes Bizantiam picturam:quam istam critici audaculi subsannãt, ac mussant Dracontio Aconito,aliisq; nonnullis, ita nescio quid talis euenisse. Certè multis annis ab hinc permultas credebamus plantas nobis visas istius in plerisq; Italię locis(nam nullus erat hortus paulò celebrior illic cui deesset) verùm posteà monuerunt nos flores & bulbi, tametsi complures vnà adnati,Aronis speciem esse. Sunt enim multæ confertæ & quasi appendicibus aliorum bulborum auctę, tuberosę,oblongę : radices effigie quidem Ari, sed triplò aut quadruplò maiores, similes ,& cõcolores illi radici,quã Apium falsum esse monuimus: sed succulentæ, teneræ, intus forisq; fuscedine rubiginosa : folia nobis creuerunt Nymphęæ maximæ magnitudine & ferè similitudine, crassitie,colore,sed liræ, venulæ, neruuliq; & superficies fuerunt Aronis,vti & gustus: florem nullis blanditijs potuimus prolicere,neq; diligentiores cultores, *Pisis*,Bononiæ,*Patauij*,vbi Triuisanus Medicus habuit : nec Lio ille forensis Philosophus Venetijs parum studij huic impendit: in Belgio fatam hyemis sæuitia deleuit.

ARON ÆGYPTIVM qui & Theophrasti, num sit recentiorum Colocasia?

SI igitur,vt non nolentes assentimur, sit Arum Ægyptium ista planta,quam dudum delineauimus,non Colocassia siue Ægyptia faba,cognationis notis quibusdam potuit imposuisse cùm recẽtioribus, tum antiquis authoribus: nam Palladius,vbi bulbos Collocassiæ serendos pręcipit, videtur sequutus opinionem & nomenclaturam Cypriorum, qui Collocasiam appellationem huic impertiunt,vt est apud Dioscoridem. Et vtinam otium non defuisset Mathiolo, quum illi ostendebatur Tridenti vera Colocasia, næ ille accuratius tam visendã stirpem,eiúsq; natales,conditiones,magnis,vt par est,votibus herbariorum expetitam,nec citra laborem & sumptum aduectam,verbis expressisset: Sed non rarò instituti oblitũ magnum virum transuersũ agit perorandi libido in quoslibet, qui nequeunt fauere linguis & silere,cuiusmodi hic doctissimus Guillandinus, modestissimus Anguillara,Matthiolo mastix Vercellensis Apollo. Itaq; ob similitudinem caulis & foliorum Nymphæã Ægyptiæ fabæ contulit Dioscorides,& rursum istum Aronem peregrinum Colocasiæ compararunt *P*alladius & recentiores, cuius nostrum Aronem speciem esse,certum habemus. Quin si è Græco non sit ἄρον ἤρον quasi Sarum,vt in Iride factum, plebecula,quæ Barbam Aronis vocitat, videtur agnoscere,ex Palæstino vernaculo

& ornamẽto Aaronis Pontificis. Et alij fœdius, sed signatius, eôdẽ ferè alludentes, Sacerdotis veretrum, aut mentulam vocant, in conum mucronatum racemum illum purpura punicante miniatulum acinulisq; stipatum, ad milij Indici fastigiatæ spicæ effigiem: vbiq; viarum marginibus & pratorum ripis vdis obuiũ, vixdũ hyeme exacta folia pediculo edẽte bipennis effigie, quale sagittariæ aut Boni Henrici, virore lurida & pallentia, maculis nonnullis nigricantia, vnde etiam Dracontium vocant: radice hermodactyli ferè oblõgiore Satyrij Erithronij Geneuensis.

ARISARVM Veronensium. Plinij ARIS.

VOCIS argumento, non tantùm effigie & viribus perspicuum Aro congenerem esse Arisarum, quem vocat Galenus & Plinius Arim: quę vox Hippocrati, instrumentum Chirurgicum ostendit, vnde fortè accommodatum nomen: aut potius à vigetiore acrimonia quæ huic ineſt, quàm Aro, & qua discernuntur: alioqui non nisi magnitudine discrepantes & in Ægypto nascentes à Plinio traduntur. Nobis tamen quæ notæ sunt species duę, non solùm minores multò sunt, sed etiam rotundius folium vni est, cuius virentis magna copia nos donauit Franciscus Calceolarius Veronensis in primis peritus Pharmacopœus. Eã putamus alicũdè ex vicinis vrbi mõtibus aduectũ fuisse, nã & alibi non procul Thermis Lucensibus habuimus: & idẽ bulbi, quos vna in capsula cum Moly & Colocasia afferendos curassemus, in Belgio sati ipsa Bruma in foliũ erupêre, paulò antè Ari exortum: in pedicellis loreis Cyclaminis modo, folia singula Hederacea, multò minora, Ari molliora, & delicatiora. Flos fuit etiã singulis vnus, vno foliolo conuoluto, oblongus aspectu Aristolochiæ, è lateris rimula emicante fibra staminea. Radix quanta Fumariæ Plinianæ, sed foris fusca, albida intus, tantoperè feruens, vt ista Agyrtæ: ridiculum quidem, sed non perinde iucũdum, excitent plebi spectaculum.

Quippe alicui è turba ostendunt nuculam auellanam, persuadentq; saltem in os inserat, si deglutire non lubet: tum impostor, celeritate manus, qua valet, inserit hianti rustico vnum ex istis bulbillis, moxq; illi comprimit fauces, quæ actutum inustæ bulbi impressione, contractis fibris, & tunica palati, conuelluntur. Manetq; misellus rictu diducto, ore hiante, ridenti similis: Sed κλαυσίγελων Homericum edente.

ARISARVM Norbonense.

HOMVNCIO quidam Stephanus Barallius vocatus, nobis perfamiliaris, propter sũmam stirpium Norbonensium peritiam, in qua consenuerat, & nomen in Academia indeptus erat Dioscoridis Monspelliensis, non semel duxit nos ad riuulum quẽdam ponè cœnobium Funecinctorum, vbi in salicetis & herbidis vdis eruebat radices huius, interdum vnam aut alteram simul, interdum plures adnatas, maiores quàm Chelidonij minoris: folia emittentes longiora, angustiora Asaro, rigidiuscula, eoq; cuncta plantula adeò arida, vt frustra sæpius cupierimus flores & fructum videre, maturius marcescentes præ solibus feruidis. Nam illic quibusdam annis, humidioribus præsertim, nonnullæ se prodũt plantæ, quæ aliàs aliquàm multis annis continuò æstate recurrente præsicca, nusquam cõparent: vt est legumen illud *Ferro Caualło* Italicè vocatum, nec non aliæ multæ,

ARISARVM angustifolium, Orthonogali lutei facie,

Ne

NEQVIDEM illius angustifoliæ Arisari, quod in hortis Belgicis, Gallicis, & Anglis colitur, nobis florem vllum aut semen hactenus visum. Quod quidē eò magis optabamus, quia suspicabamur Orithogali lutei congenerem. Est enim in ericetis & filicetis, Liguriæ præsertim, angusto folio, porraceo, aut Ornithogali lutei, palmari, in angustum quasi pediculum, prolixū, ad imum deficiente, è ceruice bulbi Auellanæ nuculæ paris, aut Serpentariæ maioris.

ANGVINA DRACVNTIA.

SERPENTARIAM istam maiorem, quam cuncti horti norunt, & ager Monspelliensis sponte dat, quin sit Dioscorid. Dracontium maiorē, maculis albidis, folia Hederacea promentem, nullus inficias ibit, nisi maleferiatus temporis prodigus rixator quispiam. Rectus quippe caulis, glaber & politus, extima cute anguinum serpentisve exuuium, maculis, fuscis, vipereis, pullis, puniceis, giluisque, transuersis, obliquis, & fortuitis, adeò exprimens, vt eminus repentè intuenti horrorem incutiat: sesquicubitali bicubitalique in summo è vaginula emicat, congestus in cono racemus planè Ari, cui radicem etiam non absimilem, rotundam, maiorem, seque lateratim propagantem. Qui igitur foliorum comparationem negant veram, quòd non sint hederacea, actum agunt, nempè monēt, propter consequutionem & arctam similitudinem, folia Dracōtii dicta fuisse hederacea, cùm potius debuerant hederacea illa Ari dici, quia huius postea conferuntur cum foliis Dracunculi & radice. Vbi Dioscorides, aut si quis alius Cretenanus fuit, ad indolem & vniuersum habitum plantæ respexit, foliorumque lęuorem, virorem, colorem nitidum, superficiei contulit; quia essent perquàm affines plantæ, vt vides in collatione etiam radicis: vbi singularis numeri, nulla expressione maioris, aut minoris Dracontii, bis repetit collationem. Nec vniuerso tractu Græciæ, à nostris amicis iamdiu lustratæ, vlla alia vspiā Serpentaria, quàm ista, quę etiā non procul mœniis Mōspelliacis inter segetes, Gladiolos & Hyacinthos læta exit, alibique in pinguibus aruis, non diuersa nisi ætate, quando decussis seminibus & summitatibus effractis à prætereuntibus, frequenter repullulant nouellæ, quę potuerint Plinio persuadere, plures vt constitueret species Dracunculi, miscerétq; Ari, Asari cognatas differentias, vt in Bechio, aliisq; locis illi contigit. Nec alterius DRACONTIVM *Mathioli.* plantæ videtur geminata descriptio apud Dioscoridem, sed ab alio quopiam, paulùm diuersè, vt ferè fit, descripta. Lubenter nos & grati illam à Senēsi Rapi effigie adductam, nec tamen descriptam, spectatum iuissemus quò loci ille dicit, vbi sæpius frustra scisciati sumus: negant enim Patauini, Veneti, Veronenses Pharmacopœi, & doctissimi complures, vsquam sibi visam: negabant item Cortusius & Anguillara nobis anxiè scisciantibus.

AQVATICA ANGVINA, *siue Dracunculus.*

IVXTA riuulos & labentes aquas frigidarum ac calidarum regionum, vt in Belgio, Northmannia, Apulia & Hispania Granata, sponte istum emergere asserebant nobis, qui in hortos suos indidem transplantarunt: cauliculis folia hæderacea gerit, maiora Ophioglossi, supernè acuta: in caule humili subpurpureo vix palmari florem rubellū, odorum, non absimilē Serpentarię, è radice fibrosa, geniculata, latius serpente, & multis fibris humi depacta, nullo bulbo appenso aut annexo, vrente gustu & crustas excitante.

ἄσαρον. *ASARVM Baccaris, siue Baccatus diuersus à* BACCHARE, *Nardus Rustica.*

Germa.

Germ. Haſelwurtz.
Gallis. Cabaret, oreille d'homme.
Belgis. Haſelwortel, ende Mansoren.

NON video quid negocii fuit quænam Aſarum eſſet, quidve à Baccharì diſtaret dignoſcere. Sed ambitioſa huius ævi declamandi licentia mauult rixari, quàm docere, aut doceri. Qui enim Baccharum videt, etiamnum apud Italos & Hiſpanos, apud Gallos item *Cabaret* hanc dici, leuiuſcula Metatheſi, voluerunt Baccharim fuiſſe Dioſcoridis: illud autem caput, aut idem cum iſto, aut reiectaneum eſſe. Atqui diſcrimen vtriuſque ſatis perſpicuum cùm nos illic oſtendimus, tum hìc addimus: nominis confuſionẽ neuti quã fraudi eſſe debere noſtræ cognitioni. Baccarim hanc fortè vocatã dicimus, quòd Baculis ſimiles, aut Vacciniis ferat lagenulas ſimiles, illam alterã βακχαρὶν, ſiue Baccharim, propter odoris cõmendationem. Quare quando Plinius negat Aſarũ Coronis addi, cóque ſic vocari, putamus voluiſſe dicere, ex hac aptari nullas ſcopas luſtrales verendis Deorum aris, quales colligebantur ex Verbenis, Verbaſcis, & ſimilibus comoſis firmioribus. Nam hìc Dioſcorides στεφανωματικὴν aſſeuerat; & ipſa planta id confirmat ſemper virentis foliì lęuore cùm ſit, ramulis viticoſis, & pediculis flectilibus in corollas aptis, floribus purpureis, odore Nardi; radice exili, fibroſa, admodùm viuaci, non ſolùm domi, ſed & ruri ſpontè enata, in montium conuallibus humentibus, ſyluoſis, Allobrogũ, Sabaudorum, Galloprouincię, & Pyrenæorum.

ASARINA, aut Saxatilis Hederula.

ASARINAM verò rarò niſi locis montoſis & ſaxeis vidimus, in Galloprouinciæ, Delphinatu, & Norbonæ mõtoſis; cuius quidẽ perplures notæ ſunt, quæ Hederæ terreſtri conueniunt, proindeque nonnullis Hedera ſaxatilis dicitur: hanc vrinas ciere ſcimus, an aluum ducat compertum haud habemus: nec tamen id inficias imus: nam huic fortè vſu venit quod de Aſaro aſſerunt. Si tenuiſsimè teratur potu, lotium: ſin negligentius, aluum & vomitum ducere. Sanè putarim, quia tenuiſsimarum partium, decoctum celerrimè ventriculi fundum & duodenum tranſuectum illicò hepatis vi vlterius mæſeraicas rapi vix dum collutis ductibus, aut leuiuſcula impreſsione inibi relicta: at ſubeſt ratio argutior, hydropotę non pauci, preſertim ſplenetici, etiam referto cibis ventriculo, moxquàm frigidam hauſerunt, rugitum, grauitatemque in ſplene preſentiunt, nullo ventriculi aut hepatis percepto faſtidio. Nempè venę, quę ſuperiores mediaſque ſtomachi partes à liene traiiciunt, ſuis ramis hauriunt illicò maximam liquoris copiã, rapiuntq; in ſplenis maiores venas, vnde flatus, grauitas, murmurilli.

SOLDANELLA Montana.

QVÆ arduis montibus oritur & periclitatoribus Germanis montana Soldanella nuncupatur, celſis Alpibus quæ Inſpurgũ & Rauiſpurgũ ambiũt, nobis collecta fuit, cùm quidã ex illis Theophaſtinis æruſcatoribus folia decerpta, cuticulaq; ſumma deglubita aſcitico abdomini admoueret, & aquas ſe educturũ citra vllam calfactionem aut tractionem aſſereret: vulneribus etiam illicò mirificè carnem claudebat, & cicatricem obducebat. Folium craſsiuſculum & ſubaſtringens, amaricante ſapore Soldanellæ planè ſimillimũ, vnde nomen, illi autem flos Gentianellę minoris cæruleus. Audio quibuſdã montibus, Auinione non diſsitis, magna gliſcere copia.

SOL-

Κράμβη θαλασσία. SOLDANELLA. *Brassica marina.*

Ger. Meerwinde.
Ital. *Cauolo marino.*
Gal. Chou de mer.
Ang. *Sea cole.*

VVLGATISSIMA hæc non modò meridionalibus litoribus maritimis, sed etiam ad Septentrionem Angliæ, Belgiæ, & Nortmaniæ, abundè prouenit folio Asari minore, crassiore, in viticulis pedalibus & cubitalibus, humi sparsis: flore pulchello, purpurante, Volubilis, nolæ instar. Semine nigro, duriusculo, anguloso, *Pœoniæ* minore. Tota muccagineo succo prægnat, qui densatus Hydropicis, cùm intrò sumptus, tum abdomini admotus, multum commodi præstat, notiore quàm tutiore experimento.

GRAMEN PARNASSI *hederaceum recentiorum.*

PERPVLCHRA herbula, floribus candidis, Ranunculi, venulis fuscis, pallentibus depictis, in viticulis dodrantalibus, semipedem & pedem longis, infernè rubellis, & à medio ad radicem, folia Cochleariæ adolescentis, vel Chelidonij minoris aut Hederæ, sed multò minoribus, nitidis, virentibus: radice crassa, tenera, multis fibris rectà depacta, in pratis & vdis pascuis Angliæ ad Oxoniam, *Pedemontium*, Belgij & Northmaniæ: semen in vtriculis, subruffum, exile, legebamus per caniculares dies dictos: sapor subdulcis, gramineus, tantillum acrimoniæ prodit: magis congrua descriptioni facie, quàm vsu cõperto, gramen Parnasium sanxit hanc herbariorũ Germanorum Senatus, Gras von Pernassus vocans.

φθόρα PHTORA *Valdensium & Thora.*

NON inscitè quis inseret huc illam istis persimilem herbulam, quæ passim mõtium Alpiũq; accolis vocatur Thora, interdum nulla adiectione, interdum Valdensium. Etenim multùm diuq; venatores illius Alpinæ gentis vti sunt, vti etiamnum multi alij, ad ferarum captura, quibus solo succo expresso, & spiculis illito certam citamq; parant perniciem, qua namq; hæserit telum, aut vulnus fecerit, subire repentè virus, quo illicò ora vulneris (nisi præcisione antevertant) corrũpuntur, putrescũt ve: vnde Phtora nuncupata, vestigio manifesto de Græcis relicto: quippe φθόρα corruptio, nex, venenum, aut mors. At hi quibus multis periculis notæ sunt vires earum omnium herbarum, quæ vulgo nuncupãtur Sagittariæ, cuiusmodi cum multis Aconitis, etiam Hellebori sunt, Hispanis vocati *hierua de los abalestrieros*, præut ista est, cæteras propè elumbes & incertas ducũt. Huius verò ineunte Vere ius premitur; atq; vesiculis, aut potius vngulis & cornibus bouillis reconditum emitur mittiturq; venũ ad emporia finitima, vbi ad vsus annuos venationum sibi comparant ferarum insidiatores, quos vicini Delphinates, Allobrogi, & Prouinciales vocãt, *Besiers vel Lobatiers*. Qui quidem mouere potuissent istum Pseudocommentatorem, ne Pseudoaconitum astrueret, vt quæ funesta dote superet quoduis Aconitum & toxicum. Hanc nos ex montibus Geneuæ conterminis primùm Italis pleriſq; ostendimus: Cardanóq;, qui tum primùm suo de venenis libro, multam illius mentionem fecerat, neq; dum nouerat, dono tulimus, cũ huius antagonista seu hostica anthidoto, Antithora etiam vulgò sic dicta. Sesquipalmum vix superat caulis, glaber & iunceus, cuius è medio & summo sæpe vnum, rarò bina, rarissimè toto caule terna aut quaterna folia oræ circinatæ, & tantillum cristatæ: superficie gla-

glabra & rigidiuscula non hirsuta, leuore & colore viridante, nonnihil ad Cyclamen accedunt, floribus luteis Pentaphylli, Tormentillęve. Radicellis aliquam multis quasi torulis oblógis, in imo exilioribus & acutis: supernè autem quasi nodulo collecti, Asphodeli aut Leucacanthę nostræ similitudine & candore cespitem amplexæ, quasi Cancri forcipulæ, quod Theophrastus vocat ἐγκαρκίνωσιν, ab cancrorum pertinacis amplexus imitatione. Cuiusmodi ea quam è celsioribus Sabaudiæ Alpinis *val d'Engroigne*, vocant, hîc damus. Nam in hortis Mechliniæ cauliculo singulare singulum florem R anũculi dedit, amico stirpium perquàm studioso Georgio Rensi.

Κυκλάμινος *CYCLAMEN folio Hederæ.*

Offi. Panis Porcinus.
Ger. Erdt apffel, Scuwbzot.
Bel. Eerdt appel.
Gal. Pain de Pourceau.
Ang. Sowbrede.

INSINVAT Cyclamini vox tum folij ambitum circinatum & circulare, tum etiam orbiculatum radicis bulbum, vnde facilis dignotio vulgatioris Officinarum: Nam ex montibus Alpinis Rhęticis in Italiam proficiscentibus, locis vdis & saxeis itineribus obuia passim alia, quæ non folio circinato vt Asari aut vulgati Cyclaminis est, sed potius triplici mucrone distincto, herbę Trinitatis aut Hederę Helicis modo. Eadem etiã Norbonę riguis montibus & hortis crebra. Eius radices quę vetustiores magnitudine alterius sunt: quæ nouellæ adeò exiguæ, vt Auellanæ magnitudinem vix superent. Adultioribus caulis promitur exilis, teneriusculus, & in humum pronus, è quo prælongis pediculis folia surrecta fastigium versus, vbi sunt flores purpurei communis Cyclaminis prorsum similes, purpurei: nonnunquam & luteos Verno tempore exortos nondum folijs emersis memi nimus nobis attulisse commilitones: Florent enim Vere & Autumno interdũ odorati, aliàs non. Huius vires communi pares, & vsus frequens Norbonẽsibus ad Hispanicam lu em. Doctor Senensis vbi ex Mesuæ maiorem & minorem facit, tandem dixit se minorem vidisse solùm vno tractu: eam tamen neq; verbo aut icone docuit. Decuit tamen illum sinere nos scire quænam ista esset radix, & an ab hac nostra differret, quando multa minus vtilia varijs locis inserit.

Aristolochia
Longa.
Rotunda.
Polyrizon Pli. & Gal.
Clematitis.

COMPLVRES iam sunt anni cùm Academia & Pharmacopœi Monspellienses quatuor Aristolochias notissimas, & vsu receptas habuerunt: quas hîc propter ardeliones, qui temerè res sibi nec visas, nec auditu cognitas peruertunt, potius quàm produnt, operæpreciũ fuerit oratione & icone perspicuis notiores facere. Ac primũ animũ huc aduertat vestigator, tantam esse trium, Rotũdæ, Longæ & Polyrizę Plinianæ, folijs, caule & flore similitudinẽ & parilitatem, vt ne perspicatiori quidẽ, & exercitatiori interdũ liceat nõ decipi: nã foliũ cũctis circinatę rotunditatis, magnitudo fermèpar, è caule lento flexili: floribº color partim ex luteo nigricat, forma omnibº eadẽ, vnde discrimẽ vel attentius intuenti vix patet inter ipsas tres Aristolochias: ac nisi radix certiorem faceret, nullũ nõ fallere posset. Id tamẽ interesse deprehendes, si quando loca vbi omnes magna copia nascũtur, vt toto Narbonensi tractu, lustraris, Pistolochia toto habitu aliquantò minor, neq; folii, neq;

florum

florum aut pomorum differentia nulla, vti neq; seminis, radice tantùm differunt, quæ Longa, forma digiti, cùm pusilla, qualē videtur describere Dioscorides, cùm verò prouecta, quadruplò maior, foris colore fusco vel atro, intus flauet Centaurei magni colore.

Aristolochia Polyrhizon, siue Pistolochia Plinii.

ROTVNDA.

POLYRHIZO gratior odor multò & aromaticitas; radix multis fibrosa capillamentis Hellebori modo, prolixioribus tamen, & flauentibus ex atro. Rotunda vtriuis perquàm similis; verùm folia aliquantum rotundiora, & nigriora Longa Aristolochia, non Pistolochia, vt plurimū, nam situ mutari possunt & solent: flores itidē, vt folia, obscuriores, & per messes turgent lagenulæ, nucis moschatæ pares, semine fusco prægnantes, ad basim compresso, & apice donato; ea eadem planè quæ inter marem Myristicam & fœminam nuces intercedit discrepantia. Rotundæ autem radix iam valde nota, Italiæ & Galliæ Norbonensis; sed non perinde in vsum deducta, ac potius Chirurgis, quàm Medicis, magno sanè dedecore artis, & incommodo egrorum: Quibus commendamus Indicas merces, plerumque tempore vieta, aut carioſa; hæc autem nostratia recentissima ignorare non pudet. Tam efficaces quippe sunt Lóga, & Polyrhizon præsertim, vt radices vtriusque pari momento, partim intro dato, partim in pessario admoto, elicuerint fœtum, iam sesquidiem frustra erumpere conatum, fœtusque inuolucra lacerata, enixam puerperam, tridui cruciatibus penè enecatam: eóque multus omnium vsus apud Monspellienses. Polyrhisæ quidem Aristolochiæ, indictæ Dioſco. & incognitæ Commentatori, radices, in vsum Rondeletius reuocarat, propter plantæ ignarationem iamdiu desitum, & tamen præferendum reliquis duabus, tum suaui aromaticitate, tum medicata efficaciore facultate; cuius meritò Andromach. & Gale. Theriacis aptiorem præ Rotunda & Longa præceperant: at vtranq; de odore & sapore exploranti, multò ignauiòr comperitur Clematitis, quam falsò tenuem apud antiquos Theriacæ scriptores vocatā putabant Itali: est enim ista amplexa multis viticulis tenuioribus quàm Asparagi, aut Clematidis alterius cæruleæ; sed non dissimilibus, qualem in Oliuetis, segetibus ficcioribus, nos, comilitonésque nostri toties videbamus & eruebamus, quoties Mōspellii Botonetū versus & Castrū nouum prodeambulatum ibamus. Inibi etiam locis pratensibus & vdis Rotunda luxuriat. Longa verò prope rudera cœnobiorum, via quæ Frontignanā ducit plurima. Procœmiscuè adeò vtrauis, item Rotunda & Lóga in pratis ad oppidum Villæ nouæ, vt vix discernere queas.

CLEMATITIS.

NON parum notiorem & frequentiorem Clematidem, tum vineæ plurimam, tum & arua frigidiora dant in reliqua Gallia, cuncta Italia, deinque Germania, & Flandria sponte habent: multò proceriore fruticat viticeo sarmento, cubitali; flore luteo, caule cubitali, fructu oblongo, magnitudine parui ouī: semine intus lato, radix exilis, odorata. Huic vires ignauiores ceteris, & vsu obsoletior, præterquàm apud omniscios Appollinem & Mathiolum, secuti facem Pharmacopœorum; qui cùm Longam & Polyrhizon nunquam vidissent, & Italiæ nihil vspiam plantarū deesse à Mathiolo persuasi essent, illi facilè & falsò persuaserunt, Clematidem essem genuinam Longam. Hincque tot morosæ Laureati Appolinis disquisitiones, qui cùm hanc in Biblioteca pictam ex authoribus frustra quæsisset, & Mathiolo scribenti, prope fossas emergere, fidem habuisset, illuc illum sequutus, dum venatur, vnà suo more, in fossas lapsus est. Res ipsas

qui inspectione notas habuerit,& tum mente,tum manu concinnè digerere nouerit,facilè ex voculis perperam asscriptis,sese & lectorem extricabit,& perplexas aceruationes istorum declamatorum aut ridebit,aut declinabit,nec se rebus, sed sibi res subijciet. Pistolochia Fuschij,quam Plinij Capnô esse,nullus iam ambigit, plurimũ aberat à Polyrhizo:hincq; licet documentũ videre humanę imbecillitatis & satagentiæ,quæ etiam optimum quemq;,& veri amantissimum,vt fuit Fuschius & Dodonęus,non rarò transuersum agit: modestia horum tamen potius gratiam,quàm censuram merita est : Alioqui vides Pistolochiam à crebra radicum propagine prolixa sic nuncupatã,& descriptã. Contra Capno vtriq; rotunda vel glomerosa radix:maioris,quanta Castaneæ nux magna, infernè concaua:minoris,nuci auellanæ par. Fumariæ folia latiora,caules,flores, sapor & odor,cætera similia, vnde Capnos:& vides quid profuerit error : etiamnum hodie clinicæ & Chyrurgi Batani isto errore imbuti ad vermes necãdos & vulneribus vtuntur,non infœlici tamen successu.

Ἴον πορφυρέον. *VIOLA purpurea.*

Ger. Blauw Veiel oder Mertzen violen. *Ang.* Violet.
Bel. Violetten. *Gall.* Violettes de Mars.

VT ferè prima ortu,sic in prima cõmẽdatione vtilitatis & delitijs inter vernos flores Viola purpurea,sic Græcis vocata ab Io vacca fabulosa,cui pabulo hæc fuerit. Nihil frequentius & vsitatius vbiuis gentiũ,tum officinis,tum plebeis cõmodis,toto vertẽte anno, foliorum virentium, & florum recentium,Vere præsertim. Eximia namque fragrantia blandiuntur quæ saturiore purpura nigra lucent:flores albæ quippe vbiq; etiam vulgatiores,nullo aut sanè languido,placent odore,ad Cordiales condituras,Syrupósq; & cathartica decerpuntur, vsurpantur, aut siccati vmbra seruantur. Nullibi Europæ cultu luculentiores,magnitudine,fragrãtia,colore,& prouẽtu visuntur,quàm Antuerpiæ officinis, quibus parant cæruleum violaceum Syrupum ex pluribus infusis, saccharo addito, Soli 20.aut 30.dies expositis. Angliæ horti delitijs,ędiumq; ornamento & olfactoriolis alũt. Sed semine cassam orbámve fecit hanc duplicé vocatam Violam,florum luxus,fraudato seminis genio. Etenim si rursum negligatur,nec frequentius transplantetur,ad ingenium redit,siliquosáq;,fœcundaq; seminis albi,rotundi,pusilli,miliacei, mollioris, medullosi, ad purgandum vtile,sed calculosis vtilissimum.

VARIETAS.

QVEMADMODVM loci & frequentis transmotionis occasione,flores maiores, coloratiores,& semina nulla edit:sic in nemorosis, vmbrosis, frigidarum regionum, qualis Anglia,Belgia,vel calidiorũ mõtibus arduis,sicuti Veganii & alii Norbonenses mõtes, ramosos cauliculos emittit,sesquipalmares, teneros : & ex interuallis folia oblongiora,altius serrata; siliquasq; in tres fissuras dehiscentes,longiores: flores concolores,inodoros:nonnihil tota ortu & positu Violam flammeam imitata. Neq; tamen specie, aut natura diuersa à Martia,ne tantoperè sibi plaudat Cõmentator,qui inuenta Labrusca,insultare videtur Baccho.

VIOLA FLAMMEA, coloria,calida.

Germa. Greyscamkraut. *Belgis.* Pensees. (ces.
Gallis. Pensees,aut menues pensees. *An.* Hartys ease,Loue in ydle pan-

Varietas. SICCIORIBVS hortis pratisque siticulosis hæc admodum similis violæ fruticosæ, sed angustioribus, longioribus,lacinioso‑sque foliis,caulibus quadratis,tenellis,succulentis, reptantibus:florũ tricolori variegati elegantia & magnitudine violæ Martiæ æmula. Sedula etiam culturæ opera,nitidiore bicolore purpura,cãdore immixto, intermicant flãmeis violaceis‑que foliolis quinis & quaternis, gustu subacris tota est.

SAXIFRAGIA ALBA Chelidonioides.

IN ſerenda huc eſt hæc, magis figuræ merito quàm temperamento, aut vi calfaciendi & incidendi ſua, vnde radicem ad calculum laudant, & Saxifragum dictitant, illius enim albæ Strumoſæ & grandinoſæ nigræ filamentis & fibrillis hærent pendula exigua quaſi granula, qualia Chelidonii minoris, fuſca & obſcurè purpurea, acria, amara, à vulgo ſemina falſò putata, propterea quia obſeruarit ſeſe propagare ex aliis atque aliis bulbillis, noua ſobole ſuccreſcente: folia nonnullis ima erumpunt è pallore virentia, in pedicello pilloſo, rotũda, criſtata, mollia, minora, ſimilia Aſarinæ aut terreſtris Hederæ. Caules etiàm villoſos, pedales, & ſeſquipedales, quibus foliola florũ nonnulla ſummatim habent albicantia, Naſturcii quadantenus colore, effigie, aut Eruce. Magna copia & magni nominis hæc in ſterilibus, & fodinis lapidei carbonis, via Bathonẽſi in Anglia, Belgio etiã & Northmannia, acceruant mulierculæ grãdinoſam nondum florẽtis plantæ radicem, vocantque Saxifragiæ ſemen: peroptimum ex vino vel polline ad calculum pellendum, farctúsque renum, vreterum & viſicæ extergendos.

SAXIFRAGIA AVREA *Lichomi facie & natali.*

HVIVS videtur ſpecies illa herbula palmaris & perquàm ſimilis foliis: ſunt enim rotunda, & ſimiliter circinata, craſsiuſcula, nigriora: ſed radix tenella prolixoribus & comoſis fibris, multos hinc inde cauliculos emittens, in quorum ſummo floſculi emicant aurei, vnde vtriculi ſemina per maturitatem pandunt hiantes, rotunda, parua, rubella, ſapore herbaceo, frigido, inſipido, & prorſum eiuſdẽ tum figurę, tũ naturæ, quæ Hepaticę aquaticæ: qua cum Martio & Maio bellula in Angliæ Northmãniæ & Belgii humentibus aut Lichenis ſaxeis & parietinis ſubſtillijs & manãtibus floret. Vſum putarim non alium quàm Hepaticæ aquaticæ, aut Lichenis.

GARYOPHYLLATA, *ſiue* GEVM *Alpinum Recentiorum folio Hederaceo.*

NOSTRIS herbariis hanc Alpinam Geum quoddam facientibus, non aduerſamur, quia neſcimus, ſitne potius ad Saxifragas ſuperiores referendã. Folia quippe in imo plura, Hederacea, nonnihil criſtata, circinnatione Aſarinæ, aut Saxifragiæ albæ, ſed maiora ſunt. Caulis è radice geniculata, ex fuſco ruffóve albicãte, rectus, gracilis, cubitalis, ſummo ramulis diuiſus, & floſculis albis, ſtellatis onuſtus: tota nonnihil calefacit, exſiccatque guſtu Caryophyllatæ, aut Saniculæ.

Hedera terreſtris, an Chamacyſſos Dioſco?
Chamalence, ſiue Populus pumilla, an Populago, Dotterbloeme, *ſiue Farfugum?*
Hedera { *Nigra corymboſa communis.* / *Lutea.* / *Alba.* / *Hedera Helix.* }
Cymbalaria Italica hederæ folio.
Smilax aſpera, non eſt Sarſaparilla.
Sarſaparilla.
Smilax lenis.

- *Scammoneum*
  - *Antiochenum.*
  - *Monspelliacum.*
- *Dragredium.*
- *Helxine Cyssampelos.*
- *Volubilis minima.*
- *Campanula Lasura. Asureus siue cærulens convolvulis Hederaceus.*
- *Brionia*
  - *Alba.*
  - *Nigra.*
- *Viorna.*
- *Clematis altera.*
- *Clematidis alterę Varietates.*
- *Flammula.*
- *Lupus salictarius, Vitis Septentrionalium.*
- *Vitis vinifera.*
- *Labrusca.*
- *Apocynon.*
- *Periploca repens.*
- *Clymenon, siue Ciciliana Italorum.*
- *Periclimenon.*
- *Seseli Æthiopicum Dioscoridis, folio hederaceo ad Periclimenon accedens.*
- *Lybanotis Theophrasti non est Æthiopicum Seseli.*
- *Capparis.*
- *Vinca pervinca, siue Clematis Daphnoides.*
- *Asclepias.*
- *Viscum.*
- *Polygonatum.*
- *Ruscus.*
- *Hippoglosson.*
- *Laurus Alexandrina.*

HVMILIS HEDERA, Hederula, siue Chamæcissus.

EFFIGIEM, vires, atque nomenclaturam plebeiam vulgaris hederæ terrestris expendenti, vix vlla se offert planta quæ æquè scitè quadret Dioscorideæ Chamæcisso: sic dictæ (vt verisimile fit) sicut Chamæpeuce, Chamædris, Chamæciparissus, & Chamæpitis, quia hederam præ se ferret, specie tamē differret, vti facit terrestris Officinarum Hedera, quæ amarore & viribus Dioscoridi memoratis, ad obstructiones discussu perdificiles, nec nō arthriticos affectus valere, Barbaræ praxis crebrum experimentū testatur. Verùm qui malunt litigare quàm inuenire, obiiciunt folia Macrotera, vbi nos Microtera (quæ transmotiuncula vnius literulæ frequentissima est) legendum suspicamur. Respuunt etiam flores Leucoii minores: atqui respuerent potius in Anthirrhino, quem Violæ Leucoii assimilat Dioscori. sunt & huius purpurei caliculi filaceis flosculis non ita dissimilibus. Reliquæq; notæ adeò suffraguntur, vt qui hanc hoc loco excludunt, dum nullam siue potiorem, siue deteriorem sufficiunt herbam, parum gratiæ ineant à rei Medicæ candidatis, & à nostris Practicis meritò ambitionis præcipitis in suspicionem veniunt. Passim abundè hæc prouenit, & noscitur ab omnibus, iuxta fossas & culta, vt Dioscori. monet. Qui etiam flores candidiores quàm Albæ violæ desiderant, minus accuratè vulgatos legisse videntur codices, qui non habent album florem. Nec si Plinius Spicatum tritici florem habet, illicò idcirco sequendus, quando Dioscorides nullam facit mentionem, & Plinius solitus est non paucis in locis permiscere notas, vel audacius Latinè vertere, vt proximo facit capite de Chamæleuce: quem tamen nos lubentius excusamus, quàm incusamus, hoc sęculo alienæ famæ vorandæ auidissimo.

CHAMÆLEVCE, siue Populus pumilla, an Populago?

HANC

HANC etiam quænam sit, vix nisi de nomine coniectari licet, adeò ignotis notis prodidit Dioscorides: verùm si quæ sit vspiam nostris in terris Populum proximè imitata foliis planta, ea erit, quam vulgus Germanorum Dotterbloeme vocitat, Latini autem, Farfrugum: qua pratis nihil notius aut frequentius est, vicina, æmula, & conuictrix Chelidonii minoris, prope quam collocauimus. Ad renum lumborumque dolores epota mulcere posse, si quidem crassis & flatulentis muccoribus sint oppleta, facilè credet, qui gustarit, & nouerit partim vrinas ciere, partim etiam in alimentum adeò multum & laudatum abire, vt vaccæ primo Vere pastæ, lac perbonum efficiant, & inficiant butyrũ luteo colore. *Vtra quadret Amelo Virgilii.*

Κισσὸς. CORYMBOSA HEDERA Communis.

Germa. Epheu. *Gallis.* Lierre.
Belgis. Ueyl. *Ang. Iui.*

MALIM κισσοῦ dictum à textura porosa & spiraculis innumeris ferè peruia, quæ vinum transmittũt, quale Catoni & Varroni Cissymbion poculũ est: quàm à pusionis Citti saltãtis in Hederã Poëtica deformatione à Baccho versi, vt fabulant Græci. Κισσὸς item pumex ve, siue porosus lapis, indidem videtur deductũ, & vtrumq; ἀπὸ τοῦ κίος, siue Curculione, qui cuspidula, aut acu, potius quàm ore triticum hordeumq; terebrat. Latini ab edendo Hederã dixerunt: Etenim arborũ importuna amasia, & veluti assentatrix, cortice rimoso impacta, maceries vetustiores demolitur, & radicatis propagationibus arbores amplexa, enecat & exedit; præsertim illa species quæ maior & arborea vocatur: non item quæ Helix. Nec plures duabus nouit nostra ætas differentias genericas: tametsi quamlibet multas dixerit species Dioscorid. quæ fortè melius decernentur varietates, quales agnoscit quaternas quinásve è duplici specie vulgaris arboreæ, quæ cunctæ genti notissima, virere etiam inuita Bruma solita est: Fronde in imo per initia arcuatis, & semilunatis angulis triquetra, vt sunt Trinitatis herbę dictæ: Vetustiora autem in editioribus viticulis circinata, qualia Cyclaminis: floribus congerie muscarii glomerosi æstate defluxis, corymbos botrósve glomerosos ineunte hyeme matureſcẽtes, Ligustro similes, cernere vbique viarum est: itẽ circa vda, & ripas humentium regionum frigidarũ ac temperatiorum; nam & calidissimarum impatiens est. Huius multæ varietates sunt, quæ antiquis persuadere potuerunt, vt plures differentias, siue species statuerint: tametsi discrimen è Baccis duntaxat Dioscorides accersat, vti in *Malis*, Nucibus, & aliis fructibus vulgò fit.

Arborea Hedera recta.

Quinetiam arboreſcit quædam, suapteque stat stipite, nulli innixa pedamento, qualem in syluosis quibusdam Angliæ meminimus, Orthocissum antiqui dicunt. Interdum etiã quibusdam locis xerampelino colore folia nitent. Pisis nobis ostendebant herbarii corymbos cæsii & albicantis coloris. Melinos subfuscos corymbos plerèque plantæ satæ in hortis Italicis & Germanicis ex Campania & Apulia, hodie maturant. *Varietas.*

HELIX, siue prouoluta, sterilis Hedera.

HVMILIS planè hæc minor & infrequẽtior cõcinnè vocata Helix fuit, quia secundũ sarmentosos funes exerat clauiculas capreolósve viticeos, qui humi pangũtur, & propagatione quadam quasi in spicas & anfractus prouoluũtur: interdum etiam serpendo muscidis truncis & caudicibus aduoluitur gracilioribus sarmentis, folia minora altius triquetro segmẽto sinuata, edentibus, planè superioris, sed minora minorisq; vsus: nec enim vel folia huius decerpuntur, vel Gummi vllũ officinę ex hac colligunt: Quin nec fructus quidem vllus in ea obseruatur, vnde sterilis putatur. Verius autem hęc nũcuparetur terrestris Hedera, quàm illa Barbarorum, nobis paulò ante assetta Chamæcissos Dioſco.

CYMBALARIA Italica, Hederaceo folio.

VENETIIS, Patauii, & vicinis pagis passim in ædium parietinis Hederæ, aut Alsines modo dependet istæc, folio sinuato, Hederaceo, mollicello, lęui, in flexilibus, exilibus & tenerrimis, capillaceis, pedalibus & sesquipedalibus Cassitæ cauliculis. Floſculi

luteouirentes Elatines, siue Veronicæ fœminæ pares & similes. Illic Pharmacopœi, penuria & ignoratione Cotyledonis veri, miscent Populneo vnguento.

SMILACIS ASPERÆ, & SALSÆPARILLÆ figura & natura discrimen.

Smilax Aspera.

Differt hæc à læui vuis foliis, spinis, radice, floribus, viticulis, atque viribus, denique natalibus. Quippe non nisi montosis & collibus feruidiorum tractuum, Romaniæ, Hispaniæ, Linguagotię, vbi plurima, horridis aduncisque crebribus spinis, Rubi ritu, implicat mordicus proxima quæque; assurgitque vltra supraq; parietes & sepes vicinos. Folia Hederacea, longiora, Bryoniæ nigrę ambitu & superficie: non incisa, sed lęuia, & in medio, secundum strias neruulorum, spinulas habentia atrouitentia, acinosq; rubros, racematim copiosos, Ribes magnitudine & modo: nec flores dissimiles Ribes vtriusuis racemosi, sed albi. Radices tametsi longius excurrãt subter humum, ternis aut quaternis vlnis longiores, non tantæ tamen cum Salsa-parilla similitudinis sortitas scimus, quantum hactenus persuasum doctis quibusdam fuit: qui scriptis mandarunt Salsæparillæ eandem planè esse: cuius tamen conspicuæ intuenti patent, à Smilacis radicibus, differentiæ. Siquidem Smilacis geniculatæ, articulatis segmentis radices, candidæ, foris nitentes, Graminis carnini, aut Harundinis valatoru.

Salsa-palla.

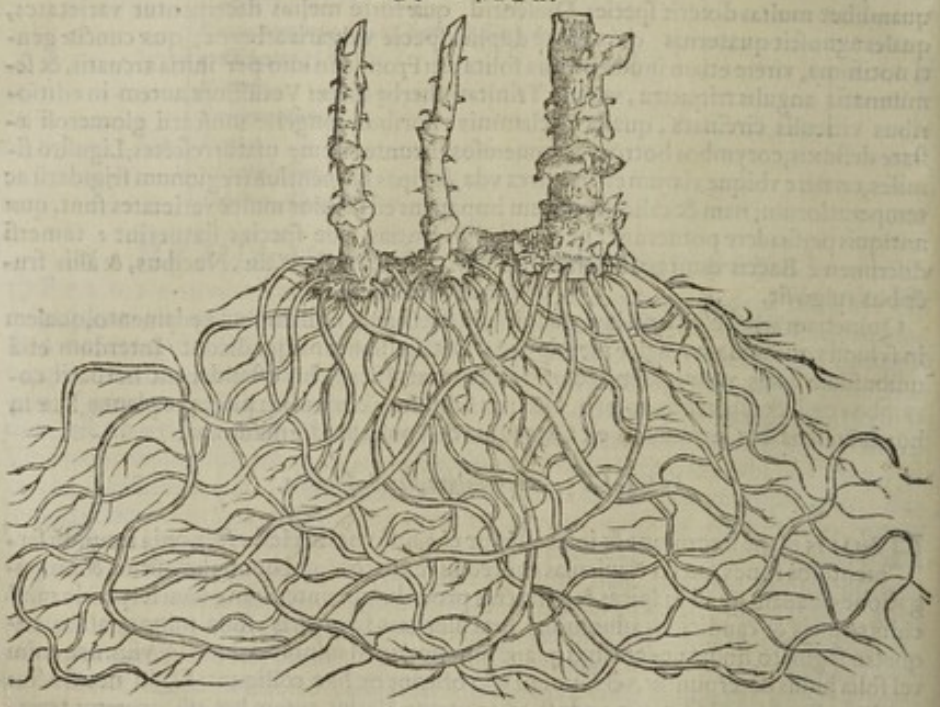

At Parillæ crebris loris prolixissimis, ab vno trunco radicis magno, prędaro, strumoso rugosisque capitibus, hinc inde subtus, vt in Asparago, vel Rusco, oriuntur numerosi concolores lori, æquabiles & sine geniculis vel nodis; recti, flexiles, cortice duriusculo, pullo, rugis striato in longitudine, quam vicenum pedum interdum metiti sumus. Intus farinacea medulla, non ita ingrata, sed viscida, nonnihil emplastica, amaricante, nec tamen calorem prodente. Eapropter perspicuum est, non magis esse Smilacis, Rubi, aut Clematidis alterę Viorna dictę, quàm sint Cinnamomi, & nonnullæ arbores, tum

tum Indicæ Orientalis, tum Peruianę nostra Laurus: Tametsi hæc possit nonnulla eadem: quæ illa præstare. Neq; si Colutea simillima est Senæ, ideò continuò eadem astruenda. Sed stipites quos habemus Salsæ, ex eodem radicis pręgrandi & capitato nodo lignoso, intus flauescente, Aristolochiæ rotūdæ tuberosæ magnitudine, & colore, exeuntes, pollicē, aut maximum Rubū crassitie superant: sed præduri lignosiq́ue, crebros nodos admodum extantes circa articulatas cōmissuras crebriorum vncialium, frequentiumq́ue interuallorū, tq; aculeos adūcos deorsum versus nōnihil depressos, rigidos habent, & valdequàm Rubū imitantur aspectu, potius quàm Smilacē: verùm gustu neutiquam astringente, sed fermè insipido, nec vt radicis emplastico: eóque, vt certò scimus, minus efficaci: Folia tamen quidam amici, qui viderant, asserebāt non admodum abesse ab Smilaceis. Optima habetur quę plenis medullosisq; est flagellis, solida, cādida intus & habitior, quę-q́ue facilius in æquas tota sui longitudine partes diuellitur: huius namque libram semissem plus virium habere experiuntur, quàm alterius strigosæ & gracilioris, nigrioris, decē aut duodecim vncias. Debent tamē institui decoctiones non minoris quantitatis, quàm 10. aquæ librarum, ad vncias duas, tres, vel quatuor radicis: non, vt quidam Medici nostrates scripto imperant, aquæ libra 3. ad vnciā vnam radicum. Citius namq; dissiarit aqua (nisi in diplomate id præceperint) quàm radicum vires bulliendo eductæ fuerint. Radicis namque medius torulus vel corculus, qui lori instar est, durior est, quàm vt tam citò vires deponat. Vnde quilibet facilè percipiet, quàm parùm comperta sibi ex alienis paginis in suas transferat & posteritati offerat Cōmentator, qui eximii ingenii & Italorū superioribus annis doctissimum *Medicum* Fallopium mendacii insimulet; atque istius de Salsæ-*Parillę*, atq; eiusdem sententiæ, admodùm incertæ, authorem faciat Guinum suum præceptorē, quem virū auditione, dum *Pisis* essemus, accepimus tantoperè flagrasse rei plantariæ cognitione, vt etiam nihil nō lustrasse montium, nemorum, præruptarūmve rupium Hetruscarum, & Tyreno vicinarum insularum, quò minimas quasque herbulas indidē aduectas, nec dum sibi notas, in chartas ipse conderet, & affabrè pingendas curaret. Quare si fuit illa pluribus abhinc annis Tuscorum Principi allata planta vera Salsa, (ac nō potius, quod periti nonnulli subolfecerunt, Hispanica *Smilax* aspera) mirū videtur *Philosophici* & nobilis animi Principis, principes Medicos Guinum & alios istā non curasse repræsentandam; saltē illas satis cōpertas, & valde varias notas, quas superius ostendimus.

CONVOLVVLVS maior Plin. Smilax latis vel lenis. Volubilis maior vulgi.

VALDE quàm laxus *Smilacis* significatus, qui quasdam cognatas, vel similes alias, tamē admodum discrepantes, & viribus penè cōtrariis pollentes, designat, vt Smilacē, Taxum virosam, asperam *Smilacem* venenifugam, fraxinum ambiguā: demùm hanc non valdè certam, vt cuius vtilitatem nullam, sed duntaxat incommodum turbulenti insomnii parere Dios. autumat: eapropter hanc hìc nostro more discussimus confusam significationem, ne vti Plinio, imponat nobis. Quod autem ad Lęuem Smilacem istam, vulgò receptam attinet, quia nihil omnino reclamat: præterquàm collatio seminis huius angulosi, cum Lupini rotundo, compresso: quæ sanè ineptior est, quàm vt Dioscoridis sit putanda: coniectamur nos voculam θέρμος quippiam deprauationis perpessam, quæ genuinam comparationem viciarit. Vt si amanuensis quispiam ἀντὶ θέρμου, id est, pro Lupino, è Latino Græcum ἐρβῆν faciat: Sic extrito primo elemento, & medio mutato, facilè potuit ἔρβος legi: quam suspicionē augent verba quę proximè addita sunt, quæ neutiquā scitè cohærent; hæc nempè. *Semen veluti Lupini paruum & nigrum*. At Lupinū non est paruum: nec nigrum. Saltē quæpiam subest labecula, cuiusmodi myriades plures expunctæ sunt in authoribus Græcis Theoph. Atheneo, & aliis: & in Galeno nonnullæ: in Paulo & Trallia-no complures voces Latinæ. Eapropter hanc eandem maiorem *Conuolvulum* retinendam arbitramur. Est quippe non modò sarmentis viticeis, mollioribus, longissimis, & aptissimis ad fornicatas opacationes: Foliis itē lęuibus, hederaceis, aut alterius Cōuoluuli Cissampeli maioribus, mollibus: cętera tū flore, semine, sarmēto prorsum Cissampeli nostri, sed maiora: radice item longa, sparsa, flexuosa, sed paucioris lactis, nec comperti cōmodi.

CONVOLVVLVS *Minor purpureis.*

Iasione Theop. ET hic satorum alumnus conuoluulus, non sociæ segetis, aut sepum: est enim caduca, vite multò minus prolixa, nec proximis adminiculis sese applicante, ternum & quaternum pedum, reliquis cõuoluulis tenuitate, flexilitate, radice, foliis, semine iisdem, sed pur pureo flore dilutiore: totus multò minor, neglectus, aut potius inuisus rusticis : tam notus quàm passim obuius.

SCAMMONIVM SYRIACVM, *Antiochenum, & Norbonense.*

PAVCÆ sunt plantæ, quas de facie & facultatibus penitus notas habere, magis interest boni Medici, aut Pharmacopœi, quàm Scammonium, tam enim commoda hæc lactaria scansoriáq; voluula, (vnde fortè nomen Voluulo fuit) catharticis medicamentis, & necessaria, vt tametsi nonnulla infamia flagraret, tamen nulladum sit inuenta, cuius vlla pars, succus, vel excremẽtum, tam pusilla mole tantum cõmodi prẽstet, aut vt vicaria huic suffici queat. Quò magis nostra ignauia incusanda est, quibus licuisset hanc plantam alere, succumque illius exprimere, si non multum ad vtendum, saltem quantum sat ad cognoscendum, impostorumque fraudes detegendum: sicque cautior & fœlicior foret Medici opera. At vix hodie millesimus quisque Medicorum plantam vidit, nisi fortè pictam, cuius pluries quàm sæpius millies succo vel lachryma se vsum profitetur. Quare quò dehinc cuilibet sit in procinctu veram & nosse, & alere, orationis ambitu pingenda, quam solo penicillo Cõmentatoris pictor expresit. Anno sexagesimo primo aut secundo supra sesquimillesimum, indefessus ille herbarũ nouarũ vestigator Venetus Pharmacopœus Sequinus Martinellus, ex Syriaco Alepo miserat plusquàm centum libras glebæ Scammonii Antiocheni succi concreti, cui exprimendo interfuerat : conchas etiam non paucas Lachryma plenas, seu Diagredio antiquorũ, cum seminibus angulosis Volubilis. Hęc semina tum Patauii & Venetiis primo Vere mãdata, in luculentã Volubilem, seu Voluulũ abiêre, adeò sinuosis Smilaceis foliis, triquetris, vel potius Cissampeli, foliis, floribus, & facie, vt planè nostræ Cissampelo eandẽ dixisses: verùm radice insigni fuit, & mole grandem Bryoniæ radicem æquante atq; teneritudine simulante : foris tamen pulla, aut cinericia, intus albida carne: cuius fissæ torulus siue cor mediũ exemptum, planè idem est, aut simile radici communis & probatioris TVRBITH officinarum: verùm facilius aliquãtò frangitur hæc, tametsi perinde gõmosa succoq; lacteo prẽgnet, atq; Turbith. Hanc eandẽ posteà Antuerpiæ, quò semen miseramus serendo meminimus, speciosam factam, floribus & viticulis quinum & senum cubitorum, prorsum nihil diuersam, cuius Guillielmus Dries, non minus peritus Pharmacopœus, quàm probus ciuis Antuerpianus, adnata radicumque pullulationes excisas, exsiccatasque ostentabat, adeò Turbith Alexandrinum ementita, vt discriminis perparum, aut nihil percipi posset.

TVRBITH.

Quæ lachryma fuit apud Albertum Martinellum Sequini fratrem, ad Symbolum Angeli, Venetias in Syriacis conchis allata, nõ fuit aspectu tristiore, squallidiore & cineritio, vti vulgatum Scãmoniũ visitur, sed Colophoniæ concolor, cõcretione similis ex fusco cęruleus erat. Quare non secus differunt quàm Meconium, siue succus expressus, ab Opio, quæ fuit manans liquor, seu lachryma. Sed Scãmonii lachryma cinereũ habet colorẽ: Opium flauum & limpidiorem: vtpote è capite, vbi defęcatior, non è radice fluens. Verùm quia pauca lachryma aut mera, aut hodie vsurpata Europęis vænit, nõ enim posset tanto vsui tam paucasatis esse: opera ponẽda, vt succi probè teneamus exquisitas notas, & varietates, quò minore mortaliũ detrimẽto, lõgè maiore emolumẽto eo vtamur purissimo, vel saltẽ quàm optimè correcto. Nõ paucos enim sępè fallit multùm, pusillũ delectus discrimen. Videas namq; non rarò idem corpus, eadem de morbi causa, & planè eodẽ modo affectum, aliquot granis sumptis sæpius facili ductu, nulloq; cruciatu bilẽ, pituitosamq; colluuiem excludere, tum ex eadem prorsum gleba effracto frustillo, multò plura grana

Scammonii descriptio.

data

data minus educere, multum tamen cruciatum ciere: nempè dispar molis concretio alicubi plus, alibi minus, alterius cuiusdã lactis Tithymali, aut Cataputiæ accipit: vnde disparilis vacuatio tam sæpè consequitur: si namq; foret purus & merus succus vniusmodi, nequaquam tantæ dosium essent discrepantiæ, quantas cùm antiqui tum hodierni Scammonii animaduertimus: quandoquidẽ etiã hodie quidã nihil aut parũ excernũt scrupulo vel 3. ſ. quàmplurimi verò minore portiuncula, quia vt plurimum remistũ est Scãmonium, quæ miscella neutiquam improbãda videtur, vt vociferantur humoristæ Galenici, namq; si est pro eo ac debet, æquabilis atq; correcta, valdequàm est vtilis, dũ minore & mole & mora educit, anteuertiq; impressioni caloris, quæ fieri solita est à medicamẽti cunctatione: maximã enim nouimus vtilitatẽ in huius cathartici celeri motu cum delectu: nam sufflonum Agyrtarũq; vitrũ, flores, siue farinę stibię, impetu & nõ discretu humores quoslibet obuios præcipites dant. Tametsi vinũ purgans ex radicibus Scãmonii Dios. parat, & si homini Græco istud demensum solitũ, sanè plus purgat aliis additum: sic videmus additum Diaphænici Catholic & aliis, vt succo Rosarum, plus mouere, vt Brassica marina Thymalli. Ac nullum Scammonium hodiernum affertur non adulteratũ, & tamen fortassis commodius, quàm Dioscorideũ sincerũ, cuius quo si fuit dosis recepta, par est putare alicuius vehementioris succi additione, tantillã quantitatẽ tantum efficere nunc, etiã nonnulla portione farinæ, colophomę Resinæ addita: nimirum resina ad pelluciditatem coloremque taurini glutinis ementiendum: farina verò, vt cuius interuentu resina cum Scãmonii lacte aqueo societatem coalitumq; inire queat: lento tum igne rudicula versando quantum plurimum possunt optimè agitant, donec induruerint, coaluerintque in commodæ mixtionis glebam. Cuius dignotio hæc, si non admodum ferueat ore, nõ multum virus redoleat, nec nimiũ tenax sit terẽdo: nam leuitatis albescentis atq; taurini glutinis pelluciditatis hodie vagæ, nec certæ notæ sunt: nullũ fermè hodiernũ videas Taurino glutini aut Bdellio trãsparens & nitidũ, nec lacteæ albedinis, sed liuentis & ad cæruleum dilutum quadantenus vergẽtis. Pharmacopœi è Mesue & Græcis cytonii cauo inditũ coquere in clybano addereq; mastichem soliti sunt: minusq; prudẽter cytonia abiiciunt, quibus trãsmissa vis & potior & delicatior scãmonii remanet: Quare dehinc sciant miscendam esse carnem cythonii compositioni, vel isto Venetorum modo parandum, ne maior iustò moles medicamenti instituto officiat. *P*ulueratũ scammonii Lib 1. succo cytoniorũ depurato operiunt, leniterque & blandè, non secus atque Mesues suũ de succo rosarũ Elect. excoquũt, dum induruerit, vbi cautio, ne nimio obruãt succo, quò vires scãmonii nimis reprimãtur, obtusæve penè langueãt, plerũq; plus nocituræ quàm profuturę: Nam *M*esue meritò multum succi rosarũ Scammonii incoquit, vt quo retundatur quidem impetus & acuties, sed non deleantur vires à succo Rosæ roborantis & purgatricis.

Monspelliense SCAMMONIVM.

COMMVNIS Pharmacopœorum consensus Scãmonium etiam facit illam *M*arinam volubilem, copiosissimam toto illo litore & fabuleto, ab vsque Rhodani ostio ad Aquas Marianas & *S*inum Agathensem, cuius succo lacteo concreto, (quo multo tota turget) purgationes moliebãtur, sed maiore dosi, minore effectu: quippe succo nihil additũ erat, sed coctione coactus, niger vel fuscus erat. A volubilium omnium floribus differt flos huius, multos namq; pusillos, stellatos, candidos, confertos fert Iunio & Iulio: folia rotũdiora, Asari, breuiora, crassiora, firmiora, latiora, superius albida, acuta, & basi falcata, nec angulosa Apocyni, aut Aristolochiæ similitudine & magnitudine; ex pediculis & loris reptantibus & stratis humi viticulis vel piscatorum attegiis & Tamariscis

aduo-

aduolutis quaternum quinúmve cubitorum: ſemen anguloſum in vtriculo minore quàm Ariſtolochię: radix digitum æquat minimum, longo reptatu multùm fibroſa, alba, ſucculenta, veluti reliqua planta.

CONVOLVVLVS minimus Spicæ folius, vel Stœchadis citrinæ, aut Linariæ.

RARIVS inuentu hîc aliis regionibus quàm Galloprouinciæ, Allobrogum, & Norbonæ, ad margines aridos ſatorum, & oliuetorum: vbi Iunio, & Iulio florem delicatiorem ſuperiore, ſed conſimilem, vnifoliũ, anguloſum, diluto colore purpuraſcentem; ſemenque haud diſſimile, anguloſum, compreſſum, promit exilibus in viticulis, rectis, crebribus, à radice lignoſa, ſeſquipalmum longa, albida, à qua partim folia, partim à cauliculis ſeſquipalmum altis, exeruntur, anguſta, longa ad Linariam, aut Stœchadem citrinam Phiteumáve Norbonenſe, etiamq; colore & canitie accedentia: guſtu exſiccante, nonnihil calfaciente.

ASVREVS, ſive cæruleus Conuoluulus Hederaceus, vel ſmilaceus, exoticus.

HÆc omniũ huius claſsis rariſsima & pulcherrima, nec niſi hortis Italię, Galliæ, & Belgię nota, vbi amœna purpura porrectis attextisq; ſecus parietes & perticas funibus viticeis, gracilibus, vmbracula cõcinnant, atq; fornices, viſu periucũda: viſenda quippe floribus, è pediculorũ calyce exeũtibus, Iaſmini, aut Vincæ peruincæ ſimilibus, ſed ora quinis ſtellatim prominentibus angulis, nolę cæruleæ vel aſureæ effigie: vnde *Campana Laſura Italis*. Folia ternis angulis ſingula, in teneriuſculis pediculis, Ciclamen, Hederámve annoſam imitata, nonnihil hirſuta: longa & gracilis radix, nulla ſui parte in Medicorum commercia venit.

HELXINE CISSAMPELOS.

SIMVL Ciſſampeli nomen, ſimulque collatio & ſoluendi effectio, teſtantur abundè Helxinem eſſe vnum quempiam Voluulorum lactariorũ, paſsim propter ſepes, inter ſegetes & vites oriundum: vox ſiquidem ἑλκεῖν, trahere, hærere, vel arripere conſignificat, viticeam, voluuloſamque propaginem, prę ſertim in Ciſſampelo, & Hederæ mixta ſignificatio, folia ſatis repręſentat: Verùm cùm Voluulorum, plebi Volubilium dictarum, quatuor ſint differentiæ, mox ſubdendæ, quę vixdum effigie, viribus, verò neutiquam diſtinctæ hactenus fuerũt, nobis eam ſanciendã Cyſſampelõ, quæ cum eo, quod notis & natalibus magis quadrat, tum etiam præ cæteris euidentius purgat, quam vnam dũtaxat facultatem illi reddidit Dioſcorides, cui potius aſſentiendum quàm poſteris illius duntaxat amanuẽſibus, & exſcriptoribus, quos modeſtiæ cauſa nõ nominamus. Scimus igitur Volubilem illam, quæ inter vineta Muſchatelina, maritimaſque ſepes, Thamariſcos, prope ſegetes ad Frontignanam Norbonæ & Lio Venetorum, inter mare & hortos, alibique paſsim viticularum prolixiſsimis flexilibus ſeſe aduoluit, aluum ſoluere ſucco & diluto. Eſt hæc non diuerſa à Volubili vulgari maiore: ſed folia aliquantùm anguſtiora, craſsiora, dilutè virentia, in exilibus pedicellis & prælongis viticulorum loris, quibus etiam intricat ſepes, pendentia: prope quæ, ex iiſdem interuallis, ſed in aliis pediculis, flores infundibuli, nolæve effigie, à latiore labro ad mucronẽ ductis leuibus ſtriis, latera nõnihil intrò inflexa, finientibus, candidos, tenues: è cuius imo cẽtro prodit vtriculus anguloſi ſeminis plenus, Ariſtolochiæ rotundæ ſimilis, ſed dimidio minoris, Scammoneæ Antiochenę paris. Succo etiam tota, tum radix, tum folia turgent lacteo. Candida radix, prolixa, fragilis, huc illuc reptans, minimum digitum æquat. Hac plerique impoſtores Phamacarii, prę ſertim regionibus

glonibus maritimis, vbi hæc adultior, admixta succo Tithymali Paralii & resinæ Colophoniæ, quæ nigricat, ementiuntur Scammonium.

CISSAMPELOS, ALTERA, *Atriplicis effigie.*

HANC iamdiu à doctis persuasi, huic tamen aliquantùm dissimilem, putaramus legittimam Helxinem: frequens namque amplexibus multis vites arripit, nec secus aut arctat, aut enecat, vel iisdē pabulum surripit, atq; Cassytha. Foliis est hederaceis, oblongis, in angustum Atriplicis facie & modo desinentibus: Flores item Atriplicis albicāt racematim: semine triquetro, nigro, Sesami Theoph. sed minore: radice exigua; vbiuis magno prouentu vinetis, frugibus, ac sepibus adnata. Sed de succo vel facultate subducendi aluum, nobis ignota, nisi quis Atriplicem putet, eoque lubricare posse aluum statuat, multò tamen imbecilliorem illa maritima certum.

VITIS ALBA, BRYONIA.

Germ. Stichwurtz. *Gallis* Couleure. *Ang. Bryonie, Wilde vyne & Wilde hoppes.*

HANC nullusdum in dubium vertit, quippe quę cōmodi plebei & cognitionis semper fuit. Radix luculentæ magnitudinis est, quam aulsam, qui quotannis, vel alternis, deorsum versa basi pangunt, altero tanto crassiorem efficiunt, teneram, Raphani colore & concretione: In viticulis prelongis, teneriusculis, clauiculis multis, obuia quæque prehendentibus, folia vitis, aut Balsaminę, incana, flores palliduli, stellati: acini sparsi, rubentes, magnitudinē Asparagorum fermè æquant, succulenti, acriores, vti tota planta: cuius turiones & asparagi pullulantes etiamnum hodie quidam in acetariis esitant. Ischiadicis cataplasmatis radix peroptima, & Psilotris: immixta & cōtusa taurino sanguini, ad Scirros & carcinomata mirum quantum prosit.

VITIS, vel BRYONIA *nigra, Sigillum Mariæ, an Ciclaminos altera?*

VEL tacitus plebeius consensus istam vitem esse sciuit, vocauitque nigram Bryoniam, vti ex Dioscoride Galenus & Paulus, cuius tametsi quiddam leuioris momenti, vt color rubens in acinis, ac buxeus internus vitibus desit: tamen hederacea folia, Smilaceis asperę quàm simillima, citra, sentes flexuosi gyri, viticularum multiplici capreolo, & clauicella proxima quæque amplectente, racemi multis aggesti acinulis, virentibus primulum, deinde rubellis, demùm vlterius maturitatis quasi vietæ progressi, ex fusco rubore in fuscedinem atram vergunt: cætera, vti radix, quæ Bryoniā magnitudine, figura. efficacitate & teneritudine imitatur, foris nigra, intus alba: planè tam vera, quàm vulgo notissima sunt: vbiq; siquidē in Gallia & Germania Syluosis & asperis dumetis, arbores, sepēsque scandit, & vuis, speciosis, oblongis, floribusque muscosis Labruscæ, vel Oleę pallentibus conuestit. Compertum est, vel mulierculis, vehementius vrinam, renumque sabulum, & mensium saburram, impellere potu: verùm Veneris tantoperè incentiuam esse, non perinde assentiuntur quidam Commentatori; quin potius experti eidem conuiciabantur; conquesti lumbos eneruare, sanguinem, renēsque inflammare, plurisque esse sibi vnam aut alteram Cynaram, quàm incertam & periculosam suam Bryoniam: quam si propter calorem, Venerem accendere vult, haberet sibi vni, aut Flammula vescereturad sui Satyrii Erithronii vires enerues supplendas.

VIORNA VVLGI, *fortè Vitis syluest. Dioscor. & Theoph. Atragene.*

NVLLI loco aptior Viorna vocata Gallis, quæ nusquam non frequens & nota (fortè quia viarum sepes ornat) quàm huic: Sarmenta quippe cæteris Clematidibus prolixiora, duriora, crassiora, rugosiora, vitiq; Labruscæ vel Viniferæ Vitis colore similiora: folia etiā sunt Solani hortensis & maiora, atq; singulis clauiculis quina, quibus lubens obrepit arboribus, atque Hederę æmulatione editiora fulcra scandit, sed interdum ambitu supernè *Lib. 3. Cap. 19.*

supernè serrato ternis aut quaternis dentibus, vt in Solano nonunquam visuntur, quæ laciniata pedem Anserinũ vocatum, Atriplicis speciem, tam bellè referunt, vix vt discernantur, sitne Solani an Atriplicis: flores radiati, pusilli, conferti, numerosi, albidi, muscosi, & stamineis apiculis ornati, odori, Maio & Iunio: capillaceo tomento cinguntur carptæ lanuginis albidę, lęuis, quæ etiam in multam hyemem perdurat, foliis amissis: acini autem complures consertim stipantur ab vno pediculo, apti, rotũdi, rubentes ex fusco, compressi tamen: quare nonnulli docti, vbi περιφερες σχῆμα legitur, id est, sphærica figura acinorum vel granorum πλατιφερὲς, leuiuscula immutatione & commodiore sensu legi volunt, id est, rotundam compressam figuram. Ac tametsi coniectura hæc nobis non satis animum explet, tamen multò minus respondebunt, amara Dulcis vocata, Bryoniáve nigra, aut quas suis locis commodius & necessariò aptauimus, notis. Alteram scilicet apparet neutiquam esse viticeam, sarmentosámve, rugosam lignosam, rimosam: illam verò communem, ipsam nigram Bryoniam.

Atragine Theophra. vitis Syl. Dioſc. Daleſc.

CLEMATIS *peregrina Cærulea purpurea.*

NON absimilis est hæc cærulea peregrina nostrati Flammulæ clematidi, ortu & flexu, porrectuque viticularum atque foliorum habitu: sunt tamen maiora, flaccidiora, firmioribus sarmentis, prolixioribusque anfractibus, Viornæ non disparibus. Flores aliàs cęruli, aliàs purpurei, ab illius & multorũ foliorũ figura situq; multũ diuersi, expansis quaternis altrinsecus & ex auerso sitis foliis, Pusatillæ effigie & colore, minoribus tamẽ. Semẽ & radix Flammulæ. Nusquam nos vidisse meminimus, nisi in hortorum delitiis: Quin superiore tantùm anno Angliæ inquilina fuit, floruitque in Morgani horto: vt malè sit istis bambalionibus rizotomis, qui doctissimo Dodonęo hanc passim viarum & agrorum in Anglia luxuriare persuaserunt.

CLEMATIS *altera, vrens, vulgi Flammula.*

E Clematidum viticearúmve generi affinibus plantis, nulla est, quæ perinde quadret facie, vel viribus, atque Flammula, plebi sic vocata, quia non secus ac flammeus feruor cuti adpressa, vesicas, crustas, vlceraque inurat: Quin eius est tenuitatis calor, præter multa quæ vrunt, vt spiritũ vridũ dũ digitis fricantur folia, eminus in nares præsertim iaculetur. Cerebrumque & sensus repentè magnoperè percellat, quòd experiendo notius, quàm gratius nobis fuit, tametsi idcirco ad facultatem noscitandam adiumento fuit. Quippe feruor ille non in centro, intimisque terreis partibus, sed in leuioribus extimis, indicium faciunt sues Norbonæ, & alibi, qui hac innoxia, tum viridi, tum siccata, vescuntur etiam ęstate, saginarique creduntur mulierculis. Quin & succus, & stillatitius liquor primus, quasi è vino flammeus est. Folia multùm colore & lęuore *P*eruincã Clematidẽ præferũt: flores item stellati, sed minores, albidi, & pusillis in medio staminibus, vt in Hypericone. Radix ab vno principio multas spargit fibras Hellebori modo: nescio an etiam purgent, vti de semine prodidit *D*ioscorides. Est autem subfuluum, vel fuscum, rotũdum, compressum, in angustum desinens, copiosum, serie quadam & corolla coniunctum: Norbonæ & Galloprouinciæ spõte & in pratis maritimis humi sparsa, tenera, & humilis visitur, aut fœnicecis falce cadit, deficitur quippe fulcris, quibus innitatur: etiãq; plurima fruticibus & sepibus innixa, aliisque pedamentis, si quę nacta sit. Belgi & Germani cultiores scita textura huius, Campaniclæ lasuræ, & peregrinæ Clematidis cæruleę, depactas stirpes frondosásque vites porrigunt, ad parietum fornicumque vmbracula, variegato implexu, reticulatóque, tricoloria. Nec enim minus scandit, nec dissimiles vites habet Iasemino: ne tantilla anicularum ratiũcula à Cõmẽtatore tanto adducta, quispiam deinceps audeat inficiari veram alteram Clematidem esse hanc, cui prætulit Senensis idem Viornam vix acrem, nedum vrentem, aut vlcerantem.

LVPVLVS SALICTARIVS, *Spontanea.*

Lupus salictarius & vitis Septentrionalium.

Germa.

Ger. Hopffen.
Gal. Houblen.
Ang. Hoppes.

QVAMVIS IN antiquorum monumentis non extet hæc, quam coniectamur, nec asserimus à *Plinio* dictum Lupulum salictarium: tamen quia in Græcia etiamnum hodie vernaculè βρυωνίαν vocari audimus, non abs re hãc saltem de facie Bryoniæ comparamus, nec enim Volubili aut Conuoluulis, vt Commeutatori visum est. Cũctis gentibus hæc spontè, ad sepes & margines pratorum humentium educat longa, prolixa sarmenta, hirsuta, tactu aspera, albida, multis clauiculis virgulta & frutices intexentia: fronde multa Bryoniæ squabriore, aut viti nigræ modo triangula: floribus albidis in oblonga caudata congerie foliaceis, instar glumarum structuli serie connexarum: semine compresso, pullo, Genistæ, sed minore, contento in illis cellulis, florum membraneis, quas colligunt Augusto & Septembri Septentrionales ad Bieram (potionem omnibus familijs consuetã) parandam, quæ alia longè est à Dioscoridis & veterum Zytho: cui perperam paucæ lectionis & peregrinationis quidam Medici, quos sequutus est Commentator, nomen Biere accómodant, & æquè inscitè Anglicæ Ale. Quæ vtrauis potio suauis & salubris, tam longè abest à Curmi & Zytho vocata, Dioscoridis nocuis temetis, quàm illa acidula potiũcula plebeculæ vtilissima in Hannonia & *Picardia*, *Brassim & Bullon*, distat ab aceto: vt tempestiuius alibi excutiemus.

SATIVA Vrbana.

MVNIFICA *Phronea* miserta algidiores regiones, eis largita est hanc quasi vitem alterã, qua quasi vita quapiam suas potiones animarent, & salubriores efficerent. Quare sedulò colunt hanc vulgò vitem, depactámq; è sylueſtri Vrbanam fecerunt, iam tot in locis, vt etiam tractus patentissimos vinetorum superent, depactis multis pedamentis & ridicis, quæ tenella clauicula & capreolos fulciant atq; maritẽt: hæ autẽ fulcra, quia saligna vt plurimùm essent, ideò fortè salictarium vocarant Lupulum: solo humentiore, lætiore, pinguiore, radicum fibras inserit hodie Germania, superior præsertim, atque Flandri, Anglia & Northmania, vnde vno aut altero anno se porrigunt viticeæ propagines multis anfractibus prolixæ, pòst amplexãtes obuia quæque arborum & arbustorum, lucósque efficiunt fornicata pulchritude visendos: quippe lætior multò tota planta culta euadit, florũque thyrsis foliaceis & squammosis adultioribus, semine item multò maiore. Veluti forent viridimiæ, quo tempore vua, decerpũ tur, & in saccos coguntur ad Bieræ siue Cereuisiæ confectionem. Constat hæc hordeo & boni tritici farina: sed longè alio pacto paratis & subactis, quàm *Dioscoridis* Zython aut Curmi, quibus ex hordeo in aqua tubefacto, nihil Lupuli additur, cuius tamen permixtio plurimùm iuuant neruorum & articulorum imbecillitates: tantũ absunt ab improbitate Zythi & Curmi Dioscoridei hæ Cereales potiones. Turiones etiam primulùm erumpentes primo Vere, tum sponte nascentes, tum sátiuos, plebecula acetarijs indit: Cichorij sapore, non ingratos, calore temperatos.

VITIS VINIFERA, Sylueſtris spontaneáve Oenanthe Labrusca.

Ger. Welnreb.
Bel. wyngaert.
Gall. Vigne.
Ang. Vynde.

FRVCTVVM FACILE principem vtilitate, speciositate, & suauitate, dat vitis à vino dicta, eademque originatione περιπαλιᾳ siue crapula Latinis è Græco manauit, veluti ἄμπελος, aut ἔμπηλος, quod οἶνον fuit, id est, vinea, aut vinifuda vocabatur.

Nam ἄμπελος vinum olim fuit. Eius autem diuersitates prosequi nullum operæprecium: quando varietatem accipit multiplicem à soli cõditione, more, & Solis ab æquatoris inclinatione. Neq; enim Aquilonium cœlum fert, aut certè fructum profert immaturum, serotinum, minimùm suauem.

Spontanea nec culta profundit vires insana lasciuia, & in sarmentosam, arboreamq; penè sobolem luxuriat, prolixitate anfractuum, vnde sterilescit, aut minores minusq; sapidas & maturas vuas fert: Qualis in *P*rouincię & Norbonæ maritimis, Gallia Lugdunensi, Italięque plurima, squallidis agrorum marginibus. Sarmento duriore, cutéq; integitur rimosa & villosa, Viornæ, aut satiuæ vitis modo.

DOMESTICA.

DOMESTICÆ autem viti, amputatione & interlucatione sarmentorum præstatur ne succus sarmentis & palmitibus impendatur. Eóq; mitiores, maiores, & elegantiòres botri sũt, suauiores acini, vberioresq; latice manant. *P*almitum decora magis fronde, habitiore, latiore, diuisura Platani aut Aceris.

CORINTHIA sive ἀπυρηνα vua.

CORINTHIA quæ vocatur vua, nomen patrium testata, effigie nihil planè differt à communi: Sed algidioris cœli impatiens, gracilitate tantùm racemorũ & exilitate acinorum superatur, qui gygartis carẽt, suntq; ἀπυρηνα, vt quædam mala Granata arillis vacua. Botri enim, siue racemuli ipsi, conflantur acinulis, Piperina aut Sãbucina grana æquãtibus. Ad topiariorum pergulas & fornices deducũtur hodie in Italicis & Pedemontanis hortis vites huius.

ASCLEPIAS Vicetoxicum.

QVANDO isti morosuli Critici, potius quàm Commentatores, nullum modum carpẽdi, immutandi, improbandive aliena placita, faciunt, nostráq; expectatione & æquanimitate abutuntur, exerceamus dehinc nos met conferendis plantis nobis plenè cognitis, cum antiquorum descriptionibus: inuitis illis rigidis censuris, ad quas si vniuersum opus herbariũ seuerius exigas, vix cẽtesimam quamq; plantam legittimam dicas. Minus verè negant Vicetoxico nostrati deesse Hederæ folia, eaque lõgiora: floremq; graueolentem: quos potuit docere vel inspectio meræ picturæ, quæ folia hederacea præfert: vel Dioscoridis etiam lectio, qui Periclymenum & Ethiopicum Seseli Hederæ folijs committit: additq; quantitatis dementionem, nempè longam, *P*ericlymeni modo: & idem hic Hederacea facit, sed lõgiora. *S*tirpi aũt pictæ, aut chartis affixę, si odorem negãt, fortè assentior, sin florenti in montibus, dicam esse illi narem obesam, aut nunquam virentem visam. Tametsi tædet tot repetitionũ de odoris incremẽtis & amissione variis in locis & plantis. Infirmum enim argumentũ, quãdo multa apertiora & potiora suppetũt. Quippe Vicetoxico vulgus practicantiũ nomen feciſſe à dote qua aduersum deleteria pollet, verisimile: vti & Asclepias nomine tanti Medici nobilitata propter consimilẽ facultatem videtur. Radix porrò huius innumeris fermè capillamentis fibrata, caules flexiles, vimineos, lęues, sesquicubitum prolixos, edit. Folia quidẽ Hederæ rigida, ex atro virentia, sed aliquãtò longiora, & quasi super nè mucronata: florem exiguum candicantem, odoris grauis, ingrati, quibus succrescũt oblõgæ, teretes, Rhododẽdri aut Apocyni persimiles siliquæ, semen subfuluum, *S*esami aut Apocyni, lanugine obuolutum cohibentes, Apocyni ritu. Huius radice vsi primùm periclitatores, cùm aduersus venena, tum ad vlcera, magnũ sibi & plantæ nomen pepererunt. Neq; posteri potuerunt postea adduci, quin pro Asclepiade agnoscerent & vterentur. *S*iquidem illis etiam natalitijs, nempè montibus aut aridis collibus, præsertim Narbonæ & ad Ligures Taurinos propè fruticat.

APO-

Sine Dioſco. APOCYNVM, Periploca Græca, foliis latioribus hederaceis.

QVOD canes interimeret eſu, ἀπόκυνον, voce conciſa, quaſi canicidam, dixerunt. Cuius deſcriptioni ſtudioſi poterunt conferre duas non minus raras, quàm elegantes & apprimè quadrantes plantas, quas Patauii iamdiu etiamque non multis ab hinc annis in Piſano publico vireto videre meminimus, & adhuc dono ſeruamus à Medico longè péritiſsimo Andrea Acroaria Ciſalpino. Earum vtrique nomen Periploca erat. Altera fuit flexilibus ſurculis vimineis, gracilibus, leuibus, pediculos vtrinque habentibus, longiuſculos & exiles, in quibus folia Hederacea, molliora, viridantia, læuia, renidentia, & quàm Vicetoxici rotundiora, nonnihil in ſummo acuminata: flores tenues candidi muſcoſi Valerianæ, aut Drabę inter folia exeruntur: ſuccedentibus Auguſto menſe ſiliquis corniculatis, mucronatis, rectis, Aſclepiadis maioribus, claudentibus ſemen nigrius depreſſum, pappoſa lanugine obductum. Succus flaueſcit, ingratus, &, vti tota planta, viroſus videtur. Hæc ſi cani nex ſit deuorata, Apocynum eſſe (& huius fore antidotum Vicetoxicum) valde probabile eſt. Certum nos exploratumque habemus iam diu, ſaltem aliis venenis à cane deuoratis antipharmacũ fuiſſe: vti Thorę Anthora, & Paridis herba Pardalianchis, ſunt. APOCYNVM

PERIPLOCA ſerpens, anguſtiore Periclymeni folio.

ALTERA verò Periploca repens vocata, prolixioribus & lenioribus viminibus ſerpit, variiſque flexibus arripit & amplectitur obuios caudices, Periclymeni modo. Folia vtrinque ex aduerſo bina, Periclymeni potius, quàm Hederæ æmula, ſed apice vt Vicetoxicũ donata. Flores in horto Piſano dudum defluxerant, dum inibi ſiliquas intueremur: quæ ſolertiore connexione mutuis erant coniunctæ quaſi roſtris, vna è floris baſi, ſeu calatho, vtrinque repandæ, ſummis & imis inſertæ mucronibus, Rhododendri quadantenus in morem. PERIPLOCA repens.

CLYMENON Italorum, ſiue Siciliana, non eſt Androſæmon.

Gallis. Toute ſaine.
Ang. Tutſan.

AMBIGVI animi & ſententiæ in Clymeno videntur fuiſſe antiqui nonnulli celebriores, Galenus, Ægineta, & alii: qui eius hiſtoriam & mentionem quaſi nullam, aut incertam, taciti præterière. Ac iam tum Plinii æuo variabat deſcriptio & confuſa ex Clymeno & Periclymeno, alia Græcis, aliaque Latinis erat. Quò minus nobis lubitum fuit prorſus aquaticam Betonicam, eiuſve affinem Scrophulariam, verum Clymenũ aſſeuerare, tametſi vtriuis nec facies ita diſpar, & vires neutiquam ſint appellatione Clymeni indignę. Quippe ſunt hæ non minus vulgatis Chirurgorum præconiis nobilitatæ, atque planta Clymenum, Regis Clymeni cognomine. Verùm non minus inclito nomine fuit donanda ea, quam vulgi Gallici conſenſus *Toute ſaine* (quaſi Panaces omnibus remedia ferens affectibus) vocat. Sẽpervirens hęc, virgis exit vimineis, ſanguineis, nitentibus, rectis, flexilibus, nonnihil anguloſis, aut ſecundum longitudinem ſtriatis, Periclymeno, ſeu Matriſyluæ concoloribus, & perquàm ſimilibus. Etiamque folia bina ex interuallis, auerſa, cæſia, ſupernè ſaturato virore, multum ſimilia, niſi quia è geniculis emicant, nec, vti illa, virgis tranſiuntur, eóque puſillis interuallis, binis per eadem ſpatia foliolis, Androſęmum referunt: verùm non perinde ſanguineum cruorem vel fundunt, vel allinunt affricta chartæ, vti dictũ in Androſęmo vero: flores lutei nõ diſsimiles ſunt, & baculę primùm rubræ, deinde nigræ, cruore nitente, purpureo, & ſeminibus minutis, fuſcis, turgidę. Radix foris fuſca, intus alba, lignoſa, fragilis, pedem & ſeſquipedem longa: guſtanti reſinoſa, lentoris expers, nec tota planta ingrata, nonnihil gummi Elemni, aut trifolii odorati ſapit: moderatè aſtringit digerendo, & deſiccat, pauxilla, aut nulla calfactione. Vulnerariis remediis, Balſamis, adeóque potionibus & oleis nata, vſu mul-

multò laudatissima & plurima Angliæ syluis, lucis, & nemoribus, præsertim Bristoiæ & Gloceſtriæ conterminis. Flandris hortensis est tantùm, & Androsemum nuncupatur, falsóque proditur foliis cruorẽ fundere, vel resudare cõpressu sanguineũ succum. Patauii etiã in vireto Senatorio alebatur studioſè: vbi non nemo ardelio ambitioſior persuadere frustrà nobis conabatur, hanc solius Siciliæ indigenam alumnamque esse: eóque Itali plerique omnes Sicilianam vocitant.

περικλύμενον. PERICLYMENON.

Offici. Caprifolium, Materſylua, Lilium inter ſpinas, Volucrum maius.

Germa. Geyſzblat vnde ſpeck gilgen.
Belgis. Gheyten bladt ende Memmekens.
Gallis. Cheure fueille.
Itali. Vinci boſco. *Ang.* Wod bynde.

AMBIGANT quamdiu volent, qui Matrisyluam in dubium reuocant, negantque esse Periclymenon, quia radice non sit rotunda, & crassa: frustrà enim inquirunt & exquirunt, quod iamdiu habent: non enim στρόγγυλον ῥίζαν dixit, siue orbiculatam, vel tuberosam Disc. sed περιφερῆ, id est, rotundam, non anguloſam. Quin etiam hodie qui ex Crateua & Oribasio παχεῖαν καὶ μάκραν, id est, radicem crassam, & longam suffecerunt, aut restituerunt, prorsum ansam quamlibet rixandi præciderunt. Videtur autem Apocynis vel Periplocis descriptis congener, & etiamnum Græcis hodiernis περιπλόκάδα vocatur. Cuius duplex obseruatur varietas ex folio. Quòd folium Italicæ & Norbonensi vulgatiori surculis sarmentísve, vnum cùm sit & continuum, gemini tamen speciem præbet, quasi vmbilico medio traiectum, vt in luteo Centaurio & Tithymallo serrato: eóque Perfoliatum dictum, quasi pertusum, perforatum, aut perfusum, vt Cicero loquitur. Extremis verò flexibus capreolatis, folium acetabuli forma, vel vmbilici circinatum, florum delicias continet, ex purpura niueo candore nitentes, & alicubi luteo aspersas, sensim in longitudinem porrectas, quasi promuscides elephantium, aut lagenulas, floribus fabaceis multùm similes, sed fragantia maiore, & apiculis luteis ornatas. Semine rotundo, coccineo, Bryonię, succulento.

PERICLYMENON non perfoliatum Septentrionalium.

FRVTEX autem in Belgio & Anglia frequentius vsitatiusque, folium vtrinque ex interualli habet seorsim non continuum, nec sarmento peruium & perfusum, neq; cupulo foliaceo erumpentes flores. Alioqui prorsus idem.

ALLOBROGVM Periclymenum alterum, Cornus fœminæ effigie.

SVNT qui fruticem quandam, vel arbusculam in Allobrogũ syluosis crescentem, Cornus fœminę facie, & baccas in pediculis binas testiculorum situ, & nonnihil oblongas, ferentẽ, Periclymenis iungunt. Cuius acinos Heluetii, vbi plurima hęc, hunden kirſen, id est, cerasa canina vocitant, nec desunt qui eadem Matrisyluam autument: quippe folia huic perquàm similia, bina, & similiter parũ cæsia, aut glauca, binisq; in exilibus petiolis flosculis, oblongis, nec ita absimilibus, sed minoribus, candidis, multa staminea exerẽtibus. Qualis Belgiæ hortis colebatur à Guil. Dries optimo viro & Pharmacopœo Antuerp. sed suo hæc caudice fulcitur, non (vt altera) indiga adminiculi vllius, & habitu fusagi nis fruticat, aut Cornus fœminę, quatuor quinquéve cubitos alta. Facultatũ incerti sumus.

SESELI ÆTHIOPICVM.

QVOT genera Seseli à Dioscor. recensentur, tot eademq; collegimus in Galloprouincia Massiliæ circum, atque prope Ceti montem ora Norbonensis maris, non procul Monspellio. Indidemq; nonnulli studioſi stirpes quasdam deferendas curarunt Lutetiam, Antuerpiã, adeoq; in Italiã, vbi nondum innotuerant vel doctis. Quin ne nunc quidem notas esse Senensi Commentatori, in istis postremis Imaginum recusis & mutatis sententiis, magna iniuria facta Pharmacopœorũ plebi, videtur, Medicisq; ignauis. Et sanè multò maiore suæ dignitatis detrimento, id contigisse magis dolendum, quàm riden-

ridendum moderatis ingenijs. Qui norint non vulgari moderatione & certa prudentia illum quantum licuit lapsibus vno loco tam multis occurrere conatum: Cùm enim per opinionem tum fiduciæ, tum etiam emũctæ cognitionis, quam illis de se iamdiu excitarat, licuisset (illi si Jubuisset) nõ solũ picturis mendosis, sed etiã verbis subdolis persuadere, picturis tamẽ cõtentus fuit, & silentio suæ dignitati consuluit. Si qua tamen vsus est vafricula inuersiuncula, est illa leuius ferenda: Non enim nouerat aptiores: aut si norat, se tantoperè deceptum fateri, eius dignitatis non erat. Igitur quas potuit, dono puta emendicatas, ideo nec recens animaduersas, aut descriptas, in paginas congesit eius pictor, perperã quidẽ illas omnes censitas, sed tamen earum vnam fermè correctam istam, quæ est Seseli Æthiopicũ verum: cuius effigiem mutuatus fuit à Dodonæo Medico multùm exercitato.

Ea Saxeis illis deuexis Masileæ & maritimis, tum etiã ad Cœti montis celsi radices, qua in Lacũ vergit, fruticat vberi prouẽtu Iulio & Augusto valde quã spectatu elegans, multis prouenit virgultis rectis, ligneis, nigricantibus, rigidis, binos ternósve cubitos altis, in varios surculos diductis, folia crassa, rigida, & leuore viridãtia, vt Hederæ, figura oblõga, propior Periclimeno promẽtibus. Luculẽtas in fũmis gerit vmbellas, luteis floribꝰ Anethi, quas semẽ stipat fuscum, oblongum, copiosum, fœniculi maius: non solùm semẽ, sed etiam vniuersus frutex gustanti aromatis saporem acrem, medicatum, & subamarũ, sed gratum imprimit, suauemq; odorem spirat à summo ad imã vsq; radicem, quæ lignosa est.

Eximiæ vis est huius semen, cuius copiam misimus amicis Venetis & Lugdunensibus ad Theriacem, quod etiã, vti Dioscorides innuit Masiliẽsi multò odoratius & efficacius est. Quod Seseli, si vt pictum in Dodonæo, ita viuum in agro vidisset Cõmentator, lubens & volens suffecisset in locum illius plantæ, cui videtur postposuisse: est enim illa non frutex, sed herba, quam Recentiores Libanotidem Theophrasti prodiderunt, viribus & figura aliena ab hoc Æthopico, quem fruticem, adeoq; magnum, Dioscoridis correctior codex statuit esse.

CAPPARES.

Ger. Kappꝛen.
Hisp. Alcapparas.
Ang. *Kapper.*
Gall. Cappres.

FRVTICAT ruri in ora Thyrrenici maris Norbonẽsi & Hispanica Capparis vberi prouentu. Eadẽ hortis iamdiu innotuit, & fœtus priusquàm in florem se pandat, aut perdat, decerptus, & muria conditus magno semper vsu fuit. Flos ei candidus inest, Rosæ aut Mali Cotoneæ: & semen in siliqua oblonga ruffum Milij Panici, medicamentis vtile. Ma-

iores & minores Emporijs varijs væneunt, sed minores in prima sunt cõmendatione, sextiésq; pluris emuntur, quàm maiores: vulgo namq; habentur meliores, quia palato gratiores paruæ. *Sic* palati studium fallit ingenium, valetudinis dispendio: nam qui sapor illis percipitur, ascititius est à muria, vel ab aceto: alioqui vtraq; acerrimi & teterrimi gustus est, seu viridis, seu matura. *P*roindeq; minor, perpaucæ carnis & succi, facilius & penitius imbuitur conditura, quàm maior: quæ melioris succi & aptioris alendæ carni est. Culinæ proinde error est, minores maioribus perferre. *S*ed hic cõsuetus inoleuit, mos. Nam, vt scitè dicebat *P*hilosophus, nihil magis aduersatur valetudini, aut Medico, quàm bonus coquus. Itaq; voluptati coquus emat minores magno precio, frugi œconomus emet (si nos audiat) maiores minoris multò, bonæ tuendæ valetudini. Radices esse adulterinas quidam imperiti Medici ridiculè non minus quiritantur, quàm ille qui conquerebatur, perperam fieri hodie, quòd Santalum citrinum adulteraretur ligno aloe: nam hac radice nihil vulgatius aut vilius, etiam in Hispania.

κλήματις δαφνοειδὴς *VINCA Peruinca, siue Clematis Daphnoides.*

Ang. Perwincle
Bel. Wincorte & maechde palmen.
Ger. Singruen.
Gal. Peruẽche

QVIN sint dictæ omnes κληματίδες à viticulorum sobole sarmentosa nullus negat: Istã autẽ vbiuis Germaniæ, Galliæ, & Italiæ, nemoreis, vmbrosisq; tractibus, & sentices, marginibus gaudentem, veram primam Clematidem, tum facies, tum vires iamdiu, & sepius compertæ testantur: tametsi pauci meminerint, huic inesse quẽdam calorem, quo abstergat educatq; fœtidã menstruorũ alborum illuuiẽ: ac rursum astrictione inibi relicta, & robore parti restituto, eandẽ supprimat. Ac mirũ sanè magnũ sit, si dũtaxat corolla ex hac cõtexta, capiti, aptata sanguinem è naribus fluentẽ sistet, aut inguinis regioni appressa, mẽstrua cohibet, abortumq; inhibet, vt author est Mathiolus commentator. Cæterũ cuilibet hæc nota est, fronde laurea sempervirenti: leuore, colore, magnitudine, & facie Ligustri, ex interuallis bina ex aduerso, in virgis viticulosis, flexilibus, virentibus, sparsis hunni, & caducis, nec obuias plantas irretientibus: numerosis, gustu amaris, nonnihil calidis, astringẽtibus. Flores calyculis constãt quinis, foliolis Iasemini, paulò maioris, minus aut nihil odoris. Fibrosa radice, flauente.

PERVINCA maior.

MAIOREM multò, nec nisi Norbonæ, non modò vmbrosis, sed etiam apricis & æstuosis, oliuetis, oriundam meminimus eandem, quæ tamen non nisi lętiore habitu proceritateq; distat.

☋ *VISCVM.*

Ang. Miſſelto.
Ger. Miſtel.
Gal. Guy.
Ital. Viſchio.

EVOCE ☋ deflexum Latinis Viscum siue gluten, quod optimum ex hac paratur, satis constat: cuius satius fuisset post Quercus recensitam historiam, quasi sobolis aut appẽdicis meminisse. Nec tam rarum, quàm mirum citra vllas radices passim in arborum caudicibus totum vertentẽ annum, adeoq; *Brumali tempore Viscum Fronde virere noua, quem non sua seminat arbos*, vt canit Maro. Quò minus verisimile fit, acinulo illo pallido & pellucido seri hũc, sed potius ex succo elaboratiore aggesto, ad cortices libróſq; brachiorum exhalãte, & vapido, vnde fit vt alimentum nunquam deficiat copiosum, nec folium defluat: & oriri multa seminio nullo, nulli mirantur, qui ijsdem natalibus Polypodium, Dryopterim, Lychẽ, & Moschum prouenire meminerũt. Quercinũ autẽ Viscũ laudatissimũ est, sed adeò rarũ vt vix millesimę Quercui inhęrere cõperiatur. Quin hîc in Anglia innumeras quercus nobis intuentibus, vix vna aut altera comparuit, vbi perpaucũ & magno studio seruatũ inerat. Cuius tamẽ sapor, color, & odor, nihil prorsus variare videntur. Verũ non absre anti qui Hyphear ab Ixia & Stelite, (quæ cætero-qui natalibus tantùm differre videntur) discreuêre. *P*urgat sanè viscum quernum, melancholicũ & pituitosum succũ, vnde vertigines cerebrisq; epilepticis piamentum quasi inuentũ fuit, & celebratum olim, ceu sacrum amuletum, à Gallorũ mystis Druydibus, qui è quercu viscóq; querno vaticinati fuêre. Nec minus Chymistis eius qui vocatur Solis Aucupium seu Illicium expetitus spiritus: quæ mysteria prophanis neutiquam referanda. Quasi topici medicamenti, nec introsumendi

men-

mentionem fecit Dioscorides: vsus tamen, tum potiunculis, tum catapotijs valdè tutus: foris verò exploratæ vtilitatis adeò nouimus, vt è penitioribus sinubus collectum pus, transpatia musculorum & densas cartilagines eliciat. Est namq; epipasticum nulli secundũ, vt quis experiri potest, quẽ iuuabit vires nosce Emplastri viscini, ab Scribonio Largo laudati.

πολυγόνατον. POLYGONVM maius.

Ang. White roote, or cely scala. *Bel.* Salomons segel.
Offi. Sigillum Salomonis. *Gall.* Signet de Salomon.
Ger. Weiß wurtz. *Ital.* Gmochietto.

NOMINIS argumentũ radix, geniculis cõpluribus pyxidatim cõsertis, Ruscimodo protuberãs, digitũ minimũ crassitie æquãs, innuit: quæ vagatur cespite summo, multum fibrosa, cãdore pellucido, marmoreo, Alabastritidis radicis aspectu, gustu insuaui dulcedine, subastringente. Caules emittit rectos, rotũdos, cubitales, virides, quos folia ambiunt Lilij conuallij, vel Bifolij, vel Lauri Alexandrinæ, Ellebori albi modo, liris vel rugis rectis venosa: è quorum emissu pedicelli prodeũt: flores Vnedonis, seu Arbuti dicti, ex candore herbidi, Lilij conuallium longiores: quibus excussis, Maio & Iunio, baccę virides, deinde nigræ subnascuntur, Corrudæ aut Ligustri.

μυρσίνη ἀγρία Myrthacantha RVSCVS.

Murina spina, siue Myrtus syluestris. *Ital.* Pongi topi.
Ger. Bruosch, aut Meußdorn. *Gal.* Brusc.
Hisp. Ius barba, & Gilbarbera. *Ang.* Bochers Browme.

TAMETSI Myrthum humilem, syluestrem, & aculeatam vocarunt Ruscum antiqui, quasi eiusdem naturæ, vt figuræ erat prorsum simillimæ: tamen differre inter se indole & natalibus certum est, cùm ad Septentrionem populis nulla sponte nascatur Myrthus: Ruscus autem calidis & frigidis peræquè multa scateat, facie solijsq; planè Myrtheis, sed rigidioribus, mucronatisq; supernè, quibus medijs ritu Cocci baphicæ hærẽt singulis baccæ singulæ, ruberrimæ, duriores, maioresq; quàm Asparagi, nucleo ossea planè duritia, vixq; vlli frangenti ictui cedente. Floribus pusillis, in fruticantibus multa soboles virgis, præduris, bicubitalibus, & tricubitalibus, rectis, striatis, viuacissimis, vt & radices, quæ quàmplurimos annos perennant, succrescente quotãnis noua Asparagorum simillima turionũ propagine: aromatica, aliquantum amara, viscerum & ductuum farctui vsitatissima, nec secus ac in officinis Asparagi vsurpari solita, vel Bonifaciæ, cui nõ parum similis. Semen etiam miscetur eodem scopo Benedictæ laxatiuæ & Litontribis.

LAVRI ALEXANDRÆ Dioscor. (quæ Theophrasto Ruscifolia ἐπιφυλλόκαρπος, siue superfolio baccifera, vocatur) cum HIPPOGLOSSO siue LIGVLATA discrimen.

ALIAM esse Alexandrinam Laurum ab Hippoglosso, cuius in promptu est de Theophrasto & Dioscoride nosce: quippe fructum siue baccam coccineam medijs in solijs hærere, nullius ligulæ facta mentione, vterq; asserit: folliaq; molliora, maiora, & albidiora quàm Ruscineesse Lauro huic, Dioscorides subdit, viresq; diuersas reddit, & radicẽ maiorem, molliorem, odoratam.

HIPPOGLOSSVM.

AT Hippoglossi siue Linguatæ radix minor, gracilior, breuior: folium tenue, paruũ, cui medio quasi cauo aliud foliolum, lingulæ instar, insitum: aculeo rigido, infesto, mucronatum vtrũque, inter quę baccula etiã rubra Ruscivisitur, suspiciendo naturæ, propter raritatem, opere. Quare versionem Plinianam legenti, satis liquet diuersas esse plantas, lectionémq; Hippoglossi luxatam fuisse. Namq; sic Plinius:

HIPPOGLOSSA *folia habet syluestris Myrthi, concaua, spinosa, & in his, ceu linguas, folio parno quasi exeunte de foliis.* Vbi videtur legisse non κομᾶν, sed κοτύλας, id est, non comosa, sed caua folia, siue inflexa cuiusmodi planè sũt omnia nostratis Bislingue siue Bonifacię: hortis iãdiu satis notę, & viribus ad calculũ dysuriásq; eximijs celebris: præsertim spõte

Ger. tapffliffraut Hanckfoladt, vnd zungen bladt.
Bel. Wongens bladt.
Ang. Double tonge.

nascentis, montosis, saxosisq́;, & asperis, incultis, Genuæ, portus Lunæ, Sauonæ, Nicæ, alijsq́; Alpinis sterilibus calidiorum tractuum.

Math. Laurus Alexan. commentitia.

Senẽsis noster, qua ingenij est opulẽtia & liberalitate, vbi cæteri scriptores putarãt descriptionem, nomẽclaturamq́; geminam esse, duntaxat vnius & eiusdem plantæ, non solum dedit, vt par fuit, Bonifaciam pro Hippoglosso, sed insuper duas scitissimè equidem cõmentus fuit. Alteri nempè affixis affabrè ligulis, quàm postea pudentior factus, delendam curauit : Alteri datis in petiolis longis baccis, quam Sigillum Salomonis meritò suspicantur, in illumq́; quasi impostorem ignarum debacchantur morosuli isti critici, quòd toties, totq; annos, cùm versarit hasce quisquilias, tandem non animaduerterit Theophrasto & Dioscor. Lauro medijs in folijs fructum, non in peciolis inesse: sed illam demptam, quasi foret à se fictam commentarijs penultimis, commodiorem multò fuisse: quippe cui similior est ea, quam quidam herbarum peritissimi in hortos colunt, & veram affirmant Alexandrinam Laurum.

Cucurbitæ.
Cucumis satiuus esculentus.
Cucumis flexuosus siue Anguinus.
Melo siue Cucumis antiquorum, Dioscor. Melopepo.
eius varietates.
Citrullus officinarum, Anguria, siue Batecha, semine nigro, Auicennæ an
Pepones oblongi, ouales vulgatissimi. (MELOPEPO?
eiusdem varietates.
Cucurbitæ varietates. { *lagenaria maior.* / *minor.*
eiusq́; varietates.
Colocynthis.
Cucumis Elaterij syluestris.
Momordica, Balsamina.
Doronici, quorũ nullus est ACONITVM *Pardalianches.*
Doronici varietates.
Xylon.
Malue.
eius varietates.
Bamia.
Syda Theoph.
Abutylon.
Althea.
Althea arbor.
Alcea.
Alcea Veneta.
Gerania.
Pes Leonis, siue Alchimilla.
Sanicula.
Epipactis.
Ranunculi.
Ranunculus flore albo.
Ranunculus gramineus.
Flammula
Aconita. { *Luteum.*
Napelli. { *Lycoctonum.*
Muscæ Napelli.
Anthora.

CVCVRBITÆ *Sychia. Succha.* Σίκυς.

TANTA est Cucurbitarum, Cucumerum, & Poponum inter se cognatio, vt antiqui Græci & Latini, nedum recentiores, minus accuratè nomenclaturas discreuerint. Euthydemus siquidem in oleraceo libro Syciam Indicam nominat Colocyntidem: puta post Hippocratem: cui vti etiam Theophrasto videtur, quamlibent varietatem & differentiam genericam horum fructuum σικυώνη vox signare, σίζαν namq; bullire est, vnde σίκνις, quæ vas, ollam, & pyxidem significat, & sanguisugum vitreum, aut cornu instrumentũ: indeq; fortè Latinis Cucurbita, tametsi Varroni à curuando dicta putetur. Aristoteles etiam Sicyas pepones appellat: & Galenus Pepocucumerem. Quare quò facilius percipiantur & discernantur ab inuicem, quæ hodie in vsum culinariũ & medicatum venerunt, genera cuncta non incommodè σικύας, vel Cucumeres, vocamus: quarum duo summa fastigia sint Curcubitæ & Melopepones, varia nomina adepta, propter fructum, foliorumque varietatem.

CVCVMERES SATIVI & Esculenti.

Germa. Cucumeren.
Gallis. Concombre.
Belgis. Comcommeren.
Ang. Cucumbres.

NOTISSIMI sunt, tum Meridionalium, tum Septentrionalium hortis Cucumeres, qui & suauissimi esu & frequentissimi, præsertim crudi, aut muria conditi, dum adhuc sunt tenelli, merito habentur. Foliis hispidis, scabris, viridãtibus, similibus Brioniæ, aut Vitis: maioribus, minoribus Bardanę & Petasitidis: flores ex luteo pallent liliacei, conniuętque nóctu, aut marcescunt, Volubilis ritu: reptantibus multis vitibus & clauiculis, proxima quæque implicantibns, fructumq; dant teretem, semipedalẽ, oblongũ, cortice teneriore, maculoso, ex obscuro virore in flauum maturescente, interdum spinulis molliusculis, asperato, & leuiter secundum longitudinem canaliculato, vel sulcato: semine referto albo, Melonis adeò simili, vt neutiquam, nisi quia angustius, & pusillo apiculo subtus protenso donatus est, discrepet: medulla lactescente, admodùm suaui, & multi vsus Officinis, non item Culinis.

CVCVMIS *flexuosus, siue* ANGVINVS.

RARIOR hic, & nisi in hortis herbariorum infrequens, prorsum simillimus superiori Cucumeri, flagellis, flore, foliis, & clauiculis, fructu autem facilè discernitur, & agnoscitur, qui incurua gracilitate anguinum flexum, & longitudinem & crassitiem æquat, vnde nomen: tenera cute, nitore herbido.

MELO *vulgi, siue Cucumis Antiquorum, Dioscoridis* MELOPEPO.

German & Bel. Melonen. *Gallis & Angli.* Melons.

ILLIS affinitate foliorum, florum, & fructus proximus hic, simillimo etiam, vt diximus, semine, incluso tamen in globosum fructum, magisque ventriosum, & secundum longitudinem altioribus liris, & torulis sulcatũ. Cortice duriore, nõnihil hirsuto, rugoso, pullo, vel cinereo. Carne fulua, sapore & odore mellito, vel saccharato, cuiusmodi in gulæ delitiis crudos suauissimos habet vniuersa Italia, Galloprouincia, Norbonensisque & Vasconica, Gallia, Hispania: esitantur cum pauco sale & pane Iulio & Augusto. Cæteris regionibus ad Boream, vt Franciæ, Belgio, & Angliæ, ægrè aut insipidiores proueniunt, nec plerumque maturitatem assequuntur, præ imbrium copia, & caloris inopia. Semen etiam vnum officinarum habetur, inter quatuor maiora vocata, primæ commendationis, & frequentioris vsus,

Varietas

Varietas peponum, magnitudinis, coloris, & odoris.

Est quippe species quædam Moschatelina, quæ vix Colocynthidem, aut Arâtium superat, odore Moschi, sapore delicatissimo.

Est & altera cortice carnéque alba: sapore etiam periucundo.

VEL hoc vno argumento quilibet asseruerit Melones nostros, siue vulgi Italici Pepones, esse antiquorum (præsertim Dioscoridis) domesticum Cucumerem, siue Sicyam satiuam, quia odore eximiæ fragrantię, & cytonii mali, aut pomorum redolentium, æmulo, restauret vires languidas & reficiat, spiritúsq; dissipatos reuocet animo lapsis: vt idē Dioscorides author est: eoque Melones, quasi Pomosi, meritò vocati fuerunt à recentioribus Græcis, quòd ori ac stomacho cibus sint gratissimus, omnium huius generis.

CITRVLLVS Officinarum, Anguria siue Batecha Auicennæ semine nigro } an *Melopepo.*

IMITATVR etiã Citrullus maiorẽ aliquẽ *Melonẽ* effigie & carne solidiore, fragili: sed sapore vescendoq; magis Pepones vulgatos refert: vnde Melopeponẽ istũ nomenclatura, vt ancipitis naturę, dictũ de vtroq; mixta putamus, nẽpe Mali, siue *Melonis* circinnata rotunditate, non tamẽ torulis sulcata, & sapore magis *Peponem*, quàm Melonis dulcedinẽ melleam referente: quibus etiã, monente Galeno, discernitur à Melone. Semẽ verò vnum è quatuor vocatis maioribus est; maius Melonis, minus Peponis, duriore cortice septum, nigro, omnium durissimo: alioqui tota planta similis Peponum plantæ, sed foliis altioribus, laciniis Colocynthidi proprioribus. Seritur etiam & manditur caro cocta vel cruda, & plerisque Pedemontis Italiæque hortis enascitur.

σικυοπέπονες. *CVCVMERES Peponésve oblongi, siue ouales, vulgatissimi.*

HORTORVM ruraliũ nullus *Pepone* isto notissimo vacat, eosdẽ vocatq; cuncta Germania & Anglia *Pepones* magnos, admodum *Meloni*, vel Citrullo similes: flexuoso flagellorum, sed proceriore reptatu, foliis latioribus, profunda Citrulli laciniosáq; diuisura, flore maiore, fructu tereti, oblongo, oui struthii similis, maiore multò, flauo interdum, interdum & albicante cortice obducẽte. Semen Citrullo latius immersum carni luteæ, quæ hyeme super aut subtus camino fumóque arescunt, iisceque tenuis sortis plebecula vescitur.

COMPRESSI rotundi, Melonis effigie.

Varietas

VARIANT verò folio minori minúsque inciso, alioqui simili, nec dispari flore, aut fructu, rotundo, compresso, Melonis effigie, nonnihil itẽ orbiculatim striato. Cortice delicatiore, glauco, vel albido, nitente. Semine albo Citrulli.

LATIORES Clypeiformes.

NIHIL prorsum dissimilem in ramis & foliis alterum horti alunt fructum latiorem, rotundo Galeri specie, aut Clypei vmbilicati, & ambitu rimoso, atque plicis fimbriisque rugoso cortice: delicato & concolori superiori, nec diuersi saporis à superiore. Vtrumque in taleolas scissos, frictósq; in sartagine, & farina aspersos, suaues admodum mandunt, in Belgio, Gallia, & alibi.

STRVMOSVS.

PERELEGANS hic & rarus, foliis alioquin ficulneis proximis, fructu Melonem magnum æquante, sed Limunia mala exprimente, tuberosoque cortice, papillatim variegato: speciosa item tricolori strumarum bullatione. Semine non dissimili.

CV-

CVCVRBITÆ sive Zucchæ.

ADMODVM verisimile fit, Zucchæ nomẽ (sic enim Italicè vocant Cucurbitam depravatis elementis) σικύαν, aut συκύαν (vtroq; enim modo scribunt nonnulli Græci) designare: nam σῦκα, vnde etiã ficus Latinis deriuatur, generalissima fuit appellatio Cucurbitarum, Cucumerum, & Melopepopum, vt superius monuimus.

Quare Cucumerinæ familiæ maximæ vocari possunt Cucurbitæ, & commodiore etymo à curuando deduci, quasi curbando, vt loquuntur Vascones & Pyrenei. Notissima & condituris aptissima, quæ anguina vocatur, omnium maxima, in arcum flexa, ternum senumq; pedum longitudinis, cute polita, albida ex viridi, testaq; duriore quum arida fuerit. Carne alba, elixa non ingrata. Semine longo, lato, nonnihil quadrato. Folio Cucumeris rotundiore, minore, flore albo, in flexilibus caducisq; humi loris & capreolis, topiarias ridicas & pedamenta implicantibus. Hãc maxima copia in taleolas longas dissectã, saccharóq; conditam, Lusitani Hispaniq; adferunt venum in Septentrionem, vocantq; Carbasade. Siticulosis & æstu febrili vexatis gratissimæ offulæ sunt.

LAGENARIA.

LAGENARIAM vocamus, vt qua peregrè proficiscentes lagena vtuntur, præsertim in Gallijs, Hispanijs & Italia: commodius namq; gestatur vinum quàm vitreo aut figlino vase, quæ oneri sunt & facilius franguntur. Semen illi minus quàm superioris: folium alioquin, flores, & reliqua non disparia.

Varietas.

LAGENARIA maior.

AB illa tantùm differt fructu minore, lagenulamq; concinniorem exprimente, eóq; lubentius commodiusq; gestatur itinerantibus. Semine, folio, & flore, delicatiore, non diuerso.

COLOCYNTHIS, sive Cucurbitula amara, Cathartica.

Ger. Coloquint Opffletn.
Bel. Quint appel.
Ang. Coloquintida.

QVIA consimili esset facie, sed multò minor tota, Cucurbitulam & σικυάριν sive Cucumerulum vocarunt Hippocrates & Ægineta, ducti potius foliorum aspectu, quàm planè contrarijs facultatibus, quibus insigniter pollet: & documento est, sub ijsdem foliorum florúmq; lineamentis, cognatarum specierum plerumq; esse perquàm dissimiles vires: quæ quò melius innotescant, plantæ ipsæ sunt iuxta se ponendæ, & describendæ, vt frequenti intuendi in eas consuetudine & experiendi, periti earum euadamus. Idcircóq; vti superius semper, sic & hîc nos hunc Cucumerẽ, & aliũ agrestem vocatũ, suis gentilibus subdemus. Hanc serũt Herbariæ voluptatis studiosi Vere, in Gallia, Germania, & Anglia, fructúmq; decerpunt Septembri, sed subflauum, virentem, virosúmq;, nec purgationibus perindè aptum, vt ea quę ex Græcia Hispanijsque deferuntur Poma sive Cucurbitæ, exẽpto cortice flauescente candidę & fungosę, laxique concretione, amarore viroso & exuperanti, & horrendo, fauces viscera intestináq; lædente. Ortu & natalitijs humentibus penè Cucumeris satiui par, sed folio minore magisque lacinioso, ad Citrullum accedẽte, luteolis nec diuersis floribus. Semen item simile, sed minus, durius, peneque lignum est, nõ tanta virulẽtia ad purgandũ, quàm caro ipsa sive medulla: dedimus namque multò maiorem dosim quàm medullæ, maiore commodo, nullo aut longè minore tumultu.

Satæ Colocynthidis in hortis Batauis, Gallicis, & Italis, vidimus triplicis aut quadruplicis varietatis: fructum nempè pusillæ Cucurbitæ aut Pyri & lagenulæ effigie, ex fusco viridante: cortice nonnihil maculis variegato, reliqua foliorum facie Cucumerem syluestrẽ referente: teterrimi etiam saporis tota hæc est: videtúrque Syluestris spontéve nascentis ea species, quam mortem, sive exitium in cacabo, vocabant quæribundi Prophetæ illi, qui apud

pud Eliseum fame pressi, cùm multi degerent, & cibum caperent, iussúsq; esset quidam incoquere pulmento olera, collectam magnam huius copiam, ratus esse Cucurbitam esculentam, ollæ indidit: Illi verò vt esitare cœperunt, amarorem iufestum, quasi mortē detestati sunt: nec porrò vorare potuerunt, tū ad Prophetam protinus exclamare, & *Mors*, inquiunt, *Diuine, est in cacabo, nec possumus vesci*. Vates autem Eliseus miraculis potens fretúsq; multis, farina adiecta pulmentum Colocyntidásq; sylvestres dulcerauit, edendoque cōmodas reddidit: quare oportuit esse amarissimas.

Meminimus etiam exactè sphęricas, maximum Arancium aut Citrium, vocatum Adami Pomum, æquiparantes, etiam nonnihil variegato cortice.

Videas & nonnusquam compressæ rotunditatis, subflaui corticis, quarum omnium eædem vires, & dirus amaror.

Sæpissimè pusilli, *Peponis* oblongi effigie, ouum anserinū aut olorinum æquantes, corticis durioris, ex viridi in atro & cinereo maculati sunt.

CVCVMER Elaterij syl.

Ger. Wilder Cucumer.
Gal. Concombre sauuage.
Ang. Noli me tangere, & *Wilde Cucumber*.

NON immeritò Cucumerem agrestem vocarunt hunc, potius quàm Asininum aut syluestrē: quia omniū huius generis plātarum, suaptè sponte importunóq; admodū prouentu oriatur circa vrbium mœnia, areas, & stabulorum fimeta, in Italia, & Norbonensi, Prouincialique Gallia, vbi vel puerulis notissimus, qui fructum turgentem vixdum tactū digitis ludibundi in faciem inuicē elidunt semina, succóque peramaro & viroso os oculósque perfundunt. Repens & humilis, non topiaria est, tota Cucumeris sativi effigie, minoribus folijs, magisque scabris, & crassioribus, cineritijs, ab imo densè fruticantium cauliū teneriorum, succulentorum: quibus exeunte æstate, post flores luteos, pallescentes, Cucumeruli in pediculis per interualla insunt, pruni instar oblongi, hispidi, cinerei, coloris quæ damtenus *Papaueris* gemmantis glomerulos imitantes. Semine pullo colore, vel cinereo, nigricante, Colocynthidis non dissimili, sed minore: radice crassa, Raphani aut Bryoniæ, aliquantum fibrosa. Medulla candida minus quàm fructus, aut folia, ingrata: quæ præsertim Sole siccata, flammis admota, tota deflagrat vrendo. Vnde primùm nobis coniectura fuit ex *Plinio*, monente etiam Præceptore accuratissimi iudicij Rondelletio, ELATERIVM verum ex hac plurima, & pauca ei hærente muccagine medullosa, non ex ipsis Cucumerulis parandum esse. Perquàm celebre fuit antiquis Catharticum, vt de Hippocrate & Theophrasto liquet, Elaterium, quasi dicas exagitans turbásveciens medicamentum: vehementer namque supernè, infernéq; aluū citabat, pusilla dosi, nempè oboli, vel scrupulo, semisse, per se, vel adiecto sālis altero tanto, & Stibij, quod colorando satis esset. *Probatissimum* fuit, læue, non asperum, nec ponderosum, sed album, nec aridum, vel exuctum, vehementer amarum, & lucernæ obiectum facilè flagrans. Quæ notæ lectori plantarū consulto, non rixandi, sed cognoscendi cupido, facilè retegunt planè peruiam huius loci in Theophrasto & Dioscoride sālebrosi intellectionem: cùm namq; ex Cucumerulis istis succus effluat admodùm tenuis, viridis, aqueus, ignéq; densatus inæqualis, nigricās, ac obiectus lumini neutiquam flammam alēs, paucísq; annis mucidus putrísq; futurus, verisimile nobis fuit, vel Theophrasti, vel Dioscoridis Elateriū dici nō posse, tū propter illas omnes iam quos diximus, reprobi inditia, tum quia nec durat, nec flagrat. Quare ipsi superiorib⁹ annis cùm in Gallia Norbonensi parassemus Dioscoridis & Theophrasti instituto, curasse músq; parādum multis modis: tandē maximā Cucumerulūm copiam colligendā curauimus, è quibus super cribro incisis, seminis tusi, & crebrò manibus pressi, medullam siue muccaginem Psilij similē subter cribrum transmissam excepimus. Cucumerulorum eorūdem succo affuso, & aquæ fontanę nonnihil, quò facilius gluten remitterēt trans cribrū: istud partim Soli sub dio expositū nigricans habuimus, partim verò igne aut sub cineribus exsiccatū, albidū, & pullū. Vtrumq; tamen lucernæ admotū actutum flammam dabat & alebat sua pinguedine: quin etiam, quale nobis adhuc in museolo longè aridum supereſt, facilius

lius vret, cuiusmodi nunquam poterit parari ex sola Cucumerulorum aqua, mucosáve carne, vt probè norunt qui sæpius periculum fecerunt. Eapropter Plinius videtur cęteris melius & verius ex Theophrasto, aut quopiam alio classico authore, ad Dioscoridis sententiam accessisse; quum ex fructu & semine faciendum censet: nimirum vt obiectum flammæ flagret, quale optimum tradit Dioscorides: quem suum ducem ignauè hic deserit Senensis commentator, & insulsè suggillare videtur, dum contentiosas texit ambages authoritatum farragine. Sanè par est, quo diximus modo, commodius tutiusque purgare, adeóque diutius non putre durare quia acris virulentúsq; succus medulla pinguí seminis retunditur & mitescit, nec perinde (quà oleaginosum pingue) putrescit: *Mitior* etiam vis in semine, & par ratio, quę in Colocynthide. Radice huius multũ vtuntur practici Monspellienses, cuius efficacitatem deprehendas ex vnguento Agrippæ, Ciclaminis, & aliis etiam internis, vt Anasarca & Ascite.

BALSAMINA Cucumerina, Punicea.

COGNATA facie Cucumerino generi est peregrinę venustatis Balsamina vocata Herbariis, qui eam in hortis colunt, vnde voluptatem & vtilitatem capiant ad vulnera glutinanda: doloréque vlcerum praui humoris mulcendos Balsamo artificioso, ex pomis Charantiis contusis vel oleo bullitis parato, indidemque ipsa tota planta Balsamina & Charantia fortè dicta, propter gratiam elegantis effigiaturæ & coloris pomorum, quæ magnitudine & effigie vtrinque in conum fastigiata, medio ventriosa, Limoniũ paruum imitantur, sed superficie carneque nitentis purpure phœniceæ: pusillis, & crebribus spinosis bullis, quadantenus Opontii, siue Ficus Indicæ dictę. Semine Citrulli, nigro, minore. Folia, sarmenta, facies, & clauiculę topiariis ornamentis aptissima, Bryoniam & Cucumerem imitantur; sed aspectu hilariore, folióque Vitis altioribus inciſuris. Floribus pusillis, minoribus Melonis, ex luteo in pallidum languentibus. Hortis calidiorum regionum adultior multò, & fructu maturiore frequentioréque est.

DORONICI variis nostrates, quorum nullus est ACONITVM PARDALIANCHES.

MVLTARVM Stirpium (fortè & Pharmacorum) nomen vnum fuit Aconitum: vt cuius succo, vel radice, quasi cote, spicula à venatoribus affricta, & subacta, celerius & subirent & perniciem adferrent. Aptior enim hæc nomenclaturæ interpretatio venit, quàm si è cautibus, aut è pago cognomine deducas: tametsi non nescii sumus posse etiam ἀπὸ τῦ ἀκοντίζειν deduci: quemadmodum τοξικὸν ἀπὸ τῦ τοξεύειν, non à Taxo dictum putamus. Sic enim in Cyri Pædia Xenophon: οὐδὲ γὰρ τοξεύειν, οὐδὲ ἀκοντίζειν ἀποτρέπομεν ὑμᾶς. Non enim, inquit, iaculari, aut in hominem collimare vobis integrum facimus, quippe nefas: ἀλλὰ δὴ, quasi diceret, θήραν, feram, puta ceruam, aut damam. Cùm itaque inter multas lethales, essent compertę hę celerrimæ & certissimæ internecionis, Theophrasto, Dioſco. & aliis proditæ seorsim & distinctæ à cæteris sunt, tametsi minus plenè, aut perspicuè: etenim, qui mos fuit sęculo illi, flores tacuêre & alia multa, quæ non viderant, sed fortè legerant: idcirco stirpibus ipsis in aspectum iudiciumq; adductis, nobis aliquid certi statuendum. Quales radices in Pharmacariis tabernis prostare vides Doronici nomine, nos non rarò easdem meminimus erutas integra planta in montibus etiamq; collibus Pedemontanis. Eæ triplici in differentia sunt, tametsi non ita disita: nonnullis enim Franciæ collibus cæteris minores, minúsque fibrosas radices hasce inuenias, nec appendiculis vtrinq;, quasi brachiis seu Cancelli forcipiculis donatas, sed crebribus. Est itẽ duodecimus fermè annus, cùm quidã Risotomi Lutetiam indéque Antuerpiam quasdam plantas Doronici iam tum creditas, ex quibusdam Francicis collibus erutas in hortos aduexerunt. Pusillæ erant totæ, caules teneri, folia mollicella, oblonga, vti Plãtaginis: nõnihil ex viridi flauentia cõspicuè, hirsuta, Piloſellæ modo, vel Cucumeris agrestis, sed attrectanti læuia, ambitu rotundo, sed

Doronicum.

nõnihil lacinioso & supernè angusto, Cucumeri agresti, quàm Cyclaminis similiore, terna vel quaterna, pediculis innatis radici exiguę, tereti, orbiculatę, sed infernè in angustũ sensim adductæ, subtus & transuersis quasi squamularum torulis articulatę, apprimè scorpionis cadauerulum & caudicellam exprimenti, plusculis donatę fibris: color candidus, sapor dulcis, amaricat, & lentorem multum pauxillę coniunctũ astrictioni præfert: sesquipalmum altus caulis, floribus in summo donatur luteolis, aut pallidis, radiatis, Buphthalmi, aut Medię consolidæ. Frequens hæc nunc in hortis Belgicis & Anglis, ac prorsus eadem Doronico vulgatiori & minori *P*harmacopœis dicto, apud quos cùm aliàs sępè, tum præsertim cùm hæc meditaremur, inter hasce radices duas alias Doronici differentias obseruabamus. Alteram hac maiorem longioremque multò, pluribus corticeis squamulis, nitentibus, candidis, marmoreis, transuersim cinctam, cui ala vtrinque apta vna est, Squillæ marinæ, Cancellíve, aut *S*corpii forcipulis non absimilis, dulcicula gustanti. Folia, floréque, & caulis, maiora paulò & rotundiora. Vmbrosis hæc montibus oblectatur, non solùm Alpinis ad *M*eridiem, sed etiam rigidissimis Angliæ ad *S*eptentriones, vbi sibi visam & lectam in Northombriæ arduis asseruit nobis amicus multæ lectionis & peregrinationis pereruditus Medicus *P*ennius Anglus.

Varietas tertia Doronici.

PRIORI propior tertia est, si prorsus eadem sit etiam suffragio Herbariorũ, qui magnitudine duntaxat distare aiunt: nam hic multus collibus nemorosis Taurini & Allobrogum, tum ruri, tum domi oriundus, est folio hirsutior: flore & radice maior: caulis sesquicubitalis: alioqui similes inter se sunt adeò hæ tres, vt Cyperorum ritu discrepent, magnitudine tantùm, situ, & numerosa sobolis propagine. Iam neutiquam opus sit multa disquisitione ad statuendum, ecquid sit discriminis inter Theophrasti, Dioscoridis, Plinii, & aliorum, *P*ardalianchen, Theliphonum, aut Cãmorum: quæ nomina vnius huius plantæ diuersa putamus: nec videmus vlla insigni distinctione mereri genericam differentiam: facies enim, sapor, odor, omnibus idem, itemque fermè natales. Sed tamẽ paulùm quid variat Dioscor. de radice delineatio, quippe caudæ hic, Theophrastus verò cadaueri toti cõfert. Id nõ continuò alius generis stirpem astruit: sed eandem brachiorum aut alarum expertẽ, vt sæpius orbata, quàm eisdẽ donata visitur. Nec dubium quin mutuatus sit ex Theophrasto, vel vterque de alio quopiam scriptore: nam quæ de nocumentis & effectionibus prodita essent, vt lecta, non explorata, subdunt. *P*linianum non esse idem inficiari eius interest, qui non meminit, pleraque omnia in Stirpium historia illum accepta ferre Theophrasto. Ecquid loci sit isti commento Pardalianche relictum, dicent consultissimi & stirpium exploratores indefessi Italorum doctissimi, qui nullum vspiam sibi visum, vel auditione cognitum plerique omnes nobis asserebant, querebanturque ea spe frustrà se lustrasse penè quantum est Alpium & cautium, nemorum, & montium, perpetuo illo dorso à Lemano Clauenam, indéq; ad Veronæ Baldiq; deuexa, nusquam tamen cõparuisse. Nostratis interim Doronici plurimùm diuersis locis obuium habuisse: eóque nobis tametsi inuitis suadebant istum Senensem commentatorem, cui imposuisset hæc leuiuscula, quam supra agnouimus, differentia, quasi vnam quampiam nouam & sui generis sanxisse. Indicio esse, quoties curauit recudenda illa commenta, toties variatam Iconem: nec nisi vnam misellam, caule floréque mutilam, semel carthæ mancipatam, tot vbique gentium vestigatoribus sedulis repertam fuisse, Historiæ fidem item temeratam audacia, vt qui nullo periculo facto (nec enim potuit) illicò decreuerit *P*ardalianchen. Quo vero fastu, astu, & palpo magni nominis eruditis inculcet illud, *Palpate & videte*, quoniam *M*athiolus non scribit mendacia, se ridere & mirari: fore tamen iam, vt senior eóque moderatior factus, fateatur se lapsum, lugeátq; Doronici, sibi ignotũ anteà, quod sceleste nefas, illi Æsculapio Cortusio primùm innotuerit, & per illum mortalium generi sit retectum. Quod maleficium cùm nostræ memoriæ plerisque notum esse sciuissemus, & Cortusio in hortulo suo Patauii inter colloquendũ respondissemus, id verũ quidẽ esse, cæterùm minimè mirum: vt quì experimento certum haberemus, Aloe saluberrima interfici vulpes, easdémque enectas amygdalis amaris ex Plutarcho meminissemus, annuit ille

Pictum Pardalianches somnũ

ille Italicè cuidam compatri suo Pharmacopœo, qui vulgatum exemplum de nuce vomica subdidit, ea nempè feles, canes, auésq; interimi, quæ tamen tuto & magno commodo aduersus lethifera & Epidimicos morbos in Electuarijs Liberātis, datur homini. Immeritò proinde Doronicum verbo diro dum infame facit, quàm multum sciret, & parum saperet, perspicuum facit: Dæmones quippe fœlices vocari, vel monachi norunt, qui Cacodęmones haud atrociori conuicio incessunt, quàm ille Doronicum è republica Medicorum exigere nititur. Tantillam rem, tam valdè vulgatam, captum superasse tanti Commentatoris, stupet vulgus, qui *Philomelis*, Alaudis, Hirūdinibus, alijsq; delicatioribus auiculis non solùm nō noceat, sed interdum cibus, sæpissimè remedium vnicum & pāchraston sit. Quā multis tu Principibus, nos pauperibus, Doronici ignoratione, exitio fuissemus: quantam stragem plus quingentis abhinc annis dedissent Medici freti electuarijs de Gemmis & aromatibus & alijs Cordi amicis, quibus frequentissimè vsi sunt, téq; monere possunt. Doronico ne tantoperè conuitiaris, sed potius dosim metiaris: alioqui Croci, Moschi, similiumque dato quaternum drachmarum demensum homini, & comperies Dęmonium tū. Quin thus etiā multò quibusdā minore mole meminimus pernicié attulisse. Tantæ expectationis Commētatoris intererat saltē hac postrema Commētariorum manu & mole, an Pardaliāche eodē necaret modo, quo cætera Aconita, exquirere: quippe si nominis etymō & seriem Sympthomatum perpendas, videtur, aut sola (aut certè comite veneno) strāgulatione id patrare: quemadmodum fungi, papaueraq; excrementa Typhæ & Cannarum, quæ belluis, præsertim siccis & angustis meatibus, nec ruminantibus, si cum esca pauca multum confertim vorarint, mortē moliūtur suffocādo. Quin non semel audiuimus venatores affirmātes, se frustrà dedisse Napellum, Helleborum, & alia toxica, à feris statim vomitu reiecta: at vbi panxillū Taxi addidissent, prorsum nullū animal euadere, quippe nauseare, sed euomere nihil. Pereunt igitur partim veneno, partim occluso spiritu, puta ad fauces, tracheam, & diaphragma: plerumq; etiam euomere bilem, muccum, cibum, veneni autē nihil, nisi ob siccitatem, serò aut perparum. Non igitur respuemus nos Doronicum, sed vtemur moderatè: si non vt aromate, saltem liceat nobis vt Theriaca & anthidoto quapiā: cuiusmodi instituisse vides in Degemmis Mesuę, & aromatū Electuario, celebres Medicos quos temerè inscitiæ & sceleris reos facis. Sed hæc fusius paulò mox in Paride & Napelli muscis, non muribus tuis, quos multi equè catti herbarij, atq; te non minus sagaces, nequicquam venati sunt. Istæ dudum descriptæ radices à nobis Aconita censitæ, vt omnes cōgeneres, sic sapore penè eodē sūt, nēpè ignauiore subdulci, & emplastico. Quò magis adducimur, vt credamus Dioscoridis legitimā esse Adoninis, quippe accēset ille, oculorū scilicet remedijs blandis temperatisque calore & crassi nonnihil emplastica pauxilla astrictione digerente,

Dire Mathiolū.

ξύλον ἢ γοσσίπιον. GOSSIPIVM sive Xylon Bombax.

Ger. Baumwoll.
Ang. Gal. & Belg. Cotton.
Ital. Bombace.

QVEMADMODVM sedulitate Europęorum factum est, vt sericum sit iam valdè plebeium & passim emolumentum ex eo multum sentiatur, sic Gossipiū priscis fermè ignotum, adeò creuit nostro æuo, vt ex tractibus & insulis Arabicis iam non opus sit petere: multis enim mediterraneis littoribus alitur, & venum inde deuehitur. Vidimus Patauij & Venetijs aliquot abhinc annis in Treuisani & publico horto fruticantē cubitum altū caulē, aliquot surculis & petiolis cinctū. In quibus folia Alceæ aut Vitis, sed minora, molli ora, incana: Flores lutei, nōnihil in medio purpurascētes, nuculāsq; relinquunt, aut potius mala exigua, pullo colore, Aristolochiæ rotūdæ magnitudine & ritu radiatim hiātia, dūq; maturuerūt bombace referta ambiēte intus, semē rerebinthi aut Cubebę oblūgū, copiosū,

medulla plenũ alba, oleaginosa, non insuaui gustu, Pineæ, aut Amygdalarũ, præsertim dum recens est. Exigua radice, fibrosa, alimenti perboni: pulmonum & thoracis congestam materiam ad excludendum & detergendum apta: hepati & renibus amica, stomacho haud perinde, aut capiti. Dysentericis etiam opitulari nouimus, eóq; lubenter voluissemus quõ dam hanc Dioscoridis facere Gnaphalium, aut huius speciem, & per descriptionem licebat: mollia namq; & incana sunt folia, vsus in tomenta optimus. Verùm Theophrasti posteà loco moniti, ad illius lanigeras vites referendam agnouimus. Sic enim ille: *Insulam esse Tylem (qualem hodie narrant nauigationes) non illam quidem algidam & cymeriam Septentrionalem, in sinu Arabico ad Orientem, feracem arborum, aliarumque multarum stirpium lanatarum, quibus folium inest vitis, sed minus. Et fructu quidem orbam, (intelligit vesco)* κάρπου δὲ ἄδην φερειν (legendum ἐνφερειν) & hic expungendum signum, & porrò legendum ἓν ᾧ φέρειν in quo lanugo. Eundémq; fructum parem esse pomo verno occluso, maturo verò pomo, euelli eximiq; lanuginem, qua texunt vestes, partim eximias, partim plebeias. Easdéq; plantas in India & Arabia oriri, vbi etiam easdẽ Plinius recenset, tametsi foliorum non meminit. Et, qui mos illi vertendi, paulùm variat, aut aliundè mutuatus fuit: Senensis verò tantus vestigator negat vspiã factam huius mentionẽ à Græcis antiquis, nec tamen istum luculentum adduxit locum: alioquin velitationum ex Manardo, Brassauola, Ruellio, & Fuschio importunus merúsq; interpolator & proxeneta: sed imposuit illi versio Gazæ, quæ videtur innuere (neglecta disiunctione) Xylon arboremesse: atqui ne deinceps risui sit criticis istis, qui illum ne Latinè quidem, nedũ Græcè scire inciuiliter negant, adeat Græcum codicem Theophrasti, & discet non arbores solùm, sed etiam communi nomine stirpes, lanigeras inibi memoratas.

Apricis maritimis ad Austrum iam multis, prouenit semine: quod suillo aut vaccino stercore triduum macerari olitores Candiotæ asserebant nobis. Sic enim vberius & fœlicius enasci, nempè celerius emergit, copiosiúsq; fert, anteuertitq; frigoris tyrannidem, & sęuitiã. Sic enim industrij plerique omnes herbarij, etiam minus tepido & commodo cœlo plantas vel morosissimas assuefaciunt citò & uberè ferendo.

Syluestris MALVA vulgaris procerior.

Ger. Pappel.
Bel. Malwe ende keeskens cruyt.
Gal. Maulue.
Ang. Mallow.

CVILIBET geniti notius nihil, aut vtilius Malua, appellationem ob præcipuam emolliẽdi vim assequuta: Græcè enim μαλάχη est: quam cultu teneriorem & suauiore sapore frugi antiquitas in hortis efficiebat, famemq; ea explebat quotidiano olere, & ventrem molliebat, vt festiuè dicit Poeta: *Exoneraturas ventrem mihi villica Maluas Attulit.* Etiámnũ hodie primo Vere vnà cùm Asparagi pullulationibus plebecula in agro colligit, & esitat eius turiones teneros: nam hortis exulare, iamdiu iussit luxus ipsam, & officinis vtendam reliquit quotidiano ad varios morbos præsidio: vbiq; viarum & arearum propè vrbes luxuriat, caulium teneriorum flexili sobole: foliis quàmplurimis, crassiusculis, ambitu nõnihil laciniosis, viridantibus, circinatis, partim & initio, partim & postea angulosis: flores tota æstate particulatim exeunt, colore subpunicante & ex purpureo pallidi: edentes clypeolos aut orbiculos seminum: radice pusilla, longa, digitum æquante, lignosiore.

MALVA Syluestris.

MINVS copiosa, quæ pusilla visitur Syluestris, ramulis repens minoribus, propè rudera, & inculta pagorum, minore folio, rotundiore, minutius crenato, radice penè pari superioris, flosculis purpurantibus, albicantibus, vtilitate aut facultate non diuersa.

MALVA arborea Syluestris.

Euenit

EVENIT huic Maluę quod Ficilici *Sedo* Arundini, atq; alijs non paucis plãtis, vt etiã nõ cultæ arboreã proceritatẽ, durationẽ, & ramorũ magnitudinẽ assequãtur. Etenim quã meminimus in cœnobio D. *Spiritus* prope Venetias, & aliis locis maritimis Thyrrenæ oræ, nõ procul Sauona & Arbenga sponte adultas, Persicam arbusculam æquabat, altitudine & crassitie stipitis, qui ramis sparsis, frondis læuore, virore, imò toto flore, semine, & facie Maluam testabatur: sed crassiorem totam & habitiorem, qualem Gallo Belgiæ, Angliæ, & Germaniæ horti hodie colunt, qua driennium, quinquenniumque edurantem, lignosiore prægrandi radice, & solido trunco, duritie lignea, senum & octonum cubitorũ, facultate non diuersa à Malua vulgari: nec tamen olitorum industria, vt falsò *Senensis* arbitratur, sed solo natiuo deberi hanc differentiam specificam, è natalibus manifestum fit: nec enim vulgaris Malua studio, aut fortuitò in holeraceis hortis culta, vspiã visitur arboreſcere, aut tot hyemes trunco perennare.

MALVA ROSEA FRVTICOSA, an Galeni Anadendromalache?

Germa. Ein Rosen vnd herbstrosz.
Belgis. winterrooſen,
Ang. *Holy hocke.*

QVÆ autem floris Rosei elegantia & similitudine à Septentrionalibus vocantur winter rooſen, id est, hyemales roſę, vel Maluæ roſeæ, videntur ex æquo cũ Althea istis Maluis cognatæ: quippe foliorũ & cauliculorũ incana superficie, molliore, muccagineaq; radice Altheam referunt, ambitu verò Ficulneo, aut Maluaceo, & scapo arboreſcentem Maluam penè assequuntur, sed Althæę positu & modo oriuntur, quottannis etiã moriuntur, radice denuò primo Vere seſe propagante, culmósq; edente ternum & quaternũ cubitorum: secundum quos serotini prodeunt Augusto flores, magnitudine, effigie, & elegantia tricolori Rosam ipsam prouocãtes. Trifariò enim variat hortis *Septentrionalibus* flos, qui multiplicior, confertiorq; foliorum serie structuli euadit, vt plurimum *Pæoniæ*, punicæ saturę concolor: Sed cãdidus non rarò: interdũ dilutè rubet, aut vtrisq; confusis coloratur. Semen illi etiam similius, sed grandius, Althæę: cuius loco vtuntur plerique, nec enim etiam radicũ huius dispar facultas ab Althæa; quare esse hasce Galeni Anadendromalachen certius quis affirmet, quàm arboream superius adductam.

ALTHÆA IBISCVS.

Germa. Ibisch.
Gallis. Guimalues.
Belgis. Witte huenst, æ witte Malue.
Ang. *Marshe Mallowe.*

RITE medicatricẽ vel medicã vocarunt Græci hanc, vt quæ sit certissimi & ferè ingentis commodi ad quàmplurimos affectus morbidos: è Sylvestrium *Maluarum* familia, sicuti etiam monet Dioscorid. esse, cuilibet primò intuenti satis ostendunt folia *Maluacea*, lenia, sed oblongiora, incana, nonnihil tomentacea ad *Populneam* frondem accedentia: flores albidiores, & semina prorsum sylvestris *Maluæ*: radice tamen multò habitiore, carnosiore, tota muccagine prægnat, & in multas fibras digiti crassitie diuaricatur, ac pratensibus maritimis lubentius sponte propagatur, nec ferè alibi quàm in afflatu maritimo: idcirco asserunt quidam Pharmacopœi auulsas radices è maritimis, & procul transmotas in hortos in *Maluã* vulgarem abire. Medici & exercitatiores Veneti Pharmacopœi, è muccagine radicis, ad tenues in pulmones defluxiones, offulas, morsellos vocatos, diuriusculos ex sacharo excoquunt, vsque mouendo, ne vrantur, nec enim cuiusuis est, propter lentorem, benè parare.

ALTHEA arborea Olbiæ in Galloprouinc.

NON secus atque Malua Arboreſcens à vulgari, differt hęc ab Althea cómuni: ſed paucioribus locis, & feruidio: re cælo (quale in maritimis Galloprouinc. ad Olbiam) prouentu tanto fruticat, vt ad ſepes conſtituendas ſat ſit. Multo autem ſolidiore ſcapo eſt, quàm Malua arborea, Salignæ quaſi concretionis, inque arboream texturam fermè verſo: flos item Maluę vulgaris, aut Altheæ, nec diſpar ſemen: quod in Morgani hortis Londini ſatum, hac æſtate plantam ipſam peperit minus incanam, aut hirſutam, minúſque ſpecioſam: tantum abeſt vt cultu aut mangonio arboream euaſiſſe quis argutetur: perdurat etiam hic in Septentrione aliquot hyemes, niſi ſolitò ſint ſæuiores.

Althea paluſtris, Cytini flore, Ariſtolochiæ vtriculis, SIDA Theophraſti putatur.

RARIOR & perelegãs Maluacea hęc, Altheis generica habenda certè eſt, eademque non abs re à quibuſdam doctiſsimis SIDA Theop exiſtimata, cui quidé, vt ſi quæ alia, exactè æquiparatur. Nam Σίδη Græcis dicta fuit à flore Balauſtio concolori, nec abſimili, qualem venuſtum imprimis oſtendit hæc planta, florere ſolita in locis riguis, lacuſtribus agri Ferrarienſis, inter Patauium & Eridanum flumen. Radix hortenſis Maluę: caulis cubitorum duorum. Folia Altheæ, ſed oblongiora, laciniis acutioribus. Flos illi purpureus, ſaturior Peoniæ, aut Maluæ ſatiuæ, aut Cytini: iuxta & in ſummis cauliculis viſuntur tempore vindemiarum vtriculi rotundi, oblongi, phęo vel pullo colore, Ariſtolochię effigie, prægnantes ſemine Smirnii, aut Milii colore & magnitudine.

LVTEIS floribus Althea, an Theoph. Ibiſcus, & Auicennæ Abutilon?

Senenſis videtur folliaceũ Abutili inuolucrum Sidæ appinxiſſe, & Abutilon putaſſe Icon 926.

NEC huius quidem vlla apud Dioſcorid. mentio, cùm tamen plurima occurrat in humẽtibus viarum marginibus, præſertim propè Ferrariam Bononia redeunti: floſculis Iunio & Iulio luteis, Potẽtillæ aut Altheæ Venetæ, per Auguſtum & Septembrem ſemina relinquentibus, parua, nigricantia, concluſa præſepiolis piloſis, membraneis, aceroſis

fis radiatim sese pandentibus : radice Maluacea, folióque Altheæ, sed longiore, leniore, flaccidiore, supernéque acutiore; vt Sidæ: nec gustanti ab vtrauis diuersa, nisi quòd non adeò est glutinosa. Quare cùm nullam sciamus in *Maluaceo* cẽsu flore luteo, prẽter hanc, æquè tuto Ibiscum, vel Altheam Theophrasti profitemur, atque Altheæ speciem.

EXOTICA Maluacea, Bamia Eben quibusdam.

IAMDIV est quum rarissimam hanc primùm Veronæ in vrceis pensilibus vidimus: posteaque Monspellii seuimus, & virentem habuimus anno 1565. in horto Regii professoris perquàm eruditi Iuberti. Et tametsi facie sit Maluæ, sed arboreæ nondum adultę; nempè folio crassiore, rotundiore, minúsque sinuato, & magis ad Sidam accedente, tamẽ incertum nobis adhuc, sitne Maluacco generi accensenda: florem quidem nullum prompsit illic, & hyeme prima sæuiente periit nobis: Semẽ autem à nobis terræ mãdatum, allatum fuerat Alexandria aut Barutho, *Maluæ* & Altheæ dissimile, teres, rotundum, pullum, Erui aut Orobi par: fortuita quadã ex Arabistis codicibus, vt videtur, cõiectura remotiore, quidam Bamian Eben diuinarunt, quæ species Maluæ videtur.

VVLGARIS ALCEA.

QVASI cæteris robustior & efficacior foret, videtur antiquitas hanc etiam syluestrẽ Maluam ista appellatione insigniuisse: ἀλκὴ siquidem robur, præsidium, & remedium Græcis est: multò autem notissima hæc ruri vbique: prodit quidem facie *Maluæ*, ortu, & cauliculis, sed altius incisis, quinque partitis foliis, qualia sunt *Maluæ* vetustiori, pusillæ, aut Geranio, è radice prorsum Maluæ, & virgultis sesquicubitalibus, numerosis, semẽ rotundum, orbiculatũ, compressum edentibus, post florem copiosum; sed particulatim florentium, vtrũq; item Maluę, calidis pariter & Septẽtrionalibus familiaris: plurima in Anglia, prope Couentriã vrbem: magis digerit, muccaginis minus dat, quàm *Malua* aut Bismalua.

FRVTICOSIOR Alcea Pentaphyli folio.

PERMVLTI Herbarii habent hanc, prolixioribus magísq; vimineis surculis fruticantem, diuisura altiore, quinaria, & crenulis exiguis, planè rubrũ *Pẽtaphyllum*, aut cannabina folia exprimẽtibus; purpurãte flore: nullatenus dissimilis superioribus tota herba, qualem meminimus æstate superiore in hortis videre.

PEREGRINA Alcea Solisequa, an Theophrasti Malua?

QVAMNIS quidam hanc Italicam & Venetam dicant, tamen nuspiã meminimus in Italia, nedum Venetiis, nisi in hortis vidisse, & multò plurem Herbarii Septẽtrionales habẽt, quàm Itali. Emicãt in summis sesquipedalibus lentis virgultis peruenusti flores, aliquotq; foliolis constant, foris albidis, medio & intus purpurantibus, Abutili effigie & folliculo, è medio florum emergentẽ croceum cuneolum, teretem, oblongiusculum oculentes; nisi quando Sol ferè meridianus cęli nostrum verticẽ scandit, tunc enim, quasi sideris iubari inhiantes, se pandunt, vnaque aut altera horula pòst, illius veluti digressu & desiderio mœsti, marcescunt & occluduntur, vnde quis Theophr. suspicetur *Maluam* esse Horariam, quam Columella Molochen videtur intellexisse illo versu: *Et Moloche prono sequitur quæ vertice Solem*. Radix exigua, tenera, folia ab imo terna quináve, Pentaphylli aut Papaueris Rheadis vel Alceæ: flexilibus cauliculis, hirsutis: flores Maluæ vel Anemones; Capita numerosa, secundum caulium longitudinem, lanuginosa, mollicella, strigata, membranosa, hirsuta, operculo tenui, radiato, clypei forma, obducto; vbi semen nigrum, Nigellæ ferè. Admodum rudis est Cõmentator, qui Rutæ folia huic esse contendit, oculis reclamantibus cæteris notis, & viris doctis monentibus ac negantibus, quibus feroculus insultat. Et quod deterius est, sibi nobisque discendi auidis, imponit, dum huic vires Opii asserit: nam gustanti potius insipidum quiddam & ignauum linguæ relinquit,

An Argemone altera Fuschs

ab Opio prorsus alienum amarore horrido: qui explorarunt gustu, humidum tantùm & calidum secundo ordine, facilè dicent.

GERANIVM *Robertianum. Syderiti Achilleaden, aut congener.*

ROSTRATI capitis Gruini cùm præferrent effigiẽ cunctę huius familiæ rostrata semina, nomen obtinuerunt Geranii: quorum non valde peruia sunt, quæ duo memoriæ prodidit Dioscorides, multis Europæ regionibus, vbi nihilosecius vbertim tres quatuórve luxuriant differentiæ, eidem & plerisque priscis indictæ, fortè nec isto nomine cognitæ: nam etiamsi inutiles putassent, non tamen tacuissent, cùm hîc alteram describat & dicat ἀχρηστον, id est, nutilem suo tempore, hodie tamen vtilissimam. Eapropter operæ precium noster conatus faciet, si perspicuas omnes fecerit, atque cùm inter se, tum etiam ab aliis, nempè Anemonibus ranunculis & Napellis distinxerit, ne deinceps tyroni imponat, néve negocium faceſcat multiplex concors & hallucinatrix parilitas.

Quôcunque aciem verteris multis in ruderibus, parietinis, & imbricamentis, vel suggrundiis tectorum, denique segetibus & aruis videre est, tres notiores differentias herbulę Robertianæ vocatę, summo cespite virentis, cauliculis gracilibus, sparsis, multis, retrò deflexis humi, hirsutis, purpurascentibus vel xerampelino vel phœniceo nitentibus, singula teneriuscula fermè folia educantibus, Pentaphily, Arthemisię, & Ranunculi diuisura, sed profundiore: complures flores quinis item foliolis in summo constant, purpurei, circinnati, qui defluentes rostratos mucrones, aut acus, è latiori basi & rectum desinẽtes, relinquunt, vbi semen pusillum. Sapor non ingratus, astringens; vulneribus perefficax; odor teter & vehementior; notissima & vtilissima: radix ex flauo viret.

Varietas Robertiani.

HÆC duabus adhuc differentiis donatur: quarum altera floribus maioribus visitur, foliorumq; altioribus incisuris, cætero simillima. Tertia itẽ Robertiana pluribus, cauliculis, teneris, nonnihil hirsutis, reliquáq; similis: duntaxat radice dissidet sanguineo prorsum foris & intus colore, longiuscula, flore item roseo colore & ambitu. Est hæc tertia, quam Achilleam vocat Dioscorides sub eodẽ Syderitidis ambitu, tum quia descriptioni quadrat, tum quia præstat planè ea quæ eidẽ Dioſc. reddit, eóque **Blutwurtz** Germani vocant.

PES *Columbinus, seu Dioscoridis alterum Geranium.*

RECENTIOR ætas istud perutile agnoscit, & pedem Columbinum vocauit, vt cuius folia circinnata Alchymillæ vel Saniculæ similia, senis octonísve incisuris laciniata, flaccida: singula in exili caule appensa, similibus flosculis Anagallidis minoribus, purpura dilutiore, è quibus caliculi seorsim seminula oblonga cohibent, & acus exerunt prætenues, fuscas, & nitentes. Balneis percommodã asserunt practici (tametsi Dioſcor. sua memoria inutile) & ad intestinorum tormina vtilissimam scimus. Cultis & incultis passim inodorum.

MYRRHIDA *Plinii, Rostrum Ciconiæ, seu Acus Moschata Officinarum, & Pastoris.*

Germa Storchen schnäbel.
Gallis. Bec de Cigogne. *Ang.* Storckes bill.
Belgi. Ooyenares beck. *Hispa.* Pico de Cigoña.

PAVLO minus obuia ista, cauliculis itẽ gracilibus, cõpluribus, è radice exiguâ subpurpureis & hirsutis, præsertim adultis, è caule medio apice tenus foliis enascentibus Myrrhidis aut Cicutæ, positu Tanaceti, in plumam tarsúmve deductis: in summo flosculi superioris, qui caliculos in suis petiolis relinquunt foras intróque reflexos, collum ciconiæ effigiantes, stylúque protendentes exilẽ, tenuem, & longum, vnde nomen, & acum *Moscatam* vulgus etiam dixit, ab odore suaui Cicutarię veræ aut *Myrrhi*.

BATRACHIODES, *siue magnum, cæruleum odoratum Gratia Dei.*

IAM

IAM speciosius istud & calidos tractus euitans, amantius multò frigidiorum, pratis & glareosis etiam lumis vel senticetis Angliæ lasciuit, floribus cæruleis, aut violaceis, Anemonę magnitudine, conspicua: Folia rotũda, fissa, peramplis multisq; diuisuris, Ranunculi aut Aconiti viridantia, & interdum maculosa, è iunceis ramulis apta, glabris, pluribus ab vno caulium internodio ortis, qui copiosi à radice propagantur, & variè inclinantur: prorsum horsumq; procumbunt cauliculi: è pediculis ambiunt verulos crassiores cuspidésve tridentales, aduncas, breuiores quàm superiorũ, apicibus dehiscentes, nonnihil inflexas, cùm iam præ ætate marcidi nutant deorsum flores: gustanti sicci, nonnihilque astringentes, minus amari: odor quiddam Rosæ Moschatæ non absimile resipientes, cuiusmodi inest Acui Moschatæ Dioscoridi indictæ. Sed vulgus iam Plinij æuo Myrrhida vocabat, vti dictum: adeò efficax comperta vulneribus est, vt God sgnad Germanis, Deive gratiam nomen inuenerit.

BVLBOSVM Dioscoridis primum.

DIV est cùm quidam Pharmacopœus Oenoponti, nobis istud Geranium pro Anemone venditabat: verùm animaduersis postea rostellis, quæ huic toti speciei peruia sunt, facilè calculum reduximus, & radicem pallidam, subliuidam, rotundam, sapore insipido, insulso, vel vesco animaduertimus, in petiolis prælongis, folia ab vno centro quinq; partita, & diuisura Geranij Robertiani donata. Flores non ita intensè purpurei fuerunt: nos primũ Dioscoridis Geranij agnoscimus, tametsi nullum periculum illius fecimus. Rarò enim in Italia & Galliaobuius nobis fuit.

GERANIVM μαλαχοειδες.

APVD clarissimũ, ni labat memoria, Cæsarem Odonẽ Bononiæ istud vidimus, etiamq; Florentiæ Thomas Transyluanus summæ spectationis Iuuenis, in quopiam vireto nõ procul ab vrbis pomœrijs nobis cõmonstrabat, priusquàm luculentũ prouẽtum nacti essemus ad Monspellij mœnia, porta Ægidia, & via qua ad arã, dirutumq; fanũ itur, in colle amœnissimo, nec non via qua itur Mõspellio Besiers, 3. aut 4. ab vrbe lapide. Mollicella tota, cauliculis & folijs, Maluæ instar humi fusis, sed longioribus, ex viridi pallentibus: flores minores, albicantésq; purpura, acus, verulíve Venerei pectinis, sed breuiores: Radix cuiusmodi Fumi terræ. Senensis Commẽtatoris arguere videtur (vt non paucæ aliæ) hæc planta supinam securitatem, quippe quam paulò superius titubans in hortis sibi visam, & Momordicam herbarijs quibusdam nuncupatam dicit: eandem posteà rerum incertus, quasi alterius generis plãta foret, vt Calciolarii donũ, describir & appingit. Sed fraudi illi fuit, nolens tamen, ille qui à Sequino acceptã illam, quę magis albida & tomentosa erat, misit, nec nouerat eam ipsam esse quę Bononiæ hortis sata, magis glabra & minus cãdida cernitur.

SANICVLA & Diapensia.

Ger. Bel. Ang. Gall. & Sanikel & Sanicle, Senicle,

A Potiore Medici munere, sanandi nempè, nomen factum Saniculæ: Sanat quippe potu vulnera, & prærogatiua quapiam interiorum excrementorum commotionem inhibet, sistitq;, ne in partes imbecilliores corriuentur, corruantq;. Hæc Septentrionalium & mõtanarum regionum, Syluosarumq; vdarum amantior, quàm calidiorum. Copiosissima & notissima Anglis & Germanis. Folio quina diuisura altiore, & apprimè compto, crenatura fimbriata, Geranij columbini modo, rotundo, virẽte, & ex atro polito læuore, nume rosa, singula è singulis purpurascentibus quasi pediculis, ab ima radice multum fibrosa, Ellebori nigri aut Epipactidis, foris nigra, intus alba: è qua caules cubitum aut pedem alti folia superant, glabri, teneri, graciles: flores albos quasi vmbella collectos: semine hirsuto, aspero, & mordaci lanugine, Iunio Iulio etiam in hortis chirurgorum & mulierc ularum Belgarum floret.

AL-

ALCHIMILLA, *Stellaria, & Leontopodium recentiorum, non Dioscoridis.*

Ger. Synnauw, Lewenfuss, vnd gross Sanikel. *Ang.* Ladies mantell.
Belg. Synauwe, onser vrowenmantel. *Gall.* Pied de Lion.

VMBROSA etiam montosa & rigua editiora hæc amans, celebre Alchymistarum præconijs nomen indepta videtur, & Germanis Chirurgis, qui hanc multum vsurpant, Maior sanicula vocatur: nec abs re sanè, est enim admodùm affinis viribus & facie, haud ita folia dissimilia, latiora tamen, & multò minus altè incisa, rotunda, angulosa, Maluæ, sed virentia, polita, senis pluribúsve angulis, quasi plicis donata, & antequam erumpant, vnà farcta & conuoluta, argutis crenulis fimbriata: intérq; hirsuti cauliculi exeruntur, sesquipalmum & pedem alti, albi, rotúdi, quibus stellati, luteoli flosculi, vel herbidi, racematim congeruntur: & in tunicilis herbidis semen exile Portulacæ vel Papaueris: radice crassa, fibrosa, foris nigra, minúsq; calida quàm Sanicula, sed admodùm sicca & astringens, vulneribus, si inflammationis suspicio adsit, admodùm oportuna.

ALPINA *Eleborine Sanicula, & Elebori nigro facie.*

DE Eleborine aut Epipactide, multa lectoré monuimus in albi Ellebori calce pag. 131: istam verò vtpote Saniculæ & Ranúculis propiorẽ huc adduximus, ijsdem quippe mótosis, vmbrosis, sed celsioribus & Alpinis oblectatur: è radice fibrillis vno nexu appensis donata, erigit pedicellos teneros, glabros, flexiles, in quibus summis folia quinq; partita, diuisa, & parum crenata, Geranij Columbini aut Saniculæ diuisura insũt: Floribus radiatis, foliolis senis, gustu non ingrato, sed acriore Ellebori nigri radice: quare nonnulli voluerũt Elleborum nigrum esse. In vallis Ostensis saltibus, non procul à Iouis monte, aliquot plantas collectas seruamus.

Βατράχιον. RANVNCVLI.

Ger. Hanenfuss.
Bel. Hanenvoet.
Gall. Bassiuet & Grenouille.
Ang. Croefoote.

QVIBVSDAM è Geranijs non parùm similes sunt Ranunculi, quos cognomines Ranis fecerunt, quia ijsdem lacustribus oblectarentur, & floribus vt plurimùm ranatis, vt loquuntur Græci, id est, luteis herbido permixtis, insignirentur, vnde facilis cognitu fuit semper planta. Eius autem multò plures differẽtias & varietates quàm Dios. notauit posteritas. Et vulgatissima quidem est vbiq; pratensis à Brabantis ritè Botterblom vocata, vt qua tenera floribúsq; onusta multũ pastæ vaccæ, quũ ad mulctrã veniunt vberius lac dant: idq; còlore pallẽs aut subluteũ, odore primę bonitatis & notę: folia initiò rotũda, in ambitu Geranij columbini, deinde incisura Coriandri, maculis paucis fuscis consperſa aut ferrugineis. Flores Botterblom Calthæ palustris fulgent nitore: foliolis concauis, peluim pusillam effigiantibus aurei. Semen in racemosa, siue Adonidis simili cõgerie, grumosa, minus vrente gustu, nec insuaui odore, quem etiam lacti impertire creditur: pascantur enim hãc præ cæteris armenta, quia gratior est pratis pinguioribus vsque cunctis copiosissima.

PRATENSIS *Ranunculi varietas.*

EVNDEM fere videas ijsdémq; penè pratẽsibus & germinosis vdis marginibus hunc, sed minorem totum, folio altius & minutius diuiso, Coriandrinis simili, & in cauliculis pedalibus summis multò tenuius inciso, flore aureo & capitulis congerie non diuersis.

POLYANTHEMOS, *multiflorus, siue Holeraceus.*

Hunc

ET hunc putet quispiam duntaxat superioris varietatem, sed florum fœturâ perelegãtẽ & multiplicẽ sortitũ cultu hortensi : vnde Polyanthemon Plinianum arbitrantur recentiores. Nec sanè non alius videtur à vulgari pratensi, nisi quatenus cultu mitior & tenerior factus, quibusdã in holere manditur. Angli horti quendam habitu rotundiore Geranii folio habẽt, floréſq; duplò maiores, & sæpè geminos, nẽpè inferius medio ferè, caules, latiores, quos medios transadigit cauliculus, alterum in summo minorem florem ostentans, amœno in hortorum deliciis spectaculo.

BVLBOSVS Ranunculus, hirsuto muricato semine.

NEc infrequens hic, sed amantior multò satorum, aut fabuletorum, quàm densi compactique soli pratensis: folio paucioribus, sed altioribis incisuris, superioris Ranunculi simili, sed seminis inuolucro villis asperiusculo, lapposo & tantillum echinato, Xanthii aut Caucalidis modo, radicis bulbosi Geranii, subtus fibrosæ.

PALVSTRIS rotundiore folio, semine Echinato, estne Apium Risus?

IN nullam magis quadrat Ranunculi nomen, quàm in hanc, vtpote ranis conuictricem, & aquarum potricem, quasi refocillationis & frigidioris egeret alimenti: quia omnium Ranunculorũ habetur calidissima, eóq; Apium Sardonium Discori. putatur. Et certè rarius quidem, sed tamen alicubi in montosi strigosique agri lacustribus visitur, foliis albentibus, nonnihil pilosis, Aceris, aut Pampini penè diuisura. Plurimùm tamẽ est videre vulgaris vbiq; torpentiũ, aut pigrè labẽtiũ aquarum, folia subluſtri virore nitentia, Smirnii, aut Paludapii, quę idcirco ex Dioscoride nonnullis persuaserunt esse Apium Risus, nobis neutiquam inficiantibus, sed hærentibus aliquantum, propter caulem huius, qui vix superiores æquat: est hæc aureo flore & semine superioris, cæteroquin acrimonia ructis excitandis, & hemoroidibus reserandis, si in Oleo Violaceo maceretur, aptissima, propterea dicta Homeroidum Herba.

Flammeus RANVNCVLVS, aquatilis, angusti folius, Taraconis effigie.

PEROQVAM familiaris hic riuulis & propter steriles tractus segnius fluentibus Belgii, Franciæ & Angliæ, non perinde calidis tractibus, quasi frigidiusculo succo & aëre gauderet, quia feruidissimus. enecat quippe edendo pecora, & ideo arcent sedulò pecus opiliones, ne eo vorato inflãmentur præcordia, indidémq; moriantur, vt videre est in bap

Nemorosus RANVNCVLVS, *flore albo, stellato & luteo.*

VIX nisi syluosis, aut frigidiusculis & montosis reperire est pusillos istos Ranunculos, primo Vere florentes, luteos interdum, sæpius candidos: foliolis stellatim dehiscentibus, caule palmum alto, folio, diuisura Napelli aut Anthore, plerumque vno, nec pluribus, radice Filiculæ, siue Polypodii, minore tamen, nec impressis cotyledonibus.

MINIMVS RANVNCVLVS Septentrionalium, herbido muscoso flore.

VNA cum Ranunculis istis & Vnifolio, in iisdem syluosis & vmbrosis, frigidiusculis Angliæ, Belgii, & Northmanniæ, non semel reperimus quandam tenellam, petiolis gracilibus, viridantibus, flexilibus, palmaribus, folia laciniosa fulcientibus, perquàm similia Fumariæ Plinianæ, vel superioris Ranunculi syluosi; sed nitentia, ex pallore virentia; in cauliculo pariter Fumariæ, semi num glomerulus apiculis aliquantum verrucosis compactus visitur, etiam radice aliquantùm asperata, squammosis grumulis, candida, pellucida; sapore Geranii Robertiani, non ingrato.

ACONITVM Batrachoides, an sit Dioscor. albo flore Ranunculus?

FACIT arctissima Ranunculorum Aconitis similitudo, vt vtri sint referē dæ quædam plantæ, alioqui apprimè nobis notæ, nesciamus: E quibus est vna hæc in montibus Veganiis Norbonæ, Aruerniæ & Sabaudiæ satis frequēs, iuxta Cacalia, & in mediis riuulis in Maio promentibus ramulis, caulis sesquicubitalis & bicubitalis, flores candidi, delicatiores, Ranunculi effigie, seminum capitulo non absimili. Folia singula, quinquepartita è pediculo, incisa Aconiti, Ranunculi, aut Saniculæ diuisura, ambitu parū serrata, pallentia. Radix cauo cauli subest, in multas maiusculas fibras disparata; acris vt Ranunculus.

RANVNCVlus quartus Mathiol.

Quem quartum non Mathiolus describit, sed eius pictor ostendit, totus est facie Napelli; montibus celsis, sed vdis oritur. Radice Hellebori nigri, floribus albis, Ranunculo maioribus: caule sesquicubitali, foliis diuisura Napelli.

BVLBOSVS vnifolius aut Bifolius Batrachoides, Elleboracea herbula.

IN SOLENTIORE effigie, hanc Venetiis in mercatu holitorio primùm à mulierculis herbilegis emimus, posteaque Patauio vicinis collibus, vbi viperæ capiuntur, e-

an-

eandem euulsimus. Recto, vno, gracili caule surrectam, palmari & sesquipalmari, in medio quasi centro, singulum item folium (aut non plura duobus) fulciente, quod multis & altis incisuris radiatim diuisum Aconiti foliũ refert, cuius in medio, quasi vmbilico, flos vnicus, herbaceus, pallénsq;, Aprili & Maio visitur, Hellebori prorsum: siliquosumq; semen relinquitur, etiam stellatum, & effigie Hellebori: radicis bulbillus, quantus Fumariæ Plinij, admodum acris gustanti, etiamnum nouem abhinc annis erutus.

ANTHORA seu ανθη φθορα.

IISDEM prorsum natalibus, nempè Rheticis atq; Sabaudicis alpibus, emicat æstate Anthithora, quam quodam prouidentiæ munere aduersum Thoræ pernecabile virus compatatam rentur Taurini Ligures, & Lemani accolæ, quorum opera plurima radicum copia cœpta Venetias adferri plusculis abhinc annis. Agyrtis plurimi fit, ad omnium venenorum amolienda nocumenta, dum plebeculam panagyricis declamatiunculis excitam præstigijs illis oblectant & illudunt: etiam purgationi apta est, educit namq; muccosos serososq; humores & putredinem corrigit aut exugit, lumbricisq; exactis, materiam futuris præscindit. Amarorem auersatur plebecula illic, aitq; si quidpiã peramarũ gustarit amarius esse Anthora, id est vernaculè *L'Anthoro*: tametsi scimus etiam alijs eos hanc nomenclaturã indere. Quàm Thoro paulo altior caulis huic, rotundus, striatus, alterno foliorũ ab imo summo tenus exortu, singulari, multiplici, folio altè & tenuiter inciso, quadantenus Delphini, Nigellæ aut Napelli: cuius floribus similes, sed luteos, minores, cuculatos, & rictu hiante, habet galericulos, geminas radices Cyperi aut Orchis, foris rugosas, solidas, fusco colore, intus albas.

ACONITVM Luteum Ponticum, Lupicida, Canicida.

ALIA & natura & facies alterius sũmi Aconiti generis, cuius differẽtiæ plures quàm recensuerit Dioscorides nostrum nouit æuum, tametsi ambiguæ mediæue naturæ inter Ranũculos, Helleboros atq; Napellos videãtur earum nonnullæ. Ponẽdæ eæ primùm quorum vires certiores, exploratioresq; euentu repræsentant facies, vt quæ folijs est viticeis altè incisis, nigricãtibus & Geranij maioris, vt similibus sic maioribus edit. Caulem rotundũ tenuem, bipedalem, lentum atque nonnihil flexuosum, petiolis nudis, alterno situ folia gerentibus donatum, floribus ornatum luteis vel pallentibus Linariæ colore, & effigie: sitiquulis subnascentibus, semenq; angulosum & atrum cohibentibus. Radix flexuosis & numerosis, nigricantibus fibris cyrrisve implexis, montosis, & opacis saltibus auiisq; nemoribus oritur: in hortis Galliæ & Belgiæ colitur, proque deteriore cæteris veneno habetur à venatoribus qui Lupicidam vocant: non quòd idem non faciant aliæ, sed quia hęc citius & certius: quin nonnullis in locis adultę flores vel solo mansu fauces linguámq; tumore illico excitato adurunt, & vertiginem cient.

NAPELLVS verus, Caruleus.

CÆTERA Aconiti genera tametsi Dioscoridi nomine tenus duntaxat prodita sint, tamen quantum ex stirpium collatione & virium obseruatione assequi quimus, Napellus vulgaris vulgò Germanis **Rapenblomen**, id est, flos Rapaceus, nam radix Rapi modo turbinata huic, nó oblonga, aut conica, dictus vna fuerit differẽtia: alterã arbitramur,

quam Sauetæ Monſpelliacæ accolæ perperam Thoram, nempe vaga cum cæteris nomenclatione vſum propter, vocitant. Huic folia & facies luteo Pontico non diſparia, ſed minutioribus pluribúſq; inciſuris molliora: è radice tereti, nigricante, & quam Anthoræ graeiliore, ſed longiore, ima parte reciſa, obtuſa, caulem cubitalem, ſingularem exerit. Flores & ſemẽ in corniculis Aquilegiæ Napellíve modo. E deuexis horti Dei Linguagotticis nemoribus nobis Canonici Lignipedes illic venationis callentiſſimi oſtenderunt, huius copiam in hortos Monſpelliacos tranſtulimus: vixit diu in Hermeti Pharmacopœi viridario ad Ægidiam portam.

Napellus.

Illud verò iamdiu etiam hortis præſertim Germanicis & Belgicis pertulgatum, & florum amœnitate duntaxat mulierculis expetitum, quos propter ſimilitudinem Brabantij **Munckskappen**, id eſt, monachi cuculam dicunt. Germania ſuperior **Kappenblomen**, ex radice & flore conflata nomenclatione: inſignis quippe radix, inſignior & flos arguto naturæ opere: præ ſe namq; fert cucullæ hiantis aut caſſidis ſpeciem, cuius anteriore media parte demiſſior paulò frons in faucem promiſſam inferiorẽ vergit, eq; medio exerit linguiam geminam, paulum quid inflexam, multis indidem porrectis villoſis ſtaminibus, quibus extremis puncta lurida, viridiave inſunt: in thecis ſemen ſimile nigrum & anguloſum vt luteo. Radix orbiculata Apij modo, vel Dracontij oblonga, emittit caulem tricubitalem, petiolóſq; graciles, prælongos, folijs nigris donatos, multis magniſq; inciſuris, quadantenus pampineis, aut Platani. Huius videas accliues montium ſaltus Iunio & Iulio perquàm elegantem & luxuriantem fundere vbertatem in Rheticis Alpinis, cui tamen (cuncto illic arroſo gramine) parcit quantum eſt pecoris, præſertim ſecus iter, quo Conſtantia Naſaretum verſus itur, vbi à quouis animaliũ illibatum perſtat, præterquam à muſcis, quæ illi turmatim inſident & aduolant, & floribus fortè innaſcuntur, ſunt enim fermè concolores, maiores, quàm communes, alis capituliſq; ex lurido viridíve cæſio virente, quaſi cantharides, vel cincedulæ, haſce attentius obſeruauimus quidem continenter de floribus roſtello delibantes: cæterum murem Napelli fruſtra diu & multis auulſis plantis, quæſiuimus, & an vidiſſent opiliones percunctati, nuſquam ſibi viſum negebãt: μύῤ ſiue murem è μυιᾶ feciſſe, nempè è muſca murẽ: igitur iam tum ſuſpicio nos inceſſit, iſtos Arabas cùm ſcriptum fuiſſet: Muſca, Murem legiſſe: quippe nullam antidotum è mure parant: è muſcis præſtantiſſimam aduerſum funeſtum Tarantæ morſum atque Epidimicos morbos, cuiuſmodi hæc.

Rec. muſcarum quæ paſtum ceperint de Napello ℥. xx. Ariſtolochiæ, Boli armeni. añ. ʒj.

Nec in vlla planta huic congenere, muſcæ hæ cæruleæ inſidẽt aut victitant, quò certior eſt coniectura iſtum Napellum eſſe Arabum, idémq; Dioſcoridis vnum ex Aconitis: nam quòd qui perfunctoriè paginulas perpaucas Auicennæ luſtrarunt, argutantur illum diuerſis capitibus quaſi diuerſis de plantis ſcripſiſſe, quàm non multæ, neque accuratæ ſint lectionis, indicio ſunt tam multa capita vnius rei, quas ille aut propter varias nomenclaturas putauit & deſcriptione ſecreuit, aut quò incertus rerum quæ parum plenè commentatus eſſet exactiore opera proſequeretur. Sic Serapioni non vno loco contigit: quin & Dioſcoridi ipſi non paucis, magno flagitio eius dignitatis & diſpendio poſteritatis. Seneſi vero, cùm ſæpe vt alibi oſtendimus, tũ autem, quod mirum magis, iſto etiam loco, eaſdem plantas bis terve inculcare, nimirum nomenclaturæ diuerſæ ignoratione & ſuis imaginibus deluſus. Quas enim imagines ſe dono accepiſſe iactat, eaſdẽ ſpectãdas dat, nec deſcriptiones, quod illi familiare, apponit, ſed meris, neſcio quàm veris, picturis, dũtaxat oculos, non item animos paſcit.

Elleboraſtri & Conſiligines.
Helleborus niger.
Chriſtophoriana.
Aſtrantia nigra.

Paonia

- Paonia. { Mas. / Fœmina. / Promiscua. }
- Leontopetalon.
- Alabastrites & Coralloides Cordi.
- Staphis agria.
- Ricinus.
- Quinquefolium, siue Pentaphyllon.
- Pentaphyllon { Minus luteum. / Album. / Purpureum. }
- Alpinum petrosum, siue minimum argentatum.
- Eupatorium Græcorum, siue Agrimonia Officinarum.
- Agrimonia, siue Eupatorium odorum.
- Potentilla, Argentata.
- Leucas.
- Tormentilla.
- Fragaria { Alba, flauescens. / Rubra. }
- Caryophyllata { Alpigena. / Montana. / Vulgaris, an Geum Pli? }

HELLEBORASTRI & Consiliginis.

NONNVLLÆ adeò Aconitis germanę, nec ita Hellebori nigri abſimiles viſuntur, vt cùm neutrum verè exprimant, vtriuſque tamen vel altervtrius æmulantur faciem & vires impendiò purgatrices: vnde quis coniectari poſsit Conciligines dictas primùm, quòd cierent aluum, non ſolùm quia ſegetibus conſererentur, aut adnaſcerẽtur. *Sic* enim interpretatur Concilium, ſiue Cõuoluulum Plinius, quia Venerem cieat, tametſi inter ſegetes luxuriet frequentiſsimus. Geminam autem Conſiliginem nouit ætas noſtra, nempè ſegetum ſociã, quæ paſsim Biturigas circum, & Beauciæ variis aruis, Galliæ Aquitaniæ, & Norbonenſis exit: vt iuxta Lanum amnẽ Monſpellii, omniũ maxima, fœtura luculenta foliorum, florumque: caules ſeſquicubitales, geniculatos: cute ex virore pulla, vel atra, ſquammoſa, multas ſemiuncialis latitudinis fundens alas, quæ denſa pleraque folia fulciunt, ſingulæ ſeptena, leuiter crenata, digitata, Lupini, Platani vel Viticis diuiſura, figura, & folio, ſed longiore, craſſo, rigido: colore, odore, & ſapore, ferè Laureolæ. Porriguntur indidem multiplices petioli, qui in flores herbaceos, Buxeóſve, pallentes, rugoſos primùm explicantur, Caryophyllatæ montanæ, Tithymalliſve Helioſcopii modo: deinde ſuccreſcentibus corniculis membraneis, pallentibus, quadantenus Aquilegiæ, ſemen teres, atrum, & oblongum, grano tritici minus recludentibus, Sole arietem ingreſſo. Perennis Bruma rigidiſsima etiam Septentrionalibus perſtat, floretque Chriſti fermè Natalibus: vnde Germanis Chriſtwurtz. Radix durior, intorta, valdeq; fibroſa, nigricans, ſubamara, acris, viroſa.

Chriſtwurtz Germanis, quòd floreat ad natalem

Anglis à figura Berwurtz.

ALTERA, quæ minor tota, paucioribusq; caule & foliis, ſed maioribus & latioribus, flaccidioribus, magiſque ſerratis, è pediculis ſeſquipalmum pedémve longis, eductis, qui in tenuem fibrã porrectũ floré edunt, & ſiliquam & ſemẽ, cuiuſmodi proximè deſcripta; ſed non perindè copioſa; eodé tamen ſidere & frigore: verùm ſyluis hæc & vmbroſis gaudet: fibris nigricantibus implexa radix, vti Vicetoxici, vno quaſi oblongo nodulo aptis. Hæc propior nigro Helleboro, illa Aconito, viribus & facie. Hæcque, quaſi ſui diſsimilis foret, ſi ſerius, vt Februario floreat, procerior: ſin citius, multò minor fit, tametſi eodem ſolo & tempore ſata: quin, vt crebrò notauimus, etiam clementiore hyeme, ſolutaq;, nec gelida tellure, quæ minor, eſt florũ partione alteri, menſe, aut ſeſquimẽſe antevertit,

Helleborasti duplex differentia.

vertit. Dudum monuimus, noſtra memoria *Pharmacopœos* harum vtraque vſos fuiſſe, Hellebori nigri penuria & ignoratione: nonnulli etiam veri Hellebori nigri perſuaſione: qui tametſi non parùm accedunt, tamen illi neutiquam tuto vtendo ſuffici queunt.

HELLEBORVS NIGER.

Germa. Chriſtwortz. *Belgis.* Swert Nieſcruyt. *Ang.* Oxe hele, and ſetterwort.

NIGER verò Helleborus (nam Veratrum nigrum qui dicat, videatur & dicere poſſe atramentum nigrum, vti Seſquilongobardus ille ineptiebat) iam plurimus ex Pyreneis & Alpinis in hortos tranſuectus, qui ineunte hyeme, itidem paulò poſt brumam flores dedit ex candore Roſeos, interdum albos, nonnunquam purpureos, nec è foliis, aut caule, ſed è pedicellis ſtatim à radice ortos, cuiuſmodi Cyclaminis. Folia fert in ſingulo pediculo minora, breuiora, rotundiora, & retuſiora, ſupernè qua duntaxat puſillum quid crenata ſunt, diuiſura ſeptena, Peponiæ fœminæ, aut *Smyrnii* fermè modo. Viridantia ex atro, minus craſsa, aut rigida. Radix intexta, intricata, innumera fibrarum atrarum ſobole, eodem fermè ſuperno complexu appenſa, amara valdè & ingrata. Morbis penè inuictis, non modò Melancholicis, ſed etiam merè pituitoſis & ſanguineis eximium præſidium eſſe, certum habemus. Præter namque vertiginoſos, amentes, & cancro vexatos, etiam paralyſi de ſanguinea pituitoſáque materia ſpiritū partim obſtruente, partimque neruorum & fibrarum tonum vigoremque laxante, correptos, valetudini reſtitutos fuiſſe ſcimus: & quid Arelatēſi cuidā Monacho, colore & habitu vegeto, viribus athleticis, repentè *Paralyſi* & *Podagra* perculſo, Rōdelletius præſtiterit, in memoria etiamnū habemus. Vocabatur Apis Monachus perquàm notus & ſcitus aulicus ille, id eſt, Abeille, vernaculo Narbonico. Nec tamē ac albus, eſt perinde formidādus hic: nam decoctis vnius libræ purgātibus & mitificantibus, Melancholiā drachmæ duę trésve radicū, infuſo addebantur: quin & nonnunquam albi & nigri mixti, ana ʒ ij. addidimus. Quò magis accedimus eorū ſententiæ, qui primùm è *Pyreneis* Perpignanæ, & Salſas Hiſpanię cōterminis, eruti Hellebori periculū fecēre. Poſteà nobis collectū idē in Apenninis Bononię acclinibus, & valle Auſtēſi *Pedemōtana*, ad Iouis mōtis faſtigia & ardua circū, nigrumq; nigri Hellebori opinionem auxit: alioqui minus cōgruit Dioſ. delineatio: nulli enim huic flores racemoſi, ſemē Carthami *Seſamoidíſve* eſt: & caule glabro lęuiq;, nō aſpero, aut niſi mauis interpretari rigidum firmumque caulem ὑποτρέχειον, vt poſſe, nos alibi docuimus. Quod verò inter *Platani* & Spondilli folium, crebriúsq; inciſum dicit, ferendū Dioſ. deſcriptioni: non enim adeò rigidè ad normā minima quęque exigenda: verùm in floribus, ſemine, aliíſque nonnullis, luto hærendum eſt. An ſuſpicandū luxam hīc lacerámve deſcriptionem, aut potius quodpiā μιμητικὴν ἁμάρτημα ſubeſſe? ſiquidē albi flores, muccoſi, racemoſíve cùm ſint, tamē deſcripti non ſunt, ſed fortè huic aſcripti. Huic excuſationi venia ſi deſit, veriſimile fit, nos illo antiquo carere veratro. Idcirco CHRISTOPHORIANAM illā, Aconitum racemoſum nonnullis cenſitam, Helleborum nigrū, non ſemel arbitrati ſumus. Radix quippe atra, confibrata, quàmplurimis appendiculis, morſus Diaboli aut Veratri: Folia crebribus inciſuris, effigie Napelli lutei, ſerratis, longioribus, pendulis, atrovrentibus, Spondylium, vel Imperatoriam aliquantum præferentibus: caulis ſeſquicubitum altus, gracilis, geniculatus: è quo extremo floſculi racematim cohærentes, Oleæ, aut Helleborine albę, albidi, Corylli nucamēto maiores: quibus dilapſis, bacculæ Laureolæ haud diſpares, acinorum modo in Botrum congeſtæ, cuiuſmodi in Liguſtro. Iunio floret: ſaltibus montoſis & dumetis gaudet. Prope Taurinum in Pedemontanis Trāſpadanis collibus, vbi & Laburnum vidimus: verùm cùm hanc tantoperè nocuam accepiſſemus, in ægroto vllo periclitari vires, religio fuit: eóque vulgarem retinere conſultius viſum fuit: erratum rati non in re, ſed in Dioſcoridis codice.

CHRISTOPHORIANA.

ASTRANTIA NIGRA.

TANTO minus illi quadret Aſtrantia nuncupata Atra, German. Schwartz Aſtrentz, oder Naterwortz, quàm periti Saniculam alteram putabant, alii Helleborum nigrum, leuiuſcula

uiuſcula ſanè coniectura. E radice multum fibroſa, aliquantùm Helleboro nigro ſimili, atra, emergunt complures petioli & cauliculi glabri, graciles, quibus folia quinis diuiſuris Pẽtaphylli, Saniculæúe modo, per ambitum ſerratis, obſcurè virentibus: flores aceruatim glomerulis collecti, muſcoſi, Bellidis, Succiſæúe modo & colore: luteum vniuerſa fũdit ſuccum, cuiuſmodi Aſtrãtia maior, cui hæc etiam alijs notis meritò aſſimilatur: idcircò nigra Aſtrantia vulgus dicitur. Sed enim huic cum Helleboris cognationis: montana tamen eſt, ſed vulneraria.

PŒONIA fœmina.

AVSPICATISSIMO Apollinis cognomine, & fœlici opẽ ptęſtanda, Pæonia notiſſima, quã quaſi ſexu diſtincta foret, marem & fœminam fecêre: vtrãmq; Geneuæ Alpinis & Norbonæ arduis Veganij culminibus, & indidem ſyluoſis non procul alio celebri monte Lupi vocato, fœminã eruimus Vere florentẽ & ineunte æſtate: vbi peręquè frequẽs vtraq; hortis, tamen notior fœmina, eoq; vſu frequentior. Quæ nãq; proſtãt Officinis, Fœminę ſunt, Aſphodeli, Cyperi maiores, aut Oenãthes, vno tuberoſo nodo pẽdulæ, latè ſparſæ, glãduloſæ, ruffeſcentes, oblõgæ, & tenuiores, quàm promiſcuæ *Pæoniæ*: caules primulùm pullulantes puniceo rutilãt: folia inter Helleborũ nigrũ & *Smyrniũ*, diuiſura maris minora, auerſa, cæſia & albida: flores roſeis folijs & calycibus maioris, ſaturatis, vt Maluæ hortẽſis, ſuccedẽte terno folliculorum fœtu, Amygdalæ putamini ſimili, & pari fermè, concolori, dehiſcente per maturitatem, Hellebori nigri ſiliquæ ritu, atque pandente purpureum ſeminis partum rutilum, oblongum, nitidum, teretem, ſerie mirabili ſtipatum, acinis Punicæ non diſſimile: plenè maturum, nigrum, lucidum, medulloſum: ſapore medicato, acri, ſubaſtringent, nonnulla dulcedine cum amaritudine.

MAS.

RADICE ſimpliciore, nec ſparſa, ſed rectius altiúſq; depacta, & interdum binis, terniſve maiuſculis flagellis, odora, intus albida, foris ruffa. Folia Iuglãdis ſitu & ambitu minora, craſſiora, ad Terebinthum aut Staphylodendrum accedentia. Flores, ſiliquæ fœminæ ſimilia, ſed ſemine exquiſitè rotundo, concolori.

PROMISCVA ſeu Neutra.

QVÆ nondũ mari Pæonia reperto à nõnullis Mas credebãtur herbarijs, nobis Promiſcuum, quaſiq; vtriuſq; cinnus eſſet, & neutrum, viſum fuit appellare. Quippe quantum à ſolo extat, ſi perpendas, Maſculum dicas. Sin erutas radices intueare, fœminã iudices: niſi quia pleniores & habitiores. Hæc Plinio Mas fortè eſt, tamen id excutere noſtra haud magnoperè intereſt, nec ocium eſt, nec lubet anxius proſequi, nũ idẽ author errarit, dum marẽ folijs' ait redolere Myrrhã, quippe cùm Smyrnium Myrrham redoleat, perinde ſit, vtro modo dicas, omnes iã in hortis & vſu ſũt. Radice rediuiua multos annos perſtãt.

LEONTOPETALON.

MVLTIS ab hinc annis qui complures radices tuberoſas proſtare quibuſdam Venetis Pharmacopolijs ſępius vidiſſemus, putabamus eſſe Cyclaminis adultę aut vietæ, primo intuitu. Poſtmodùm ſciſcitati inſtitorem, reſpondit eſſe Leontopetali radices: cúmque multis poſtea in hortis accuratius viuam perpenderemus, flores Anemones vel Ranunculi, in ſiliquis ſemen, caulem non ita procerum, adeóq; radicem magni Cyclaminis aut rapę foris fuſcam, tuberoſam, vti Dioſcorides prodidit, memineramus. Cæterùm folia tametſi ampliora multò, tamen ſinuoſa & circinato ambitu diuiſa, Pæoniæ modo: non Braſſicæ ſimilia, aut Papaueris diuiſura obſeruabamus. Iam inquilina cùm ſit Italiæ & Galliæ, lectori integrum erit nihil aſſentiri, vſq; dum vires exploratas habuerit.

Nemoralis Alpina Herbariorum AL AB ASTRITES, CORRALOIDES Cordi.

POTEST ITIDEM PENTAPHYLLI VOCARI EA, QVÆ in vmbroſis ſaltibus Taurinenſis agri, Calcaris montis Seuenæ, & trans Rhenum non procul

Basilea repetitur. Folio è singulo pediculo quino & septeno, Ellebori nigri, aut potius *P*œoniæ, serrato, in pediculis gracilibus, glabris, è caule singulari, sesquipedali, innixo radici crassiori, minimum digitum æquanti, transuersim depactæ humi, quæ crebribus articulatur portiúculis, frustillisve marmoreis, & *P*olypodij modo radicem acetabulis insculptam, effigiem Coralli albi præferentibus. Flores in summitate plusculi pallentes insunt Maio, posteà siliquosa vaginula erumpẽte, maiore Erucę aut Chelidonij: semen pusillum claudente, gustu tota hæc amaricante & calfaciente.

RICINVS.

Cerua maior. Caputia maior. Granum Regium Mesuæ. Palma Christi.

RICINO siue κνικῳ, seminis imago, quæ animalculum cognomine imitatur, vocatúrq; Ricinus: appellationẽ dedit, vti Echio, *P*sylio, Verucarię. Ceruam maiorem siue Cataputiã passim officinæ appellãt. Granũ regiũ Mesuæ: Palmam Christi vulgus, propter frõdis digitatam effigiem, quæ volam palmamq; expansis digitis quadantenus æmulatur, oriuntúrq; ex caulis crassi, caui, 5. aut sex cubitorum, pixidatim consertis geniculis, depressis, alterno situ folia in ficulneo pediculo hærentia, septenis & nouenis altioribus diuisuris, Ficus, Platani, Castaneæ equiue Staphidis agriæ vel Ellebori nigri, subnigra aut subcœrulea, pinguia. *S*iliquato secundum summitates fastigio, racematim compactis floribus luteolis succedente, vbi conduntur plurima ternis costis, aut loculamentis, conspicua concep tacula orbiculata seminis tricocci medullosi, multúmq; olei pressi reddentis. Vix alibi quã in hortis videre est, tamẽ tum calidis tum frigidis, læta tota ex cæruleo in fuscum languet, annua est, nec rediuiua.

Lat. Pedicularis. Gall. Pouilleuse. Ger. Luyscruyt.

σταφὶς ἀγρία *STAPHIS agria, siue vitifolia.*

DVXIT à foliorum diuisura, qua Labruscam siue vitem sylueſtrem imitatur nomenclatura Staphis agria, quæ & pedicularis notissima est vocabulo, & compertissimo vsu, ad pediculos illitu & suffitu abigendos: maceratę namq; & tusę in aceto vegeto, grana si affricentur interulis, quantum est pediculorum vel lendium enecant. Ad quod bellum pediculorum, in præsidijs ipsa planta alitur vbiuis gentium, & nusquam vltrò prouenit, caule cubitali, surrecto, fusco, folia ab imo in pediculis pampineis laciniosa, crebra, profundáq;. Aconiti, Ricini vel Vitis diuisura. Cæruleos autem flores stellatos, Rapõtij, Iulio & Augusto dat. In oblongiore siliqua, multis costis compacta, dehiscente, semina erumpunt triquetra, pulla, amara, & vrida, oleosa. Radix non ita magna, annua est.

QVINQVE folium.

FOLIORVM numero quinario notum *P*entaphyllon, perinde vt Argentina cognata, frequentissimum vbiuis itidem marginum & viarum vdis cuiuslibet plagæ. Folia crenis & aspectu Agrimoniæ vel Potentillæ, in lorulis prælõgis, flexilibus, purpurascentibus, qui sese nouis, qua solum subierint, propagantibus Fragariæ, Potentillæ vel Vnicæ peruni cæ modo quinq; partita effigie digitata, Ricini, aut Lupini, ad *S*aniculam etiam accedẽtia, Argẽtinæ luteis floribus. Radix quanta minimus digitus, lõga, purpurea, vel Cẽtaurei majoris colore, quæ arida facta, quadrata cernitur, verissimè monente Theophrasto: qua etiam nota, aduersante Barbarorũ pertinacia, manifestò distare à Tormentilla cuilibet in promptu sit nosse.

Huius

Huius ani maduersa iamdudum quadruplex aut quintuplex varietas, in magnitudine florum, colore, & folijs sita.

PENTAPHYLLVM Minus Luteum.

MINIMVM omnium differt Pentaphyllum luteum & minus vocatum, rarius tamen nisi syluosis pratis & herbidis muscosis occurrit, vbi Tormentilla, quā gracilibus tum folijs tum viticulis, simul ac pusilla statura (nec sese defixis ramulis propagante, vt prior) admodum repręsentat. Folia qua terram spectant, albicant.

PENTAPHYLLVM album.

NÆC multum magnitudine superatur, commune luteum Pentaphyllon ab hoc, cui item quinq; partita & Helleborastri modo digitata & anterius duntaxat crenata folia, subtérq; in cauliculis hirsutis, flores conduntur albidi, radice multis adnatibus huc & illuc vagantibus. In Belgiæ & Galliæ hortis meminimus vidisse.

ALIVD album, & Purpureum.

PRÆ omnibus procerius & speciosius istud, quod in pingui pascuūm solo vel pratorū Sauenæ Norbonensis Iunio & Iulio flores edit candidos, interdum purpureos, & in caulibus ab imo, rectis, firmis, pedalibus & cubitalibus folia sunt quinq; partita, sed altioribus & crebribus, Coriandri Geranij Robertiani vel Alceæ modo: foris nigricat radix, intus rubella, digitum lata, palmum longa, & sesquipalmū. Etiam in Apénino Italiæ purpureo flore, perquàm aspectu amœno, legebat peritus Pharmacopœus & amicus non vulgaris, Iacobus Rainaudet Massilienſis: Belgæ & Galli, in hortis alunt.

ALPINVM petosum & minimum Pentaphyllum.

NE hoc quidem adhuc descriptum, quippe non frequens occurrit, nec nisi celsioribus montium iugis gelidisq; cautibus, quales sunt Sabaudiæ, in Austēsi valle, & Norbonæ ad Calcaris hortiq; Dei ardua, & in verticibus editissimis Mindenij. Foliola sunt circinato & integro ambitu, quinq; partita, tenuia, & subtus candore nitido lucentia, aduersa, viridia, Saniculæ tenellæ multū similia, sed minora. Flosculi stellati, racematim collecti, candidi, interdū & purpurascentes, Alchymillæ similes, defluūt ventis ęstate, in gracilibus admodùm cauliculis, è radicibus fibrosis capillaceis, fuscis, purpurascentibus. Quidam Tormentillæ annumerāt istud, cui multum sanè simile est: Incompertæ tamen facultatis, nisi exsiccantis & astringentis.

Incana Pentaphylli effigie, an LEVCAS Dioscoridis?

NON penitus nihil sentiebant docti amici nostri Valerandus & alij, qui hanc plātam intuiti, Leucadem censebant: non modò enim tota incana est, vt flagitare videtur ipsa nomēclatio, sed etiā Trissagini foliis est, qualem oportere esse, facit suspicionem consequutio. Folia sunt terna aut quaterna, crebra diuisura & magnitudine Trissaginis, surculis breuibus, crassis, lignosis, subrubris, rugosis, fuscis, vt Pētaphylli, quod inęquali à radice exortu multis depacta portiūculis quodā habitu adūbrat: item ex fusco purpurascentibus, in alias fibras diuisis, gustu etiam Pentaphylli vel Tormentillæ, astringēte, exsiccāte. Quare & fortè non minoris quàm illæ duæ efficaciæ aduersum venena est: quæ causa fuit, vt illi fortè vires radicū experti, ausi sunt Leucadē hariolari. Et præstat (quādo nulla est Dioscoridis delineatio) hanc perpulchrā plantā nosse &

experiri, quàm nullã, nihilq; periclitari ad eruditionis suppleméta. Admodùm inuentu rara, nec nobis lecta, nisi propè Allobrogum deuexa, planitie in arida, glareosa.

EVPATORIVM Græcorum, Agrimonia Officinarum.

Ger. Oderwetnig, vnd Hzuc Wrtz. Ang. Gall. & Bel. Agrimonie.

TAMETSI quosdam nouimus in Belgio & alibi, qui Agrimoniæ, siue vero Dioscoridis Eupatorio in morbis hepatis, lubentius Canabinum aquaticum, à nobis superius memoratum, subdant, vsurpentq; frequentius, tamen quia non rei ignoratione faciunt, sed viriũ maiorum exploratione freti, eos adeò nõ incessimus, vt potius laudemus, si veterũ quopiã simplici perbono aliud melius vsu comprobarint. Agrimoniã autem nostratem satis cùm notæ cunctæ, tum nomen Argemonæ in Agrimoniam detortum, (non Arthemisiam, vt sub capitis finem Dioscorides monet) verum esse Eupatorium satis testantur. Quin vires multò magis, sed multò plures sunt, quã quas Dioscorides enarrauit. Estq; notitiæ vulgatæ planta, frequentissimi commodi, vbiuis gentium in pratis siccioribus satorum, viarũ marginibus fruticat cubitum & sesquicubitũ alta, striatum, anguloſum, subpurpureum, hirsutũ, durum, lignosum & vnicũ sæpissimè caulem promẽs, multis ramosis neruulis, folia quasi pediculo innixa, ad Vlmariã, Potẽtillã, aut Rosam effigiata hirsutie, nõnihil incana, floréſq; in summo exiguos, luteos, stellatos, Pentaphylli minores, secundum totam summitatis longitudinẽ edit, vbi seminum series Lapposa hirsutáq;, pannis hærẽte, quos vel tactos mordicus tenet: medulla intus albida, sapore non ingrata, vti nec odore tota planta. Radix crassior, foris fusco rubore, dura, exsiccante, & moderatè astringente, adeò apta foris & internis affectibus, vt decoctum dilutúmve colore lympido vini gilui, placeat: & potu viscerum, hepatis præsertim, tonum restituat, intemperiemq; omnem fermè corrigat, obstructiones reseret. Eoque succum officinæ expressum in Trociscos seruant. Xantis Pictauę Galliæ finitimæ syluæ eandem Agrimoniam edunt, quam odoratam vocitant, propter odorem multò flagrantiorem, etiamq; in hortis colebat superioribus annis, & dabat nobis illic eruditus Medicus Lamoureus.

ARGENTINA siue Potentilla.

Ger. Grensing. Gall. & Bell. Argentine.

Ang. Wilde Tansie.

TANTOPERE est hæc affinis facie Agrimoniæ, vt & vulgus Syluestrẽ vocet Agrimoniam, & non rarò mulierculas Agrimoniam se collegisse ratas fallat: discernitur verò reptatu viticulorum teneriorum, gracilium, Fragariæ vel Pẽtaphylli, cuius flores sunt similes, & concolores, lutei: folia autem supernè virent dilutè, auersa autem argenteo splendent nitore, vnde Argentine dicta. Potentilla pariter à viribus, quibus eximijs pollet, ad frangendũ calculum, interiora vulnera & vlcera maligna, & dyssenterias, viscera roborando, similiter Agrimoniæ: cuius, potius quã Tanaceti, tẽperamento exsiccãte, siue calore moderato est, sed astrictione superat: multum sanguinẽ grumosum potu dissoluit. Viarum, vdarum præsertim, nulla amantior, frequentiórq; alumna vbiq; gentium dignũ obseruatu. Hanc inditam pelui frigida aqua semiplenæ, & operculo occlusæ destillare, siue vapores in concauũ operculi subuehere, quod sublimare vocant, ferũt. Huius stillatitiam ad lẽtigines, pãnos, & maculas, fuscumq; colorem Sole contractum delendum, Anglæ mulierculæ adhibent.

TORMENTILLA vel HEPTAPHYLLON, an Chrysogonum Dioscoridis?

Ger. Brickwurtz vnd rot heylwurtz. Gall. & Ang. Tormentill. Bel.

QVI Pentaphyllon nouit, non potest quin norit Heptaphyllõ, à septena foliorum diuisura sic vocatum: Tormentillam verò, quia tormentum, cruciatúmve dentium sæuissimum placat, atq; venenatorum quorundam rerum compescat furiam cruciantem. Nemorosa, montana, sicciora, macilentioraq; prata sternit, surculosis, gracilibus, senis vel octonis ramulis, folia Quinquefolij minoris lutei, sed septena diuisura, sparsis, rubellis, nitidis ab radice exortis corpulentiore, & crassa, pollicem ferè æquante, Bistortæ, & colore intus rubro, foris nigricante: flosculis Potentillæ, vel Pentaphylli lutei minoris.

FRAGA Fragaria.

NON ITA diuersa ortu & habitu ipso visitur in syluosis Fragraria, prætermissa etiam Dioscoridis: sed versu Maronis signata: *Qui legitis flores & humi nascẽtia Fraga.* Fragrat nam-

mamque non modò fructus & flos, sed etiam stillatitia; præsertim fructuum maturorum: qua mulierculæ Erisypelaceas & furfuraceas lentiginosásque faciei fœdationes leniunt & abigunt. Ad calculosos & inflammationes epota optimè facit. In bellariis, præsertim cultæ plátæ idē vsus, sed quàm Idei Rubi delicatior fructus. Humilis herba, syluosis familiaris & viarū marginibus, primo Vere floret, & tota æstate fructū fert, purpurei, sanguinei diluti cruoris saturum, folia terna Rubi, aut Idei, adeò similia, vt nonnulli somniarint eandē, differt verò herbacea natura, (tametsi hyeme perstante, quando etiam Brumæ tempore semioperta niue in Anglia, mora esitauimus nonnulla) viticulis exilibus, enodibus, numerosis, pilosis, nequaquam spinosis, ab radice tenui, superficiaria fibrosa, prodeuntibus; floribus in summo albis, Rubi, sed minoribus.

Vulgaris GARYOPHYLLATA, *an* GEVM *Plinij?*
Germa. Benedicten wortz. *Gallis.* Galiot. *Ang. Auens.*

NVTRIVNT & syluosæ vulgarem hanc, illis non multùm absimilem, nec item Græcis & Latinis (nisi fuerit Geum apud Plinium) dictam, cuius tamen radix eximii odoris nullum latere debuit, qui olfeciſſet: quippe Nardi Garyophylíve suauitatem spirat, multum capillosa, rubella intus, caulem pilosum, subpuniceum, sesquipedalem, & bipedalem emittit, alis aliquot diuisum, quibus summis flores *Potentillæ*, aut Tormentillæ insunt, & pilulę deinde oblongæ, scabra hirsutie mordaces, in pediculo singula ad imum folia ferè Alchimillę, in summo Fragariæ; sed hirsutie & similitudine Agrimonię. cuius qualitates ferè est assequuta: calore & siccitate temperatis: ad vulnera intus foríſq; vsu laudatissimo; quare & in hortis vbique herbarii colunt.

Septentrionalium, rotundifolia Pappoſo flore, GARYOPHYLLATÆ.

BRABANTIÆ syluosis conterminis *Mechliniæ*, & in Northmannia frequens ista, in Anglia verò plurima: quę magis totius plantæ habitum perpendenti, quàm foliorum expressionem, aut radicis, Garyophyllatam repræsentat: sunt etenim circinnata, & aliquantùm cristata, ambitu Hederæ terrestris, in petiolis exilibus nonnulla foliola admodùm exigua habentibus, vulgaris Garyophylæ modo: radice crassiore, minus fibrosa, minimū digitū æquante, Geranii moscati momordicæ dicti, nec perinde Garyophylam, aut Nardum halante: flore speciosiore, & caliculo pallidiusculo, relinquente papposam orbitam, quasi plumeis vndantibus, quadantenus Alceæ Venetæ radiatam.

Alpina Pentaphylea CARYOPHYLLATA.

IN Rheticis Alpinis nō procul Clauenia, hanc primùm nacti, putauimus esse Tormentillæ, aut Petaphyli speciē: verùm radix Geranii fibrosior, foriſque rubiginosa, parùm quid suaue redolens, Garyophylatam testatur. Quinetiam erigit caules pedales, cui hęrent folia quinquepartita, ambitu serrata, *Penthylli*, aut Tormentillæ, flore luteolo pallentéve, staminulis lanuginosis, croceis, papposis, minoribus Garyophylatæ.

VERONENSIVM Garyophylata, flore Sanicula Vrsina.

INTER complures insigniores plantas, quas apud Veronensium *Pharmacopœorum* peritissimos, Franciscum Calceolarium, & Andream Bellicoquum, partim in Officinis, partim in hortis videbamus 1563. fuit quædam peruenustis florum quasillis, pusillis,

ortu & similitudine Primulę, aut potius Saniculæ Alpinæ, intus luteis, foris purpurantibus, nitidis, è medio filamenta crocea ostentantibus, & pluribus in singulo cauliculo, glabro, gracili, è radice numerosa coma donata, quę permultos petiolos statim fundit, quibus cunctis singulũ foliũ Geranii, Maluacei, aut Saniculæ, rotundũ nẽpè: sed per ambitũ altius sinuatũ, minutimq; crenatũ, asperiusculũ, flexũ humi, & fusius aliquãtò se pandens, ritu Geranii. Qualẽ meminimus in hortulo pone ædes Iacobi Cortusii Patauini Patricii, rei herbarię perquàm periti & auidi, cui & nos vicissim quasdã transalpinas & Norbonenses plantas, partim dono, partim spectãdas dedimus; sapore ex astrictione siccante.

Imperatoria.
Podagraria Germanorum.
Angelica satiua.
Varietas.
Angelica syluestris.
Benzoin, Assa dulcis.
Panax Heraclea.
Altera Oluſatri aut Pastinacæ facie, Panacis species.
Laserpitium.
Leuisticum.
Spondilion.
Libanotis Theophr.
Coriandrum.
Apium hortense.
Oreoselinum, siue Petroselinum
Macedonicum.
Hipposelinum, siue Oluſatrum
Smyrnium.
Ligusticum.
Pastinaca domestica.
Syluestris Baucia.
Pastinaca marina.
Syſarum, Asphodelus Hesiodi.
Potades, siue Batades Lusitanorum.
Esaphoboscum.
Costus adulterinus Illyricus.
Barba Capræ, siue Vlmaria, an Rhodera Plinii?
Flos Aphricanus, siue Othomna Italorum.
Centaureum magnum duplex.
Phu, siue Valeriana omnis.
Nardus montana.
Phytenma Monspelliensium.
Saxifragia hircina { *Maior.* *Minor.*
Thellandrium Plin:
Pimpinella.
Daucus secundus Selinoides.
Ammi vulgare.

IMPERATORIA.

AVGVSTO hęc propter rãras facultates donata fuit nomine, ceu quæpiã lectę mercis indicatura. Affinior autẽ est facie satiuę Angelicæ, quàm syluestri: folia tamen propius Spondiliũ & Hippoſelinũ æmulantur, vt plurimùm terna, statim ab humo cauliculis subuecta: gracilis caulis, nodosus, sesquicubitũ altus est: vmbellæ & semẽ Angelicæ syluestris, vel Anethi: radix digitũ æquat, multis fibris in terram sparsa, foris fusca, albicans intus:

multò

multò vehementioris & acrioris facultatis,& odoris quàm Angelicæ. Iisdem gaudet natalitijs.

PODAGRARIA, German.

MVLTVM abest ab huius facultatibus ea quæ adeò restibili & importuno prouentu iuxta sepes hortorũ & parietes vdis vmbrosisq; locis pinguibus prouenit, vt vix inde possit radicitus deleri. Pedem alto caule,candida vmbella, Imperatoriæ, minora folia & radix,odore minus suaui,quo & viribus quadantenus ad Ebulum accedit. Ea propter plebecula rata Ebulum esse,vsa iam diu est,etiamnumq; experitur ad Ischiadicos Podagricos optimè facere. Vocitántque Belgæ Flercincrupt,id est,Podagrariam. Sanè facultates Ebulo quàm Imperatoriæ similiores sortita est.

ANGELICÆ.

VIX credi par est nostrates Angelicas Indicis delitijs aut præsidijs neutiquam posthabẽdas, Antiquitati notas,nisi sint apud autores veterinarios Gallorum Laserpitia memorata:nec enim siluissent illi tam diuinam fragrantiæ gratiam,& vicarias diuinæ Beneficentiæ vires,siue Angelicas, triplicis nostratis Angelicæ. Quarum quæ procerior, radice crassa & aliquantum supernè tuberosa, multis appendicibus humi mersa intus candicat, foris pulla,odore perquàm suaui, aromatico,pinguem,gummosum, flauumque succum remittente. Caulis bicubitalis binum triúmve cubitorum: striatus,pallescens,ferulaceus. Folijs latis,Hipposelini,Simonijve æmulis,ex viridi in pallidum languescentibus, mollibus, vmbellę sunt Pastinacæ,domesticæ, luteique flores & semina foliacea,rotunda,compressa,& albida, acris gustu & odoris eximij.

Varietas.

NOnnullis in hortis hic Londini,Antuerpiæq; visitur alia, tota minor,cuius suauiorem odorem radix spirat,prope quam folia ima ex purpura rubescunt: supèrna autem ex rubore virescunt:vmbellæ cæteráq; semina similia. Celsos vtraque montes gelidáq; amat iuga, veluti Imperatoria dicta,cum qua in hortis colitur in Anglia,Belgio,Gallia.

SYLVESTRIS Angelica.

SED quæ syluestris rarius hortis,sed sæpius vliginosis,pratensibus locis frigidis,gaudet, radice pluribus fibris,odoréq; cæteris multo minore est,gustu non ingrato & Pastinacæ fermè:minoribus foliis,acrioribus,paucioribus,minúsq; incisis:graciliori & humiliori cauli,vmbellę albicant magis.Cuilibet hæc nota in Anglia,vbi lubenter vtuntur, quia aptior edulijs condiendis.Corrigit enim prouentum saburamq; crassorum & viscidorum humorũ,atq; fœtidum halitum emendat tetri spiritus, ex praua concoctione manantis, copiosior etiam & gratior est.

ASSA fœtens, an sit succus Cyrenaicus mixtus. BENZOIN recentiorum,non est succus Cyrenaicus.

SVCCVM Syrenaicum longè alium fuisse,& Benzoino vocato excelluisse in promptu est nosse : cum legenti,alterum Ferulaceæ plantæ , alterum verò arboris proceræ multò suauissimum excrementum esse: tum etiam facultates,qualitatésve exploranti, quæ gustui in Benzoino,neque feruorem in intima sese dantem, neq; in corporis meatus peruadẽtem,sudoréve affatim cientẽ exhibet.Capiteautẽ de Lacca,Benzoin inuentum recentioribus,& à Cancamo differre,disseruimus. Ac tametsi Syrenaicum illud celeberrimum iam tum defecisse Plinij æuo assentimur, non tamen prorsum nullum extare in naturæ familia Laser persuademur.Præter enim quàm quòd speciem nullam penitus posse interire docẽt Metaphysica dogmata,tum verò nobis suppetit Assa fœtida,quæ potis est Syriaci,Armeniaci & Lybici laseris opinionẽ sustinere. Solitũ enim erat istud notæ deterioris mixtum Sagapeno vænum vehi.Sagapeni enim est odor Assę fœtidus affinis,quod Laseri nondum siccato soliti erant remiscere,sicq; venundare,Dioscoride authore, cuius recensione doceri oportet Laser non adeò celebre fuisse,quia odoratissimum,alioqui primo libro recẽsuisset,aut hic vsum tam rari odoris addidisset,vel saltem odoratissimum dixisset: atqui dũtaxat Syrenaicũ laudat,quia aptius cibis,maiore cõmodo,minore odoris saporisq; fastidio esitetur. Odorẽ nõ suauẽ, sed intensũ vegetúmve cõmendat, quo mixto sali aut condimẽtis,oris fœtentẽ halitũ corrigit,vt puta Ligustico Imperatorio,Zeduaria, Leuistica

non

non suaui,sed gratiore quàm naturæ placeat odore .Hunc Serenaico temperatiorem multò esse,& os eo imbutum minus vehementer spirare. Ipsis subductis, si quis duplicem assam meminerit Arabibus dictam,alteram dulcem,alteram fœtidam, vires nosset sic satis quadrare:odorem verò mitiorem illius,quæ dulcis dicitur,agnoscet,vt cui minus aut nihil additum sit fœtidi Sagapeni,aut alicuius consimilis gummi. Fœtidam verò vbi multũ sit remissum,eoque fit vt interdum liquidior,liuidior,rubicũdior,remissior cernatur,prout mixta,recẽs aut vetustior fuit,neq; dum exaruit,cuiusmodi interdum visere est in rancidis officinis.

PANAX Heradium Herculea,siue Heradia fronde Pastinaca.

DIXIMVS antea Panacis nomenclaturam communem fuisse pluribus plantis, quæ neq; inter se facie,nec planè viribus similes essent,magnæ tamen celebritatis commẽdatione κατὰ τὸ πανάκειν, ceu quemlibet morbum dolorémve abigerent, dictæ fuissent. Hanc autem etsi Herculis nomine claram difficilè noscitare sit, quia aliquàm multis,quas nouimus in nostro cœlo oriundas,effluat nullus succus, tamen non desunt qui quandam in hortis coli non ita diu cœptam,nobis etiã(commõstrante Doctore Assatio) ruri lectam, veram asserunt.Verùm permultæ sunt aliæ huic nulla dote aut nota inferiores: radix exigua nimis videtur, duum cubitorum caule ferulaceo enim, foliis quadantenus Smyrnij aut Imperatoriæ, sed lacinijs ambitúq; magis circinato, viridis pallentisq; coloris,rigidis, & leuiter hirsutis. Radix non perinde succulenta Ligustici vel Angelicæ,vmbella lata,floribus luteis. Creuit suaptè sponte in illo saxoso colle, qui Frontignana redeunti Monspellium ad læuam est,propè aut pone Sacellum dirutum, vt nos monuit multiplicis industriæ atq; indefessi laboris hac in parte Doctor & professor Monspellienſis Assatius:sed studiosorum accursu, qui auidè istam plantam in chartis seruabant, deleta illic ferè fuit.

PANAX altera recentior Oliusatri aut Pastinacæ facie.

VENETORVM quidam potiores,etiamque Leopilli circulator, alebant & ostentabant quandam *P*anacis speciem ferulaceo caule binum & 3.autem 4. assurgere cubitorum,multos in ramulos supernè diuiso. Ferulacea autẽ folia squabra,asperiora,in singulis petiolis,geniculis,singula prodeunt,ampla,tharsi,plumatimve ex interuallis æquis positu *P*astinacæ,& foliys constans multis in vno petiolo,oblongo: Africani fermè floris luteoli aut pallentis:flores in vmbellis pastinacæ aut Bauciæ, quam etiam assimilat tota planta hirsutie incana, radice longiore, albida,nec ita dissimilis:in Venetis & Flandriæ hortis meminimus gustu aromatico, calfaciente, & digerente, gummeo,oponaceum succum redolente:quare meritò putetur hæc,vt si qua alia,*P*anax legitima.

LASERPITIVM.

CONTRA quàm fit hodie ab istis autoritatum racematoribus, minimè nobis lubet multas aceruare super hac historia paginas ex veteribus, quibus ne nunc quidem si viuerent fortè essent ipsæ plantæ notæ,Lastipitij dico Sagapen, permultarúmque eiusmodi gummificarum,quæ videntur Dioscoridi & Theophrasto non visa, sed lectione aut auditione accepta.Eamobrem non multa hic verborum velitatione,vt moris hodie, sed sedula lustratione & peregrinatione opus esset, quando antiquorum manca sæpe, sæpius nulla recensio extat. Igitur ipsi quantum inspectione assequuti fuimus, candidis amicis lubenter impertiemur.E regione Massileæ,& non procul insulis, quas videtur vocasse Dioscorides Stæchades (quæ tamen putantur hodie illæ è regione Olbiæ,à Massilea fermè diei nauigatione, vti capite de Stæchade dictum fuit)inter multas raras nascitur ferulacea

&

& visenda planta, cuius radix prægrãdis, intus alba, foris cinericia, succo prægnans, mollis, pinguis, odorata, maior quàm Thapsiæ, aut Ferulæ. Caulis proceritate & crassitie Ferulam æquat. Folia Paludapii, sed crassiora, rigidiora. Vmbellæ prægrandes Ferulæ, aut latiores quàm Anethi. Semẽ Angelicæ foliaceum, rotundum, compressum, odoratũ, & colore buxeo. Hanc Iacobus Rainaudus Massiliensis Pharmacopœus, stirpiũ valde cupidus & peritus, nobis misit: deinde attulit Monspelliũ quatuor ab hinc annis: quæ præceptori eximii ingenii Rondelletio visa fuit Laserpitio aptius congruere, quàm quæuis alia ex multis, quas ille vidisset, Ferulis. Satum in Belgio semen, an creuerit, nondum scimus.

Laserpitiũ è regione Massilia repertum.

LEVISTICVM, Germanicum Laserpitium.

SPECIOSA minus hæc superiore, odore nec tam grato, nec perinde suaui, quam Leuisticũ eiúsve speciẽ censuêre Folio enim Apii palustris maiore, radice crassa, fusca, odore graui usculo, caule & vmbellis ferulaceis, semine oblõgo, foliaceo, Sileris mõtani dicti. Vtranq; proponimus doctioribus arbitris expendendam: possunt siquidẽ esse in dissimili similitudine, & tamen congeneres, veluti ferulaceæ illæ Afræ vel Cyrenaicæ: Quibus nostratis triplicis Angelicæ & Imperatoriæ (eximiis & penè diuinis, tum nominibus, tum dotibus nobilitatæ) si non sunt affines, certè accensèri, ne dicam præferri, sunt meritæ.

SPONDILIVM, Germanis falsò Acanthum.

NVLLI non regioni sponte oritur hæc, & pro Spondylio etiam vulgò noscitur: siquidem præter odoris grauitatem, à qua propter virorem, Spondylium, qui itidẽ fœtet & radici similis est, dicta videtur; etiam nulla prorsum deest, aut aduersatur descriptioni. Plerisque locis vdis & secus scrobes oritur, foliis longis & latis, Panace Heracleo maioribus, & incisuris propè æquantibus, crassis, laciniosis, albicantibus: Caule, vmbellis, & floribus Bauciæ, candidis, latis: radix Hyoschiami, candida. Vniuersa nonnihil fœtidi olet; & ab Acantho vero non modò viribus, sed etiam toto genere differt: nec enim spinosa vspiam: aut perinde emolliens est, nescio quàm verè, sed monebat quidã Medicus, huius solum & merum succum curasse pro enemate indi, ratus esse Acanthum verum, & sensum primùm glaciei, deinde stuporẽ inuexisse, cuius tamẽ periculum nullum facere licuit.

LIBANOTIS Theophrasti.

NON multum videtur abesse à Theophrasti Libanotide planta, Hipposelini, foliis paucioribus, parum in ambitu serratis; semine in vmbella foliaceo, lato, oblõgo, odore & sapore Angelicæ, radice ferulæ, quæ comam promittit villosam, suruam, Peucedani fermè vel Dauci, alba intus, foris pulla, odoratu medicata, fermè Syluestris Angelicæ, hanc Commentator, nescio si vidit, certè non descripsit, verùm suo pictori præcepit vt pro Æthiopico Seseli sculperet, qui perperam æmulatus est ex commentariis Dodonei, cuius mentionem

nem nuſpiam cur non fecerit facilè ſubodorari. Foliis Lactucę ſylueſtris, ſterilis, orba caule, flore, & ſemine, Theophraſto memorata, nuſquam nobis viſa.

CORIANDRVM.

VBIQVE hortorum peruium Coriandrum, à cymicum putore, aut potius cicutæ fœtore viroſo, & conſimili facie, nominatũ: tametſi & ſimili, vt videtur innuiſſe Dioſ. viri-
Conſule Dioſco. bus cognatum. Cuius ſententiam ſi accuratius ſubduxiſſet Senẽſis, non quidem iam commentator, ſed Dioſco. immerentis deſertor, neutiquam tam multas farragines ex Galeno, Auicenna, Ruellio, Braſſauola, in ſuas paginas conuaſaſſet. Quin potius, quod ſolertis interpretis & candidi eſt, à veritate Dioſcoridéque ſtetiſſet, neque noſtra deluſa ſpectatione ſic, nihil docendo, elapſus abiiſſet. Licuit enim cuilibet Philoſophiæ mediocriter imbuto, dimidio paucioribus verſiculis non parũ lucis huic difficultati afferre. Et decuit etiã Medicum doctum hunc admodum pauca diſſerere: Coriandri aut herbam totam, aut ſemen in vſum vt plurimùm venire: & eius quidem, aut aridi, aut virentis: neque tam multis rixis, ſed multiplici experimento, & antiquorum certiſsima obſeruatione, eius expreſſum ſuccum herbámve contuſam, illitu tumorum feruores cõpeſcere; ſemen verò ſtomacho multis de cauſis proficuum, concoctionem iuuare, vaporum ſurſum eruptionem flatuumque impetum ſiſtere, temperatæque qualitatis alimentum eſſe, vnde ſanguinis ſeminisque incrementum, ac ne quidem correctum prodeſſe, ne tantoperè auerſentur illud meticuloſi iſti declamatores: cùm quiſque Pharmacopœorum, aut etiam è plebecula quotidianis epulis aut medicamentis correctum miſceat, nullo inde percepto nocumento. Plerumque etiam illud ſaccharatum officinarũ, neutiquam correctum eſt: niſi putes ſaccharo, igneq; : igitur non aceti frigiditate, ſed potius ſeminis ſiccitate & tenuitate. virus fœtidumque ſpiritum abſtergi putandum.

Rationis ſubductio igitur hæc eſt: Coriandri herbam præſertim ſucco frigidam eſſe, adeòq; nonnullis in locis, Arabum teſtimonio, eius ſuccum epotum exitio eſſe: quod de Hiulca recentiores etiam exploratum habent: Herba nempè veſca & boni alimenti, ſuccus cuius, hominem necat. Quapropter & ſacris ignibus illitus reprimet ſuccus inflammationẽ, exceptus polenta panis medulla, quam Galenus haud reiiciet, vt qui libello de paratu facilibus, ex antiquis doceat hordei farinam polentam panémue & ſimilia addi ſolita, non tam quò agant, quàm vt agendorum ſuccorum vires excipiant. Tametſi videntur etiam iuuare digerendo, & ſiccãdo, vt hordeacea, aut etiã demulcendo, vt medulla. Atque huic reſponſio eruenda obiectioni de ſtrumis: multa namque ſunt non calida, quæ ſtrumas incipientes diſcutere valent: eóque hic farinam freſæ fabæ addi vult Dioſ. tum excipiendo medicinam, tum etiã iuuando actionẽ: Digerit namque faba, cumq; Coriandri ſucco mixta moderatè repellit exſiccando: qua etiam vi teſtium phlegmonibus opitulatur: ſicca enim optimè id præſtare, modò modicè refrigerent & diſcutiant, præſertim initiò, Methodus Galenica docet: ſic Plantago etiam Dioſcoridi, ſic capilli Veneris ſtrumas diſcutiunt.

APIVM Hortenſe. Σελινον

Germ. Peterſilgen. *Gallis.* Perſil. *Ang.* Perſele.

MALIM equidem ſelinon quaſi Lunaticum dictum, ab illo formidando affectu, quem accerſeret eſu, quàm à paluſtri ſolo, vbi non ſemper naſcitur. Ei autem non deſunt vires quædam Coriandro analogæ. Siquidem eadẽ fermè vtrunq; præſtat, experimento & Dioſc. ſuffragio: non tamẽ cùm dicimus analogas, eaſdẽ aut ſimiles, intellectũ iri volumus: ſed ſic loquimur, vt enucleemus iſtius authoris ſcitũ ſolérſq; ingeniũ, pauci eloquii & veritatis amiciſsimũ. Vt quid nõ argutetur nũc criticus ex Galeno, hæc Methodis aduerſari, calidũ nempe Apiũ? inflãmationibus oculorũ mederi, æſtuanti ſtomacho amicum mammiſq; turgentibus: & tamẽ hæc Dioſcoridica medicatio, eiuſdemq; intellectio, eſt Galenicæ Methodi anima, perquàm digna cui nauet quippiam operæ ſedulus Senenſis: Sicque ſe expediat, eſſe præſidia non parum multa, quæ contrariis, aut valde diuerſis polleant

ant effectionibus, & tamen eidem medeantur affectui eiusdem incrementi & modi. Id in capitis fracturis atque vulneribus facilè de Galeni Celsique lectione, & medicamentorum collatione discas: quorum hic siccantibus frigidis, ille verò calidis digerentibus, etiamque humectantibus fœliciter vsi fuere: sicq; testium tumoribus violaceum farinis exceptum leguminosis quidam, alij verò Cretensi feruido vino exceptum Cumini pollinem medetur. Sic hic nihil mirum Coriandro sicco refrigerante, & paulùm quid astringente partim dissipari, partimq; repelli materiam eiusq; incrementum, vel Apio calefaciente digerentéq; in halitum per poros laxatos difflari. Multa cùm sint Apij genera, omnium frequentissimum gratissimũq; cibis est domesticũ, cóq; merito tacita cõiectura magis quàm certa vlla expressa figura, verum antiquorũ putatur. Nam illud perelegans & rarum, quale viruit in hortis superiore anno è montibus allatum, nihil distat, nisi foliorum crispatis oris, argutioribusque & minutioribus incisuris. Istis haud absimiles cæteræ species, viribus tamen efficatiores & medicatæ magis. *Varietates.* CRISPATVM Apium.

Paludapium vocatum satiuo quidem maius, sed ingrati tum saporis, tum odoris, vt si quod Apiũ meritò fuerit Chrysippi Dionysijq; consilijs Medicorũ, à cibis abdicatũ, quia propẽsius paroxismum epilepticum excitet, acieiq; obsit: istud palustre sit meritò censendum. Est tamen efficax valde, eóq; Arabibus & Pharmacopœis nonnullis vsitatius in syrupis ad obstructiones, Bisantino & 5. radicum. PALVDAPIVM

OREOSELINVM, sive Petroselinum.

OREOSELINVM verò radice est crassa, longa, alba, odorata, acri, aromatica, quàm quà caulem promit, capillamenta quædam in ambitu habet Libanotidis modo. Folia à Venetis reperto Macedonico Petroselino similia & æqualia: caule non procero, sparso: Semen & vmbella non diuersa. Rarius istud, nisi montosis Lugduni, prope Sequanam, & in valle Ostensi Pedemontana.

MACEDONICVM.

A DOMESTICO perparùm distat effigie Venetorum Macedonicum vocatum: Folia consimilia, aut potius Saxifragiæ *P*impinellæ: caulis cubitalis, albicãt vmbellæ, semenq; euanidum, pusillum, minus, minorisque energiæ & virium, quàm satiui Apij, multo studio cœptum est coli, quia rarum, nescio an verum.

HIPPOSELINVM, sive Olusatrum.

PERQVAM similes Olusatrum & Smyrnum, adeò vt minus circumspectè vtrumque exploranti, alterutrum vtriusuis possit veram delineationem repræsentare: at cui vtraque planta viridis præ oculis, atq; descriptio non item. Magis conspicuæ differentiæ sunt hæ. Istud genus, quod plebecula frequens esitat, præsertim primulùm asparagos dum promit, vocitatq; Macedonicum vel Alexandrinum, vt Angli, in hortis copiosissimum, vbi radix illi crassior, magis succosa, vesca, & tenerior, quàm suapte sponte nato. Foris color pulus, intus albus, odora, gustu grato, & nonnihil medicato. Caules edit aláfve multas statim à radice, & folia Apij palustris, sed maiora, rotundiora, viridantia ex atrore, vel lurida: caulis striatus, bicubitalis, concauus, Apij: vmbellæ, chorymborum instar, pẽdulæ visuntur maturitatem assequutæ, onustæ semine copioso, atro, vnde illi Olusatram, pleno, graui, semisphærica figura, sed paulùm quid vtrinq; retusa in basi, medicato gustu acri, ad Smyrnum accedente. Doctiss. Marcellus & Brassauola esse verum Hipposelinum asseruerunt, quod qui respuunt, anili prorsum argumento, non vt veritati, sed suæ potius dignitati consulunt, ne & Leuisticum vulgare abiurent, pro maiore Selino, néve verum Smyrnium, doctiorum omnium iudicio, melius & repertum posterius in Italia, in huius locum sufficiant. Sicque volens vidénsque errores ingeminat, cudit, & tegit Senensis dictator, infaceto hoc sęculo plaudente. Virgilius Marcellus tibi peruersus interpres immeritò videtur, quippe hoc *Leuisticum vulgare.*

non est peruertere, si radices foris nigras, intus albas in quopiam non tibi viso codice aut exemplari legit & scripsit. *P*eruerteret autem, si contrà quàm author innuerit sensum exprimeret, atqui si, vti tu vis, Dioscorides nullibi meminit, igitur nec aduersatur, nec *M*athiolus meritò Hipposelinum verum auersatur. Quod tamen vulgus Italorum auidissimè expetit in acetarijs, non secus atque Germanorum, Anglorum & Græcorum, qui etiamnum, vt iam tum tempore Dioscoridis, cum Smyrnio confundunt. Valde familiare olus est, alit bene & præstat eadem quæ Apium, sed efficacius. Sic Angla plebecula *P*ulegium Origanum, Anagallidem autem *P*impinellam facit. Et Hipposelinum Alexandrinum, Apium vocant. Leuistico aût est semen multùm diuersum, sapor, odor, & tota vmbella: nullus fermè vsus in acetarijs, non enim oleracea est, qualem optat Dioscorides, sed ingratissima & acerrima gustu.

SMYRNVM.

*J*AM in procinctu fuerit vera Smyrnis cognitio, & cum Hipposelino ac Leuistico distinctio, cui nota sit illa planta multis iam diu Belgię & Gallię hortis enata. Cuius radix cósimilis Hipposelini, aut Ferulæ: folia pauciora, maiora, crassiora, ima retusiora, summo caule circinatæ rotunditatis: quo quidẽ traiecta, vt Perfoliata herba dicta, cernuntur, proxime ramicellos amplexa, vmbellis Anethi aut *P*erfoliatæ donatos. Floribus albicantibus, aut pallentibus, vbi semen fuscum, subrotundum, Raphano minore, Brassicæ par & simile, prorsum Myrrhã spirans, acre. Commentator commentatorum Senensis, morosè nimis, cùm in superiori suo, tum in hoc *S*myrnio semen Brassicæ exquirendo satagit, lectorem seque intricat suo more. Nam & illic paucis interiectis lineis sibi refragatur, & hîc (quia, vt fermè eius omnia, emendicatam habuit plantulam, radice mancam, vmbellis semineq; chartis fortè appressis, eóq; minus exactæ cognitioni aptis) Brassicę simile semen negat, nec quicquam melius indicat.

LYGVSTICVM.

SI quis Genua itinere terrestri proficiscatur Sauonam, & paulùm ad læuam Austrum maréve versus deflectat, magnam copiam videbit huius Lygustici, inibi propemodum vbi *S*aliunca visitur oriunda: verũ illic, vnde nomen habuit, apud Lygures, quibus nummus fermè Numen est, non solùm hæc, sed etiam pleręque multò prestantissimę stirpes neglectui habentur. Vniuerso illo tractu maritimo reperitur hæc, cuius semen fuscum, odorum, Fœniculi fermè, vescum est, multoq; vsu illic mõtium accolis, Meì simile & par vmbellis, è caule Ferulaceo, alis diuiso, folia ferentibus angustiora, Galegæ aut Sileris: radice *P*anacis, odora.

PASTINACA Domestica.

Ang. *Perſenippe.*
Gall. Pastinades.
Ger. Moren.

QVIA sponte hæc in agris nascitur, quamq; quælibet paupercula gens pascitur, Pastinaca dicta videtur, quemadmodum etiam Staphylos à radicis rapo Bryonię (quæ σάφυλος etiam vocatur) non ita absimili, appellationem traxisse potuit. Tametsi non esse figura diuersam à satiua *P*astinaca, sed viribus duntaxat ignauioribus quàm Syluestris, ex Dioscoridis oratione non liquet: tamen, quia posteritatis consensu, & multo vsu ista recepta est, ideò vt genuinam agnoscere visum est. *S*imilis Sisaro facie, similior tamen Elaphoboſco, Syluestri *P*astinacæ, siue Baucię officinis dictę, visitur: lutei namq; sunt Bauciæ flores, & radix concolor, & eiusdem saporis.

SYL-

SYLVESTRIS.

SYLVESTRIS similis est tota Carotis, seu Dauco, cui Galeni Pastinacam syluestrem succedaneam faciunt etiamnum Pharmacopœi. Vmbellæ densæ & satis magnæ sunt: flores candicant. Eascatent arui & sata, minor multò superiore, & radix eundem gustum, sed medicatum exhibet: minus tamen cibis expetita.

SISARVM *Angl. scyrret. Gallis.* Ceruys.

NOSTRATE *Sisaron* retinet cóspicua vestigia appellationis & similitudinis *Sionis*: alioquin ex descriptione antiquorum, quibus notissimum fuerat, non satis notum, nisi hac nomenclaturæ & radicum coniectura: ideo quòd vulgò frequens Norbonensi agro (non perinde in Italia aut alibi) vescendi causa alitur, legitimum putatur. *Sapor* illi quàm *Pastinacæ* domesticę gratior, cui facie similis est, aut Laueri, quem *Pastinacā* aquatica fecerunt: sed in radicibus discriminis plus: sunt enim ex vna quasi radicis basi pendulæ, bulbosæ, teretes & oblongæ, Oenanthes Asphodelive modo; quæ quia vescæ sunt essentne illæ ab Hesiodo stultis exprobratæ, vt quondam ambigeremus fecerunt. Nam Dioscoridis Asphodelus non homini, sed pecori potius, aut sui alimentum cedat. *Pastinaca aquatica.* *Hesiodi Asphodelus.*

BATTADES, Ignames. Ang. Potades.

HVIC Sisaro non parùm accedere videntur radices illæ, quæ insulis non procul nouo Orbe dissitis, suapte sponte oriuntur. POTADES vernacule tum indigenæ, tum Hispani illic vocant, quibus hæc in patina & Veneris illicia freqẽs veniunt: singuli bulbi teretes, oblongi, Napum vtrinque obtusum æquant, color pullus illis foris, albidus intus, sapor gratus valde & tener, quasi Milii delicatioris, aut fabę fresæ, cóque gustu insulsæ sunt, nisi condiantur: saléque aceto & oleo interdũ eduntur, & vino perfunduntur, nonnunquam coctæ prunis. Hisce congeneres sunt & persimiles quæ ab Hesperia, Æthiopia, & Guinea afferuntur, Ignames vocatæ, quales aliquoties esitauimus: folia vtrisque hederacea & Maluacea audimus.

PASTINACA *Marina, an Secacul Arabum?*

ERVTAS huius radices in maritimis fabuletis Norbonę inter Eryngia, dum esitat plebecula illic *Pastinacā* Marinam vocat: sunt enim prorsum eodem sapore, nec longè à figura absunt, nempè longiore radice *Pastinacæ* aut Eryngii; caulem sesquicubitalem, ferulaceum, striatũ, Eringij fundens, quem multæ alæ è geniculis emergentes ambiunt per interualla vtrinque: folia crassa, mucronata, pinguia, in quo summo albicant flores, quædamque rudimenta vmbellarum effigiant: vbi semen spinulis refertum muricatum & Calcitrapæ, aliquantò Pastinacæ gustu, sed falso.

Baucia, an ELAPHOBOSCVM?

DVAS PASTINACAS Syluestres, alteram ex Dioscoride, alteram ex Arabibus, scitè statuunt plebs Pharmacopœorum. Illam Dioscoridis, vt iam monuimus, pro Dauco substituunt ex Galeno. Hanc Arabum, quæ dissimilis est (quippe foliis, facie, floribus & caule similima Domesticæ, sed radix minor, gustu tamen magis vegeto & medicato, & paucioribus foliis) BAVCIÆ nomine discernunt, quam si attentius expendas & cum Elaphoboſco Dioscoridis conferas, nihil prorsum erit, quod requiras. Monspellienſium autem pabulum Ceruinum Elaphoboſcum putatum, multum abest à veris notis, vt superius dictum. *Baucia.*

COSTVS *Spurius Illyricus.*

HVc etiam pertinet noua & perlegans illa, quam quidam vocant hodie Costum Illyricum: folia enim sunt lineamentis Pastinacæ maioris, terram fermè radentia, inque ramulis caulem sesquicubitalem fœniculaceum amplexa: vmbellę summę in cõgerie ramulorum lutei flores suut: radix pollicem crassa, admodùm amara.

Barbicapra & VLMARIA Vulgi, an Rhodora Plinii?

MARGINENSES herbidi, aut prata vmbrosa, vda, lætiora, tẽperatiorũ regionum Galliæ, Germaniæ, Italię, & Angliæ, vix elegantiorẽ habent herbam ista, quam recentiores vocant Barbam Caprę, propter ramulos florum fœtura racemosa amictos, in prælongas quasi comantes barbulas effigiatos, aruncos, spirillósque caprarum imitantes: candore niueo, puniceo, roseóve colori intermixto, visu & odoratu periucundo: folia Caryophyllatę, sed situ aut Agrimonię, Vlmi foliuro admodùm exprimentia, superficie, rugis, & ambitu Agrestis Valerianæ, vnde vernaculum nomen: nam recentiorum est herba, nec enim de antiquis noscitur, nisi pro Rhodora Plinij habeatur, quòd studio hîc relinquimus, nec alibi in aliis excutiemus, vt lectoris exercitationi simul & iudicio id relinquamus.

CENTAVRIVM Maius Duplex. κενταύριον τὸ μέγα.
Gallis. Grande Centauree. *Belgis.* Groote Centory. *Ang.* Great Centorye.

EFFIGIE & natura abesse Paruum Centauriũ à maiore, superius patuit in illius classe. Maioris autem duo genera, foliorum incisura dũtaxat differre videtur, magis quàm radice, quæ vtrique, cùm maxima, æquat carpum humanum: colore Pentaphylli, flauo succo, subruffescẽte: flos & semẽ vtriusq; eadẽ: folia verò ex vno octona, aut septena, non pediculo, vt in alio, sed medio neruo aptata, tarsi aut serratulæ modo, serratis & profundè lacinioſa: radices cõsimiles, quæ siccatæ, vtriuis Rhapõtico, falsò eædẽ olim putabantur. Iam vtrauis nullo discrimine vtuntur sanguinem spuentes & asthmatici: etiamq; matricis sordibus educentibus, vtitur Dodoneus, quem aptius possent hîc erroris insimulare critici, quàm eius Centaurii maioris iconem, vt non legittimam, recusare. Nam illic potuit decipi, Arabas sequutus, qui vires maioris & minoris ferè contrariis confuderunt, hîc neutiquam. Vireta enim Belgica plurimas huius Serratifolii alunt plantas, vsui optimas, & nulla nota à vulgatiore, nisi foliis Iuglandis, discretas. Semen vtrique Cnici simile & par, in capitulo squarroso Iaceæ nigræ maioris: flos purpura albicat. Hoc posterius, Belgicis hortis frequentius: rarius autem Alpinis tractibus, vbi alterum frequentius, etiam spontè.

OTHONNA Italorum, aut flos Aphricanus, an Lycopersion Galeni?
Belgicè, Thunis bloemen.

EX Aphrica, Italiæ, Gallię, cunctísque ad septentrionem hortis factus est inquilinus flos hic specior, quàm salubrior: quem idcirco Africanum vocant, vel Thunethanum. Folio rum magnitudine, ortu, posítu & serrato ambitu, quadantenus Valerianam syluestrem imitatur: in ramulis sũmis florũ calyces, ocellíve Lychnidis maiores, intus flauo miniatóq; rutilant, holoserici æmula gratia, sed tetro putent comminus odore: semen villosum nigricat, oblongum, compressum: fibrosa & fœtida item radix, non secus atque vniuersa plan-
Varietas. ta venenata non immeritò creditur, vt cuius esu porcis tumeat rostrum & fauces, ac nonnullis, vt audiuimus, exitio fuerit. Cuius potius varietas est, ille duplò maior aureus, & tantò pulchrior flos, quem Itali Othonnã decernunt: horti in deliciis habent ad coronamenta; quia aut minus, aut perparùm tetri spirat: foliis, aut caule, non diuersis, sed multò maioribus: flores multipla serie maiores & confertiores cernũtur, aureo fulgore visum oblectantes: calida gustu vtraque videtur, vixque opinionem Othonnæ tuetur, vt diximus in Othonna *Monspellienſi.*

An VALERIANÆ nostrates sint Dioscoridis?
VALERIANA *maior.*
Ger. Gros Baldriam. *Bel.* Speercruyt. *Gal.* Valeriane. *Ang.* Setwall.

IMPENDIO

IMPENDIO morosiores sunt, qui nostratem Valerianam maiorem negant esse Phu apud Dioscoridem; nam florum Narcissi collatio, quam vnam isti vellicant in Valeriana, potius autoris incusare diligentiam videtur, vel nimis frequentem illam inuersam, aut peruersam, quantitatis designationem, μακρὰ pro μικρὰ: πεπλατυσμένα pro μείζονα (cuiusmodi in Dioscoride & Theophrasto crebrò obseruatur:) quàm Valerianam improbare, vtpote quæ cæteris indiciis quadret, & plenè respondeat antiquorum Phu facultatibus, quibus multis valet, vnde Valeriana vulgò vocatur. Eius hodie noscuntur quatuor differentiæ. Quæ in hortis vbiq; maior & notior vocatur, caulem emittit bicubitalẽ, glabrum, concauum, eóque geniculis folia prælonga altius sinuata edentẽ, Erucæ aut Pastinacæ diuisura: flores sunt nõ inuenusti, in summis ramulis vmbellatim collecti, purpurantes per initia, odoris radix transuersa, humi immersa, crassa, pollicẽ æquat, calidiuscula & exsiccans, lotio ciendo efficax, suaue olens Nardum; sed tantillum grauitatis mixtæ prodit; certiore adhuc coniectura esse antiquorum Phu; quam potest quispiam festiuè dictã putare à putore grauive odore mixto Nardeæ suauitati, quem Phu, siue Phy, aduerbio admirantis & abhorrentis auersarentur subodorati, qui sic appellarunt. PHV.

VALERIANA Syluestris.

SVNT & syluestris in Northmaniæ & Anglię humentibus nascentis, caulis, ortus, & flores Domesticę multum similia: quinetiam radix, suauitas, Valerianam testatur, folia autem in longitudinem pedem & sesquipalmum porrecta, altius incisa, & crenata minutim sunt, Sionis, Laueris, aut Barbæ Capræ ritu, floribus candicantibus, penè Eupatorii Canabini.

VALERIANA MINOR.

HAEC etiam gaudent syluosi riuuli, humentésve tractus, præsertim Septẽtrionalium, totaque effigie maiorem Valarianam fatetur, minor tamen multò, adque imum folia aliquànimulta promens, Nasturtii aquatici quadantenus; in medio caule minora habet incisa, superioris Valerianæ similiora, floseulis syluest. Valerianæ, aut Nardi Montanæ radice longiore, geniculata, reptandóque sese propagante.

VALERIANA Peregrina Belgarum, & Herbariorum.

EQVIDEM nescimus nos, nec sciunt fortè qui huic Valerianæ nomen impertierũt, quid hæc habeat Valerianæ præterquàm exiguam cum foliis similitudinem, aut potius cum Astragalo: sunt enim in cauliculis & pullulationibus confertim enascentibus rectis, folia pennatim gemino stipatu concinna, serie neruo medio hærentia, minutius ac elegantius quàm in Astragalo, exiguis floseulis, multis, cõfertis, viuida cærula placentibus, eóque medio breuia staminula aurea emittentibus: postque semen æstate media nigrum pusillũ in siliquula oblonga, creberrimis filamentis radice donata. hortis Francei, Belgii, & potissimùm Anglię familiaris, ad concinnandas ædes, olfactoriola, & coronamenta.

PHV MINIMVM.

PRÆTER relatas hasce est quædam harum omnium minima, flore & vmbella ex candore purpurascente Thlapsi, & foliorum diuisura tertiæ simili, sed adeò exigua, vt vix minoris adiugæ folia æquent, palmum alta, radix candida, exilis admodùm, & Nardi penè infimis fibris similis, odore tertiæ: interdum montosis locis saxorum commissuris, interdũ in segetibus, vt propè Monspellium, adolescit. Nec non sæpe nobis visa & enata in Anglia.

MONTANA Nardus.

DE Montana Nardo Anguillarii iudicium & descriptionem sequimur, istaque planta admodùm oblectamur, quam inuenimus tum mõtibus Mindeno cõterminis, tum Veganiis arduis accliuibus: natura paruula est, Valerianæ minori persimilis, flore & folio, sed purpurascente, Erucæ diuisura, & Valerianæ maioris: radici bulbi, bini, oblongi subsunt Orchis ritu, è quibus caules sesquipalmum alti.

PHYTEVMA Norbonensium.

QVASI foret ad amorem serendamque prolem apta, Phyteuma vocata fuit: fortè etiã seminis pertusi occasione, quale etiam copiosum in singulo pericarpio, sed exiguũ Hyosciami par, rotundius tamen, pertusum impressumue foraminulis, visitur hodie in Galloprouinciæ, & Norbonę oliuetis propè Monspellium: vbi studiosis admodùm notum est isto nomine, effigieque Valerianæ minimæ: verùm folia illi in imo infectoriæ luteolæ sunt, superiora autẽ diuisura & magnitudine pusillę Valerianę: pluscula sunt flores albidi muscosi oleæ: semina pusilla instarq; vnionum rotunda: sed quà paululũ cernuntur compressa, vestigium foraminuli insculptum habentia, inclusa Plinianæ folliculo Rhesedæ, in cauliculis palmaribus & sesquipalmaribus, reptantibus. Radix exigua Valerianæ minimæ. Tametsi non nescimus è tam concisa descriptione nulli fermè integrum esse quodnam Phyteuma, verum sit asserere. Tamen pudentius duximus istud coniectari, quàm vt Mathiolus Campanulam quandam, à Fuschio & Dodoneo iamdiu depictam, intrudere.

PIMPINELLA, aut Bipinella. Arg. Burnet.

ANTIQVIS putãtur indictæ omnes Bipinellæ differẽtię, idq; recens nominis adeptæ à foliorũ binis ordinibus pinnatim, plumatim tarsive effigie digestis: cuiusmodi Filipendulæ sunt perquàm similia sanguisorbæ Bipinellæ, eóque hic recensendæ & distingundæ quodam cognationis & consecutionis filo. Est itaque Bipinella quæ minima, frequentissima ruri & domi notissima, pedem aut cubitum alta, exili radice, exiguis Pentaphylli, sed numerosis & teneribus turionibus, oleraceis multis foliolis, æquis spaciolis Chamedri vel Eufrasię similibus, ambitu crenatis & bini ex aduerso positi: Summis in caulibus rotundi flosculorum glomeruli muscosi, interdũ punicei ex candido, interdũ subfului insunt, qui floribus elapsis Adonidis, vel Mori fructũ exprimunt. Poculis gratiã conciliat sapore & odore aromatico & vinoso, quodammodo Melonis: nec minus in acetariis expetita, ex oleo namque sale & aceto Belgi, Angli, & Galli libenter esitant. Peramica visceribus, Hepati, Cordi, & pręsertim spiritibus, perhibetur: magnę commendationis etiã ad Pestilẽtes morbos, vt cuius succo etiã abigũtur febres exitiales, locis gaudet incultis, aridis & squallidis collibus & marginibus: Astrictoria vi & exsiccante pollet: citra mordacem vellicationem: Eóque internis & externis sanguinis eruptionibus & vlceribus opitulatur: vocaturque Bloetwurtz Germanicè, id est, Sanguinaria vel Sanguisorba.

SANGVISORBA altera, maior, siue Pimpinella.

Hæc

HÆc tametsi natalibus differt, & pluſquam cultu, contrà quàm nonnulli arbitrantur, tamen quanta quanta eſt, vt maior multò, ſic ſimilima eſt. Folium interdum Betonicæ par. In alis & caule duum, triúmve pedum alto. Capitulis item ijſdem, ſed lõgioribus, ruſſeſcentibus, ſemine anguloſo, triangulari: herbidis, montoſis lubens oritur, & plurima in Anglię Northamptonię pratis & paſcuis prope Aigſhot: vtriq; vires eædem, ſed hortenſi gratior & potior eſt. Suauem tamen & maiorem vino merſam meminimus illic.

Bipinella Saxifraga vtraq;, an PHELLANDRIVM Plin? Ger. **Beuernel.**

QVIA Saxifragiæ nomenclatura planè diuerſa genera notat herbarum, & perquàm diſſita, vulgóq; indita, noluimus ita nominis aura ſonóve abripi, vt naturæ vel cognatas claſſes, vel cognitioni mutuæ accómodas, facilè diuelleremus: non enim magis hiſce cũ Dioſcoridis aut Italicis Saxifragijs cõgruit, quàm diureticis Ruſco, Poligonato, vel Aſperago. Harum aũt notiſſima hircina, nonnullis Bipinella, cuius folio adeò ſimilis exit, & facie, vt eadẽ planè putetur: nec eas ſẽper pilis diſcernere eſt, vt putat verſificator: *Pimpinella habet pilos, Saxifraga non habet villos*: nam eodẽ proximè loci tractu videre meminimus Saxifragam foliorum interna ſuperficie piloſa: nullos tamen in Pimpinella, Sanguiſorba, vel hortenſi videas. Anne non folijs innatos, ſed inter frangendum tractos villos, tenuiſſimáve & fermè Arachnea ſtamina, innuit, qualia in Scabioſa animaduertas? In caule rotundo, glabro, cauo, è geniculis, flores in vmbellis, albi, Dauci ſemẽ, acre, Carui, ſed calidius, acrius. Radice multò acriore, albida, Dauci Sylueſtris. Germaniæ, Belgiæ, Galliæ, Anglięq; in pratis ſiccis, ſecus ſepes. *MAIOR*

In ſyluis verò tota maior & vmbroſis pratis, ſed minus acris feruidáve, quàm minor, & folio longo propius exprimit Apium, quàm Pimpinellam. Creberrimus vſus apud Belgas vtriuſq; ſeminis & radicis calculo frangendo lotioq; proliciendo, vehementior ſiquidem vtrumque præſtat. Proindéq; nulla magis Pliniani Phellandrij opinionem tuetur. Ruta quippe pratenſis dicta, & Pariſiẽſibus noſtris præceptoribus Phellandrium putata, multò minus quadrat, multóq; ignauius præſtat id muneris, quàm Hircina iſthæc, neutiquam à viroſo hircúmq; olente ſic dicta (Dauci namq; Paſtinacæ vel Liguſtri quiddam, nec inſuaue redolet) ſed quia illa adulti hirci, eo quo docent Practici modo, ſanguis & carnes eximium ſint calculoſis preſidium. Etiamq; Ictericis & Hydropicis. Petrifindula verò vocatur etiam eadem prerogatiua.

DAVCVS ſecundus Selinoides.

VENETI Pharmacopœi quam Matheolus Daucum alterum facit, Saxifragam dicunt, illiq; vires conſimiles frequenti experimento aſſerunt: nihil tamen obſtat quin ſit Daucus alter Dioſcoridis. Folijs namque Coriandri, aut Petroſelini Macedonici veri, donatur. Semen illi in vmbellis oblongum, anguloſum, Fœniculi modo. Radix aroma olet, ſuauis guſtanti, ſuperneque comata, Mei modo.

VVLGATIVS ammi.

QVIBVSVIS foſſarum ripis, nec ſolùm inter olera ſponte Galliæ & Angliæ videas vulgare iſtud Officinis Ammi Iunio & Iulio, flores puſillos, in ſũmis albicãtes, radiatos, vmbellis Carui geſtare: ſemẽq; Auguſto exiguum, pullum, ſed nulla aromaticitate, acrimonia pauca, amarore ingrato, & proinde verum Ammi inficiante: caulis ſeſquipedalis, & bipedalis eſt, rotundus, in alis folia oblonga, bina, terna, & quina, ſingulo quaſi pediculo, & alia puſilla latius ſparſa, Hircinę planè, Saxifragię, aut Siſari, ſummas vmbellas obſident: radice Cicutę, albida.

Aniſum.
Carum.
Creticum verum.

Daucus niger Theoph. ſiue Carotta rubra.
Carotta ſyl. ſiue Daucus Officinarum.
Cerefolium.

Ammi

Ammi omne. { Creticum. / Gustu Origani.
Gingidium.
Scandix, pecten Veneris.
Visnaga.
Percepier Anglorum.
Caucalis triplex.
Oenanthe herba.
Filipendula.
Oenanthe siue Filipendula montana.
Oenanthe maxima Cicutæ facie.
Cicuta.
Cicutaria.
Myrrhis.
varietas.
Seseli Peloponense, folio Cicutæ.
Seseli Creticum, siue Tordylion.
Siler montanum.
Seseli Pratense Monspel.
Thalictrum, Sophia.
Delphinion.
Melanthium satiuum.
Melanthium syluestre duplex.
Cuminum vulgare.
Æthiopicum.
Syluestre villosis glomerulis.
Cuminum syluestre, siliquosum, duplex.
Nucula syluestris Septentrionalium, an Bunion Dioscor. & Bulbocastanum Trallani?
Peucedani facie pusilla planta, an Pseudo Bunion Dioscor?
Heliochrysson.
Sideritis altera Dioscor.
Sideritis Achillea.
Achillea montana.
Millefolium siue militaris flore { albo, / purpureo, / luteo.
Millefolium aquaticum, Coriandrinis foliis.
Stratiotes Millefolium.
Aquatica Seseos facie, sua reddenda classe.
Tanacetum { maius. / minus.

Matricaria non est Parthenium.
Absynthium.
Absynthium vulgare non differt specie aut figura à Pontico & Romano.
Absynthij veri duæ duntaxat differentiæ.
Absynthium Sardinium Galatiæ, non Santonicum Galliæ, est Anglorum, Germanorũ, & Gallorum, Absynthium Romanum.
Absynthium Seriphium siue marinum verum, folio & facie Abrotoni fœminæ.
Seriphium Ægyptium.
Seriphium Commentatoris falsum.
Santolina siue semen sanctum officinarum.
Capnos, siue Fumaria.
Fumariæ varietates.
Fumaria lutea, montana, & alba, siue Split Illyrica, an Ætij Phraginites & Fumaria Coridalis Galeni.
Capnos Plinij bulbosa.
Capnos bulbosa cana, & Varietates.
Chelidonium maius.
Aquilegia.
Arthemisia.
Arthemisia tenuifolia.
Arthemisia altera.
Arthemisia marina.
Ambrosia.
Abrotonum mas.
Abrotonum mas Monspellensium.
Abrotonum peregrinum.
Abrotonum fœmina, Chamæcyparistias.
Cotula fœtida est verum Parthenium, & an Galeni & Pauli Amaracus?
Anthemides, siue Chamæmilla.
Leucanthemis.
Cotula marina.
Buphthalmum.
Heranthemum, Adonis.
Helleborus niger Theoph. folio Ferulaceo.
Pyrethrum vulgare.
Pyrethrum umbellatum.

ANISVM.

MAGNI fuit olim Anisum antiquis, præsertim Pythagoreis: non modò quia cibi appetentiam reuocaret, vnde Anisũ & Anicetum dictum putant, sed vt verisimilius ὅτι ἀνίησι τὰς ἐμπνευματώσεις, remittit & laxat tensiones flatulentas internas, & externas. Et sanè nullum è cæteris flatum emittentibus oleraceis seminibus gratius est ventriculo, minus habet acrimoniæ, aut plus suauitatis, quàm istud semen, quod neutiquam, vt ex Dioscor. Galenus arbitratur, 3. gradu hodie gustanti apparet calidũ: nisi quia ruri rarò aut nuspiam apud nos visitur, in hortis verò vbiq; gentium etiam Septentrionalium, vt Germaniæ & Angliæ prouenit, cultu & solo nonnihil deponat caloris.

DAV-

DAVCAS Cretensis Verus Dioſco.

VT naturæ ſic appellationis cum Cauclide videtur particeps Daucus, quẽ etiam Διρκάιον vocatum, à ſeminis in vmbella quaſi furfuraceas verruculas & aſpergines oſtentantis effigie, à qua & viribus communis nomẽclatura fuit, diuerſo alioqui ſolio à Daucis eſt: nam quod primum deſignat Creticum vocatum Dioſcori. à Selinoide non parum differt, nec tamen id ſola Creta fert, quippe Germanicæ Alpes non modò, ſed etiam Genuenſium colles, & Geneuentium circa Iuram rupes, hoc Cretico abundant, vnde Lugdunum atque alia ad emporia hodie venum defertur: eóque pluris emitur etiam Venetiis, quia ad Theriacam & ſimilia anthidota efficatius eſt, quouis alio congenere Dauco, cuius folia exilia, inter Fœniculũ & Carottã media ſunt, vmbellis cãdidis, floribus Anethi, copioſum ſemen, oblongum, vt Cumini, ſed lanugine albidum, guſtu acre, odorum, & cuius vſus potiſsimùm eſt: vſui etiam radix, quę Paſtinaca minor, guſtu feruidiore, & odoratior. Huic, quò minus ſit Creticũ, ſi quid deeſt, ſolum, cęlúmve erit. Sanè effigie nihil, viribus autẽ perparũ abeſt. Quo tempore Senenſis cõmẽtabatur iſtud, Patauinũ viretũ vnam aut alterã plantã alebat, vnde ille habuit, quod opinionẽ illi faciebat non niſi in Creta oriri.

VENETI Pharmacopœi quam *Mathiolus* Daucũ alterum facit, Saxifragiam dicunt: illiq́ue vires conſimiles frequenti experimento aſſerunt: nihil tamen obſtat quin ſit Daucus alterũ Dioſcoridis, foliis namque Coriandri aut Petroſelini: ſemen in vmbellis oblongum, anguloſum, Fœniculi modo: radix albicat, aroma olet, ſuauiſque guſtanti eſt, ſuperneque comat, Mei modo. SAXIFRAgia venetorum. DAVCVS altera.

DAVCVS niger Theophraſti, CAROTTA *Vulgaris.*

FECIT ſimilitudinis cognatio, quæ Daucis cum Carotis intercedit, vt Theophraſtus hanc Daucum nigrum cenſuerit. Eſt tamen duplicis à colore radicis differentiæ Carotta: iſthæc namque flauet, altera purpureum atrum remittit ſuccum elixa frixáve; cuius vt plurimùm gulæ irritamento apparatam eſitat vulgus. *Media* videtur inter Daucum & Paſtinacas naturæ, vtriq́ue congener: neutra tamen dici poſſunt. His qui Behen album & rubrum augurabantur, ſuo reſpondetur loco. Iſtis nomenclatura indita fuiſſe videtur, ab illa quam cum Carui ſimilitudine & cognatione ſortitę fuerunt. CAROTTA.

CARVI.

CARVI namq; radix, & folia Paſtinacæ agreſtis ſimilia, vſus, eſuſq́ue non valde diſpar: vtrumq; enim olere mãditur: ſemen tamẽ vegetius & odoratius Carui, præſertim eo qui pratis Oſtẽſis vallis prouenit, albis floribus & vmbellis, caule pedali & ſeſquipedali.

Vſitatius DAVCVM Officina. inter Caryotam & Paſtinacam Syluęſtr.

NVLLIBI huius deſit copia Officinis Italiæ, Galliæ, & Germaniæ, quæ iſtud frequẽtuus Cretici penuria vſurpant, duplumq́ue nonnulli ſubdunt, freti Galeni ſententia: tametſi non parum facultatibus & effigie à Dioſcori. Daucis abſit: edunt hunc loca tum frigida, tum calida, fragoſa, & margines ſteriliores: è radice lignoſiore & minore quàm Carotis; cui multum ſimilis, caule cubitali, foliis latioribus, hirſutis, Coriandrinis, ad Bauciam accedentibus: vmbellis albidis, & ſemine.

AMMI.

COMPLVRIA Ammi genera, quæ paſsim vbique hortorũ obuia, neque planè diſpliceant, quia Ammi neſcitur effigies vera; neque tamen placent, quia multa in ſemine deſiderãtur. Quippe ἄμμι appellatio videtur perpuſillũ quaſiq́; arenaceũ exilitate & colore ſemen deſignare, quale Dioſ. ἀνεμάτιον ſeminulúmve dicit, Origanũ reſipiẽs feruidũ, exſiccans. At quod paſsim in hortis viſitur foliis Siſari, ſatis ſuperq́; patet è ſuperioribus.

Et rurſum illud quod in Patauinis hortis cultum, etiamq́; non procul Ageno & Garumna in Aquitania lectum ad huc ſeruamus: foliis & vmbellis Dauci Cretẽſis, ſemine & radice hortenſis *Apii*, neutiquam illis in Ammi ſemine viribus expetitis præditum eſt.

IGITVR quod ſemen pluſculis abhinc annis cœptum fuit deuehi ex Syria, aut Creta Venetias, hortenſi Apio par, ſed flauo, guſtu aromaticum feruidum Origanum præſert

prę fert: sæpius fatum, non vietum, aut marcidum, delusit nos, & in eam suspicionem coniecit, quam quidam nos monuerat, fieri posse ad Theriacæ Venetæ mysteria, vt quispiã hebræus mango, Cretensiũ & Syriacorũ portuũ Telonarius, decoctione dilutóve semina maceranda merserit: sicque compendii causa cum Pharmacopœis Venetis non parum gratiæ inierit.

GINGIDII *species videntur.*

MVLTI iam sunt anni cùm industrius Pharmacopœus Martinellus nobis hanc allatã ex Syria asserebat: sed cõtrà, nos esse indigenã plantã memineramus, & biennio pòst magna copia in vinetis & segetibus, inter Pisa sylvestria & Caucalides crescentem vidimus: quam si facie & viribus ad Gingidium alludit, tamen ex Dioscо & minus accurata descriptione nullus ausit pro Gingidio certò asserere: Planta enim est Caucalidi natalibus & facie eadem, folio tamen longiore & angustiore: illi vmbella candida, semen hirsutum, odore pastinacę sylvestris.

CEREFOLIVM.

Cerefoliũ tamen, vt pro Senẽsis cõmẽtatoris Syriaco deserant Medici multi & mulierculæ, nunquam efficient ipsius persuasiones: est enim cibis gratius, efficacius & multò exploratius, quod hinc amotum, quò relegandum censeat ille, peruelimus scire.

VISNAGA. Visnagam verò peregrinam, vt solent pleraq; sibi missa videri, multis Italiæ locis, præsertim via Pesaro Romam, & Aquitaniæ Ageni, secus Garumnam & Burdegalã vidimus & æquè bene potest congruere descriptioni atque cęteræ: nam de vmbella, nulla mentio in Dios. Foliis est pastinacæ sylvestris tenuioribus, & caule, sed nudo, & minore diuisura prægrandi, adeò & rigida vmbella, vt dentiscalpiis sit apta, flore candido.

SCANDIX.

SI quid coniecturæ captari potest, cuiusmodi planta fuerit Scandix, id sanè ex capitum consequutione stirpiumq; cognatione accipiendum videtur. Descriptio enim non tam ambigna quàm nulla est. Hæc tria serie recensita olera Sylvestria; vix dum innotuêre vlli, propterea quia incertis & paucis, partim etiam nullis verbis designata sunt. Nam Pecten Veneris, Fumariã gustu, foliis, & vsu repræsentat: vulgus Pharmacopœorum etiam Vene-

PECTEN VENERIS. tiis, putat & vsurpat. Acrimoniæ verò & amaroris eiusdẽ momenti sunt argumenta, qualia sunt Galeni de Fumariæ acrimonia: quam sententiam meritò docti viri vellicant, & ipsa reclamat res. Sic Chelidonii minoris, Ari & cæparum experimur multò mitiorem acrimoniam, quam illis tribuerint antiqui.

PERCEPIER *Anglorum.*

QVI *Percepier* Anglicum probè perspectum habent, harum duarum stirpium vtriuis simile esse sciunt, & neutiquam iisdem viribus secundum: amaror etiam & acrimonia in eo percipitur, & passim valetudinis causa olere manditur: Figura ei Cerefolia nupernati proximi; sed herbula semper est, nusquam Spithamęo adultior, toto anno suapte spontè erumpit, arido & trito solo luxuriat, sine caule, flosculis herbaceis: vehementer & repentè vrinas ciet, muria conditum seruatur: & ex eo aqua stillatitiã magno vsu elicitur. Hanc plantam proponimus magis quàm asserimus; quia Herbariis nõ valde notã, nequedũ quod sciamus descriptã. At Anglię tamen Bristoiæ, arbitramur, frequentissimo apud mulierculas vsu receptũ est.

CAVCALIS.

POTVIT dici Caucalis à seminum effigie, quæ vascula oblonga & semisphærica imitantur aut cùm prærida strepitum edunt hæc semina ventis concussa, vindemiis exactis. Et sanè luxata videtur lectio Dioscoridis, aut quispiam non imperitus videtur oræ codicis

codicis hæc verba, folijs Apij similibus, adiecisse, quæ post eà in contextũ Latinum irrepserint: nam nostris Græcis exemplaribus desiderantur, & etiam superuacanea videtur, vti vir magnæ sedulitatis & exercitatæ cognitionis Anguillara annotauit. Eam plãtam quam ille Caucalidem autumat, nos iamdiu collectam in præruptis *S.* Specus vocati, ad Fanũ Magdalenę in *P*rouincia Norbonensi hîc appingendam curauimus, & liberum facimus quid cuilibet ea de re videatur. Est hæc caule Fœniculi, & folijs, & diuisura, cubitum alta, vmbella albet, & odorata est, radix vnica, recta, humi pacta, candida, sapore pastinacæ. Verùm hoc magis placent vulgares Caucalides, quia sũt caule, folijs, vmbella & semine hispidis, eòq; magis congruũt verbis Dioscoridis.

CAVCALIDIS *duæ vulgatioris*,

Duæ namq; sunt in nostris vinetis & segetibus differẽtiæ, altera enim candida, folijs minoribus, sed caule proceriore, & hæc Mathioli. Altera purpurescens vmbellis seu floribus, folia habet latiora & crassiora: semẽ maius. Est istud semẽ argutũ & elegans, nam triquetrã oblongã, & spinulis horridã habet glumã, Glycyrrhizæ quadãtenus simile, vestibus mordicus hærẽs, ea exuta granum oblongũ, *A*uenæ exenteratæ modo cernitur, haud gustu insuaue: qua quidem satis expressa nota insigniuit Caucalides Dioscorides & similibus discreuit.

OENANTHE, flos vineus aut vinaceus.

NOMENCLATVRA ista tres designarunt varias stirpes, sed florum decore, odore, & quadantenus colore non dissimiles. Eæ sunt Labrusca, siue sponeanea vitis, & eius cognominis Vitis syluestris, primæ florum eruptiones & germinationes suaue quiddam halãtes, cuiusmodi Filipẽdulæ, præsertim quibusdam tractibus Linguagotticis & Aquitanicis, radix & flores spirant, sed suauius multò: quam obesæ naris Commentator non respuisset, nec doctiorum sententiam spreuisset, si verba Dioscoridis pressius perpendisset, & locis aridis petrosisque plurimam eruisset: Hic enim in Anglia, vbi libenter vtimur, non procul Bristoia ad Vincentij rupes & cautes deuexas, etiam in Germaniæ aridis, plurima Iunio & Iulio, floribus candidis, exiguis, stellatis, confertis, Brioniæ & Rutæ situ. Semine muscoso, squammoso, rotundo, Pimpinellæ, cui folijs etiam similis, *P*astinacęq; syluestris diuisura: caulis cubitum & sesquicubitũ altus. Radix non altè infossa, sed latè sparsa & ampla, è pendulis fibris multis pilularum, Cyperi, Pæoniæ fœminę, aut Asphodeli modo: quæ perbellè quadrant Dioscorideæ effigiei. Nam μέγαλῳ ῥίζᾳ, radicem magnam, amplam, susámq; ex rei cognitione & alijs collatis locis interpretamur: καυλῷ παχεῖ, caulem crassum, sanè habet pro altitudine sui, quem palmarem facit: cuiusmodi est hæc nostra, nonnullis glariosis montosis: Demùm κεφαλὰς ἐχούσας πλείονας σφογγύλας, capita plura rotunda habens: cuiusmodi planè hęc sunt. Verùm versio fortè ista calamistrata, & Pliniana imitatione oppidò tuberosa, illusit fortè Commentatori, aut eius Theseo Tridentino, adegitq; vt Aristolochiæ rotundę & adultę, perquàm simílem facie radicẽ astruerit: quę ab Oenanthe tãtum distat, quàm Bunium vel Bulbocastanum Tralliani à Filipendula: quod plebecula Gallica, Germanica & Anglica eum monuisset. Illa enim *Fauerottes*, Germani Earth nuts: Angli verò *Kipper nuts* vocãt, vtriq; à nuce, castanea vel basilica, sapore & similitudine: neque enim eminet tuberculis, nisi valde vetus, vti Aristolochia rotunda. Et *Kipper nuts* opilionũ nucem sonat, quia illis cibo cedit: est enim oleraceus bulbus, edendo totus & gratus, Castaneę sapore: folijs Gingidij, vel Scãdicis, vti superius diximus, in pediculis & mollicellis caulibus, teneris & caducis: floribus itẽ pusillis, albis in vmbella, adeò eidẽ, vel Pectini Veneri, similibus, vt eiusdẽ naturæ videatur. Semine Cumino aut Fœniculo minore, odorato. Arua & pinguia vmbrosa amat. In Hollãdia, & Anglia plurima, præsettim ad Pagum Clefton propè Bristoiã. *Bulbocastanum*

OENANTHE vulgaris.

FIlipendulæ nomen assequutę sunt itidem plantę duę, quæ vt Oenanthes non ita dissimiles, ita hîc commodè referendę. Ac si natalia spectes, minimè Oenantẽ dicas harũ duas:

alterum quippe plurimùm solo vliginoso & pratensi, & tamen Commentatoristis nomen inscripsit Oenanthes, Filipendulæ ademit, quæ præterquàm quòd viribus, etiam natalibus montosis & saxeis, vt diximus, magis quadrabat & recentiorum consensu.

Harum quæ minor & veræ Oenanthę similior, radicibus amplis, globulis oblongis, prolixis, filimentis pendulis: turiones promit, imaq; folia Apio hortensi, teneriuscula, saturè virentia, cubitalem & sesquicubitalem caulem, geniculatum, alis folijsq; & vmbellis Anisi vel Coriandri, flores albidi, pusilli, æstate in conuallibus herbidis aut verrucis pratensibus Angliæ: Mõspellij etiam prope pontem Cellenouæ, Magalonæ inter Narcissos, atq; Grammuntiam syluulam circum,

OENANTHE siue Filipendula altera Montana.

RARIOR multô quæ hîc depicta Filipẽdula, nulli dum memorata scriptori. In celsium montium verticibus, vt Norbonæ ad Veganiũ, in Dei paradiso vocato, Calcari contermino, nobis eruta, radice non æquè fusa vel ampla aut cirrosa: sęd proxime caulẽ bulbosis, teretibus, lõgiusculis, æqualibus fermè processibus, modicè protuberanti b°, Corrudæ annotinæ partibus: Pęoniæ modo radicata, Caule assurgit sesquipalmum alto, crassiore, rotundo, nõnihil striato, & sulcato, imò medióq; sui folia alterno situ emittente Filipẽdulæ inter & Millefolij, exigua Cornucerui diuisura: extremum florum, thyrsum album, speciosum amplexa, cuculatis galericulis, crebribus, cõfertis, conflatum, in Cristæ Galli, vel Chynosorchis, vel Napelli speciem.

OENANTHE Cicutæ facie succo viroso crocante.

NEC quidem admodùm nota hæc, nisi Borealibus præsertim Angliæ, erumpit riuulis, lutulentisue & riguis ripis, vbi Paludapium, cui folijs non absimilis, vel Ruta pratensi similior, multo pullulatu, virore tetro, colore & facie Cicutæ. Caules bicubitales spargit, è radice in pares Asphodeli albi bulbos multiparta, & quasi brachiata, nullius fibræ vinculo aut interuẽtu (secus Mathioli) continuos, teneros: gustu acres & ingratos, succo lacteo primũ, deinde flauescente viroso & exulcerante prẽgnantes: Vmbella cicutæ: cui affinem autumant, qui maleficio parẽ expertos se asserũt. Vsos namq; in acetarijs nihil factum fuisse propius quàm vt interirent, aiunt: alios, qui esitassent, vertigine tenebricosa palantes, nutantes, attonitos, inq; gyrum versantes se vidisse. Et certè tam non est Oenãthe, quã ab ea distat Ruta pratensis aut Cicuta. Ijs igitur & quibus ægrè lotiũ it, secundinæue cunctantur, suadente Senensi, dato, & Themiso non Medicus radies: tantominus epilepticis, analepticis, atq; vertiginosis propinabis, quos tamen eximia quadã prerogatiua magnoperè iuuant Filipenduli radices, qua calculũ è renibus, muccũ è vesica dissipare atq; excludere mulierculis, ne dũ nobis, creberrimis compertum experimẽtis.

Cicuta, Cicutaria Myrrhis.

Ang. Hom-blocke.
Ger. Schirling.
Bel. Dulle ker uel.
Gal. Cigue.

CICVTA qua flagrauit olim infamia viq; pernecabili, fuit semper notissima, κάνειον à Græcis vocata ἀπὸτὸ κωνᾶν, à circumuertendo, siue gyrando ea potos, qui correpti vertigine tenebricosa humi prolabebantur. Omnium regionum hæc indigena, est, figura

Cere-

Cerefolii, siue Pastinacę syl. aut Myrrhidis, & figura adeò cognata Cicutarię vt indiscreta penè similitudo, nec is occasio fuerit nõnullis, qui esitarãt, etiã nostra memoria. radice etenim simili, alba, breuiore, crassiore, caua superius, quà caulẽ alit, qui planè ferulaceus, quatuor aut sex pedes procerus est, cauus: dẽsẽ admodùm geniculatus & maculosus interdum, vmbellis dẽsis, flosculis minutioribus, & anguloso Anisi semine: odore quàm quauis alia nota, discernitur à Myrrhide: tum parua, quę Cicutaria non fœtens vocatur: tum ab odora Myrrhide vera, & saluberrima. CICVTARIA.

CICVTARIA FATVA quæ minus Fœtida.

NEquẽquam fallat, quia nõ se prodit odore hęc, aduertendus eius color, qui atrior aliquãtò, nec maculosus est, nec adeò putorẽ halãtibus scrobibus, vmbrosis, vdis exit, sed ad margines & sepes paulò editiores & sicciores: alioqui nõ minor copia secus vrbiũ aggeres & vallũ sepes visitur. Equidẽ noxia & inuisa olitoribus & hortis, vbi spontè, viridiorq; & nitidior, præsertim minus feruidis, Petroselino propior & cõcolor, & minor tamen vera Cicuta. *Varietas.*

Germ. Wilder Korffel *MYRRHIS. Gal.* Persil Dasne. *Bel.* wilde Keruel.

ODORATAM hanc, siue Salubrẽ & esculentã possit quis vocare Cicutã, quam *Myrrhidẽ*, siue Myrrham, propter suaueolentiam, quiddã Myrrhę resipientẽ, dixerũt. Nec hæc perinde freqẽns, vt superiores, aut procera occurrit, sed rarior, & in pratis, vel germinosis marginibus etiam olitoribus ad vescendum in Belgio multa colitur: & esitatur in iusculis Cerefolii vice, cuius nomen apud Germanos asciuit, vocant enim wilde Keruel, id est, syluestre Cerefolium, quod odore saporísque iucunditate imitatur, etiamque facultatibus diureticis. facie verò est Cicutæ, albicãtibus ramis & foliis, tenella hirsutie, Pastinacã satiuã, aut agrestem referente: radix prægrandis, altè depacta, prolixa, nec facilè auellenda, Ferulę aut Pastinacæ esculentæ, quam sapore & odore, sed magis medicato, & ad Smyrniũ accedente, repræsentat: semen admodùm longum Cerefolii, duplò maius, striatum, anguloſum, fuscum, odorum. Hæc etiam Myrrhis Pliniana videtur: foliis Cicutæ minutioribus, caule breui, rotundo, saporis & odoris iucundi: quam orta confusione à Geranio odoro, Myrrhidẽ Romani perperã faciebant: vndequispiam Scandicẽ vulgarem oleraceam meritò suspicetur, aut illius aliquam speciẽ: nam Syriacam Scãdicem valde variam prodire certũ est, & Adagio cõstat. Varia enim olera in Syria ali dictitabat plebs olim. *Myrrhis Plĩ.*

MYRRHIS Altera.

CICVTARIÆ odore, siue *Myrrhidis*, affinis ea admodũ est, foliis & ramosis vmbellis minoribus, delicatioribus tamen, & semine oblongo, Dauci Cretici, exiliore, nõ hirsuto, nec ita absimili sapore: è Geneuæ & Saleuæ viciniis mõtibus: peritus iuxta ac amicus medicus Pennius Anglus Londini serendam curauit, nobísque impertiuit.

SESELI Peloponnense, Folio Cicutæ.

AD montem Lupi & iuxta ędes Sacrificuli, in decliuibus salebrosis Insulæ montis Cęti, quà mare se pandit, est plãta quidem copiosa, sed nõ vbiq; obuia, cuius radix magna, intus alba, foris nigricans, recta & altè porrecta, Ferulæ Thapsięve modo, odorata, & aliquantùm acris. Caulis digitum æquat crassitie, sesquicubitũ altus, ferulaceus, à quo promuntur alæ turionésve cõplures in ambitum sparsi, vbi folia multa, Cicutæ magnitudine, sed incurua, pilosa & crispa rugataq;. Vmbellę multę Anethi luteę sunt: semẽ latũ folliaceum, compressum, Angelicæ figura & magnitudine, sed multò minus grauius: color illi ex pallore flaueſcit: odor suauissimus, Æthiopici adeò similis, vt statim odoratu, cùm primùm vidissemus, Peloponense coniectarimus. Et coniectu-

ram certiore exploratione notarum & virium præceptores Monspellienses fulcierunt, vt nullus illic ambigat de eius assertione; cùm tamen anteà nonnulli Thapsiæ speciem suspicati fuerint. Verùm Thapsia, quæ vernat multa in Aquitania Vasconum, multò ab hac diuersa, colore & vultu.

SESELI *Creticum, Tordilion.*

PASSIM in segetibus Norbonæ secusque vias occurrit surculosa, hirsuta, rigida, aspera planta, folio rotundiore, Cerefolii, vmbellis albidis purpureis, paruis: quibus succedunt semina copiosa, circinnata, quasi toreumatis elaborata, vnde fortè nomen peculiare fuit, orbiculata, compressa, atque geminis valuulis, vt Ferulæ semen, conflata, clypeoli speciem referentia, gustu Myrrhidis. Numnã hęc sit illa, qua se deceptũ Cõmentator conqueritur, cùm ille scribere aut nolit, aut non ausus sit, ambigimus: voluimus tamen hanc non ignobilem plantam studiosis notam esse, vt horum iudicia ad collationes accurratiores excitaremus: ne deinceps fastui commentatoris, qui innumeras propemodùm, aut non nouit, aut perperam prodidit, aut silentio abdidit, assuescere discant; luculento enim detrimẽto eius ignauia, aut ambitio Tyronibus fore certum est, quemadmodùm & nobis multos annos per initia nimium credulis, fuisse meminimus & dolemus: non tamen illi insultamus, quin potius veniam damus, si docere non potuit quod nescierat: liberéq; profitemur, nos dehinc non modò non liberius quicquam animaduersuros in istis pannosis centonibus & commẽtationum aduersariis, sed potius si minus de re herbaria bene meruit, & melius voluit, gratiã habituros, & melius in posterũ bonas horas colocaturos: potius, vt certa prodamus, quàm vt incerta, ambigua, ambitiosè emendicata munera, furta, versuras, censuras, iurgia, simultates, obtrectationes, conquestiones, Apologias, Apomaxeis & recantationes, retegamus.

SILER MONTANVM *Officinarum.*

GENVINIS plantis *Seseli* cognitioni priscæ restitutis, in promptu est nosse, aliud ab istis esse *Siler montanũ* officinarum, siue Siseleos, quẽ retinuerunt bono quidem consilio, qui Neotericis ansam errandi dederunt, atque sanciendi nihil aliud esse Siler, seu Siseleos vulgò dictũ, quàm Dioscoridis Massilienſe Seseli: bono inquam consilio vsi sunt. Est quippe planta multò maioris acredinis & efficacitatis quàm vllum *Seseli*, eóq; menstruis ciendis valdequàm commendatum. Duũm est cubitorum ferulaceus caulis: radix odorata Ligustici, folia terna, nõ modò fœniculo, vt Massilienſi Seseli maiora, sed vel Peucedano latiora, ac paulò minus Liguſticum, vel Coronarium Rosmarinum æquantia, mollia: vmbellę prægrandes Angelicæ: quibus semẽ foliaceũ, longius Cumino, colore pallido, quod gustu etiam saccharo conditum, acrius quàm Æthiopicum est: taptò magis, quàm *Massilienſe*, cui acrimonia præfert Dioscorides Æthiopicum.

PRATENSE SESELI *Monspellienſium.*

STVDIOSI Lutetiani & Monspel. plantã illam quæ in pratis frequentior occurrit, Saxifragię tenuifoliæ similis, vocãt Pratẽse, Seseli. Radix illi Dauci, vel Peucedani: foris nigra, odora, caulis bicubitalis, folia Sileri montano minora, anguſtiora, rigidiora: vmbella candida: semẽ Mei, nigrius & maius quàm fœniculi, omniũ Seseliũ minimè odoratũ, eóq; perparum acre, ideoque putabant olim quidam Monspel. esse Massilienſe seseli Dioscor. Anglorum verò Pratensis saxifragia, ne cui similitudine imponat, huic quidẽ similis, sed tamen & diuersa, vt monuimus suo loco.

Situe Sophia Chirurgorum THALICTRVM *Dioscoridis.*

TAMETSI industrii quidã Thalictrũ Dio. eã esse Pratensem, quam Rutã fœtidã, siue luteã Saxifragiã Pratẽsem, nobis cõmodiore loco redditũ opinẽtur, tamẽ illa magnę cõmẽdationis

dationis & meriti vulneraria Sophia vocata, apud Septentrionales præsertim, cùm propter figuram, tum vel potissimùm propter eximias sanandi claudendiq; vlcera antiquata & ma ligna, vires, aptius forsan Thalitro conferretur, & eadem tuto assereretur. Quæ quidem in admodùm succincta, nec satis distincta, foret Dioscoridis descriptio. Est enim Coriandrinis ramulis, foliis, & incisuris, sed tenuioribus foliis, albicãtibus, Abrotano non absimilibus, virgultis, sesquicubitalibus, gracilibus, rotundis, rectis, lignosis, pallidulos vel luteos flosculos, Erucæ vel *Synapi* syluestris, nec siliquas dissimiles, sed exiliores edentibus: Semẽ exile, rubellum, claudentes: multa in parietinis & areis propè vrbes Galliæ, Nortmaniæ, Belgiæ, & Angliæ: sed rarior calidioribus ad meridiem. Hac pollicentur Carboniuori *Paracelsistæ* nullum non vlcus se percuraturos, cuius curationis cognitionem, nõ item fatuam promittendi fiduciam, didicerunt à Chirurgis præticis, qui ætate Guidonis & *Petri* Argelatæ vixerunt. Cæterùm, quod sæpius inuiti monuimus, hic etiam inculcãdum rursum est: apud Dioscoridem collationum pletumq; excessus non de plãta, quæ describitur, sed in ea cui confertur accipiẽdos: vt hic, Coriandrum pinguiore folio esse: & superius aliquot retrò capitibus in Cotyledone secundo, prioris Cotyledonis folia latiora, non angustiora: sic in proximo capite de Verbasco, sic capite de Enula, & alibi frequens.

An Consolida Regia, siue Calcaris flore recentior, sit DELPHINIVM, vel Sosandrum Dioscoridis?

Ger Ritter spoꝛn *Ang. Larckes clow.* *Gall.* Pied d'Alouette.

QVAMVIS nusquam vlla mentio Delphinij apud classicos authores extet, tamen non illicò necesse est hanc Dioscoridis codici irrepsisse. Fieri namque potest, vt ista appellatio, quam foliorum (aut potius florum cucuat infundibuli) similitudo plantæ inuenit, autore Dioscoride indita etiã fuerit Syluestri Cumino, sicq; duo pluráve nomina à diuersis scriptoribus accommodata fuerint propter varias facultates: quod idem non parum multis alijs contigit plãtis, vt diuersa designétur voce à nimium communi totius Cumini speciei: siquidem indicio sunt, non modò notæ satis perspicuæ, quæ descriptioni quadrant, sed etiam virium, quæ vtrinq; similes prodũtur, nempè aduersus venena & alia incommoda: quæ dotes in Calcari equitis nondum plenè compertæ in Anthora Arabum & recentiorum exploratissimæ sunt: vtriusq; hîc mentionem facimus, vt ista expẽsione iudicium excitemus studiosorum. Est enim Calcaria foliis minutim profundéq; incisis, exilibus, longis, viridantibus, confertim, quasi ex interuallis, nascẽtibus, vt in equitis calcari. Flores item purpurei, corniculis repandi, in morem Napelli dispositi. Hæ itaq; duę, duas Delphinij delineationes explere possunt: quarum Calcar in segetibus frequens, Anthora verò non nisi asperis mõtosis, nec tamen inibi frequens obuia. *Prope* Geneuam & ad Allobrogum Delphinẽsium Alpes multa.

MELANTHIVM, siue Nigella.

Ger. Schwartz kumich vnd schwartz Kimmel *Bel.* Nardus fart. *Gall.* Nielle, *Citrina.*

MELANTHIVM genuinum eiúsq; quatuor differentiæ, Dioscoride concinniore quàm solitus est descriptione, perquàm notæ sunt. *Priori* & potiori Nigellæ dictę officinis, atq; alteri, quę à Citreo seminis colore, Nigella Citrina nuncupatur (si colorem exceperis) idem odor, sapor, vis, vsus. Folia, capitula membranulis intercursantibus discepta. Flores purpurei, pallentes, semen multum, pingue, odorum, oleóq; efficacissimo reddendo aptum, quo puerperæ mulierculæ excludendo partui atq; sympthomati isterico propellendo multum vtuntur. Vocitãtq; vulgi persuasione Nardinum: nempe odoris suauitate & efficacia haud dispari. Istud oleum prælis expressum, nigro sed lympido colore, pauca quãtitate haustũ, splenis tumores duritiésq; demolitur: sicq; foris illitum. Citrina ex Syria alijsque Orientis Emporijs aduecta nigella Itali multum vtuntur, etiamq; in condimenta, in placentas synapiq; addunt. Anglis iam & item Germanis hortis copiosior quàm Italicis: vbi quæ odore cæteris excellit, Romana quodam nominis eulogio vocitatur: nam alioquin Romæ vel in hortis pauca.

SYLVESTRE duplex.

QVÆ VERO INTER SEGETES NORBONÆ PASSIM ORITVR SYLueſtris ab Hortensi nihil nisi exilioribus foliis & odoris præstantia discrepat, acrimoniaque vincitur, sed Capitula & flores in solo natiuo aliquantum maiora sunt. Secunda autem syluestris, quam in Normano agro inter Druidum & Carnitum, *Syluestris altera*

legitimus: capitula mucronibus in ambitum repandis retróve flexis, cuiusmodi in Lycocto-no aut Aquilegia fert. Spernuntur tamẽ vtriusq; semina, quia & meliorũ copia suppetat.

Κύμινον ἥμερον CVMINVM.

Ger. Kimmel. *Gall.* Comin.

TAMTÆ feracitatis est inter oleracea Cuminum, vt etiam maledictis satum vberrimũ luxuriet, vnde Cuminum quis, quasi prægnans, à κύω verbo manasse putet: nec sponte tamen apud nos oritur istud vulgatius, quod quidem aliquantum diuersum diuersis è locis Syriæ, Ciliciæ, & Greciæ allatum obseruatur. Quod enim albicat, hirsutumq; est semen, præstantius habetur, ac idem cum eo quod neutiquam hirsutum est, apud nos seri & virere solitũ. Nec item putandum discrimen aliud fuisse Æthiopici Gallatiive, quàm loci prærogatiua: visusque est Hippocrates satiuũ istud albicans hirsutúmq;, Basilicum, seu Æthiopicum statuisse. Nec enim argumenti vllam vmbram habent Patauini quidam herbarij, cùm alius generis semẽ pro Æthiopico Cymini ostentant, pusillum enim valdè est, acerosum, euanidum, viribus multum & odore ab communi deficiens.

Æthiopicum Basilicum.

SYLVESTRE *Cumini Dioscor.*

SPECIEM præ se ferunt vtriusque Syluestris duæ plantæ, quæ locis glareosis prope Aquas Sextias Galloprouinciæ vbertim crescunt: cuius stirpes aliquot & semen serendum nobis Monspelliũ misit Iacobus Reinandus industrius Pharmacopœus Massilienſis, & indidem in hortos quosdam Italiæ translatũ fuit, vbi rarissimũ à paucis colitur. Prima foliola Gingidij vel syluestris Pastinacæ modo diuisa sunt, radix albicat, parua, cauliculi inflexi, exiles, Scandicis, seu Pectinis Veneri modo, sed albidis, rotundis, villosisque glomerulis, globulos Arction imitantibus, vt perquàm scitè Dioscorid. notauit, tenera papposáve lanugine cinctos, in spherulam densam, magnitudine Pimpinellæ, Platani modo Globularieve Monspellienſibus dictæ. Semen dentis Leonis vel Platani, sed multò minus.

ALTERVM *Dioscor. Siliquosum.*

ALTERI verò Syluestri duæ sunt plantæ, quæ effigie sic satis & peræquè congruere videantur: Ea namque quæ minus cognita, exigua & pulchra, nõ procul Aquis sextijs oriunda, compluria gerit cornicula, siliquosa, adũca, Scorpiodes dictæ modo, sed crassiora, semine intus præsepiolis distincto, colore flauo, oblongo: cauliculi graciles, teneriusculi, & folia parua, Carui aut Scandicis. Pectini Venerei Fumariæué incisuris, profundis: exigua radix, lutei flores Maio mense, Chelidonij maior aut Erucæ, sed minore.

Et

ET eidē ijsdemque natalibus siliquosa perquàm similis sociatur altera hęc, nec nisi folio tenuiore, angustiore, Seseli Massilienſis diuisura, & ad imū radicis albidæ Cerefolij plurimùm nascente distat, cauliculis fermè glabris, siliquaque maiore, semine inibi contento, Galegæ, subsuluo.

REGIA verò consolida alibi dicta, Cumini folijs, floribus purpureis & interdum candidis, speciosis, coronarijs, Calcaris antiqui in speciem, è quibus cornicula oblonga, recta promūtur, semine Nigellæ nigro, adeò hortis mulierculisq; familiaris est, vt minimè notionis dilucidioris egeat: hasce itaq;, ceu veras, nō mutis picturis, sed verbis voluimus subdere, vt cuiq; quod visum sit de illis statuat. Cùm enim Cumini satiui sapore odoréve gratu non polleat, nedum vt id superet, dubium est vlláne sit Sylueſtre Cuminum. Alteri nam lutei flores insunt, & semina Melanthij desunt. Sola horum Regia, quam proinde herbam calcariam, Delphinium inferius dicendum, Cōsolida vocata, videtur adhuc Cumini sylueſtris coniecturam posse fouere: tametsi vsus medicamentis aut cibis vel nullus, vel incertus.

NVCVLA terrestris Septentrionalium, an sit Bunion Dioſc. & Bulbocastanum Trallani?

Bel. Eeid noten. *Sabaudis.* Fauerottes. *Ang.* Kipper nutz.

VBI superius distinximus Bunion à Buniade, maluimus præ cunctis alijs hanc Bunium Dioſco. asserere, vt cuius nomenclatio reliquam Dioscoridis descriptionem expendenti, videatur à similitudine radicis bulbosæ Buniadis, siue Napi, appellata, & vsu, quia similiter vt illa editur à plebecula: vnde fortè Trallianus Bulbocastanum, quasi castaneā Bulbosam vocauit: alioqui nimis tota facies à Buniade dissidet: Anethi enim est comis, folijs imis, aliquantò latioribus, ad Coriandrum accedentibus: floribus in vmbellis Anethi, sed albis. Semine Anisi minore: Radice rotunda, Cyclaminis, Castaneam æquante, fusca foris, intus alba, gustu Sisari.

PEVCEDANI facie pusilla planta, an PSEVDOBVNION *Dioſc?*

NEC non concinnè huc quadrat pusilla illa palmaris plāta, Peucedani facie folijsq;, sed breuioribus & ad Fœniculum tortuosum Neseli Massilienſe accedentibus, ramulis intortis latius, in alas sparsis, cōcoloribus: vmbella exigua, candida Anethi semine, Anisi breuiore, exiliore, gustu grato, aliquantùm acri: radice crassiore, comosa supernè, gustu Oreoselini, non lōga, parui napi, crassiore quàm pro sui paruitate, cibo idonea: Qualē Bristoiæ in Anglia, ad rupem Vincentij, nobis primùm magna copia repertam, & icone damus.

ΕΛΙΟΧΡΥΣΟΝ vel ΗΛΙΟΧΡΥΣΟΝ *sileris flos Chrysanthemum.*

HELIOCHRYSO eximium aurei flores decus, coronamentis, vt Theophrastus innuit, addi solitum, adque radiorum Solis repercussum, coruscam lucem & vegetam intuētibus vibrantes, corymbi nomenclaturam speciosam reliquerunt, nobisque signarunt certissima illius cognoscendi indicia, qualia in isto vulgato cernuntur, vmbellæ Corymbaceę multis è bullis extantibus circinatæ, & aureo aspectu micantes, Tanaceti & Agerati diuturnam coloris gratiam tutantes: in rectis virgis, gracilibus, viridātibus, pedem & cubitum altis, durisalis & folijs per interualla Abrotani, vel tenuifolię Arthemisię: exili & lignosa radice, Niceę ad Thyrenum mare, Genuæ Lygusticæ, & in Galloprouincia asperis, macilentis conuallibus, & desertis incultis, fruticat: pollet multum ad podagras & vlcera maligna, humorum impetum illuc incitum & ruentem reprimendo, lotium deriuando, & saburram vehementius impellendo: & eadem fermè quæ Millefolium promittit.

SIDERITIS altera Dioscoridis, an nostras Sanguisorba Bipinella.

APennatis pediculis & folijs quadantenus Filicis, nostram esse dictam Pimpinellam, vel Etymon plebeium testis locuples est. Esse verò vulneribus valde accommodam, nullus non nouit, qui audit vocatam esse Sanguisorba: cuius cunctas partes si Dioscoridis conferas descriptioni, nihil planè deesse, nihilúe supereße facilè intelligas: quin qui nobiscum sentiunt & faciunt doctiores, narrant etiamnum in Chio insula Sideritidem vernaculo adhuc superstite dici. Sanè folia incisura prolixóq; neruo, modo, situ, vtrinq; pinnata, Filicē fatentur. Deinde in ramulis gracilibus & longioribus, tenuibus viticulis sphæricos glomerulos, supernè cacumine asperiore capitatos gestanti, vbi clausum est semen: omnia demū suffragantur, & nobis inuitis Senensem præcipitis inscititiæ specimen dedisse clamāt: vbi carpebat quosdam, qui Pimpinellam hanc 3. Sideritidem autumabant. Nam folijs, inquit, Coriandri. Atqui nullum tam inscium putamus, quin facilè videat, cum tertia nihil prorsum, sed cum secunda penitus quadrare Pimpinellam: quam prestitit retinere, illámq; nec descriptā, neq; capitatam, fortè, neq; notam, magis spectandam, quàm percipiendam, proponere.

SIDERITIS Robertiana.

CRATEVÆ Herculea est nostras Robertiana notissima & vulneribus sanguinisque eruptionibus non solùm, verùm etiam vlceribus, adeóque potionibus vulnerarijs certissimi præsidij exploratione merita nomen hirsutæ Sideritis: folijs Coriandrinis, qualem Geranijs recentiorum asscripsimus, est.

SIDERITIS ACHILLEA, lutea, odora, Alba purpurea eadem.

HVIC Sideritidi laudatus Chirurgus Achilles Chironis discipulus, nomen famamque dedit, vt qua Telephij vulnera medicatus fuisse creditus sit: Ac quò citius quiuis nosse queat vel ab intuitu solo (quàm in Recentiorum vel intempestiuas, vel salebrosas, vel confusissimas pedicas impingat) quid distet Achillea hæc Sideritis à Militari (rectius quàm à Plinio millefoliū) vocata, sic discernat: Achillea hæc multò procerioribus est scapis, numerosioribus, pedem & cubitum altis, & folijs tenuioribus, magisq; ac profundius incisis, Arthemisiæ tenuifoliæ similitudine, muscaria congesta, gerentibus, pusillis flosculis, densè numerosis, & quàm Militaris maioribus, albidis, odorem medicatum spirantia, Arthemisiæ vel Matricariæ, cui etiam similis est, in æstatem duraturā: radice fibrosa, lignosa: tota odore & sapore Matricariæ, vel non fœtentis cotulæ, sed minus amaro. Solum in aruo edito amat pingue & lætum: cuiusmodi in Italiæ Romano & Tusco agro, & non procul Riuoli, Pedemontis. Et passim etiam Galliæ Lugdunensis ac Allobrogum.

ACHILLEA Montana, Arthemisia tenuifoliæ facie.

PER-

PERELEGANS est, & parum frequens hæc, nisi celsioribus Calcaris & horti Dei, montium Norbonensium iugis: vbi Iulio & Augusto. Vmbellis aureis *Millefolii*, & quadantenus Ptarmicam nostram præferentibus lucet, è sparsis multis caulibus, pedalibus, gracilibus. Folia quàm superioris tenuioria, habitiora, succulentiora, viridioraque, Cotulæ odoratæ: radice pusilla Senecronis, Tanaceti, aut Abrotani: oblongo semine.

MILITARIS terrestris, & Militaris aquatica dignotio

MILLEFOLIVM militare duplex proponitur ex confusa vel ancipiti descriptione; nempe Filici-folium terrestre vnum; alterum aquaticum, & Cumini syluestris folio; duabus fortè plantis, vnam in descriptionem congestis. Vtramque seorsim damus: postremò aliud palustre fœniculi folium, vnde nomen factum.

HAVD dispar huius *Militaris* terrestris *Achilleæ* facultas, vti neque facies; verùm, nomen si non vtraque ex æquo merita est; sanè magis debetur Millefolio, quàm huic Sideritidi: quippe, illo vlcera vetusta & fistulosa, sinuosáve, eximia quadam dote percurari, testatur Dioscoridis: quare isto videtur vsus *Achilles*, & postea fortè similitudinè deceptus populus, nomenclatura est abusus, aut potius vsu suadente: magnoperè namque iuuat vlcera, aut fistulas, nedum vulnera istud Millefolium, tum oleo, tum contuso. Plebeium istum consensum, & meritò sanè, est sequutus *Plinius*, quem immeritò lapsus insimulant istæ dentatæ censuræ nostræ ætatis.

MILITARIS, siue Millefolium, flore albo, purpureo, & luteo.

Germa. Garben. *Gallis.* Millefueille. *Ang.* Yarrowe, nose blede.

FREQVENTIOR multò & nusquam non occurrit, tum terrestris, tum aquatica Stratiotes, seu *Militaris*; sic dicta, quia militibus vulnere sauciatis crebro & consueto iumento siue ferrumini esset; veluti Sideritis Achillea, cui tanoperè sunt affines (præsertim terrestris Stratiotes) figura & effectu, vt cum *Plinio* vtranuis recentiores quidam pro vtralibet acceperint: adeò vt si illas non cognitas habuissemus, illis etiam ipsi nos subscripturi eramus: verùm è rebus ipsis facilè discrimen perceptu: Terrestris namque Stratiotes paruior est, surculis rectis: foliis verò alatis pennatisve, Filicem inter atq; Filipendulam: sed minoribus multò & quàm Achilleę breuioribus: Vmbellæ ex disparibus ortu surculis gracilibus circinnantur atq; conflantur, plurimùm & passim pratorum & aruorum marginibus, candidæ: sed præter hasce etiam purpurascentes, & luteo aspectu micantes vmbellæ Norbonæ in montosis, squallidis, editis, sed æstuosis inuenimus, & ad *Magdalenæ* saxeum specum Prouinciæ Galliæ, & Italiæ Genuensis asperis, vbi cinereo colore, & lanugine pubet tota.

Varietates.

PVRPVRA scens.

MILLEFOLIVM AQVATICVM alterum, Coriandrifolium.

Luteis floribus

QVandoquidem hæc mutila aut deprauata visa fuit lectio nobis, post multam perpensionem, animum aduertimus hanc repetitam foliorum Millefolii cũ Cumino syluestri colla-

collationem, aptius nulli quadrare posse quàm illi Millefolio in aquis nascente, eiusdem cum isto speciei & facie, cuius folia quàmplurima à media ad imum scitè exprimunt Cu-
MIRIOPHYL-lon. minum sylvestre, aut Coriandrum: superiora verò sunt Feniculi, sed tenuiora, delicatiora, molliora, vti aptè etiam quædam habet lectio: non amaraci (vt falsò legunt) sed Maratri: reliqua minora, sed similia supernè floribus Millefolii: vnde perspicua supina Commentatoris somnolentia, dū vsque & vsque carpit hunc & illum, ipse carpendus & ridendus magis, qui non videat hanc neutiquam foliis esse Semperuiuo maioribus, magisque refrigerantibus, sed potius Cumini sylue. Coriādri, & Maratri, qualem ipsus Senensis bellè pinxit. Vmbella etiam huius est Millefolii, aut sylvestris Cumini, cui hic Dios. confert, post satiuum fuit Mathiolo expendenda: vbi etiamnum animi pendemus nos, si non est luxata orationis series

STRATIOTES, siue Militaris Aizoides, inter Aizoon species reddenda fuit Dioscoridis.

ENIM verò si huic sunt folia Sēperuiuo similia, sed maiora, nomēnq; eidem inditū sit, quia incubet aquis, Dios. interprete, & innatando latiore sessiliq; basi suas occulat radices subtus, vel, vt verisimilius, propter facultatem vulnerariam, militi necessariam & notā, (nam alioqui effigie, imò omnibus notis, dissidere videntur: nisi quis harioletur militarem, quia sine radice, quasi sine lare & re, vt miles, victitet vitam incertam & fluctuantem) sanè nequaquam illa Commentatoris erit Stratiotes. Sed diuersa facie à Millefoliis potius vera fuerit illa, quę multis fluentis pigrè & fermè stagnantibus riuulis in Belgio nō procul Antuerpia & ad Lisam flumen prouenit, Semperuiui maioris figura, maioribus multò foliis, mucronatis, angustis, Lanceolæ, Plantaginis longioribus, sed extremo angustiore & rigidiore stilo: E medio autem foliorum & ad latera exortis pediculis non longis insident flores ternis foliolis, quadātenus Ranunculi albi, sed medio lutei, & pillis hirsuti, è carinula, aut forcipula cancri marini trifida emergentes. Ei subest contractior radix, foliorum sessili latiori & quasi basi radicem compressam obtegente, sed indidē tenuissimæ & penè aciem fallentes fidiculæ trans aquam humi demittuntur, alimentumque latenter sugunt, vermiculorum speciē ementientes: vnde plebi mentiuntur scelerata scamundicorum colluuies, quæ mulierculis istis radiculas in aquę plena Phiola, quò maiores appareant ostentatas, iactat se eduxisse ex intestinis vermes, vt doctissimus spectatæ modestiæ Dodonęus affirmat, & Ioannes Cruthmanus Mechlinienſis, sibi visum nos certiores faciebat. Huic temperamentum esse Potamogetonis, siccādi & refrigerandi, certum: quare facultates sunt dispares (ne dicā cōtrariæ) superiori Millefolii: quod renibus sanguinem potius prolectaret, dū vehementissimè vrinas mouet, cruenta ducit, vti nos scimus.

PEDICVLARIS Alectorolophos, Pedicularia Tragi, an Stelophuros Plinii?

Germa. Rodel. *Belgis.* Roode Ratelen.

SVPERIVS in Gallinacea Crista hanc minus quadrare Pliniano Alectorolopho, & inter Filipendulas aut Millefolia reddendā censuimus; quòd illis nō absimilis sit ortu, & foliis itē minutim dissectis, in tenellis, palmaribus, gracilibus cauliculis, partim erectis, partim humi fusis exeat: propter autē flores Cristæ Gallinaceæ, purpureos, aut albos, Alectorolophon & Cristam Galli, fecerunt recentiores: vsu alioqui hactenus incomperta.

TANACETVM Millefolii, foliis, floribus Abrotani fœminæ, aut Agerati.

PROPIVS Millefoliis quàm Arthemisiis, aut Parthenio, est Tanacetū dictū. Folia siquidē emittit pinnata Millefolii & Filicis media: Caules è radice lignosa, reptrice, fibrosiore, plures, fuscos, sesquicubitales, rotundos, geniculatos, nōnihil striatos, per summa alis diuisos, quibus flores aurei in vmbellis Agerati, aut Menthæ Corymbiferæ insunt, semēque Seriphii Absinthii, aut Abrotani fœminæ: quo vtuntur mulierculæ ad vermes necandos

dos & vrinæ stillicidia: gustu subacre amaricantis, cum graueolentia. Nascitur pratosis marginibus, & iuxta sæpes & fossas agrorum.

Illud idem in Angliæ hortis in delicijs habetur, longè argutioribus fimbrijs, minutioribus, & latioribus folijs. *Varietas.*

TANACETUM non odorum Syluestre, in Galliæ Delphinatis sponte, prope Valentiam frequens oritur: nullo odore præditum, floribus Matricariæ, quibus à superiore discrepat: alioquin cuncta sui parte prorsum simile.

MATRICARIA nostras, non respondet Parthenio Paul. & Plin.

ABVNDE disseruimus inter Anthemides, cur magis quadret vulgi Cotula, Parthenio Pli. Pauli: quàm herbariorum Matricaria, quãuis si vsum odorémq; respicias, quibus virgineis morbis Matricis opitulantur, vtraque possit Parthenium dici: verùm hanc, quia longius absit à Dioscoridis lineamentis, postponendam illi duximus. Fruticat autem siccis vbiuis viarum, & hortorũ marginibus squallidis. Folia Arthemisiæ aut Absynthio Romano propiora, quàm Coriandro: flores Chamæmeli Iunio & Iulio edit multos, sed odore Cotulæ, radice fibrosiore.

ABSYNTHIVM vulgare, non est aliud à { *Romano & Pontico.*

Ital. *Assenzo.*
Ger. Wermuot.
Bel. Alsene.
Gall. Alluyne forte, ou Absynte.
Ang. *Common Wormewood.*

NOscitur ἀ ψίνθιον & ἄπινον quia id pecus nõ pascitur, neq; vlli bibitur, vnde βάτυπιερικὸν dictum. Cuius veri nõ nisi duæ videntur differentiæ, tametsi multæ sunt similitudines: Quod namq; vulgatius & amarius est, sponte natum vel cultum, caule fruticat ramoso, folijs, figura, Arthemisiæ incisura: incanis flosculis, rotundis, aureis, racematim aggestis: Ponticum est, tum antiquis, à præstantia & regione cognomine, tum recentioribus barbaris ab astrictione, quàm illi Ponticum saporem sua, non Latina voce, appellãt, quem laudabant in Absynthio Pontico Dioscoridis. Cuiusmodi est vulgatissimum vbiq; peruium nostrum, sed Natalibus Capadotici, Tauri montis & Pontis, vtpote puriore cœlo & aere perflato commendatius, magisque aromaticũ, vt pleraq; alia idem author & Galenus eadem cõmendatione celebrauerunt. Et inter Arabas Mesues interpres, cùm Romano Ponticitatem vindicasset, id est, astrictionem siccam, & valde Medico vsui oportunam, idem Ponticum atq; Romanum esse, nihil fortè huiusmodi meditatus, verissimè literis mandauit: vnde Pharmacopœorum tam sedula huius Romani conquisitio & exploratio etiamnum durat. Romanum enim, id est, optimum, vti Camomillam Romanam cæteris præstantiorem & genuinam, expetunt. Quin ne Barbaros istud nomen Romani cõmentos se ignorare conqueratur noster Vercellẽtis Apollo, sciat Romanum istud commendatissimum inter paucas herbas & sacrũ plebi Romanæ fuisse, quod quidẽ victori sanitatis præmio, & quasi omine fausto propinabant, vt Plinius author. Et quod nostro æuo in Romano agro antiquisq; ruderibus passim visitur, non aliud à nostro est, & vtrumque Pontico idem est, Quare non oratione descripsit Dios. quia vbique regionum copiosè fruticaret, tantùm indicauit quò loci præstantius nouisset, eodem enim illo monte cætera duo describit & commendat, nõ quòd non passim alibi, vt iam dictum, nascantur, sed quia ibi potiora. Nec itidem vllũ specie aut figura discrimen assignat Galenus: sed tantùm Dioscoridis fidem sequutus, vt plurimùm solet, vires præsentiores, non diuersas, Ponticũ habere ait: nec natura, sed loci prærogatiua, quam etiamnum multis in regionibus vulgatum obtinet. Est enim vbi odore non insuaui, vbi odoratum, & vbi ferè fœtidum percipias. Sic Agrimonia odora locis non nullis vt Xantonicis, alijs autem expers odoris, qui igitur vni gratus alteri fœtet odor.

Folia verò magnoperè doctos torserunt: nam vbi legitur Ponticum minora habere folia, legebat codice & rei exploratione fretus præceptor Rondelletius, maiora esse, quæ Metathesis, vt facilis, ita nimisquàm familiaris fermè omnibus de plantis scribentibus, extat sæpè in Theophrasto, sæpissimè in Dioscoride, vt capite de Helenio, Meo, & alijs: interdum & in Gal. non suo, sed amanuensium vitio. Sed quòd εὐωδίας obijciunt, dum obijciunt, nihil efficiunt: nam si magis odoratum, igitur & odorum: erit alterum, est εὐωδίας non

gratia

gratia odoris vel suauitatis, sed fragrantia & vehementia plerũq; iudicatur, vti in Vngue odorato Myrrha. Nec plura (vbi pice, alius data opera) Absynthia meminit Galen°, capite de Abrotano: tres inquit sunt species vel differentiæ: vna generis nomine designata, Absynthiũ vocata, cuiusmodi est Ponticum: Secunda Santonicum: Tertia Seriphium: Seriphium autẽ & Santonicum admodùm sunt infesta ventriculo. Solùm enim interea Absynthium, & maximè Ponticũ, id est, Ponto natiuum, gratum stomacho existit: Quo ex loco istorũ velitatorum placidè derimuntur certamina: absolutè enim vulgare nostrorum vocat Absynthium, quod in Ponto fœlicius ex Dioscoride prouenire indicat, semoto speciei vel generis discrimine. Sic certum stat nostrum Romanum, vel vulgare, à Pontico nõ aliud esse: sed loci gratia vegetioribus, non diuersis viribus pollere. Amarorem in hoc agnoscit Galenus, & bilio sis vomitionibus atq; obstructionibus extergẽdis necessariã asserit astrictionẽ, ventriculo gratam, cui robur & vires cõciliat: quæ quotidianis & infinitis propemodũ, etiã vulgi, nedum Medicorũ, experimentis, scimus præstare istud nostrate intus, foris q; admotum. Vina hodierna factitia tam multa optima sunt, & idcirco multis locis Germaniæ plusquàm satis expetita, non Pontico, sed Germanico imbuta, fœtorem nullus incusat: quin potius siccum, sicuti vino, inditur: odore est aromatico, & viribus recreãdis apto. Quare vbi Galenus Pontico vtẽdum dicit, potius duo videtur respuisse, Seriphiũ & Santonicũ, quã istud, quod simplici & absoluto nomine vocarat Absynthium. Si grauiter olebat Galeno in Græcia, nõ fœtet Romanũ, seu vulgare, in Italia, Germania, Gallia & Anglia. Quin cætera potius à fœtore & putredine tuetur. Nec huius fœtoris Dioscorides meminit aut Pli: Nam cùm Lucretius pueris tetra Absynthia potui, valetudinis ergò, dari canit, non odorem, sed saporem amarum & tetrum, vt Aloe, innuit: vnde nomen Gallis *Alluyne*. Sic vbi Theophrastus, vt illa, Absynthium & Fel terræ, amara & malè olentia dicit, nõ fœtorẽ, vt interpres: sed odoris intensam vapidámq; iaculationẽ indicat, quæ nares rugat, cærebrúmq; ferit, vt multa odora, Myrrha, Vnguis odoratus suffitus. Plinium hic mẽdacij, vt sæpius aliàs, accersit Senẽsis, vt qui Põticum amarius Italo *A*bsynthio censuerit: sic ignauus fucus, nec Cõmentatoris partes agit, sed potius meri recitatoris, & nos quippiam eruditi haurire expectãtes, abiens deludit. Respõdeat Galeni doctrina, Galeni authoritate. Amari est aperire, absterge re, vrinas ciere, & bilem purgare: id videas in Aloe, Centaureo minore, Chamæmelo, aliisq;. Iam si Ponticũ Absynthium Galeno tantoperè ad bilem laudatũ ex Theoph. & alijs Medicis: id potentius præstat cæteris, potentiore igitur pollet ea facultate, cuius ope potẽtius agit: ea sanè est amaror. Igitur quò vegetius, eò amarius: & quãtò Italo melius, tãtò amarius fuit, vt *P*linius, non sua, sed antiquorum Medicorũ sententia, vnde hæc vertebat, asseruit, vt videre est cõferenti illius & Dioscor. capita. Vbi verò mera amara non cõgruere ventriculo Galenus infit, si vt alimento vtaris, verum: sin vt medicamẽto, contrariũ ratio & euentus docet. Aloe enim gratissima & vtilissima ventriculo, & istud medicamentum potius hepati quàm vẽtriculo cõparatum. *A*t gustãti Santonicũ & Seriphium, minus quidem amara, vt Plinius notauit: sed tamen ingratiora multò odore & gustu.

SERIPHIVM Dioscoridis, Abrotani fœminæ facie.

SEriphium & Abrotanũ fœmina mutua collatione Dioscoridi assimilantur: proinde perpẽ sis apprimè notis & argumentis quibus vtraque dignosci queat, tandémq; naturæ cognitione ducti, & virium exploratione, sic statuimus. In Galloprouincia montis celsi Magdalenæ celebris accliuibus quà *S.* Maximinum oppidum spectat: redeunti item Olbia maritima vulgo Galloprouinciæ Hyeres dicta, multum obuium istud *A*bsynthium fruticat: exilibus, leuibus surculis, pedẽ altis. Radix albicat, prolixa, surculósq; statim ab humo numerosos promit, crebribus foliolis minutim

minutim crenatis, teneriuscula lanugine incanis, vti Gnaphalium summo tenus obsitos: vbi extrema capitula aureis floribus bullata fulgent: semine paruo, copioso referta, similitudine Tanaceti, sed minore: tota, candida, sapore & odore illius quod Romanũ & Ponticũ falsò putatur Absinthiũ Belgis, proinde Roomsche alse dicũt. Adeoq; simillima Abrotono Fœminæ vulgari, hortorum (*Francis Cypres*) est, vt haud facilè vtramuis ab altera discernere sit: nisi quia hæc tota minor, odoratior, candidior, tomentosa, quod alteri deest, cui folia breuiora, sapor non adeò ingratus, aut vehemens. Atq; hoc non ambitiosè, cæteris è sua classe amotis, huc inseritur, sed quia propius est Abrotono fœminæ, cui comparat Dioscorides, præfertur, propter summam affinitatem, qua vix credebamus differre à Fœmina Abrotono, nisi vtrumq; contulissemus Frequentissimum Norbonensi Nitiobrigum agro sponte fruteſcens & eadem Londini Sata in horto Hugonis Morgani & enata, neque quidquam mutata, vidissemus.

Galatium Sardonium, perperam Santonicum vulgi: est Officinarum Absynthium Romanum falsò creditum.

GEOGRAPHIÆ & Græcè peritis Lutetianam versionem, Græcúmve codicem Aldinum legentibus, facilè licebit nosse, neutiquam *Alpes* Gallicas in Xantonum agro, vulgò Santonge existere, vbi crescat cognomen Absynthium Santonicum: sed secundum *Alpes* Galatiæ, vernaculo cognomine *Sardorum*, *Sardonium* vocatum. Sic enim etiam hodie legitur & restituitur, facili intellectione & proximè sequentis capitis repetitione, vbi in Galatia Asiatica Abrotonum, vtpote cógener, oriri dicit: & quot Absynthii sunt species, tot iam eodem Galatiæ & Cappadociæ loco commendat Dioscor. vt ratio nulla sit hæsitationis, aut in Santonicũ Gallicũ deprauationis. Tota *Plãta* Absynthio simpliciter dicto similis est, sed minor, minúsque candida: seminibus non adeò multis, floribus exiguis. Nonnullis Germaniæ locis frequens: in Flandriæ & Angliæ hortis copiosa, & vsu multò expetita, illic vocata Roomsche Alsene, id est, Romanum Absynthium, publica persuasione. Quam sequutus Senẽsis (si Æsculapio placet) in Hũgaria, & Bohemia, Ponticum, istud seu Romanum sibi repertum prædicat. Nam Roomsche Alsene Conseruam, in officinis Antuerpianis & Belgicis paratam, mulierculæ Mulomædicę & clinicæ lubentius emunt, quia non ita amaram, facilius deglutiunt. Deceptæ quidem, nam si caret amarore, igitur & facultate amica, & grato calore. Atqui Ponticum verum, seu vulgare, viuis argumentis docuimus amarius esse: & Dioscorid. Seriphium ac *Sardonium* dicit aliquantum (non multum) esse amara. Nec minus Romanum posse, quam *Seryphiũ* odor & sapor indicio sunt.

Gallis Barbotine, Belgis Semen Zedoariæ.

EQVIDEM semen sanctum, vel Contra, officinarum aut Santolinũ dictum, horum triũ Absynthiorũ, nullũ esse videtur: nam tametsi nonnulla amaritudinis & figuræ similitudo illis intersit, cunctis: tamen non adeò sunt plenè adulta horum semina, aut horridè amara. Et satum nonnullis in locis vidimus semen peregrinum istud, ex quo fruticulus surculosus enatus fuit, vndequaq; seminibus glisceńs, pluribus fermè quàm foliis. Quodque semen nondum, vietum, sed plenum & recens qui sit nactus, si serat variis locis, facilè plantam asequetur.

Aliud Peregrinum, siue ÆGYPTIVM Absynth.

AGYPTIVM quoppiã vocatum Absynth. Pollitrici forma, foliolis albis, alterno situ digestis, digitum, altis apud Gesnerum iamdiu, & pòst penes Valerandum *Donrez* siccum videramus, infirma aut certè nulla coniectura, Ægyptio cognomine in scriptum & à quodam herbario missum, qui ex hoc semen sanctum produci coniectabat.

CAPNOS FVMARIA.

Germa. Erdtrauch, Katzen Kozuel.
Belgis. Bryscecom ende Duyuekeruel.
Gal. & Ang. Fumeterre, Fumiterre.

CAPNON, siue Fumum, fumidam, fumariamque è Græco dixêre Latini, quia succo oculis illito, non secus ac fumo, exprimerentur vellicando lachrymę: maximo hodie vbique vsu & veris restibili prouentu notissima herbula est inter segetes & proxime margines, ramulis fibrosis, & fruticosis, quadratis furculis, ex viridi in cinereum pallorem languentibus, emergens: folia diuisura Coriandri: flosculis purpurantibus, interdum albidis, & interdum rubellis: semine rotundo, viridante ex fusco, & æstate colligi opportuno; viget verò & floret herbula Vere, quum succus illi efficacissimus, & exprimi solitus ad Syrupos, electuaria, & pilulas Officinarum: amaro gustu & subacri.

VARIETAS.

IN Norbonensi agro minor multò, sed minus frequens inuenitur quædam Fumaria, ramulis & foliolis palmaribus, Scandicis, nec procumbentibus, sed surrectis, & albicantibus, tum foliis, tum floribus: radice exili, gustu amaro. Monspellii rure propinquo Boutonet nuncupato, aliisque aridis glareosis vere etiam visitur.

FVMARIA lutea, montana, & alba, siue SPLITH *Illyrica, an Ætij* PHRAGMITES, *& Galeni* CORIDALIS?

NOBILITAVIT hanc raris laudibus nostra ętas, charamque etiam fecit hortis & notam carendi metus & paucitas, paucis namque locis obuia, nec nisi calidiorũ Regionum montibus Illyriæ, Dalmatię, Hetruriæ & Norbonę Galloprouincię. Seriùs nempè quàm vulgaris Fumaria flores luteos, stellatos, Chelidonii minoris, Iulio & Augusto edit: folia verò Fumarię bulbosæ, vel Chelidonii maioris, minora multò, glauca, cineritia, exilibus caulículis, pluribus, sesquipalmaribus, & pedalibus: è radice latius sparsa, fibrosa, Robertiani Geranii. Semine rotundo, depresso, atro nitente, in corniculis Fumariæ bulbosæ, vel Chelidonii maioris, minoribus multò, cui admodùm similis facie & colore est, vndè scitè coniectet quilibet esse Capnum, siue Chelidonium Phragmiten Ætii. Quam Coridalim Galeni qui asseuerant, propter colicum dolorem, cui opitulatur, nimis ancipiti vtuntur argumento. Quippe nostrâs etiam Fumaria idem interdum non instrenuè pręstat, digerendo, discutiendóque viscidam pituitam, è renibus eliciendo saburram, quæ non rarò colicum dolorem efferat & ementiatur. Quin Coridalim videntur vocasse potius Bulbosam Fumariam, ab effigie Alaudæ auiculæ, cuius capitis galericulatum verticem æmulantur flores cristati, turbinataque cornicula. Huius sapor fermè qualis vulgaris Fumariæ, sed efficacius videtur farctus tenuare, atque incisos in lotium deriuare, vnde laus magna ad Hydropen. Robur etiam addit visceribus, reliquaque præstat quę Mesues de Fumaria vulgari narrat, de qua quod ille dixit, contrarium de hac dici posset, scilicet raritatem auxisse opinionem, at vulgatam copiam nostratis Fumarię laudi offeciisse.

VARIETAS.

QVÆ via ducit Florentia Pistoiam & Lucam Tuscam, hanc eandem Fumariam floribus albis fert, vt ferunt quidam amici nostri admodùm periti: nobis tamen nullibi illis in monticulis, nec quidem in Iuliano, vlla visa fuit superioribus annis.

Caua radix Herbariorum, siue Bulbosa Fumaria Tlinũ, non est Magorum Friplya, nec Pistolochia.

QVAM DIV, quàm falsi fuerint scriptores minimè mali, qui hanc Aristolochiã rotundã esse prodiderũt, quiq; etiamnũ eandẽ quasi verã rotundã vsurpãt, in Clematide obiter diximus: nomen autẽ occasio plantæ huic, & eroris illis fuit radix, quæ rotunda cum sit bu-

buboſáq;,& perinde vt Ariſtolochia rotunda faciat, ad vermes & maligna vlcera, facilè opinionem illis fecit *Ariſtolochiæ*,qui veram nondum vidiſſent. Sed diſſuadendo ſat fue ant folia & flores,qui Martio & *Aprili* in vmbroſis decliuibus & nemoroſis ſaltibus frigidioribus erumpuut purpurei & aliquando albi,more,& ſimilitudine Fumarię vulgaris, ad cuius folia multùm accedit læuore cæſio & diuiſura foliorum,maiorum tamen: ſemen pellucidum eſt in corniculis: in hortis autem Belgij alitur frequens,& reliqua Germania, vbi etiam è montibus oriundam habent.

FABACEA radice, altera CAPNOS.
Bel. **Boonkens holwortele.**

SIngularis item & penè par huius radix,ſed minor, maiore tamẽ commendatione apud Chirurgos & mulomedicatrices mulierculas,quæ iſtã puluerem efficaciorem & delicatiorẽ ad lumbricos interimendos prædicãt. In Belgio,Germania,& Sabaudia,vti Geneuæ aruorũ quorundam ſepes & margines hac ſcatent. Meminimus etiam in Veganijs hortis Dei nos eruiſſe: non vlla totius facie nota,præterquàm radicis exilitate, nulla inſignita cauitate diſcrepans,etiamq; natilitijs,nam inibi nuſpiam ſuperiorem reperias,quæ alioqui multa occurrit,vbi neutiquam hæc.

CHELIDONIVM maius, Hirundinaria maior.
Ger. Groß ſcolwurtz, Schwalmenkraut. Goldwurtz.
Bel. Gouwortele, ende Groote Gouwe.
Gall. Eſclayre,& Chelidoine, Felongne.
Ang. *Celondine.*

PRIMA hirundinum tranatione, vernaq; noſtratis cœli temperie oritur maior Chelidonia,non ſecus atq; minor,à qua tamen multum alia eſt,aliaq; occaſione dicta,nempè cùm aciem oculorum ſuccus illius acuat, hirundinulisque ſuis occæcatis viſum reſtituere credantur herba ipſa matres: radicem etiamq; totam plantam in hortorum ſcrobiumq; marginibus multum obuiã, & ſucco croceo, fuluiore, viroſiore quàm Papaueris Cornuti gliſcentem,neminẽ latere quit,tota reliqua facie ad *Plinianum* Capnum vel *Aquilegiã* comparata,ſolijs cæſijs,& ſiliquis tenerioribus,non ita diuerſis: lutei autem ſunt flores, Keiri violæ,feruidiore tamen acrimonia & fœtidiore eſt,minimè guſtu aut odore grata: rarius intrò vtenda,commodius foris ad impetigines & pſoras puerorum,necnon metallorum chymicas medicationes.

AQVILINA, Aquilegia recentiorum aut Columbina, num ſit Ponthos Theophraſti, ſiue Deſiderium, Gaza interprete?
Ger. Aeckeley.
Gal. Ancholies.
Ang. *Columbine.*

SI hæc antiquis innotuiſſet,non dubium quin illis coronaria futura foret,eſt enim non vulgari nec inuenuſta florum elegantia, cærula purpura nitentium, aliquot calyculis cornutis aduncis vtrinq;, gracilitate ceruicem & roſtella columbarum adumbrantibus; vnde Columbina Anglis dicitur,& doctiſſimo Aldrouando Bononiẽſi profeſſori Pothos Theophraſti,cùm illic verſaremur,putabatur. Frigidiuſculos Meridionalium tractus amat,pratenſis etiam eſt Franciæ & Angliæ,ſed ſqualidiore minúſq; hilari aſpectu non culta, nam in hortis duplò,triplò, & multiplò flores denſioribus & nitidioribus caliculis ſtipãtur,triplici varietate coloris ſeorſim conſpicua,aut in eodem vno flore diſtincta, albo,purpureo,& cæruleo. Reliqua foliorum totiúſq; facies Chelidonij compar & ſimilis: maior & ſimilima Plinianæ fumariæ: ſemine itẽ lucido in folliculis recuruis infundibulis Conſolidæ Regalis aut Melanthij, guſtu tantillum aſtringente, temperatæ ex calore ſiccitatis: eóq; ad faucium pharyngis & tracheæ incendium & vlcuſcula vtitur plebecula.

ἀρτεμίσια. ARTHEMISIA.

Ger. Beyfuß. Groß Keynfarn.
Bel. Byuoet
Gall. Armoiſe, ou herbe S. Iean.
Ang. Mugwort.
Offi. Mater herbarum.

COGNITIONIS ordiniſq; conſequutione Abſynthij generi Arthemiſiæ ſuccedunt tribus hodie quatuorue differentijs diſtinctæ, quas, valere iuſſis oſtentatorum velitationibus intempeſtiuis, perſpicuè paucis ſecernemus. Quæ vulgaris cognitionis & vſus perpetuò fuit Arthemiſia, plurima vbiuis locorum ſecus ſepes, & initerum margines, Abſynthio vulgari, ſeu Romano, ſimilima fruticat, procerior tamen, & folia maiora: ſupernè nigricantia infernè incana, habet: Semen item illi Abſynthij, & flores albidi, odore non inſuaues, ſapor minus aut parũ amarus. Viribus hæc exploratiſſima, quia in vſu aut ſola, aut frequẽtiſſima, & vtiliſſima. Sed & eadem quibuſdam locis inauſpicatæ telluris & prearidis adeò ſtrigoſa, parua, & odore quadam grauitate feriente viſitur, vt alia prorſum putetur: vti Abſynthio noſtrati & Pontico ſolo naſcenti euenire monuimus.

Varietas.

ARTHEMISIA *tertia Dioſcoridis Leptophyllon.*

HVIC ſtudio nõnulli qui Dioſcoridis æuo operam nauabant, Arthemiſiam vnicaulem nuncupaſſe videntur herbulam ſeſquipalmum, cubitumque altam: foliis minutis, Abrotoni mari ſimiliter inciſis, paruis, virentibus ex atro, lignoſis in ramulis, floribus, ſemineq; quàmplurimo refertis, paruis, & ex viridi luteolis, flaueſcentibus. Prope culta & oliueta Mõſpelij aliiſq; quàmpluribus Norbonæ locis multa & nota: ſed vulgo quodpiam Abrotani genus credita. Equidẽ per Dioſcoridẽ licebit ſic appellare, quia nõ de ſua ſed quorundam ſententia, hanc inter Arthemiſias recenſet. Odor tamen illi non Abrotani aut Abſynthij, ſed Arthemiſiæ prioris eſt, & prorſum eadem videtur, quæ Leptophyllos tenuifolia, ſeu Leptocarphos, proximo capite indicata, & in culcata, duntaxat explicationis cauſa: & facultates autẽ videtur à quopiã authore, cuius oratio multò cultior, & pollicitatio maior de Arthemiſia eſt, quàm quæ Dioſco. conueniat. Sed ille potius deceptus non pauca ſimilitudine odoris & foliorum, indicaſſe videtur herbam illam fruticoſam, odoris ſuauiſsimi & Sampſucum imitantis, quam fecimus cum doctis Abrotanum marẽ, vulgus Picardorum & Francorum, Herbam & lignũ S. Iohannis vocitant, eóq; in coronamentis & lũborum ſuperſtitioſo cinctu ad epilepſiam, morbũ D. Iohannis putatã, auerruncandã expetũt. Hinc D. Ruellio dubitãdi anſa iudicij hallucinati, quam factioſè, vt ſolitus

Abrotanum mas Monſpel. alterum.

eſt

est illi improperat ille Bambalio commentator, qui omnia conuiciis hîc miscet & diruit, docet verò nihil, aut dicit.

ARTHEMISIA Marina.

TAM nuspiam in mediterraneis, quàm frequens in maritimis istam reperies, eóque meritò maritimam voces. Pluribus fruticat sarmentis ab vna radice lignosa, fibrosa, surrectis, alternis interuallis, cineritii colore, muscosóque semine similiori Absynthio communi, quàm Arthemisiæ: flores item lutei, numerosi sunt. Folia ima & fermè humi strata, paucioribus, sed maioribus incisuris: media verò, aut superna, angustiora, minora, interdum vna, aut altera incisura, Portulacę marinæ, aut Fœniculo marino non absimilia, carnosa, albentia, vti vniuersa planta, quæ gratum de se emittit odorem, Abrotani maris fermè: sapor subsalsus, perparùm amarus, cuiusmodi Arthemisiæ prioris. In sinus Adriatici littoribus ad Lyo insulam & Venetam plurima.

AMBROSIA.

EXimiæ fragrantiæ gratia etiam Diuis expetita, nedum coronamentis, Ambrosiæ nomẽ finxit: apud nos autem nuspiam nisi satiua Ambrosia visitur, eóque procerior meritò est, quàm quæ sponte oritur: Nec quisquam argutator nostratis magnitudinem obiiciat, quam tripalmarem Dioscorides facit: multis enim, nec magnis de causis, incrementum decremẽtumve capit hic fruticulus: cubitum altos edens complures ab ima radice caules, ramulosque toto è caule multiplices, striatos, graciles, à medio fermè summo tenus semine & flosculis quàmplurimis alternatim disitis, luteolis, muscosis, furfureisve acinulis, vt oleæ, racemosis, sed rotundis semper, nec latius sese aperientibus. Quibusdam inter folia è pediculis vtriculi emicant, anguloſi, Echinati, minores & similes tribulo terrestri. Semen nigricans, rotundum, aut potius Gygarti vuæ æmulum, gustanti non ingratum. Folia Rutę similia, & circa imum æqualia, sed supernè maiora, maioribusq; diuisuris, Arthemisiæ, vel Absynthij, teneriora & tenuiora: vniuersa albicat planta, odorémque perbonum halat. Labruscæ florentis vinive εὐτωμίας antiquis dicti, id est, boni odoris Bononiæ in hortis lectam multis ab hinc annis meminimus hanc, quę eadem etiamnũ viret Londini sata, radix gracilis, palmi vel sesquipalmi.

ABROTONVM Fœmina.

Germa. Garten Cypreß.
Gal'is. Petit Cypres & Garderobbe.

CHAMÆCYPARISSOS, ceu pumilla Cupressus dicta, vulgò *Petit Cypres*; in hortis frequens colitur, & Galliæ Norbonensis Nemausensi vinetis & campis patentibus fruticat plurima, via præsertim quę Monspellium ducit, sesquileuca ab vrbe, ad dextram, sesquicubitum alta, ex virore candida, Corymbis bullatis, crebribus, fuluo colore renitentibus. Mense Iulio est cætera hortensi similis, sed odoratior, lignosior: huius semine necant lumbricos quotidiano experimento mulierculæ esse: Idcirco Abrotonum fœminam minimè ambigimus: tum quia notis candoris, amaritudinis, fruticis arboreæ habitu, Corymbis aureis, refertis foliis, minutissimè incisis, Seriphii modo, quadrare videtur: tum quia viribus scimus iisdẽ, nec ignauioribus pollere, quas Dios. & Galenus illi vendicarũt. Huic quàm bellè cõgruat Dios. gemina collatio Seriphii & Abrotoni. Siquidẽ Senẽsis Seriphiõ nullis notis & authoritate confirmatũ, nõ foret verum. Folijs enim Arthemisiæ est, aut Absynthii vulgaris, seu Pontici, cui Dioscorides & antiqui dissimile faciunt istud viribus & forma. Et cùm asserat Galenus Seriphio & Abrotono vires consimiles & noxias esse, etiã feruorẽ, acrimoniã ingratã cum salsedine: nempè vbi mari propius oritur: vtrumq; autem viribus & forma sępius comparet, Seriphiumq; vltimo loco ponat, & vicinius Abrotano: sanè nullũ inuenies Absynthiũ Abrotono per omnia similius

Dodonæo responsum, in procinctu illi non est: meritò ambigendũ fuisse super Abrotano, cui perperam fuisset agnitum Seriphium: nam qui explicationem Abrotoni descriptionem haberet, potius ex isto de Seriphio, quàm ex hoc de Abrotono iudicium suum eliceret, aut confirmaret: illa enim Artemisię species, potius vulgare refert, floribus, foliis, & semine, vt metipse fatetur: minutissimis incisis foliis, Seriphii modo neutiquã est: ideo non Seriphium Pontico contulit Dioscorides, sed semper Abrotono fœminæ.

ABROTONVM Mas. ἀβρότονον.
Germa. Stabwurtz, Schefwurtz, seu Gertwurtz.

AVRONE Gallicè vocata, & hortis ruríque oriunda, Masculum Abrotonum meritò censetur, sarmentosum duriusque: seminibus tenuibus, odorum, subalbidum, amarũ, foliis fœniculi modò minutim incisis, paulò latioribus, erigendis hortis & deambulacris concinnandis coluntur: flore luteolo, Absynthii, minore.

ABROTONVM Peregrinum. Cupressi foliis.

SABINA Ægyptia. PLVRIBVS ab hinc annis hanc elegantiam & raritate memorandam stirpem eiúsque nomenclaturãm dono accepimus ab illustri professore Publico Medico Cęsare Odore Bononiæ, qui hanc Sabinam Ægyptiam vocabat, huiusq; mentio facta capite de Sabina, exigua radice, ex vna stirpe plusculos viticeos, caules rigidiores, nigricantes, folia Cupressina, aut Sabinæ, textura reticulata effigiata, longa, angustia, & per virgulta crenatis extremitatibus denuculatis foliis.

Anthemis vulgatior, siue CHAMÆMILLA.

ANTHEMIDI odor suaueolentis mali, nomen fecit Chamęmilũ, seu Chamæmalum, plebs autẽ Chamomillã, & Cotulam non fœtidã vocat: huius è floribus & odore quadruplex est conspicua differentia, nominibus secernẽda. Et Europæis regionibus frequẽtior vberiórq; luxuriat vulgaris, dicta Germanis **Camamillbloemen**, quę Græcorũ Leucãthemon: surculis numerosis, cubitũ altis, erectis, in alas diuisis: quibus ab radice pusilla
PYETRI. folia crebra minutim incisa & peranguſta diuisura Anethi, vel Coriãdri, viridia, tenuia hærent: flores in summis cauliculis numerosi, candidi, Bellidis, radiatim bullatum glomerulum luteum, quasi modiolum, ambientes, Cytonium malum quadantenus redolentes: semine pusillo, luteo, ineunte ętate segetibus tam frequens & satis, vt non parùm incommoda sit: ingentis hæc commodi & vsus Gallis, Italis, & Germaniæ nonnullis locis, quibus defit copia alterius Leuchathemi, quem iam dicemus.

Anthemis siue LEVCANTHEMVM *odoratius, Romanorum.*
Belg. **Room sche Camillbloemen.**

VT suauius multò, quiddamque aromaticũ Amaraci, aut Abrotani halat Romana hæc, sic multò ad aspectum hilarior & comptior est: ea deniq; notione dicta, qua Basilicas prętantiores plantas vocare soliti fuerant, vti Romanum absynthium, & Basilicum asparagon: Tenellis cauliculis repit, haud diuersa foliis, & floribus vulgatæ sylvestri, restibili item fertilitate & perenni radice, qua sese instaurat, & fundit propagationes proculcationis contemptrices: eóque voluptatis ergò totum vertentem annum in Anglicis viretis attondetur, secus puluillos & toros insternens & ambulacra: neglecta namque, protrita, & resecta, fœlicius & vberius vernat & luxuriat Siquidem Angliæ vniuersæ haud alia fermè nota, vel vsu recepta quàm hæc: Ruri miliari vno aut altero ab vrbe Lõdino plurima, herbidis, aridis, vbi spõtè orta florũ capitula & folia gracilitate elegãtiora à cõmuni discerni queunt: Galliæ & Italię meridionalibus (tametsi Romana dicta) rarior spontè. In Belgio & Northmannia ad Druidum vrbeculam, quò loci religionis ergò cõmissum fuit funeste & cruentum prælium, multa. Qui syrupus huius floribus, succo, & vino albo confit, multò ad splenis & icterum hydropis pręsidium optimus.

Angl-

Anglorum NIVEVM λευκανθέμον, *flore multiplo.*

CVLTIORES horti hanc eandem alunt, sed floribus adeò multiplici folio & radiata serie propagatis, vt cãdor eximius bullatum centrum prorsum operiat: nec alius, aut odorus sapor illi.

CHRYSANTHEMOS Anthemis dicta, vmbellis aureis- HERBARIO
ve bullis, folii facie, odore & sapore Romanæ Chamæ- rũ *Anthemis*
milæ est: Sed magnitudine vincitur, nullisq; foliolis radia- *Chrysanthemos.*
tim cingitur eius vmbo prominulus: Belgio, Anglię, & Gallię, non nisi hortensis est, vsus non dispar.

BVPHTHALIN, Oculus Bouis. Millefolij folio, Chrysanthemi flore.

HÆc Germaniæ, & Angliæ hortis inquilina. Romano autem agro, Hetrusco & Galloprouincię prope Olbiã ad mare Hieres vocatũ, spontè secus vias & margines satorũ, cubitales & sesquicubitales crebros spargit ramos, graciles, teneros: folia similia, sed latiora, ad Cotulę & Tanacetum nonnihil accedentia, crebertimis minutissimisq; plumatim & scitè ductis diui suris Abrotani, Arthemisiæ concolor, floribus Anthemidis prorsum & odore: sed intus foriscque luteis, vt Chrysanthemi vulgaris, aut Calẽdulę: quos æstate, etiãq; in vsque brumam hîc Londini vegetos vidimus in horto Morgani, & Bristoiæ.

BVPHTHALINVM alterum, folio & facie Cotulæ Fœtidæ.

NON inelegans istęc nobis reperta secus Arantiorũ lucos Olbiæ in Galloprouincia maritima. Caules promit flexuosos, cubitales, & duos pedes altos: quos ambiũt folia tenella Anthemidis, lætiora, Cotulæ fœtentis paria: flores sunt radiati, lutei, Chrysanthemi aruorum, aut Calendulæ spontè nascentis. Hanc etiam nobis repertam in agro Romano meminimus.

ERANTHEMON.

QVAM plantam Eranthemon Gesnerus, cui ostendimus, opinabatur, quia aptior hactenus defuit, etiamnum veram esse coniectamur, similitudine & viribus Anthemidis persuasi: est enim Anthemidis facie, sed maior tota, & Cotulæ similis, vel species, latioribus maioribusque floribus, Bellidis maioris, infernè rubentibus ex purpura, supernè cādore intermisto, melinaque bulla media, interdum inter alias Cotulas satis enasci solet sapor ingratus illi, odor Cotulæ: Tametsi periculosæ est aleæ res, de icone lectionéve duntaxat notas, illicò propter nonnullam similitudinem, quæ nam sint, certò statuere, Amicus quidam Pyrhetrum vulgare tuebatur Eranthemon genuinam, ob flores subtus purpurascentes, & folia Anthemidis haud absimilia: verùm radicis figura & sapor, vrens satis, nos dedocuerunt.

ADONIS. TANTO minus sit Adonis, vt nonnullis visum fuit, vt cui bullæ luteolæ mediæ, flores autem Anthemidis, semen & facultates longè absint: quare commodius nos inter Anemones.

PARTHENIVM, vel Virginea, est Cotula fœtida, non Matricaria.

AMARACVS Gal. & Pauli. NON nescimus morosulos istos censores leuiuscula plerumque adductos notula, autores perbenè de re herbaria meritos, inscitiæ traducere, atque irridere plerunque, ridendi ipsi cùm forent: idq; in Parthenii disquisitione liquidò videre est, quod nolunt esse Cotulam, sed Matricariam autumant, propter duntaxat Coriandri folia: at tenuia Dioscorid. dicit: φύλλα ἔχει κορίῳ ὅμοια, λεπτά: Intuere igitur Coriandri adulti in ramis media & summa folia, & fatebere collationē apprimè cōgruā, imò omnia Coriandri sunt: folia consimili diuisura, rami, situs, tenuitas, figura, prę terquàm ima perpauca folia, quæ latiora sunt Apii aut Oenanthes, quibus eadem foliorum disparilitas contigit, eóque scitè addidit λεπτά, nimirum vt collationem nō ad ima, sed ad media pluraque folia faciundam innuet. Matricarię enim nequeunt esse Coriandro, & λεπτὰ seu tenuia: sunt enim ipsa Coriandro maiora, nedum tenuiora, Arthemisię & Absynthio propiora pariáque reliquæ plantæ partes, floribus duntaxat Anthemidis. De amarore autem quòd blaterat, indicat in legendo supinam negligentiam, atque in gustando fatuum palatum: est enim Cotula amarore inamœno & perquàm ingrato, vti Parthenion: verùm hîc nulla exuperantiæ adiectione, fœtidam subuirosámve & amaricantem dicit, πικρὰ ξῶμ, quo indicat non excellere amarore, sed, vti Anthemis Leucanthemon, amaricante sapore esse. Cui etiam, quia similis erat Partheniū, seu Cotula, idem nomen factū Leucanthemidis, è Græco contextu discas. Iam verò si ad facultates & vsum animum aduertas, quod intererat Senensis Commentatoris, neutiquam vlterius inficias ibis, Parthenium esse Cotulam fœtidam. Meminimus namq;, quod probè nouit clarissima Agathopolis Schola, Rondelletium aliósque professores præclaros, sæpius addere Cotulam fœtidam decoctis, ad seroso, adustos, salsos, melancholicosque Elephantiaseos, & mali mortui vocatos, per inferiora educendos: purgat etiam aliquantùm succus per se iusculis inditus, magnoperè in syrupo, ab iisdem laudatus: quia thoracis & pulmonum farctus, lotium euidenter ciet, & tumores emollit, digerendi vi paulò quàm Chamæmilli vegetiore. Sumus & nos vsi percommodè totum hoc sexenniū Rondelletii imitatione, multorū cōmodo. Eapropter multum nocuit, maleq; actum cum studiosis hactenus, quibus persuaserant πολυτάλαντα ista cōmentaria, Matricariam Partheniō esse deterius verò multò cum ægrotis, qui herbæ duntaxat ad menses ciendos vsurpatæ, purgatoriæ (cæterùm amaroris horrendi, & fœtidi) vsione vexati fuerunt: nec enim Matricariæ, vt Arthemisiæ, mēsibus eliciendis aliísve matricis particularibus affectibus prærogatiuam, sed tantùm ad duritiem & Phlegmonas commendat Parthenion Dioscorides.

MATRICARIA

Varietas. PARTHENII igitur, seu Cotulæ, varietas duplex à magnitudine & odore. Notior & frequētior quæ fœtidior, caulibus & alis teretibus, succosis, teneris, viridibus, crassioribus, longioribus, quàm Leucanthemidis agrestis: foliis verò & floribus illi adeò alludentibus, vt

bus, vt vel exercitato, nisi nares consuluerit, illudat: attentius tamen intuēti folia latiora, & florum mediæ bullæ depressiores, latiores, ijsdem satis æstate cum Chamæmelo Leucanthemo floret.

Inodora Cotula.

MINOR itidem inter segetes, superiori Anthemidi Cotulæ dictæ prorsum similis, eóq; ad discernendum magis difficilis, quia magnitudine penè par, & odore imbecillo aut nullo est. Flores tamen latiores habet & teneriores caules: radix quotannis regerminat.

COTVLA, sive Parthenion marinum minimum.

AD Ceti montis Norbonensis radices, non procul piscatorum attegijs, hæc frequens oritur: & Cichorio Bulboso lubens associatur. Exilibus palmaribus cauliculis humi sternitur, quibus folia insunt Buphthalmi vulgaris paria, diuisura Bellidis maioris, carnosa, odore feriente, putidulo, Cotulæ vulgaris: Floribus item non ita absimilibus. Vires autem nec inferiores, nec dispares.

BVPHTHALMVM, Oculus Bouis.

ENIMVERO Galenus & Ægineta, quasi Chrysanthemum foret Buphthalmū, aut nomine tenus distarent, nusquam Chrysanthemi meminerunt sed Buphthalmum ijsdem quibus Dioscorides verbis posteritati suæ mandarunt, peneq; persuaserunt commentitiū vel spurium caput de Chrysanthemo esse, vel cuiuspiam amanuensis industria nominis & ordinis quadam cōsequutione illecti, illuc inter Chrysogonum, Chrysocomen, Heliochryson & Ageratū apud Dioscoridem ascitū, eodémq; penè orationis filo & viribus, quibus Buphthalmum. Tum vtroq; posterior Plinius, videtur vnā tantùm descriptionē legisse, vel, quod verisimilius, vtramq; ratus eandē, Buphthalmi vnā delineationē constasse & Chrysanthemi. Buphthalmos, ait, similis Bouū oculis, folio Fœniculi, circa oppida nascens, fruticosis cauli bus, qui & mandūtur decocti, quidā Cachlā vocant, hæc cum cera sciromata discutit: Vbi vides coaluisse ὀφθαλμειδῆ sive ὄφθαλμον κυλοειδῆ & καὶ ἔθεν ἐνέμασαι, colorémq; melinū, folia multifida, seu fœniculacea, & circa oppida oriri. Verū addita esse ex Chrysanthemo, caules mandi decoctos. Abesse verò illi flores vehementer splendidos, caules lęues: varianter nimirum nonnihil descriptione ex Buphthalmo atq; Chrysanthemo constata. Hæc satis visa fuerunt non paucis doctioribus ad astruendum, non nisi eandem vnamq; plantam & descriptionem vtrumq; esse. Quibus sanè & nos assentiremur, ni & ipsæ stirpes, quasi se amotas sua tribu & capite diminutas quererentur, nunc postliminiò reduces sese nobis offerrēt, atq; lectio paulò vtrobiq; attensior liquidò præluceret. Siquidē Buphthalmo caules sunt teneri, tenues: folia Fœniculi specie, flores lutei, similes & maiores, quàm Anthemidis (nempè Leucanthemi) oculi imagine. Chrysanthemo autē fruticosa facies, lęues caules: Folia multum incisa. Flores vehementer splendidi, vel rutili, & caules holeracei, esculēti. Quā propter oppida, nō itē in agris, oriri tradit. Quæ quidē varietas cū par ipsis in plātis cernatur, facit vt arbitremur, Galenū, quē sequitur Paulus, recēsione hac super sedisse, dū ex Dioscoride exscriberet, quia plātas inter se non comparasset: aut, vt lenius dicamus, Chrysanthemi historiā eius monumentis intercidisse: quemadmodū in vulgatæ cognitionis Iride contigit. Facultates præterea si quis argutetur easdem vtrisque redditas, idem factum in Schænanto cum Calamo, Myrrha cum Bdellio, Iberide cum Cardamine, Cichoriis cum Hieracijs, & non paucis alijs. Ea propter exercitationibus binum damus Buphthalmum, & totidem Chrysanthema, quorum accessione saltem naturæ familiæ duæ auctiores locupletioresq; sunt futuræ.

HELLEBORVS ferulaceus. Buphthalmum Dod.

THeop. Helleborus ferulaceus foliis fœniculi, huc accersiri ex capite de Elleboro: perplacet Doct. Dod. sed flores nō ita congruūt. Facultates minus multò cathartici enim est

vt

vt ex Germanis asserit Mathiolus. Sin verò non vehementer purgat, non perperàm quadraret: quippe durities inque scirrhum abituras collectiones dissipare certum: quod tamè haud perinde videtur præstiturum primum Buphthalmum.

PYRETHRVM Officinarum, flore Bellidis maioris, folio Anthemidis.

A FERVORE igneo Græcis, deinde Latinis dictum Pyrethrum nullus nescit: & isti Officinarum Pyrethro, quò minus censeatur verum, nihil est quod deroget, præterquàm flores, quos in vmbellis Anethi circinatis tradidit Dioscorides (alioquin radices illi, cùm adolescit, cuiusmodi plurimum in fasciculis ex Hispanijs ad Septentrionis emporia conuehuntur, nonnunquam non adultæ Pentaphylli radicem, interdum etiam vetustiores pollicem æquant) cauliculos plurimos, sesquipalmum altos, crassiusculos, folijs Anthemidis stipatos, crassioribus, longioribus. Florem item Anthemidis æmulum, aureo in medio vmbone, sed magnitudine Buphthalmi. Radicis feruor igneus immanem dentium cruciatum placat: oleum ex recenti radice eductum mirificum est. Vernat hæc etiam non semine, sed duntaxat cauliculo, depacta tantùm in hortis Belgicis & Anglicis.

PYRETHRVM alterum.

ALIAM plantam Pyrethri veri nomine donabat Guillandinus, & alebat in Patauino horto, cui radices & folia Cotulæ fœtidæ. Vmbellæ ab vno quasi centro multis pedicellis innixæ, Venerei pectinis ritu, aut Anethi, candidis flosculis, feruido & amaricante gustu. Sed illudit lectori Senensis, qui hanc non nisi labore arduo sibi comparatã, neq; omnibus cognitam asserens, quasi inuideret nobis tyronibus cognitionem, aut metueret criticorum reprehensionem, tacendo docet, nisi quænam illa esset, nõ perspectum planè fuerit illi. Et sanè minimè habet hæc alterius illius mirificas vires: vt neque nonnullæ aliæ, quæ quia gustu feruido sunt, & nonnullam foliorum similitudinem sortitæ, illicò ab intempestiuis herbarijs Pyrethri nomen accipiunt, quasi id præstaret Pyrethrum feruore tantùm, ac non potius alia comite facultate.

Fœniculum. { *vulgare* / *dulce.*
Anethum.
Meum.
Ferula.
Ferulago.
Sagapenum.
Galbanum.
Ammoniacum.
Euphorbium.
Sarcocolla.
Thapsia.
Peucedanum.
Panax Asclepium.
Libanotis seu Rosmarinum recentiorum.
Helleborus niger Ferulaceus Theoph.
Saxifraga tenuifolia, Ferulacea.
Saxifraga Anglorum.
Seseli Massilienſe.
Asparagus.
Corruda.
Nepa.

Myrio.

Myriophyllon vel Matriphyllon paluſtre.
Myriophyllon Equiſeti folium, ſimile.
Polygonum fœmina.
Equiſetum omne, ſiue Hippuris.
Tragacanthos.
Scorpio Theoph.

Μάραθρον. *FOENICVLVM, ſiue* MARATHRVM { *Vulgatius.* / *Dulce.*

{ *Germa.* Fenkel. / *Belgis.* Uenckel. / *Gallis.* Fenoil. *Ang. Fenell.*

QVONIAM multus vſus in cibis Fœniculi emarcidi & arentis, Marathrum quidam doctiſsimi dictum volunt, ſatius tamen è Græcis Latini, quòd quaſi fœnum in hyemes arefactum & marcidum reponetur, fœniculum dixerunt. Id autem apud nos in triplici differentia viſitur: vulgare, & omnium vſu frequentiſsimum apparandis cibis, Dulce vocatum Officinis, ſemine maiore Cumino, guſtu Anſi, dulci, colore albido, minus acri, breuioreq; caule & exiliore; folia itidē ſunt Anethi: tū coquis, tū Pharmapœis vſui. Hyemes iſtud non perinde fert vt vulgatius, nec perinde frequens feritur, vtpote ſemine è Græcia, aut Syria allato. Vulgaris autem ſpontè virentis feraciſsimus ager Norbonenſis, ſiccior, ſquallidus. DVLCE.

Hippomarathri autem ab antiquis proditi ſylueſtris, ſemine præſertim ab iſto diuerſo, cuius plantam, quæ aptè reſpondeat, ſimilem equidem habemus nullam, Guilli. Drieſch probus & peritus Pharmacopœus aluit ſuperioribus annis Antuerpiæ, procerum, prægrādeq; Fœniculum, communi ſimile: caule ternum, quaternúmve cubitorum, foliis breuioribus, aliquantò rigidioribus, albicantibus Corrudæ. Semen par, aut paulò minus altero, rotundius, & Aniſo propius. Iſti Hippomarathri nomen fecerunt. HIPPOMARATHRVM.

ANETHVM.

Germa. Dyllen. *Gallis.* Anet. *Ang. Dill.*

ANHTON, quaſi ἀνήκεστον dictum volunt, quia appetentiam cibi excitet, ſed etiam ἀνατέιν & congreſſus, & coitio eſt, ad quam Venerea laceſsit Anethi eſus, vt antiqui prodiderunt: tametſi plurimo vſu tandem genituram exhauriat, Dioſcor. teſte, diffiatq; quippe è ſtomacho craſſum ſpiritum, quem tenuatum in intima & vaſa ſpermatica vrget, ſed demùm populatur. Hortis hæc frequentiſsima, ſpontè interdum nata, etiam in Anglia & Northmannia: teneræ comæ in iuſculis eſitantur à quibuſdam calculoſis, quibus nō parum prodeſſe certum eſt, ſed cibo, parum grato ſapore: tantoperè Fœniculo ſimile alibi diximus, vt ipſo Pharmacopœo interdum deludat, niſi ſapore facilè diſcerneretur, ingrato, calidiore, & colore obſcurius virente Anethum.

MEVM. *Germa.* Beerwurtz.

MEI veri plurimas ſæpiſsimè vidimus plantas in Germaniæ, Italiæ, Galliæ, Hiſpaniæque locis Alpinis: Quin nuper etiam dū hæc meditaremur vireto peritiſsimi Pharmacopœi Londinenſis Iohannis Riccii. Radix odore ſuaui ſpicæ, vel Angelicæ, caule & foliis Anethi, vmbella candida, Iunio & Iulio floret. Semen Hippomarathri, odoratum. Eadem in celſiſsimis montium iugis ſterilis Seuenæ, præſertim loco cui nomen Gallicè *l'Eſperon*, id eſt, calcar latinè, monticolis *Ceſtre* nuncupatur vernaculo nomine, vti Platearii & Pandectarii æuo, cui nulla doctiorum omnium ſuffragio deeſt nota veri Mei Dioſcoridis. Cuius etiā

ſenten-

sentiæ est, noster eruditissimus Turnerus Anglus, qui in ore Septentrionalis Alpibus Cheueoticis Scotiæ finitimis, magna vbertate scatere hanc stirpem nos monuit. Vix enim quadrienniũ est, cum primùm hæc planta Venetis Pharmacopœis innotuit: nam tametsi radices ad Theriacæ cõfectionẽ ex Syria & Apulia aduectas norant, & in singulas libras singulum aureum ducatum institori pendebant; tamen exoticam putabant, nec vllo loco Italiæ oriundam, vt qui neque caulem foliáve vidissent, & Herbariorum Senensis dictatoris, summi placitis acquieuissent. Hic enim Massilienſium & Mõspellienſium Anethum fœniculúmve tortuosum, tortuoso errore verum Dioscoridis Meum astruxerat, ansamque illis errandi prębuerat. Quin ne nunc quidem, vt errorem aut tegat, aut foueat, in istis postremis Commentationum recoctionibus atque recantationibus, nisi inuitus hanc genuinam esse fatetur: Et fatali sua modestia argutatur, odorẽ quadantenus virosum, folia non Anethi, sed Asperagi, radicibus non adeò tenuibus; Tum paulò mox subdit, Appuli Imperatricem vocant: quo quidem vocabulo, vbique fermè locorum ignara herbarum plebs solita est alicuius incognitæ plantæ eximium & gratum odorem & vires insignes signare: Sic enim vulgò etiam Angelicam Imperatricem vocãt: alioquin Angelicæ, aut Imperatorię, cum Meo nihil est affinitatis, nisi odoris, qui in Meo perinde iucũdus est. Et peritis indicio est eum neq; multas radices huius eruisse, neque folia planè perspecta habuisse; sunt enim situ & similitudine Anethi, non Asparagi, vt asserit: cui etiamsi essent similes, tamen ambitionem sic suam magis proderet: Asparagum namq; metipse fœniculo assimilat, & Anethum adeò simile fœniculo suo capite asserit, vt plerumque colligẽtes fallat. Ne porrò in multò reconditioribus plantis deinceps fallamur abste, nostyrunculi, cautio vna & summa erit, non temerè tuis argutis inductionibus picturísve credere. Penè enim nos fefelleras libri initio de Iride syluestri, quam Medio ex Plinio cõparabas: at nobis pòst lõgè aliud Mediũ dedisti, quam inibi prę te ferebas. Hic porrò de Seseli, Androsache, & aliis permultis plantis, fauere linguis consilium est. Qui non nesciamus, te tantum Dictatorẽ iamdiu supra aleam humani iudicii vel erroris summo ignauorum quorundum suffragio euectum esse, & vereamur scuticam Reuerendi fratris Adriani Veneti, qui in vasti tui operis vestibulo & Priuilegio, dicit totum volumen, tuum à sua Paternitate examinatum, approbatum, & ab omni supicion e erroris liberatum.

Fœniculum tortuosum.

Νάρθηξ *FERVLA & Ferulago.* *Hispa.* Cananheia.

QVEMADMODVM Νάρθηξ virgultum, thyrsum aut bacillum Græcis signat, sic Ferula Latinè à ferendo, quòd illius scapi pedamenta fruticibus, & senibus pedum ac scipiones essent. Plurima & procera in Galloprouincia & Norbonensi Gallia, præsertim illis rupibus præruptísque saxis prope subterraneas cryptas, via qua Monspellio Frontignanam itur ad rectam: itidem in celsis squalidísque saxorum sinubus, qui soles æstiuos & feruidos exceptos totũ fermè fouent diem, propè oppidulum Rochæve Castrum vocatum, quà ad austrum vergit: quinũm cubitorum caulis, radix magna, recta & altè in saxorum commissuras hiantes rimas descendens, euulsu difficilis, candida, lacteo pinguiq; succo turgida, odorem vehementem vibrans, folia fœniculo maiora, pinguiora, crassiora, vt & caulis: vmbellæ prægrandes Anethi, Iunio & Iulio flosculis luteis defluentibus. Semẽ folliaceum, compressum, oblongum, rotundum, Angelicæ fermè, duplò maius.

Aliæ FERVLÆ & Ferulagines, eorúmque succi & excrementa SAGAPENVM.

SVNT etiamnũ duæ in herbariorũ hortis huius classis, naturæ & similitudinis plantæ, quas idcirco Ferulagines vocant. E videntur distare duntaxat cultura, statura, elegãtia & succi copia, prout sunt nactę radices aruum aridum, magísque excoctum, sub cælo sudo & feruidiore, vt in Aphrica, Media, Cyrene, & alibi. Quare, minus mirum est Dioscoridem paucas & obscuras notas de Sagapeni, Galbani, Ammoniaci, Euphorbii Ferulis, aliísque permultis gummiferis scripto reliquisse: cùm ne nunc quidem sint nobis cognitæ, postquam à nostris hominibus terra & mari lustratæ sunt Lybia, Æthyopiaq; cuncta,

ctа,multoq́;plures regiones,& magis diſſitæ noſtro orbe. Equidem Dioſcorides videtur agnoſcere Ferulam eandem eſſe atque Sagapenum:nam è radice Ferulæ ſauciata manare Sagapenum primùm dixerat:deinde inferius,quaſi ſuperius nihil dixiſſet,alteram plantã Ferulaceam docet, ex qua alius generis Sagapenum effluat: quæ arguunt potius ſuccos ipſos agnitos illi,quàm plantas. Quippe *Plinij* etiam Sagapenum in Ferula oriri tradit: fortè quia eãdem plantam cum Ferula vulgari putauit. Cùm autem multis è plantis,gummeus,pinguis,& reſinoſus ſuccus exeat,vt Coniferis,Amygdalis,Maſtiche,Terebintho,Cerаſis,Hedera:herba Rutha,Dragacantha,Ixia,& alijs non paucis: tamen omnium nobiliſſimum excrementum medicamentúmq; videntur Ferulacea remittere: & earum quædam parcè,nec niſi alicubi,vt Fœniculum in Hiſpanijs,Thapſia apud nos:de quorum natũra, viribus, & mixturis,commentationem plenam inſtituimus inter ſuccos medicatos,vbi facilius cum cæteris liquoribus concretis,pinguibus,& cognatis comparabuntur. Nunc tantùm ſi quæ faciunt ad haſce plantas veſtigandas, pauca leuiter attingemus. Diximus haud dudum in Laſere,ad quam vocem alludit Aſſa fœtẽs, ſolitũ olim miſceri Silphio ſiue Laſeri *Sagapenum*,eóque,tum propter alias rationes,videri nobis cognatas plantas: quã cõiecturã ſouet Dioſc.qui Sagapenũ neſcio quid mediũ inter Laſer & Galbanũ olere affirmat:idq́; ſenſuũ perceptio hodierna confirmat, adeò namq; ſimilia colludũt ad nos, vt excitato ſit opus oculo & nare ſagaci ad ea inuicem diſcernendũ. *Purius* ſiquidem Sagapenum,& illud recens,quale nõ multis ab hinc annis cœperũt Venetias aſportare inſtitores, concolor eſt Aſſę,purius,odore item ingrato, Porrum reſipiente, vel Galbanũ,quum præſertim recentiſſimam & efficaciſſimam intueris glebam lachrymis thuris concretam.

Quin & Galbanum Ferulæ item Syriacæ ſuccus gummeus,Aſſam multò propius aſpectu imitatur:odor tamen minus teter illi,& Gpoponacis quadãtenus cognatũ videtur:cuiuſmodi habemus hodie ex Officinis Venetis quoddã fuluũ, molle, Ceram nouam referens: cuius grumos glebulaſũe lachrymis pinguibus congeſtas ſeruamus, aliorúmq; multorum lectiorum gummoſorũ ſuccorum ſpecimina,vt quiddam iumenti nobis afferant,etiam ad plantas ipſas noſcitandas,intérq; ipſas diſtinguendas. Siquidem veriſimile ſit, ſic inuicẽ haſce Ferulas ſe habere,vti ipſorum gummi ſunt aut diuerſa aut affina. Nam Hammoniaci gummi,quod perquam recens optimum & copioſum hodie adfertur,tametſi plantam ferulaceam eſſe,ipſa fruſtilla fectucaſũe harundinacei corticis,quæ inter glebam reperiũtur, fidem faciunt,& Dioſcorides affirmet:tamen longius abeſſe videtur ab illa communi ferulæ ſpecie, cuius cognationẽ Aſſam,Galbanũ,& *Sagapenum* ſuſpicabamur. Iſta etiam ſemina latiuſcula ferulæ,quę inibi immixta glebis conſpiciũtur,caulíſq;,vti diximꝰ,fruſtitia, arguunt ferulam diuerſam quandã,ſed tamen congenerem:tamẽ vides ipſũ gummi alio odore,figura, & copia multò maxima. Adde quòd Euforbij ferulaceam arborem etiam tradit Dioſcorides in Mauritaniæ Athlante monte,cùm tamen ipſe liquor concretus non parum diſcerpet à ſuperioribus gummis,ſimilior multò *Sarcocollæ*. Quare vtris credendum ſit,meritò hæremus,Dioſcoridíne,qui ferularum,aut ferulæ arbori ſimilem tradidit:an recentioribus, qui iſtos cunctos tractus Mauritaniæ admodũ exploratos habent, ipſaq́ue plantam Euforbij frequentiſſimã ſibi viſam eodem quidem loco vbi Dioſcorides,ſed longè alia ſpecie repræſentant. Nempe ſpinoſam plantam, *Acantho* aut Cynaræ ſimilem, cuius radici innaſcuntnr cumerorum effigie fructus prægrandes, ſucco iſto feruido turgentes,quibus per maturitatem inciſis,lac effluit,colligitur exceptũ in vtribus,mollius quàm quod habemus Euforbium. Verùm qui ſæpius obſeruauimus inter glomerulos & aceruos Euphorbij multa ſemina tricocca Chamæleæ,Lathyridisúe modo,guſtu acria,lubens audiremus,num hæc ſint eiuſdẽ ſemina plantæ,quod tamen minus videtur,ſi ea ſit Cynaris ſylueſtris ſimilis. Nõ aũt eſſe Euphorbio congenerem *Sarcocollã*,tametſi admodùm ſimilia ipſa grummi grumoſa ſint,Dioſcorides monet,& ipſe feruor in Euphorbio,amaror autem in Sarcocolla,tum facultates diuerſæ,quas nos proſequemur,quo loco polliciti fuimus.

THAPSIA Turbith Gallicum,& Turbith cineritium Officinarum.

POTVIT dici Thapsia, nõ solùm vt placuit Dioscoridi, à Thapso insula cognomine, quæ vna è Sporadibus est: sed etiam propter flammeum calorem, quem corpori admota inureret, adeóq; eminus, præsertim aduerso flatu spectanti. Valdequàm similis Tapsia habitu toto & viribus: tametsi vsu multo præstantiore atq; purgatrici vi. In Aquitaniæ macilentioribus montosisq; squalidis inuentam nobis dedit præceptor Rondelletius, prope vadum quà traijcitur in Hispaniã, tum ad radices Pyreneorũ, non procul Perpignano vrbe: crassior radicis cortex, fusco foris colore, intus pallet, succoq; multo glisci lacteo, gummeo, sed inibi loci neglecto: caulis *Peucedani* gracilior, quã Ferulæ, foliaque Fœniculo latiora, breuiora, in vmbellis semen Ferulæ minoris, oblongum, angustius, montani Sileris. Meritò desita ex istius succo purgandi antiquis consuetudo, vt quo multùm noceatur præcipuis visceribus, & tormina dira interdũ excitentur. Verùm siquidẽ miscentur leuioribus & naturæ amicioribus, proderit Sarcocollæ, Hammocami, Turpetiúe succi modo. Nec Ferulæ Peudaniáque succis gummeis desũt vires purgatrices. verùm tũ quia planta tum succus fœtidus cerebro aduersatur, ideo non correcta plus discriminis inferret. Sagapenũ vocatur gummi ex Ferula eductũ, vti Hãmoniacũ, Galbanũ cæteriq; congeneres ex Ferulis consimilibus, sed tamen pro succorum natura inter se differentiæ eliciuntur, de quibus paulò mox.

Herbariorum THAPSIA *Vulgaris, Carotæ effigie.*

QVAMVIS sit hæc vulgatior Thapsia officinarum verior existimata, & superiori Thapsiæ radice non parum assimilis, tamen certum est longius à descriptione abesse: est enim foliis potius Carotæ, siue *Dauci* agrestis quã Ferulæ: ex Italia iamdiu hortis Belgicis & Francis translatitiæ notitiæ. Sed quia Aquitanica radice vtuntur pleræq; omnes Officinæ Septentrionales, ideo se putẽt vti istius vulgatioris radicibus, quia nõ ita sũt absimiles.

PEVCEDANVM. Fœniculum porcinum.

Ger. Harstrauch, Schebel Wurtz, vnd Seww Fenchel.
Belg. Verkens veuckel.
Ang. *Horestrange.*

EFERVLÆ COGNATIS hæc, cui radicis succiq; gummeus, resinosus, piceus fœtor, *Peucedani* nomen fecit: *Apuleius Pinastellam*, tametsi potius horrendum amarorem & fœtorem apud Poetas πευκέδανος vox signet. Multum crescit in Italiæ Hetruscæ æstuosis atq; Norbonæ glareosis collibus, præsertim in Luci Garamontij aditu & circũ inter sentes, lumas, & dumeta. Radix profũda nigricat foris, intus virescẽs, succũq; remittit gummeum, flauum, odore grauis & fœtentis: comatq; supernè denso capillitio fusco, ambiente caulem gracilem, sesquicubitalem: multis interdum ab imo surculis diuisa, in folia terna Fœniculi modo, quàm Ferulæ duplò latiora, longiora, minus crassa, vmbellæ latiores, luteis flosculis prægnantes, semine Angelicæ haud absimili, ingrato. Sic & purgandi vi donata fuit radix herbáve, sed propter fœtorem vtriusq; minus in vsum deducta.

PANAX Asclepium Ferulæ facie.

NEC diuersi generis est Asclepium *Panax* à Ferula, nec item figura absimile, præsertim istud doctioribus verum putatum, fortè quale in Mathiolo pictum vidimus: Sed quia is autor admodũ notas plantas oratione prolixiore prosequitur, rariores autem tacitas præterit, aut nomine tenus indicatas pictori relinquit, nos potius dubios quàm certiores ple-

plerumque facit intuēti omni hanc iconē, illicó Ammi, *Mei*, Anethi, aut similium, veniet in mentem, nisi quispiam aperiat descriptione concinna, sintne folia fœniculo minora, odoratiora, hirsutiora, quæ vmbellæ, quo flore donatę, sic paucis Cōmentatoris officio & pollicitatione defugeretur, præclarè opera posita, nec multa: quæ tamē multùm plus tibi honoris, & vtilitatis nobis esset allatura, quàm ex Authoribus, qui peruii sunt studiosis, paginas suas infarcire, vt plebi multa loquutus videatur, quum dixerit aut docuerit nihil. Ex Illyrio tractu, cui Histriæ nomē, hodie plātas non paucas asportauit industrius Valerādus Insulanus Lugduni *Pharmacopœus*, quib⁹ multa cū hac Panace affinitas, quas in Horto Doctoris Iuberti Monspellii seuimus: Ferulæ similis erat effigie, sed multò minor magnitudine. Semine tamen non Fœniculi, sed vt Ferulæ, lato: foliis & floribus haud dissimilibus, caule & radice, magnitudine atque similitudine Anethi odorato.

ROSMARINVM ferulaceum, Fertile Dios. cuius Semen Cachris dicitur.

DIVERSI admodùm generis plantæ Libanotidis appellationē asciuerunt, ob odorem quem spirarent, quadam sui parte Thuris quadantenus æmulum, cuiusmodi primæ Libanotidis radicem olere Dioscorides author est: qui idem à Theophrasto quandā Libanotidem memoratā, cuius folia agrestis Lactucę amaræ cādidiora, asperiora: radice breui, narrat. Nobis autem nulla hodie plenè innotuit Libanotis è tot Ferulaceis, quæ vulgò Libanotides putantur, perinde descriptioni consona, vt hæc, quam *Patauinus* olim habebat hortus, quæ etiamnum hac ineunte hyeme læta virebat Londini in horto Iohannis Riccii, non vulgaris peritiæ *Pharmacopœi*. Surrigit ea caulem quinum & senum interdum cubitorum, fœniculaceum, aut ferulæ, nitidum, obscurè viridantem, alis multis & ramulis diuisum, è nodosis geniculis exeuntibus, foliaque gerentibus crebra, Fœniculo crassiora, Cotulæ maiora, auersa, virore cęsio & glauco, vmbellas per æstatem latiores Ferulæ, aut Tapsiæ, floribus luteolis refertas, & semina Fraxini, folliacea, oblongiora quàm Ferulæ, & Cucumerino semini maiora, cōpressiora, striata, acerosa, resinaceū, aut Thureum halitum dum fricantur, Sileris Montani, aut *Pelopōnensis* Seseli dantia, mansuque os resinaceo & Thureo sapore complentia, acriora: reliqua planta tenera, calidiuscula, sed non ingrato holeraceo & Smini gustu, quo quidem facilè dignoscitur à Ferula: nam alioqui lacte multo turget tota, vti Ferula, sed albidiore & minus feruido, aut graui odore, quin potius odoro.

Libanotis Theophra. foliis Lactucæ, apud Dianis Riccii.

Alteram vide prope Oluſatrū.

HERBARIORVM Septentrional. notior Libanotis.

NON perinde Libanotidi congruit hæc ferulacea, quam multi Herbarii horti in Gallia, Germania, & Anglia fouent: tametsi caule gracili, recto, Mei, aut Anethi, striato, atrouirente, bicubitali sit, paucis alis & geniculis donato: in quibus, imis præsertim, *Peucedani* prolixiora folia, fœniculi tortuosi, angustiora Saxifragię Anglicæ, medio & superiore caule pauciora; Vmbellis & floribus pusillis, candidis, Mei: Sed exiguum semē, sub hyemē maturās, minus Carui rotundi, ferè Ammi officinarum par, quod neutiquam potest conuenire Rosmarini fertilis Dioscoridis semini, Cachryn, aut Cancryn vocati, quia grano hordeaceo esset simile, aut potius quòd vrentis facultatis cùm esset, similem escaram inurebat cuti, atque pilula Cacri propterea ab antiquis vocata.

NIGER HELLEBORVS Theophrast. caule & foliis Ferulæ, radicibus nigris.

ET hìc cogimur etiam assentiri doctioribus inculcantibus nobis istū Senensem minus versatum stirpium in inspectione, aut authorum classicorum lectione: nam vbi Tragii vestigatoris pertisimi & Gesneri indefessi laboris viri iudicium, vt vanum plerūque incusat, nę ille quàm non esset multæ exercitationis, aut lectionis, liquidò prodit. Saltem debuit monuisse, Theoph. fortè & Hippocr. Helleborum descripsisse Cotulæ & foliis

ferulaceis nigris radicibus, albi similibus: vsum qualem nescius & auius pseudocōmentator, isti pseudohelleboro attribuit. Radix quamplurimis, nigris, tenuibus neruulis, Helleboro similis; ternos quaternósve erigit cauliculos, pedem fermè altos: foliis densis, tenuiter incisis, virentibus, Ferulæ Adonidisve potius similibus, cuius flores etiam æmulos, sed luteos & maiores Calthæ palustris, aut Ranunculo propiores, suboriente confertim crebribus conflato seminibus pusillis capitulo orbiculato, oblongoque, *Mo*rum imitante, simili eidē Adonidi, vel Ranunculo: In variis Holsatiæ locis oritur, & hortis colitur. Iam verò si neutiquam Hellebori vires habere verè tuentur & profitentur obseruatores, non sit igitur Helleborus: floret tamē viretque Bruma, Ianuario & Februario, vt Helleborus & Ferula.

SAXIFRAGIA Ferulacea Italorum.

QVIDAM horti Italici, vt Vrbini & Florentiæ, alebant Saxifragiam bicubitalem, foliis ferulaceis, aut fœniculi, minus aut minimè geniculatis, tenuioribus foliis, obscurè virentibus: floribus vmbellatis, albidis, Mei, cuius videtur species. Radices albicant, Pastinacæ sapore.

SAXIFRAGA Anglorum, facie Seseli Pratensis Monspellienſium.

AB eximia dote in frangendo calculo, Saxifragam scitè dixerunt Angli hanc plantam, pratis vdis familiarem: foliis fœniculi latioribus, pratensis Seseli minoribus. Radix odora foris nigra, intus alba, *Peucedani* facie. Flores in vmbellis candidi: semen fœniculi; caulis sesquicubitalis & cubitalis est: hac stillatitiā parāt mulierculę clynicæ in Anglia.

SESELI MASSILIENSE, folio fœniculi crassiore.

PASSIM & vberè crescit Massiliense Seseli illis in tractibus qui *Ma*ssilia Aquasextias ducunt, transq; Rhodanum in Monspelli agri asperis: Nobis etiam collecta, via qua Roma Senam itur, propè colles oppidi *Mōrſiaſcone*, vini optimi Muscati commendatione, potoribus magis noti, quàm Botanicis studiosis. Radix illi alba, fœniculi effigie & magnitudine, altè humi depacta, & euulsu difficilis, quàm fœniculi odoratior & calidior: caulem vtplurimùm sesquicubitū ferulaceū, hincinde alis multis ex geniculis prodeuntibus reflexum emittit, prędurum, rigidum: Folia pauciora, sed firmiora, crassiora quàm fœniculi, & albida sunt: vmbellæ confertæ Anethi floribus candidis, & semine, Anisо similiori quàm fœniculi: gustu suaui, acri, & medicato, cuiusmodi Mei aut *P*anacis gustu, *P*lanta illic valde nota, fœniculi tortuosi nomēclatura: singularis industriæ amicus Iacobus Reinaudus Massilienſis ciuis & *P*harmacopœus primus hanc Lugdunensibus medicis, etiamque Valerando *Donrez* illic Pharmacopœo, huius cognitionis suprà quàm dici queat consultis, miserat, ad Theriacę exquisitā confectionē, cui etiam Monspellienſium Doctorum instituto, Rondeletii præsertim, additur, cuius sententiā non rarò sequimur. Neque quantū illic locorū est Massiliæ circum lustranti, vllam plantā videre est, quæ magis quadret Seseli, proindeq; hallucinantis commētatoris Tridentinū Seseli neutiquam genuinū esse quit: quidverò sit, cùm ille describere non ausus sit, nobis ignorandum. Illud tamē asserendum, nos in Tridētinis alpibus hanc plantam vspiam vidisse, ac ne in Baldo quidē monte longè illis feraciore.

An ſiler Montanū Ma. Seſeli

Ma-

Maritimus Dioſc. *ASPARAGVS idem cum hortenſi & holeraceo.*

Ang. *Sperage, or Sperache.* *Bel.* Oozael cruyt. *Gall.* Aſperges.

TENELLÆ & primulùm à ſatione erumpentes holeraceorum germinationes Aſparagi dicebãtur, quia σπείρω Græcè ſero, & σπορὰ ſatio dicitur: proinde ſatius quiſpiam coniectet Aſparagos è Græco Latinis deductos, pace multiſcij Varronis, quàm quia exãſperis virgultis legerentur. *Duæ* autem differentiæ, quales antiqui ſcripſerunt, paſſim vulgò noſcũtur, & in hortis ſeruntur: nam ſpontè natæ potius gaudere videntur maritimis locis: ſed ea ſpecies quæ vulgaris ſiue altilis eſt, depreſſiora decliuioráq; pratenſia maritima amat: iam admodum nota & frequens primo vere *A*ſparagis punctim emicantibus, multis crebribúſq; tenellis thyrſulis, caudæ Equinæ quadantenus ſimilibus, eſu in acetarijs admodum quæſitis: affecta poſtea ętate & æſtate, multis fruticant ramulis caules adulti, proceritate ternûm & quaternûm pedum, denſiſſimis foliorum exilium comis Fœniculi aut Anethi, floſculos edentibus oleæ luteolos, qui pariunt bacculas rotundas, Ruſci duplò minores, pares fructu Ribe.

CORRVDA differt ab altili Aſparago.

SED enim Corruda magis montoſis & collibus in deuexu & affla tu maritimo delectatur, perperámq; à noſtris Herbarum Doctoribus hodie cum *A*ltili confunditur, cùm eadem putatur: tametſi rarior multò occurrat, neq; enim Veneto tractui maritimo, Germaniæ, Gallię, *A*ngliæúe maritimis viſitur, vbi nihiloſeci⁹ altilis frequẽs oritur. Facilis autem à ſuperiore dignotio, quia hæc tota cã didior & rigidior eſt, & ramis diuaricatis funditur per ſepes. Folia acutiora, breuiora, & magis in ordines ſtipata: floſculis oleæ luteolis, crebribus, ſubter alis emicantibus: & ſemẽ illi, nõ vt Altili, Coralli colore, ſed vbi maturum nigricat ex viridi, magnitudine aliquãtò inferius, quod glomeratim proximè ſurculos adnaſcitur: quas ſi ſeorſim ſpecies genericas vidiſſet & obſeruaſſet Commẽtator, nec falſus ipſe nos fefelliſſet, nec Corrudam appoſuiſſet, non illius loco Aſparagum altilem & veſcum ſponte erumpentem illi ſubdidiſſet. Is quippe nulla re prorſum quàm tranſplantatione aut cultu, à ſeipſo hortenſi diſtat. At quid differat ab horum vtroque Corruda, ſatis iam liquet, vbi Altilis & maritimi baccæ coccineæ ſunt: Corrudæ autem ex nigro virides ſemper, & Aſparagi marini baccæ multò maiores quàm Corrudę.

NEPA apud Theoph. diuerſa eſt à Scorpione, quam inter Cali collocatam oportuit.

HVC autem properatione non ita incommoda irrepſit Nepa: quippe cui ſpinæ horridæ & infeſtæ, nomen commune fecerint cum Scorpione, qui etiam ab ſpinis punctim

tangentem fauciātibus dictus est: & similiter Nepa vocatur cognomine ab animalculo caudæ ictu metuendo. Hanc autem fermè indiscretæ similitudinis esse cum Corruda prodidit Theophrastus: qualem plantam paucis adhuc notam, nullidum recentiorum descriptam: tum ob sui cognitionem, tum ad Corrudæ collationem apponemus: non pauci enim sunt, qui ad eandem quam Senensis salebram impegerunt, rati Corrudam nihil aliud esse quàm maritimum Asparagũ, passim locorum proueniẽtem, vt superius diximus. Sed enim qui nouerit hanc, Corrudę simillimam dicet, non item Asperago: Eam nullibi pręterquàm in Prouincia vidimus, locis montosis vberę fruticantem, præsertim prope montium radices, qui Magdalenæ celebri Fano & specui sancto nuncupato finitimi sunt, via qua Aquas sextias itur. Ligneæ sunt radices, multiplices, implexæ, tenues: à quibus mox orsæ spinulæ, rigidulæ, densæ, Corrudæ simillimæ, aliquantò maiores, vniuersa virgulta summo tenus vestiunt, sicq; tota planta densis horret aculeis pro folijs: & faciem, Corrudæ præfert, gustu amaricante. Locis saxeis & aridis, & Sterellæi montis declinibus, ac propter argenteum amnem, *Argens* vulgo Galloprouinciæ dictum, multa.

MYRIOPHYLLVM aut Marathriphyllum palustre.

AFFINES nomine plantas Militares, siue Dioscoridi dictas Millefolias, scilicet Semperuiuifolio Stratiotem aquaticã, & Filicifoliam terrestrem, ac Cumini syluestris foliã quamlibet suis alibi notis discreuimus: à quibus iam hanc fœniculi foliam diuersam agnoscere in procinctu cuilibet est. Quippe quam sæpius reperies in leui agmine fluentibus aquis & palustribus, innumeris foliorum capillamentis exilibus, è neruis per æqua interualla pinnatim exeuntibus, teneritudine & diuisura Fœniculi pullulantis, aut Corrudæ, mollioribus, colore ex viridi fusco, mollicello, teneróq; caule in aquis fluitante: eque radice exigua, euulsu facili, pallidula, lutea vmbella emicat, gustu quadantenus palustris Equiseti. Qui hic nulla de causa Marathrũ vocem dispungunt, vt Amaracum subdant, gnauiter in nihil agendo, & sibi molestiam asciscendo, sudant: nec vident nomen à Marathro deductum, monente stirpis effigie & codice.

Myriophyllum Equiseti folium Fluuiatile.

IVSTVD Dioscoridi prætermissum, mediæ figuræ inter Hippuridem & Myriophyllum aquaticum existit. Caulem siquidem edit cauũ, striatum, & glabrum, duum trinumúe pedum: flosculis albidis, confertis, fastigiatum, Nasturtij aut Cardami aquaticæ similibus. Aquarum residum & riuulorum vadosis innascitur lubens: folijs multis, flaccidis & languidis, fluitantibus, caudatis, aut setaceis, Equiseti, vel Millefolij fœniculacei.

POLYGONON Fœmina semine vidua.

PROPTER crebras geniculorum cõmissuras Polygonon dictum liquidò constat, sic vulgus diceret multinodiam: propior tamen & similior hæc species Equisetis, quàm masculo Polygono videtur, natalibus, culmis, folijs, crebribus in geniculis, per interualla fermè æqua exortis, tanta cognatione itidem virium, vt non valde sit dispar aut modus, aut emolumentũ vtẽdi. Habet siquidem ternos & quaternos caules, sed læuiores, glabros, neq; strijs asperos, rectos, folia angusta, lõgiuscula, sese per radiatos exortus, & articellorũ pixidatas insertiones stipantia, Equiseti, aut asperulæ angustiora. Radix albida, longius propagata, & de se nonnulla germina Asparagosue promẽs, tenera. Vliginosis cõualles & quas riuuli

inter

interluunt, crepidines sectatur in herbidis vdis, ad cellam Nouum Monspellio exeuntibus occurrit. Rara tamen illic & nec multum alibi, nota: sicca & astringens valde.

HIPPVRIS.

Ger. Koßſch wantz. *Bel.* Peertſtert *Ital.* *Asperella.* *Gall.* Queue de cheual, & queue de chat *Ang.* *Horſe taile.*

QVILIBET è triuio Hippuridem nouit, sic dictam vt loquitur Plin. ob setas vel pilos equinos & foliorũ similitudinem, caudæ equinæ imitatos, vnde etiam Equisetũ dictum. Herba ficcissima, ἔφυδρον tamẽ vocata quia vdis, humẽtibus pariter gaudet scrobibus & fatnrum marginibus, plurima quocunq; iueris obuia sit, & in duplici differentia cernitur. Equisetum istud notius, culmos arundineos, vel iunceos, cauos, nudos, asperiusculos, geniculatos, & siccitate firmiores, detergendæ omnigenæ supellectili à mulierculis expetitos, initiò edit, exiguis articulorum vestigijs per initia, & racemosis in summo donatos: floribus oblongis, rotundisq;, asparagi nouellæ nucamentis, albidis, & herbaceis: progressu ex vertebrosis quasi articulatis commissuris, quas in ambitu per intercapedines radiatim cingunt multiplices exilium foliorum quasi setæ asperiusculæ, prolixiores, Laricis foliis, Myriophylli aquatici comas, aut Equinam caudam satis ementientes. Minor interdum tota hæc rotundos fert asparagos, teneros, summos, non clauatos, sed racemulis longis, & spicatis donatur ramulis, comosis etiam è lateribus.

Minor fontalis HIPPVRIS.

PRODIT & istud subtillis & fabulosis aruis, vti in Anglia passim è viuis ipsis scaturiginibus trans vndantem aquam erũpens prope Castell Cary: estque secunda Dioscoridi. species, quã autores implicuisse & confundisse videtur. Est ea recto caule, crassiore, magis cauo, habitiore: per interualla carnosos exortus foliorum multò breuiorum, albicantium & teneriorum edente: radix nigricat, geniculatis articulationibus & fibris donata: viribus videtur impar superiori.

An racemosa Equiseti facie planta sit TRAGOS *vel Tragonon Dioscoridis?*

CEREALEM frugem multùm aceroſam Tragon vocarunt, qua ratione nuncupari & hanc innuit Dioſc: cuius vtriusuis origine vocis nequa quam ad hircum intelligas alluſum, ſed potius πρός τὸ τρωγᾶν, ab cõmedendo, vnde Traganõ & Edulem, & Tragemata Bellaria Latinis dicta: Gallis etiamnum *dragee*. Sic in *Trasi dolce* Veronenſi, quia edendo esset, eadem vocis vestigia remanse rũt. Est aũt Traganos, quẽ hic verum profitemur, fruticulus raritate & elegantia in primis cognitu dignus, nequedum vlli recentiorum memoratus, quẽ primùm in siticulosis arenis oræ maritimæ ad Ceti promontorij Agathẽsis sinus radices, & finitimis aggeribus arenosis, inter mare & stagnum Laterẽsem, tres quatuórve Leucas Mõspellio distantem, legimus, eiúsq; fructũ, siue acinos, quos hic Dioſc. βάγας vocat, ex granulis tritico paribꝰ congestis, ternis aut quaternis, mori Bati effigie, vinaceis aut arillis perquàm astringentibus, magna cum voluptate esitauimus: vbi vulgus piscatorũ & naucleri accolæ, etiámq; studiosi Monspellij *Rasins de mar*, seu marinã vuã vocat. Luxuriat inibi tanta vbertate, vt ea plaustra onerare queant. Foliorum prorsum expers est, sarmẽtosis, gracilibus, copiosissimis, & confertis viticulis, iuncum, aut potius spartum, partim & Equisetum referentibus, ramosis comis, humi accubantibus, ex crassiore, duriore, ruffescente breui stipite, arenosæ superficiei multis anfractibus immerso, & radici continuato, quæ in senos octonosúe pedes tortuosa excurrit, genicula ruffa, graminea,

crebrioribus etiam geniculis in breui ſparteo, craſſitie & duritie ſtipitis, in alas exeunte geniculoſas, comoſas Equiſeti, ſed duriores, amaras, ſiccitate & aſtrictione mira, vti vniuerſa etiam planta, ſecundum autem ramulorum inferiores ſuperioreſque exortus, in iunceis innumeris cuſpidibus minutim racemoſi (Iulio & Iunio) erumpunt floſculi, ferè iunci aut botridis, albicantes, herbidi: poſt quorum defluuium, ingens acinorum agmen totam operit fruticem, coccinei enim grani triticei ſunt, pares acinuli, & purpureo muſto pingues, Rubi idęi, nō prorſum maturi exiguos fructus referentes: è quolibet eorum gygartum duriuſculum, triquetrum, vtrinq; acuminatum, grani tritici aut Seſami Theoph. ſimilitudine, fuſcum foris, intus albū, medulloſum, aſtringēs, nō ingratum, gratus verò eſu ipſe fructus & prædulcis, etiamnum vrinam multum ciens, biennio, triennioq; reguſtatus. Satum item in Belgio amicis, nobis iſtud Londini bellè enatum fuit: nondum tamen acinorum ornatus comparuit. Rupellæ etiam maritimis exire, & ex aduerſo Salinorū inſulis Oceani Occidui, nobis amici non vulgatæ fidei retulerunt. Nos tameu *Autumno* 1566. qui multa illic rara nacti ſuimus, non animaduertimus. Quur Tragon non ſit hic genuinus agnoſcendus omnibus eruditis, cauſam haud dicet *Senenſis*, qui triuiale & claudum nominis Scorpij argumentum aucupatus, illicò ſolita qua eſt fiducia, Cali dat ſpeciem ſpinoſam, eandemq; Tragon Dioſcoridis ratus, confundit cum Theophraſti Scorpio, quem alium à Nepa docuimus, & ſuo loco vtrumque dedimus.

TRAGON improbus Matth.

EST enim ille Crithmi Salicornij ſeu Cali congener, propius ad eam ſpeciem ſpinoſam accedens, quam Paſtinacam aut Secacul, aut alterum Crithmum faciunt, pedem & cubitum altam, intortis, craſſis, denſis, ramulis diuiſam, & adeò horridam, armatāq; foliis pungētibus Aizoi colore & figura, carnoſis, craſſioribus, numeroſis in imo, in ſummo muricatis, cuiuſmodi in tribulo terreſtri & aquatico, vt impunè effringere ſurculum nequeas: hiſce ad imam baſim interiorem, floſculi herbacei rotundi, ex quibus ſemē exit compreſſum, Kali modo (puto) in volutę ſpeciem. Radix ceſpite ſummo exilis, lignoſa, Cali, & herbaceo prorſum guſtu, ſuccoq; multo glutinoſo prægnans, minimè aſtringente, ſalſo, & alioqui nullius excellentis qualitatis: quam ſi Commentator propius guſtu & viſu exploratam habuiſſet, deſcriptione declaraſſet, nec Dioſcoridis Tragon feciſſet. Eſt enim ſucculenta herba, nō frutex, nullos acinos habet ruffos, tritico pares aut ſupernè acutos, numeroſos, magnoperè aſtringentes: quæ omnia inſunt prorſus noſtro Trago, quem ſine foliis, nec ſpinoſam Dioſcorides tradit. At hęc folia ἁιζο carnoſa habet, ſpinis horrida, aſtrictio penitus nulla & prorſum à Scorpio Theophraſti non alia, qualem deſcriptum eleganter Theophraſti Scorpium leges. Qui quàm exquiſitè huius inſpectione herbæ percipitur, tam longè abeſt à Dioſcoridis Trago: cui ex proximo ſuperiore capite potuit irrepſiſſe Scorpij vox, vti multa nomina caſu inſerta ſunt, aut frequenti amanuenſium lapſu, qui etiam iſto loco florere Corrudam & Scorpium μετὰ νεστρὸν φθινοπωρίδα, cùm tamen longè ante florere certum ſit, eóq; μετὰ ἔφυμψ æquinoctium vernum, vel Plin. lectione, qui non rarò non notas res aut diſpares, ſimili deſcriptione amplectitur, vti multis locis oſtendimus.

- *Rubia vtraq;.*
- *Erithrodanum Marinum Narbonenſe.*
- *Aparine.*
- *Aſpergula, ſiue Aſperago Plī. Gallis Mugnet.*
- *Spergula.*
- *Gallion.* { *luteum &* / *album.*
- *Cruciata minor.*
- *Polygonatum minus.*
- *Paſerina Tragi.*

RVBIA vtraque, Erithrodanum marinum.

Ang. Madder. Gall. Garance. *Belg.* Grappe.

Vber

VBERI tum prouentu, tum quæstu oritur & colitur Rubia vbiuis locorum, præsertim in Germania & Belgiæ Insulis vrbe dicta, vbi radices prolixissimas & numerosas, flexibus multis humi sparsas, rubentes intus, forisque Coralli nondum perpoliti colore: erutas hyeme ineunte, mense Nouembri, siccatas trapetis subdunt, confringuntque, quo commodius ad extera emporia compendii causa venum vehantur. Infecturæ lanarũ coriorúmve impendiò expetita, necnon officinis medicis notissima: hæc maior & melior vocatur. *Ang. Madder*

Altera verò, vt minor, sic deterioris est notę, minus aspera tota, cuius radices è rubello in luteum languent, flosculi nec luteo pallent, sed candicant, folia minora, numerosiora, geniculos frequentiores radiatim ambiunt, cauliculosque triquetros, semine rotundo, prorsum maioris Rubiæ similitudine, vsus rarior huius. *Sylvestris Rubia Minor.*

RVBIA MARINA Narbonensium.

PAVCIS locis oriunda spectatæ elegantię planta, quam non temerè nisi in Narbonæ *Maritimis*, & squallidis sabuletis Magalonæ & *Peraus* circũiectis reperies, nec commodiori quàm huic loco referas. Radix pedem aut sesquipedem longa, nuda, sarmẽtosa, arida, rubra, Anchusæ colore, modo, & magnitudine: intus ruffet obsoletius cuiusmodi Iuniperi, aut Cedri ramenta: graciles numerososque cauliculos ab imo surrectos, teretes, geniculis crebribus cinctos habet: è quibus foliola Saturei aut Rubiæ minoris, tenuia, rigida, mucronata, sed incana, vt plurimùm quaterna decussatim promũtur, quæ suis axillis aceroſos glomerulos foliorum pusillorũ cõdunt, deinde summis in cauliculis è mediis istis glomerulis flosculi prodeunt ex herbido lutei aut pallidi, magnitudine *Amaraci*, & Iasmini modo oblongi sunt.

APARINE.

ERYTRODANI vniuerso generi videtur cõgener Aparine: valde quippe similis, & eadem penè sylvestris foret, nisi intercederet seminis discrimen, tum etiam scabritia hirsutaque cuticula caulium & foliorum, quibus sese vestibus pertinaci applicat hęsu, vnde Philantropos, seu Hominis amans, vocitata fuit. Semen verò vmbonis vmbilicive figuram cælatam medio sui habet.

Aspergula odora nostrâs, aut ASPERVLA, an Mollugo, aut Asperugo Plinii? Gallis, Muguet.

HISCE proximè accedunt duæ plantę priscis, vt videtur, incognitæ, nisi sint Plin. Mollugo, & *Asperugo* dictæ. Altera, Asperula vocitata, tamen non est nisi semine aliquantùm aspera. Cauliculos complures quadratos geniculis multis cinctos edit, circum quos stellatim foliola *Aparine*, latiora, magisque virentia, septena vel octona sunt: floréque exigui candicant in summo, Valerianæ æmuli: tota planta odore suaui cuiusmodi Lilij conualli: semen rotundum & nonnihil asperum. Rarò alibi quàm in hortis, vbi odoris commendatione colitur, Gallis Belgis perfamiliaris.

Sagina SPERGVLA, siue Spurry Belgarum & Anglorum.

SPERGVLA verò radicem exiguam: à qua statim promũtur palmum alti cauliculi rotundi, graciles, geniculati, crebrioribus foliis, sed exilioribus, circum in stellæ morem radiatis

diatis Gallii foliis similibus, flores in extremis albidi, caliculis coercetur semẽ nigricans. Brabanti hac, vniuersa passim conserunt veruacta, vt cuius pabulo mirificè vaccas sagi-nari, lactísque copiam augeri, veterinæ iam diu exploratum habent.

GALLIVM Luteum.

PEROYAM simile Gallium huic, sed foliis minutioribus, luteisque flosculis, racemosis, oleæ modo, passim obuium & notum, odore suaui. Huius altera frequenter visitur differẽtia, floribus candidis, & foliis aliquantò latioribus, ad Rubiam syluestrem propius accedentibus, sed minoribus, quod Gallium album nuncupant.

Gallium album.

CRVCIATA MINOR.

ACCENSERI potest isti classi Cruciata recentioribus vocata, iisdem quibus Gallium gaudens natalitiis. Pusilla radice, fibrosa donatur, à qua cauliculos quadrangulos egerit rectos, pilis hirsutos, ex æquis interuallis geniculatos, quaternísque foliis breuioribus, latiusculis, hirsutis, & flauo pallentibus decussatim stipantur, è quibus flores exeunt lutei, pusilli, singuli, oleæ, racemosi, sed in summo numerosiores, confertim aggesti, thyrsulum Pulegii constituũt. Vulneraria hæc, haustibusque prolapsorum ex alto, atq; sanguinis exputioni admisceri solita, vti Rubiæ cæteræ.

POLYGONATVM minus, Rubia foliis, ambitu stellato.

A FOLIIS agnoscitur altera differentia Polygonati, Sigilli Solomonis vocati, cui radix & caulis, plantæque habitudo, & natales sunt eadem: verùm folia angustiora multò, & ambitu stellato, Rubię maioris, vel *Asperulæ*, quaterna, aut quina: minores etiã flores inter folia herbacei, bacculæq; Pipereis minores: multus hic collibus *Ruoli* & Taurino Pedemontium collibus syluosis vicinis, & arduis Veganii Norbonensis, Belgicis hortis charus & multus, vbi maius etiam in pratis syluosis spontè luxuriat. Ruri etiam Galliæ & Germaniæ prouenit crebra, vbi iamdiu & etiam nunc nostro tempore, officinæ cõdire solitæ sunt, ad Diasatyrionis Veneris illicium, persuasæ esse Arabum *Secacul*, multis recentiorum authorum negantibus, inter quos Senensis, qui quid illius Indici Secacul radicis penuria subdendum foret, vt solet, silet: nos suo loco commodissimè vtendũ monuimus radicibus *Pastinacæ* marinæ (quæ domestica vegetior est) esu gratis, boni succi, nonnihil flatulentis, sanguinem, semen & spiritum augentibus. Eryngii, etiam *Pastinacarum* & Zingiberis viridis conditura posset vicem explere, vti nucis Indicæ pulpa vesca; & Indicæ *Bathades*, seu *Ges* vocatæ, quas inter *Syrarum* retulimus.

Secacul Arab.

Bathades.

Polygonatũ Pli. Ruellius perperam astruit *Polygonatum Syl. Plinianũ*, foliis Rutæ, *Polemoniũ* fruticẽ, quẽ non nouit isto nomine, & fieri potest vt hallucinatio sit Polygonati ad Polemonium.

Herbariorũ PASSERINA *vnicaulis, Linariæ, aut Luteolæ figura, Lini semine vesco.*

HANC aptius quis inter Linum & Scopariam inserat, quam nisi perpaucis in locis Germaniæ videas, vnde habuit industrius & magnę spei medicus Anglus D. Pennius, vbi wild Meer Hirssen vocatur, id est, Milium syluestre, quia Milii semen non dispar dat, gustu, & similitudine, quodque passerculi depascuntur, vnde *Passerinam* vocauit Tragius. E singulari, exili, paulùm flexuosa, albida Lini radice, caulem erigit vnicum, iunceum, gracilem, sesquicubitalem, medio tenus nudum, sed indidem summo tenus, pusillis crebribus foliolis *Satureiæ* aut Thymi angustioribus, inter quę granula multa, oblongiuscula, Milii magnitudine & sapore, sed calidiusculo, amaricante.

Phillitis.
Hemionitis.
Ceterach, siue Asplenium.
Lunaria minor.
Ophioglosson.
Tragium alterum Scolopendrii facie.
Adianthum.
Trichomanes.

Adian-

Adianthum { *album & nigrum.*
Saluia vita, siue Ruta muraria.
Filix mas.
Fœmina.
Osmunda regalis siue Filix florida.
Polypodium.
Dryopteris.
Lonchitis.

PHYLLITIS & Hemionitis.

LVBET interpretari Phyllitim quasi foliosam dictam plantam hanc, vt quę caulis, floris, & seminis expers prodeat, nec nisi folia aut foliosus cespes appareat: è radice namque multis capillamentis fibrosa, nigricante, capilli Veneris, eriguntur senæ, octonæ, vel denę frondes, crassiores, rigidiores, Vulgaris Lapatij effigie, passim viarum parietina & syluarũ amantes vda, magnitudine & mucrone sesquipalmaris spiculi: interius lęuore semper virente, aduersæ, repandę: à tergo autem transuersas multas habent ferrugineo colore pluma tim exiles lineolas, aut liras extantes, ab ima & latiore sui parte, plumatim secus medium nerum digestas, summo tenus quà in mucronem Lapathij vulgaris, aut linguæ oblongæ similem deficit, vnde Ceruina lingua Officinis vocatur: quareneutiquam iam ambigitur, Phyllitim veram esse hanc, sapore exsiccãte, nõ ingrato, & acerbo, subastringẽte, multi ad splenem vsus.

Harum duarũ quæ serrato ambitu tantum distat, nobis reperta in montibus.

HEMIONITES siue sterilis.

SED enim parum adhuc noscitur nũ ea quæ à non nullis recentiorum pingitur, non item describitur Hemionitis, sit ne speciediuersa ab vulgari lingua Ceruina dicitur, quam idcirco fecerant docti quidã Hemionitidem, siue tu dicas mulariam: quamuis eam mulæ depascãtur: malim tamẽ sterilem dictam, quòd seminis, caulis, & floris sit expers, eóq; perquàm affinis & germana nostrati linguæ Ceruinæ nobis videtur. In quibusdam Italiæ hortis eandem hanc, sed aliquantùm loco lætiorẽ, diuersam, meminimus, hortatuq; quorundam Italorum frustra hanc Romæ quæsiuimus, quo loci nobis indicarant illi in augustæ antiquitatis ruderibus ædium collapsarũ, quas etiamnum vernaculè *Septe Sale*, id est, septem triclinia, illic vocant. Qui scisitantibus nobis negant Romani Pharmacopœi se vspiam inibi aut circum in vinetis vicinis Hemionitidem vidisse: sunt enim maceriæ tantùm illic & cæmentorum dirutæ moles aridissimæ & præ sole feruido minimè alendis plãtis, nedum Hemionitidi, aptæ. Attamen nihil diffitemur viro perquàm sedulo Anguillaræ, qui nos idem quoq; monuerat: nempe plantam indidem se habuisse, sed adeò obscuris notis distantem, vt perparum aut nullatenus differre videretur à lingua Ceruina. Nec enim minus fibrosam radicem nigricantibus villis, summo cespite vel superficie hærentibus, huic inesse: folia autem auersis exarata decliuibus lineolis, seu obliquis liris, alterius similibus: basim tamen latiorem habere & versum circúmq; pedicu lum falcatam arcuatamúe Volubilis modo. Hæc ille. Sed aliquot annis pòst, in Anglia occidua, ad rupes antrosasq; cautes D. Vincentij, vno aut altero miliari ab vrbe peramœna Bristoia, vberrimè luxuriantem quandam, facie linguæ Ceruinæ, plantam inuenimus: sed ternis quaternisúe folijs, minoribus multò: vix enim quàm maxima, tres digitos longitudine excedunt: minimè crassa, aut rigida, sed mollicella, quasi Acanthi veri, inter quem & alias plantas capillares, alioquin lætas & bene adultas ita exilis nascitur: nec villis à tergo li-

turis

turis aſperata, ad mucronem lateribus vtrinq; ad mediũ ſinuatis, & reductis: baſi latiore, lunata: ſegmento quaſi vtrinq; interius recuruo. Londinum in hortis plantandos ceſpites miſimus, ſed parum diu ſuperſtites fuerunt: adeò namq; tenuibus cirris radicis, & folijs delicatulis iniuriæ oportuna eſt, vt vix ſe attrectare citra lacerationem patiatur: guſtu tamen neutiquam à lingua Ceruina alio eſt. Hanc nonnulli Flandri amici, quibus dono miſimus putarunt eſſe aliam ſpeciem à Phyllitide, nec tamen eſſe illam quam depinxit Mathiol.

Aſplenum Scolopendria, CETERACH Arab. & Officin.

SEMINE item nullo oritur aut donatur herba Aſpleniũ dicta, nata ą; Spleni iuuando, quam etiam ſignatiſſima & perquàm ſcita collatione docuit Dioſcorides folijs donatam eſſe ſimilibus Scolopendriæ, infeſto animalculo, quod lumbricum putidi literatores, cùm non nouiſſent, auſi ſunt Ceterach negare, aut lapſus Dioſcoridem inſimulare. Iam vtrumq; notius, quàm vt pluribus opus ſit, etiam vniuerſę occiduę Anglię, quæ ſcatet Phyllitide, Hemionitide, atque Scolopendria.

LVNARIA racemoſa, Ceterach folijs, racemulis Ophioglоſſi.

PERELEGANTEM hanc antiquis indictam, recentiores Lunariam vocarunt, à foliolis Lunæ creſcentis in morem ſubter falcatis, alioqui tota plantula palmaris, habitior, craſſitie rigidiuſcula, Scolopendrium præfert: ſed vnicum tantùm folium fert, colore violatæ, gemina acie vtrinq;, quaſi ſecuriculis vndatis lunatum, è medio cauliculo Ophiogloſſi tenello: qui ſurrectus, ſummus ramoſum florem édit, Ambroſiæ, aut Botridis cónexione, quadantenus Ophiogloſſi, quam ipſo aſpectu & facultate eximiè vulnera ferruminandi, vlceraq; & luxata cogendi, vel æmulatur, vel ſuperat: guſtu præſicca & aſtringens. Ericeta ſtrigoſa, ſteriliaque montoſa amat: è Mindenis iugis etiamnum habemus, & poſtremò in Angliæ collibus, qui Grenuici Regijs ædibus, & Tameſi imminent, ſatis multũ reperimus.

Ophiogloſſi ſiue Encaphyllum.

MVLTO frequentior hæc, ſed aliquantò minor: cui floris argutula cuſpis, lingulam ſerpentis exertam imitata, Ophiogloſſi nomen impertiuit apud antiquos, & noſtri herbarij Lunariam dixerunt. Pratis & quibuſuis in conuallibus familiaris, nec paruę ad vulneraria præſidia commendationis: perquàm exili radice, tenella, tenerum cauliculum promente, cui ſingulari ſingulum folium oblõgum, Pyrolæ, aut Cochleariæ, craſſiuſculũ, ex viridi ſubluſtre, aut pallidum inſit.

TRAGIVM alterum SCOLOPENDRI folium.

NIMIS QVAM anxiè multis abhinc annis Aloiſium Anguillariam, materiæ medicæ callentiſſimum, modeſtiſſimumque, Ferrariæ conueniebamus, vt de Lonchitide, Stæbe, tertio Dioſcoridis Dictamno, iſtóq; Tragio, ſentẽtiam eius rogaremus: qui cùm multa alia doctè & amicè nos moneret, tum iſtud Tragium ſibi non ſemel viſum Scolopendriæ diuiſura, hirſuto folio, radice albida, interdum Drabæ, nonnihil tuberoſa, & nonnihil Rapunculum accedente, non procul à Piſanis montibus. Nobisq; literas dedit ad quendam perbonum & induſtrium Lucenſem Pharmacopœũ: qui tamen plantam neq; ipſe potuit, neq; quiſquam alius, illic quo loci eſſet, indicare. Tame tſi balneas aliáque circum loca, & tandem montem Diui Iuliani Piſas & Liburnum vſque eã tranſmiſerimus. Neque ex eo tempore vllum contigit audire qui viderit, aut aliam videre, quæ planè deſcriptioni fecerit ſatis. Lunariæ etenim minori hircinus deeſt odor, radices exiliores inſunt: Lonchitides autẽ non magis huic, quàm nõ ſuo quadrant capiti. Quare ni potiora ſeſe afferant dum ad vmbilicos properamus, haſce in coniectanea noſtra ſyluamque amandare, certum eſt.

ADI-

ADIANTHVM, siue Capillus Veneris verus.

QVINQVE congeneres pusillæ stirpes sunt, quas hic cõmodùm discernere inter se operæ precium non vulgare erit, propter istos rabiosulos & prolixos commentatores, qui dum rabie Cerberea ad Dryphacta se mutuo proscindũt latratione, nihil aliud quàm tyrones nos, nostrósque commilitones, hæc noscendi perquàm auidos, torquent potius quàm docent: vt quibus fortè scripturientibus non res ipsæ præ oculis, earumve cognitio, sed potius ostentandi declamandique in animo ambitio esset.

Primò Adianthum verum Dioscori. nullibi quàm Norbonensi tractui frequentius, saxis & riguis vmbrosis petrosisque, Veganio, sterilis Seuenæ finitimis, ac rupium, fontium, & puteorum labris vel asperginibus Monspellii Namausiíq; rarò alibi in Gallia, Germania, Belgia, & Anglia, aut nusquam prouenit: quin ne Italiæ quidem locis multis, aut multum videre meminibus; duntaxat quibusdam in puteis Riuoli vrbis Pedemontanæ regionis, idque perpaucum: fibrillis verò capillosis, plusculis, fuscis hæret, vno omnes amplexu aptis, vnde panduntur numerosi cincinni iunceíve loruli prætenues; prolixioribus sed tenuioribus quàm Trichomanes staminibus, palmum aut sesquipalmum altis, sericeo nitore & fusco colore nitentibus: folia Anisi vel Coriandri diuisura, latiusculis alterno situ cirrulis appensa, penè visum præ tenuitate fallentibus, tenella, vtrinque lateribus rectis clausa, trianguli specie; sed supernè ambitu laciniato & circinato. Hęc omnium præstantissima, quæ indidem Lugdunum, Lutetiã, Antuerpiam, inq; cętera Emporia celebriora asportatur, caroque à Seplasiariis emitur, ad Capilli Veneris Syrupi dicti apparatum. Galliæ ditiores & aulici sibi curant non rarò Monspellii conficiendum, indéque adferendum, quò recentiore, & præsentiore vtantur: mirum enim quantum thoracis affectus, hepatis renúmq; iuuet. Immadidus, vti species cæterę, in aqua perstat mersus, quasi suis esset in natalibus, & tamen siccius creditur, aut potius ambigitur ab illis merito, qui ex huius expressa libra bessem fermè succi promanare asserunt.

TRICHOMANES, Polytricum.

VIRIBVS & sapore proximus huic Trichomanes, & Polytrici nomenclatura officinis non consuetum minus quàm cognitum: vbique Belgiæ, & Angliæ parietinis, glareosisque opacis viis vberrimum, radice fibris nigricantibus comante, crassioribúsque & breuioribns capillamentis, fuscis, nitidis, rigidiusculis, gemina vtrinque foliorum serie, Astragali Tribulíve terrestris æmulis, ex atro aduersa parte virentibus, subter verò maculis ferrugineis signatis.

ADIANTHVM ALBVM & nigrum Plinij.

PLERÆQVE omnes Belgiæ, Germaniæ, Burgundię, Franciæ, Sabaudiæque officinæ, non modò hoc æuo, sed etiam ab omni memoria Adianthi duas differentias hasce habuerunt; quibus semper vsæ sunt albi & nigri Adianthi vocabulo. Radix pusilla, filamentis crebribus compacta, atris, rectis, crebribus iunceis, paulò crassioribus & prolixioribus quàm Trichomanes; ex herbido pallentibus aut albicantibus: foliolis vtrinque & altrinsecus plumatim disitis, Filicis maris diuisura & situ, sed multò minoribus,

altera facie virentibus, altera in glauco punctulis rubigineis series geminas habent, sesquipalmum eóque plus alta, hæc alba, imò vtraque, quę nihil planè differunt: quia nigro Adiantho cauliculi netuulíve nigricant politiore nitore, foliaque sunt saturiore viiore, vires eædem prorsum, quas etiam doctis multis, nedum, nobis exploratas scimus ad quotidianas & consuetas potiones multis annis, magno commodo, nullo detrimento. Vt tandem conuiciari dediscant isti tenebricosi commentatores, qui hasce Dryopteres virium ignoratione autumant: nihil enim acris, nedum caustici, hæ innoxiæ capillares habent: nam Dryopteridem aliam esse scimus, & suo loco dicemus. Audiuimus nos in frequētissimo studiosorū cœtu, Rondelletio præceptore docēte, Dryopteridem nostram nonnullis suis ægrotis (dum in Allobrogum ad Rhodanum vrbibus factitaret medicinam) exitio fuisse ob Pharmacopœorum flagitiosam inscitiam, qui non parum Dryopteridis Potiunculæ medicatæ polipodii vice miscuissent: Hasce proinde, coniectura certa ducti, Plinio memoratum vtrumque album & nigrum Adianthum, foliis Filicis, imísque cauliculis fuscis & asperis, arbitramur.

Herbariorū SALVIA VITA, *siue Ruta muraria, non est Paronychia Dise.*
Belg. Steen ruyte.

NVLLI herbarum tribui cognatiori quàm huic accenseri quit, ea quam plebs, præsertim Batauorum, & mulierculatum clinicarum in *Germania*, Saluiam vitam, seu Steenruyte, id est, petream Rutam, vocitat. Vtuntur quippe hac euentu planè certiore & multo frequētiore, quàm quauis capillari. Cùm enim huius copia multa suppetat illis, si quando præ hyeme cæterarum vlla defit aut vieta sit, hanc subdunt etiam Pharmacopœi exercitatiores: quibus nulla vnquam calamistrata oratione vllus persuadebit cōmentator esse potius Paronychiam, quàm ex Adianthis vnam. Iisdem enim inter Ceterach, Adianthum, Polytricum, cęteráque capillares, locis saxeis lubens prouenit: pusilla radice, cauculísque tenuibus, non ita dissimilibus Adianthi, cuius foliola etiam non parum refert, sed minora huic, crassiora, & incisuris pluribus atque altioribus. Palmum vix ęquat tota, & albicat colore pallido rutaceo, ad Rutam accedente, nonnulla etiam foliorum similitudine, vnde nomen vernaculum Ruta. Caule demùm, flore, & semine orba, vti cæteræ capillares, quas prorsum exprimit gustum consulenti: vnde commodi petendi coniectura fuit, ad tussim, infestam è viscerum vitio atque Hydropes.

FILIX MAS, & FOEMINA.

Germa. Waldfarn menule & weiblein.
Gal. Fengiere masle, & femelle. *Ang.* Ferne the male and femell.

FILICIS tametsi sterilis plantæ, nullus tamen tractus paulò incultior non feraciss imus: adeò namque viua, restibili vbertate luxuriat, vt etiam Sole feruidissimo & Syrio vicinis enectis plantis, tamen ipsa non marcida perstet. Distincte autem sunt, & tritæ cognitionis mas & fœmina, vel ipsa πτέρις Græca voce (quę expansę alæ effigiem adumbrat) satis indicante: *Mas* quippe crebriores, è radice crassiore, multis cōuoluta & implexa appendicibus, emittit prolixiores, bicubitales, vel proceriores pediculos, plumatim foliosos, alæ figuram, vnde nomen, exprimentes. Fœmina verò vnum sæpius promit caulem, nudum, multis diuisum è medio ramis: minore radice, digitum ęquante, prolixè sparsa, nigra foris, in qua non transuerso ductu, sed calamarii inciśa cernuntur quasi emblemata, effigiem aquilæ, aut similis alitis, alis & cruribus expansæ, affabrè mentientia: quam Aquilam plebs, aut ei similes quidem Chymistæ iactitāt. Vtraque semine nullo oritur & moritur: tametsi rudimentum quoddam seminis edant puluerulentæ foliorum fimbriæ, rugosę, & ista atomos admodùm exiles, tenuissimis arachneis filis, de summo Filicum ramo pendentes, passim Filicis fœminæ semen dictitabant, & plebi persuadebant: quæ non facilè quid vtriusque folia distent, discernere nouit.

RE-

Recentiorum OSMVNDA *Filix florida, luteolis siue floscvlis & racemosis ligulis.*

MINVS verò nota Italicis Gallicisque tractibus mediterraneis Osmunda, Filix dicta Regia, regijs sanè ac præclaris viribus. Multa hęc in *Pictauium* nemorosis syluis, itémque Belgio & Anglia plurima. Maris Filicis radice quasi costis compacta multis, & folijs ijsdem, sed neutiquam crenatis. Caule striato, quem bicubitalem folia nonnulla tarsum alāue imitantia æquis ex interuallis stipant, lateratimq; emittunt palmares & sesquipalmares thyrsos, & florū ligulas oblongas, densis racemulis, Lunarię & Ophioglossi æmulis, aut potius Tamaricis Norbonensis nuper erumpētis, quæ ex ferrugineo fucescunt, inque carioſum & puluerulentum situm fatiscunt, seminum speciem aut spem ostentantes. Radices autem amplexæ, & toruli complures costis similes, squamatim sibi incumbūt, ad Hernias, ad vlcera exploratissimi commodi. Quinetiam colicis & spleneticis plurimùm conferūt. Nonnihil calida est, & acris gustus, odoris non ingrati.

πολυπόδιον *POLYPODIVM.*

Ger. Baumffarn
Arig. Oke ferne
Bel. Boom va ren.
Gal. Polipode.

EIVSDEM classis sunt *Polypodium*, *Dryopteris*, Lonchytis vtraq;, ac Polypodium quidem Romanis Filicula dictum, notius quàm vt delineatione egeat. Potissimùm radice, prolixioribus anfractibus, nodulis acetabulisq; donata & flagellis Polypi piscis similibus, cuiusmodi ferè coralli albi sunt: crassitude digiti minimi, intus porracea, gustu nonnihil astringens & subdulcis, querna præsertim hæc, sola in vsu, nec alia visitur, nisi si quando macilentius nacta solum, gracilior, strigosiorque fiat. Sic etiam quibusdam opacis nemoribus paululū folio est adultiore, neutiquam tamen specie diuersa, vt frustrà faciunt quidā.

DRYOPTERIS, aut querna Filix.

HANC de vultu & de quercu Dryopterim, Filicem quernam dixerunt: folia huic Polypodij sunt prorsum, aut filicis Fœminæ, minora multò tamē (nō minoribus lacinijs) delicatiora, tenuiora, & teneriora: exilibus Iuncis pedem altis plumatim foliorū exortus ex aduerso exactè gerentes: auersa item folia, notulis aspersa, non extantibus, rubiginosis, sed candidis, appictis, serie gemina, secus folij neruulum medium. Radix verò longa, variè inflexa, humi decurrens, fusca, subhirsuta, & villis cirrísve fibrata, *Polypodij* (nisi quia gracilior multò) perquàm similis. Hinc ansa Pharmacopœis minus peritis erroris plectēdi fuit, dū huius radices dilutis decoctisque miscuissent, à medico institutis, rati *Polypodium* hāc esse: quæ exitio fuit ægrotis, vti superius in Pliniano Adiantho monuimus. Radici sapor acerbior multò quàm Polypodijs, non gratus, & siccitas nonnihil calida, cuiusmodi in Tormentilla apparet, sed huius exitiosa.

LONCHYTIS prima.

A TRIANGVLA SEMINE, CVSPIDE, LANCEOLÆVE mucrone, dicta fuit Lonchitis, sed hactenus ignota prorsus illa galericulata, quæ mirùm quantum torsit & transuersos sui desiderio egit animos vestigatorum melioris frugis, Guinum, Marantham, Anguillaram, quin vel Commentatorem ipsum pepulit ad Montes Italos, & Germanicos, sæpè diuq;, tamen nequicquam quęsita. Idcirco puderet nūc (tametsi non deerat aliquid quod satis bene quadrabat) nostram tenuitatem, multùm impendiò minorem, quasi fœliciorem aut diligētiorem, illius Heroicis conatibus intempestiuè præferre.

Lonchitis altera verùm Lonchitis altera aſperáve nuncupata, quæ Polipodij folijs minoribus, tenuioribus minutiuſq; inciſis, palmos binos alta, puſilla Polytrici, Ceterachúe radice eſt. Locis nemoroſis aſperis occurrit, vti nobis in Anglia, Belgio, & Baſileæ, prope montẽ arduũ, vno ab vrbe miliare diſſito: muſcoſi apiculi, vermiculorum in modum, præſertim prouecta æſtate, glomerantur, ſpémq; & ſpeciem dant ſeminis luteoli & racemoſi, Oleæ fermè: tametſi ſint euanida rudimenta, vti Filicis.

CARDVI & Acanacea.

MVnificus naturæ luxus, Carduorum ſiue Acanaceorum familiam tam profuſè auxit, vt non minus operoſum fuerit antiquis, omnes differentias noſſe, quàm parum facilè, exactè vel deſcribere, vel notis inter ſe diſcernere. Quo minus licet nobis vtiq; eorum hærere veſtigijs, aut obſcuris deſignationibus, præſertim cùm longè plures notioréſq; inſpectione, quàm de eorũ lectione habeamus Carduos: & noſtro ſæculo Cardui innotuerint non parum admirabiliores noſtratibus, neq; vſpiam memorati veteribus. Quare lubuit, ſi quæ poſſent ad antiquam cognitionem referri, ita expendere, vt interim alias complures ſpecies &. varietates indictas neutiquam tranſileremus, eoque hanc recenſionem ſeorſim auſpicarî & digerere commodius duximus, quàm Sonchis (quibus cum tamen pluſculum ſimilitudinis ſortita videbantur) ſubnectere. Sunt quidẽ vtraq; ſpinoſis folijs, latis, & ferè holeraceis, ſed Carduis ſui generis peculiare diſcrimen ſtatuunt capitata muricataúe cacumina, vnde Acanacea dicta fuerunt.

Carduorum frequentiſſimi, hi ſunt.

- *Acanthium maius, viarum.*
- *Acanthus hortenſis & ſylueſtris.*
- *Scolymos vtraq;, ſiue Cinara.*
- *Sylibum, ſeu Carduus Mariæ argentatus.*
- *Calcitrapa ſiue myacanthos Theoph. vel Ruell. Tribulus ex Theophr.*
- *Atractylis, ſiue Cnicus ſylueſtris Galeni, Pauli, Theophr. primus.*
- *Carduus benedictus, ſiue Cnicus ſyl. ſecundus Theophr. ex Ruellio putatus.*
- *Crocodilion Fuſch: Ritro, ſeu Rutro Theoph. Anguillare, ſeu Echinopus Geſneri. Carduus peregrinus Dodonæi.*
- *Aſtone Anguillare.*

Rariores ſunt.

- *Acanthium Illyricum.*
- *Chamæleon* { *albus,* / *niger.*
- *Chamæleon non aculeatus Theoph. ſeu Carduus pinus Monſpellienſium.*
- *Spina alba. Arabibus Bedeguard.*
- *Spina alba altera Anglica.*
- *Spina Arabica, Mauritanis Sucaha.*
- *Leucacantha, radice Cyperi, an Chamæleon niger Monſpellienſium?*
- *Eringium* { *Alpinum cæruleum Geneuenſe,* / *Montanum, Illyricum & Italicum.*
- *Chamæleontha Monſpellienſium.*
- *Scolymos Theophraſti, ſeu Eringium luteum Monſpellienſium.*
- *Spina Solſtitialis, quia Solſtitijs poſt ſectas ſegetes in Narbonenſi agro, infeſtis muricibus totos operit tractus,*
- *Picnomos, ſeu frequens aculeata parua Solonenſis Cretæ, vulgo Crau.*
- *Carducellus rd radices montis Lupi.*

Carduus

Echinomelocactus Peruuianus, magnitudine & effigie Melonis, vallata, sulcata, striata.
Hippophaes Hippophestos.

Ακανθιον. *ACANTHIVM.*

Germa. Weiss wege distel. *Belg.* witte wegh distel. *Gal.* Chardon argentin.

MALIM per ωλεgι ακανθιων, vægrandéve spinax, & vepribus infestissimum, quale est istud creditum, vbique viarũ obuium, radice crassa, à qua folia statim complura emergunt magna serrata, in sinu lanugine obducta, & aculeis horrẽtibus donata: caule crasso, & striis, spinis, Echinato capitulo, staminibus purpureis referto, & refertis sentibus armato, semine Cnici, sed compressius; Carduo *Mariæ* non absimili. Hæc foliis vtcumque accedit ad Carduum illum Bulbosum, quem Leucacantha coniectamus.

ACANTHIVM Illyrium.

SVPERIORIBVS annis indefessi laboris Pharmacopœus singularis amicus noster Valerandus *Donrez* Flander Insulanus, ex Sclauonia rediens, huius semẽ attulit, & Lugduni in Gallia seuit, vnde miræ altitudinis Carduus fœliciter adoleuit. Folia Acanthi magni, vel Sylibi maiora sunt; procera caulis spinosi hasta hominem duobus tribúsque cubitis superat: capitellũ Acanthi amplum, floribus stipatũ purpureis fert: semine Cnici farctum. Vniuersa planta magnitudine speciem præfert arbusculæ, & adeò aculeos quoquò versum protendit, vt nullus subter impunè transmittere possit.

ACANTHVS SATIVVS & Syluestris.

Gra. Ακανθος και ἄκανθα. *Germ.* Bernklaw. *Belgis.* Beerenklauw. } *Officinæ Branca Vrsina.*

SPINOSA duntaxat thyrso ἄκανθος ex Dioscoridis descriptione, & columnarum apud Vitruuium epistilis, vulgatæ cognitionis & vsus est, nusquam tamen eam nisi satu enatã vidimus, præterquàm inter oliueta Mõspelliẽsibus mœniis proxima, & exeunti ex Ægidia porta, inter fontem & riuulum, prope murum, vbi Pharmacopœi colligere solebant ad ænematum emollientium decoctiones, cui solo vsui duntaxat etiamnum in hortis satiuum habetur: nihilque differt ab illo, nisi mollitie & magnitudine. Videtur Galenus, aut eius amanuenses, quas facultates Dioscorides Acanthio attribuit, Acantho huic assignasse: cuius tamen, vel diurno & diuturno vsu teste, radices emolliunt, vniuersáque planta muccaginosa est. Et vbi interpres vertit luxationes, aptius diceret torsiones, ligamentorúmve tractiones, cui medentur, initiò suauia malactica dolorem sedando, & leniter digerendo, si quid doloris appulsę parti influxerit. Nam luxatis artubus potius obest, fractis & conuulsis proderit.

Κύναρα. *SCOLYMOS, seu Cynara, Cactos Theophrast.*

Germa. Strobildorn.
Gallis. Artichaut.
Belg. Artichauts.
Itali. Articoca.

NON à cinere quo gaudeat, vt Columella vult, sed potius à cane dictã malũt κύναρα. Huius compluria vesca sunt, sed gratiora quæ cultiora: nam sylue stris delibatis caulibus teneriusculis, & capitulis nondum in flores erumpentibus, vti aselli, victitant etiam rustici Itali. Cultu adeò adolescunt & tenerescunt caules & coni, vt gulonibus etiam tragemata minimè spernenda fiant. Nec sunt Cardui illi, nomine Cactos Theophrast. aliud quàm Scolymi, quorum descriptiones, vires, & mangonia iamdiu notissima sunt.

SCOLYMOS SYLVESTRIS, siue Chamæleontha Monspellensium.

QVANTVS quantus est, spinis refertus est ille, vsu, quàm nomine celebrior, Carduus syluestris, coagulatorius, Norbonensi agro plurimus: quem, quia tota facie Scolymũ refert aculeatum, Cinaram syluestrem appellamus: Hoc tantùm interest, quòd foliis angustioribus, aridioribus, & multò densioribus spinis sit. Flores item eleganti purpura multi, conferti lanugine; quibus coloni, antequàm in pappos abeant, decerptis, lac coagulant, nulli vsui alii illic seruit: tametsi non insuauis gustu, nec absimilis Cynaræ. Capita altero tantò quàm Scolymo minora. Semine Cnici, compresso, aut Sylibi. Chamæleonthã vocabant præceptores nostri.

SCOLYMOS THEOPH. seu Eringium luteum Monspellensium.

SCOLYMOS *Theoph. diuersa à Cynara & Cacto.*

SED Theophrasti Scolymos haud parùm à Dioscoridea abest, vt facilè animaduertere est ex vtriusque lectione, & illius plantæ inspectione, quam Monspellii Eringium luteum vocant, illiusque loco nonnulli sufficiunt locis à mare remotis. Frequens hæc locis maritimis Norbonæ: radix pollicem æquat, magnitudine Raphani, sed fuluescens, succo prægnans lacteo, vti Dens Leonis, quæ cruda vel cocta estur à nõnullis: numerosos sundit caules bicubitales, in ambitu circũ sparsos, foliis obductos, caulem ambientibus, quę in imo maiora sunt, longioráque, virentq; intenso virore nigricãte, & maculis lacteis passim impressis: adeò tota horret aculeis præduris, vt quà arripias, nescias. Cinaræ conum profert, Nucis Moschatæ magnitudine, vbi flores luteoli, non Cnici concolores, sed similes: Semen compressum squamis coni coercetur.

SILYBVM, CARDVVS Mariæ, & Lacteus.

Germa. Maryen distel. *Belgis,* Onser vrouwe distel.
Ang. Our Lady thistell.

LACTEO Carduo, vel Mariæ dicto, adeò folia Chamæleontis albi similia sunt, vt non parùm multis doctis persuasum fuerit Spinam albã esse, quam illi assimilat Dioscorides. Sed quia seueriores animaduersores, solo magnitudinis argumẽto, inficiantur, saltem, puto, pro Silybo non respuent, quæ lata spina proditur: cuiusmodi est Mariæ Carduus, foliis prægrandibus, latis, spinosis, maculis & ductibus lacteis, crebribus, aspersis, viridibus. Caulis bicubitalis, crassus, spinosus, & echino donatus, spinis cincto, purpureo flore referto: semen Cnici compressum, lapidi exterendo optimum, etiã mulierculariũ experimento. Imum caulem pullulantem delibatum, & radicem in acetariis aliàs esitamus in Italia, vbi risum Germanis mouimus. Plebecula mulierularum copiam lactis illius

lius esu prouocat. Dodonęi sedulitas, vt multis aliis locis laudanda, ita plerisq; minus tẽpestiua, vbi ignotis plantis facultates certas asserit, quas è Dioscoride accepit, magno detrimento ægrorum, & experimentatorum, qui quod vident à viro bono, & veritatis amico scriptum, illicò vt verum arripiunt, & per experimenta mortes agunt. Sic virpius & eruditus Turnerus Anglus, in suis herbariis Alphabeticis Anglicis.

Herbariorum Carlina, è varietate, non genere duplex, non est Leucacantha, sed CHAMÆLEON ALBVS, *Dios.*

Germa. Eberwurtz.
Gallis. Carline.
Belgis. Luerwortel.
Ang. Mylke thystell.

PLERISQVE omnibus officinis persuasum est duplicem esse Carlinam: quippe quam caule donatam, & carentem viderint: Sed hi, si (vti nos) vtriusque radices, & vtriusq; gummi subflauum vermiculosum, nonnihil pellucidum, odore viroso, gustu & visu exploraſſent demumque eadem radice & flore caule donatam, alias verò caule carentes: Et alibi etiam proximè vbertim enatas, partim caule viduas, partimque vtroque donatas, obseruaſſent, volentes sententiam mutaſſent. Id nos accuratè expendimus, non procul ab arduo & gelido dicto D. Bernardi monte, atque etiam via qua Isburgo itur Tridentum, locis lapidosis & siccis. IXIA.

THEOPH. CHAMÆLEON *non aculeatus, interdum acaulos, aliàs caule donatus.*

SIC videas Monspellio finitimis locis glareosis, inter Cystos & cocciferas Ilices Carducellum foliis Scolymi non aculeatis, radice nigricante, digiti parui crasitie; cuius caulis palmum, sesquipalmum, & pedem altus, limbum fert intus florum, multis purpureis aggestis & collectis staminibus, foris squamulis lucidis, albicantibus, sibi imbricatim incumbentibus, compactum, visu pulcherrimum. Hunc sæpius plusculi studiosi cõmilitones inibi copiosum collegimus caule carentem, & eodem donatum: flos tamen, folia, radix, gustus, omnia eadem: quin & nobis tunc mirantibus, dictum fuit, hunc caule carentem, cultum, caulem promere primo prouentu.

Iacea montana & Carauus pinus Narbonẽsis.

IXIA, siue viscum Carlinæ.

GVMMI verò Ixia dictum, Carlinæ caule viduæ & donatæ radici exudans viroſum, & gustu ingratum scimus: venenum sit nec ne, nondum compertum habemus. Sed id asserere possumus, non nisi vnam esse plantam vtranque Carlinam, vti dictum: quod præstaret istis nostris ampullatoribus docere, quàm cõgerie authoritatum omnia turbare; neque etiam Dioscori. Viscum vllum in nigro Chamæleonte agnoscit, aut vllius illius noxiæ vis meminit, quę pariter nostram sulciunt sententiam. Quid balbutiat de Ixia noster Plantarius Senensis, ne quidem à Ruellio doctus differentiam visci & veneni, alibi dicemus, vbi, sitne illud deleterium intrò ingestum, discutiendum. Immeritò namq; & ingrato animo fastidire videtur Maranthæ Neapolitani Chamęleontẽ pictum, sibi muneri missum. Nam, inquit, folia rubris maculis nulla habet, non variegata, nec rubet caulis, nõ exesa, non acris, nec flaua radix, caules non digitali crasitie videntur: Quasi verò ista indicia ei, quem ille Senensis alterum statuit, insint.

Nec Mathiolꝰ nec Maranthæ Chamæleõ niger pictus, est Dioscoridis genuinus.

Qui norunt Galenum mutuatum è codice, potius quàm de Dioscoride mera & metipsa verba, vt plurimùm suspicabuntur miscuisse illum albi cum nigro facultates, huiusque radicem venenatam prodidisse: quod neutiquam de isto, sed de albo, propter, vt videtur, gummi ἐξίαν; dixit Dioscorides. Idem contigit sæpissimè *Arabibus*, vt capite de Centaureo, & alibi nonnusquã Galeno, vti de Iride & aliis: nec tamẽ vllam Theoph. venenatæ qualitatis facit mẽtionem, tantùm canes interimere posse ait Sic possunt multa cani & pecori noxia dici, quæ sunt salubria homini, vt nux vomica, Doronicum, & alia. Cùm autem etymon huius Cardui Chamæleontis, Dioscoride interprete, à coloris & foliorum varietate deducendum sit: planta sit oportet varicolor, variis in locis, vti Chamæleo, cuius cutis cuicunque solo incubuerit, concolor fit, iam nigra, viridis, aut albicans. Quantum verò coniectari licet, nulla est planta, cui magis hæc Dioscoridis nomenclatura faueat, quàm ERYNGIO vulgari; nam montanus totus cæruleus fit, campestris albus, interdum & purpurascens, vti etiã in maritimæ ora Sclauoniæ inuenitur, & ad ædes virginis manufactæ Lauretanæ, vernaculè *Lorette* vidimus. Albus verò secus Rheni & Sequanæ ripas, in Germania, & Burgundia prope *Maconem*, aliosque tractus.

ERYNGIA.

CROCODYLION.

NEc multùm liquet nomenclaturæ huius Cardui ratio, neque descriptio animum explet: & Carduorum tam latè patet familia, tantáque inest similitudo, vt vix ne antiquis quidé probè aut distinctã, aut cognitã fuisse putemus. Nam antiqui, Galenus, Oribasius, Paulus, duntaxat verba hinc videntur mutuati, aut è Crateua, à quo Dioscorides & *Plinius*, qui locis non syluosis, vti ille, sed sabulosis, codicis errore, non suo, oriri scribit. Sed in Crateuæ fragmentis desunt verba paucula ista: περιφερὲς ὸν καὶ διπλοῦν ὡς ἀσπὶς, rotundum & duplex, vt scutum, vel potius, vt quis posset suspicari, instar aspidis serpentis in spiram vel gyrum cònuoluti, vt esset quædam allusio nominis argumenti ad Crocodylum, nisi fortè eò allusisse nomenclatores videntur, quia Crocodylion aquaticum sit, & ripis fluminum plurimùm degat. Ideóque ab Ætio mentio facta sit magnæ Crocodyliadis iuxta aquas nascentis, ad dolorem capitis. Quin neutiquam puto istam vim tacitos prætericturos antiquos fuisse inter Elenchos hæmagogorum remediorum, si plantam familiarem notamque habuissent. Nam puerili acclamatione fœlices ominatur in Italia Medicos futuros Senensis Commentator, si hęc ibi nasceretur. Potius gratulandum foret Empyricis circulatoribus, & vulgo *Scamnidicis* vel *Montimbancis*, quàm emunctæ naris Medicis, qui cùm è naribus ducendus sanguis est, longè tutiora & potiora remedia in procinctu habent.

CROCODYLIS magna Ætij

An sit CROCODYLIVM, *niger Chamæleo Maranthæ?*

MARANTHÆ verò & *Anguillaræ* depictus Chamæleo, videtur aut verũ esse Crocodyliũ, aut certè germani opinionẽ sustinere posse, vsquedum doctis exactior descriptio, aut planta Crocodylio aptior occurret: adeò enim descriptioni accedit, vt illis nigrũ esse persuaserit Chamæleontem. Qui verò sanguinis è naribus prolectionem desiderat, serò Crocodylion agnoscet, quia probationis incertus modus, experimẽtũ etiam periculosum & incompertum doctis, non taciturus, si nouissent. Cardaus verò quem Fusch. fol. 835. Crocodylium statuebat, huc pariter posset afferri.

RITRO, seu RVTRO Theophrast. Crocodylion Fusch. Echinopus, seu Carduus Echinatus Gesneri, Sphærocephalos Cordi, Spina Peregrina Dodonæi.

Germa. Welsche distel.
Belgis. Roomsche distel.

HÆc inter spinosos carduos valde quàm elegans, duplicis differentiæ visitur, & (quæ namq; in Anconẽsi, Romano, & Norbonensi agro ac Auinionensi, habentur, duplæ magnitudinis sut) Chamæleontis ritu variat. Etiamnum siccas habemus, radice exigua, pollicem æquante, foliis Chamæleontis albi longè minoribus, caule nullo, interdum exiguo, nonnunquam palmum & alàs cubitum alto. Foliis semper proportione exiguis, & Spinæ albæ modo profundè incisis. Echinus illi cæruleus, eximia cærula purpurescẽs, orbiculatus, spectatu iucundissimus, & magnitudine, quanta spherula lusoria. Semen & eius glumæ similia Spinæ albæ: nullas tamen sursum rectas procul vaginulas aculeatas porrigit: tametsi sint acerosæ intus & lanuginosæ, vti in spina alba. Rutrum siue Ritron Theophrasti censet Anguillara: qui tamen proximè, vt videtur, immemor descriptionis, eandem spinæ albæ notis accommodat, ijsdem fermè verbis,

Fuschij Crocodilion.

Altera, quam Crocodilion Fuschius putauit, prorsus genere eadem huic est, sed magnitudine impensè maior, vt plurimum, visitur: In sylua tamen Valena, qua Gangem oppidum itur, collegimus cæruleã, & hanc excaulem, & caule palmũ alto preditã, quæ alibi ad duos, ternos & quaternos cubitos assurgit. Echinus cãdidus est, nõ cæruleus, & cùm maximus & rotundus, magnitudinem mediocris Arantij assequitur: semine alterius, sed multò maiore. Cauli imo secundum longitudinem striato, adnascuntur permagna folia, & Acanthi similia, spinosa. Belgici horti & Britãnici hanc spectaculo alunt, vbi luculenta magnitudine *Spina* peregrina dicitur.

πάνθαξ λευκη *SPINA ALBA Bedeguard Arabibus.*

ARABICO idiomate *Spinam* albam *Bedeguard* vocant, nec tamen vllis notis notiorem faciunt Mesues aut Serapionis interpretes. Quænam autẽ verior sit ex permultis, quæ proditæ sunt, paucis dicendum. *Plusculis* superioribus annis in horto Patauino illustrissimi Senatus Venetorum, indicante Melchiore Guillandino, inibi præfecto (qui in stirpium historia quantę sit peritiæ, & indefessi laboris, non nisi perdocti norunt) visus fuit Carduus totus albidus, infernè lanugine incanior, quã supernè: folia Chamęleontis minora in regionibus siccioribus: nam quem in Anglia seuimus, latiora aliquãtò habuit: fuitq; caulis bicubitalis, interdum tricubitalis, digitũ crassus & incanus totus: Echinos marinis similes, rotũdos habet: quando florent, ex albo

purpu-

purpurascentes. Inter quos defluentes sese in summo multò altius erigunt ternæ, quaternæue papposæ glumæ confertæ, rigidis, mucronatis tunicis, semen claudẽtibus oblongũ, auenæ excorticatæ æquale & simile. Hæc posterioribus & acuratioribus peritiorum sententijs omnium maximè quadrare videtur Spinæ albæ. Semen tamen cuiusmodi diximus Auenæ aut Secalo similius, sed rotundius Cnico. Non est hæc, quam sibi missam olim Patauio Senensis dat, cæteris omnibus iugulatis sententijs, vt suam ambitiosè intruderet ridẽdis argumentis, & plus momenti allaturis ad suam ipsius, quàm ad aliorum refelliendam.

SPINA ARABICA, *sive Suchaha Mauritanis.*

CONSEQVVTIO docet hanc Carduum quẽdam Arabicum esse, non arborem: nec tantùm natali solo, sed potius facultate diuersam esse ab Alba spina: & tamen hic quidam profligati pudoris scriptor viros lectione & omnium artium exercitatione cultos gratis incommodo posteritatis lacerat: doceret potius, cur non sit hæc spina Arabica vna ex Ægyptijs, aut cur non possit congener esse. Dioscorides similem albæ spinæ, natura nempè dicit, quia astringere asserit. Illa vrinas ciet, conuulsionibus prodest: hæc si astringit, filamenta ductúsq; fibrarum rugat, & conuulsionis causam impingit, inculcátq; materiam. Quare hic κατὰ φύσιν non vires, sed figuram interpretãdum: nec enim, vti aiũt, duo capita repetit, & locis diuulsa eadem: an verò quod Philosophis summis contigit, sit μυκμένικον αμάξιμα, id Commentatori propinamus: non litibus, sed modestis & parcis disquisitionibus dirimendum. Quando vtriusq; vires eædem: Et videntur huic potius subdi debuisse succedaneum Bedeguard siue Cynorodi glomeruli ex varij coloris filamentis conuoluti, quàm illi: nam astringere hanc signanter notat: illã potius digerere.

TOMENTOSVS carduus Anglicus, aptior ne videtur descriptioni Acanthæ Leucæ, quàm superior Pataninus?

NEC longius abest à genuina Dioscoridis Spina alba hæc, quàm superior memorata, facie, caule ternum quaternúmve cubitorum, inca na lanugine obsito, Spinæ albæ Patauinæ, aut Scolymi syluestris similibus. Florum capitula rotunda, compressa, Echinum marinum, (quum nondum hiat) bellè referunt, aculeis mollioribus, villosisq; quasis Arachneis sericeísve Filis concinnè riticula tim implicata. E quibus per maturitatem staminea purpurea florũ, Cynaræ aliquantò minorum, exerũtur, succrescente semine Sylibi, rotundiore, corpulentiore. Radix magna, fusca foris, intus alba, Personatæ similis, gustu non ingrata, diuretica. Frequẽs hæc in Angliæ collibus strigosis agri Sommersetensis, iuxta ædes generosi huius historiæ perquàm auidi & studiosi Eduardi Saintloo.

CAR-

CARDVVS bulbosus Monspelliensium, an sit Leucacantha Dios?

PAVLO superius spinam Albam, propter folia candidiora quàm albi Chamæleontis sic dictã, è Patauinis hortis recensuimus: vnde liquet hanc Albam spinam ab illa non parum dissidere, contrà quàm nõnullis persuaserat vocum parilitas: illius namque descriptio satis plena, huius ferè nulla, præterquã radicis quæ Cyperi describitur. Tametsi ex Dioscoridis serie & aliis cõiecturis dignoscitur hanc esse spinosum quendam Carduum, non arborem solido ligneóq; trunco, vt audet affirmare nuperus quidam scriptor, nõ inuenustus Philologus medicus. Hanc autem Monspelliacam hîc depictam si Mathiol. nouisset; potius puto, Albã spinã opinatus esset, quàm Carduum Argenteũ Mariæue dictum, cui radices Cyperi nullę, reliqua indicia æquè incerta omnia. Locis vdis & pratensibus Mõspelliũ circũ Carduus hic oritur frequens, inter Narcissos & Aristolochias, cui folia palmum alta, pinguia, aut crassiora, in ambitu laciniosa & serrata Acanthii modo visuntur, tenuibus spinis ambientib. Caulis binos cubitos altus, gracilis, cui in sũmo capitula, floribus purpureis stamineis oppleta, semine Cnici, sed minore. Radices multę, confertę, ex vno quasi nodulo aptę, in multos oblõgos globulos diductę, Asphodeli, Cyperíve modo. Quæ nobis persuaserunt gustu explorantibus, & etiamnum hæc scribentibus, nullam stirpem propius accedere ad Leucacanthã mandenti multũ glutinis exhibet radix, nonnihil caloris & tenuiũ partiũ, tametsi amaroris penè nihil. Sed malumus vera & nobis cõperta prodere, quàm rerum naturas apparatu mendacionũ ad nostrã gloriam detorquere, aut apros appingere Syluis.

CARDVVS Pratensis Tragi Acanthi facie.

INTER Acanthum & Acãthiũ, medius videtur Carduus ille pratensis, luculentæ magnitudinis & venustatis, pratis Heluetiæ & Germaniæ familiaris: Folia namq; habet Acanthii, siue Brancæ vrsinæ similia, diuisura & ortu paria, sed molliora, flaccidiora, pallidius virentia sunt, in caule quaternum quinúmve cubitorum flores congesti papposi, Senecionis maiores, ex luteo purpurantes: seménque Cnici multò minus. Radix prolixa, crassa. Morganus noster Londini alebat in horto.

CARDVVS STELLATVS, seu Calcitrapa & Tribulus Ruellii Coronopus.

NON minus notus quàm infestus Calcitrapa vulgo nuncupata; quia non manibus, sed calcibus atteritur, passim vbique segetum & viarum obuia. Radice longa, colore fusco foris. Folia lanuginosa, lacinia, vndulata, profundiora, quàm Erucæ, Coronopi modo, caulis sesquipedem altus, multos turiones promit, qui radiis stellatim distincti, mucronati, acutissimi, Calcaris speciem referunt, floremque Attractilidi simile purpureum claudentes. Semen exiguum, rotundum, compressum, Lenticulæ simile. Decocto huius radicis plurimùm vtuntur plebei ad calculum exterendum, vrinásque ciendas, vti & semine contuso, cui tanta vis, vt etiam anastomosi facta venarum emulgentium, aut vreterum cruentum lotium proliciat. Hanc non nouisse, aut neglectui habuisse, multis in locis contemptum Medici parit. Tantò minus decuit istum Medicum & Commentatorē indictam præterisse.

SPINA SOLSTITIALIS, Auriolis Prouincialibus, an Pliniana?

STellato Carduo similis, nec minus nobilis Spina, seu Stella Solstitialis. In Galloprouincia tanta feracitate luxuriat, vt segetum incremento nō parum officiat, & messorū manus pedésq; sæpissimè cruore & vulnusculis afficiat: radice parua: folia incana, lanuginosa, caules multiplices secundum longitudinem ambientia, pinnatim vtrinque surrecta graminis magnitudine, quasi pennæ suæ arundini affixæ, aut innatæ, & quædam striarū tentamēta: murices tribuli terrestris maiores sūt, Cardui stellati similiores, fului, lucidi, rigidi, pūgendo valde quàm infesti, præsertim Solstitio exacto, quum maximè exaruerūt, tunc enim sepes harū aggeribus soliti sunt arma re coloni. Flores Cardui stellati, sed filamētis luteis: semine Cnici paruo, palco colore. Balneis admiscentur ad tineas & Lichenas: stillatitiam dicunt tuberosas laringis glandulas & scrophulas sine dolore dissipare. Empyrici etiam eiusdem stellis crura prætumida frequenti ictu aperiunt, & sanguinem vulnusculis eliciunt, vti idem agifolii ramis soliti sunt, ipsi meriti vt non crura, sed terga flagris lacera gestent.

ATTRACTILIS.

EST Attractilis Cnici syluestris species Dioscor. Gal. Plinii, Pauli, & Ætii suffragio. Ea plerisque locis, præsertim Norbonensis Galliæ, floribus, tum purpureis, tum luteis sponte oritur. Radix digiti crassitudine, folia longa, magnis incisuris & aculeis in ambitu: caule bicubitali, spinoso, cano, & capite spinis horrido: flore stammineo, luteo, vel purpureo. Semen Cnico simile, sed minus, & nigrum. Colitur etiam in Belgicis voluptatis causa & fimbrosis.

CARDVVS Benedictus.

QVEM benedictum, seu fœlicitatum Carduum plebeius consensus nuncupauit, alteram Cnici syluest. speciem esse iamdiu doctis nobisque ex collatione perpendentibus persuasum est, ea omnibus vsu & visu cognita est. Hanc colunt magno studio Chymistæ

&

& clinici, morbi Gallici linitores. In arduis alpibus Galloprouinciæ prope Monsterias Marignols vocatis, vbi vndiq; effodiũtur Crystalinæ, Irides, & varij coloris alij lapides, cressit: in summo montis rigidior & aliquantò minor hortensi. Senẽsis suo more mordet, & nihil docet. Nam eius Attractilis nullis depicta aut asserta verbis iacet spectanda, non vt nos certiores, sed vt dubios reddat: parũ enim Dioscoridis descriptioni aut receptæ Attractilidi accedere videtur: vtrũ verò illius silentium, an pictoris in exprimẽdo solœcismus & cacosilia, incusãda sint, viderit lector. Fortè huc nullo delectu intrusa fuit, quia in penultimis illis Commẽtarijs abfuit, nec dum vlla certa, vt videtur, authori nota fuit. Ideo suo more, ne nihil ibi egisse videretur, velitandi ansam arripuit: ait Attractilidẽ non esse Carthami syluestris speciẽ, duntaxat quòd argumento triuiali sanguineũ succũ nõ remittat. Hæc iamdiu sibi scripturo obiecerat Ruellius: & responderat, nõ quouis anni tẽpore, sed messibus præsertim, nempe maturo & copioso succo, id deprehendi: tunc enim nonnihil cruenti coloris emanare. Quod etiam Lutetiæ in vireto Ioannis Hebrei singularis Rhisotomi meminimus iam multis annis ostensum nobis in Attractillide: etiamque Monspellij in benedicto Carduo & Carthamo idẽ cõperimus: nam florũ & succorũ colores, odores, aliáq; accedentia incrementa, decrementáque, assequuntur alijs locis & temporibus alio modo Quin multa succo sunt aut fuluo, aut purpureo, in quibus non nisi affrictu, maturatione, maceratione, aut expressione percipitur, vt in Androsæmis, Rheadis, Papaueris radicibus incisis, Verrucaria, siue Tornesole, & alijs plerisq;. Sed tectam ambitionem prodit imprudentia, nam qui vidisset antiquis classicis medicis nixum Ruellium, Galeno, Dioscoride, Ægineta, Ætio eorum sententias, contrà quàm solitus est, in capitis calce reticuit.

Sequanorum Cirsium luteum, an ACARNA & Eryſithal Theoph?

IN CVLTIS & aridis Ericetis visitur carduus quidam, quem Acarnam Theoph. aut Carlinam Syluestrem, alij Eryſithalem nuncupant. Exigua radix, folia Carlinæ aut Attractilidis, minora, spinosa sunt. Caulis gracilis, rotundus, cubitalis, quo tria quatuórve tubercula echinata aut acanacea gerũtur, radiatis stimulis cincta: è medio patuli, Echyni exeruntur flores, ex luteo pallidi, sed multò minores. Hanc Anguillara Eryſithalem fecit, Sequani Cirsium luteum vocant.

PICNOMOS Cretæ, Salonenſis Galloprouinciæ.

VT pusillus ita pulchellus & rarus est Carduus, quẽ solùm in arida spatiosaq; maritima planitie, inter duas antiquas vrbes Arelatem & Salonem, cui quia, vt coniectura fert, cretaceum solum subest, nomen vernaculum Crau inditũ est. Ædicula media in planitie est olim D. Martino sacra, propè quã ex aduerso minoris diuersorij hic Carduus nobis primũ lectus fuit, vti etiã alijs postea locis incultis & deuijs. Radice est exigua, mansu quidpiam glutinosi præferens, longa folia secus longitudinẽ cauli adhærentia, Chamæleontæ Mõspelliẽsis modo, sed anguſtiora multò, in ramis magnitudine Calcitrapę, & illi modo in ambitu sparsa, spinosa, lõgisq; aculeis adeò stipata, vt arrepturo nihil pateat aditus. Vmbellæ numerosæ, flosculis Senecionum æmulis, luteis, pallentibus cõflatæ sunt, quæ in pappos duriusculos Attractilidis modo euolant, semenque exiguum Cnico simile relinquũt paleaceum. Hæc quò sit referenda, nescimus, nisi inter nigri Chamæleontis species. Picnomon non asseueramus, sed quia spinis munitissima est, significationi alludentes, ita vocitamus.

DIPSACI satiui Fullonum, & sponte nascentis LABRI VENEREI, discrimen.

QVASI sitibundus potórve vocatus fuit hic carduus, quòd foliorum iuxta caulem alis & cauo plerumq; rorem aut imbrem excipiat & seruet. Eius autem varietas

dup lex hodie nota vulgo est. Nec enim videtur solo cultu euenisse, vt Fullonum Dipsacus aculeis aduncis, recurnis & rigidioribus, à Labro Veneris sponte prodeũte tantũ cultu distet. Nam pleraque omnia culta molliora & teneriora, minúsq; spinosa euadere solita sunt: at hic satiuus capitibus est reductioribus, oblõgis spinis, crebribus, aduncis, terram versus reflexis, adeò rigidis, vt stamina carpendo & vellendo filamenta non facilè effringantur.

VIRGA pastoris.

SEcundalter mollioribus, minoribus surrectis, nec aduncis, longioribus multò, imbecillioribus: foliis itẽ mollioribus, minoribus, haud dissimilibus, capitula crebribus, & bituminosis trifolio similibus. In Anglia Cantia secus vias & suburbia Rhiæ Sandvicium.

Tertium & minimum, non adeò frequens, vsui incompertum nam cętera duo refrigerãtis & siccantis sunt facultatis. Cancerosis vlcerationibus multùm conferentibus.

CNICVS Carthamus.

MOrdacem pungendo spinosũq; carduum Cnicus significat, purgatricem autem eius facultatem Carthamus: Non est autem regionum Septentrionalium nisi culta & inquilina: vbi tamen læta adolescit, sed nõ parum virium purgantium semini decidit. Nam Orientale multò facilius & vtilius minori quantitate purgat. Norbonense, vt quod *Massil larges* quatuor à Monspellio leucis colitur à Pharmacopœis, imbecillius multò est, vtque quod non minore quàm duarum vnciarum, sed saltem vnius & semissis mole, aluum subducat, nec obstructiones meseraicarum ęquè probè reseret. Quia satis innotuit plura addere non operæprecium fuit, cùm etiam de Carduo Benedicto congenere satis cognoscatur.

CARDVNCELLVS montis Lupi.

IN Norbonẽsis agri montanis, ad montis Lupi ima, Meridiẽ versus oritur prope pusillũ amnem aut torrentem hæc Cardui species omniũ minima, eoq; Cardũcellus nobis nũcupata. Plantulæ huic radix est implexa, altè humi depacta, à qua mox foliola plusscula, exilibus & altis diuisuris dentata. Caulis vix spitameus, lęuis & gracilis: humi demissus, flos seu caput, maius quã pro foliorum responsu, spinis horridis, folioso cinctum florem claudit purpureum Attractilidis, cui etiam folia ipsaq; vniuersa planta valde similis est, sed longè similior Ætij Attractilidi, purpurea flore vocata, fortè & eadem: vsus incognitus, quia planta vix nota.

Vulgo Astone Italica Anguillara, Spinam Ceanoton Theoph. tametsi multa nisi radicis nota vaga.

PAtauino agro subter humũ prolixè propagãtur huius radices. Folia similia, sed spinosiora quàm Sonchi: caulis striatus, cui summo insunt paruuli multi Echini purpureis staminibus florentes, & in pappos vbi maturuerint euanescentes: Semen paruum, & simile Cnico.

ACVLEOSA Gasa, an Polyacantha Theoph?

CArduus ille tritæ cognitionis, qui spinosissimus Polyacãtha meritò videtur: adeò enim quasi densis villis senticosis obuallãtur tum caules & folia & foliorum capita, vt quacunq; intueare, multas spinarũ phalanges animaduertas: flos illi puniceus & purpureus. Capita echinosa, oliuam ęquantia. Caulis sesquipedem altus: folia spinosa Acanthio, minora, nec lanuginosa, sed ex atro virentia, radix fibrosa, numerosa: Hæc tametsi, vt plęrisq; spinis refertissimè aculeosa siue Polyacantha dici potest, non tamẽ continuò Theoph. sit aut Gasæ, quæ videtur ex subfruticum genere: Tametsi putet quidam Polyacantham.

ERIN-

Vescum ERYNGIVM Marinum: Campestre, Mediterraneũ & Montanum.

GRÆCI Philosophi Eryngium quasi ἐρύγῳ, siue ructum dictum autumant, quia carnes quę morsu furculum Eryngii præciderint vel deglutierint, cunctum gregem pone sequentem quasi stupore attonitum sistunt, donec Eryngium ructu reiecerint. Quàm parum perspicuè calamus humanus, etiam res minimè suapte natura obscuras describat, vel hinc liquet, quòd cùm Dioscorides oratione dilucida Eryngium repræsentarit, tamen nondum liceat statuere, vtrúmne Marinum dictum an vulgare Montanum insinuarit. Omnia tamen indicia propius Marinum referunt, quàm vulgi Montanum, duntaxat loci mentionem excipias, notam lubricæ fidei, & non adeò magni momenti. Marini primùm folia teneriuscula sunt, neque statim aculeata, eoq; in acetaria veniunt, quemadmodum Crithmum aculeatum, seu Pastinaca marina, huic natalibus proxima: Deinde lata, spinosáq; fiunt, ex tremo ambitu minus profundè sinuata & asperiora quàm montani gustu etiam plus gratiæ & aromaticitatis habent, ambitumque asperum: adolescenti spinæ succrescunt: & cauli magis sphærica capita insunt, rigidioribus, aculeis stellatim circundata, vt vult Dioscor. color verò vtrique variat, sed vulgari non nisi variante loco. Marinum ipsi vidimus ad Aquas Marianas & alia complura litora, colore cæsio, albo & viridante: Radix ei longissima, & quæ denos duodenósve pedes excedat, crassior etiam quàm Montani, odoratior, cibo, medicamento gratior, efficatior: non enim nisi hac deficiente vtuntur docti illa, non perinde freti viribus illius. Aspera Maritimũ amat, editiora: vix nunquam enim in monte Ceti & similibus inter ædita saxosa occurrens, sed semper depressis, asperis, vel arenosis, incultis locis, interdum sesquimiliare à mari remotis. Campestrem verò superius cum Chamæleonte, cui magis accedere putabamus, contulimus, & obtulimus iudiciis emunctis: tametsi ab isto, colore, & foliorum laciniata altè incisura magis, quàm natura distet.

Ang. See holye Belgis. Meer wortele.

Montanum cæruleum.

Campestre.

ALPINVM cæruleum Geneuense perquàm venustum Echinis Dipsaci.

HVIVS Eryngii inspectio tantę voluptatis est homini plantarum noscendarum cupido, vt facilè, non modò labores herbarios intempestiuè improbos leuare, sed etiã ad magis indies vestigandum excitare valeat: nitæ namque est elegantiæ: vniuersus renidet colore cæsio, cælestinæ purpura, hilariore multò, & quàm in vulgari montano viuidiore: radix Enulæ penè par, Eryngio concolor, similis, & similiter odorata: caule erecto, ferulaceo, sesquicubitali & bicubitali, striato, quẽ folia per internalla ex geniculis orta ambiunt radiatim, supernè mollicella & delicatiora, quadantenus Eryngii Cãpestris, spinulis pluribus, sed ignauioribus. Ima autem statim à radice exeũt folia hederacea, ambitu delicatius serrata, læuia Trachelii, aut Epimedii à nobis depicti. Capitula echinata, similitudine & magnitudine Labri veneris, sed colore foris cæruleo. In arduis montosis Iuræ pratosis, & finitimorum Geneuæ imminentium montium iugis, atque etiam Claudii celsij reperitur: radix nigra foris, intus candida, boni odoris, gustus Eryngii.

HIPPOPHAES Hippophæstum.

OPEM pollicetur veterinariæ Hippophęsti nomẽclaturæ explicatio: φάος enim vox, non

modò lucem, sed etiam salutem, præsidium & remedium signat. Hanc fulloniam Dioscorides tradit, ac scitè sic delineat, vt nullũ paulò diligentiorem vestigatorem, siquidem eam nactus fuerit, latere queat: quò factum vt iamdiu desierimus quærendo nos torquere, cùm post lustrata multa litora, præsertim Tirrheni & Norbonensis maris, vbi quidam spicilegij scriptores oriri sibi & nobis falsò persuaserunt, nullibi aliisve amicis magis sedulis comparuerit: aut vspiam in vsu esse fullonibus Mediterranei, vel Occidui maris accolis audire à quoquam licuerit: fidem tamen gratiamque habemus fidissimo nec vulgari amico, huius historiæ peritissimo Anguillaræ, qui sibi hanc visam coram verbis nos certiores fecit. Sabulosis Pelopõnensis maritimis oritur, vocaturque vulgò, inquit, *Spina Purgatoria:* radicibus palmum longioribus, lacteum succum frangendo fundentibus, amarissimum, odore graui. Florem aut fructum tunc nõ vidit: cætera similia Hippophæsto fuerunt. Huius fullonię multa hodie simplicia vices supplerent; quemadmodum Cardui Dipsacive plantæ satiui fullonibus vbique idem commodi præstant, quos tamen antiquitus ad vellendos carpendósve pannos vsurpatos fuisse, nulla in Dioscoride mentio: huius verò multa, cùm apud alios, tum apud Theophrastum, qui Hippopheos, non Hippophaes vocat, & paracanthophyllis, siue iuxta folium spinas habentibus, vt sunt Anonis & Tribulus, accenset, quod indicium certius est, nostro in solo non prouenire.

HIPPOPHÆSTVM, nominis vsu, fortè & effigiei quiddam commune cum superiori habuisse.

SED haud perinde nota fuisse videtur, atque superior fuit antiquis hæc: quippe cuius Galenus & Paulus non meminerint: Cùm tamẽ hic Hippophęstũ exscripserit ex Dioscoride, qui etiam paucis verbis incertisque describit, cauliculo floréque viduam, spinosis foliis plantulam, fullonis spinę specie, qualem è Norbona aduectam se vidisse, eruditior autorum lectione, quàm stirpium inspectione, vndequaque literatissimus Ruellius, suis cõmentariis mandauit. At eandem nos putamus illam Norbonensem spinosam Echinatã, Ritro Theophrasti inter spinas dictum: qua de re iudicium peritissimo cuique deferimus.

ECHINOMELOCActos, siue Melocarduus echinatus India occidua.

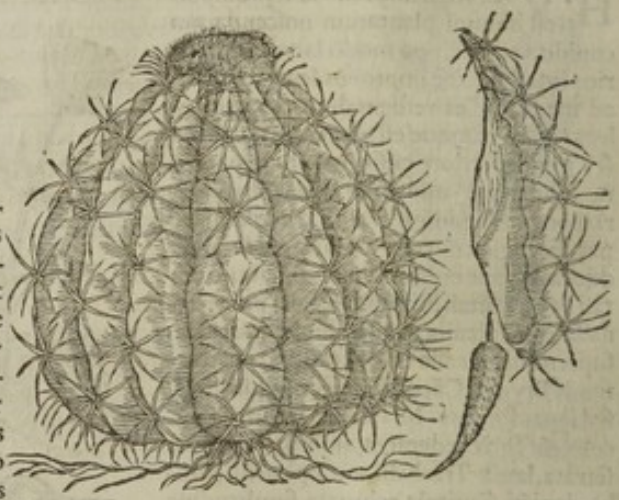

QVEM non iuuat in hoc mirę raritatis & venustatis Carduo, solertem Naturę opulentiam contemplari, is se putet auerso natum ingenio à lautiore Philosophia. Hanc autem sponte edunt noui orbis insulæ occiduę, præsertim ea quę Diuæ Margaretæ sacra est, vnde reduces naucleri Anglicis oris, *M*organo peritissimo & perquàm liberalis ingenii Ciui, & Pharmacopœo Londinensi, attulerunt: in cuius officina iustructissima, pleræque eiusmòdi stirpium nouarum deliciæ seruantur, quales suis locis appinximus. Sit ne cœli Europæi patiens huius semen, nondum scimus; sed primo Vere experiemur. Videtur autem hic quasi quidam naturæ Cinnus, ex *P*epone, Melone, & Carduo coaluisse: eóque nos Echinomelocacton, siue Melocarduum Echinatũ, signata magis quàm recepta nomenclatura vocauimus: Turbinata illi metæ effigies, torulis, callosísque quatuordecim quasi costis canuleata, à sessili & latiore basi secundum longitudinem in conũ obtusiorem coëuntibus: ex quo, quasi vertice, emicat tomentosa, vt in Cynara, cericea bom-

bombax admodùm farcta & delicata ferè quasi lapidis Amianthi, qua inuoluuntur mucronatæ vaginulæ, siliquosæ, sanguineæ, Capsico concolores & similes, sed perquàm exiles. Semine pusillo, rotundo, Amarāthi plenæ, multis setis croceis supernè sese exerentibus, sed rigidis & pungentibus. Dorsa autem summa striarum, quà latius protuberāt, exerunt infestos veluti Istricis aut Echini aculeos aduncos, corneos, denos, & duodenos quasi hamos, radiatim septenas vt plurimùm stellas effigiantes. Adeoq; vniuersum corium armant, instar Echini, vix vt inultus manu premas . Est autem cutis externa callosior, crassiorque tota, Aloes aut Cucumeris colore & concretione. Caro subtus albicat, pinguis, flaccida, Melonem aut adipem referēs. Gustu insulso & acidulo, non ingrato, aqueo, refrigerante. Quasi autem Melo foret, interiore & superna sui parte, quæ flori subest Acanaceo, carnem firmiorem dissepit membranula per medium iens, sellulamque efformans, ferè qualis Cucurbitæ. Sed seminis vi fungosiore minúsq; compacta medullam inibi inuoluit. Eius natales qui viderunt tum naucleri, tum familiares quidam, maritima fabuleta esse referebant: cùm maturuit Peponem mediocrem vel maximum Melonem æquans, nouemq; & vnius triētem libras pendebat hęc. Humi sessilis est, nuspiā cōparentibus nequidem foliorum vestigijs in ipsa planta aut radice, quæ exilis est, aliquot appendiculis vimineis, pullis, prolixis, firmis, nec fractu facilibus, sparsa.

Poterion.
Tragacantha.
Ononis.
Varietates.
Natrix Plinij. Recentiorum.

POTERION aut ποτηρίδιον.

QVOD neruis peramica sit, ποτηρίδια vocarunt, & Poterion fortè, quia potrix paludosi riguiq; soli amans sit, vt dicit Dioscorides, qui fruticem hanc ramulis & foliis Tragacanthæ aptè confert: eiusmodi namq; primùm vidimus multum in quadam areola horti Patauini, opera eruditissimi Guillandini. Deinde ex australi tractu Pedemontanæ regionis vulsū nobis misit peramicus inuenis doctus Pharmacopœus Massilien sis Iac. Rainaudetus. Sparsa & latè porrecta fruticat, multis cauliculis exilibus, cortice nigricante, tenui vestitis, etiam aridis, non rectis vti Tragacanthum, sed vitrò citroque flexis & ordinè intortis, vti in Nepa aut Corruda: sic etiā spinulæ nulla serie digestæ, sed multò delicatiores, quàm Tragacāthæ, & minores, passim cancellatim & reticulatim implicantur foliis nudæ. Foliola non albida, sed nigricātia, quæ non ex aculeis, sed è caule fibrillis delicatissimis, triplò quàm Tragacāthæ minoribus Lenticulæ modo vel Astragali exeūt: Semē pusillum, rubellum, Sumacho simile, & minus. Hunc receptum scimus viris *Doctis*. Nec miramur tantoperè visum fuisse accedere ad Tragacantham, vt congener esse videatur Mathiolo, qui suū Poterion Constantinopoli, nempè vēdibiliore & plausibiliore loco, sibi ab Oratore Imperatorio missū dat. Cū nihil aliud quàm Tragacātha sit, aut ex eius icone depictum: non enim spinæ, non cortex similia, neque in spinis folia, neq; multa alia à vero dissidentia . Ideò vir prudens suo honori pobè consuluit, cùm descriptionem tacuit, vt solitus est: verumtamen dicit esse Tragacanthæ simile, sed verius dixisset eadem esse.

TRAGACANTHA *hircinos spicillos & aruncos imitata.*

VERA Tragacantha, cui spinularum barbulæ vindicant nomen, plurima fruticat in Galloprouinciæ propè pomeria Massiliæ in marinis collibus ad Austrum deuexis, alijsq; finitimis locis passim multa, vernaculo ibi vocabulo *Barbe Renard & Ram ebouc*, id est, vulpina barba, & furculus hircinus vocatur. Frutex humilis, densus, totus candicat, vno cespite multa copia aggestus. Radice alba, longa, lignosa, crassitie digiti, prolixis flexibus subter humum mersa. Caulis cùm procerrimus cubitalis, ex quo spicula foliata vtrinq; quasi pinnis oriuntur, quæ ima & vetustiora, nihil aliud quàm veprem, aut aristæ spina nuda effigiem ostentant. Superiora pallentia perpetua sunt, etiam peregrino solo, vti Mechliniæ, vbi domi, totam glacialem hyemem fouit mercator industrius & harum amātissimus Georgius Ric. Caulis ab vna radice multiplex, rigidus, lignosus, candidus, quem vestiunt spinæ foliatæ, vepribus rigidissimū, stellis horridū. In summo inter spinosa folia & spinas stipantur multi flosculi inuicem collecti Genistellæ similes, sed albi. Siliqua etiam numerosa, recta, Ciceris aut Genistellæ spinosæ modo, sed multò minor & candida, in qua semina exilia, albicantia includuntur, Sinapi magnitudine, angulosa. Illic planta nullius vsus, sed negocium dedimus cuidam illic amico, vt radices vulneraret, ac si quippiam Gummosi defluueret, seruaret: sic nos in Terebintho, Lentisco, inibi lacrymas compereramus, quamuis exigua quantitate.

ONONIS aut Anonis Asinaria, siue nocua Offic. Aresta bouis.

SPINOSA hæc, cui pruriginosi & strigosi Asselli sese lubenter affricant, Ononis quasi Asinaria Græcis dicebatur: aut potius Anonis quasi inutilis noxiáq;, agrum defrugando & aratrum sistendo, quò vulgus alludēs, etiamnum Arestum bouis vocat: adeò namq; plenè respondet descriptioni nostra vbiq; fruticās, vt qui quodam ostentandi studio verā inficiantur, ipsi si non vt ὄνοι ridendi, certè inutiles balbutiores & nocui bouis studijs, sint habēdi. Quāuis in plaga calida frigidaúe fruticat flexilibus pluribus, sesquicubitalibus & bicubitalibus furculis, per initia cùm adolescunt proximè & subter folia nōnihil geniculatis: posteà spinis armātur adultiores facti, & floribus ornātur vt plurimū pisi purpureis, in pallidum languentibus: demū siliquæ erumpunt exiles, vbi semen, radicibus instar funium flexilibus & tenacibus, prælongis, prolixis.

Varietas.

Quædam occurrit in pratis maritimis & vdis Angliæ, præsertim ad Bristoiam & prope Londinum, folijs maioribus, & tantillùm crenatis, similibus superioris, sed floribus luteis, prolixioribus, & magis lentis sarmentis. Non rarò vidimus albidis, imò & candidis admodùm floribus, alicubi etiam nunquam spinis armatur: nullas enim vidimus ipso Autumno exeunte in hac posteriore, quāuis in agro fruticantē & in hortis eam obseruauerimus.

NATRIX Pli. Herbariorum.

HARVM VTRIVIS perquàm similis herba illa inter segetes & crepidines cultorum Monspellij frequens, & via *Boutonnet* ad nouum castrum. Radix pusilla, caules promit furculosos multos, geniculatos, pedem altos, & ab imo summotenus foliis exilibus, longis multis, Fœni Burgūdiaci æmulis, obsessos: sed adeò viscida tota plāta est, vt vix manus attractanti liceat se interdum extricare. Odora impendiò est hæc, sed quippiam minimè grati spirat, odoris fortè vehementia, qui quibusdam Conizam fœtidā sapit. Flores illi lutei pallentes Aronidis: è quibus Delphinij cornicula, semine plena, sed pullo colore. Hāc natricem Plinij coniectabant nonnulli: quibus autē argumentis non vacat ariolari, neq; per authores incerta spe quærendo vagari.

AL-

ALTERVM FRVGVM GENVS nempè graminis Trifolij, & Leguminum.

OVVM initio ordiremur plantarum ex similitudine historias, decreueramus graminis & triticeæ frugis recensione absoluta, è vestigio hãc quasi alteram graminum familiam illi proximè annectere, aut inter consimiles alias plãtas alicubi quàm cõmodè fieri posset, inserere: sed nuspiam occurrente satis apta statione, in hunc locum, vt nõ lubenter, ita non inuiti eam distulimus. Quare si cui visum fuerit ad calcem graminum vel harundinaceorum referre, illi liberum reliquimus. Hîc porrò hãc ita secuim°, vt quòuis reponi queãt: & sic exequemur, vt loco & foliis potius quàm serie aut vsu distare videantur, hæc duo summa graminis fastigia: est enim par penè cognatio collatióq; acuti folij graminis ad triticum, atquæ trifolij graminis ad leguminum. Nam vt frugis voce à fruendo, tum triticum, tùm legumen complexa fuit antiquitas: sic graminis appellatione, non modò quæ foliis triticeis exeunt, sed etiam quę leguminosis, designauit, vt sunt trifolia Loti, gramen Parnasium folio hæderaceo, flore albo apud Dioscoridem, & Cerinthe ignobile grãmen apud Marorem: perindè enim vberè glíscunt ista gramina, cespites herbidos prętergrediendo, inque pabulum cedunt pecori, vnde Galli hodie Medicam, fœnaciam vocitãt, & fœnum Burgũdiacum saginandæ veterinæ imp endiò laudant.

- *Trifolium pratense.*
  - *Varietates.*
- *Trifolium Menianthes, siue Asphaltites.*
- *Oxytriphyllon Scribonij Largi.*
- *Oxytriphyllon aliud Herbariorum Scribonio attributum.*
- *Trifolium luteum minimum.*
- *Oxys Pliniana, Alleluia Officinarum.*
- *Quindrifolium Tetraphyllon fuscum hortorum.*
- *Trifolium paludosum folio crasso Fabaceo, sitne potius* ISOPYRVM, *quàm Melanthij species?*
- *Hepaticum trifolium.*
- *Fœnum Burgundiacum.*
- *Medica, & varietates.*
- *Medica incana, maritima.*
- *Lagopus.*
- *Lagopus segetum Alopecori facie.*
- *Lagopus maximis folio & facie Trifolij pratensis.*
- *Lagopus angustifolio.*
- *Loti*
  - *Syluestris.*
  - *Trifolia pratensis siliquosa Monspelliensium.*
  - *Ægyptia.*
- *Melioti.*
  - *Syriaca.*
  - *Italica.*
  - *Gallica.*
  - *Germanica.*
  - *Londinensis.*
  - *Coronata.*

Fœnigracum.
Cytisus Dioſc. & Gal.
Cytisus altera minor & vulgatior.
Polemonium.
Dorychnium Monſpelienſium.
Ruta — *Syluestris maior.* / *Hortensis.* / *Syl. minima.* / *Syl. altera.* / *Harmala Syriaca, an Seſamoides magnum Dioſc.* / *Pratensis duplex.* / *Canina Monſpellienſium.*
Galega.
Viburnum.
Anagyris.

TRIFOLIVM PRATENSE & eius varietates.

Ger. Wyſenklee.
Bel. Clauer.
Gal. Treffle.
Ang. Herbe trifolie.

NVſpiam igitur deſit trifolium pratēſe, trifariam floris colore, variās, quippe quod flore purpureo purpureum, & albicāte albū dicitur, & maioribus etiam folijs diſcernitur: vtrouis nihil notius, frequentius aut vtilius pecori veterinariæúe ſaginandæ. Nec aliud ab iſto eſt, quo mortales miri, Hybernię delitias, irritamentáque palati ſpreti placentas, lagana & panes pinſunt, exque butyro ſubigunt, quæ latranti obtrudant ſtomacho, nonnunquam triduum fame exercito & penè rabienti. Sed hæc tollerantia prædonibus præſertim conſueta itemq; militibus. Inter quos ſuperioribus annis nobis noti generoſi cùm militia mererent propter dēſectionem latronum in Hybernia, mirabantur eos probè paſtos, cingulo arctiſſimo cinctos, circum vmbilicum tamdiu eſſe, quoad proximo triduo rurſū cibum ingurgitarent. Qui ne præproperè elaberetur, perſuaſi erant multum profore ad roboris & alimenti ſupplementum, ſi vinctu cinguli quàm diutiſſimè inibi coerceretur. Idq; natura docente potius quàm Scytarū imitatione factum reor, de quibus idem prodidit grauis author *Plutarchus*. Indigenę enim inſulæ cū ſint hi & longiſſimè abſint, Hęcque uis vbiuis gentium prata alūt, ambo ſæpius guttatis & falcatis ſuperficie foliorū maculis.

ASPHALTEVM.

ASphalteum ſeu Mœnianthes Dioſcoridis non temerè alijs regionibus quàm Sole feruidiore luſtratis, vti Monſpelij & Maſſileæ in Norbonenſi & Gallo, prouincijs, videas. Quin ne Longobardis quidem aut Venetis, niſi cultum in hortis reperias, vbi ineūte Hyeme non ſecus atque Flandris & Anglis vtplurimùm interit. Fruticoſa eſt, ſeſquicubitū vel duūm cubitorum. Surculos præduros rigidóſve multos exiles. In ramulos hebetes, exiles. quibus in viticeos fermè pediculos exeuntibus ſingulis, folia terna inſunt, nec plura, In imo & per initia circinatæ rotūditatis, ſed in pediculis ſuperioribus adulta, oblóga, an guſtiora, & in mucronem deſinentia, lanugine horridiuſcula, hirta, nigricētia, vti & virgulta, interdum albida. Florem purpureum, compactum, in oblongam glomerationem viloſa textura fert. Semen pullum, aſperum, ſupernè mucrone piloſō clauſum, tetro odore, cuiuſmódi vniuerſa planta, quam qui legitimum bitumen non norint, ſi odorentur, vix vnquam olfacient poſteà bitumen, quin illicò etiam nondum viſum agnoſcant. Conſimili Aſphalto, ſed excellentiore, quod mirum magis eſt, dote, tum occulta, tum comperta,

nam

nam & Theriacis miscetur præsidio non vulgari: & foris admotum, multò vehementius & euidentius prima etiamque specifica vi venenum è summo corpore reuellit, secumque eductum, quasi vinctum, idē coercet: quodq; sanæ parti appressum, virus non minus sæuum inurit, quàm erat inflictura serpens, vt puta Vipera, aut quæpiam alia: non illud suo sibi insito nocendi vicio, sed ascititio veneno: quemadmodum capite de Anchusa, vel Echio, liquidò patet.

OXYTRIPHYLLVM Scribonii Largi idem videtur cum superiore.

STVD Asphaltium non aliud esse quàm Scribonii Largi Trifoliū acutum, Oxytriphyllúmve dictū, propter mucronatum extremum, quasi eminentem aculeum, quem habet, & lanuginosa, plenioráque folia, vti author delineat, duum pedum fruticem, grauiter odoratum, montibus oriundum, sed Siculis plurimùm, Italiæ rarum, nec nisi ad Lunæ portum, qui est Thyrreni maris ora, inibiq; sibi repertum profecturus in Britanniam cum suo Deo Cæsare Claudio, facilè sibi persuadet, qui meminerit superius dictum, haud facilè nisi æstuosis regionibus prouenire, nisi colatur, vt in horto Patauino & alibi. Nec quisquam putet aculeatum intelligi debere, sed folii extremum in angustum quasi aculeum porrectum, cuiusmodi visitur in isto. Et de vsu ad quem commendat, noscas certius.

OXYTRIPHYLLVM alterum Scribonii, Herbariorum.

LVBENTER assensi essemus nostris perdoctis amicis, quos sentētiam rogaramus super alio trifolio, in syluis aridisque collibus fruticante, quē primùm tum visum Scribonii Oxytriphyllum autumabant: nempe quia procerius, lignosius, atque hirsutius visitur, sarmento & foliis alioqui similibus, sed minoribus, ternis & quaternis, albicantibus magis, & obtusioribus: flores non adeò in globum compressi, sed hiantes magis, & depressi, atque albicantes: odor aut nullus, aut perexiguus, nedū vt grauem tetrúmve olfacias, vti in bituminoso superiore: quod ideò huic præferendum ex Scribonii verbis expressius, ducimus. Prope Lugdunum & Taurinum, etiamq; Monspellii iuxta Gramuntiam Syluam istud abundat.

Trifolium luteum minimum.

EST luteum minimum omnium, & non ita peruium, gracilibus, pusillis, reptantibus-iunceis, folio terno aliquantum crenato, luteolis floribus, in orbem compactis, in prātis & cultis visitur.

OXYS PLINIANA, Panis Cuculi, Alleluya Offic. Trifolium acetosum.

TRIFOLIA Oxys Pliniana, Oxytriphyllum itidem vocata fuit, non quidem folii acutie, sed potius aciditate, qua cùm vtilissima, tum notissima est, pusilla videtur Lotus, opaca vmbrosaque sequens, radice ima fibrosa, summa mediaque squamatim loricata, è qua plusculi

plusculi exeũt pedicelli iuncei, glabriq; & præteneri, quibus singulis in extremis tria aptantur folia retrò & mutuò inflexa, quæ turbinis cordísve picturam præferunt. Flos stellatus, candidus, nonnunquam & luteus, vti semen luteum, in thecis oblongiusculis, & perparuis.

QVADRIFOLIVM *Phyllon fuscum hortorum.*

NE foret huic generi proprium vtique terna habere folia, factum ne Naturæ instituto, aut mangonio, incertum nobis: nam quę spectantur in hortis voluptatis potius quàm vtilitatis causa, è pratensium genere, tametsi quaternis, quinis, adeóque septenis donata foliis, non dispariBus Oxy *Plinianæ*, cernantur: sed colore phæo, vel liuido, rubente: flores quales pratensis, albidi sunt, reliquáque non diuersa.

TRIFOLIVM paludosum, folio crasso Fabaceo, sine potius ISOPYRON, *quam Melanthij species?*

PER QVAM frequens paludosis riguisque pratis Angliæ, & Belgiæ, & Germaniæ, alibi non item, aliud trifolium: quod quia non nisi in aquis viuit, aquaticum vocant. Radicem, vt pleręque aquaticæ, crebribus geniculis distinctam, & fibris mersam habet: folia crassa, viridia, tenera, vt *Phasioli*, aut fabę, terna, in singulis pediculis crasis, cauis, & porosis, viridantibus, è geniculis egressis radicis: indidemque caulis consimilis, concolor, cubitalis, in cuius summo flores candidi, stellati, Ornithogali vel Sagittę *Plinii*, alterno situ visuntur, de quibus mediis nonnullæ prodeunt fibræ, eodémque tempore floribus defluxis glumæ, pusilláve pericarpia, Hyacinthi similia, semen fuluum cohibentia, Milii, sed minora. Huc, cur, quasi potius Isopyron, Mathiolus quoddam *Melanthium* prætulerit, vix coniectari licet: quando ille quà maximè opus esset, mussat, nec hiscere audet, in tritæ cognitionis rebus alioqui tantus hiator: est tamen hæc multa & vocata *Biberklee*, quasi Castoream Germanis, Belgis, Borboonen, id est, faba hircina, ab odore olido.

HEPATICVM trifolium, sine Trinitatis.

EOSDEM fermè hæc natales & vires, nec ita dissimilem vultum sortita est, cum Oxy *Pliniana*, prę terquàm quod acidum non est trifolium istud: Quibusdam Italiæ & Norbonæ montosis locis vmbrosisque syluis & vdis obuium & multum, præsertim Taurino collibus Eridanóque Circumpadano conterminis. Rigida hyeme Ianuario ineunte, vel exacto, primulùm pediculi Violæ martiæ, aut Bellidis, pilosi, tenelli, palmum alti, floribus cæruleis, pallidis, stellatis, Chelidonii minoris nõ disparibus donantur, qui inuito interdum frigore, trans niues superstratas sese exerunt, nondum foliis enatis, quę in diuersis (vt violæ Martiæ) & singulis pendula pediculis, diuisura, colore, & fermè magnitudine Hederæ helicis, aut potius Ciclaminis hederacei, etiam vrgente niue perstant. Semen minutum capitula cohibent, apiculis herbidis, fuscis, conflata, conuli modo, aut potius Ranunculi. Radix capillosa, sparsa, nigra.

FOENVM BVRGVNDIACVM & Medica.

Gallis, Foin de Bourgoingne.

EMEDIÆ regionis pascuis istud trifoliũ habuit & coluit Græcia & Italia, vnde vocauit Medicam, veluti etiã *Medicũ* malũ citriũ dicunt: Quare potuisset fœnũ Burgundiacũ vulgò dictũ, saginandis veterinis natũ, opinionẽ Medicæ facere, & hactenus fouere, cùm è Trifoliorũ pratensium genere sit, & folliculũ siliquosum, cõplicatum, orbiculatum gerat: semine Fœnigręci aut potius *Meliloti* prægnantem. Flores ex cœruleo purpurascentes.

SED

Medicæ tres in semine varietates.

Sed cum aliud sit genus Trifolij longè pecori gratius & antiquorum notis aptius, nobis ex recentiorum vestigatorũ sedulitate geminæ suppetent Medicæ: quarum prior & certior est ea, quam vulgus in Galloprouincia vocat *Lauserdo*. Ea satiua propter vtilitatẽ, illic est trifera, trifolio prorsum similis, prolixioribus tamen caulibus, humi sparsis, vbi magis fœta luxuriat, in quorum alis frequentes sunt folliculi orbiculati, qui dum digitis in spiras expandũtur, volutæ figuram exprimũt, dum autem contrahuntur, nummos exiguos multiplices sibi aggestos pueri dictitant. Interdum siliquæ hispidæ sunt, interdũ spinosæ, quæ flores lutei, exigui, terniq; sunt. Visitur & quibusdam locis tantæ proceritatis, vt duplò maior excrescat, siliqua vero glomeratur in nucis galbulumúe Cupressi ferè figurã, cui semina Genistę semen ferè æquantia insunt.

MEDICA marina.

HANC SÆPIVS vidimus illis perquàm similem maritimis passim oriundam, Venetijs & in mari mediterraneo, superioribus tota minor folijs, & siliqua & semine: caules verò humum præreptant prolixi. Lutei flores sunt: caules & folliculi densiores, omnia tomẽtosa lanugine obducta, vt Gnaphalium & alia maritima pleraque. Hanc cur respuant viri docti haud indignam vel animaduersione vel descriptione, causam habẽt nullam, neque exemplum: si namque antiqui hac ignauia suam ignorationem aut posteritatis ignauiam fouissẽt, longè plurima desideraremus, quorum beneficio plurimùm profecimus. Hasce enim inspectione & vsu præstat notas habere, quàm nullas.

LAGOPVS.

LAgopyró, quia inter triticeas segetes nasceretur, quasi leporeum aut leporinum triticũ iam tum Hippocratis tempore vocabatur: Dioscoridis autem æuo etiam Lagopon quasi pedem leporinum, propterea quòd in pilosa spica glumas villosasq; quasi aristas mollicellas, Leporini pedis, hirsutiẽ & colorẽ æmulantes haberet. Sic enim in libro de vlceribus concisè, sed scitè describit Hippoc. Replet maximè cõcaua, pura vlcera Lagopyros vocata. Est aũt triticeis, aut, vt alij legũt minus aptè, furfuribus similis, quãdo arescũt, foliũ pusillum, instar oleæ folij, & minus. Vnde non difficile coniectari istam plantam in aruis

inter

inter segetes frequentem vniuersæ Europæ valde vulgatam, & gramineis Trifolijs accensendam, esse genuinum Lagopum antiquorum. Siquidem triticea est spica, inter triticum, melampyrum, & Alopecotum nascēs, quibus est nomine & facie similis lanugine & pilis, mollicie & fuscedine concolor Leporino pedi: folia Oleæ, sed multò minora & terna, è viticulosis cauliculis, pedē altis, in multas alas diductis. Semine exiguo Sesemi, minore, Sophiæ pari, glumulis obsito triticeis, aut trifolij bituminosi. Non parum huic astrictionis, siccitatis verò tantum, vt mirum seminis profluuio laborantibus præstet præsidium. Eapropter vlceribus canis, sed iam detersis & mundatis, non dubium quin carnis prouentum, & cicatricem acceleret, vt vult Hippocrates, tumoribus verò inguinum & laxis Hernijs cohibendis peropportuna.

LAGOPVM MAXIMVM, *folio & facie trifolij pratensis.*

NON perinde frequens, sed tamen inter easdē plantas & segetes nascens gemina huius differentia, altera cuius folia planè eadem, minus tamē acuta, & trifolij pratensi propiora, caules simpliciores, enodes, ferè rectos, cubitales ambiūt, spicatas item sūmitates gerētes, binos pollices lōgas, crassiores: pilis & lanugine hispidiores, villosis floribus trifolij pratēsis, purpura rubellis, fuscis, fœniceis, pallentibus. Hāc Veganij, Norbonēsis in pratis, & ad fontem publicū elegantissimo aspectu florētem colligebamus, Iunio & Iulio mens.

ALTERA *angustifolia.*

ALTERAM Lagopum Angustifoliam vocabamus, iuxta agrorū & viarū margines Sellenouæ Mōspellij enatā, in Delphinatu, & non procul Rhodani ponte S. Spiritus dicto, alibiq; passim, angustioribus & longioribus multò folijs, ternis inter Peucedanum & trifolium ambientibus, viridantibus, pedali caule, aliquot geniculis donato ex quibus nonnullę alæ, in summo itidem caudatas spicas ferūt, isti proximè descripto pares & maiores: quarū flores purpurascentes per messes desflorescentes, relinquunt aristas horrentes, & spicas aridiores, scirposis glumis pungentes: vbi exiguum continetur Selami rotūdum semen. Omniū horum partes, spicæ præsertim, desiccant & astringunt. Sed prioris potissimum, cuius vtilitatem certam nouimus & partim diximus.

Hortorum odora LOTVS, *est verior Dioscoridis.*

Ger. Sieben gezeiten Kraut. *Bel.* Seuengetyden clauer of kruyt.

CVM arbores, frutices, & aliæ, specie, facie, fructu, & floribus differentes plantæ, Loti dicantur, quapiam bonitatis commendatione, potius quàm inter se conuenientia, videtur hæc nomēclatio huic trifolio attributa, quasi quod cæteris trifolijs excelleret, inq; paradisis & lætioribus locis oriretur, dictum foret Trifolium λωτον, siue volupe & voluptas, à verbo λω, vt sit adlusum ad λωτοφάγους Vlissеos, & Epithetum apud Homerum, qui vocat roscidum Lotum, Deorum lubescentiam. Proinde coniectura plena fert, veram Vrbanam illam verè dici Lotum, quæ domi hodie in Belgia, Germania, Anglia, colitur, decerpiturq; ad oleum conficiendū, celebratum valde tumoribus contumacioribus, & topheis demoliendis, à Pharmacopœis præsertim, qui vernaculo nomine vocitant hanc Seuēgetydē clauere, quasi septies mutans die nempe odorem, quem illi amisisse, & denuò recepisse singulo die arbitrantur. Sesquicubitalem leuiter striatum ramosum à summo ad imū vsq; videas caulem. Pediculos & folia è geniculis educta, cuiusmodi Trifolij pratensis. Fœ

nigręci

aut Meliloti germanici, sed ambitu obliquè dentata, pinguia, crassa, habitiora, subpallida: flore & glomerulo pallido, Asphaltidis Trifolii, semine Milii palleo. Eximii odoris Meliloti, nonnihil gummi Elemnium redolentis: vnde mulierculis Balsamum dictum, & sanè vulneribus paramicũ. Digerit quippe leuiter, & inflãmationes ingruentes reprimit moderatè, robur partim tutando, nec sanè multò dispari vi quàm Fœnigræcũ aut Lotus, ocularis opem laturam putandum.

LOTVS SYLVESTRIS *Dioscoridis.*

PASSIM plurimáque, quę dicitur erratica Lotus, secus Lanii amnis Monspelliaci pontem & crepidines pubet, in Angliæ etiam vdis scrobulis. Graciles, numerosos, bicubitales & tricubitales, sparsos multis alis promit à radice lignosa, fibrosa, caules, quos proximè ambiunt folia terna, mollia, rotunda, fusco virore, læuia: flores lutei, Geniſtæ aut *Meliloti* veri modo, è geniculis imis summísque copiosi, quorum caliculi postmodum fouent numerosas vaginulas, teretes, oblongas, rectas, rubentes, nitidas, intus semine Sinapi pari, cinericio colore. *Sapor*, qui leguminum quorundam & medicatus, vti Lupino, Phaseolo, & Cytiſi, quos odore etiam refert. Verùm non interest cuius sit odoris ista, sed quàm bellè referat Lotum bicubito maiorem, multis donatã alis & Loti pratensis trifoliæ foliis. Semine aut potius siliqua (nam vtrumque apud Dioscor. illud κάρυξ designat plerumque) fœnigræci, sed minore, qualis nostra planta est, quam gustu, non etiam odore medicatam optat Dioscorides.

LOTVS TRIFOLIA *pratensis siliquosa, Monspelliensium cui assimilatur superior sylueſtris.*

NON paucis locis *Monspelliensis* agri & decliuibus pratis, Lanio Grammuntiæque Syluę interiectis, humilis siliquatáque Lotus inter Aristolochias, *Scordium* & Narcisos repit, angulosis cauliculis, geniculatis, pedem longis. Folia in pediculis per totum caulẽ terna, pauca, subrotunda, crassiuscula, subpallida. Extrema caulia germinibus nõnullis, multifida, luteum florem, buxeũ, fabæ similem, singulũ singulis alentibus: etiam cuilibet, siliqua succrescente quàm fœnigræci maiore, sed recta & superius retusa, quibusdam secundum longitudinem impressis striis, fœnigræci flauescens semen dum maturuit, dissiliente & ostentante.

ÆGYPTIA LOTVS, *vel* NILOTICA, *aut Euphratea.*

VTI PERMVLTA sunt quæ nuspiam in naturæ ditione ditissima & inexhausta extare suspicari ausi essemus, priusquam vidissemus: ita plerumque fit vt nonnulla etiamnum hodie anxiè minus venemur, quæ aut præ oculis & pedibus iacent, sed malè aut mutilè literis mandata, eoque incognita sunt, aut nusquam terrarum, prout historiæ produnt, oriantur. Idque cùm nostratibus non paucis, tum vel maximè peregrinis in stirpibus agnoscendis nobis vsu venire veri fit simile. Hasce enim non visu, sed auditione plerumque discere soliti fuerunt scriptores, eóque fidem liberandi causa φασὶ, vel ἐοίκε, aut simile quippiam addere soliti sunt, quasi non asserant, sed duntaxat historię texendæ gratia inserant: Quod videtur vsu veniſſe in hac Loto, Theophrasto: fusiorem

enim quam certiorem descriptionem dat, omissis foliis & contrariis seminis comparationibus repetitis, quæ suspicionem faciunt luxatæ literæ, aut recensionis mendosæ. Plurimas videas stirpes pluribus locis obuias, imò & mensis, quarum aut perperam aut fabulosè multa commentitia in literas missa fuere. Exemplo sunto mandragoræ radix, filix, tripolium, Quercus Larix perennis, vel ipsa faba, fungi, tubera. Ac ne longius abeas, nobis etiam perplexius minima quæque de plantis vulgus, & interdum eruditos consulentibus, quàm multa & sæpè relata sunt, risu quam assensu digniora? Et miramur postea, grauissimis etiam viris quædam excidisse, multis è millibus pauca, minus accurata, aut vera, auditione tenus prodita? Nec potius miramur non plura lapsos, puta alienis fretos assertionibus, aut lectionibus, quod Dioscoridi è Crateua, & Theophrasto huic contigit ex Aristotele, huius Alexandri iussu & sumptu, innumeris è priuatis hominibus conflatæ historię fuerunt.

MILILOTVS Syriaca.

MELITI odoris & coloris gratia Meliloto, siue Melita Loto dicta, coronas texuerunt prisci, quibus caput redimendo, non voluptas modo peteretur, sed etiam æstus febrilésque distemperies arcerentur. Omnium quas nouimus huius familiæ longè optima & elegantissima, quæ è Syriaco Alepo ferri cępta fuit & coli superioribus, nec antea annis, 1562. & tertio, cuius etiam culeos refertos prostare meminimus Venetiis, in Martinelli ad Angelum officina. Copiosis fruticat ramosisque cauliculis hinc inde deflexis, cubitum altis, geniculis crebribus distinctis: vnde emicant folia in pediculis terna, loti Melilotíve communis, minus acuta, nec multum serrata: & flores lutei pallidi, stipati certa seriæ & modo, vt in Securidaca, aut Astragalo. In summo vaginulæ hamatę & è latiori basi, in mucronem aduncum exeunt rostri Psytaci non disparem: semen Fœnugræci compressius, exilius odore Meliloti Germanicæ, vel Gallicæ, hîc proximè dicendæ, sed multò fragrantiore, etiam in decennium perdurante. Sata Patauii, quasi soli natiui oblita, nonnihil corniculis minus falcatis, lunatis, & ignauiore odore degenerat: Illic nomen retinuit Italicæ; vbi tamen quia defit copia, pratensis ista sertula, seu corolla Supplemento est.

Italica Melilotus.

Germanica & Gallica.

NOSTRATES verò duæ germanicæ, Gallicæúe nuncupatæ, odore quidem inferiores sunt, sed multò proceriores fruticant, ternos namque cubitos æquant virgulta crebra, teretia, ramosa, lenta, crebribus foliis in exili pediculis ternis, fœnugræco aut potius Burgundiaco proximis, læniter dentatis, carnosis, subpinguibus. Cauliculorum summitates stipant complures flosculi, serie apti, penduli colore & modo geniculæ, siue Luteolæ Plinianæ, sed minores, interdum & cani. Semen in vtriculis, luteolis herbidis exile, & perpaucum. Vbiq; iamdiu huius inoleuit vsus, propter facultates compertissimas emolliendi, digerendi, tantillo calore peptico, naturæ amico & astrictione moderata.

Londinẽsis Melilotus altera pusilla.

LONDINI in horto amici cuiusdam alitur huic per omnia similis, nisi quia cubitum non superat, & in siliquis paruis Araci modo, semen non dissimile habet, vtrique odor gratus, Syriacæ gratior: sed quia aliis de notis plusculum differunt, hasce putarim corollis non adeò expetitas fuisse. Illis tamen ueutiquam ad Medica commoda cedere.

MILILOTVS CORONATA.

NON DE NIHILO erat, quod quidam persuasi fuerunt, illam Lotum quæ siccioribus pratis, viarumque marginibus lætatur, Sertulam esse campanam, aut saltem pro Meliloto vtendam esse. Quippe præterquam quod nulla propius ad Syriacã accedit, etiam siliquosa est, & floré petquàm hilarẽ, corollæ aureæ sertíve persimilé habet, vnde plebi Gallicæ Corona Regia dicitur, indidemque Romanis Sertula fortè dicta. Ramulos spargit hinc indè copiosos, virentes, graciles, pedales, copiosos, teneros, foliis ternis

terius trifolij pratensis cæsis caule enatis plurimùm quinis, sed in pediculis ternis, vti in Loto syluestri. Flores luteoli vel melini, nondum explicati ex flauo rutilantes, pisi effigie radiatim & æquis spatiolis dissiti Coronidem exprimentes, Sapor qui leguminum plerisq; : odor imbecillior floribꝰ, aridis & aceruatim congestis nõnihil gratus difflatur, quod mellis odorem præfert, quem linimentis relinquit, vti etiam colorem: vsi sæpe sumus illitione ad viscerum feruidorum materiam concoquendam in tertianis nothis, ex floribus oleo imbuto, quod etiã oculis optimè facit. Ea Pharmacopœi Galli præsertim, plurimùm vtuntur æquè tuto atque Meliloto, nusquam non Angliæ Galliæ, Belgiæ frequentissima. Siliqua Loti Syluestris.

Trifolium FOENVGRÆCVM dictum.

RARO aut nusquam nisi cultu: nam quod ruri ortũ putatur Fœnugræcũ, quibusdam locis in Italia, ambigit inter Lotos. Et Fœnogræcum hodie adeò notum est vt qui lotos norit, neminem latere possit: duntaxat differre videtur siliqua, qua maiore magisque adunca, acutiori stylo est fœnigręcũ, albicãt flores parui: inq; caulibus parum striatis, cubitum & sesquicubitum lõgis à teretibus folia sunt, ternis è pediculis, loti æmula, aliquantũ crenata. Seminis fului anguloſi Securidacæ, sed rotundioris, maximæ in re medica vtilitatis fœta cornicula. Quo paratur oleum viribus quam quisquam credat maioribus, ad intestinorum latẽtes scirros dissipandos, & strumis perutile.

CYTISVS.

TRifolius iste frutex Lotusue gentilem cognominis insulæ Cinthyę quæ vna è cycladibus est appellationem fatetur, vnde reliquę Greciæ Latioq; factus communis fuit. Et mirum quanti putatus ad pecoris pastiones, lactis & prolis prouentum. Quare qui κυθνλοῳ ex Poetis legunt, possunt apte interpretari fœcundum fœnum, quod multùm sanguinis vitium & seminis absque quo friget Venus, suggerit. Diu nos anxios & ambiguos animi habuit Cytisi veri historia & expensio. Verum subductis hinc inde rationum momentis & collatis varijs plantis, quas respuebamus speramus tandem probarum iri candidis arbitris. Qua quis Roma regia via Florentiã adit, oppidulo, cui nomẽ Aquapẽdulę, (ni perperã in Pàlinxesto herbario notauimꝰ) decliui & depressa etiam planitie feracissima Cytisum fruticem 5. sexúe cubitis proceriorem Genistæ sarmẽtis pluribus, gracilibus præduris, striatis, vidimus statim ab imo aut paulo stuperiꝰ lignosa radice è tenuibus pediculis: folia terna, non ita numerosa similia fœnugręco, angustiora, habitiora, rutacea: genistæ vel Sparti aut pisi flores lutei, sed minores: Siliqua Genistę par, cinericia, gracilior, compressior, intus loculis sunt discepta semina nitẽtia ex atrore Genistę, est cana vniuersa plãta: vti Rhamnus Mõspel. aut halimus

Sapor Ciceris aut similis leguminis odoris sanè iam non succurrit: aridam enim & inodoram duntaxat habemus uulsam Norbonę, præsertim, ad radices mõtis Calcaris prope Veganiũ: minus procera tamen, sed tenerior pabuloq; aptior est, fortè quia dum in montes abigunt pecus, vt quotannis faciunt, pastionis lætioris, atq; æstus conuallium declinandi causa, ineunte Maio & Iunio, Sole in Arietem ingresso, teneriusculos germinationum fœtus, florum siliquarumq; spem liguriunt oues, & capellæ. Eóq; Poeta venustè ex Theocrito canit. *Florentem Cytisum & Salices carpetis amantes*. Hæc, vt si quæ alia, apprimè quadrat Dioscoridis, Galleniq́ue Cytiso: nam ecquid eadem sit Theophrasti haud magnoperè solicitos facit nos, quando ille in describenda minus solicitus fuit, qui de Lotis alicubi monuit, plerumque vsu venire. vt eadem voce plurimùm diuersæ plantæ, effigie tradantur. Qua propter vti Antiqui Cytisum vocarunt Fœnigræcum, Lotum magnam, & Trifolium, propter figuræ aut naturæ coniunctionem, sic ex varijs consimilibus fruticibus Anagyridi, Laburno, Coluteę, incertum vagumque vocabulum remansit.

Altera Cytisus minor & vulgatior.

Terna item prodeunt huic folia, sed pictor, quia emarcuerat, minus animaduertit.

NOTIOR & frequentior multò, quæ Italiæ, Galloprouinciæ, squallidis saxeisq; collibus inter cocciferas Ilices & maiores Ericas viret, florúmq; amœnissima fœtura oculos capráq; pascit æstatis initiò: sesquicubitales spargit fruticosas, lignosas virgas, tenues, ramosas: & folia terna virgultis oriuntur, & quàm prioris Cytisi maiora, rotundiora, viridantia ex atro: Geniste flores in summis cauliculis luxuriant, lutei pusilli, sed stipatu longè pluri, quàm pro magnitudine plantæ, quò aduolãt mellificatum apum examina læta: odor gratus illi, sapor alterius: Siliqua & semẽ minora.

Minus fœtens Anagyris vel LABVRNVM, *Fœtida* ANAGYRIS *arboreſcens.*

Non fœtens.

AVT regio aut putor quem ciet, huic nomen fecit, locúmq; prouerbio, Ne moueas ἀναγύριν dedit: idcircò nauteam, à nausea, quam mouet, *Plautus* vocauit. Cognati autem generis videtur, si non genericæ differentiæ, Anagyris æstuosis conuallibus & riguis, præsertim Galloprouinciæ oriunda, cum illa montana & alsiosis Alpinis proueniente, quam Laburnum & Anagyridem non fœtidam nonnulli autumant. Plurima hæc Taurinis montosis & collibus Pedemõtanis, Vere ligulis vel pannulis conspicua luteis, prælongis, pendulis, congestis multa floscularum serie, Sparti Genistellæ aut Cytisi non dissimilium: folia terna Asphaltidis trifolij, Cytisi, aut Polemonij longiora, ex pallore viridia, siliquulis, multis Genistellæ aut Cytisi, vni pedicello hærentibus, minoribus, minúsq; latis: semen item Cytisi aut Galegæ, oblongum, vel Genistæ: fruticat ad arboris proceritatem, prædura materia, rusticoque instrumẽto nata, intus nigricante, foris Fusariæ colore, ex Alpibus Heluetijs in Germanię & Flãdriæ hortis florentem vidimus, sed perparum aut nihil fœti dam, tametsi fœteat vernaculo solo: esse Laburnum *Plin*, vt non magnum operæprecium puta-

putamus probare, ita est valde verisimile: sed huius Romani'ne imparatiores minusque accuratæ fuerunt in hac historia tum synopses, tum versiones, vti sexcentis locis, ac proximo Anagyridis capite, manifestum fit.

ANAGYRIS.

SEMEN lectum Anagyridis eminus etiam fœtentis in crepidinibus Argentei ammi vocati, Briniolam inter & Vallũ vrbeculas Galloprouinciæ, in Belgio creuit, etiamq; Londini nobis prouenit in Morgani Vireto: folia item terna virgultáque Memantis Trifolii: minor tota fruticat, minus dura materia, cortex nigricat, flores in muscosis thyrsis racemosi, Napi aut Raphani, aut Brassicę, luteoli, siliquis longioribus, latioribus, semen cohibetur, renis Phaseolíve effigie, durissimum, pullum, nitidum, subpurpureum: quin sit vera nulli iam dubium reliquit semen & fœtidissimus odor, vnde nomen illi & Adagio locus, *Mouere Anagyrim*, κινεῖν ἀναγυρίν, id est, sibi rem molestam & prorsum ingratam exciere, quia rarior, vsus hodie paucus aut nullus.

DORYCNIVM *Monspelliensium.*

δορύκνιον, quemadmodum toxicum, quibus spicula cuspidatáve tela infici solita fuerant, quò celeriorem molirentur perniciem, nominatum fuisse par est. Multum verò abest istud hic appictum ab illis duabus, aut tribus plãtis, quas nõnulli hariolabãtur fore Dorychnion, quæque nullum operæprecium commemorare, vti Phylleræã, Vesicariũ cordis effigie legumen, & alia: Nam iamdiu Rondelletii Præceptoris, & Scholæ clarissimæ Nitiobrigum penè cunctæ familiæ diuturna coniectura, istam plantam Dorychnion statuebat: creberrima quippe illic & in Galloprouincia fruticat (non perinde in Italia) sarmentosis, lignosis, durissimisq; virgultis, tenuibus, flexilibus, rectis, sesquicubitum, & binos altis, numerosa alarum sobole è geniculis imis summo tenus per interualla foliola habente, incana, cõpluria, Rutaceis, Chamęleę, aut Oleæ nuper pullulãtis multò exiliora, multis flosculis muscosis Oleæ, vel Quercus, per cacumina candicantibus, & in radiatis quasi vmbellis relinquentibus theculas vel folliculos albidos, membranosos, rotũdos, oblõgos, teretes, Loti syluestris semina quina, aut sena, nigricantia, arentia, Araci syluestris, aut Loti syluestris condentes: radice lignosiore, gracili, prolixa, saxosis sterilibus ad Frontignanam & maritima Norbonæ oritur. Gustu est insipido fermè planta, & vt reor, refrigerantis, non humectantis facultatis.

POLEMONIVM *Monspelliensium.*

HVIVS est similitudinis Polemonium, quasi dicas bellatum & bellicosum, vt de cuius inuentione sibi vendicanda certatum inter Reges fuerit: Quippe quæ herba esset χιλιοδυναμις vocata, id est, mille viribus prædita, authore Dioscoride. Nullidum recentiorum nota fuit Polemonia, ac ne quidem illi nouo huius qui radiato Appollini Vercellensi Math. alioquin amico non vulgari, & hac in palęstra riuali: ac ne nos quidé fortè nouissemus, nisi Rondelletii præceptoris & Guillielmi Pelisserii Monspel. Episcopi, & Assatii sagaci vestigatione, factum fuisset, vt non multis ab hinc annis vniuersæ Academiæ illic fuerit notitiæ vulgatissimæ, etiam viribus explorando compertis: nam frutex ipse vndequaque exquisitè quadrat delineationi Dioscorideæ. Virgultis multis, lignosis, rectis, rotundis, gracilibus, cortice pullis ex virore, ternos & quaternos cubitos altis,

in quibus ad vsque summum hęrēt vtrinque pinnatim ramuli & folia terna Cythisi, aut Rutæ, maiora, saturè virentia, crassiuscula & rigida. Flores Maio & Iunio emicant lutei, pusilli, vt Iasemini, qui cedunt baccis nigris vnà circinnatim collectis, plenis, paribus ligustri, aut Corni fœminæ, succo hyanthino; vel atro purpureo inficiente prægnantibus. Radice prolixa, lignea, implexa, & vario flexu sparsa, intus alba, saporis nonnihil acris & amari, euulsu difficilis. In *Mons*pellio agro, ad Castri noui aridos colles & æstuosos margines oliuetorū & in luci Grāmūtii cāpestrib⁹ saxosis quamplurima. Gallis, Belgis, & Anglis hortis iam quidē culta, sed putata & vocata ab illis genistę peregrinę quędā species. *P*ueriliter hic nōnulli ambigunt super foliis *N*epetę: qui si meminissent esse speciem Calaminthæ Pulegii, planè foliis similibus, & paribus, lubenter de *Behen* albo & rubro vlterius ineptire desinerent: sunt enim *P*ulegii, Rutę, & Polygoni, folia non adeò disparia inter se magnitudine, vnde etiam discas, quid Calamintha altera, seu Nepeta Dioscoridis, sit.

MAIOR & hortensis Ruta, Sylvestris, & ei perquàm similis facie Norbonensium Peganium, siue angustifolia Rutula.

Sylvestr. Ruta.

SEMPER virentis hortensis figura trifolia, satis ex superioribus innotescet, tum etiam quia nihil hortis vulgatius πύγανον dicta, ἀπὸ τοῦ πυγνοῦσθαι τὸ σπέρμα, quia semen genitabile suo præsicco spiritu calidoq; vapore & tetro coaguletur, quasique arescat, vnde sterilescunt, præsertim viri. Agresti autem Rutæ vires vegetiores, & odor vehementior multò, adeóque virosus & afflatu periculosus est: interdum enim vaporem ipsa planta intuentis vultui afflat, aut tangentis manui inurit, qua si faciem attigeris, Erisypelas, aut Scabiem excitabis: alta cubitum est, hortensis, & caule minore, sed foliis fermè iisdem exilioribus, *P*eganio paucioribus, siliqua & semine non dispari: sed nō perennat, ne in hortis quidem Gallicis & Batauis sedulò culta, flosculis herbaceis. Minima maximè omnium virulenta, angustifoliola, tota pallido virore albicat: empetri fermè habitu, situ, & rigiditate, cętera non nisi magnitudine multò disparia. Aridi Monspelliaci colles & saxeideuexi vtraque scatent. Vtriusque semen, præsertim minimæ, maximi ad arthritidem, & molas, & humiditates veteri vsus Medicis illic.

PEGANION *Norbonen. siue Rutula.*

An Harmala Syriaca sit SESAMOIDES magnum Dioscoridis?

VERVM illi Syriacæ, quæ non modò Venetis, sed etiam Belgicis & Anglicis viretis facilè propagatur, tametsi sunt capitula, seu pericapia, similia & trifida, aut triangula, tamen

men odor ille vehemens nostratis illi defit, quem si quis soli mutatione amissum dicat, sciat ex Syria quàm recentissimo semine satam, inodoram prouenisse. Atque inter Rutaceas, quas plures habemus quàm Dioscorides, nulla minus hac Rutam præferat, & sapiat odore & gustu, quam Martinellus misit è Syria, Harmalámque primus fecit: non inscita cõiectura quispiam posit illam eandem Sesamoidem maiorem opinari: est siquidem Agrestis Rutæ tenuifoliæ, siue Norbonensis Harmalæ foliis longioribus, maioribus Senecionis, & Arthemisiæ tenuifoliæ, flore Hyperici, sed albo: siliqua triquetra, Sesami minoris effigie, semine intus pullo vel cinereo, gustu acri, amaro, maiore Hyoschiami albi: tenui radice, lutea. Ex Syria per Italiæ hortos, indéque Gallicis, Belgicis, etiámque Anglicis viretis nota. Nec si non esset purgatrix hæc, illicò foret ideò reiicienda: quippe antiqui Helleboro soliti erant addere quædam, quæ vires catharticas, vel accelerarent, quasíque stimuli vrgerent excretionem, vt sal, acetum, & alia tum Helleboro, tum Elaterio: vel quæ impetum effrenẽ medicamenti moderarentur, vt pulticulas, aut lactis dulciculam potiunculam, cuiusmodi posterior ętas quàmplurima meditata est admodùm oportuna: Barbaris nostris apud *Mesuem* consolatoria dicta. Nec hanc infernè deiicere dicunt Dioscor. aut *Paulus*, nec per se, sed additum tribus semiobolis albi Hellebori, vt fusius in Helleborine.

RVTA triangulo pericarpio.

QVANDAM habuit nobísque ostendit Rutam aliam Regius professor Monspelliensium Iubertus, cui triquetræ siliquæ aut vascula erant, nec tamen sapor cęteráque facies diuersa à vulgari Ruta: quamobrem arbitrabantur Itali (quorum in hortis adoleuerat) hanc esse propiorem Syriacæ Harmalæ, quàm superiores dictas.

CANINA RVTA.

RECENTIORVM insuper quatuor sunt plantę, quæ virium aut odoris efficacia, itémque effigie, Rutæ nomen vsurparunt. Nec enim Caninæ Rutæ vocatę Ruta vulgaris cognata est, nisi paucis & vagis notis. Sed id vulgo moris est, vt cùm præstent quædam herbæ opem celebratioribus solitam asscribi, si nomine deficiantur, illo communi impertiantur. Rarò, nisi locis siccis & feruidis, satis, & marginibus, cuiusmodi Norbonæ, Rauenæ, & Romæ, circum oriunda hæc. Surculis virgulteis multis, sesquicubiti folia Rheadis, Papaueris, aut Argemones incisura, magnitudine minora, crassiuscula, ex viridi nigricãt: vti & flosculi, æstate hiantes, alterius Veronicæ vel Anthirrini modo. Grauẽ tota virosúmve Rutaceo ingratiorem vibrat odorem: exili pericarpio, Rutæ ferè aut Blattarię ritu, sed multò minore claudit semẽ. Rutã istam, Math. reiectæ Alceæ Venetę, quam foliis & odore viroso refert, suffecimus: odor quippe etiam Meconii quiddam virosum halat, ramulique exiles sunt. Succus verò, quem Meconio æquiparat succo, idem: qui nobiscum suspicatur hanc esse Hippocoum, vires cum succo corniculati papaueris, aut spumei conferendas interpretatur. Verùm è tam parua designatione iudicium differendum censemus.

RVTA Pratensis Herbariorum, num PHELLANDRIVM *Plin? quod potius* SAXIFRAGIA *Hircina videtur.*

MVLTO adhuc magis Ruta pratensis dicta abest: Plinianum hanc Phellandrium dictitabant Lutetiani nonnulli nostra memoria, quòd propius Apium accederet quàm Rutam, cuius nihil nisi odorem virosum sortita est: eodemque argumento ad calculum laudabant, & Saxifragium nuncupabant alii nuperi intempestiui nomẽclationum æruscatores, qui tum demùm se operęprecium putant feciśe, si ex Plinianis incertis herbarum elenchis potius, quàm descriptionibus, aliquot selegerint minus auribus vulgi assueta nomina, & plantis itidem nondum agnitis indiderint, Horatiiq; conuicio locum fecerint, qui pisces appingere syluis vetat. Pratis vdis & riguis oritur hæc passim, caulem promit sesquicubitalem, folia quadantenus Apii palustris, sed minora, rigidiora, nigriora, radix lu-

Nonnulli vulgò pharmaco. Rubarbarũ monachorũ à rubore vocitant.

teola, fibris multis donata, latéque humi fusis, Asclepiadis modo: flores ex luteo herbacei, pusilli, numerosi: radix pediculis & atomis, cironibusq; interficiendis, in balnea inditur, superiore gracilitate differre tantùm videtur, alioquin iisdem natalibus & facultatibus, sed remissioribus prædita est.

Ruta pratensis tenuifolia.

Thalictrum tenuifoliũ Cordi.

GALEGA.

GALEGA foliis est Glycyrrhizæ, vel Lentis Glaucii, cui etiam nomen ab Herbariis factum alludit: duũm cubitorum illi caulis, flores albi, purpurascentes, in teretibus, oblõgis siliquis semen exile. In Pedemontana planitie, iuxta Eridani fluenta & Taurinum vbertim luxuriat, passimque alibi. Satis liquet, non ex delineatione, sed potius ex effectione, Rutę nomen inditum illi, quia vel odor ipse potius Leguminis, cui videtur similior: sed quia venenis efficacissima, vti Ruta, perhibetur, cõsimili vulgò nomenclatura donatur. Veneti namque Pharmacopœi atque etiam Circulatorum illic fex, qui viperas stipis colligendæ causa circumferunt, simulatque demorsi sunt, nihil certius hac aut præsentius habent; eadé multó magis freti, quàm illis decantatis Theriacis.

LEGVMINA.

- Faba
  - *Maior vulgatior, non est eadem antiquorum faba, sed congener.*
  - *Minor.*
  - *Syluestris Norbo. an sit Faba antiquorũ.*
- *Phaseoli. Varietates.*
- *Phaseolus syluestris.*
- *Smilax hortensis Dioscoridis, siue Phas. vulgaris.*
- *Sesamum.*
- *Frumẽtum Saracenicũ, num sit Erisimũ Theophrasti?*
- *Lupini.*
- *Eorundem Varietates.*
- Pisum
  - *Maius.*
  - *Minus.*
  - *Spontaneum.*
  - *Cordatum, & Cor. Indicũ, Halicacabũ*
  - *Peregrinũ Offic. an isopyrum Dioscoridis?*
- *Eruilla syluestris, siue Ochrus.*
- *Lathyris, siue Cicercula.*
- *Lathyris syluestris.*
- *Pseudoapios, Germanorum Terræ glandes.*
- Cicer
  - *Domesticum.*
  - *Arietinum.*
  - *Syluestre duplex.*

LEGVMINOSA.

- *Lens.*
- *Orobus, siue Ervum.*
- *Vicia.*
- *Cracca, siue Aracus.*
- *Cracca altera.*
- *Hedysarum vtrumque.*
- *Glaux vulgaris.*
- *Caput gallinaceũ Belgarũ. An Onobrychis Dioscoridis?*
- *Ornithopodium.*
- *Ferrum equinum.* Ferro Cauallo *Italorum.*
- *Scorpioides leguminosa.*
- *Tribulus terrestris.*
- *Anthillis prior Dod. & Herbariorum.*
- *Aphaca.*
- *Ervum.*
- *Glycyrrhiza triplex.*
- *Colutea.*
- *Colutea Scorpioides.*
- *Sena.*
- *Dictamnus albus Officina. An Tragium Dioscoridis?*

FABÆ antiquorum & recentiorum.

Germa. Boonen. *Gallis.* Feues. *Ang.* Beanes.

AGNOVIMVS superius triticea cum Leguminosis magis quadã vsus & partium proportione conuenire, quàm delineatione: nã vt illa spicãtur glumis & aristis, sic hæc grauidantur siliquis & vaginulis, vtraq; magno vsui tum pecori, tum homini: illa à terendo, hæc à legendo Latini dixerunt, quia non falce vti illa, sed manu vncóve auellẽdo legerentur. Græcis verò σπορίαι, quasi satiua aut serenda, quòd sementẽ multo fœnore pensarẽt: sunt enim legumina nõ parũ fœcũdiora triticeis, minoreq; tempore & labore, sed maiore prouẽtu colũtur: à qua quidé feracitatis facilitate κυάμους vocarũt, vt Galenus annotat, antiqui ferè cuncta legumina Fabas, quasi prægnantes & feraces, id enim valet verbũ κυέω, quod prægno, vnde κυάμοι, testiculi dicti olim. Speciatim postea indicarũt legumẽ fama multò omniũ notissimũ & fami plebeiæ adeò vulgare subsidiũ, vt nõ secus atq; genera, aut diuersitates Tritici, sic fabarũ

barũ delineationem nõ tam rudem,quàm nullã reliquerint. Cùm autẽ præ Faba Theop. Dioſc. & aliorum antiquorum iſtam vulgarem noſtram,vtpote maiorem,pinguioremq;, potiorem duxiſſet poſteritas, ea penè cõtempta,hęc noſtrãs ſola nomen Fabæ ſubripuit, retinétq; etiamnum hodie: Antiquorum enim Fabulæ ſiue Fabellæ,puſillæ tametſi,veluti pares,Loto & Terebintho comparantur. Taxiq; bacca maior quàm faba aſſeritur apud Dioſcoridẽ,& rotunda iuxta & æqualis aſellis ſubter vrinis deliteſcentibus,κύαμοι vocatis Galenus: Ariſtotel. autem pulli decimi incubitus diei oculos maiores Faba facit: tamen non illicò noſtrates è Fabarum cenſu amouent,vt placet doctiſſimo & modeſtiſſimo Dodonæo: ſed id nos docent,eorum Fabam fuiſſe minorem,quàm hodierna, nec tamen ſpecie diuerſam,ſed congenerem,& potius fructu,magnitudine,figura,quàm plantæ natura temperamento,aut lineamentis diſtare. Nam Theoph. & *Plí*. Fabam, qualis noſtras eſt, deſcribunt caule recto & vnico,ſolamq; inter ligumina, vt plurimùm, culmo tradunt: & multis locis *Dioſcorides* caulem Fabæ quadratũ dicit, & florem Fabæ Peryclimeni aſſerit. Sed id euenire,quia variant magnitudine,colore,effigie latiore, compreſſiore, tereti rotunda. Et frequentiſſima hodie Faba noſtra maior, rarò vſpiam tamen niſi ſata prouenit,ſerunt quippe in parillo depreſſas ſcrobillas. Quare vt non eſt difficilè noſſe iſtam vulgarem Fabam, maiorem, longiorem,minúſq; rotundam eſſe,quàm antiquorum Faba fuerit,ſic eandem *Phaſiolum* Dolicumúe aſſerere,neutiquam licet per eoſdem authores.

FABA Minor.

ALtera,quæ minor eſt,Italis & Belgio ſatu frequentiſſima ad veterina alenda,ſed nuſpiam vſus frequentior quàm in Anglia,vbi panes Fabaceos veterinæ potius quàm triticeos dant. Hæc non multum videtur abeſſe à Græcorum, quam ſuperius expẽdebamus, Faba: Eſt enim ea illis adhuc vſitatiſſima,freſa inibi vocata,ad pulmenta expetita: & Italiæ,Venetijs præſertim,vulgo *Fana menada aiſſa*.

Sed ſylueſtris,qualem ſæpius in Galloprouincia & in Botoneti Ericetis ſteriſibúſq;, non procul Monſpellio enatam legimus,tota minor eſt, ſeſquicubitalis & cubitalis: & culmi quadrati,minus rigidi ſurculi,communis Fabæ foliis, quaſi egens adminiculi,& ſupernè in cirros,capreolóſve *Piſi* deſinentibus,flore Viciæ obſcurè purpureo,& ſiliqua dum maturuit alioqui non diſcrepat: cohibent autem quaternas Fabas aut quinas, guſtu Fabaceo, ſed non ita grato,odore grauiuſculo,magnitudine Orobi, quem Dioſcorides Tithymali *Paralij* ſemini comparat. Plinius quaſi æqualitatem hanc & parilitatem innuens,Fabę parem tradit: quæ nos adducunt,vt non inuiti credamus hanc præ cęteris delineationem Grecę explere. Quando etiam hæc non ſecus atq; antiquorum Fabæ ſponte prodeunt,in locis Galliæ paulò antè dictis,quemadum illæ è Fabarijs inſulis,quibus cognomine fuiſſe ferunt autores: tametſi malim eſſe illam Cherronenſem in Mari Euxino,quàm in Germanio ſiue Arctico Oceano, vbi terra alſioſa, & minus olim nota Græcis aut Romanis fuit: nec puto in Dania inſuliſúe finitimis haſce reperiri, eam tamen volunt eſſe Cymbricam Cheronenſum ſiue peninſulam *Plin.* autoritate. Itaq; illam vulgatiſſimã Fabam amiſſam putare,tam parũ veriſimile eſt,quàm ſiligine laudatione tritico carere nos,de quo tamen fuerunt controuerſiæ multæ. Sed noſtrates Fabæ cùm caulem quadratũ,rectum, ſurrectũ, vnicum,vt plurimùm ſolæ leguminum habeant Theoph. & Plin. autoritate,& particulatim floreant,ipſiq; flores nigricantibus lituris (quas lituras lugubres rati Flamines Romani,non mandebant,vt tradit Varro) inſigniãtur,nõ eſſe κυάμους ſiue fabas nolim aſſentiri. Et in ipſius fructus latiore quaſi baſi,qui cernit nigrum veſtigium illud,quod hilum antiqui vocarunt,quaſi germinis vmbilicellũ & inuolucrum, neutiquam vulgares reſpuet fabas,quibus penè id ſigni peculiare eſt. Ipſæ etiam in duas ſemiſſes ſponte ferè & natura diuelluntur: & planè tot iiſdemq; facultatibus comperiuntur,quas antiqui prodiderunt, tum cibo tum medicamento: nam flatus & tetra inſomnia excitare,vulgus etiã queritur, & ad vlcera abſtergenda,atq; carnem procurandã quiuis chirurgus harum farina vtitur. Quamobrem non alió diſſident à Græca notiſſima illa noſtrates Fabæ Germanorumúe Boonę,quàm magnitudine & oblongiore teretíve figura: quæ cùm in pleriſque eiuſdem ſpeciei & naturæ pomis,nucibus, & ſeminibus, tum in Cicere ſatiuo & ſylueſtri,diſcrepant,Dioſc. monente: nam,inquit, à ſatiuo nihil differre,niſi ſemine tantùm.

Sylueſtris.

PHA-

PHASELI à Fabis & Phasiolis discrimen.

PErpauca extant apud scriptores antiquos de Phaseolo, quem Dioſc. ægrè concoqui, inflationes aluum & vomitum ciere tantùm dicit: Galenus autem à φασήολω Dolichonem discernit, eundemque Cicerulæ aut eiusdem speciei vult: Quod Plinius videtur innuisse, & Maro vbi canit *Seu pinguem viciam seres, vilémve Faselum*: vilis enim meritò dicitur, vt cuius tantum quasi noxij aut parum vtilis meminerunt antiqui, eoque incognitum penè reliquerunt, nisi quantum ex Cicerculæ collatione percipi potest, deq; Galeni sententia, fortè & Plinij verbis, qui Fabæ folia rotunda, Phasiolo autem Piso & Eruiliæ longiora & venosa scribit: quę accipienda esse de *Phaselo* potius quàm de Phasiolo videntur, quia Phasiolo folia sunt rotunda, nec venosa. Et apud Columellam etiam pusillum legumen vileque intelligi videtur: quando Phasioli modi quatuor obruuntur à totidem operis: nec enim *Phaseolus* nisi rara & peregrina in Italia fuit. Eapropter nobis videtur sui generis legumen ignobile quoddam, Phaselus, simile tamen Eruiliæ aut Ciceri, quale est quod pictum damus, in huius operis extremo, Phaseoli facie, sed siliquis Ciceris aut Viciæ: congruis item Sparto, aut Genistæ, quales Dioscorides annotauit. Sponte hæc in Heluetia exit, folijs ab vno pediculo gracilibus, ordine positis, senis & septenis in caule geniculato, striato, cubitali & sesquicubitali, gracili, lento, flexili. Folia ipsa minimè crassa, aut carnosa, sed venulis perquàm exiguis secundũ longitudinem intexta, magnitudine ferè, sed non positu *Phaseoli*. Floribus purpureis, *Phaseoli* minoribus, in prolixioribus clauiculis: è quibus postea siliquæ fuscæ visuntur complures, magnitudine & effigie Genistæ aut Cicerculæ: semine intus pullo, Eruum æquante: radice multum fibrosa, nigra, maiore quàm cæteris leguminibus, fortè quia Syluestris est plãta, nam ruri repertam nobis dedit optime spei doctissimus amicus *Penius* Medicus.

Cicercula altera, an Phaseolus Dioſc?

EST & quædam alia, quàm nonnulli Phaseolum suspicati sunt, ea etiam in agris, & syluis occurrit, vnde hortus Morgani habuit. Cicerculæ similiter hæc folia, caulésque emittit, venosa tenuiáque, auriculis Leporis similia: siliquis Viciæ latioribus & longioribus, flore purpureo, & quàm Pisi minore: harum vtramuis malunt Phaselum antiquorum recentiores doctiores, quàm Fabam nostram, vt quæ sit legumen neutiquam contemnendum, imò tanti faciendum hodie, vt vere & totam æstatem, multis in regionibus magnum sit annonæ supplemẽtum, & nõ parum multæ gentes panes ex Fabis depsant Veterinariæ, etiamque plebeculæ non incommodos: farina autem, aut ipsa tota fresa Faba pultes sapidas, & placentas conficiant, efficiantque, vt de hac nostrate Faba dictum putemus quod antiqui scribunt, Fabæ maximum honorem habitum fuisse, vt qua panis attentatus sit.

PHASIOLVS vulgaris Turcicáve multicolor Faba, est SMILAX hortensis Dioſc.

NVLLIVS verò laboris est istud legumen trifolium, folijs hederaceis, Faba tereti, oblonga, renis effigie, multicolori, esse antiquorũ Dolichum Phaseolúmve dictum, asseuerare, hanc non perinde triuialem fuisse & longè abesse à Phaselis certum: tametsi nomenclaturam *Phaselus*, quasi minoris fructus à Phaseolo retinuerit, propter quandam similitudinem, fortè fructus & foliorum, potius quàm ob magnitudinem: Dolichũ autem & *Phaseolum* effigie siliquarum & fructus, qui Lintrem Lembúmve nauiculam exprimũt, vocarunt. Nusquam autem nisi sati peregrinique hortis nostris, non secus ac Romanis olim, visuntur Phaseoli, cuius enatæ frondes hederaceæ prolixissimis in viticulis deducuntur ad topiariorum ornamenta, qua de causa vocauit Dioscorides hortensem *Smilacẽ*, cui perquam similis esset folijs & vultu, tametsi diuersa fructu. Est autem fructus *Phaseoli* per-

perquam amæno aspectu, plerumque bicolor & tricolor, maculis atris, pullis giluis, rotundis, guttatis, oblongis, obliquis, circulatim, tæniatim aspersus, nitens: plerumque eborei concolores fabæ totæ, nonnusquam flauescunt, interdum atræ prorsum, plurimum renuli effigiē referunt, vnde notissimæ sunt vbiuis, & apud Italos teneræ integra siliqua in iusculis multum esitantur, multoque magis quam vulgares Fabæ expetuntur: tametsi parū lautus cibus nobis esitantibus fortè non assuetis, videbantur.

Permultas accepimus à naucleris fabas Phasiolósve ex Americæ nouo orbe, èque Hesperia Aphrica allatas, quæ mixtæ naturæ videntur, sed propinquioris Phasiolo: nam earum quædam exigua, minor multò Phasiolo, ex fusco purpurascit: quædam latissima & candida, compressæ rotunditatis, ambitu fere vnciam æquat, gustu, concretione & Phaseoli similitudine; hanc non demptam ex arbore Phasiolifera, vt quidam putant, norunt amici quidam, qui seuerunt, legumenque non ita dissimile Phasiolo habuerunt: Sed alias perquàm raras habemus nos, munere lectissimæ, literata virtute & familia in Anglia illustri, Heroinę Catherinæ Killigreæ, quas ferunt repertas magna copia ad Cornubiæ littora, & quod non parum mirum, eo loco nullam meminit vllus nauem illisam, nullúmve naufragium factum: & tamen quotannis nouæ inueniuntur, partim fluitantes & partim effodiuntur immersæ fabulis littoreis, quasi, vt putant Cornubiensis maris Anglici accolæ, secundis Austris, aut Zephyris è nouo mundo appulsæ fuerint.

Belgarum Boutkwey, *an* ERYSIMVM *Theophrasti?*

ETsi in segetum censu ponunt Theophrastus Plinius atque Galenus Erysimum quoddam Sesamo simile & cognatum, cibis aptum; tamen delineatio magis folia leguminosa testatur. Nulla autem planta videtur affinior eruditorum sententia, quàm illud frugum genus, quod Belgis Brabantis, Heluetiisque tanta copia seritur, vt isto vniuersa sata, quasi purpura operta eminus rutilent. Vniuersa planta, præcipue quando matureſcit, purpurascit Amaranthi colore: caulis bicubitalis, striatus, folia Smilacis minora aut Atriplicis: flore candido: semine glumis contento, triquetris fuscis, quæ molendo exuūtur, ex Farina, lacte & butyro pinsuntur placentę, & sartagine friguntur, pueris expetitæ. Belgium, & præsertim Antuerpianus ager, huius est fœraciſsimum. Quod si oculis vidisset sedulus & perpetuus Hermolai, Ruelli, Leoniceri, cæterorumque doctiorū carptor Mathiolus, veniam potius præcipitis iudicii, & paucæ inspectionis, ne dicam lectionis, ab illis doctis exorasset, quàm eorum nomen lacerasset. Vt quorum monumenta multis studiorum anxietatibus comparata, illi quasi offam præmansam in os inseruerint, amplisimāque segetem (sed immeritæ) laudis suggesserint. Intuere eius duo argumenta: Triticum Sarracenicum Tridentinis *Formentono*, tantum caule rubet, non foliis: alterum argumentum, ab omnibus auidissimè depascitur. Respondeo, *Formentone* totum rubrum esse demptis floribus albis: rura Belgica & Gallica id affatim edere, & tuam Dialecticā hîc captionem moliri, quæ dum ab omnibus auidè vorari argutatur, viriditatem, vnde tota vis rationis pendebat, reticuit: nō enim dicit non edi Theoph; sed virentia folia non edi: misera tamen vtraque argutatio. Rubor inest palmitibus, Titymallis, Atriplicibus aliis, & similibus multis in locis, alibi nullus. Et Basileæ agnum habuimus cicutæ Helluonem; at alibi passim animantia respuunt: hîc in Anglia virentes asparagos veterina non tangunt; post fœnicetiū in maritimis, illis aridis vescuntur. *Math. pag. 578*

An Officinarum SESAMI *semen sit Dioscoridis?*

SEMEN istud perpetuo nomine & vsu Sesamum fuit, quod satum, vidimus adultum in horto Treuisani Doctoris Patauini, siliquulis cylindriaceis, præsepiolis distinctis, semine isto flauescente, oblongo, Sesamino plenis. Caule sesquicubitum crasso, foliis Amygdali, vel Ocymi. Flores, Ruborem, & alia non meminimus, nec putabamus vllum fore, qui plantam, hanc Sesamum inficiaretur, si semen semel intueretur istud dictum.

Quare

Quare si ruborem desiderat in Sesamo Senensis, docti in illo pudorem, vt qui vnius plantulæ fortè aridę, in solo peregrino adultæ animaduersione, de Sesamo aduersus omniũ iudicia statuerit, nec quidquam potioris docuerit. Quantum enim seminis istius Sesamini Venetias, Pisas, Genuam, Lucam, Antuerpiam ex Alexandria Candiaque, vęnum venit, huius plantæ est, quam monitus fortè inuitus depinxit.

SATIVVS LVPINVS.

NEc ita procul absunt à Fabaceis & Phaseolis fructus quos θέρμους vocarunt Græci, quia calidiores cæteris leguminibus essent, aut potius quòd θερμῶ, id est, calida aqua lauarentur & macerarentur quò amarorem exuerent tristem & molestum, à quo etiam λυπακάνθους & Lupinus dictus, vnde Virgili. *tristisque Lupini sustuleris Calamos*, Quamplurimis in hortis præsertim Pharmacopœorum habetur satiuus, culmum edens, perinde ac Fabæ, rectum, & suapte natura stantem, sed rotundum, cauum, nonnihil tomentosum, è radice ferè singulari, nec multum fibrosa, à qua fere per totum caulem & ramos alterno situ exeruntur in pediculis folia sena & septena diuisura, digitata Viticis, aut Staphidis agriæ similia, aduersa, virentia, subtus incana, hirsuta: siliquę Fabaceis minores, latiores quàm Phaseoli: durus fructus, rotundus, compressus, albidus foris, subluteus intus, perquàm amarus. Flos ter æstate spectandus, nam initiò ex imo emicant albi, posteà è cauliculis affecta æstate & per Autumnum exeunte. Pedemontani proserunt patentes planities satiuo, quos maceratos esitat plebecula.

Segetum SYLVESTRE flore purpureo.

IN satis & cultis Gramuntio luco circumiectis non procul Monspellio sępè occurrit hic, qui illicò intuenti satiuum superius descriptum refert: nisi quia gracilior multò est, caule, pedalifolio quinque partito, angustiore, & flore purpureo & puniceo, Pisi minore: fructu etiam minore, guttatis, aut fortuitis aspersо maculis, pullis, cinereis, & cęsiis. Inibi etiamque in hortis herbariorum visitur hic idem floribus luteis Genistæ, fructu nihilo secius amaro.

PISVM VVLGATIVS Maius.

{*Germa.* Erweyssen. *Ang.* Pease.
{*Belgis.* Stock erwitten. *Ital. Piso.*

E quadam vrbe Pisa inter Ossam & Olympum montes sita Pisum allatum & dictum volunt: de quo nihil extare apud Dioscoridem non tam mirum fit, quàm certos nos facit, multa eius operi intercidisse, quę illi notissima fuerunt. Nam nullum legumen notius aut præstantius secundum Fabam Piso est: quod græce etiam λίκυθος dicitur, quasi dicas oui vitellum, quem colore & similitudine exprimunt, vbi per maturitatē flauent virideſcúntve, sunt in siliquis cylindriaceis ipsa semina, quę vnà cum membraneis vaginulis, vere & æstate iusculenta commendant: harum sęges prolixè admodum luxuriat, humi semper caduca, nisi ridicas, pedamentáve sit nacta, prælongis, gracilibus, fistulosis caulibus, per media foliola cuntibus Perfoliatę ritu: supernè lentis in clauiculas exeunt, folia rotunda, oblonga, in duos ferè semicirculos oblongos diuisa: flore effigie papilionis, albicante sui medio purpureo, radice exili, quibusdam Germanię locis sponte germinante.

An Pisum angulosum Hortorum quadratum Plinii?

ALIQVAMMultæ in semine varietates visuntur Pisi non secus atque Fabarum: nam prægrande quoddam in Belgię & Anglię hortis colitur, angulosa & quadrata corpora-

tura

tura ciceris maiore, mediocrem Fabam æquante, ferrugineo aut ruſſo colore: nec tamen guſtu diſtat: ſed multum longius in denos, duodenósve pedes porrigitur: videntur hæc an guloſa Plinij Piſa.

PISVM minus ex luteo virescens.
Ital. Piſelli.

PRopter corticem viridantem interioremq; medullam oui luteo concolorem, certum eſt vocatum fuiſſe ὤχρῳ id eſt, luteo pallidum, vt eſt terra Ochra: vnde etiam λευκὸς nomen ſuperius dictum in maiore Piſo manauit: præterea autem commendatio in iuru-lentis, quia illicò tenereſcit, vtpote minores, pinguiores, delicatiores, facilius elixantur, facilius concoquuntur. Seruntur in agris, vbi minore cultu, nec fulcris ægent.

PISVM Syluestre.

IN Heluetia & ſuperiore Germania, non ſecus ac Phaſellus ſyluestris obuiam, ſe dant peregrè eunti, etiam ſponte Piſa. Figura nō abſimili, ſed radice multò adultiore, fibroſi ore, craſſiore, & perenni, quales illic collectos, chartis inſeruit noſter Penius. Quidā in ſuo vnius paginulæ rariorum ſtirpium libello, memorandum mirūq; : quiddā affirmat, in ſa-xis littoreis, nulla terra opertis, tantam tamq; portentoſam ſegetem Piſorum ſponte nul-loq; ſatu enatam in Angliæ Suffolcia, inter Otfordum & Alburnum, etiā Autumno 1555 quantum ſatis vtmillibus hominibus ſuppeteret.

Piſum cordatum, ſit ne potius ISOPYRVM, quàm Melanthij quædam ſpecies, aut Trifolium paluſtre?

QVoniam nomenclaturæ Iſopyri atq; Phaſeoli innuebant hāc plantam eſſe leguminū naturæ affinē, aut ſimilem ſaltem, non abs re ſolertes veſtigatores trifolium Faba-ceum, Faſeoli folium aquaticum, nobis commodiore loco memoratum, autumarunt ve-rum Iſopyrū eſſe. Quod valdè ſimile vero eſſet, ſi vocula Aniſi abeſſet: quæ obſtat quò mi nus hæc aquatica Germanicè faba vocata, verę deſignationi ſatisfaciat. Deſideratur nam-q; non tam Phaſioli πέταλον (quod nonnulli etiam folium interpretantur) in hac, quàm Aniſi foliū, quod quibuſdam repetitum fruſtrā, aut luxatæ lectioni Dioſcoridis additum, opinantur. Qui verò vulgarem lectionem tuentur, quandam Melāthij ſpeciem appingūt, nulla prorſum Phaſeoli ſiue ortus, ſiue lineamentis ſimilitudine: ſed muta pictura, qualis Commentatoris eſt, vno aut altero Aniſi ramulo, ad radicem Melanthij expreſſo. Quare ſi coniecturæ indulgendum & codici aſſentiēdum, malim cuiuſdam amici exercitatiſſimi amplecti ſententiam, quæ. Cor Indicum, ortu, ſummitatibus & clauiculis Phaſeoli, foliis verò Aniſi diuiſura, Iſopyrum ſtatuit. Suffragāte ipſo fructu, quem ternum Melanthij co-lore & ſapore Piſi, aut veræ & antiquæ Fabæ ſiue Phaſeoli Syluestris ſimilitudine & mag-nitudine Halicacabi folliculus claudit. Id Cordis aut Pyramidis effigiem media ſui parte conſpicuam refert, vnde Cor Indicum vulgo paſſim vocitatum, & notū. Officinis prop-ter folliculum haud admodum diuerſum, niſi colore, ab Halicacabo, Halicacabū pere-grinum vocatur.

Ochrus ſyl. ſiue ERVILIA.

SYluestris indolis velutiq; degeneres à Piſis Ochriſq; Eruiliæ, quaſi eruendæ & eijciēdæ dictæ, rarius niſi in hortis Septentrionaliū herbariorum hodie ſeritur: iuxta tamen ſe-pes, vias, in Linguagotia ſponte reptat imbecillioribus viticulis: membranula triplici aut duplici ſecundum longitudinem veluti pinnatis, ima folia oblongiora & latiora, in cla-uiculas deſinentia ferentibus: ſupernè vere foliola partim in plura & minora diuidūtur, partim etiam clauiculis donantur cādidis, & interdū purpureis, flore & ſiliqua Cicerculę, cui admodum ſimilis.

LATHYRIS Narbonensis latiore folio.

VAlde verisimile est à Lathyridis Cataputiæ granis quæ Orobinis similia seminula Dioscorides dicit, nomen factum Cicerculæ vocatæ, quæ hodie differentias duas habet ex agro Narbonensi allatas, vbi sponte frequentior erumpit ea, cui latiora supernè acuta bina, neruosa per interualla oriũtur folia, citu & imitatione auricularum lepusculi arrectarum, aut Bupleuri herbariorum,

2 Angustiore gramineo flore Lathyris.

ALteri in nudis ibidem ènatę folia admodum angusta, graminea, Venosa, & mucronata, è pediculo bina in tortiles capillaceasque clauiculas desinente Catanacæ ferè sunt: defluxis albidis & luteolis floribus succedit siliqua compressor, duplò breuior, latior superiore, vbi grana angulosa pusilla *Pisi* aut Eruilia sapore.

ARACVS aut Cicera.

QVamuis distinxerit Galenus Aracum citra aspirationem scribendum, ab Aracho aspiratione scribi solito, viciumq; & exitium quoddam istud posterius Lentiũ & allorũ leguminũ dixerit: tamen vtrumq; videtur ab indole sui cognati leguminis quasi in spurium abijsse, vt de illis diximus, & in istis obseruamus : Est enim prorsum cognatus & similis, fortassis idem ille Aracus, quem quidam Cicerculam alteram volunt: nec absre, cum eius grana sordidius nigricantia inter Pisa, Orobos, & Vicia pullulent, à quibus videntur degenerasse. Quod idem Columella affirmare videtur, quando nihil sapore, sed tantum colore à Cicercula dissidere, eóque Cicera vocari asserit. Ramosis è radice fibrosa prouolui tur calamis, flexilibus per lõgitudinem quasi teniolis membranulisue pinnatim angulosa: folijs Cicerculæ.

Est vbi luteo flore inuenerunt amici quidam, quem nisi Ochræ vicium putant esse, vt steriles *Auenæ*, Lolium, Melampyrum, alijq; segetum morbi.

APHACA.

MIxta videtur hæc è *Piso* & Lenticula, vt cuius siliquam, se nen q; simile est sortita: *Pisi* autem folia, caules & capreolos, longè exiliores quam Lentis, cuius semen refert, sed minus, nigrius, durius, esu ingratius, siliqua non dissimili tamen, latiore, longiore: tenella sunt folia, ex aduerso bina, caulis geniculum *Pisi* modo amplexa, vnde exeruntur capreoli.

Terræ GLANDES, siue PSEVDOAPIOS Germanorum, an ASTRAGALVS Dioscr?

LEguminosæ huius gentilitatis est bulbosa, quam Germani Swart Kettich, id est, Raphanum nigrum, & Sewbrot, id est, Suillum panem, Aker eychel & grund eychel, id est Balanum terrestrem vocant. Spargit humi tres quatuórve ramulos in imo rubellos, Ciceris aut *Pisi* folio & clauiculis donatos, quibus, si adsint, proximas quasque plantas amplectitur: flores item purpurei *Pisi* sunt: & in siliquis paruis exiguũ semen. Radices verò oblongæ oliuarum glaudisue instar sunt, foris nigræ aut pullæ, intus albidæ, multis quasi tra iectæ vel appensæ fibrosis loris, seu funiculis variè inuicem implexis, & latè fusis. Angliæ, Germaniæ, Galliæque Nortmaniæ Syluosis opacis, iuxta sepes: Norbonæ autem, Italiæ cæterisque æstuosis regionibus, non nisi in arduis & niuosis eruitur : cuiusmodi sunt illic Veganij montes & colles Martij Galloprouincię . Sapor illis subdulcis, glandis, aut Castaneę astringens . Siccatæ multum durescunt, vti Pœonię radices, nec minus solidæ sunt: nec minus contumaces tundendo (quas seruamus) quàm Thoræ glandulę. In hanc veram & meram recensionem videant studiosi an possit quadrare Astragalus, cuius lectionem apud Dioscorid . luxatam esse ex *Paulo* perspicuum est , qui non Memphiticum sed Pheneum Astragalum legit, & *Plinius* idem confirmat : Ac tametsi descrip-

descriptionem dat paulùm diuersam, nullam tamen facit mentionem; fortè quia iam tum in Dioscoride lectio deprauata erat; vel quia ex alio scriptore verterat. Ad hæc, Galenus & Ægineta, Astragalon paruum fruticem ἔχοντα τας ῥίζας, astringentes, quasi plures, nec tamen Raphanum memorant. Quare, tanquam non in Dioscoridem, sed ab isto codice male acceptam animaduertamus hanc lectionis deprauationé, quippiam erit nobis audendũ. Eapropter nos, vbi ῥάφανος ὀνειμενη θὶς, habetur, βάλανου: vnius literulæ methatesi, & alterius caudicella sursum versus reposita, reponi vellemus: qui lubricus lapsus est amanuensibus: quum enim Glandulam, Ficum terræ & talum vocarint Romani, *Astragalum*, non Raphanum, sed potius veram, nec huius nostri fortè disparem effigiem intellexerunt: nec solùm talum, Ossiculum lusorium *Astragalon* vocarunt Græci, quale referunt hæ radices, sed etiam flagra, nodulis, aut tuberculis asperata. Sic enim μάστιξ ἀσπαγαλάτιτης, scutica talosa seu nodosa sontibus cædendis apud Lucianum vsurpatur. Hisce tamen ineptiusculis scholiis facilius quis obstrepet, quàm meliora subdet: Cæterùm candidus arbiter, minima quæque in *Prisc*orum designationibus scit non esse seuerius exigẽda: de Apio, quem quidam putarũt cùm hac eundem, manifestum fit: Eam siquidem similem dicit Asphodelo, vt idem fecerat Theophrast. cum tamen vnico sit bulbo.

Eruum Syluestre Herbariorum sitne Καταναγκη. *siue amatoria, aut necessitaria, non Bulbosa vnguiculata Dioscoridi?*

QVAS I necessitate inconcussa & fatali adigeret ad amandum, Catanancen vocarunt, quasi amoris illicium necessarium; quia omnia vincit amor improbus. Eam autẽ neutiquam notam probè nostro æuo, minus mirum est, cùm etiam si stirps de facie nota, & apud nos nata foret; tamen incertum adhuc esset, num vera esset censenda; nullis enim viribus, nisi præstigiosis & Fascinatricis insaniæ, amatoriis illecebris commendatur, quas Thessalicæ tribades & lenæ prętexebant, fortè suis carminibus, vt hodie factitant impuræ fordæ Italæ, verbulis abusæ nefariis ad insanum amorem conciliandum, quas vires attribuunt herbulis vulgatis. Idcirco *Plinius*, eiúsq; coæui cordati viri, consultò figuras harum tacuerunt. Nec sanè eas nosse, vllius est operæpretiũ: nec Dioscorides vires, sed historiam duntaxat alienam citat. Quodpiam genus leguminis fuisse hanc descriptio ostendit, cui non malè quadrat ea herbula, quæ in hortis herbariorum Iulio & Augusto, post flosculos *Pisi* delapsos, siliquas longiores, exiles, teretes fert, semine refertas ruffascente. foliis angustis, gramineis, binos pollices longis, Lagopi angustifolii, quæ marcida, recurua instar milui conuulsi cruris visuntur: radice exili, simplici. Visitur etiam in agris litorum maris Septentrionalis.

ALTERAM Ciceris semine, oliuam radice æquante, mali parui magnitudine, quæ vel adumbret, nullam nouimus plantã: rara namque admodum effigie oportet sit hæc: si descriptio vera est. Videtur persuasio hæc, deliri amoris conciliandi etiam nolenti volenti. à seminis pertusi mysterio hausta: quam si fas fuisset, nec nos ineptiæ piguisset, in *Phyteumate*, Leontopodio, & proximo Antyrrhini capite patefecissemus.

CICER satiuum, arietinum Dioscoridis.

OFFICINARVM Cicer rubrum vbique in Italia, Germania, & Gallia seritur, & adeò noscitur, vt nullus nesciat iam esse antiquorum verum Arietinum, qui modò videat in siliqua tereti, & instar marsupioli tumida, hirsuta, vnciã lõga semina, Piso maiora; caput Arietinum frontata effigie, & angulo aliquantùm mucronem æmulante: color albus quibusdam, quæ minus in medicamẽta veniunt: alia obsoletè nigricant, plurima ex fusco purpurascunt, qualia efficaciora ad medica commoda habent officinæ omnes: sementem & messem faciunt Itali, apud quos esitantur magna copia: folia Lẽtis positu, medio neruulo hærent, tantillùm crenata: flores purpurant punicantes. *Varietates.*

CICER Orobeum Theoph. ab Orobo nigredine tantùm distans,

DIFICILE tamen sit statuere quodnam sit Dioscori. domesticum primum: nam nouũ quod hic damus, tantopere simile est Norbonensium Orobo, siliqua præsertim, vt certos nos reddat esse illud quod dulcissimũ & Eruo similimũ à Plinio dicitur: sed ambigimus iã, sit ne idem istud cum Dioscoride satiuo: cui eundem fecit Orobũ vulgatum & receptũ officinis doctus & perbonus scriptor Dodonæus, qui nondum, hanc nouisset. Norbonę & Galloprouinciæ plerisque satis per messes flauet hæc, culmo assurgẽs sesquipedali, geniculato lateratim, qnasi in obliquũ flexo, leuiter striato, fistuloso: foliolis in imo neruulo prolixo hærentibus, Lentis aut Araci: à medio itẽ ramulis donatur & foliatis pediculis: & iuxta summos alarũ geniculos complures cõfertæ siliquę, vno fere exortu nixæ, sese tangũt & stipant, cylindreæ, vnciam longę, rectæ, teretes, inter transuersa pusilla interualla foras protuberantibus singulis quasi torulis, ternis & quaternis, articulatim distinctis: ipsa intus semina nulla membranula distincta, Pisum Arietinum fermè æquant, obtuse triangula; Orobi duplo maiora, colore albida, pallida & subfula, non ingrati saporis, Ciceris aut Pisi.

OROBVS receptus Herbariorum.

ROBVS, color rubeus antiquis fuit, qualis in ruffiis bobus, & Orobis cernitur. Hodie nihil penè ab illo dudum dicto dissidet receptus in Officinis Italicis & Norbonẽsib. Orobus semine & siliqua præsertim, nisi quia huius altero tãtò minor est, cõpressior, nec vno loco, sed variis ex alarum geniculis, secundum summũ & imum caulis exorta, pendula, alioqui terna & quaterna claudit semina Cicere minora multò, tangenti hebetius anguloſa, & vno latere aliquantùm acutiora, gustu lentis, folio & facie Pisi Lẽtis aut viciæ: ramosis sparsis luxuriantibus, caducis fere ramulis: minus tamen est πλατύκυλ☉ hic quam superiores duo, minúsque ingratus gustanti: nec enim nostro ingenio conuenit, stirpium vel figuras, vel qualitates plumbea Lesbiáve norma ad nostrã sententiam exigere, aut flectere, vt nimis multi factitant: sanè par est alterutrum horum leguminum, verum esse Orobum, cum è tam multis nihil penitus similius occurrat, oritur hic affatim in glareosis.

CICER SYLVESTRE VERIVS.

VIRVIT hac æstate in horto Morgani quoddam Cicer parùm adhuc notum è Sabaudorum & Heluetiorum finibus huc accersitum, facie & siliqua Arietini Ciceris, quod eousque præsefert, vt primo intuitu quilibet Cicer dicat: Siliqua quippe breuis, folioſa, compressior paulò: flores item purpurantes, non absimiles, sed semina multò minora, compressa & potius Lathyridis Cicerculæ: habitu tamen lætior tota, latiusque plures ramosos alis & firmiores spargit culmos, cubitales & sesquicubitales: folia edentes Loti syluestris fermè æqualia, Ciceris Arietini maiora, crassiora, rotũdiora, & tantillùm etiam crenata: Radice quotannis rediuiua. Quare non ab re quis coniectet istud Dioscoridis Syluestre esse.

CICER Syluestre herbariorum aliud folliculis Coluteæ.

LONGIVS adhuc videtur recedere à Dioscoridis syluestri istud, quod caducis ramulis serpebat superiore anno in eodẽ hortulo, flexilibus gracilibus ramulis, propius Securidacam minorem aut Lentem, quàm Cicer designantibus: & quidem floribus luteis pallentibus Lycoctoni, cui folliculis penè par est, sed Coluteę figura & Arietini Ciceris ritu vnà plures collecti, hirsuti, atri, referti perpusillo semine Sesamineo, aut Genistellę, duro, compręsso, nitido, gustu Phaseoli. Mathiolus, huius suam picturam mentionémque

tionemq; ridicule inculcat in Indice, quod tamen non describit, quasi super eò nihil ambigendum esse nobis imperasset, vt alibi passim facit.

φακός LENS.

Gall. Lentille.
Ger. & Belg. Linzen.

NVLLVM minus ambiguæ notitiæ legumen quàm Lens, quam quòd lenes æquanimesque vescentes efficeret, Plinio authore, sic dicebatur φάκος autem Græcis ab vtre qui fuit ἀσκος metathesi & mutatione vnius elemẽti. Facilè de siliquula & granulo rotundo, æquabili circinatione compresso, lagenulam effigiante, quilibet eam noscitet. Calidiore solo, & sudo, siccóq; cœlo proseri gaudet, vbi lætior, lautiorque quolibet legumine habetur. Ei Ciceris syluestris siliquula compressior breuior, penè quadrata: vbi duę vtplurimùm lentes insunt, sæpe Fuscæ & interdum albæ nigricantes. Foliola qualia hærent supernè in Piso: segete humi fusa & reptrice.

βίκιον VICIA.

Ger. Wicken.
Bel. Uitsen.
Gall. Vesce.

AVinciendo ducit Varro: malim tamen βίκιον esse, nempè lagenulæ effigie semẽ, quod etiam ἄρακον Attici vocabant. Nulla autem regio algidior calidiorúe Vicia satiua & Syluestri vacat. Seritur enim in subsidiũ Auenæ ad iumentorum pabulum. Siliquæ sunt Geniſtæ: semina compręssa Lentis, nigra, quina aut sena, præsertim rotunda, ingrata gustu, nõ dissimili Lentis aspectu, sed habitior tota: foliis maioribus Pisi Minoris aut Ciceris.

ARACVS, *siue Aracca & Cracca maior. Vicia syl.*

Ger. Wild Wicken.
Belg. Crock.

Ἀρὰξ quasi pestes perniciésq; leguminosæ frugis dicunt vnde ἀράχοι & Craccæ, vecijs in satis associãtur, & valdè assimilantur: siquidem in vna quasi ραχὶς siue spinula aut dorsulo insũt veluti plumatim in alę modum foliola perquàm exigua è viticulis, multò quàm Viciæ aut Lentis exilioribus, iuxtaq;, alas Viciæ ritu & similitudine, flores purpura dilutius rubent. Siliquulæ longiusculæ Catanęæ propior est, vbi sena aut septena semina rotunda nigricant, penè Raphani: non autem compręssa vt Viciæ & Aphacæ, qua quilibet eam discernere valeat.

ARACHVS *siue Cracca minima.*

NImisquàm exilis & penè capillacea hæc tum viticulis, tum foliolis ijsdem, dispositis Lętis modo, sed delicatioribus & angustioribus multò: perpusillæ siliquulę pediculo, non caule ipso vt superior subnixa & quaternis intus granulis nigricantibus, rotundis Rapi aut Brassicæ inclusis, florum apiculis pallidulis.

HEDISARVM, *siue* SECVRIDACA *maior & minor.*

ANcipitis Securiculæ æmulo semini fertur accepta πελεκῖνος siue Securidaca vox quam etiam ἡδύτερον ob suaueolentiam vocarunt. Ea in aruis & segetibus quas rapidi torrentes ex Alpibus Taurinis præcipiti alluuione, plerumque vastant, & ad Cenacium via, satis multa oritur, leguminisq; modo serpit & fertilitate restibili sese reparat, foliolis Lentis vel Astragali maioribus, procurrẽtibus viticulis & floribus Ciceris purpureis: siliquæ hærẽt, humi item stratæ, compręsse rostrellis aduncis, quãtæ Fœnugręci seminis & similitudine, sed cõpressiores vtrinq;: & angulosã aciem Securis effigiante radice liguminosa fibrosa, sapor amaricans & Lupini fermè odor fœnugræci vel Meliloti, cuius commendatione Myropolę nomen dedisse Hedisari videntur. Vtebantur fortè tunc non secus

atq; veneti suffitores, quáq; Melioti ad Chyrotechas aliáq; fragrantia grata imbuēda, multum vtuntur.

Securidaca minor.

ASTRAGALVS Monspel. LEgumen illud multo minoribus viticulis, folijs & floribus purpureis exiens, è pecioliis quina & sena cornicula introuersùs falcata habens, mucronibus reflexis infernè cõiuncta, & duplici intus serie digestũ semen, subrotundum, subfuluũ, est similius Galegę vel Araci quàm Securidacę. Idcirco præceptores nostri Mõspellienses huius speciem esse inficiabantur: Inibi quippe & cæteris Norbonæ Frontignanæq; aridis, glareosis, maritimis totũ viret annum: radicésq; complures profundè mersas, prolixo implexu spargit gustu leguminoso, nec perinde vt Securidaca, amaro. Eapropter Astragalo propiorem altruebant, quò nos etiam referendam duxissemus, nisi Raphani bene magni radix illi & astri ctoriæ, cæterę q; facultates ad vlcera deessent. Quare vniuersas stirpium gentilitates animo voluenti, nulla quæ explendæ descriptioni satis sit, vspiam sese dat. Non ea, quam in collibus Lugdunensibus prope Trenon, & in horto Patauino floribus purpureis & folijs similibus ciceri, sed gracilioribus, vidimus. Radix certè dissuadet, nam Senensi herbariorum Dictatori, licuit pictoris opera ad quiduis lubitum fuit, alludere & nobis illudere, ideò nunc illum illius picturæ postremò puduit.

GLAVX vulgaris.

DE colore foliorum, quæ aduersa spectarentur glauca siue pallentia, χλωρά dicit Dioscorides nomen huic ascitum fuit. Fruticat autem ramulis, bicubitalibus vimineis, flexis, sparsis, stratis, rotundis, gracilibus, lignosis, bina crebráq; foliorũ serie, à radice crassioribus & duris, & intortis propaginibus procurrente, quasi Arthemisiæ: cernuntur folia cæsio virore supernè, auersa verò pallore glauco, Cythisi maiora multò, Fabæ, situ & crassitie propiora: purpurascunt flores extremis ramulis Galegæ. Siliquis tamẽ multo maioribus, crassioribus, quæ per messes maturæ dehiscunt in binas vaginulas, semine plenas, colore, sapore & odore leguminoso, cuiusmodi tota planta: quæ tamen proceritate speciosior multóq; maior est, quàm vt Glaux prodita videatur: multa in Belgio. Ex Angliæ nos litoreis, item mediterraneis procul mari, Londini Serendam curauimus.

GLAVCA vel Glaux, quædam, leguminosa herbariorum, floribus purpureis.

IVxta agrorum viarúmq; margines obuiam sese dat in Francia, Anglia, & Belgio hæc, caule rotundo pedali, radici exili, singulari nitente, à qua statim folia erumpũt Ocymoidis aut halimi, albida, Glauca, oblonga: è medio autem caule aliquammulta exeunt minora & minutim Lentis modo aut Viciæ diuisa. In summo caule pallido, conspicui flauent aut punicant flores, congesti in glomerulũ, ex calyculis multis conflatum, obsidentibus squamosis folliculis, aceroséq; veluti glumis, vbi semen. Tota plãta læto aspectu.

Caput Gallinaceum Belgarum, an Onobrychis Dioscoridis?

QVasi sursum vnà cum scaturiginibus erumperet ἀνὰ βρύχειν ονοβρυχὶς dicta, circa nam que fontes oritur. Non labor, non herbæ defuere complures, quæ se nobis obtruderent, quasi legitimæ forent: quas tamen omnes respuimus, propter vnam aut alteram quę propius Dioscoridis descriptionẽ, tametsi valde ieiunam & parum signatã, accedere visæ sunt. Harum notior Galega riparum & vliginosi soli alumna, nõ perperam putaretur, ni folia multo maiora essent, lentis, procerioresq; caules, quẽ excessum, (nam tota facies leguminosa, flos & vires perbellè suffragantur) si quis obijciat, similia collata in Cappare cũ malo Cytonio, & cætera componat. Et interim, dum ille noscq; melius quid vestigamus, hanc iam describendam habeat, vt rariorẽ ita minorem & multo figuræ propiorem: quam in hortis Belgicis colunt herbarij, è radice parua fibrosa, cauliculos pedales, exiles habet, & folia lentis angustiora, aliquantò longiora, sine capreolis: in cymis, teneris, Galegæ flosculos, purpureos, dilutos, albedine mixta gestant. Quibus per æstatem marcescentibus,

quibus

quibus siliquulam pro semine, casside, cristata insignitam, spinulis muricatam, quadantenus Tribuli terrestris, ostentat. Eruditus Coldenbergius nos semine primus donauit, atq; in Hollandiæ & Zelandiæ aggeribus & littoreis aduersum maris alluuiones & procursus erectis repagulis, nasci sponte monuit. Monspellij in hortis enatam habuimus.

ORNITOPODIVM, *sive Pes auis.*

SCitam vocem aptarunt isti legumini Docti recentiores, ad huius herbulæ siliquas, pedem auis effigiantes describendum: constant quippe vni pediculo nixæ, quaternæ aut quinę, expansæ mucronatæ, quasi stillis aduncis, articulatis, curuatis, in pedis auis æmulationē: palmares & sesquipalmares sūt viticuli, sparsi humi foliolis Araci minoris: flosculi melini Coronatæ Meliloti.

Perpusillum Ornitopodium.

Varietas.

Quàmelegans hæc varietas quam pictam damus: Oritur in marginosis herbidis Grinwicij Regię, ad Tamesim flumē, nō procul Lōdino: vix tota binos aut ternos superat pollices: ramulis in terram sparsis, exilioribus & crebrioribus, venustius ordine positis quàm superiora quæ non alijs ab ista natalibus gaudet.

SFERRO *Cauallo*, *Ferrum Equinum.*

PLanta etiam leguminosæ familiæ est hęc, cuius siliqua multū mirationis excitauit istis nomenclatoribus, qui *Sferro Cauallo*, id est soleam equorum refringentem fabulati sūt. Nam nobis experiundi auidis, magna copia reperta propè Massileam, frustra sæpius factum fuit periculum: etiam via quæ ad prædium Rondelletij mareq; ducit, ad dexteram, propè ruscul um in squallidis dumetis & marginibus plurima glisc ebat, æstate minus torrida. Siliqua affabrè plantam hanc à tribulo terrestri, Scorpioide leguminosa, & Ornitopodio, quibus alioquin foliolis albidis, & comptis similis est, discernit. Flores item pusilli, lutei: intrò nonnihil compressæ siliquæ. veluti securiculata, vndosa & semicirculis sinuata acie, ternis aut quaternis equinæ soleæ vestigijs continua & distincta spectantur, seminulis soleam equinam effigiantibus, aut dimidiatam lunam, vnde illi quidam nomen Lunariæ affinxerunt: gustu leguminosa, radice Londini hortis viuaci.

SCORPIOIDES *leguminosa.*

EST & alia nec minus venusta aut rara, segetū Norbonēsium alumna: Radice nittitur fibrillis multis, cauliculos rectos, graciles, binos aut ternos, pedales & sesquipalmares erigente: quorum in summo, admodū incuruis mucronibus aduncā cornicula, Fœnugræci rotundiora, graciliora insunt, introflexas Scorpionum caudicellas, transuersis articulis & argutulis liris imitata. Flosculi pusilli lutei, alterius Scorpioidis: Foliola Ornitopodij, aut Tribuli exiliora, ab imo statim cespite, in neruulis vtrinq; ordine sita.

TRIBVLVS *terrestris.*

SOliti erãt proijcere hosti murices infestis aculeis armatos: quos quia protererẽtur τριβολους nominabant: vnde huic siliquæ plantæq; muricatæ Tribuli nomen. Videas prætenses puluerulentas & fabulosas planities maritimas Adriatici, Thyreni & Gallici Mediterranei, isto terrestri & minori Tribulo itineranti, exutis præsertim calceis, infestas & propemodum inperuias. Mõspelij etiam aridis & oliuetis serpit, aspectu liguminoso Ciceris, ramulis compluribus exilibus, gemino foliorum versu refertis, nõ Portulacę, sed Lentis vel Araci: eoque labeculam in Adrachne suspicamur, & legere Arachi ὅμοιον aptius rei veritati ducimus, id est Viciæ, vt indicio ipsamet est plãta. *P*usillos flosculos luteolos, in pediculis ex alis exeuntibus, vbi emergunt infestis aculeis rigidiusculis, sexanguli, quinquangulive muricis, medullam & semen ostẽtantes, per maturitatem & æstatem dehiscentes, radice parua, fibrosa nec altè depacta, nullius hodie fermè commodi, nisi *A*sinis, quibus pabulum illic est. Commentatoris Senensis solitam sedulitatem duo testãtur Tribuli: alter qui iam nobis dictus. Hunc Doct. à Guino *P*isano dono acceptũ quasi in Italia præsertim Venetijs, rarum foret, dicit: alterum *D*ioscoridis folijs portulacæ sibi in D. Nicolai ædis Veneto littore visum, quam eius sanè non vulgarem cognitionem & in stirpiũ inquisitione operam positam, quidam peritus locorum illorum & herbarũ Italus facetus sic nobis exponebat: Commentatorem inquiens nunqnam nisi aridum aut pictum vidisse vulgatissimum Tribulum, eóq; describere nesciuisse: deinde Crithmum seu portulacam marinam illic frequentem, pro Tribulo Portulacæ folijs accepisse: non tamẽ describere ausum: fortsan quia nullus extabat author aquo descriptionem subriperet. *P*ostremũ esse in Lio Venetæ insulæ fabuletis, cuiuis Pharmacopœorum notissimum terrestrem, eoq; minimè *P*isis accersendum.

ASTRAGALI persimilis palæstris pusilla planta.

DVm peregre essemus in collibus quibusdam Galloprouinciæ, hanc sublegimus elegantia neutiquam spectatu indignam: radicibus namque prorepit lignosis, implexis, corticosis, denso exortu, numerosos cauliculos, frutiçãtes, duros, sed breues, vix binas aut ternas vncias excedentes, & foliola emittentes pusilla Lentis, *A*stragali, aut potius Tragacanthæ, quam tota refert rigidiuscula, incana hirsutie: flosculis, luteolis, aut albidis, Ornitopodij: gustu pręsicco & æquè duro.

POLYGONIVM Herniariæ folijs & facie, per ampla radice Astragaliti.

NEc hęc despectui futura erit discendi cupidis: Est enim perquàm parum nota, perpusilla quidẽ herbula, & humi accumbens cespiti semimersa, ramulis creberrimè geniculatis: foliolis & seminulis albidis, prorsum Herniariæ: tota incana, quàmexiguo, muscoso flore. Radice ampliore quàm pro plantę modo, dura, surculosa, implexa, & in se reticulatim conuoluta, auulsu difficilis: gustu præsicco, callidiuscula. In fusissima Cretę salonensis Galloprouinciæ planitie, media via inter Aralatẽ & Solonam ad diuersorium D. Martini.

ELI-

HELIANTHES species rara, figura leguminosa, floribus aureis.

NON perinde formosam icone hanc, atque natiua facie dono misit nobis hanc noster industrius & peritus Pharmacopœus Iacobus Raynaudet, quam è iugis arduis montis D. Bonauenturę, non procul Aquisextiis eruerat: Radice lignosæ fruticulæ, cerui cem paulum inflexam habente, supernè & infernè nodosam, è qua emergunt viticuli palmares iuncei, recti, flexiles albidi, foliolis Lentis aut Coluteę Scorpioidis ex glauco virentibus, ab imo summo tenus stipati: floribus aureis & calycu lis Helianthes vulgaris: semine item non dispari, pusillo Cisti Ledi, amaro gustu.

GLYCYRRHIZA Echinata & siliquosa.

SI qua est sterilis Glycyrrhiza, vt *Math.* sibi re vera certũ esse auditione postremis cõmentariis prodit, tres forent Glycyrrhizæ species; nobis tamẽ quot de facie notę, tot frugiferæ sunt. Ac primum Dios. dulcis radix nota & culta variis locis, etiã horridioribus, vti Germaniæ & Belgię, fructũ fert vaginulis muricatis Caucalidis ęmulis, denis aut quindęnis, vno imo apice hærentib. & in orbẽ sese explicãtibus, eminus intuẽti quadantenus Platani Echinum ementientib. proceritatẽ interdũ assequũtur, quanta proceri est hominis. Radix, nõ vt alterius numerosa passim & fusè humi sparsa, sed recta, altè depacta, adeò vt quãtùm humo mergitur radix, tantùm solo extent caules: singlis vaginulis vnũ dũtaxat semẽ ruffum lentis effigie inest. Huius vsus officinis rarior hodie; quippe, seu arida seu recens, vti nos periculũ sępe fecimus, lõge vulgata dulcedine & gratia vincitur, eóq; tantũ voluptatis causa colitur.

Communis verò nulli nõ nota, quę ex Hispaniis Londinum, Antuerpiam & Lugdunum defertur, & vili vbiq; locorũ distrahitur, non paucis Galliæ Norbonensis locis multùm spontè oritur, etiam prope Latera oppidũ, cuius meminit *Plinius*, Mõspellio leuca. 1. disitum: radicibus, flexilibus, multis implexis, caule & foliis pinguibus, & dum eam euelleremus manũ glutine inficientibus, floribus purpureis albicantibus; mense Iunio & Iulio siliquas fert paruas Cicerculę magnitudine. Cuius radix nuper ex Hispaniis aduecta & hortis Pharmacopeorum depacta, facilè succrescit & reuiuiscit.

CO LVTE Æ Scorpioides

SOLERTIS ingenii præceptor Rondeletius nõ raro ratus fuit Glycyrrhizam minorem nuncupandam esse plantam locis multis nemorosis inter buxos erumpẽtem, Iunio & Iulio: floribus Coluteæ, vel genistę, minoribus: folio itidem Coluteæ paulo minore: caulis similis est, gracilior: radix buxea minus dulcis, aut potius dulciamara dicenda, & minus grata: siliquę Math. Scorpioidi vsqueqaq; similes, vnde vocatur nonnullis Colutea Scorpioides. Norbonæ copiosa in valena sylua & prope fluminis crepidines cis Lanum.

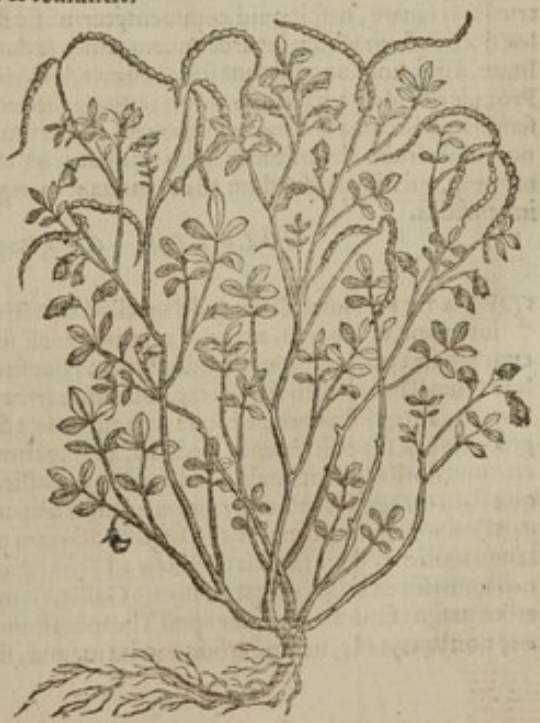

VALE-

Glycyrrhiza spinosa Antiochena.

VALERANDVS *Donrez* Pharmacopœus Lugdunensis plantarum rariorum vt quis alius studiosus & peritus, cui certò fidimus, siliquas paruas geniſtæ, aut acatiæ, sed minores, secundæ nobis dedit, semine exiguo Geniſtellæ: hanc Antiochenam à loco, Glycyrrhizam à similitudine & spinis, quibus donata erat, faciebat. Sed nihil nisi siliquas vidimus, eóque nihildum asserimus.

Arabum & Actuarii SENA *satiua & sylueſt.*

SERO & magno ægrotantium incommodo innotuit Græcis Sena, quam vnà & appellationem Arabibus debemus: Albaſemer vocant illi, vnde detortum Sena. *Hac* autem hodie nullum purgans frequentius, tutius, aut præſtantius eſt. Ea herba, æſtiua & parua eſt, vultu, leguminoſo Securidacæ, Glycyrrhizæ, aut Coluteæ: In Liguriæ, Thuſciæ, Romani agri & Appuliæ variis locis, legitur Autũno, nec ſeritur ante Maiũ, quia frigoris impatiens; eóq; hortis Septentrionũ vix trimeſtre viuit, nec promit, nec maturat flores vel ſiliquas. Quare Officinæ potius è fundo vernaculo, nempe Orientis emporiis, petunt, pluriſq; faciũt, quàm iſtam aut Italicam: duas enim foliorum differentias, aut varietates habent inſtitores è diuerſis plantis Senæ: probatius folium & laudatius ad purgationes (ſinum vocant) eſt oblõgius, acutius, Myrthi maioris effigie: alterum rotũdius, breuius, quod vilius habetur: quare non ſecus atque Myrthus maior & minor, foliis videntur hæc duo inter ſe diſtare, vt præſtantius folium ſit Domeſticæ; alterum ſylueſtris Senæ: duas itidem *Meſuæ* agnoſcit: & ad perſuadendum alterutram earum eſſe ſylueſtrem, multùm ſpirilli pilulæúe ſtercoris caprini aut ouini faciunt, quæ frequens inter Senæ Orientalis, folia, folliculos & quiſquilias paſsim apud nos allata reperiuntur, vbi emptoris proſtant; ſeritur namque & adoleſcit probatior in fimeto ouillo inibi: alioquin vtrique ſiliqua eſt effigie Coluteæ, compreſſa, vt Arboris Iudæ, ſed falculæ in modum conuexa, fuſca aliquot ſerie digeſta ſemina, Gygartis ſimilima, compreſsiora, claudens. Flores ex pallido lutei ſunt, rubellis veſtigiis venoſi: graciles caules Meliloti, pedem & ſeſquipedem alti: ingratiuſcula tota guſtanti, tantillùm amara, calida & ſicca: tametſi veluti fænugræco affinia, muccaginoſum reddunt mandendo ſputuma: folia, quibus ad purgandum conſultius ſemper, quę flatum diſcutient & nonnihil lubricent, adduntur, quàm ſi per ſe, puluere infuſo aut decoctò, dentur: Sic enim turbarum multum ciere, & inteſtina, ſtomachúmque torquere, vel plebecula conqueritur. Eapropter qui aduerſum Meſuem tuetur non eſſe corrigenda, imò ſiccitate ſua atque quadam aſtrictione vẽtriculum iuuare, neſcit quid commentetur: nã ſic Braſsicæ marinę, Thymeleæ & Chamæleæ ſiccitas, ſtomachum iuuaret, quem tamen lædunt illo viroſo odore, & purgatrice qualitate, à qua non longè abſunt folia Senæ, vt dum virent adhuc, aut macerantur, odoramur. Proinde ritè Meſuæ folliculos tutius purgare monet: nẽpe mẽbranei ſunt, minúſq; flatulẽta ſemina, quàm folia: ſed hæc plus mouent, præſertim infuſa, quàm decocta; quia ebulliendo nonnihil virium abſumitur & flatus diſsipatur: vt vſus ipſe caſtigare valeat illum Commẽtatorem, qui nihil addendum ad eius noxam corrigendam autumat. Sed hæc explicatius in remediis.

COLVTEA Gallis, Baguenaudrier.

PVTATVR Colutea dicta, quòd mutilati effractive eius ſtipites aut virgulta (nõ præſciſa) intereant, vt Theoph. autor. Tanta autẽ ineſt foliorum & ſiliquarum parilitas Coluteæ cum Sena, vt plerique non ineruditi Senam ſylueſtrem hanc eſſe vulgo perſuaſerint: at Colutea cùm Theophraſto arboreſcat, nobis autem fruteſcat, Rhamno penè par; nec herba vt Sena ſit, iam quilibet poteſt à Sena eam diſcernere & diſcere: quippe folia colore, ſitu, magnitudine, & ſuperficie Senæ, Hediſari, aut ſuperioris Coluteæ Scorpioidis, paulò antè dictæ ſunt, floribus item luteis, nec diſparibus: Folliculi veluti membraneæ veſiculæ, teretes: quæ flatu turgent, & tactæ, ſtrepitum edendo crepant: ſemine intus hærente Lẽtis (nõ Gygarti) minore guſtu, leguminoſo. Auguſto ſiliquam maturat, vbi ſpontaneus arbuſtus eſt, in Linguagotiæ iiſdem ſaxoſis ſterilibus ad Frontignanam, quibus Chamæiridem oriri monebamus: ſed ea etiam vulgatior hortis Gallię, Germanię, Italiæ, & Angliæ: nuſpiam tamen arbor magna futura: eapropter apud Theophraſtum ſatius legeretur, δένδρεῳ μὲν μέγεθος non ἐυμεγεθὲς, nempè arbor non ita magna, ſiue arbuſcula: quod ex conſequutione

paulò

paulò pòst inferunt verba Theophrasti: σχίστοι καὶ ἀπηλέν θεστοι id est fi, nditur, siue diuaricatur in ramos, et arboresc it: non igitur initiò arborem esse, sed arboresc ere dicit, qui ortus & adolescentia planè conuenit nostrati Coluteæ.

Spartium, Genista scoparia vulgi.
Genistella infectoria, an Lutea Plí?
Hippospartium, vulgo Rapum Genistæ
Spartium Dioscoridem Hispanicum
Spartium minus, vulgo Elpho Hispanica.
Genistella Graminea montana.

Spartion fruticosum aphyllon, iunceis aculeis lanatis
Genistella aculeata.
Genista Spartium spinosum maius
Acatia secunda.
Acatia Ægyptia.
Fraxinella siue Dictamnus albus Officinarum Tragium Dioscoridis, facie & foliis Lentisci?

SPARTIVM. *Genista scoparia vulgi.*

VVLGATISSIMÆ notitiæ & vtilitatis Spartium vbiuis gentium fermè antiquis semper fuit, vt etiam num est. Sic vocatum quia vinciendo, nectendo, adeoque texendo fili, lorive vices expleret: sonat enim Spartium funiculum vel lorulum: Genistam indidem à genum flexilitate deducunt nonnulli, quæ duntaxat spes Sparti dici potest. *Gall.* Genest. *Ang.* Broome. *Bel.* Brome & Brem.

Est autem hæc omnium notissima tum apud Borços tum Meridionales, sterilibus præsertim, arenosis, montosis, frigidioribus. Vargis fruticat densè pullulãtibus, hominis proceritatè interdũ superantibus, rectis, gracilibus, striatis, duris, sed flexilibus: per interualla foliola numerosa promẽs, Hyperici, nigriora, minora, abundeq; luteorum florum suauè olentium Pisi, post quos falcata effigie, siliquas Iunio & Iulio maturat, seminis atri lucidi plenas, Lenticulæ similes, quo vomitum, non secus ac Spartio Dioscoridis, sæpius duarum vnciarum decocto propinato citra magnam contentionem mouimus. Verùm flores recens decerptos sæpissimè quàmplurimos & per se acetariis inditos, vorat Plebecula Auerniæ & Aquitaniæ, maxima copia innocuos non modò, sed etiam admodùm gustu suaues: necquicquam vomitionis nauseæve vllusaut cõmotionis mouere solitos. Quin apud Brabantios gẽmantes condiuntur sale & aceto flores, mensisque inferuntur, capparum olearúmve pari commendatione: credũtur etenim non modò cordi vires, stomacho appetitum alere, sed etiam obstructiones reserare, calculum frangere. Id circo falluntur, falluntq;, qui hosce flores vomitioni mouendæ officinis siccandos præcipiunt, rati istam genistam, esse Dioscoridis Ellebori subpar deiectorium Spartium. Quantumuis enim seminis incoxeris, vix aliusmodi vomitionem moueris, quàm quæ communibus emeticis Raphano, ficu vel oleo cientur: nec enim deiectione insigni, sed tantùm leuiore conatu excludant, qui hauserunt.

Vulgi GENISTELLA *infectoria, an Lutea Plí?*

VEgeto & perquàm hilari florum luteo micantium thyrsulis crebribus editiora prata ornat copiosissima hæc instar Lini segetis æstiuæ: nec vspiam frequentior quàm Taurinis, Pedemontanis, & Angliç occiduæ. Virgultis rectis, pedalibus & sesquipedalibus densè fruticat Lynariæ folio, & flore, concolori, sed Genistæ similiore, minore siliqua & semine amaricante gustu tota: Lanarum infectioribus expetita, sed vt proceritate, sic virium efficacia Sparti superatur. *Ang.* Dieweed. *Bel.* Aker bzen *Ger.* Zeyden simuck.

Herbariorum RAPVM *Genistæ, siue Hippospartium, ἀφύλλου, floribus galeatis Tragorchidis.*

RAdicibus Genistæ & Genistellæ adnascitur quasi soboles spuria, sed specie visenda & raritate, excrementum, Rapum Genistæ vocatũ, non absimile ortu, concretu, incremento, caule, & effigie Hyppochistidi vel Orobanchę. Quod magnis votis & peregrinationibus Chymistæ Maio mense venantur ad vtriusq; Genistæ radices, sublectos teneriores asparagos, cum radicibus siue appendicibus à Genista auellendis alembico indũt. Indeq; igne oleum eliciũt ad calculosos perquàm celebre. Id auulsimus in Flãdriç, Galliç, & Angliç locis maiore Genista scatentibus, alioqui frustrà quęsitũ & diu alibi. At Sabaudiæ

&

& Pedemontanis colles, paruæ Geniſtæ feraciſſimi, etiam iſtud copioſum fundunt.

SPARTIVM *Dioſcorideum, Hiſpanicum & Norbonenſe, vimineum maius.*

ETiam adductis moxq; adducendis Spartio congeneribus plantis, nulla propius explet Dioſcoridei notionem, paucifolio frutice, ſiliqua & ſemine, quàm iſta. Quæ Hiſpanijs & Norbonenſibus, præſertim maritimis, vel nõ procul à litoribus, vt in Grammuntia Sylua Monſpellij, & vicinis collibus, paſſim obuia fit. Etiam Taurino finitimis, & in Prouincia nobis viſam monuimus. Stipite eadem maiore & lignoſiore adoleſcit in Angliæ, Belgiæ, & Galliæ hortis, ramorum propagine arboreſcens, s virgas multas fundentes, rectas, glabras, iũceas, nec ſtriatas, vt Geniſtæ, ſed vimineas, flexiles, & ſequaces: quibus ſoliola inſunt adeò exilia, vt iam marcida facta in ſuis natalitijs æſtuoſis, nulla prorſum extitiſſe videantur maxima anni vertentis parte: Quod illic obſeruauimus vſu venire *Sferro Cauallo* dictæ folijs, & ei nouæ plantæ, quam Iuncum aſperorum cliuorum vocat illic Aphyllon Scola Mõſpelliaca. Quò factum vt Dioſcoridi tantilla res aut non fuerit curæ, aut non animaduerſa. Siliqua, ſemẽ, & flores, prorſum ſunt Geniſtæ, ſed maiora, & efficatiora: cuiuſmodi vult Dioſcorides & Meſuæ, qui à duabus ad 5. drach. florũ dandas vomituris imperat: ſeminis verò, à duabus ad quatuor. Quum tamẽ Geniſtæ vulgaris flores plenos diſcos multi in acetarijs ex multo oleo vorent, nec quicquam nauſent: & ſeminis tripla aut qua drupla doſi, opus ſit vomituro etiam puero. Vnde liquet nõ Geniſtæ, ſed huius ſemina & flores in officinis habenda, vtpote legitimi Sparthi, cuius ne pictam quidem effigiem, nedum viuam ſtirpem, videtur intuitus Commentator inſulſus balbutor, quem miſeræ ſi puduit recantationis, cur non piguit etiam calumniæ Meſuę inuſtæ, qui Lentis ſemẽ dixerit eſſe Geniſtę, ſequutus Dioſcoridem. Hunc tamen ſe nunc poſtremò antequam ſua alia agnoſceret errata, ſibi ſedulò perlectum profitetur iſte Senenſis, qui vitio præ ambitionis caligans, non reſpexit ad Viciæ, Erui, & Geniſtæ ſemina, lippis & tonſoribus nota.

SPARTIVM *vulgo Elpho Hiſpanica Iuncea, nautica, vulgi Funi-ſpartion, an Linoſpartion Antiquorum?*

LItoribus Mediterranei maris vtriſque Africæ & Hiſpanicæ hæc non minus frequens quã nota, ac ingenti copia deuehi ſolita Antuerpiam, Maſſileã, Genuamq;, ad corbes, ſtragula, atq; triremium nauiumq; rudentes peraccõmoda. Virgultis iunceis, gracilioribus, durioribus, glabris, ex viridi pullis, multis, rectis, flexilitate Liui duriore, radice ſimplici, exili, exit: ſemen & flores eiuſdẽ Antuerpiæ ſatæ in viridario optimi Pharmacopœi Gulielmi Drieſch non meminimus: certum tamen habemus, nonnulla, ſed tantilla habuiſſe foliola, delicatiora, vt tota planta fuerit iuncea, cubitalis, & fermè textrinæ apta ſportularum, quas adhuc vocant *Spertols*, nempe ab Spartio dictas, quò minus dubitamus eſſe ſpeciem veri Sparti.

GENISTELLA *Graminea Montana.*

SPartea & hęc herbula eſt & paucis duntaxat montium celſiorum conuallibus aridis obuia, vt Calcari montis Norbonenſis, propter Cœnobium: in Germanię etiam arduis multò longiore ſpargens culmos vt plurimum ſeſquipalmares, graciles, ſpartes, enodes quibus ſummis ſingulis ſpica mollicella, tomenſa, Lagopij quadantenus, ſed minor flauet: aliquot fibrillis radicatur: indidem erumpentibus gracilibus foliolis, palmum altis & ſeſquipalmũ articulatim veluti geniculatis, per ſpati-

spatiola & commissuras insecti, ea videre est virentia etiamnum Londini.

SPARTIVM aphyllon fruticosum, Iunceis aculeis, lanatis capitulis.

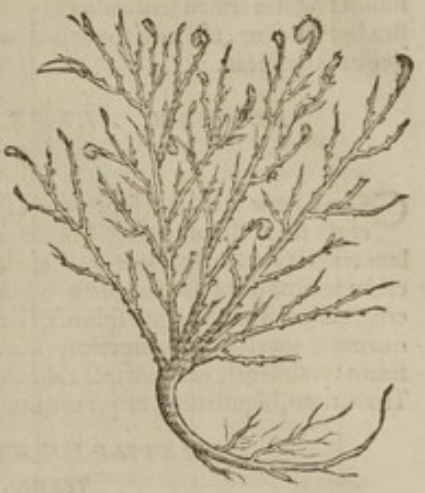

ET inueritu minus frequẽs hic asperioribus præruptisque decliuibus Alpium Magdalenę in Galloprouincia fruticellus, latiusculè in latera, aliquot sparteos striatos, ex pullo buxeos è radice Tragacanthæ prolixiore, lignosos, & sesquipedales surculos spargit; nullis foliis, sed multis senticosis, rigidis stilis pungẽtibus, iunceis, aduncis in summo tantùm: quibus singulis aduoluũtur fastigiola, tomentaceæúe gemmulę Vitis, minores, sed concolores, partim longiusculæ & incuruæ, partim breuiusculæ: nullum folium, florémve vidimus; gustus perparum amaricantis, exsiccantis, astringentis.

GENISTELLA aculeata.

EX VCTI colles, squalidáque Angliæ & Belgiæ ericeta hanc plantam abundè dant: E radice exigua, virgas graciles, rectas. complures, spinulis infestas submittentem; quibus foliola Thymi vel Ericæ, flores luteo pallentes, Genistæ minores: etiamque breuiore rotundioréque siliqua, & semine Erui subruffo: Hac penè carere videtur adhuc Italia & Norbona. Et hortis negligitur.

GENISTA, SPARTIVM spinosum maius.
Belgis. Baſpeldoren. *Ang.* Brike Browme.

PRORSVM cognata Genistæ hæc, sed admodùm aspectu horrida, sentibus præduris, innumeris, cancellatim armata, semper virẽtibus, striatis, lignosis virgultis, sparteis, spinis penè folia occulentibus. Quare Doctiorum nonnullis placuit Nepam esse aut Scorpion: sed obstant siliquæ genistæ aliquantùm breuiores, & flores non absimiles, concolores, & eiusdẽ saporis, qui particulatim emicant aurei tota æstate, etiámque hyeme in Anglia, vbi frequentissima in sterilibus & ericetis, in Prouincia item Norbonensi penè par proceritate. Sed Monspelii ad Lanum, in saxosis collibus triplò minor, rigidior, & squalidior est, adeò vt parum Genistam repręsentet, foliis ternis Rutæ. Illic Spalathum vulgò opinabantur & vocabant plerique omnes, tametsi inodora & funis instar pertinax frangendo sit: floribus quidam lubentes ad icterum viridem vtuntur, & toto cremio calfaciunt furnos. *Monspellienſi. & Angliæ Aſpalathus ſecundus.*

Spina ACATIÆ Dioscorid. prima, frutex arborescens, leguminosus Lentisfolius, Siliqua torulis Lupini effigie distincta, plurimum bigrana, aut trigrana, cuius GVMMI ARABICVM.

FRVTICI huic arboreſcenti Ægyptiæ nomẽ Græcum additũ ab ἀκάζω verbo, id est, acuo, vnde Acatia, quasi acuta. Septimus iam agitur annus cùm huius Venetos, Patauinos, nosq; certiores fecit Medicus & peritus Pharmacopœus Sequinus Martinellus, missis è Syria siliquarum saccis plenis Alberto Martinello frati suo, perquàm sedulo & erudito Pharmacopœo, ad Angeli symbolum: ex quo semine in horto Patauino aliisque quàmplurimis Venetorum locis sato, orta est ista Acatia, cuius siliqua penes nos est, accepitq; noster Morganus plantam nuper ex maris Occidui Insulis Perunianis, ne quis putet peculiarem Ægypto aut Arabię. In neruulis prælongis foliola sunt Scorpioidis leguminosæ, aut *Sferro Cauallo*, in toto virgulto gracili, aliquot rigidis spinis in surculis exertis. Seminis tota siliqua non maior vno alteróve Lupino simul iunctis, sed suis alueolis distincta. Quare ridiculam nobis SPINA ARAbica Ægineta. SPINA ARAbica Dioscor. in Caramis.

dedit Acatiam Senensis, cui si spinas demas, arborem Iudę iudices, & meritò suspicêre spinas non naturę, sed pictoris aut Cõmentatoris commentum fuisse: nec huius siliquæ, siue Lobi sunt Lupini similes, sed Genistæ duplò latiores, vt Senæ compressæ. Et Plinio cuiuslibet Acatiæ semen lenticulæ est, equidem minore grano & folliculo. Quamobrem nostra hęc propior, illa verò Cerecis arbor erit, quam ille, nec cogitans relatu Oratoris exquisitius delineat.

ACATIA ALTERA *Dioscoridi notior Europæa, folio Cytisi facie & siliquis Genistæ sparti spinosi.*

CONFIRMAT etiam superiorem spinam Acatiam altera hæc quam illi assimilat Dioscori. foliis Rutæ aut Cytisi ternis: siliqua Genistellæ, aut vulgaris Glycyrrhizę nouaculam effigiat dorso obtusiore, & altero latere, quasi acie acutiore, tria aut quatuor Genistellę etiam semina dura claudit: quæ nondum matura flauent, postea nigricant, similiter Spartio effigie & parilitate magnæ spinosæ Genistæ, non arboris, vbi quidã deceperunt Mathiolũ, qui æquè incertus vt in superiore, illam quam candidus scriptor Anguillara dat, & tamen fidem illi abnegat, eandem ipse ridiculè asserit. Quippe altera Dioscori. specie, vniuersum Tirrhenum, Ligusticum, atque mediterraneum littus scatet, vti pleraque Italiæ loca.

FRAXINELLA *siue Dictamnus Albus Officinarum an sit* τραγίον. *Dioscoridi. Lentisci facie.*

HIRCINVM odorúmve putorem monet Tragii huius appellatio: Quare docti quidam Barbari, qui huius delineationem, natales, & vires comparent Dictamo Cretensi, præsertim ad euellenda spicula capris infixa, legissent, eidemque nostrã fraxinellam contulissent, putarunt eam Dictamnum album esse vocandam: recentiorum autem quidam exercitatiores, Tragium istud Lentisci facie à Dioscoride descriptũ, huic planè quadrare asseuerarunt. Quippe scapos edit plures, sesquicubitales & bicubitales, ramulis & foliis Lentisci Glycyrrhizæ aut Fraxini, vnde Fraxinellã herbarii vocãt: flores Iunio & Iulio admodùm speciosos & numerosos promit, Thyrsum sesquipalmi, lõgiorémve obsidẽtes, Asphodeli quadãtenus similitudine, sed ex cãdore purpurantes, è quorũ medio staminula quędã pendula porriguntur: radices albidę, multiplices, mutuo amplexu hęrẽtes, minimum digitũ crassæ; quas eruebamus turgidas & fœtentes, succo luteo, viscido, digitis pertinacius hęrẽte: quod Gũmi videntur suggere, aut sectari muscæ luridę, cluniúmque & alarum virore conspicuę, cuiusmodi ferè cantharides in Fraxino, vt nos studiosè obseruabamus, in quodam pago trans Rhenum, altero à Basilea fere miliari, prope rupes quasdam apricas, vbi maxima copia sponte fruticabat. Semina penè Lentiscinis paria, nigra, lurida, in folliculis Helleborastri aut Napelli. Quamobrem non pessimè videntur arbitrati esse Tragium: Nam quòd obiiciunt de Creta Insula, cuius vnius hæc sit alumna, non officit assertioni nostræ: cùm multæ hodie in nostris tractibus: & plurimæ ex insulis, nõ aliis admodùm, & fortè nũquam priscæ gẽti notis, afferãtur æquè rarę, & eædem etiam metipsæ, quæ solius Cretæ putabãtur indigenæ. Ceterùm, μικρόσιφα πάντα, id est, minora cuncta, sanè potius intelligendum de vniuersa Fraxinella, quàm de eius foliis, quæ minora sunt, eóque à Plinio Terebintho scitè collata: ne nunc ad toties iteratam literulæ in μάκρου & μίκρου voce, commutationem prouocemus, vt triuiali argumento Senensis, ne sit locus. Huius ad venenata non temerè vsi sunt practici radicibus, quæ etiamnum in officinis multi commodi sunt: forts admotæ opis epispasticæ, intrò verò sumptę, non modò venenatos succos, sed etiam putridos & fœtentem illuuiem foras exigunt, decantato Agyrtarum & quotidiano in pueris experimento, lumbricos funditus omnes interimunt.

FRVTI-

miorum & Arborum aduersaria, conciſæque recenſiones.

POſteaquã cœpta via prolixiſſima ſimul & operoſiſſima, herbarum neceſſitudines & gentilitates in ſuas claſſes redegimus, ac penè iam opinionum ſalebras emenſi, Herbariorum tenebras diſcuſſimus: reliquum eſt, vt quoad eius fieri poterit, fruticum, arborum, & vtriuſq; ancipitis conſtitutionis plantarum comparationes, ad eaſdem Philoſophiæ leges exigamus. Orſi quippe ſenſuum indagine à ſimplicioris minuſq; operoſæ naturæ plantis notiſſimis, decet nos, vti fecimus, per notas ſimilitudinis & cognationis, ad perfectiora, quaſi cõpoſitiora gradum facere: quibus tandem perceptis, euehamur ad ideas principiorum: vnde fontes ſcaturiunt certæ & ſolidæ cognitionis facultatum & vſus. Eſt enim hæc particularis plantarum enarratio, quaſi quædam aurium pictura: quam niſi accuratè intuitus fueris, fruſtra cognitionem earum profiteris. Sed cùm herbarum, fruticum, ſuffruticum & arborum natura, non videatur forma generica diſtare à ſe ipſa, quando eaſdem plantas videas herbas primulùm, deinde in frutices, demùm in arbores abire: & è contrà, haſce in herbarũ modulũ penè deficere, nec mutata effigie totius vel partium: huic cognitioni melius conſultum putauimus, ſi interdum nonnullos perquàm ſimiles frutices aut arbuſculas incrementi ancipitis inter herbas adduceremus, & alibi fruticãtes herbas cognatas, arborum explicationi relinqueremus. Iam verò plurimæ fruticum parti, cui maxima cũ arboribus neceſſitudo & ſimilitudo eſt, non erit opus multa deſignatione, tantò minus arboribus, vt quas occurſus frequens, diuturnitas, magnitudo, & omnium ſtirpium iam pregreſſarũ comparatio, cuilibet manifeſtas reddit.

- Lentiſcus.
- Terebinthus { maior Latifolia Norbo. / minor Lentiſcifolia.
- Rhus { Obſoniorum. / Coriariorum. / Plinij. / Plinij alterum, Cotinos Theoph. & Coccigria.
- Piſtachia.
- Glans vnguentaria.
- Lilac.
- Staphylodendrum Pli.
- Siliquæ, ſiue Carobæ.
- Caſſia Solutiua.
- Iaſminum { vulgare, / luteum, Cæruleum.
- Balſamum, Carpobalſamum, Xylobalſamum.
- Sorbus { domeſtica / Sylueſtris } Alpina.
- Fraxinus.
- Nux iuglans.
- Nux peregrina Indica.
- Zizipha candida Monſpel. perperam Venetorum Sycomorus, an ASARADARACHI Auic?
- Vaccinia rubra & nigra, an Idæa radix?
- Vaccinia paluſtra.
- Gazel Germanorum. Gold Angl.
- Chriſtus omnis.
- Chriſtus Ledi ſpecies, folio Punica.

LENTISCVS.

LEntorem foliorum attrectatu quilibet percipit, vnde Lentiſcum dicunt, partim etiam è Græcis mutuati, qui σχῖνον quaſi σχίσον, aut fiſſile vocarunt, quòd facilè & frequens finderetur in dentiſcalpia, ad nitillam alboremq; dentium, vt etiamnum fit hodie. Fruticat & arboreſcit ſtolonibus & caudice concolor & ſimilis Therebintho minori, ſed botris & vtris initiò ex fuluo purpurantibus, matureſcẽdo nigricantibus acinis, nitidis, Sumachij Phylereæ, & Sambuci: vtriculis folliculiſue oblongis, rotũdis, aut incuruis, teretibus, quibus inſũt culices & effigies itẽ Terebinthi, adeóq; flores ſimiles, racemoſi, muſcoſi, quos primo vere Aprili mẽſe promit, non particulatim, vt putarũt ex Arati & Ciceronis verſu, *Lentiſco triplici ſolita grandeſcere fœtu*, quod Theophra. meritò Scillę attribuit, hi autem vocis affinitate decepti, Lentiſco. Quare non eſſe contemptui habendam nomenclationum perpenſionem, alibi iure aſſeuerabamus. Sempernicatas autem Lẽtiſci feraciſſimus vniuerſa Norbonenſis ora maritima, quæ ad Taurinorum iuga, quæq; ad montes

Pyreneos protēditur. Illic namq; Lentiſci, Roſmarini & Lauendulæ virgultis ac cremijs, quàm quouis ligno magis ad calfacienda clibana vtuntur. Nec præterquam vnam norũt ſpeciem, quam *Reſtincle* vocant. Ideóq; fallitur & fallit Senenſis, quòd pumillas reſecẽs Lẽtiſcos, alias à procerioribus ſpecie facit: fit enim tantùm reſectis cymis ad vſum, ne in arboris æmulationem aſſurgant. Et hunc errorem cumulauit inſcitia, cùm vniuerſã plãtam grauiter olere ait: at nobis aliiſq; ſtudioſis ſaltus & colles aridos Norbonæ peragrantibus, inſerta in os folia, non modo ſuauiter ſpirabant: ſed etiam, quod fortè neſcit Cõmentator, ſitim arcebant, & fauces humidas tuebantur. Itaq; nobis ſilẽtibus, qui norunt Maſtichen, & ſciunt Lentiſci ſurculos, vt Xylobalſami ſuccedaneum in Officinis vſurpari Lẽtiſciniſq; dentiffcalpijs poſt epulas dentes emundari, illius refellent & ridebunt cõmentatinẽ. Porro quomodo & quamnam ementiãtur Caphuram hodie Veneti mangones, in ſuccis Medicatis docent.

TEREBINTHVS Lentiſcifolia minor. TEREBINT. maior Piſtachiæ folio.

Terebinthi latifoliæ ſpecies.

Volucellæ ſiue Culices è folliculo.

Folium Terebinthi minoris.

COccinæ racemorum bacculæ aut acini rubelli ſimiles & concolores quadantenus Ciceri, nomen Terebintho potuerunt feciſſe: nam ἐρεβίνθος Græce Cicer eſt. Huius autem ſempervirentis & perpetuifoliæ, nullus collis aut deuexus paulò apricior Norbonæ aut Galloprouinciæ non feraciſſimus: vbi duas folio tenus diſcernendas meminimus. Frequentior quippe eſt anguſtiore Lentiſci poſitu (non Fraxini vt Senenſis) colore & habitu, folio duplò maiore.

Alteri autem folia multò latiora, rotũdiora, vicina Lauro & Piſtachiæ, adeò vt eminus intuentem fallat. Vuæ vtriq; ædem, acinulis quàm Lentiſci maioribus, coccineis, purpurantibus: demùm ex viridi in cæruleum matureſcentibus, non per initia (vt putauit radiatus Apollo) flore Lẽtiſci aut Sumachi racemoſi: folliculi cartilaginei, teretes, aut conici, anguloſi, vel ſphęrici: vnde culices è fuliginoſo excremento euolant, ſucco ſalinari ad Balſama laudato, effluente. Vbi lætiores, & adultiores ſunt arboream proceritatem affectant: & ferro vulnuſculis factis in Valena Sylua Monſpellienſium, ſæpius nobis non paucam Terebinthinam extillarunt lucidam.

RHVS Obſemerum & Coriariorum quid.

COlor item coccineus flãmeúſve acinulorũ in racemulis nomen huic fecerunt: ῥοὺς autem ἐρυθρὸν interpretantur vnde Ruſſus vox Latina, & *roux* vulgo Gallorum. Aciduli autem racemi olim, & etiamnum hodie ad condimenta, multus in culinis vſus: eoq; culinarius ſiue obſonarius vocabatur. Cortex autem & folia alutarijs ad pelles dẽfandas cõquiſitus, vnde Coriarius dictus. Quare non ſunt vt falſò produnt duarum plantarum, ſed vnius arbuſculæ partes: hanc multò proceriorem quàm Dioſcoridis ſit, penè Sambuci maioris magnitudinẽ, ferunt Monſpellio & Caſtronouo contermina Oliueta quædam glareoſa & macilentiora. Sorbo vulgari adeò ſimilia ſunt folio ſuperficie & poſitu, vt vix fit internoſcere, niſi attentius perpendenti. Locis Galloprouinciæ aridioribus & ruderoſis, deſitis incultis pumilla, & quanta qualísque apud Dioſc. deſcripta bicubitalis arbuſcula, viſitur.

RHVS

RHVS Plinii Myrtifolia Monſpellienſium.

EODEM ex vſu ad coria firmanda, nõ de ſemine, duo frutices apud *Plinium* Rhus dicuntur: horum notiſsimus & vſitatiſsimus cunctæ Norbonę, præſertim Monſpellienſibus, apud quos vberè ad Lani amnis crepidines fruticat, virgultis ramuliſque quadratis, frequentibus, viridãtibus, folio Ruſci, *Myrti*, aut Iuiubæ. Seminula intra anguloſam tuniceam thecã incluſa ſunt cochleata, Calimodo multo minora.

COCCIGRIA Theoph. Cotinꝰ Pli: & Theoph. Rhus alterum.

Κότινοι ſunt cirreíve flocci, quales in galeis, aut galligallinacei vertice viſuntur, qua de ſimilitudine floris, dictus fuit hic frutex, qui è ſummis virgultis, quinũm cubitorum altis, pulcherrimum lanitiũ tollit, Sericeo vellere & contextu calamiſtratum. Quod criſpatur & explicatur in latam cæſariem, crinibus puniceis, fuſcis, tortilibus, ſemine Lẽtis minore, ex nigro ruffeſcente; caudice & virgultis fuſcis, vimineis: foliis circinatis, denſis, rigidis, Caſparis, *Piſtachiam* aut Terebinthum redolentibus, & concoloribus. Auraico agro quatuor miliaribus Auinione, qua Inſulas & Aqua ſextias itur, magnus prouentus eſt: Vidimus etiã in agro Veroẽnſi, Venetiis, ex locis Hiſtrię alpinis. Quò magis miramur, tantę venuſtatis ſtirpem frequẽti vſu & mercatu ad cotia curanda expetitã, indictam fuiſſe Cõmentatori.

Terebinthus Indica Theop. eſt Piſtachia Dioſc.

ANuculis Piceæ ſtrobilos imitantibus πιτακιαι dictæ, hodie ſunt Officinis notiſsimæ, & edi ſolitę: non ſecus atq; Pineæ veſcæ ſunt: porraceo colore intus, mẽbranula extima & cortice amictę Auellanæ: Arborem qualẽ in hortis Italicis vidimus, etiamque in horto Graii ſeduli Pharmacopœi & ſtirpium percupidi, ad Londini mœnia, prorſum dicas Terebinthum, ramorum & foliorum ortu, habitu, magnitudine: flores item racemoſos purpurantes Terebinthi edunt in Italia, & Galloprouincia, vbi ſeruntur, ſed maturitatem non aſſequuntur.

GLANS vnguentaria, cathartica, ſiliquata.

EFFIGIES triquetra, ſed rotunda & glandis æmula huic nomen generis aptauit: oleum verò quod preſſu remittit *Myrepſicæ*, ſiue vnguentariæ, nomenclaturam à cæteris diſtinxit: iamdiu Dioſcoridi non minus nota, quàm noſtræ ætati, tametſi non eius ſiliqua; vt qui palmulas vocatas libro primo, *Phœnicobalano* confert, vnde nomen BEN Arabiſtæ videntur detorſiſſe, quod illi nuculam hanc vnguentariam interpretantur. Officinis & ſuffitoribus, tum ad valetudinem, tum ad voluptatem, oleum dat preſſu, vt nullo odore iucundum, ſic nullo rancore, aut fœtore veteraſcens, nullã labem aut ſordem chirothecis aut veſtibus illinés, ac quamlibet odoris fragrantiam illibatam & vegetam tueri, omniũ oleorum vnum aptiſsimum, non ſecus ac Seſamium, aut Amygdalinum premi ſolitum: eſt namque in ſiliqua, quam nullus veterum aut recentiorum literis mandauit, admodùm eleganti, palmum longa, carinula bifori conflata, tereti, rotunda, gracili, biniſque loculis ventrioſa; nempè ima mediáque ſui parte, qua protuberat, glandem ſingulam ſingulo claudens; ſumma verò, acuto ſtylo, quo, roſtri inſtar, vel Rhododendri vel *Periplocæ* repentis, acutum mucronem; protendit: Intus ſubruffo colore, foris pullo cinereóve, & ſecundum longitudinem ſtriis rugiſque exarata: coriacea tota, flexilis & corticoſa, inſipida, ſubaſtringẽs & ſicca. Hæc dono data primùm præceptori Rondelletio fuit, deinde nobis, qualem icone damus.

BEN.

LILAC.

LILAC verò nequit eſſe hæc, ſi verè pinxit pictor apud Mathiol. qui hîc neſcio quid muſſat: Nam Populnea longiore fronde, fructu non ſiliquato, ſed *Piſtachii* in morem ſingulatim prodit.

Germanorum Pimpernuſſle. *an* *STAPHYLODENDRON Plꝰ*

PROPTER periucundos flores albidos Bryoniæ, aut Labruſcæ, odore & ſimilitudine, videtur tranſalpina quædã arbor, Staphyllodendrum apud *Plinium* (qui tamen Aceris folium dicit) quam volunt eſſe hîc depictam, & multis locis *Heluetiæ* non procul Baſilea arboreſcentem, depreſsis, vdis, aut limoſis, iuxta amnes & ſepes, velut Sambucus, cui habitu reſpondet, aut Terebinthi: ſed crenulis perpuſillis, elegantiſsimis, & ſupernè acutis donatur. Semen quadantenus nuclei Ceraſi, intus eſculentum. Quibuſdam in cœnobiis caudice Prunum æquat, & nuculis precularum globulos nectunt.

Κεράτια *SILIQVA, CAROBE.*

Carobia Actuarii, & vulgo Prouincialium.

APVD antiquos Κερατωνίαι, quaſi cornuta ſiliqua legitur; eſt enim digiti indicis longitudine, ſed quaſi in cornu falcata, quam prædulcem eſu vocat *Plinius*. Multùm hæc cognitã Niceę & maris Liguſtici accolis, vbi eã eſitant pueri etiamſ; porci: Quare, qui ſacrã paginam noui Chriſti fœderis vertunt, hanc debent intelligere Lucæ 15. de filio profligato. Non parùm affinitatis huic cum Caſsia fiſtulari ſolutiua, quam effigie præfert & ortu, vt nuper intuebamur in horto amici Londinenſis.

SILIQVA, aut CASSIA *PVRGATRIX,*
Arabum Carrobiis ſimilis.

PRE-

PERQVAM vtilem arborem istam Ægyptiis Arabibusque debemus, à quibus, aut ab illa odorata, est nomenclatio profecta. nisi sit κασυς Græcè, quod coriaceum vocant, quasi sit coriacea ipsa siliqua insignis, quam nullus non nouit, cuiusque si semina lata, quæ intus transuersis membraneis alueolis disepiuntur, seras, prius macerata in aqua frigida, & terræ infodias, videbis planè ortu totoq; ipso habitu Carrobiam imitari. Flores lutei sunt, Chelidonii minoris, odori, plusculi, vno exortu, senis aut septenis foliolis radiati, quales multasque perquàm raras vidit & attulit ex Insulis Americis & D. Dominici, exercitatissimę cognitionis peritissimus D. Ionnes Brion Hoppeuilleus Northmanus.

GELSEMINVM vulgatius, flore albo.

CONCINNIOREM quàm certiorem asciuit sibi appellationem de sententia quorundam doctiorum, quibus Iasme dictum putatur, quasi viola odora, quia oleū apud Persas olim solitum esset istius floribus imbui: quod tamen grauius spirat Dioscoridi, eòque arguit non esse nostrum Gelseminum. Et violæ vox, laxior multò est, quàm vt certā quampiam plantam designare valeat, nedum hanc quam Mauritani Zambac & Gelseminum dicunt: vbiuis in hortorum angulis apricis, & pro prædiorum cauædiis surculo pangitur, adque ornamenta pergularum, industria & pedamentis erigitur ad fornices. Folia sunt in imo latiora, lateribus vtrinque reducta, acutiora supernè quàm Lentisci: flores albi vt plurimùm, Polemonii, in flexilibus prolixissimis virgultis octo & decem cubitorum, Clematidis alterę ritu. Patauina & quædam Gallica vireta luteum habent. Sunt qui cœruleos flores fundere dicant. Luteum semen habet, Polemonii minus, rubrum, aut nigrum, ni labat memoria. *Lutenm & caruleum.*

BALSAMVM.

PVTO Dioscoridem vires melius quàm stirpem notam habuisse: de viribus namq; multa, de figura nihil. Hanc sic amici nostri oratione referunt: Humilis est frutex, aspectu deformis, cineracei coloris, flore pusilli Iasmini lutei simili, minore, perpetuis virgis, folia horna exuit Decembri, quibus nonnisi mense Maio noua sufficiuntur. Cari atq; Babilone satā viget. Decembri mense ramuli præsciduntur, quibus cera oblitæ appenduntur amphoræ, excipiendo aureo liquori, qui moschum sapit. Hunc nosse non difficile, sed vbi noueris longè difficilimum habere. Opera danda accuratissima, quò eius vires quàm exploratissimas habeamus, vt quando non licet illo frui, saltem bonitate proximis & simili facultate præditis vtamur. Tribus huius plantæ partibus tria succedanea est meditata posteritas; Liquoris namque loco suā Balsama vnguináque vulneraria nostri Barbari in Thesauris habuêre, quorum mirificas vires literis & experimentis proditæ sunt. Lignum verò, quod Xylobalsamum dicunt officinæ, Lentisci sunt surculi, plerumque carioſi, tamen neutiquam contemnendi, modo recentes sint, nec odorem amiserint; gratissimus namque puluis intus & foris, stomacho, propter naturæ amicum temperamentum: cuius argumentum faciunt dentifricia, quæ aromatica & moderata astrictione & calefactione dentes, gingiuásque perpurgant, roborant, & mulcent. Idcircoque eorū multę myriades parantur à miseris mancipiis, qui in triremibus Lygurum sub neruo vitam degunt. Pseudoxylobalsami huius magna copia pauco ære parari potest ex Italia & Gallia Norbonensi. Sic semen, id est, Carpobalsamum officinarum, cùm neutiquam fructus Balsami sit, imò cuiusnam plantæ, incertum sit, rancidum, vietum, exoletū, inodorum, minimè Carpobalsami loco vsurpari debet: quin potius huius penuria, semen Terebinthii, vel Lentisci immaturi eximiæ vires, omnes Carpobalsami facultates, & dote, vt si quod aliud, explere mihi videtur. Quin Terebinthii è pullulantibus botris atque flagellis tempore verno laticem limpidissimum, odoratissimum, non parum tenacem emunximus, qui digerendo, glutinando, doloremque mulcendo, omnia quæ Opobalsamo insunt, conferre videtur. Quod non modò doctiorum antiquorum, sed etiam Barbarorum Barbitonsorum consensus sequutus est. Nullum enim videre est ex illis vnguinibus, quod viriū præstantia nomen Balsami meruerit, cui non sit admixta Terebinthina vulgata: Quid putas futurum, si genuinum Terebinthii liquorem admiscuissent, qualem descripsimus Capite de Terebinthio? Ea de causa nullum præstantius succedaneum arbitramur, cuius omnes partes omnibus respondent

Opobalsami succedaneum.

Pseudoxylobalsamum.

Carpobalsamum

Terebinthi liquor.

partibus, ligno, liquori, ſemini reſpondeant, quàm Terebinthum genuinum. Mathiolus & qui ſuum Garyophyllorum, nucis myriſticæ, aut Cinamomi oleum, huic liquori præferunt, ſuauitati & ſapori plus quàm optatis facultatibus deferunt. Hæc namque tametſi eximios fundant liquores: tamen nec Dioſcoridi nota, nec venenis aut Theriacis comparata fuêre. Et præterquàm quòd plerumque vel fœtent vel feruent ignis empyreumate; etiamſi ſint optimè parata, tamen ſæpius acriora ſunt quàm par ſit, & intemperiem feruidam imprimere nata: Oculorum verò hebeti aciei ſi quis admouere auſit, ne ille hominem ex luſcioſo cęcum faciet: corrugat enim pupillam, nec penetrat: ſed viam ſibi intercludit, & dolore vexat: Myriſticum verò oleum, laxando & inquinando, nec foris vulneribus glutinandis, nec ſtomachi vires colligendo idoneum eſt, nec quidquam Balſamo ſimile habet.

SORBVS domeſtica & Sylueſt. Alpina.

SORBVS hodie notiſsima in Gallia, Germania, & Italia, arbor magna eſt, foliis & facie fraxini, Sumach, aut Sycomori Venetorum: colore partim ex luteo palleſcente, partim punicante, fructu rotundo, aut Pyri parui effigie, perquàm aſtringente: floribus albidis, racematim cohęrentibus.

Fraxinus bubula Dod.

HVIC prorſum ſimili montibus oriunda frigidioribus, floribus iiſdem, ſed vmbellatim candidis. Fructu multò minore, copioſo, maiore Oxyacanthæ vulgaris, concolore, acerbo guſtu, auibus potius quàm homini, vbi vidimus, expetito.

FRAXINVS.

EX ſuperioribus Sorbis facilè innoteſcet Fraxinus; cuius ſemen Officinis Lingua auis vocatur, quòd auium lingulas imitetur, guſtu acre, amarum.

NVX IVGLANS.

NEc infrequens pueriſque notiſsima Iuglans, foliis prægrandis, neruoſis, Terebintho, aut Fraxino multò maioribus, Centaureo magno paribus. Cuius nuces condiuntur die vna albę, hoc modo: Teneræ nucis cortex putaminve antequàm ligneſcat, deglubuntur illicò cultro, teſta albida & teneriuſcula tenus, è veſtigioque ne nigreſcat, in aquam puram proiiciuntur, & vſque dum molleſcant coquuntur, Cinamomi & Garyophyllis traiectæ, ſaccharo in Syrupum perfectè cocto bulliunt tribus quatuórve ebullitionibus: tumque quò ſaccharum ebibant, triduo, aut quatriduo inibi ſinuntur. Et quia Saccharum recrudeſcit, propter humorem quem imbiberat, illud idem ſaccharum per ſe denuò, coquitur, & ſic bis térve repetitur.

NVX peregrina Indica, non biforis.

ADVEHITVR quidam fructus ex occiduis, adeò nuci Iuglandi ſimilis, vt nondum introſpectum, ſępius putauerimus nucem Iuglandem eſſe: ſed effractũ, caro fuit veſca, intus albida, Caſtaneæ ſapore, nullis diſtincta nucleis: putamine, & teſta vtraque craſſiore, quàm nucis Iuglandis. Hunc Rocellæ nobis dono dedit eruditiſsimus Doct. Launæus Medicus.

ZIZIPHA candida Monſpel. quæ perperàm Venetorum Sycomorus, *an ASARA Darachi Auicennæ?*

HANC à fructu & totius arboris figura Monſpellienſes candidam Zizipham dixerunt, quamuis facultatibus ſit prorſum abſimilis, vtpote guſtu admodùm ingrata, viroſa, amaricante, ſed Zizipham ſatis referente, carne & nucleo; colore tamen buxeo, pallido. Flore ſtellato, Flammulæ, aut potius Circeæ concolori, folia Fraxini, Staphyllodendri, aut Sorbi, atro virentia. Venetiis & Norbonæ frequens. Belgis colitur in hortis.

VACCINI A nigra & Rubra, an Idea Radix Mirtillus.

NON

Herbariorũ VACCINIVM *nigrũ aut Rubrũ, an Idea Radix.*

NON PERPERAM quadrat huic Idææ plantæ vterius horum fruticum aſpectu Myrtum aut Ruſcum illicò referentium, vnde Pharmacopœi cum plebecula quaſi Myrtillos vocarunt & vſurparunt, aſtringunt etenim & exſiccant ambo, nonnihil refrigerando, quæ omnia appoſitè quadrant Ideæ radici, cuius fuit potiſſimum vſus, cuiq; nomen inditum à monte, quia non niſi montoſis: locis & accliuibus arduis calidarum regionum, quibus ſaltus & nemora frigidiorum plagarum reſpondent vtplurimũ. In Anglia, Belgio Gallia & Germania, Seuenæ inacceſſis Tridentiq; alpibus vtrumq; fructum eſitauimus. Sed virent initio, deinde rubent tandem nigræ baccæ ſuauiores maturitatem aſſequutæ vineo ſucco turgent, prædulci guſtu. Proxime folia lignoſis ſurculis crebribus ſarmentoſis multi hærent: floribus Ericæ aut Vuedonis minoribus, pallentibus. Radix lignoſa multa edit virgulta, pede altiora. Folia virent obſcurè, effigie Myrti aut Ruſci, rotundiora, molliora, ſed Hyeme decidua. *Mirtilli Offic*

VACCINIA rubra.

IDem natalibus Rubræ frutex lætiore & habitiore aſpectu ſemperviret: non perindè vt nigra, frequens, nec tamen nigræ diſſimilia folia, ſed paulo maiora, & ad Myrtum albam ſiue maiorem & Rhus Plinianum accedentia rotundiora. Bacculæ non minores nec diſſimiles ſed rubræ, aſtringentes magis, nec perindè ſucculentæ. Radix æque lignoſa fibris ſerpit Ericæ ritu, Flores oblongis caliculis paruulis ſubpurpureis apiculos è medio exerunt.

Paluſtria VACCINIA.

SVnt etiam parum frequentia alibi quàm in Germania & Batauiæ paludoſis & maritimis hæc Vaccinia, quæ Iohannes Cruthmanus Mechlinienſis, vocatus de Vroede, illinc Antuerpiam nobis primùm adferebat non diſſimilia colore, longiore tamen & nõnihil turbinata figura, paruã lachrymam Iob effigiante, in viticulis ſarmentoſis exilibus quamplurimis humilibus breuibus, foliolis Serpilli minoris, vel Heruiariæ. Interdũ baccæ quę rubræ ſunt maculoſæ punctis viſuntur, acerbi aſtringentisq; guſtus. Hanc cur Commentator Ericam bacciferam indigitet, neq; cauſam dicit, neq; ratio ſubeſt, neq; quidquã Ericæ illi ineſt. Exilitatem quippe foliorum, eſſe vagam notam quàmplurimarum plantarum Ericæ valdè diſſimilium, & hanc refrigerare & humectare qui aiebãt Senenſem ritè meſ ſubſanabant: calida enim, valdeq; ſicca Erica eſt.

Gagel *Germanorum vel Gold Anglorum Myrtus Brabantia quibuſdam.*

IN Ericetis vmbroſis, nemoroſiſq; ſaltibus fruticat multis ramulis ab imò, alterno exortu ab radice lignea flexilibus, duris fuſcis Vaccinij ſuperioris. Folia punici Chamęlęæ paulò latiora. Seminum crebri racemuli conferti & conflati quaſi ſpicis poſt puſillorũ, luteorum florum pallentium Lapſũ apparẽt: in quibus ſemen pinguedorũ Stæchadis citrinæ vehementius, & trifolij odorati quadãtenus ſimile. Iunio & Iulio Anglæ mulierculę vẽnũ adferunt ramos florentes ad concinnãda ædiũ, conclauia & triclinia ſuaui odore quem halant flores, imbuenda. Adduntur etiã idẽ flores potioribus cõſuetis Septentrionalium, penuriam Lupulorum interdũ reſarcturi. Interdum ad hylaritatem bene potis conciliandam: ferit namq; caput lætiore temulentia Gagel

ad

ad euertũcandam animalcula, quæ eius odore ſugantur ſufficiuntur quædam loca & ſuffulciuntur ſummitatis veſtes.

CISTVS mas, Fœmina, & Ciſtus Ledon.

VEluti hederaceus folijs circinatis atq; rotundis κίσσος videtur vocatus, & quia non erãt læua, nitida, ſed potius ſquabra & pannoſa λάλοπ dicta. Vniuerſa plaga quæ ab Eridano amæniſſimo ad Rauenam, qnæq; ab Hetruria ad Maſſiliam, frequenti ornatur Ciſto Mari vocato, Fœmina & Ledo, quę importuno penè prouentu in collibus macilẽtioribus, exuctis Norbonæ laſciuit. Vtriſque eadem facies, ſed fœminæ rotundius folium & minus nec adeò ſquabrum aut lanuginoſum: flos etiam roſeus, ſed decolor & obſoletior minore frutice tota, ſeſquicubitali & cubitali. Mari verò longius, maius, hirſutieq; caua pubens folium, quadantium Saluiæ, roſeus Cynorhodi flos.

Ledon.

Sedenim Ledon cui frequentior Hippocyſtis adnaſcitur, folia admodùm anguſta, tangenti glutinoſa & ſquabra, nigriora Ronſmari culti, paulò latiora: flores candidi fœminę Ciſti minores omnibus, ſemen in triquetro & tricocco pericarpio, puſillum Hyocyami.

CHISTVS LEDON latifolium.

PRæter haſce tres ſemper virentes, rarior ſpecies, eſt quædam Ladanifera, virgis ſurculis. folijs multò craſſioribus, latioribus, longioribus: Sumachi Plinij aut Ruſci modo fruticãs, ſemineitem tricocco: multa laſciuit quopiam in mõte celſiſſimo agri ſterilis Sauenæ, cui nomen S. Colũbæ. Alioqui guſtu Ciſti Ledi, & fragrantia grauiuſcula.

Hanc demum monuit nos ſe habere florentem Coldenbergius. Semine & flore alterius Ciſti.

Caudici ad radicem Ledi adnaſcitur Hypociſtus, frequens Galloprouinciæ & Norbonæ, ſobole fungoſa, ex luteo in puniceum Granati bicoloris gemmante, cętero Hypo ſparti & Orobanche æmula.

- *Myrtus maior baccis nigris, oblongis, teretibus.*
- *Myrtus maior baccis albis.*
- *Myrtus minor.*
- *Buxus.*
- *Lycium ſiue Pixacantha Norbonenſium.*
- *Malum punicum.*
- *Liguſtrum.*
- *Phylerea maior Oleaſtri facie* } *Norbonenſium.*
- *Phylerea minor anguſtifolia* }
- *Phylerea arbor an Macaleb Arabum?*
- *Bourgeſpine Monſpellienſium.*
- *Olea.*
- *Olea ſyl.*
- *Salix* { *Oleafolia.* *Latifolia.* *Amerina.*
- *Salix humilis repens.*
- *Perſica malus.*
- *Nux Myriſtica.*
- *Arbutus.*

Laurus

Laurus vulgatior duplex.
Laurus Tinus.
Arantia mala.
Limones.
Citreum malum.
Poncire, Adami poma.
Limes.
Canella folium.
Cinamomum. *Macer Græcorum.*

MYRTVS minor.

VOLVNT ſic vocatam propter *Myrrhæ* quandam æmulam odore gratiam, qua pollent ſemperuirentis Myrti bacculæ. Eſt autem minor, Officinis notior ſuis baccis, adeoq; tota hortis Septentrionalium delitiæ & ornamentum eſt. Fruticat virgis tonſilibus, rectis, flexilib⁹, nigricãtibus, effigie Buxi, folio minore, ſed Ruſci mucronato, baccis nigris Hederæ, vineum ſuccum preſſu remittentibus: eis poſt vindemias ſaginantur aues, tamque ſuaues edẽdo fiunt, vt integras, nõ exenteratas eſitent, eóq; prouerbio feratur, ſtercus earũ preſtare carnibus, in Galloprouincia maritima, vbi ſiccaneus collis nullus, cui arrideat paulò placidior aura, vbi non multa vernet hęc myrtus.

MYRTVS Maior.

VBERIVS illic etiam fruticat hæc, propter baccas, lagenulas effigiantes, maior dicta: folia item maiora *Phylereæ* aut granati minora: floribus item albidis & ſuperioris ſimilibus. Alterius modi ex hortis Franciſcanorum Venetorum habuimus foliis albidioribus, & fructu albo, pari, & ſimili, nec alioqui ita diuerſo, illic alba Myrtus vocata. *Varietates.*

BVXVS.

PERPETVI folia etiam buxus, ſiue πύξος Græcis vocata, vt ex qua tabulæ ad ſcribendum fiebant, πύξια dictæ, vnde & pyxides. Nulla autem magis quàm hac gliſcunt montes & colles in Delphinatu & Galloprouincia. Quibuſuis etiam alſioſis ad Septentriones, cliuoſis, incultis fruteſcit & arboreſcit, prædenſis rigidis virgultis & ramis admodùm folioſis, graueolentia & ad myrtum ſimilitudine cognitu facilibus; luteus ſiue buxeus ligni perquàm ſolidi color: bacculæ tripodes, coronula denticulata inſigniuntur, Myrto alioqui non abſimiles.

LICIVM, ſiue PYXACANTHA Narbonenſium.

SOLITVM fuerat aduehi Lycium ex Lycia, vnde nomen illi: verùm quid ſit hodie norũt perpauci; nec tamen pigebit (quod nos vſus docuit & coniecturę adeò vero ſimiles, vt veriſimiles credamus) hic addere. Eſt in Prouinciæ Narbonæ pleriſque locis arbuſcula Oleæ ſylueſtri ſimilis, Arbuti magnitudine, foliis *Oleæ*, ſed breuioribus, rigidioribus, rotundioribus, minoribus, caudicis foliorúmque viridi, obſcuro, ſaturiore colore, ſubſuluo, ſpinis craſsis, atque rigidis, præduris. Baccæ ſunt vt *Phylereæ* maioris, ſed rotundiores quàm Oleæ, ſucco ſubrubro, Oleaginoſo, vti *Phylereæ*: qui ſuccus amarus, ingratiſsimus, accenſus, cum ſtrepitu quodam flagrat, extinctus rubet. Hanc tametſi præſe vndique ferat Lycium, tamen non auderemus aſſerere eandem eſſe: Id tamen audeo dicere, vix maiore poſſe vſurpari commodo Lycium, quàm iſtud noſtrum: & poſſe longè propius, aptiuſque ſubdi illi quàm Amurcã: habet namque vires digerendi, quadam cum aſtrictione. Quod ſi non ſit Lycium; fuerit ſanè ſpecies Oleæ ſylueſtris, cuius Amurca omnium præſtantiſsima vice Lycii eſt; nam quò minus pinguis eſt & oleaginoſa, eò melior: Nocet enim oculis, preſertim olei pinguedo, vti docet ratio *Phyſica*. Valde putamus *Senenſem* exercitatum apud declamationes, aut latrationes oratorias Quintiliani: nam vt illic Methrodorus vtitur imaginibus, pro locis; ſic is non modò iconibus abutitur, ſed etiam Anguillaræ & aliis doctioribus vera monentibus conuiciatur.

Ger. Grenat oepffel. *Gal.* Pommes de Grenades & Mygraines. *Ital.* Melagrano pomo Granato.

MALVM PVNICVM.

LVBENTER coniectamur ῥοιὰν dictam ab acinorum colore Cytiniq; & Banlauſti aſpectu roſeo: etiamque ad Rhus, de quo ſuperius egimus, quadam ſimilitudine, & vſu, in cutinis, ad coria edenſanda, non diuerſo. Sponte arboream magnitudinem aſſequitur ſylueſt. in Italia *Hiſpania* & præſertim Mauritania, vnde pulcherrimæ feruntur allatæ, Punico item cognomine: Septẽtrionis cęlũ non fert, niſi ægrè & in hortis: horto Regio *Weſtmeſtri* floret quotannis, Belgio & Francia, gigartis ipſis terræ mandatis, germinare in arbuſculam vidimus, *Myrti* rotundiore fronde. Pomum vbique eſitatur, anguloſo acinulo, dulcis acidi, mixti vinoſique ſaporis, deliciis & medicamentis expetenda.

LIGVSTRVM Dioſcoridi noſtrâs.

DE florum ſpecioſa fœtura Cyperus dictus Græcis videtur, κυπαρίζω enim floreo eſt, quò alluſiſſe viſus eſt *Maro* vbi *Alba Ligustra cadūt*, canit. Nulli autem calidiorum aut frigidiorum regionum hęc hodie deeſt, ſemperuirente fr̄ōde Oleæ, atriore, latiore, molliore, hortorum ſeptis & areis accommoda, & tonſilis: flores muſcaceos, candidos, odoros, ceu vuæ oblongę rudimentum edit Aprili & Maio in lętioribus Galloprouinciæ conuallibus, aut collibus Angliæ non perinde ſtrigoſis, Septembri: racemulis Lentiſci, aut montanæ *Sambuci*, quos Auicenna eſu ſanguineum lotium, aut potius colore cruentum ciere dicit: quod præſtitiſſet quibuſdā refractariis experiri, quàm iſtud Liguſtrū verum eſſe inficiari: guſtu autē & facultate aſtringit. Quę tamē nomine Alkanæ afferuntur aſſulæ, vel bacilli, ex tranſmarinis Africę emporiis, luteo ſunt intus ligno, eóq; ſi crinem (vt videtur Auicenna ex Dioſcoride velle) ruffant, ſunt ſanè aut melioris notę Liguſtri, aut diuerſæ plantæ.

PHYLEREÆ duæ Narbonenſis Galloprouinciæ.

FRONDOSAM illam ramis patulam Theoph. φυλλιρέαν, ex qua *Phyllurę*, ſiue aſſulę finduntur, Tiliam eſſe, non hanc, certum eſt. Sed germanitas vocis impoſuit doctiſsimo interpreti Dioſcoridis: malim tamē legere φιλλαῖαν, ſiue Oleæ amaſiam iſtam, quam Dioſrid. deſcribit, & nos pingendam curauimus, percongruam deſcriptioni, & Oleæ non modò ſimilem, ſed etiam ſociam, vt ab oleaſtris, quibuſcū frequēs reperitur, nihil ferè diſcrepet.

PHYLEREA *minor.*

Huius autem duo modi arboreſcunt in Galloprouincię viarū marginibus & oliuetis Maſſiliæ vicinis: & quæ maior, rarior, perſimilis pumillæ oleæ, caudice ramiſq; nigrioribus, longioribus quàm oleæ *Agreſtis*, & folio magis Liguſtrum accedentibus: bacculæ multę in ramis, etiam oliua agreſti minores, non amaræ (vt oliuæ) ſed ſubdulces, nucleo intus Ceraſi.

PHYL. *Minor.* MINOR multò frequentior iiſdē in natalibus & Mōſpellii collibus glareoſis: folio equè longo, ſed anguſtiore duplò: duploque minor tota planta. ſimiles acini Lentiſcinis, & ſimiliter racematim proximè hęrentes admodùm curto pediculo, quæ item maturæ ſubdulces ſunt, aliquantùm acres, ſed neutiquam ingratæ, vt ſunt Oliuæ ſatiuæ & agreſtes

Senenſis

Senensis infarcit plaustra verbosarum autoritatum, nec tamen quam dat describit.

PHYLEREA ARBOR Gallo-prouinciæ, verior MACALEB Serapionis.

Expressam de viua arbore hanc iconem, prorsum refert prior maiorque dicta *Philerea*: reperitur in Galloprouincia prope Tholonam, æquat scapo & sparsis stellonibus Prunum aut Cerasum, folio planè Phylereæ, aliquantum latiore: flos Ilicis muscosus, albidus & pluisculis vnà aceruatis baccis Terebinthi maioribus, nigricantibus, herbidis, dulciculis nucleoli intus crassi: quales prorsus prostant hodie in Officinis nomine Machaleb. Et certe si Ligustrũ Serapionis sit Machaleb, erit hæc illius Ligustrum, non illa quam Matheolus dat nec describit.

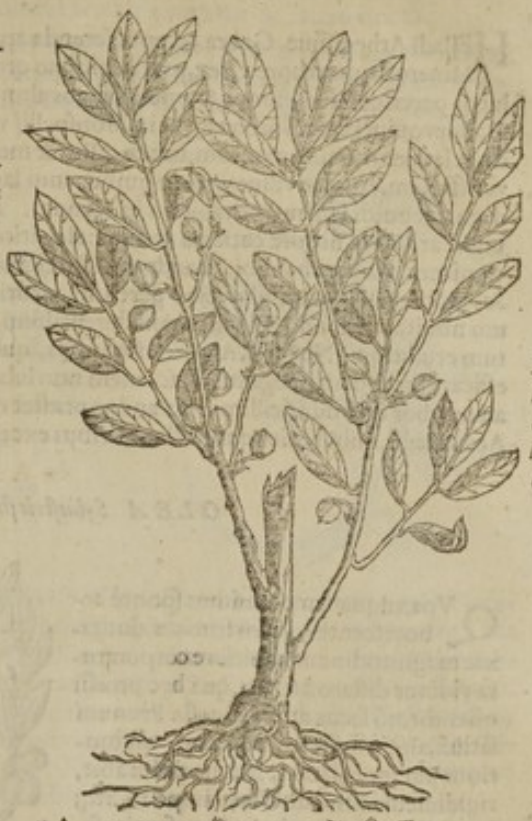

Desiderantur hic multò plures congestæ bacculæ, quas pictor omisit.

Vulgo Monspellensium BOVRGESPINE perpetuò virens, an APHARCA Theoph?

Frontignanæ Linguagotiæ Iliceta istam arbusculam frequentem pariunt: cui facies & habitus superioris Philereę, sed Ilicis adolescentis folia: rigida, rotũdiora, latiore quàm Olea ambitu, tantillùm denticulis aspero: muscosis, numerosis, racemosis, Lentisci flosculis, subter folia aggestis: Bacculæ sunt Lauri Tynni didimæ, bino veluti gigarto vuæ cõflatæ: surculis ramisq;, magnitudo & habitudo etiam Ilicis: gustu amaricãt folia, & tantillùm astringunt.

OLEA.

HElladi Atheniſq́ue Græca accepta ferenda appellatio: Ἑλλὰς enim primùm vocauit Minerua, quæ arbore Oleæ, præſtantiſſimo quàm potuit munere Atticã ditauit. Huius lucos perennes denſiſſimos & amœniſſimos alunt apricæ tepidiores conualles Hiſpaniæ, Galloprouinciæ, & Norbonæ, vbi in Monſpellij vinetis duplicem perquàm nobilem fundunt laticem: nimirum oleum, baccæ callo: & mel, ſiue Elæomeli, quod mirum dictu, ſed veriſſimum, caudice vulnerato: de quibus cum lachryma oleæ Æthiopicæ, in ſuccis dicendum. Eleonidi iam memorauimus in Manna. Baccæ caro calluſúe immaturæ vireſcit: nigricat autem nitiore cuticula maturæ: elegãtiores ad Frontignanam via, ex purpureo punicant, rariores hę alibi: Fronde exit flaccidiore, latiore, & ferè Saligna, in ſolo & cœlo Septentrionali, vbi nihilòſecius perennis viroris eſt, Londini in vireto operis & ſtirpium nouitate viſendo, Cæcilij regni florentiſſimi Anglię incomparabilis tum ſapientiæ, tum eruditionis Neſtoris. Amurcæ ſiue fæcis, quæ oliuæ effractæ atq; expreſſæ fraces ſũt, efficaciam eõdem relegamus: hac autem non lubenter carerent Medici, ſi quot & quanta ad morbos quàmdifficillimos curandos præſtet remedia, ſcirent: nec enim vel Lycio vel Acciæ cedit, quin potius quibuſdam viribus excellit.

Varietates.

Amurca.

OLEA Syluestris ſiue Oleaſter.

QVos vnquam meminimus ſpontè arboreſcentes olearũ frutices, duntaxat magnitudine & habitiore corporatura vidẽtur diſtare à ſatiua, quã hęc prorſũ oſtendit, nõ ſecus atq; Prunella Prunum ſatiuã, altera quippe in alteram, trãſmotione aut inoculatione, aut neglectu abit, rigidiuſcula enim fit Oliua, impexo atq; horridiore aſpectu: interdum ſenticoſa, quando in ſaxoſis deſitis, eius radix paſtinatione non diffiatur, aut nocitura pullulatio, & ſẽticoſa ad caudicem ſoboles, non interlucatur. Quare huius non effigiem, quæ alioquin eadem ſuperiori eſt, ſed vires, vtpotè in ſicciore adultæ loco, vt magis aſtringẽtes, terreſtres, vegetiores dicit Dioſc: folia duplò minora, Phylereę, ſed ſubtus glauca: fructus numeroſior, ſimilis & par Myrto maiori: floſculi racemoſi, candidi, odorì, Lambruſcæ foliati.

SALIX.

GLISCIT OMNIBVS VDIS AQVARVM POTRIX ET AMATRIX ſalix, à ſaliendo Latinis, veluti Græcis παρὰ τὸ ἰέναι ἴτεα, quia ocyſſime quaſi ſaliendo in incrementum eat: Oleæ fronde latiore, glauca, auerſa, amara, ſupernè virente, floris

floris vice lanitium amenti ſeſquiunciam oblongum & teres propendet, nec ſeminiperda ſemper eſt, vt Homerus vult, quia alicubi ſemen excipitur & ſatum oritur.

Platiphyllos.

*P*leriſque non adeò depreſsis lubentius oritur quæ vocatur *P*latiphyllos, ea cinerea eſt magis, folio latiore, iulo ſiue catulo hirſutiore, breuiore, Salicis amerinæ vimeneis virgis, cereę flexilitatis & coloris, aptiſsimis ad quaſillos texendos; fronde longiore Lyſimachiæ purpureæ.

SALIX humilis, repens.

PRÆTER vulgatas *S*alices eſt quædam humilis, ſerpens humi, pedem & ſeſquipalmum alta: foliis paruulis, Myrti minoribus; flores amento *M*uſcoſo in pubem auolante, cani. *M*ontibus Sabaudiæ, Lugdunenſibus & Veganiis multa, aſpectu decora.

ἰλάϊξγνος *THEOPHRAS. ſiue Agnus Caſtus.*

VELVTI Salicem frugiperdam, ſic ἄγνον, ſiue caſtum hanc vocarunt: quòd vtraque, frigiditate quapiam Venereos prolificoſque ſeminis ſpiritus videtur enecare, aut eneruare. Hortenſis eſt Europæis, Italis, Gallis, & Anglis; tametſi amantior ſit agri calidioris: Expandit in pediculis frondes digitatas, plurimùm foliis ſeptem, *S*alignas, Lupini, aut Ricini poſitu: in ramulis ſummis Lauendulæ concolores flores, & alicubi albicantes, vt in Cœnobiis Italorum funecinctorum, qui virgarum cinctu ad Venereos frenandos inſultus, quaſi Amuleto, hac freti erant: tametſi ſemen Coriandro par, nonnullis eſitatum libidinis inciet impetum, non ſecus atque Ruthæ ſemen, nonnullis adimit.

ONAGRA, *ſiue Mulcibrutum.*

BELLVARVM, cùm fera rabie corda tument, domitricem hanc & demultricem in Apenninis iugis & pleriſq; Alpinis, ac in ipſo Veronēſi Bado ſciſcitati ſumus, num inibi vſpiam comperiſſent: ſed id reſponſi tulimus, nullam repertam plantam, quę quadret Onagræ, præterquam Rhododendrum, Sambucum montanam & Laurum hynumon. Se facilè deprehenſuros ſi ea occurriſſet, ex radicis odore, foliorū florū luculenta magnitudine. Et certè non ea fuit negligentia Guinus eruditiſsimus & ſtrenuiſsimus herbarum venator, vt ſi veram inueniſſet, tam raram, tamque expetendam, non & cultu in hortis, & literis poſteritati propagaſſet. Aiunt amici eruditiores, hanc eſſe Lyſimachiæ ſpeciem quandam circa Lugdunum oriundam: at ea herba, non arbor eſt.

PERSICA *Malus.*

VVLGARIS Perſica ſolo mutato & venenata vi, patrio nomine notiſsima hodie eſt arbuſcula, qua conſita ſunt pleraq; omnia Europæ vineta: fronde *S*alicis eſt, aut *P*erſicariæ, Amygdali item flore. Poma ſuccos oblita priores venenatos, iucundi odoris & ſaporis, nec inſalubria ſunt. Carne foris ſucculenta, pube albida obducta, ſublutea quædā, albam pulpam habent. Lutea tota alia præſtantiſsima: non pauca ſanguineo cruore madent: omnibus Labyrinteis alueolis ſculptis; amaro intus nucleo.

Germ. Pferſich baum. *Bel.* Perſchoō. *Ang.* Perchetre

AMYGDALVS. *Germ.* Amandelbaum *Gal.* Amādier. *Belgis.* Amandelboom.

VOCANT Amychas Græcè putaminis Amygdali maturæ rimulas, hiulcáſq; fiſſuras, quales autumno vbiq; cernere eſt in Galloprouincia, Delphinatu, vbi conſitę ſunt planities

patentiſsimæ Amygdalo arbore, cui facie, fronde ſimilis, & par Perſico, procerior tamen & frondoſior. Ægrè floret Aquilonio cœlo; tametſi in Anglia maturat interdum nuces. Hę interdum peramaræ natura, cultu dulceſcunt, eſculentæq; Theop. & noſtro tempore.

Moſcata NVX, ſiue Myriſtica Macis Arabum & Officin.

De Macere in Cinnamomo.

AFFINEM fronde & fructu Perſico eſſe arborem nucis Myriſticę, quam frequentem habent inſulę Orientis è Moluſcis, vnà referebant, qui attulerunt eaſdem nuces decerptas ſuis manibus amici, & triplici cortice protectas, quales conditæ proſtant in Officinis, & poſſe noſtro cęlo aſſueſcere negabant. Tota veſcendo eſt condita: nam calloſum extimum putamen eſt, cui proximè ſubeſt Macis Officinis notiſsimus; Cutaceus deinceps liber interiacet Macerem ipſum & nucem, quæ eſt lignoſa, odora & perpinguis, dum recens eſt, & matura.

ARBVTVS, ſiue VNEDO d'Arboux.

Galeno perperă Epimelis.

FRONDES Citri & Lauri, nõ tenues, vt perperam legitur apud Dioſcoridẽ huic ſunt Arbuto, quæ ſecus montoſas & Maritimas vias Galloprouinciæ Norbonæ, æſtate numeroſa Fraga edit, Coccineo hilaris pũrpuræ aſpectu micantia, & quaſi ſuperbiẽtia, aceroſis compactis partibus, comoſis intus, edendoque guttur aſperantibus conflata; vnde fortè κόμαρος dicta. Berberidi concolor flos calyculis luteolis.

Vulgatior LAVRVS baccifera Laurier.

Laurus humilis virgultacea, non Baccata.

FATIDICÆ Lauro flaueſcit flos, nigreſcunt baccæ maturæ: frondes autem ſempiterno nitent virore; iniectę igni fragorẽ edũt ſalis ſtrepitu, vnde Daphne quaſi Duophne dicta. Sponte multa calido ſolo, non niſi ſatu in Anglia & Belgio. Alia Gigartifera ſurculo, non ſemine oritur, hyeme in Belgio emoritur, & arbuſculam tantùm æquat.

Laurus regia Italorum.

Laurus TYNNVS cærula bacca.

VTRANQVE earũ prorſum vultu ęmulatur Laurus Tynnus, valdequàm elegãs & noua, aſſurgitque in arboris æmulationem. Fert Corymbaceam vmbellam multis conflatam Terebinthi ſeminibus, aut Gigartis vuarũ ſimilibus, ſed ex argenteo in cœruleum luridis. Flore ex albo purpuraſcente. In Valenę nemore Norbonę plurima, & pleriſque locis Ceti montis, inter Cocciferas Ilices, frequens. Premitur oleum ex bacculis, quibus valdequàm lubenter veſcuntur ſturiones, turmatimque ad illas conuolant.

CIDY-

CEDRVS Theoph. cuius Dioſc. MEDICA MALVS, ſiue Cidromela. ARANTIA, LIMONIA, CITRIA, LIMÆ, *& Pomum* ASYRIVM.

HAnc antiqui à ſolo Medo Medicum, ab odoris diuina fragrantia Cedrum & Citriũ dixerũt quaſi Cithyõ odoramentũ Diuis libandũ: tametſi hęc in Africa ſit ſylueſtris, & Olbiæ Galloprouinciæ adeò familiaris in afflatu oræ maritimæ, vt ſempervirentium Lucorum amœnitate & *P*omorum fœtura perenni, neutiquam inquilina videatur. Si quis horum *P*omorum duo ſumma ſtatuat quaſi faſtigia Arancij & Citrij, vno intuitu cunctas varietates diſcernet: Nam Arantio folium non planè Lauri, ſed veluti geminum, nempe vnum in petiolo quaſi pinnatim ineſt, maioriq; ſubeſt, quod nonnihil anguſtius ſupernè videtur quàm Laurinum. Ipſa autem mala Arantia etiam cortice ſunt reliquis flauiore: nã ex aureo vel herbaceo Charãtiæ fiunt concoloria, minus medicati ſaporis, ſucco gratiore & magis culinis familiaria, interdũ dulcia, interdum acida. Cætero Citrij generi frondes ſunt Arbuti aut Lauri, ſed latiores, nec pinnatæ, multis ité intercurſantibus ſecundũ ramos ſentibus: flores niuei Ornithogali aut Styracis, qui condiũtur & miſcẽtur cardiacis: aut ſtillatitiam dant multò ſuauiſſimæ fragrantiæ. *Aqua Naphæ.*

Hac autem Citri tribu poma *Limonia* vocata frequentiora ſunt, eoq; minoris fiũt: oblõga, ſucco acidiore, acerbiore, frigidiore. Cortice & carne magis eſculentis, nec perinde vt Aranciorum amaris, maioris ad incidendum efficacitatis. *Limones.*

Deinde *Medicum* Dioſc. malum, tres amplexum eſt varietates. Vulgatius eſt ſimilius Limonio, oblonga oui effigie: Sed maiore, cute rugoſiore, magiſq; caperata, odoratius eſt medicatius, antidotis commendatius: *P*ulpa & ſucco in acetarijs multò gratius. *Citrium.*

Limæ autem quæ dicuntur, illis duplò ferè maiores ſũt, calloſo carnoſo corio, pollicem interdum craſſo, oblonga Cucumeris aut Melonis effigie, ſuperficie concolore Limonio aut Citrio: puluillis & torulis rugoſis papillatim extuberante, vt Citri ſapore condito, & crudo grato. *Limæ.*

Pomum *Aſyrium* Adami vocatum, è latiore baſi in obtuſiorem conum rotundius turbinatur, vertice circulatim obtuſo & quaſi vmbone depreſſo.

CINAMOMVM & CASSIA Græcorum XYLOCASSIA Offic.

DIcta ſit fortè Græcis κάσυ, quòd corticem coriaceúmve operimentum deſignat, cuiuſmodi Caſſiæ tubuli erant: iſtius autem Cinamomi, puta folia, corticem, & ſurculos, quæ vidimus, quæ partim audiuimus à peregrinatoribus, partim & legimus, teſtantur eſſe arborem aſſimilem Oleæ magnitudine: adeò ſimilitudine Lauri & *A*rbuti, vt quidã recentiores minus conſideratè hanc fecerint cum noſtra Lauro eãdem, ſed duntaxat ſolo diuerſã. Iam non ambigitur, an vera extet Caſſia, ſed diſceptatur, quid ab hac Cinamomum diſtet. Iſtud autem hodiernum Cinamomum, neq; idem Caſſiæ, neq; tamen multò diuerſũ eſſe, certũ eſt. Nam ſi vtriuſq; ex Dioſcoride notas perpendas, videbis ferè eaſdem eſſe vires, non item diſparem vſum. Si recentioribus aſſentiaris, & exploratioribus, eiuſdem arboris non ita diuerſas partes eſſe diſces. Quod etiam percipitur de Galeno & *P*linio. Nam quod vterque ſuſpicatus eſt, adeo veriſimile eſt, vt veriſſimum videatur: nẽpe, eſſe variæ arboris, aut eiuſdẽ diuerſas partes. Deſcriptioni Dioſc. nõ magnoperè attendendum: nam cum dicit varias ſpecies eſſe, intelligit gradus potius & varietates, etiam vnius ſpeciei. Locus eſt Arabia, nempe Emporium, quemadmodum hodie Veneta vocatur Terebintha iris & alia multa. *P*lanta ipſa ſtolones ῥαβδία, id eſt, rami, ϖαχύφλοις, id eſt, Craſſi corticis: igitur non arborem, nec quidem ramum, ſed potius eius corticem deſcribit, coloriſque notam apponit κοραλλόεσαν, id eſt, Coralli æmulam, nempe nondum perpoliti aut nitentis ξυρῳ, id eſt, anguſtam valde: Nam ſi craſſo ſunt cortice, tubuli non valde latum relinquunt. Ideoque craſſam & latam addit. Quibus è coniecturis

quid inter Cinamomum & Caſſiam ſit differentiæ percipi poteſt. Nos verò meminimus duodecim annis fermè elapſis, Caſſiam ad Cinamomum verum proximè accedentẽ nos vidiſſe in officina Gulielmi *Dries* Pharmacopœi Antuerpienſis, in hac parte valde exercitati. Erat verò multorum iudicio ſurculus ille Cinamomi, baccillo ſolido, fractu facili, Cinamomæo cortice obtecto, cui etiamdum cuticella pullo colore obducta fuit. Folium verò ſeu pictum, ſeu ſiccum multis in locis videre eſt.

XYLOCASSIA

DVM hæc meditaremur, quidã Veneti inſtitores, qui Londini negotiantur Morgano noſtro, corticem, fermè pollicem craſſũ, ſcabrum, caloſum, & foris Ilici aut Oleæ concolorem, interius verò connexum mollius ſuperficie: odore, ſapore & colore quadantenus Canellæ vulgaris, quam prorſum guſtando præſefert noſtra: idcirco & quorundam conſultiorum medicorum ſententia fert eſſe Caſſiæ arboris extimum & craſiſſimum corticẽ, vt iam vnius arboris duos cortices habuerimus, quorum hic ſit craſſior, alter delicatior, odoratior, multoq; ad vtendum commodior. Eſt hic guſtu aſtringenti, ſicco, adq; ſiſtendũ fluorem, vt putarim non parũm oportuno. Eius interior ſuperficies videtur à caudice arboris Canellæ auulſa, odoris præſentia nares feriens, & os manſu, complens guſtu Cinamomeo. Quare non modò non deeſt nobis Cinamomum verum, quod conqueruntur ex Galeni deſcriptione, ſed etiam adſunt plura quàm ille memorat: nempe illud graciliore fiſtula, colore fuſco, ſapore & odore vegetiſſimis, quod plurimi, hodie ſit Venetis, & Theriacis vt verum additur Cinamomũ: deinde noſtra Canella vulgatior: poſtremo iſte cortex iam dictus, qui neutiquam eſt contemnendus, oleæ caudici concolor extima ſuperficies, quod magis fulcit coniecturam.

Cortex XYLOCASSIÆ facie, an ſit Dioſc. & Plin. MACER.

INter ſuperioris corticis magna fragmẽta, etiam repertus eſt alius qui ex cuiuſdam arbuſculę ſtipitis imo exẽptus: interiori ſui parte valde, ſimilis & concolor ſuperiori eſt, ſed minus craſſus, ferè inodorus, aut quiddam iuglandis & Lauri redolens, guſtu: perparũ caloris glutiniſve mixti aſtrictioui habens, cum autem Dioſc. & Galeni aſtringens ſit & calfaciat, arboris cortex hic videtur.

- *Piper* { *album*, *nigrum*, *longum*.
- *Cubebe Offici.*
- *Caryophylli.*
- *Aſphalatus* { *Rhodius*. *Roſens.*
- *Agalochus.*
- *Lacca.*
- *Myrrha.*
- *Bdellium.*
- *Thus.*
- *Thus Lympidum.*
- *Styrax.*
- *Cotonea malus.*
- *Ilex humilis coccifera.*
- *Aquifolia.*
- *Ilex arbor.*
- *Suber Olbiæ Galloprouinciæ folio rotundiore.*
- *Suber angũſtiore folio.*
- *Phellodris.*
- *Querquus.*
- *Cerris Plinij echynata.*
- *Glandes Guineæ.*
- *Galla.*
- *Fagus.*
- *Caſtanea.*
- *Caſtanea equina.*

PIPERIS ROTVNDI duplicis frutex, longè diuerſus à Pipere longo.

MInus veram antiquis Piperis plantã, minuſq; notã fuiſſe putamus, aut cõfuſis proditã notis, quando etiamnum hodie ab iſtis naucleris qui magnã Piperis nigri vim ad Septentriones aſportarunt, rite referatur effigies: Eam dicebat quidam eorum non imperitus eſſe arborem, plurimi iam fruticem aduolui ſolitam Periclymeni modo, ramis crebri

bus

bus, tripedalibus. Citrij folio, magis exucto, minus nitido, ima parte perquàm venoſo. In prælongis racemoſisq; gracilibus pediculis gemina ſerie racematimq; acini condũtur, vocãtur hi nigrij: Rugoſi ſunt læuiores & ſæpiſſime vieti.

ALBI verò rotundi, tametſi ſcanſilis planta ſit, ſimilima nigræ: tamen calidioris eſſe naturæ indicio eſt feruor, qui maior multò in albo Pipere percipitur, & carius habetur, paucioreq; copia mittitur ex Orientis, ſub Æquatore, Inſulis Molucis.

Piper autem Longum, longe alia planta, alia loco dicenda.

CVBEBE Offic. non eſt Carpeſium.

ASius Bacculæ, quæ Officinis notiſſima eſt Cubebæ nomenclatura planta, ijſdem pene in locis oritur, & pariter Hederaceus frutex deſcribitur, folijs Myrto latioribus, anguſtioribus Mali Granati: acinuli in ſingulis pediculis ſinguli propendẽt: fieri poteſt vt ſit Nigro *Piperi* congener quando rugoſum & euanidum videmus.

CARIOPHYLLI.

NOn niſi recenti oribus Græcis innotuere Cariophylli, vtpote ex maximè diſſitis oris Indiæ meridionalis Orientis adferri ſoliti. Eius folia quæ habuimus, fuerũt Arantij magnitudine minus virentia: alia latiora & rotundiora oſtendebant Doctiſſimi Comaſcus & *A*nguillara, hic Ferrarię, ille Venetijs: ſpirabat iſtud Cariophyllum. Flores conditi cum petiolis & ramulis teneris, nonnullis Emporijs celebrioribus, vt Antuerpię, Venetijs, & Genuæ ſæpe viſũtur. Alioquin floridi ipſi claui denticellis ſtellatim decuſſãtibus criſtati, noti ſunt omnibus, notamq; arborem facile redderẽt: Eius Gummi quod eximij odoris eſt, glebæ Ammoniaci cõcretione & colore, ſeruamus hic muſarũ theſauris.

ASPALATHVS.

HAud diſpar *A*ſpalathi difficultas, ſed non perinde magna neceſſitas fuit hactenus. Verùm, recentiorum ſedula veſtigatione factũ eſt, vt tres lignorũ differentiæ nobis innotuerint, quarum quælibet Aſpalathi nomine digna eſt. *P*rima nobis viſa Veronæ & muneri data ab eximijs *P*harmacopœis Franciſco Cocleario & Andrea Bellicoco, qui ſuis Theriacis myſticis, de Doctorum Veronenſium conſilio, miſcuerunt. Fruſtrum quod habemus denſum ſolidũ & compactum fuit, quaſi cuiuſdã fruticis imæ parti reſectũ, radiatis fibris, ponderoſum, colore buxeo ſed ſaturiore, ſuauiſſimo odore & pertinaci. Eũ eſſe verum Aſpalathum tum perſuaſi fuimus. Sapor non ita amarus nec guſtu inſuauis.

Altera ſpecies Venetias aduecta Rhodo miſſa fuit: Nicolao Comaſco Medico imprimis erudito, apud quem tum maximum trũcum vidimus, cortice exutum, rubentẽ, taxo concolorem, odore adeò fragrantem, vt quam latè patebat cænaculum eximio imbueret odore. Eiuſdem nos adhuc fruſtulum ſeruamus dono miſſum à peritiſsimo Pharmacopœo Valerando Donrez, qui ab eodem accepit. *Aſpalathus.*

Supereſt tertia, albida foris, intus tortulo ſubflauo aut citreo, ſandali albi & Citrini ſimillima albam Roſam ſapit, nullam guſtanti manifeſtam exhibet qualitatem, niſi tantillum calidi, quod vix guſtu diſcerni poteſt. Hanc primùm nobis dono dedit optimus vir Pharmacopœus Londinenſis Morganus & nomẽ id indicauit. Alioqui Oliuaſtri Rhodienſis aut *S*andali ſpeciem arbitrantibus

Aſpalathus Roſeus.

AGALLOCHVS.

QVot ſunt paulò inſtructiores Officinæ, tot ſunt fermè Agallochi ſpecies. Quædam enim Ebenum, Aſpalathum. Aliæ nonnullæ Sandalum, Citrinum aliæ autumant. Sed chariſſimum & vſu probatiſſimum hodie magna copia Venetijs habẽt inſtitores, guſtu aſtringenti, præſicco, non multùm amaro, ſuffitu ſuauiſſimum reddit odorem, & ſuccũ aut liquorem pinguem, odorem, qualem in Ebeno vel Guaiaco videas, cui concolor, & fortè congener.

Arabũ Lacca & offi. an ſit Dioſc. CANCAMON.

LAccam arborem & nomenclaturam Arabicam eſſe quadantenus arbuto & pruno ſimilem multi referunt, cuius ſint fruſtula & ſurculi, quos vulgari Lacca obductos in officinis habent: quam nullis rationibus ſeueriores veri exactores, Laccam Arabum Dioſcoridis Cancamũ eſſe inficiantur: hinc perſpicuum, quòd alius alio vergit, omnes diuerſi abeunt. Cenſet Anguillara à docto Montano perſuaſus, Benzoin potius eſſe Cancamon. Quia, inquit Montanus, Cancamum odoratiſſimum eſt: Lacca non odorata: ſed neutrum verum. Quia nec Dioſcorides odoratiſſimam dixit, ſed tantùm odoratam: & ſanè eius odor ſuauis & gratus ſuffitu, quomodo Dioſcorides vſus fuit. Addit vir doctus: Itaq; Benzoin putarim, cuj congruunt ea quæ de Cancamo antiqui dixerunt. Neq; iſtud quidem compertum, nam adeò non magni fuit apud antiquos Cancamũ, vt Theoph. Galeno atq; Ætio, magno medicaminum recenſori, ſilentio prẽteritum ſit, qui tamẽ toties Balſamũ, Laſerpitium ſuccum, Cyrenaicũ, Myrrham, Aſpalathum, cæteraq; id genus, inculcãt. Deinde aliunde deuehitur Benzoin quàm Cancamũ, ſiquidẽ hoc Arabicæ plantæ Lachryma eſt, illud nõ Arboris lõgè alius ſolo, effigie, & viribus. Iam ſi propterea quia odore fragrat vegetiſſimo, & adeò myrrhã ęmulatur, vt nõ rarò imponat (ſic inquit Mõtanus) nõidcirco illicò probatum eſt, nam non ſimilimum, ſed quadantenus ſimile Myrrhæ dixit Dioſcorides. Et etiã ſi dixiſſet, parũ Montano id argumentũ fauiſſet. Quippe Styrax, Bdellium, Thus Limpidũ, Album animæ, multęq; aliæ Lachrymæ, Myrrhæ ſimiles ſunt, & proinde huic Laccæ: non tamen ſunt idem, non eſt igitur Benzoin, Cancamum Dioſc.

An verò ſit Chermes, cuiuſuis eſt ſciſcitari, at non niſi eruditi ſtatuere. Excrementum namq; Ilicis illud infectoriũ quẽadmodũ cętera querna, quę in vermiũ excrementũ etiã fatiſcũt, vnde vermillõ, craſſarũ eſt partiũ, aſtringit nõ inciditq;: odore nullo, & incerto exratione euentus eſt. Nã quòd ſua experimẽta quaſi argumẽta certa venditãt recentiores, fatua meraq; eſt inſcitia: nõ enim per ſe dant neq; certi ſunt, illiusúe, an aliorũ ſudoríficorũ viribus & merito proliciãtur ſudores. Hic tamẽ cum anxij animi quid tanta de re ſtatuẽdũ foret alternaremur, Oraculũ, id eſt, Appolinis ſpecioſũ illud delubrũ, quod illi glorioſo Vercellenſi hiatori in honoris æde erectũ ſperabamus, conſultũ rogatũq; ſentẽtiam ire viſum fuit. At ille illuſit nobis, nec dubiũ exemit, ſed turbellæ Pharmacariorũ riſum iocóſq; mouit.

Cęterùm, ſi cui minus placeat iſta valde bona, & iã inde ab vſq; Arabũ primis tẽporibus vſurpari cœpta ad omnes illas affectiones, quas Dioſcorides cõmendat, potius, quàm illa incerta & inerti vtatur, Myrrham vel Bdellium optimum per nos vſurpare liceat. Quid verò cui magis quadret, in antiballomenis latius.

Myrrha aut Bdellium ſuo trũco & ſurculo ſpinoſo hærens.

Myrrha.

MYrrha, quaſi ſuauiter & odore fluentis vnguẽtariaq; dictæ, nomen indicat Lachrymæ, ſed cùm tam multa ſit affinitas huic cũ Bdelliio, Styrace, Cãcamo Benzoino, Albo animæ, facit illa arcta ſimilitudo, vt neq; penitus nullã, neq; planè optatã nanciſcamur. Mirrha tamẽ nõ carere nos certũ, vt neq; Bdellio. ſed quia vtriq; tanta neceſſitudo, vt nõ tam ſpecie quã accidẽtib⁹ diſtare videãtur. Vtrũ Bdelliũ præferẽdum ſit, meritò ambigimus. Etenim quod Bdelliũ putatur, quia certò ſcimus

&

& à Rondelletio experimentis perſuaſi ſumus optimè viribus Myrrhæ reſpondere, putamus illud Myrrhæ ſpeciem eſſe, nec vulgare rationis momentum iſtud. Londinum ſuperiore anno allatæ multæ peregrinæ merces fuêre, inter quas quàmplurimos huiuſce ligni ſurculos expiſcati ſumus, ſolida ſubſtantia, cortice duro, nigricante, ſpinis multis & rigidis, craſsiuſculis, horrentes, quibus multa copia Bdellii erat aggeſta, intus foríſque valde quàm amari; Cætera deſcriptioni Diſcoridis perquam ſimilia. Cæterùm fruſtra vellitant ſcriptores iſti, & de colore refragantur herbariorum Senenſi: nam vidimus nos in Officina Guillielmi Drieſch periti *P*harmacopœi Antuerpienſis, ſuluam, albeſcentem, adeóque viridem *M*yrrham. Itaque illud χλωρον, vt eſt vagum ſignificatione, ita congruit rei facilè varianti colore. Siquis namque expiſcetur ſedulò, videbit interdum fruſtula viridantia, cuiuſmodi nos vnum habuimus, quod multis oſtendimus.

BDELLIVM.

BDELLIVM quaſi olidum putridúmve dictum. Quia autem à nemine proditum eſt, qua planta Myrrha manaret, eaque adeò ſimilis proditur Bdellio, vt ferè indiſcretæ ſimilitudinis ſint, valde veriſimile eſt eiuſdem eſſe ſimilitudinis ſpinoſas arbores. Nam & nobis compertum eſt crebro vſu, vtrâuis ciere menſes, mollire admotu, illitu, ſuffitu, ac quouis alio modo, tametſi maioris, minoris virium momento quadantenus, vti cætera omnia, differant, colores, varietates, ſapores, fermè eaſdem. Nam ſi qui de odore vellitêt, ſciant ſuauitatem in odore, non ſemper ab ſpecie, ſed gradu mixtionis manare. Etenim eiuſdem generis plantę fœtent quædam, aliæ ſuauiter olent. Itaque ſic accipiendum, Bdellium ſuffitu εὐωδες siue odoratum dici à Dioſcorid. quemadmodum Vnguis odoratus, Caſtoreum, Muſcus, Styrax liquida, Caphura, aliaq; multa, quæ præ vehementia fœtent, aut ingrata ſunt. Quare cum vtraque proximè alterâ ſpinoſa arbor deſcribatur, & Gummi adeò ſimile effigie fundat, voluerunt quidam, non niſi tanquam ſylueſtrem à ſatiua Myrrha diſtare Bdellium. Porrò Myrrhæ deſcriptio, quam dant, non eſt ita diuerſa ab ea quam Plinius Bdellii ſcripto reliquit, Bdellium nominatiſsimam arborem, nigram, magnitudine Oleæ, folio Roboris, fructu Caprifici, naturáque. Quem Caprifici quadantenus effigie fructum induſtria peritiſsimi exoticarum plantarum Caroli Cluſii in verſionibus è Garcia habemus.

STYRAX.

QVOD ex hac emanaret liquor, ac veluti ſtiriatim extillaret, Styrax dicta videtur. Eius feraciſsimus ille tractus Galloprouincię, qui à trium Marię Sororum fano antiquiſsimo, ad forum Iulium vſque porrigitur: eſt namque prope oppidum Solarium collis lætiſſimus & opertus frequenti Styrace, nullidũ illic cognita, quam primi nos iuuenique multi tum *P*harmacopœis & ſtudioſis, tum Monſpeſſuli Profeſſoribus oſtendimus: nam iamdiu videramus Venetiis in Franciſcanorum horto: truncus ipſe ſimilis betulę ligno, aut mali cotoneæ: folia vtrauis minora, & quàm Cotoneæ minus rigida, minúſque auerſa parte cana: flos albidus, Arantiæ magnitudine, nõ odore. Baccæ aliquàm multę *S*taphylodendri magnitudine, rotundiores tamen, quas excipiunt vngulæ ternæ atque amplectuntur, quæ pediculo longo hærent. Inibi tametſi tanta copia eſt, nihil tamen liquoris effluit, ſed Lacrima Styracis Venetias defertur puriſsima perquàm odora, inque grana & glebas hammoniaci modò coactas, quibus ineſt quidam melligeni ſimilis liquor, qualis è facis defluit.

CYDONIA MALA.

Po-

DE *Pomi* orbiculata circinnatione turbinati Cytonium vocarunt ipſam arborem, quæ vbiuis valde ferax eſt, ſed præcipuè in apricis & viretis calidiorum regionum, vbi malo ſpecioſiore, aureo, melino, fœta viſitur, lanugine tomentacea obducto, ipſa ſit odore grato, perutili ſtomacho carne.

THVS.

Thvs παρὰ τὸ θύειν dictum, quòd Diuis faciebant & adolebant thuris glebam, vti etiamnum vulgò fit. Eſt itidem & Thus Lacryma Arabicæ arboris, quæ multis iamdiu ſęculis cognita & vſu recepta, vera genuinaque eſt: Verùm ipſa planta vixdum cognita planè eſt, niſi de paucis notis, quia puſilla eſt arbor, foliis Lentiſcinis, Arabiæ indigena. Eius ſunt vires mirificę, intus & foris aduerſus morbos perquàm graues magnę & conſpicuæ vtilitatis, quas recenſere longum foret.

Thvris *Limpidi folium auunt.*

Thvris Limpidi, pellucidi & reſinæ Cedrię æmuli nitorem puritatémque Succini aſſequuti, nobis & viſendi & habendi fuit copia multis in locis, quod non perperam Dioſcorid. notis quadrat, ſi notas, vſumque perpendas: nam & dum adoletur ſuauiſsimum halat odorem, & vulneribus, tumoribus, diſcutiendi vi, nonnulla relicta aſtrictione, ad tobur partis opem certam ſert. Rupellę occidui maris quadrienniũ fermè eſt cùm doctus medicus Launaius nos gummi iſtius glebis, arboris fructu & folio, donauit. Aſſerebat nihil tamen, ſed ſibi relatum à nauti s vtrũque, trunci Pino ſimilis ſobolẽ eſſe. At folium, quia valdequàm rarum, nequedum ab vllo depictum, hic dedimus, magis ſciſcitaturi, ſitne Reſiniferæ plantę, quàm aſſerturi. Eſt namque, quod rarò contingit aliis, ab imo pediculo ad ſummum vſque cuculæ verticem, duplicatum, quaſi ex geminis conflatum tenuibus tunicis, vagina, ſeſquipalmum longa, inſtar infundibuli, hiantis hiſtrionis ſpeciem præ ſe ferentis; ſupernè Galeata videtur, quod de floribus Napelli & Lonchitide, non de foliis vllis, memorant autores.

COCCVS infectoria, ſeu Ilex Coccifera, an Aquifolia Plí.

Infectorivm granum cruore miniato & muricato pannos imbuens, nomen Arbuſculæ fuit. Si, quam ſæpè meritò & profuſè laudat, ſuam Italiam Senenſis Commentator tam diligenter luſtraſſet, neutiquam dubitaſſet, an huius arbuſcula, vt vocat, reperiatur in Italia, ac multò minus Bizantio Cocciferam Ilicem hanc accerſiuiſſet. Siquidem frequentiſsima hæc humillima Ilex, cùm pleriſq; Italię locis, tum præſertim in Hetruſco, Romano & Senenſi finitimo agro, locis montoſis, glareoſis, ſterilibus, inter varias Ilices, Smilaces aſperas, Terebinthos, Lentiſcos vbi etiam, tametſi paucæ & parum, nec quotannis, tamen nonnullæ Coccum ferunt. Sed quia minus Coccinum & paucum, citoque euaneſcens, partim ignoratur, partim negligitur. At in Galloprouinciæ Aralatenſi planitie patẽtiſsima, ſolibus ęſtiuis retorrida, ſqualida, glareoſa, lapillis ſilicibúſque conſtrata, & Frontignane Norbonęque maritimis hanc legunt menſe Maio, annis adeò æſtuoſis, vt totum ſemeſtre nihil penitus pluat. Plebecula tunc turmatim & vicatim confluit illuc Coccum lectum, quem Vermilionem voce vernacula vocitat, atque venundat in mercatu ſingulam libram 12. & interdum vicenis aſsibus Gallicis. Perelegans naturæ opus & viſendum, non tamen fructus aut ſemen, ſed excrementum nobile tantillę Ilicis, quę à cæteris Ilicibus exilitate tantùm differt, horridiore aſpectu, & rigidis ſpinulis, denſis, criſpiſque foliis ac ſinuoſis, anguloſis, minoribus, ſemper virentibus, ſed Agriſolium præ ſe fert. Coccum autem ferunt copioſum, & amplexantur folii imi introflexæ ſpinæ, atq; ſurculi

culi præduri copioſiorem, nitidum, Agrifolij aut Aſparagi hortēſis planè ſimilem, concolorem. Fuſciore tamen & obſcuriore foris, intus verò ſanguineo cruore lucido gliſcit, quē preſſu excipiūt recētem ad medicatas cordiq; amicas, Alkermes præſertim confectiones, Pharmacopœi Mōſpellienſes, Aquiſextienſes, Maſſilienſes, & Arelatenſes, crudo, candido, vel fuluo ſerico, illic etiam à Serificis vermibus neto & glomerato. Verùm infectores, qui magnam vim cocci emunt, non premūt: ſed aceto aut albo vino irrorant, ne in vermiculos, aut viniſugas exiles muſcas abeat cruor, penè vacuis relictis tunicis. Sicq; in puluerem rubellū miniatum redactū ſeruāt, vnde Scoletium antiquis dictum, ſeu vermiculoſū iſtud eſſe, ſatis liquet: & cōpertiſſimum non eſſe fructum, ſed excrementū Ilicis: cui in ſurculis ſunt glandes longiores, nitidiores, nigriores Quernis, ſed Echinato acetabulo, non bullato ima parte, incluſę. Flores verò Martio illic promit muſcoſos, ſubluteos aut herbaceos Oleę Ilicis, aut Querquus. Cuius etiam medijs folijs & trūco non rarò animaduertimus excremēta rotunda, rubella, & interdum flaua, maioraq; iſtis, in varijs locis Galliæ, Italiæ, Germaniæ, quercetis prope Baſileam in Heluetia plurima. Quæ non alia videtur ab ea, quam mulierculæ, Dioſcoride dicente, legebant ore, & vocabant Coccum, fortaſſis quadam, vt veriſimilius fit, ſimilitudine. Sed cùm noſtrati Norbonenſi & Hiſpano nullus hodie notior aut potior habeatur, viréſq; eidem omnes congruāt, quas meminerint ſcriptores, fruſtra iſtum improbat, & alium expetit, qui neutrum probè nouit *Senenſis* Commētator.

Septentrionis AQVIFOLIVM, *ſiue* AGRIFOLIVM, *non eſt Ilex, neque Crateogon, neque Aphricana Palyurus.*

LVbens hæc & perquàm frequens arbor creſcit in frigidis regionibus, vt Anglia, Germania, & Francia: calidorum autem duntaxat montoſis alſioſis rarò & ægrè fruteſcit: quare nequit eſſe Palyurus Aphricana, cùm ſit etiā eius iniucundi ſaporis baeca. Neq; eſſe Ilicis ſpeciem certum: non enim glandifera eſt, & natales Ilicum feraces, adeoque æſtuoſos odit. Quare indicta fuit Dioſ. nec fortè valdè nota Græcis. Eſt tamē perſimilis Cocco, infectoriæ folio, quod perpetuò viret, ſed lætius hyeme, ſpinis horrido, in margine multilatero, leniter ſinuato: bacca Oxyacanthæ, Kermes, aut Aſparago cōcolor, ſed ingrati ſaporis: cortice ad gluten aucupatorium conficiendum apto.

VTrauis ſuperiorum adeò huic ſimilis eſt, vt non ſit diſcernere illicò facilè, à Cocco præſertim: huius tamen glandoſus Echinatus fructus oblongior eſt, dactylum æquās, nuſpiam coctum ferēs, etiam vbi inter Cocciferas *Ilices* fruteſcit, proceriore maioreque trūco, ramis & frondibus perennibus. *Ilex mediaCocciferæ Ilici planè ſuppar, folio Aquifoliæ.*

Dicta πρῖνος, quia ſerra propter duritiem fuit ſecanda: ſyluæ quædam in Galloprouincia & Norbona, quantæ quantæ ſunt, Iliceta ſūt, cuiuſmodi eſt Garanotius lucus ad Mōſpellium, vbi proceras & querna elegantia quàmplurimas videas, ſed oblongo *Arbuti* folio, tantillum dēticulis per ambitū aſperato, perpetuò atrovirente, oblongiore, graciliore ſupernè: Querquus glande propendēte, nucamento muſcoſo, luteolo, non diuerſo. *Ilex arbor aut arborea.* SVBERIFERA *huc accerſa.*

Eadem illic variat ſtipite humiliore, albidiore foris, & Oleæ ſimiliore: itemque glande, altero tantò minore. *Varietas.*

ESt ἀρύω, erumpo, pullulo, vnde vox ἄρυς, qua deſignarūt potiſſimùm glādiferū genus, & præſertim Quercū, quam tum dictæ iam arbores, tum frequentiſſimus occurſus, ipſaq; celſior & ramoſior arboris ſpecies, frondis grandioribus anfractibus ſinuatæ, quauis notatione notiorem faciūt, tum frigidis, tum calidis plagis. De cuius adnata, excrementitiáque multiplici ſobole, plantis, fungis, fructuum rudimentis, muſco & vellere nouitate ſpectando, iam quædam diximus, & multò plura in Agaricis dicemus. De Quercu marina inter Algas, de eſu & vſu Medico omniū partium & fructuum, deq; Querno ſale conficiendo ad corporis humani & metallorum medicamenta, inter remedia. QVERQVVS *Cerris.*

Querquus ἀρυλλοπες, ſiue præcelſæ dictæ CERRIS *Vli. triſti prægrandi Echinato glandes.*

QVa itur Peſaro Romam publica via, viſuntur celſiſimæ, alibi minus peruiæ, nec valdè notæ hodie: cuius glandes prægrandes capulum habent Echinatum, ambitu ſquāmis præduris ſibi mutuò incumbentibus, horridum, magnitudinem fere Echini marini aut ſemiconi laricis æquans, cuius nonnullam ſimilitudinem retinet: valde craſſus eſt, interiore ſui parte lenis: glans, quam claudit, nonniſi magnitudine differt, folia maiora multò: eadem alioquin Quercui.

Ex

Suberifer latifolia Ilex glande echinato.

EX vnaqualibet ſuperius narratarum primo quoq; intuitu quiuis ſuberiferā noſcitet Ilicē, ἴλιφ à cortice dictā quia ſemper altipetus & immerſabilis vndis manet quē ſi exeris, omnino eandem cum arborea Ilice dixeris. Ei tamē folia & glandes rotundiora, breuiora, item dētata: cortex geminus ſtipitem amicit, alter interior qui perpetuò hæret: alter craſſior duos pollices, rimoſus rugoſus, perquàm leuis, qui deglubitur, & quolibet gētium defertur ad crepidarum ſoleas ſuffulciēdas, aliáq; multa neceſſaria. Multa Galloprouincię maritimis Tholonę, Olbię & alijs adiectis, & in Tuſcanię Lucę prętura.

Suberifera angustifolia Ilex.

SED ad Apēnini radices & Anconēſis agri nemoroſis collib⁹ multò frequentiſſima, quæ anguſtioře, lōgiore, minuſq; crenato folio eſt, ad arboream Ilicem accedēte: glādoſo ſemine, cupulo foris pungenti, aſperedine ſquabro.

Phellodris.

QVaſi è cōfuſis Ilicis & querquus in hāc principijs, nomenclaturam Theophra. φελλῶδρυς, ſiue Suberiquerquum cōflauit. Etenim de facie & folijs Ilicem quampiam dicas: ipſū autem lignum mollius & laxius Ilice, ſed folij inciſura ſerrata Caſtaneæ, non Querquus: reliqua effigies Ilicis, minor tamen Queruis: maior Ilignis, non glandes, ſed ἄκυλα exiliora & oblongiora.

Citimus hic ramulus Phellodris Arcadum eſt apud Theop. & Ilex famina lib. 3. cap. 16

EX hac tribu eam meritò quis putet apud Theophraſtum dictam Salſicorticem ἀλιφύλλου, quam hodie robur vel *Roure* vulgus noſtrās vocitat, vt quæ ſit perquàm ſolido cōpacto trunco, multùm cineris vrendo relinquente, qualem etiam è vulgari Querno truncō nos parandum curauimus.

QVæ autem Gallas dat Quercus, duplex videtur: Earū vulgatiſſima nemorum & ſaltuū Pedemontium Delphinatus aliarumq; regionum temperatiorum eſt alumna, minore ſtipite, brachijs & fronde. Huius quædam varietas aut differentia videtur Fagus Theophra. dicta vocis argumēto Latinis Eſculus, cuius eſculenta glans & poſt Quernā dulciſſima celebratur, famemq; explebat primis mortalibus: hodie *Fargni* & *Fargno* Italice: *Hargni* Gallice: lignum iſtius firmius proditur, quam vrbanæ Quercus.

At

AT Fagus vulgaris, glande diuersa à Querna est, triquetra, pusilla, vtrinque acuminata, vnde ὀξύα Theophra. videtur vocata: Ligno etiam est minus compacto & robusto, fronde Populnea, aut Alni: longiusculéque videtur abesse à Quercu; tametsi & hæc potuit Fagus ab edendo dici; cuius glandis nucleus esca pauperculæ plebi & vtilis quæsita, regionibus frigidis & calidis. FAGVS.

CASTANEÆ syluæ sunt Allobrogum & in Aluernis, quamplurimisque nemorosis, alsiosis, regionum tamen non frigidiorum; nam cœlum Aquilonium non ferunt: prægrãdes, stilis muricatas, echinosas glandes edunt: medulla omnium glandiferarum suauissima, & ad panificium aptissima: frondibus longioribus Canabinis, aut Ilicis grandioribus, similiter Fago aut Ilici, sed angulosis plicis. CASTANEÆ.

MIXTÆ quasi naturę ex Fago & Castanea est ea quam naucleri vocant Equinã: frondibus digitatis Hellebori aut Ricini, Castaneę alioquin simbriis donata: in qua Echinus octennium aut decennium Castaneã, eiúsq; nucleum claudit & tuetur saporis perboni; vt nõnullas incorruptas prędulces gustabamus in Museolo Pręceptoris Rõdelletii; & etiamnum habemus dono cuiusdam *Pictaui*, qui multa rara ex Barutho & Ægypto nobis cõmunicauit. Affabrè visitur expressa, vt quamplurima, in Commentariis Mathioli. CASTANEA *equina.*

Sambucus vulgaris corymbacea.
Ebulus, siue pumilla Sambucus.
Malus.
Pyrus, Pyraster.
Mespilus.
Aria Theoph.
Alpina arbuscula, bacca Oxyacantha, recentiorum Chamæmespilum.
Euonymos Theoph.
Cornus arbor & frutex.
Cornus fœmina, siue virga sanguinea.
Cerasa & varietates.
Cerasa racemosa.
Chamæcerasus.
Prunus syl { *Vtraque.* *Domestica.* *Varietates.*
Prunoperscum.
Armeniaca malus { *Maior.* *Minor*
Sebesten.
Iniube vtraque
Paliurus
Paliurus altera Theophra.
Paliurus altera peregrina.
Pyracantha.
Berberis.
Myrobalani Arabum.
Thamarindi.
Lotus arbor Dioscor.
Lotus arbor Theoph.
Guaiacum Patauium.
Guaiacum Officinarum.
Palma sancta; siue Palum sanctum.
Ebenum.
Tilia { *Fœmina* *Mas* } *Theoph.*
Vlmus.
Carpinus.
Betula.
Alnus.
Alnus nigra, siue Frangula herbariorum.
Nuces auellanæ.
Populus { *Alba* *Nigra* *Lybica*
Arbor Iudæ.
Populus Noui Orbis arboris Iudæfolio.
Morus omnis.
Sycomorus.
Ficus omnis.
Platanus.
Acer.
Sorbus torminalis.
Oxyacantha.
Mespilus Aronia.
Sambucus { *Aquatica.* *Varietas.* *Montana.*
Piper longum.
Ribes vulgaris & nigra.
Vua crispa, siue Vitis precia.
Amomi & Cardami differentiæ.
Rosa satiua, syluestris, cærulea, lutea, & varietates.
Eglentine.
Rubus omnis.
Cynosbatos.

SAMBVCVS VVLGARIS corymbacea.

QVIA EST LITTORVM CREPIDINVM QVE opacarũ amans, Actęa, ſiue ακτὴ quaſi littoralis dicta videtur: Sambucus etiam Latinis vocata, aut potius *Sabucus*, Sereno monente, à Sabucæ inſtrumenti ſimilitudine, quę illi cum cauis virgis tubiſve medulla exenteratis, quibus nulli non è plebe notiſsima *Sambucus* eſt: fraxinea facie, & fronde, ſed latiore, nonnihil ambitu crenato: vmbellis candidis, Drabæ, latioribus, circinatis, magiſque ſpecioſis, & corymbacea fœtura acinulorum ſanguineorum, nigricantium per maturitatem, luxuriante, ad Vuæ æmulationem, Auguſto; quando decerpuntur tranſmittunturque cribris ad pultes, & condimenta, præſertim apud Germanos & Heluetios, vbi pueruli cruorem eſculentum farina denſatum auidè ſorbent. Acetum Gallia è floribus & racemorum ſucco admodùm laudatum & rubrum parat.

Aldermooſt Heluetiorum.

ANNOSÆ arboris, apud Boreales præſertim, ramis accreſcit excrementum corticoſum coriaceúmve multis dotibus cognitu digniſsimum, plebique Anglę & Germanæ, Iudæ aures vocatum, propter effigiem auris, quam cartilagineo concretu rugoſóque complexu multis plicis & mandris æmulatur: ſed colore pullo, prædurum, aquis merſum molleſcens, ſpongiæque ritu tumens: anginis certiſsimo experimento vtiliſsimum, & tumoribus intus foriſque nunquàm ſatis laudatum: guſtu penè inſipido, cutis elixæ, aut corii.

Auricula Iudæ.

EBVLVS, ſiue pumilla Sambucus.

SCITE admodùm hanc pumillam humilémve Sambucum Dioſcorides dixit, quippe tanta vtriuſq; inter ſe cognatio, vt primo ineunte Vere, niſi quis radicem & ſurculos huius minores tenerioréſq; perpendat, non ſit cuiuſlibet diſcernere: verùm hæc annua herba eſt: *Sambucus* autem annoſa fit arbor: & Ebulo fronde, faciéque minor ſit; ſcapi duûm cubitorum, odor tetrior, & purgandi vis vegetior. Vmbellę corymbaceæ perquàm ſimiles, ſed veſcendo vix ferendæ. Radix flexuoſa, tenerior, humi latè ſparſa, Vrticæ modo: purgando ſerum efficax; primo Vere colligi ſolita.

MALI.

MALI, MALA.

MALVM arborem, eiúſque tum diuerſitates, tum fructuum varietates, accuratius explicare, vt prolixioris eſſet inſtituti, ita nullius ferè operæpreci; quando Malus vrbana eſt arbor prædiis & paradiſis perquàm familiaris & nota, cuiuſlibet cœli admodùm patiens: *Sed* amantior tamen humidioris, ſapidior fructus ſiccioribus, primę hodie commendationis *Curtipendula* ad nobilem Alkermes confectionem.

Alia quàmplurima Mala, cultu mangonio, tranſplantatione diuerſa, in Anglia, Belgio, & Northmania, quæ foris intúſque coccinio ſucco & aſpectu micant.

PYRA.

ETIAM *Pyra*, à turbinata effigie pyramidis in modum dicta, fruſtrà quis vel diſcernat à ſuperiore, vel literis mandet: cùm perpetua conſuetudine videndi in viretis, & eſitandi in menſis, nihil frequentius Gallię, Germaniæ, & præſertim Septentrionis plagis, Belgio, Northmanniæ, Angliæ. vbi *Cidre*, & *Pere* admodùm ſuaues potiones vini vicarias factitant. Lubens quàmplurimas differentias & nomenclaturas ſatiuæ & ſylueſtris, tum fructus, tum arboris tacemus, rariora ſimplicia hîc tantùm exequi polliciti.

MESPILVS.

EST MESPILVS arbuſcula congener & ſimilis *Sylueſtri Pyro*, non ſolùm folio, quod tamen longius & anguſtius eſt, ſed etiam pomo, quod item puſillum fert, *Sorbo* domeſtico aut *Pyro* ſylueſtri par magnitudine, guſtu, & effigie; vmbilicello tamen ſupernè extãte, aliquot diuiſuris & vnguiculis folioſis redimito. De iſto politiſsimus *Politianus* cecinit: *Regum imitata Coronas Meſpila*: nam de prima MESPILO, in Oxyacantha.

ARIA

ARIA Theoph. effigie Alni.

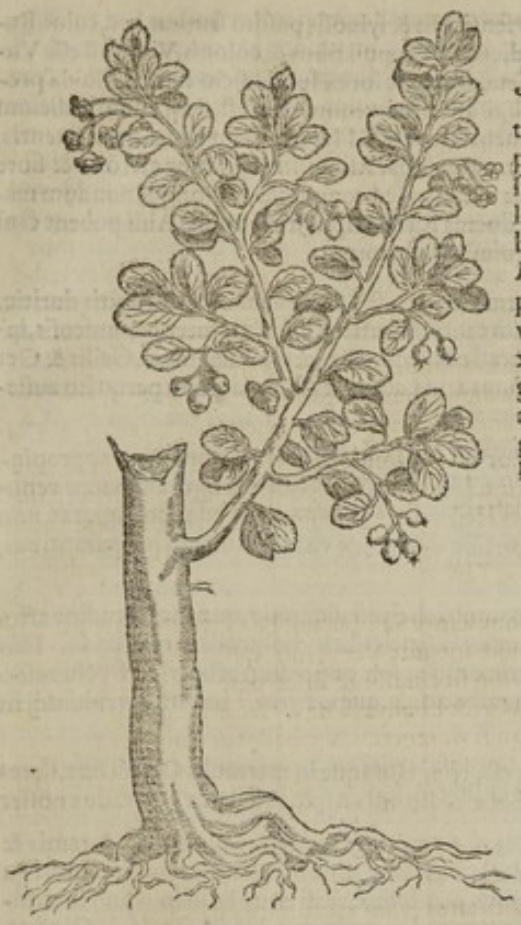

NEc ita diſpari aut effigie aut facultate, ſed longe rarior, amātiorque Alpini cœli, Aria vocata Theophra, quam in Angliæ frigidioribus ſyluoſis frequentem videas: rarius calidioribus, necniſi Alpium iugis Norbonenſis Sauenæ & Sabaudiæ. Folio *Pyri*, Fagi, aut Alni, auerſo, glauco, ſupernè atrovirente: floribus pluſculis, in vmbella candidis *Pyracanthæ*, aut Oxyacanthæ: exiguo pomo, rotundo & guſtu Aroniæ Meſpili, aut Cynorhodi alabaſtriculum æquante: ſapore nō ingrato, nec perinde aſtringente, auiculis expetito.

Chamemeſpilum.

Arbuſcula frutéxve Alpinus folio Mali, Bacca Oxyacanthæ aut Pyracanthæ.

ET hæc *Alpini* ſoli indigena in aſperis Mindenis Norbonæ, & ſaxoſis ad Baldum Veronenſem: Flagellis exit vimineis nigricantibus duos treſue cubitos ſurrectis: folia item ſubtus glauca, ſupernè virentia, propiora nano Pomo, cui nō abſimilis tota plāta præterquàm fructu, qui bacca Arię ſimilis, æqualis Pyracāthæ aut Oxyacāthæ. Qui dam apprimè docti Chamæmeſpilium nobis ſuadebant: alij Euonymum Alpinam faciebant. *Præ*ſicco guſtu nonnihil tamen calido, acri & aſtringente.

SEd vt verior, ita & frequētior infœlix Euonymos: nulli enim regioni calidę aut frigidę iuxta ſæpes & margines deeſt, aut ignota eſt de ſiliquula quadrangula, quadricoccoúe folliculo, quaternis loculis carinato, quæ totidē claudūt ſemina: extimus colos ex puniceo flauet: folia, rami, reliquaq; facies illi Mali Punicæ, ſed pallidę ex luteo virgæ, qua nulla materia commodior verinculis culinarijs aptandis, ad carnes laridis ligulis tranſigendas, ideò Lardariam vocant: tota quiddam ſpirat ingrati: flores luteoli.

EVONYMOS *Theoph.*

VIVRNA vulgi Gallorum & Ruellij, an Viburnũ Virgilij?

IN Italiæ, Angliæ, & Galliæ Burgũdæ senticetis & syluosis passim fruticat hęc, cuius Ruellius nomẽ, quũ accepisset *Viurnam* dici à suis popularibus & colonis, Viburnũ esse Virgilianum coniectauit, è quo prædatus Senensis, & vt sorex suo iudicio captus, Fluidã prodidit. Sedenim neq; Viburnum potest hæc asseri: non enim lenta est, neq; vllum indicium nisi nomen vagum, ex antiquis monumentis supereſt. Fluida autem Rhus, quasi fluentis, Gazæ interpretatio est, vt prius monuerat Ruellius. Alioquin cognatior est folio & flore Arię & Mespili, pariter acino in vmbella condito, sed compresso, oblongo, nondum maturo rubro, maturo autẽ nigro, non (vt doctus Ruel. scripsit) rubro: folia Alni pubent cani tie, & totus frutex albicat, ternũm & quinũm cubitorum.

Ride Sen. Cerbereas latrationes in Guillãd. epist. pag. 385.

CORNVS arbor.

ILli consimilis aspectu ligni & foliorum Cornus, sed plusquàm cornea stipitis duritie, interdum iusti modi arboris, interdum tantùm fruticis. Floribus luteolis, muscosis, ipsum ver ortu antevertentibus: fructu Cerasi oblongi, cõcoloris, oliuę effigie, Gallis & Germanis nota & frequens inter dumeta minus arida, aut iuxta fluenta: gustu perquàm austero, acore non ingrato.

FOEMINA Cornus. Pseudocrania Cordi. Virga sanguinea

ALtera, autẽ quæ vocatur fœmina. foliorum & ramulorum effigiatura adeò appropinquat huic Euonymo, vt Cornũ dixerint. Licet ea nõ sit soliditate ligni aut baccæ venustate; fert enim pusillas baccas nigricantes Hederæ aut Polemonij, & edendo ingratas, non acidas: flores albos Liguſtri, in virgis cortice amictis, ex viridi in fuscum purpurantibus, vnde Virgæ sanguineę dictæ.

CERASA.

TRiuialis etiam cognitionis Cerasus, & multiplicis est differẽtiæ, quæ magnitudine arboris, fructus sapore discernenda est, aut ex vulgatis libris holitorijs percipienda. Flos *Persici* candidior: & rotundiori folio satiuæ quàm syl. quę passim arboreſcit fructu acido mixto, aut dulci. Suauissima omnium Cerasa acidula, quę *Agrettes* vocantur, veniuntq; in culiuas & Officinas.

RACEMOSA.

HÆc non differt nisi quia minor tota est, congestimque in racemulis Cerasa fert, flores pariter albos, quales nobis ostendebat ex Sabaudis Alpibus delatos Valerãdus noster

CHAMÆCERASVS.

PErquàm rara & *Alpigena* humilis Cerasus, cubitum pedẽue equans, folijs, ramis & stipite Cornus, albidis, squallidis nodosis. Floribus albidis, pallẽtibus, aut luteolis. Fructus binos maturat in pediculis longioribus, pendulis, Cerasi ritu, sed in imo duo foraminula albida, quoddam rudimentum pupillarum aut oculorum adumbrantia: Gigarta quina, aut sena, albida, lucida, Oxyacanthæ paria.

BRVNVS syl.

VBique viarum agros sepit, aut sepes fulcit inter arbusta vitæ contumacis Sylueſtris *Prunus*: iam lætiora edens, iamq; & vt plurimùm, pusilla pruna: quarum frutices germina in differentia sũt, altera horridior, minor, spinis rigidior, fructu minore, acerbiore, ex quo fit Prunellorum Acatia. Lætior autem syluestris transplãtatione, insertione, & cultu, in grandẽ, proceram, & domesticam abit: mitiore pomo, succulentiore, suauiore. Cũctas differentias nec otiũ, nec animus est persequi, cùm liceat bene longas paginas multorum scriptorum de istis consulere: Damascenis omniũ olim præstãtissimis, Brignolienſia hodie in Galloprouincia palmam præripuerunt bonitate, salubritate, & sapiditate.

Varietates.

PRVNEPES.

POmaria quędam cultiora Gallica quandam Prunoperſicum colũt, cuius fructus caro, Pruni est: cute subviridi Pruni, sed nucleo *Persici*.

ARMENIACA malus { *maior* / *minor*.

Gal. Apricos. Præcotia.

SEd innumeram ferè turbã Prunorũ, Malorum, Cerasorum, & eiusmodi fructuũ, paradisis nimisquàm notorum, nec lubet, nec licet per angustiã temporis & paginæ prosequi, quando ea possunt ex varijs & prolixis Rei Rustic. scriptoribus peti, vti & arborum quàmplurimarum, quæ communione principiorum, cultu mangonio, & insertione quãpiam diuersam vel figuram, vel speciem obtinuerunt: vt sunt *Prunoperſica* fortè, & Mala Armeniaca, Præcocia dicta, quæ figura & folio referunt Pyrum, pomo autem ipso Malum *Persicum*.

PER-

PERSEAM aliam eſſe à *Perſica* & temperamento vario, vel de Dioſcoride diſcas, nedum ex Galeno: Id alioqui folia aſtringentia produnt, & is nullas tota ditione Romana, ſed duntaxat Alexandriæ fuiſſe dicit *Perſeas* ex *Perſide* allatas, quum indidem allatis *Perſicis* vniuerſa Italia abundaret, non relinquit id controuerſum. Eapropter ea non niſi paucis nota hodie, quia, vti tunc, rara eſt. Facie eſt apud Theophraſtum præcocis Mali, aut *Pyri*, cuius magnitudinem æmulatur: aſtrictione & magnitudine *Pyro* ſimilior, fructu autem *Perſico*. PERSEA. *De Perſimalo ſuperius & de Perſica nuce.*

ISTA *Pruna* quæ voce *Maura* ex *Serapione* notiſsima ſunt Officinis. Nec niſi Græcorum recentioribus memorata, propterque muccoſum ſuccum Mixaria vocata, ſunt arboris *Pruno* congeneris & conſimilis facultate, quę ægrè ſolo Italico, vel Norbonico aſſueſcit: tametſi *Plinii* memoria in Italia creuerit, & noſtra ætate in *Monſpellienſis* argri vrbecula vernaculè *Maſſillarges* nominata, quidam amicus aluerit: ſed neglecta, non diu illic ſuperfuit, & tantùm arbuſcula fuit, facie *Pruni* & folio, ſed latiore: fructu Iuiubæ cognato, atro & magis viſcido. *Ægineta* MYXA *& Officina. Sebeſten.*

HAC vix vllam reperias quæ ramis foliis totóque ſenticoſo occurſu magis æmuletur *Paliurum* (quem Rhamnum tertium faciunt) in aridis & glareoſis ſtrigoſis Norbonæ arboris alicubi, alibi duntaxat fruticis magnitudinem, vt Monſpellii & Anconenſi agro in Italia, aſſequitur: ſurculis præduris, folioſis Lentiſci, aut Rhamni, multis aduncis ſpinis, intercalantibus, præacutis: flos muſcoſus Oleæ aut Rhus *Plinianę*, luteolus fructus, dulcis, *Pruni* cute Phœnicea, vel Rubella. *Iuinbe.*

CVM ſint tam laxæ deſcriptiones vtriuſuis; & ex facultatibus valdè imbecilles coniecturæ, nullum puto poſſe ſtatuere quænam cui ſit præferenda. Quæ huic Dioſcoridis deſcriptioni valdequàm accedit, eſt Rhamnus tertius, nam frutex quantus eſt, præduras eſt ſtipes, aculeatus, ſemine pingui, lineoquenon fuliginoſo, ſed ſatis duro, vt lini: vires huic congruunt: nam lapillos exerit potentiſsimè: diureticus eſt: ac proinde haud abs re doctus Anguillara ambigebat eſſétne Rhamnus Paliurus alio nomine (vt ſæpè fit) nota Africanis tranſmariniſque regionibus, vel Dioſcoridis fuerit vitiatus codex. Quod ad ſemen attinet, huic ſunt terna oſsicula, vti Theophraſtus vult, ſemine Lini æmulo, non fuliginoſo, vti corruptè legitur, læue, non lentum tangenti, & in ſiliqua lata folliculari ſpecie, terna, quaternáve habet, vt ſanè hæc ipſiſsima videatur. *Paliurus & Rhamnus.*

QVAM verò lib. 4. & capite Theoph. meminit Paliurum, ſi quis expendat, comperiet alterum eſſe Iuiubam Sylueſtrem: nam fructus rotundus eſt, ruber, quantus Cedro, cui nucleus ineſt eſui non ineptus: vino immerſus fructus, an conciliet ſuauitatem, non tam ſcio, quàm facilè credo. PALIVRVS *altera Theophr. an ſit Iuiuba Syluęſt.*

PALIVRVS alter peregrinus.

SVNT & alia nónulla, quas ſi auſi eſſemus hìc addere, potuiſſemus pro *Paliuro* ſubdere: nam ſatis cógruunt, præſertim quædam quæ Móſpellienſi agro oritur, ſpinis horrida, foliis Oleæ, minoribus, baccis nigris, tricoccis, Smilacis, grauidis, ſucco fuluo, tincturę apto, prægrandibus, Berberidis modo, granis ternis, ſed minoribus, oblongis, guſtu ſubacri, cuius hìc picturam damus, non procul Monſpellio, qua itur ad ſcaturiginem Lani amnis, ſecus ripam & prope viam multa.

RHAMNVS *primus Dioſco.*

PRIMVS Rhamnus Italiæ, Gallię, & Hollandię maritimis pluribus in locis, ramoſus ab imo ſummo tenus frutex, aculeatus, ſurculis albidis, foliis anguſtioribus, multis, hęrentibus, Chamæleæ longioribus: iuxta alas fructu denſo, racematim aggeſto, Aſparagi, aut Agrifolii, minore, ſucco flauo, turgido.

RHAMNVS Secundus Monſpelienſium.

SECVNDA ſpecies Cómentatoris minus exquiſitè reſpondere Dioſcoridi notis videbitur, illis qui ſecundam ſpeciem Rhamni Monſpellii ſepibus muniendis aptiſimã viderunt: nam tota planta alba & minoribus floribus, foliis Oleæ, ſed candidioribus Ieſamini pubet, at herbacei coloris: cortice ex viridi palleſcente: vtriuſque rarus vſus: Monſpellienſes hunc Rhamnum ſecundum vocant.

SPINA INFECTORIA, Rhamnus Catharticus, Recentiorum folio & flore Mali ſylue. Bacca Albi nigræ ſine Frãgula.

SPINÆ infectoriæ plus eſt ſimilitudinis facie cum Pruno ſylueſtri, quàm cum Rhamno, cui ſpinis tenus tantùm nonnihil aſsimilat; & vis eſt purgatoria illi, vnde Syrupus paratur, quo noſtri prœceptores iam multis ab hinc annis Lutetię vſi ſunt; certiores viriũ quàm Senenſis: vt qui non ad pituitam craſſam & viſcidam, ſed potius tenuem educendam, & impetum eius in articulos citatum auertendum & cohibẽdum prudẽtius vtuntur: Nam ſine calfactione purgat, & nõnulla aſtrictiuncula partibus robur conciliat: neq; liquefacit humores, vnde maior fluxus ſubſequatur.

PYRACANTHA.

EST & in Galloprouincia & Italia arbuſcula ſepibus non ita frequens, cui facies & folium Pyraſtri; aſpectu ſqualida: eius baccæ rubrę eſitantur pueris. Semina oblonga habent, quaſi Pyri aut Berberidis. In vmbella flores racematim candidos & fructus Oxyacanthæ pares edit, quem, propter foliorum ſimilitudinem, nonnulli Pyracantham vocant. valde eſt ſpinoſis ramis, non foliis: vſus hodie nullus aut neglectus.

ALGIDIORIS ſoli aut Montani Berberis eſt indigena: fruticat & arboreſcit ſenticoſa tota, rectis, præduris virgis quinum aut ſenum cubitorũ; folia numeroſa, rigida, craſiuſcula, *Pyracanthæ* aut *Myrti*, crenata, guſtu acidula edentibus: floribus muſcoſis, emicantibus, Ribes, aut Cornus: perpuſillis acinis, racematim in pediculis conditis, oblongis, Cori item effigie, colore & penè ſapore: cortice cinereo, libro ſubtus luteo, quem Officinę *Bugiam* vocant. BERBERIS

HI Syriaci fructus vulgatius quàm verius Myrobalani vocantur: neque enim glandes ſunt, neque odori, vnguentiſve apti, potius *Perſicis* aut Prunis accenſendi: Quorum etſi complures oriantur differentiæ in Syriacis, *Arabicis*, & Calecutiis regionibus, quibus debentur à Græcis & à nobis: tamẽ quatuor quinquéve duntaxat hodie proſtant in Officinis differentię è totidem arboribus. Nam Cepuliferæ & Citriniferæ eadem videtur arbor, proditurque à nuperis nauigatoribus, Perſici aut Amygdali folio. Bellericiferę autem latiores Laureæ ſunt frondes; ſed Indiciferæ *Salicis*, cuiuſmodi etiam Emblici videntur: alioquin inter ſe congeneres arbores promunt ipſi fructus; mediam quandam naturam inter Oleam & Prunum ſortitæ. Horum plurimùm duo genera condiuntur, aut huc condita adferuntur: pluris inſtitores faciunt alterum horum, qui Kebulus, aut Cebulus vocatur, omnium maximus: is oblonga puſilli Limoni, aut *Perſici* effigie, compacta calloſa nigraque carne, ſapore iuglandis cõditę. Alter minor eſt, rotundior, tenerior edendo, Bellericus vocatur. Kebulo ſunt Citrini ſimiliores facie, cute, nucleo oblongo, & pulpa, ſed fulua, vnde nomen. Indi nigri dicti & notiſſimi de colore: nuclei expertes, callo pene lapideo, quos concolorem melancholicum humorẽ, vt cæteros, quemlibet ſuum aptius educere putant. Vltimò Emblici potius fragmenta, quàm integra Pruna, quadantenus triangula, Bellericis minora. MYROBALANI *Arabum*, *de Græco Myrobalano ſuperius*. *Kebuli*. *Bellerici*. *Citrini*. *Nigri*. *Emblici*.

NEC magis Græcis olim, necminus nobis noti hodie fructus quos Thamarindos, quaſi Palmulas, aut Dactylos minus aptè vocarunt. Non enim Indi Orientales, vnde aduehuntur, *Palmæ* ſimilis arboris tradunt eſſe, ſed Prunis, folio Saligno, vt Fraxini, minutim inciſo, magnitudine Querci, tametſi effigies fructus Dactylon, ſiue digitum inflexum præferat, cute, pulpa, fibris neruoſis, fuſcis, & atris intertextum, qui cohibet ſemina terna aut quaterna, Caſsię, compreſſa, & anguloſa: guſtu quouis *Pruno* acidiore. THAMARINDI

LOTI multæ arbores in Gallia Norbonenſi miræ & ſpectãdæ proceritatis occurrunt: ſuperant namque magnitudinẽ quamlibet maximam, vel querquum, vel iuglandem, præſertim loco non procul Monſpellio, cui *Boutonnet* nomẽ: foliis eſt *Populi* nigræ, vel Betulæ, ſed aliquantò anguſtioribus: baccis nigris, Piperis maioribus, aut Myrthi, rotundis, prius Æſtate virentibus, Autumno nigris, maturis, nuſquam rubris, vt meminit quidam: intus Inbebarum nucleolo, fructus ſuauis eſui: vulgò pueris expetitus, dulcis namque, neque aſtringens eſt, & tamen dyſenterię prodeſt, hæc Dioſcoridea vulgatiſsima. LOTVS ARBOR

QVÆ verò in horto Patauino elegantiſsima viſitur, & digentiſsimè colitur, iamdiu à Docto. Fallopio ſata, & Guaiacum credita, videtur eſſe vera Theophraſti: nam magnitudo & folium *Pyri*, Lauri, aut Ilicis maioris, niger fructus, magnitudine Ceraſi, qui per initia viret, ſine pediculo; vel admodùm exiguo, deinde fuſceſcit maturus, dulcis valde ſiccatus, id teſtantur: & hæc Theophraſti *Pliniique* Lotus. Quam cùm turbulentus Commentator neſcit diſtinguere, nihil aliud quàm ineptè congeſta verborum mole onerat lectorem diſcendi auidum. Namque quam ſibi Conſtantinopoli miſſam iactat, non alia eſt certò, tametſi ille non depinxerit, quàm *Patauina*. Sed quia illa ſicca miſſa fuit, paulò arctior ſtrigoſiórve erat, alioqui foliorũ & vniuerſæ ſtirpis idem modus: quod nobis certò licet aſpectu ipſo & doctiſsimorum fide aſſerere, nempe Bauhini noſtri Medici Lugdunenſis, omnium ſtirpium conſultiſsimi, atque Valerandi *Domrez* peritiſsimi inibi Pharmacopœi, qui eandem in *Syluis* Lugdunenſibus copioſam colligit. Itaque duæ ſunt omnino cognitæ ſpecies: altera Dioſcoridis, altera *Plinii* & Theop. nam iſtius corticẽ ſcarificabamus adacto ſcalpello nos, intus libro luteo, foris fuſco colore tum fructu. GVAIACVM *Fallopii Patauinum*. GVAIACVM.

LIGNVM ex Orientis Calecutii Indiis, eque Occiduis inſulis & continenti noui orbis maxima copia minimo pretio cõparatum, vel Barbitonſores & Mulomedici non norunt, nedum eruditi artifices, qui lubente Deo, huius ligni & artis ope, diram Indicam luem, quæ longè lateque per vniuerſam Europam ſæuiter ſerpſiſſet, eõdem vnde irrepſe-

rat, penè iam repulerunt, tamen nondum plenè innotuit arboris ipsius figura natiua, quam exactè delineatam dabimus nos breui, modò amicos nostros frustrata non fuerit nauis & spes: aiunt hi proceram speciosam arborem esse: folia quidam Maligranati, alii Ilicis, aut Arbuti modo, firma, minora, nitida, frondes dicunt: caudici corticem albidum, quadam nigritie viridante, maculosum: flores luteos plerique omnes faciunt: fructum naucleri nesciunt delineare, sed rotundum, nec ita magnum dicunt. Hispalenses scriptores luteum itē cùm maturuerit dicunt, geminis quasi Lupinis conflatum: Lignum

India Occidua Palma sanctæ

præstantissimum quod nigerrimum & pinguissimum: de cuius immensa vtilitate & oleo, quod sine Alembico elicitur, dicendum posteà.

PALMÆ SANCTÆ *similis arbor.*

EX eiusdem classis Naucleris, qui indidem superiore æstate in Angliam remearunt, habuit *M*organus & nos ab illo surculos, quos per sculptorum paucitatem non licuit hîc appingere; ita nec alia quàmplurima, quæ in operis calce cernentur. Rami sunt arboris grandioris, recti, cortice arboris Indę, folio Citrii, carnoso, nudo, Lauri latiore, breuiore, neruoso, horum in summis hærent folliculi pallidi, coriacei, circinatæ rotunditatis, admodùm compressi, numo coronæ Gallicæ ferè pares, quorum medio insunt semina Lentis effigie & colore, compressiora, gustu amaricante.

Palum Sanctũ Indiæ Occiduæ.

HANC quidem arbitrabantur *P*almam, aut *P*alum *S*anctum, quę species diuersa à Guaiaco est, quamuis similis designetur: nempe nõ vasta, vt Fraxinus, sed minor, & ei cõcolor cortice: folia cuiusmodi Plantago, sed crassiora, minora, pinguiora, breuiora: fructus Iuglandis magnitudine, aluo subducendæ idonei.

Hebenum, siue Xylalos Officin.

OFFICINARVM Hebenũ quin sit species Guaiaci nihil obstat: nã prædurę assulæ, grauissimæ, quę in officinis visuntur, & aquæ mersæ sidunt, tum pinguedo, quę exudat igni, perinde atque è Guaiaco, tum aspectus ipse, & vires, ac sapor, videntur testari: nam odor etiam ei inest Guaiaci, vires ad eadem quę Guaiacum cõmendantur. Ne porrò quis obiiciat, solam Indiam nigrum ferre Hebenum ex *P*oëta; dicimus, Hebeno idem euenire posse vt Guaiaco, quod non modò in Traprobanię finitimis ad Orientem Austrum, sed etiam in India occidua longissimè disita, syluestris frondet.

TILIA *fœmina Theophr.*

ALIA est hæc à Dioscoridis Phylerea, & per y scribenda, quòd in tenues assulas & phyluras discerpatur. Frequentior multò Septentrionis frigidioribus Germaniæ, Belgię, & Gallię, quàm Italiæ, vel Norbonæ: pulcherrima Basileæ Heluetiorũ in Diui Petri area, patulis ramis, sparsis, inque vastæ magnitudinis ambitum fornicatum propagata, folio latiore, *P*opulneo aut Betulę, serrato ambitu Loti: ramis item frondosis, & Amentis per initia Coryli aut Iuglandis.

TILIA MAS.

MAS autem non perinde effigie tota atque folio differt, tametsi exiguum sit discrimen: folia Vlmi scabra rugosáve sunt: floscules, non baccas, vti fœmina, fert, sed semen & flores in folliculis Carpini modo.

VLMVS.

VLMVS multò vulgatissima notatuque facillima est: folio non adeò illi dissimili, aut Alni. Folliculis vermium volucellorum & fuliginis refertis, saliuaris limo aut liquori manantibus. Buxi color ligno.

CARPINVS.

VOLVNT recentiores hanc esse Carpinum Theophra. tametsi Vlmo congener sit: foliis quippe iisdem, sed follicosa sobole seminis, cuiusmodi faũagines in caudatis floribus Lupuli.

BETVLA.

ET Betula perinde pueris nota, vt de virgis infesta, folio Alni aut Fagi: virgis flexilibus, rectis, gracilibus, ad scopas nectendas idoneis: nucamento Coryli.

Alnus nigra. Germano. Faulbom an Colycea Theo. Frangula.

VDOS salicum natales crepidinésque riuulorum sequitur hęc, ad infectoriam quęsita, & valde nota de Coryli figura consimili: cuius corticis potissimus vsus: ruffescit is ex fusco.

Nux Auellana

OBVIA paucioribus locis hęc, nisi ad Septentriones, vt Angliæ, Germaniæ, & Northmanniæ syluosis vdis, folio Alni aut Cerasi, aut Cornus, fusco: flores albi, nec dissimiles. Baccæ exiguæ, quantæ *P*iperis grana, quæ primùm virent, deinde rubent, demùm maturæ atræ fiunt, insuaui gustu: virgultis frangẽdo teneris, ideo Frangula nõnullis dicta: cortice nigro, sed glaucis maculis aspersо, libro subtus flauo, vomitum ciente, & aquas secessu deturbantur.

VIX vllus locus paulò asperior montanæ Galloprouinciæ est cui desit huius fruticis prouētus. Surrigit autem quāplurima virgulta recta, lævia, polita, prædura; cortice obducta nigro, & folijs oblongis, Berberidis, maioribus, firmis, inter quæ crebra fœtura baccæ rotundæ admodum nigræ & plenæ erumpit, magnitudine Myrti, sapore planè melleo, & pergrato plebeculæ, quas ideo vocat Amelāchos, quasi mellea. Virgis surrigitur virentibus & ramosis, omnium rigidissimis & durissimis, quaternos aut quinos cubitos longis: quibus in scopas vinctis, vtuntur ad areas verrēdas. Scatent hac loca asperæ prope Diuiam Mosterias & Sisteronem illic vrbeculas. *Amelāchos Galloprouinciæ mētana, an eadem Aliter Galloru.*

Corylus persimilis Alno.

RAmis & fronde Colurnus superiori Alno similis admodū sed catulis pendulis hyeme, Vitimoris betulæ quàm Alni: nuces ipsæ pistachijs pares, tū satiuæ, tum syluestres: vel pueris esu notissimæ. *NVX Auellana.*

EST fluentorū riguorumúe vtraq; populus assecla, sed nigra frequentior, folio rotundo, oblongo, supernè acuto, initio atrovirente, hederaceo, in cuius pediculis oblōgis racematim hærent acinuli, Piperis rotundi ritu. Quæ verò alba vocatur, frōdibus est perpetuò tremulis, supernè virentibus, subtus incanis, Tussilaginis, interdū in angulos exeuntibus: catulos ante foliorum exortum, latifolio Salici modo edit. POPVLVS *nigra* *Alba.*

Lybica ex vtrauis earū facilè noscitur, sed magis nigræ assimilatur, rotūdiore, minore, & breuiore folio, duriore, albiore, obtusiore, sed crebrò cristato, aut sinuato, adhuc magis tremulo: vnde Gallis *Trēble* dicta. *Lybica.*

CErcis Theoph. ob siliquam semenq; lentis effigie indicatur pervenusta arbor hæc: quæ itidem propter riuos aut lætiores margines interdum & in collibus Veronæ amœnis & Norbonę, Hetrurię etiā nō procul Sienas, quò min⁹ decuit hāc ignotam fuisse Senensi, nam si nouisset, qui alioqui solitus est vel triuiales quasdam Constāti nopoli accersere, & occasionē dicendi parū tempestiuam deplantis arripere, exq; alijs Cōmētarijs in suos rapere, istā suā popularem tacuisse. Venustas hanc ilicò oculis commēdat & notam facit. Flos copiosus cōfertim pullulātibus aut nondū exortis folijs, purpureus punicās, hilaris, Cicerculæ aut *Pisi*. Siliquæ per Augustū maturāt, semē Lentis effigie, cōpressum, Genistæ úe: ipsæ foris Xirāpelino siliquæ aut spadiceo fulgore micāt cōpressæ, digito latiores & longiores, quadantenus Senæ sed rectæ: folio exactè rotundo, Asari, neruoso & venoso, Cyclaminis, crasso nitido. *Arbor IVDÆ Mouspelliensium sine CERCIS Theoph.*

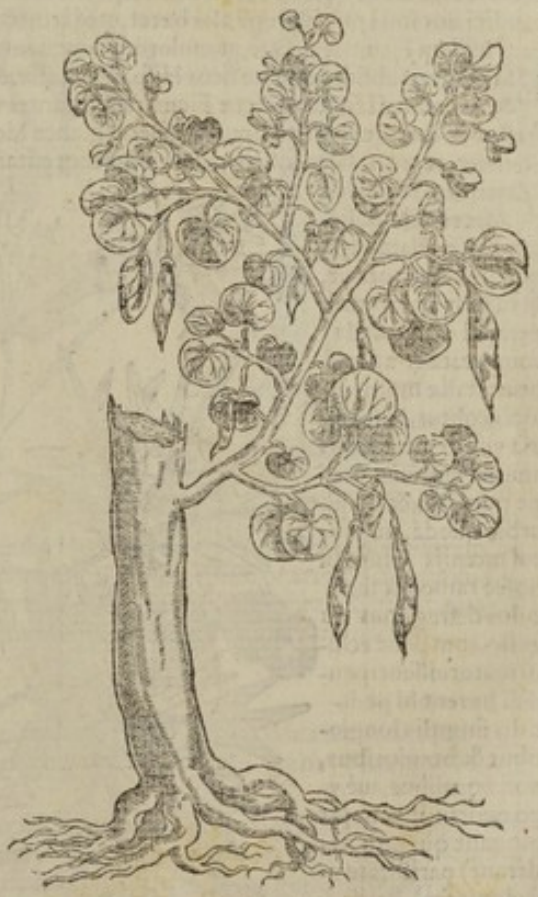

ENouo orbe nō ita dudū nec min⁹ elegātes nec parum similis arboris ramos prægrādes Angli mercatores illinc reuersi attulerūt, quorū Morgani dono iconē exhibem⁹ inserius: virgulta sūt aliquāt ùm flexuosa, & per semipalmū palmūq; crebra, geniculata, veluti insertione cōmissuraq; partiū nodosa vnde exeūt è singulo pediculo singula folia, ora exquisitè rotūda, nec vspiā nisi qua pediculis hęret, intercisa crassa, rigida, latiora Arboris Iudę: cui Populi alternatim exeūt prelōgi loruli, stipati acinulis multis exiguis, planè Populi *Prægrandi folio rotundo noui orbis populus.*

ritu

ritu, quare & hanc Populum Peruinianam vocare viſum fuit: guſtu perquam aſtringente, aliquātùm calfaciente, ſubſalſo.

MORVS omnis

IVVAT morum temperies cœli moderatior, cuiuſmodi eſt agri Veronenſis, Auinionenſis in Galloprouincia, & pleriſq; locis, vbi ex viui radice panguntur ad ſolertis vermis Serici paſtionem: vulgatior morus ſerotinos flores edit, catulos hirſutos & folia Alni oblongiora, maiora, rotundiora, nigriora, ſquabra, læuiter crenata mora, matureſcētia cocci nis conflata primùm acinulis: matura cruentatis, & ſuauiſsima in delicijs. ALEA.

Pumilla quam vocant Chamæmorum nonniſi modo magnitudine pro totius rata parte dicēt. Nec enim Chamaſicus, ſine humilis Ficus.

SED enim albæ minora imbecilliora ſunt folia, tenuiora, ſinuata ambitu, albæ populi, aut Sambuci montanę albida flacida gratiora, ſed mora multò inſipidiora, candida nitent, ad nauſeam potius quàm alendum nata, caduca fatuè dulcia, tota arbore minore: quam tamen pluris faciunt coloni ad velleris opus. SYCOMORVS.

EX Sxria & Ægypto Sycomorum aut potius Moroficum (vt Celſus diceret) quidam fruſtrà ſunt cōati Italiæ Hiſpaniæq; tum Europeæ, tum Indicæ inquilinam facere: nam ne germinauit quidem: tametſi in ſyluis Syriacis perfamiliarem eſſe, vel propheta teſtatur Amos, qui ſe Opilionē dicebat & legere ſolitū Sycomora illic aut locis vicinis: nec pauci ſunt hodie qui eādem inibi illuc peregrinati viderunt, Amiciſq; noſtris & nobis quidā ſtudioſiores ambulones Monachi, Veronę & Bononiæ ita oratione repreſentabāt, ſimiliorem multò moro quàm Ficui: fronde Apoci aut Mori, & cognitu facillimā de fructu, qui caudici, aut imis ramis propè alas hæret, media inter Ficū & morum conſtitutione & figura, p uſillam Ficum æquante, granulorum tamen intus experte.

FICVS.

EST magno ſubſidio fructus ficus Hiſpaniæ, Italiæ, & Galloprouinciæ, vbi ſyluulas verna & Autumnali fœtura biferæ Ficus, perelegantes videas: fronde prægrandi, lacinijs an fractuoſis quinquepartitò ſinuata, aſperà, glauca Mori albi & ſpondyli: fructu ſuauiore pleniore, recenti, ſicco ſolito, cuiuſmodi vbiq; eſitantur.

PLATANVS

PERquàm familiāris Macedonio & Peloponeſo Platanus, quæ inibi rarò oritur, & vaſtam magnitudinem ad vmbracula comparatam adipiſcitur: Italiæ multis in locis colitur, & ſpecioſa viſitur, nec minus annoſa Florētiæ prope pomœria, & in ſuburbio quodā, nō procul mœnijs vrbis, vbi hoſce ramos & ſurculos defregimus AUguſto, cum penè echini maturuiſſent: penduli hærent hi pediculis ſingulis longioribus & breuioribus, non æqualibus, aut vno exortu iunctis (vt pingunt qui non viderant) parillitate vuedonis ferè, Bardanæ concolores, apiculis aceroſis aſperati, Sphærophali in modum, quę ſunt ſemina ipſa

ipſa ſcabioſæ montanæ non diſsimilia, tomento leni ſubruſſo intexta: fronde perquàm lata (vnde Platanus dicta) Vitis aut Aceris, ſed altioribus ſinuũ diuiſuris, & laciniis porrectioribus, dentatis: ligno non valde compacto.

ACER. Galli. Errable.

ACVTIE foliorum cognitu facilis Aceris ſpecies illa, quam antiqui vocarũt πλατύτροχον, tãta quippe folia ſimilitudine ſunt cum *Platano*, vt *Panepiſtemos Cardanus* ille ſibi viſas *Platanos* frequentes in Scotia literis mãdarit, & nõ nulli prope Oxoniã eaſdẽ oriri ſponte nobis aſſeruerint, etiamq; oſtẽderint hanc rati eſſe Platanũ: eſt quippe ambitu & diuiſura Platani aut Sorbi Torminalis vocatę, nõ tamẽ adeò profundè acta; anguſtius folium eſt, nec ita cõpleta circinatione, vt ex ramuli huius cum cõmuni Aceris intuitu pictura hîc monet. Folliacea ſiliqua cõpreſſa, bipennem expãſam, & inuerſam, aut Papillionis alas imitata, vno vtrinque ſemine donata: muſcoſi flores, luteoli, Corni, aut Aſaræ Darac.

Varietates.

HVIVS congeneres duæ ſunt: vnius folia (quæ Theophra. *Sphendamnos* eſt) angulis Hederaceis, ternis & quinis, ſuperiorem æmulantur, ſunt minora tamen, & minore folliculo. Hæc vbiuis præruptis & ſyluoſis frequentior. Infrequentior altera Septentrioni, quæ fortè apud Theophra. Zygia ſit: tametſi & frigidis proficiat, folio & fructu minus lacinioſo, minore: flauente intus ligno.

SORBVS TORMINALIS.

CALIDARVM & frigidarum, *Angliæ*, & Norbonæ Valena ſylua familiaris hæc Sorbus, flore, fructu, & nucleis *Ariæ* vel *Meſpili Aroniæ*. Folio Aceris, Vitis, aut *Populi albæ*.

RECEPTA iã vſu & nomine Oxyacantha vera eſt illa, quam Galli *Aubeſpin*, Angli *May* dicunt: folio eſt *Meſpili Aroniæ*, Apii inciſura: ramis duris & mucronibus ſeptis: floribus cãdidis vel rubentibus, odoratis, fructibus bacciſve rubris, guſtu ſubauſteris.

OXYACANTHA.

MESPILVS *aronia.*

Vulgò Menſſier. Pometz. Ita. Aſaides.

HVIC eſt perquàm ſimilis arbuſcula in ſylua Valena, tribus à Monſpellio leucis ſponte orta, folia edens ſimilima, ſed latiora, fructum rubrũ, quadruplò, triplóve maiorẽ, *Auellanæ* parem, ſuauem guſtanti: nucleis ternis, duriuſculis, Septembris initio maturis.

MON-

MONTANA *Sambucus racemoſa.*

MONTIVM & Nemorum amaſia Sambucus, ſuperioribus perquam ſimilis, facie, cortice & ligno concolor eſt, ſed fronde minore: flore autem non in vmbella, ſed racematim Liguſtri in morem ex luteo albicante, racemóſque multis acinis congeſtos, odoratis, Coccineis & puniceis, vuã integrã exprimentibus relinquẽte, nõ inſuaues per Auguſtum eſui, vti ceruis, frondes, quas depaſci dicuntur auidiſsimè, præſertim dum prægnantes ſunt fœminæ. Frigidi eſt temperamenti ſomnúmque conciliare potis, adeóq; veternum, præſertim baccarum eſu: qui ſi nimius, admodùm noxius proditur.

SAMBVCVS *Montana racemoſa.* AQVATICA. ROSEA.

AQVATICA

NIHILO ſecius & hęc ſibi nomẽ Actæ vindicat, vtpote vmbroſarum amœnarúmq; riparum, quas rblandè igant aquæ, alumna, in Germaniæ, Gallię, Anglię, Italiæ, Pedemontiúmque pratenſibus, vdis, conualliúmq; marginibus: verùm fronde potius propiúſque Aceri, quàm Ribes nigræ, vel quàm Sãbuco accedit; virgis gracilioribus, geniculatis, politis, fractu facilibus, Sanguineæ, frutici ſiue cornui fœminę concoloribus, nec medulla pluri: florum foliolis Thlaſpi Candiæ, latioribus quàm Sambuci, ſed effigie & odore ſimilibus, vti & ſemine ruberrimo, compreſſo, Viburni, dictę fluidę Theoph. guſtu nauſeam faciente: Gallinis & auibus in cibum cedit.

ROSEA.

ELEGANTIOR, hilarior aſpectu, & rarior Roſea SAMBVCVS hæc, herbarum ſtudioſis in hortis alitur: Folio, ſtipite, toto habitu aquaticã Sambucum præfert, flore tantùm viſu iucundo, multiplo, glomeratim cõgeſto, Roſam candidam ęquante & effigiante, diſcernitur.

Bryoniæ folio Amomũ Græcorum & Plinij. Alterũ apud Plinium Punicæ folio.

NON parum affinitatis Amomo eſſe cum Cardamomo, præter ipſam nomenclaturã & vires aromaticas, in antidota addi ſolitas, itemque ſomnificas, tum Theophraſti & Plinii autoritas nos certiores reddunt: vt enim Dioſco. poſterior vixit Plinius, ita certiorem collationem reliquit; vbi inquit; *Simile eſt Amomum Cardamomo nomine, frutice, ſemine oblongo: metitur eodẽ modo & in Arabia.* Dixerat idem paulò ſuperius: *Amomi vua in vſu eſt, Indica vite Labruſca*, quare quam Labruſcã Indicã vocat hîc, videtur cum Amomo Dioſcor. folio vitis albæ, eadem: quæ cùm doctos diu exercuiſſet, & eos peregrina plantæ defeciſ-

defeciſſet, noſtram Ribes nigram opinati ſunt: quæ vt vera non ſit, ſaltem monumento eſſe poterit ad veram veſtigandam. Et alioqui non indigna cognitu, folio viticeo, aut Bryoniæ, virgultis odoris, interfindendum virentibus, nigræ vuæ modo racemoſa, floſculis herbidis, luteolis: locis ſyluoſis Alpinis frequens, & in hortis culta, vt Hypris, & alibi, in Occidua Flandria. *Ribes nigra & Rubra.*

Eſt alia Ribes longe ſimilima folio, facie & ſurculis, baccis non nigris, ſed rubris, pellucidis, ſuauioribus multò, & notioribus, tum officinis ad Rob. de Ribes, tum hortis.

VErum, & alterum deſcribit Amomum Plinius, quaſi excribens aliorum ſententia, qui exiſtimauerũt eſſe fruticem Myrtuoſum, Palmi altitudine: laudabatur quàmaximè Punici mali folijs ſimile, nec rugoſis, colore ruſſo. Preciũ vuæ in libras x. & xl. Adulterabatur autem folijs Punicis. Hinc item factum, vt accuratiores expenſores arbitrati fuerint, illum fruticem acini Alkekengi, & folio Punicæ aut Perſicæ, qualem in Solonis deſcripſimus. Et quàmuis autores conſulturo, in promptu erit noſſe nos hodie vtroq; vero Amomo carere: tamen haſce plantas huc adductas eſſe par fuit, ad veras, quando ſeſe offerent, certius dignoſcendas. AMOMVM *apud Pli. Punicæ folio*

QVi verò ignauiorem huius vuam ducerent, aliam peregrinam plantã, vt multò Amomo aptiorem, adducunt: quæquidem ipſis acinis, aut granulis Piperis minoribus, Cubebæ rotundioribus, pedicellis extantibus ipſoq; demum guſtu, illam Amomi vuam adumbrat. Sunt tamen ea quolibet Pipere feruidiora, acriora, nec aromatica. Eoq; *Pimento del rabo* vocãt Luſitani, quorã cõmercio ex Indijs habemus: ſed iam deſitũ adferri in Septentrionem, ne vulgatum Piper vileſceret. Peper met ſterten vocabant Belgæ, id eſt, caudatum Piper: folia produntur vitis Anguillaræ. *Piper caudatũ.*

EAdem delineatione perſuaſi, non paucis placuit Roſa Hiericontea vocata pro Amomo: quod tamen minimè decuit eos aſſerere, incertos foliorum, quæ meminimus vidiſſe, & creuiſſe Doct. Treuiſano Patauij. Creſcit enim haud ita difficile ex ſemine recenti: hærent autem ſeminula complura, racematim vnà ſtipata, glumoſa, Sorgi minora; & intra fruticis, cancellatim, reticulatimque implexi glomum contenta. Folia verò non ſuccurrunt. *Roſa Hierioõtis*

JAm autem qui nouit Amomum Dioſcoridis & Plinij, illicò noſcet eorundem Cardamomum, vtpote Amomo ſimile nomine, frutice, ſemine oblongo: & idem diſcet noſtrum ſiliquoſum, Cardamomum Officinarũ, aut Græcorum non eſſe, aut deſcriptiones prorſus deprauatas eſſe: nam Galeni locus adductus de exenterato fructu Cardamomi, poteſt intelligi de glumis mundato: nec vllus locus aduerſatur ex Dioſcoride. Neutiquã tamen contemnendi vſus haſce ſiliquas putamus: tum quia tacito conſenſu, & prerogatiua vſus receptæ ſunt: & fortè Arabum ſunt. Earum quæ maxima, Melegetta, aut *Millegetta* dicta à ſemine crebro, farcto, occluſo in folliculo membraneo, Ficum foris effigians nomine *Grani Paradiſi* notiſſima eſt, & ex Occidua Aphrica frequens allata. E quatuor alijs ſiliquis, quæ inter ſe perquàm ſimiles ſunt: ea quæ Officinis, maius Cardamomum vocatur, oblonga triquetra, lapidi dactyli concolor & par, ſemen condit anguloſũ, Millegettæ minus. Triquetra item ſiliqua, ſed breuior eſt media vocata, nec diſpari ſemine, quã veriùs putant Cardamomum, propter amarorem & acrimoniam non exiguam. Minima pariter triquetra, ſed vix nucleum Pruni æquat. Perelegantem aliam habemus à Morgano quandam, recèns allatam ex Indijs Occiduis, puſillæ Melegettæ penè parem: ſed triplici carina triquetra graciliorem, & admodum Xyridis ſiliquæ accedentem: ſed corticoſo capillitio obductam, albidam, intus oppletam ſemine pari, albido, lucido Melegettæ ſed albo, manſu facili, & guſtu multò gratiore, Gingiber prorſum teſtante: ſubtus etiam, quà ſiliqua hæſit ſcapo, arguit Gingiberis ſtipitem: quare iſtas omnes ſiliquas Cardamomi, eſſe plantarum conſimilium, nec Gingiberi abſimilium, non abs re quidam peregrinator narrabat. *Cardamomum, Millegetta.*

CVm è ſuperiùs dicto Pipere nigro, tum è fructus nucamento Officinis notiſſimo, ſatis conſtat diuerſam hanc eſſe plantam, quam recentiores folio Mori delineant. *Piper Longum.*

BOrealium hortis, vt Angliæ & Belgij, loco Vitis viniferæ eſt hæc: eoq; vuã criſpam vocant hebarij, viticea item fronde, aut Ribes, ſed incana totis virgis, & ſpinis horridis, *Vua criſpa ſiue Vitis precia.*

acinuli crebri, ſinguli, in virgis tamẽ ſunt pellucidi, pallidiores, intrò maturi, ſubfului, cultu multò ſuauiores & maiores.

Satiuæ ROSÆ *Rubra Prouins. Candida. Pallida.*

ORbis deliciæ, florum princeps & honos Roſa, Angliæ florẽtiſſimi Sceptri, perinde auſpicatiſſima, ac meritiſſima teſſera, vt in quo regno hunc fruticem, non modò ipſa bruma virentẽ, & interdum penè perpetuifolium, ſed etiam mirè feracem, biferum ſæpe, quãdoq; triflorum videas. Triplex eſt vulgatiorisè colore differẽtia: nam aut purpura ſanguinea, ſaturè punicant: vel aſpectu niueo micant: aut candore & rubore confuſis, flammeo rutilant, virgineis genis, & malis concolores, quas plebecula pallidas vocat. Tres hæ inſigniores ſatiuæ differentiæ ſunt, quæ, quòd ſexcentis ferè lenocinijs, colores, odores, ſapores, magnitudinem, numerumq; foliorum, & vires demutare queant: & ſoleant fieri præproperę, ſerotinę, brumales, non ſunt huius inſtituti.

Cinamomea.

SYlueſtris tamen natiuæ ſunt varietates, & notatu perquàm dignæ: eius præſertim quã boreales **Canel roose**, ſiue Cinamomeam appellant: hæ foliolis, ſunt omnium florum minimæ: Franciæ, Belgio, Angliæ, ruri ſponte crebræ, ipſo odore notiſſimæ.

Moſchatæ.

MOſchatæ videntur ſylueſtrem exuiſſe animum, mangonio, & hortenſes duplę factę: vbi fragrãtiæ comendatione coluntur, condiunturq;, & eſitantur paſſim in Italia, Venetijs præſertim: aluũ iucundius, ſed vehementius cient: & animi deliquia, ſtomachi, cordiſq; lancinationes accerſunt.

Luteæ. Cærulea.

PAres & cognatiores illis Luteas, cùm aliàs ſæpe vidimus Argiera Affricæ ex Numidia, Galliæ inquilinas factas: tum in Anglia conſimiles, ſolerti manu in Geniſtæ ſcapũ inſitas, vnde colorem, odorem, vireſque mutuantur nouas. Eſt & iamdiu videre Cæruleas in hortis Italicis.

Eſglentine ou Eſglentier.

SPecies eſt altera foliis minoribus Myrtinis, ſed latioribus, flore & elegãtia Roſæ Moſchatæ: fructum ſimilem cæteris fert, & æqualem: tota planta multò odoratior, vulgò *Eſglentine*. Angliæ & Flandriæ hortis, ad odoris gratiam colitur.

Spongia Bedeguaris.

RAmis omnium, ſed præcipuè huius villoſum, coloriumq;, muſcidum excrementũ hærere ſolitum floccis, velleris Sericei, inſtar, Bedeguard vocatur.

Dumen Roſem. Pomifera. Morifera. Baccifera.

INter Sylueſtres non poſtremæ venuſtatis alia Angliæ perquàm familiaris, & Eſglantinæ cognatior: fruticat pumilla, bicubito non altior, ſed inodora: folio minore, & pereleganti: Meſpilo Aroniæ non diſpari: pomo donata minore multò, colore viuidiore, rubello ſubpuniceo, per Auguſtum maturo: flos Roſæ ſylueſtris eſt.

BATIS *Rubus moraj. Batinæ.*

SVnt Roſis perinde facie, vt viribus & nomine affines Rubi Batis, vt ſint vbiuis perinde noti & inuiſi, importuna, nocuaq; feracitate: duplicẽ in eis differentiã facile percipias: vnus namq; vulgatiſſimus, quo intextæ vinciũtur ſæpes: inter dumeta & lumeta nihil iſto frequẽtius: virgulta craſſa, quadrangula, ſentibus infeſta promit: folia ſpinoſa, ſerrata, terna, & mora edit planè Fragræ ſimilitudine: ad Diamorum confectionem Officinis vſitatiſſimæ, floris Eſglantinæ.

Reptans.

ALter Rubus nullum latere quit, in aruis paſſim reſtibili, ſeque progignente rediuiua ſobole gramineis ſeminibus ſparſim pululläte, in ſatis plurimùm triticeis: prorſum ſimilis, ſed tantùm minor reptanſq; eſt minorem minuſq; ſucculentum maturat fructum.

Rubus IDEA.

HVc item ſpectat *Frambeyſier*, quaſi Fragra lignea aut ſyluoſa Gallis dicta, & admodum nota Septentrioni: vbi nullus ſaltus vmbroſioris ſyluæ, iſto Moro caret, duplò maioribus acinulis conflato, cærula purpura nitentibus: condiuntur mora & eſitantur, ad voluptatem & ſitim quæſita, aſpectu amœniore. Minus horridus ſpinis frutex, folio terno, uon diſpari Fragranæ, crenato.

Cynoſbaton.

NEſcio qua ſui fiducia nos inuitos nihil ſcire docere vult doctiſ. Math. qui iãdiu nõ nouit, nequidẽ poſtremò monitus agnouit Cynoſbaton. Cuius duo frutices, vt nomenclaturæ, ſic effigiaturæ ex antiqua deſcriptione perſimiles, certos nos faciũt, aut ſaltem ea nõ carere nos hodie. Eſt aũt frequẽtiſſimꝰ Cynoſbatos Rubi perſimilis valde quã ſpinoſus ſepe arboreſcit, & amplexu arborũ accreſcit, floré & fruticẽ Roſæ ſylueſtris promẽs: eius baccas cornui aut ceraſo pares & cõcolores, intus lanugine farctas, pueri eſitabamus.

Cupreſſus proxime Sabinas reddenda.

FVgiter virẽtis Cupreſſi lucus eſt perquã amœnus & venuſtus propè Burdegalam, alibique hortis ad Septentrionẽ pulchre adoleſcit, vt in Anglia, Ramis & foliis Sabinæ bacciferæ, ſed nucula oblonga, puſilla, ſculpta aut rimoſa, ouo columbino pari, intus ſemine compreſſo, perpuſillo,

Quod

QVODLIBET ſolum æſtuoſum, & alſioſum modò macilentius ſit & ſterilius, tam abundè Ericã fundit, vt ea neminẽ latere queat: vulgatior biſlorã purpureis flocellis Thamariſci Norbonẽſis, cui vſquaq; ſimilis eſt & cognata facultatibus, ad ſplenem atque calculi affectus. Saxoſis tamen montibus Angliæ occiduæ ad Briſtoiam exilior, tota ſeſquipalmaris, ſed denſior fruticat: flore calyculato, longiore & Vnedonis ferè, hilarius purpurante, nec cæterò diuerſa. *Vulgatior Ericæ folio Myricæ.* *Pumilla calyculato Vnedonis flore*

SEd quaſi gaudeat aridis & ſqualidis, ſpecioſior fruticoſiorq; euadit in Romano, Thuſco, & Norbonenſi agro: ramis folijsq; prolixioribus, caudatis, comoſis, Chamæpitis effigie, flores edentibus calyculatos, venuſtè purpurantes, ſimilitudine Vnedonis, apiculis fibrarũ. Et hanc, ſi, vti nos floridam pedibus triuiſſet in Italia Mathiolus, neutiquam Fallopio, ſeu plantam peregrinam acceptam tuliſſet. *Minor Ericæ Iuniperi folia ſcoparia.* *Maior Norbonenſium Chamæpyteos folio.*

NOn eoſdẽ hæc nacta natales, ſed ſabuleta maritima Veneta: eandẽ ſtudioſiores videbãt Mõſpellij ſecus patibulũ Caſtri noui: humilis reptat humi, ſeſquipalmaris, foliis puſilli Germanici Thamariſci, Lini pericarpijs aut Cyſti: ſemine, flocellis luteolis, item Cyſti aut Helianthes: quare Cyſtum quintum opinatus fuit Doctor & Præceptor Aſſatius, *Chryſanthemi Erica minima.*

Norbonenſis. *Germanica.* THAMARISCVS.

VVlgatiorem proſum, faciéque Ericæ prioris videas, præcipuè in riguis & maritimis Galloprouinciæ & Lio Venetorum, in Cotonæi magnitudinem caudicemq́ue abire, è quo ad ſplenes detornantur pocula. At quam hic Mediterraneæ proximam appinximus, ad Rheni ripas in Germania ſpõte fruteſcit: ſed exilior humiliorq; multò, nec arbor fit. imò plerumq; in hortis Angliæ Brumà interit. Et flores huic tomentoſi, pappoſiq; diffluunt vnà cum ſemine, maioreſq; ſunt ferè pares & ſimiles vulgaris Lampſanę, ſed purpurei. Norbonenſi autem ramoſi exigui floſculi, nec pappoſi, ſed rotundi Oleæ, ex albo punicantes ſunt, & acinulis, quos interdum totum triduum Soli obiectos obſeruauimus ſubſilientes & tripudiantes, vermicello intus orto agitante, & tripudij autore, qui pertuſis aut deſilientibus tandẽ granis, foras prodibat.

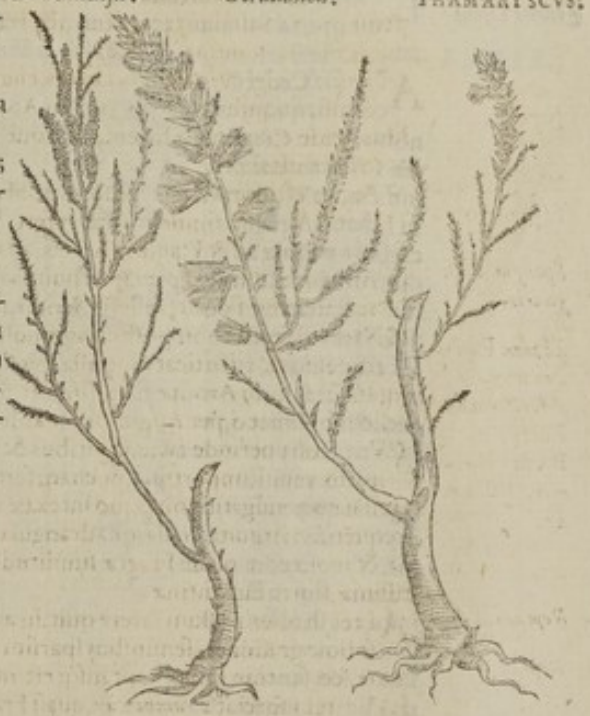

Sabina baccifera.

BOreales Meridianiq́; horti, præſertim in clauſtris Veſtalium, Sabinam vulgatiorem alunt longè notiſſimã de Thamariſci foliis, ſed rigidioribus, pungentibus, tetrũque odorem halantibus, perpetuò virentibus, baccarum expertibus. *Sabina vulgatior.*

CAlidioribus autem Lygurię gaudet, mõtoſiſq́;, vt Norbonæ Ceto monte, hæc, baccas oxycedri maturãs ſubpuniceas, reſinoſas, minus fœtente tota planta, quàm ſuperior: odore tamen non abſimili, foliis vt plurimùm Cupreſſi: ſed interdũ in Galloprouincia folia ima ſunt Iuniperi, ſuperi *Sabina baccata*

ora Cupreſſi minus aſpera aut pungentia.

Sabina Ægyptia.

QVandã ægyptiam Sabinam Bononienſes profeſſores faciebant, quæ à nobis inter Abrotanum relata eſt, caule pedali et ſeſquipedali, in ſummitates caudatas, comoſas exeunte, pullo pallentéve colore.

IVNIPERVS *vulgatior,*

GLareoſis tum Meridiani, tum Borealis ſoli ſterilis, inter Ericeta, fruticoſa ſobole ſempervirente, fruticat minor: folio & facie Ericeæ aut Sabinæ, fructu Piperis, grano ſubdulci, odoro, vti lignum totum.

OXYARCEVTIS, *ſiue acuta Iuniperus*

VVlgatiſſima eſt etiã in Galloprouincia Iuniperus maior hæc, inibi CADE vocata: folio Iuniperino maiore, acuto, mordaci, pungente bacca triplò maiore, Sabinæ perſimili, & concolori, reſinoſa tota: ſpirat ſuaueolentiam lignum, funditq; liquorem, quem illic Oleum de Cadde vocant.

CEDRVS Phœnicea

EX Iſtria quaſdam habuimus plantas, non diſpares fronde & figura, ſed fructus erat teres, oblongior, mediocris Oliuæ par.

Eadem Norbouenſi agro viſitur bacca, buxea, tripode, quæ quidem non peſſimè quadrat Cedro *P*hœniceæ.

Cedrus Lycia

LYciam Cedrum iamdiu vidimus Lutetiæ in quibuſdam hortis, folio Iuniperi multò minore, ad Sabinam accedente: bacca Phœniceæ minor eſt.

CEDRVS Libania & Paleſtina praceſſa.

ALiæ ſũt Cedri Græcorum, quarum nonnullæ in Citrijs dictæ: hæc autem illis indicta, Paleſtinorum in Libano Alpigena, ex ſacra pagina admodum celebris & nota fuit: Eius autem puſilla cupreſſi ſemina, ſed cõpreſſiora, in Figulinis ſata, nobis arbuſculas tres aut quatuor pepererunt: quæ perquàm venuſtum arboris cõmenſum, & indolem, iam tum per initia præferebant. *P*atauij ſemen habuimus, vbi induſtrius & generoſus vir Cortuſius etiam ſeuerat, & colebat: vt mirum ſit tantillum ſemen alio cœlo & ſolo, tam celeriter & eleganter in arbuſculam ſeſquipalmarem aut cubitalem erumpere: hic pictas ex conis & icone has plãtas exhibemus: & facilè deprehẽdere ſit, minº verè in Mathiol. delineatas. Sempervirent folia Abietina: aut Pino breuiora: Ligni autem materies & aſſulæ, hilari ſunt & nitido aſpectu, ex Phœniceo purpurãtes, non valde duræ, odorem roſeum, quàm Sandali ſuauiorem aut Cupreſſi habentes, præſertim dum pruni adolentur: Galliæ Northmanæ, Lõdini, & Belgio, iam valde nota materies: hãc fortè innuit *P*oeta, cum de Circe canit, Vrit odoratam nocturna in lumina Cedrum.

E duabus

EDVABVS quas veluti ſummas coniferarum differentias ſtatuit Dioſcorides, vulgatiſſimam *Pinum* multis hortis cultam in Belgio & Anglia, Italiæ & Norbonæ ad aquas Marianas ſpontè natam in promptu noſſe eſt: quippe arbor euadit celſa, prægrandis, foliorum prolixioribus longioribuſque, quaſi comoſa, pilis & cono ampliore, craſsiore, breuiore, preſsius Cedrinum conum exprimente: nucleis compactis, eſculentis, item habitioribus, quos officinę vocant Pineas. *PINVS. RESINIFERÆ & coniferæ.*

HVIVS autem ſylueſtris videntur eſſe plures varietates è conis, foliis, totiúſque magnitudine ductis: duę namque in Lyguriæ, Galloprouinciæ & Norbonẽſis, ora maritima paſsim ſylueſcunt: foliorum prælongo rectóq; capillititio illi perſimiles, ſed vna brachiata eſt, cui folia manipulatim erumpũt è mediis glabris ramis, æquabili plurimùm exortu, ceparum inſtar. *Pinus ſylueſtris & Varietates.*

ALTERA perſimilis vndequaque ſtipite ramorum, foliorum, & capilata facie, vtriuſque earum conus oblongior, minor & anguſtior ſupernè, quàm *Pineæ*.

EA autem, quam vocant quidam Cembronem, vndique item foliorum comoſa denſaq; ſobole ſtipatur, conis obtuſioribus, breuioribus donata, per maturitatẽ facilè hiulcis.

SVNT adhuc ſyueſtres duæ, quæ breuiore foliorum fœtura, magis circa ramos reducta, preſsius Piceam præferunt, aut Abietem. Quarum quæ ampliore cono & longiore folio donatur, Mugo vocatur. MVGO.

ALTERA exilius viliuſque comatur, donaturque nuce multò minore, & ferè Larigna. *LARIX.*

LARICIS ne nomen quidem Græciæ olim innotuiſſe certũ eſt: quippe quæ oblectetur frigidiore & Boreali cœlo. Acta metſi Dioſco. alicubi huius reſinæ meminit quaſi pergrinæ & ex ſubalpinis Galliæ & Germaniæ in Gtæciã aduehi ſolitæ: tamen arborẽ minus noui ſſe indicio eſt Agaricũ: quod ille radicem eſſe dicit, & ex Armenia peti. Iam verò perquàm nota, & nobilitata triplici excremẽto & præſidio Larix, Manna nempe, Agarico, & reſina Larigna, quæ *Lagrimo* hodie Venetis dicitur & falsò *Septentrion.* & Trãſalpinis indicatura Terebitinę venũ mittitur: folia plurima, ſed delicatiore pube frondet, nobis etiam Bruma ſæuiente & niuibus Alpes inſternente: In Germaniæ Alpinis Montes Nicolai & Allobrogum *Sabaudiis*, per exortus quoſdam eadem folia manipulatim & penicilli in morem promit.

Agaricum Larignum.

Picea, & Abies.

Sapin Gall. eſt Phtoropios Theo. hæc multum thedæ dat.

PICEÆ autem & Abietis vaſtiſsima nemora tranſmittunt, qui ex Germania, Tridentũ, Veronã, Venetiáſve petũt: cognata vtriq; facies eſt, & plumatim ramos pinnatímque folia veſtiunt breuiora ferè Taxi, pungentia, rigidiora; ſed PICEÆ, in extremis, rectis flexilibus ramis Coni grandiores, ventroſioréſque, & aſpectu iucundiore: Abieti autem præcelſa proceritas, erecti, craſsique caudices, adque nauium malos ſuccindi ſoliti, nõ modò antiquitus, vt in Nemore Pelio, cuius execratur abiegnas trabes, Poëta ſed hodie ad Aquilonem in Noruegia & Ruſsia. Et huic vni ſummis in ramis, & in cœlum obuerſi mucronibus ſunt coni.

σμιλαξ Taxvs μιλ. *Theop.*

QVAMVIS prorſum feralis & pernecabilis credita Taxus, & ſic vocata ſit apud Paulum origine Græca, à ſagittis inficiendis, venenóque armandis (cuius etiam ſtolones curuantur in arcus, vt canit Virgilius) eius tamen baccas rubentes, Coccinas, teretes, perſimiles & ſubpares Smilacis aſperæ, vel Aſparagi granis, innoxiè pueruli eſitant in Anglia, noſque guſtauimus ſub hyemem, non ingrato ſapore, ſed fatuo, vel amaricante, vbi porci paſsim eas, quaſi glandes paſcuntur. Nulli ſanè Angliæ angulo deeſt hæc, vbi ſemperuirente vmbroſa, denſáque ramorum iuba latiſsima, ſimiliter Abieti, plumatim longis quaſi pectinum radiis atrovirentibus comatur, inq; ſepulcretis & aręis pro templorum foribus pangitur, ad arcendos Solis æſtus à concione, plebéq;, ſub tegmine Taxi vmbroſæ & annoſæ conuentus religioſos agere ſæpius ſolita, nullo percepto inde vel tantillo incommodo.

PALMAPINVS, *ſiue Conifera.*

VVLGARIS palmę congeneres eſſe multas ſylueſtres in Sinu Guineæ Oceani occidui, quæ ſteriles ſunt, nec niſi exilitate à ſatiuis abſunt, narrabant nobis mercatores induſtrii Gallobritones, qui illuc quotãnis fermè cõmercii cauſa adeunt. Inter quas & alii Angli inſtitores non parũ venuſtam & miram hanc, icone hic expreſſam, inibi oriri affirmant; cuius ramos luculenta conorum fœtura onuſtos dono iidem attulerunt ſtirpiũ cultioríſq; artis peritiſsimo Pharmacopœo & Ciui Londinenſi Iohan. Riccio, qui nos donauit iſto palmite, aut potius Pinopalmę termite: cuius arborem, quaſi quandam ex *Palma* & *Pino* hybridam natura ludibunda videtur conflaſſe: eſt quippe lignum ipſum fungoſa Palmæ prorſum textura, in villos tota dehiſcens, & ſquamoſa cute loricatum, faſtigiato termitis

mitis numeroſis,& in orbem exortis ſurculoſis ligulis quadraginta, aut quinquaginta, compactili vertibulorum & ſquamarum ſerie pyxidatim articulatis, pedem longis,rotundis,parum compreſsis. Quarum ſingulis cõmiſſuris,ſinguli,numeroſi coni altius inſeruntur triceni,aut quadrageni,qui mediocrem conum Cedri ementiuntur,puluillis in quinquũcem digeſtis, reticulatóq; & imbricatim extuberãte vẽtrioſo nucis cortice,fuſco,nitido, polito,craſsitie & concretione nucis Indicę: intus nucleum glandémve oblongam,ſeſquiunciam aut duas vncias longam,præduro,inque farinam ægrè friatili,guſtu glandis & caſtaneę: quæ ſunt ei genti panis ſuppiementum.

PERMVLTÆ ſunt Palmæ ſpecies,non parum inter ſe fructu, preſertim & fronde diuerſæ,& omnes orbi noſtro peregrinæ,ægréque aſſuefactæ. Nam noſtrâs quæ Norbonæ & Lygurię maritimis,& præſertim ad Olbiam Galloprouinciæ frequenter & fœliciter enata viſitur,fructum non maturat; eóque potius voluptatis, quàm vtilitatis cauſa alitur. Seruntur autẽ non in iucundo ſpectaculo & Naturæ oſtento Dactylorũ tria oſicula,vnáque iuncta panguntur: tres inde oriuntur,exiles ſtipites, ſed in vnum conflati: foliorum tamen puſillorum & harundinaceorum trina pullulatione diſtincti,cuiuſmodi in Francia, etiámque in Anglia facile proueniunt: adultæ, ſunt ſquamatim imbricatímve tecto caudice,craſſo, harundinacea cultrata fronde Xyphii,vnde Spathę vocantur,quas, vt & flores,& fructus & ramos è cacumine ferè promunt. *PALMÆ*

CHAMÆRIPHES,ſiue reptatrices & humiles apud Theophraſtum palmulę, notiſsimæ ſunt Hiſpaniæ,Galloprouinciæ,& Italiæ maritimis,tum ad ſcoparum vſum quæſitæ, tum ob encephalum illud,ſiue cerebellum gulæ blandimentum, antiquis inprimis commendatum: ſcapus enim propè radicem ventrioſior protuberat,crúſq; humanum æquat,fiſtuloſus claudit hanc medullam,qualem eſitauimus ſuaui Carduorum guſtu: tota minor eſt, foliis anguſtioribus, baccis alterius *P*almæ crebrioribus,minoribus. *Chamæriphes.* *Encephalus Theo. Cephalioni Italicè.*

HVC etiam Muſa reddenda eſt,quæ ex Orientali in Occiduas Indicas inſulas,adeóque in Portogalliam trãſlata iamdiu multis innotuit: & indidem folia portentoſæ magnitudinis nos habuimus: eius effigies,fructus,floréſque affabrè delineata extant in ditiſsimis Commentariis famigeratiſsimi Mathioli. *Cunophoren, an nux Indica.*

INTER Palmas prẽſtantia obtinet palmã & famam Nucis Indicę arbor,Calecutiis Indæ fabuletis maritimis vaſtiſsima & vtiliſsima: foliis vulgaris Palmæ maioribus: flore Glandis aut Ilicis fructu, quem nucem vocat & Auicenna, qualem paſsim pro foribus Officinarum videmus luculentæ Melonis magnitudinis. Serunt hunc & tranſmouent indigenæ,quò lætiores exeant arbores: ſunt hæ laxiore molliereque ligno. *Nux Indica.*

HANC admodùm fructu variam,fortéque ſylueſtrem eſſe ſuadẽt nuculæ, quas ex finibus Trogloditicæ Guineæ habemus: hæ vix magnam æquant Oliuam: Corticoſo illi nucleo,oleaginoſo,ſapido,prorſus Smilis,ſed huic teſta oſſea,duriore,nigra. *Nucula Indica.*

NOVITATE & vtilitate viſenda altera ex rei argumento *P*almalimum à nobis vocata & ex Percinianis Inſulis cum multis rariſsimis allata: haſtę fermè proceritate recta edit virgulta, digitum & pollicem craſſa, altera ſui parte ſemirotũda,polita,coſtæ prælongæ effigie: anterius gemino ſulco profundo quàm longa eſt veluti carinata,in quas cauas ſtrias ſeſe induunt & ſtipant multa denſa folia, quadantenus *P*almea, aut arundinacea,ſed anguſtiora,& in villos canabini corticis planè ſimiles,perquàm tenaces & funibus torquendis aptiſsimos diuulſa,ea per exortus ſummotenus in ſinu ſtriarum velant & occulũt penitus iuncellos complures Sparteos,Elphæ pares: præterquàm in ſummo,vbi comatur ſcapus,ſparſa ſobole in thyrſi elegantis effigiem. ACATIÆ cognata planta.

LVBVIT etiam permultarum arborum & fruticum peregrinarum aliquot deſcriptiones & Icones addere,quarum inſpectione Philoſophiæ verę candidati oblectentur, & quaſi ſpecimine vel verbis,vel literis indicare plãtas naucleris & mercatoribus queant certius conſequi. Quædã earum Acatiæ congener eſt foliis & ſpinis: ſurculi tortiles,Iuubę cõcoloribusitem per crebra internalla geminis aculeis donãtur, cornua Limacis exerta referentibus,interque cirri exiles foliola Acatiæ primæ poſitu & ſimilitudine gerunt. *Haſce ſub finem operis pictas habes.*

EST & alia,quæ non foliolis diſsimilis, in viminibus ſeſquipedalibus,ſpinulis aduncis donatur concoloribus vuæ criſpæ; ſed exilioribus.

Cyſti folio arbor

HVius arboris extrema virgulta lignoſa ſunt, Cyſto cõcoloria & ſimilia; folia itẽ rugoſa, oblõga, Saluię aut Mẽthę: ſed in ſũmis ramulis, villoſos, exactè ſphæricos floccos oſtentant, ſiue lanoſa capitula *P*latani.

PALMACEA, *aut Arundinacea pinnata Spinoſa.*

Rubi facie ſenticoſa planta.

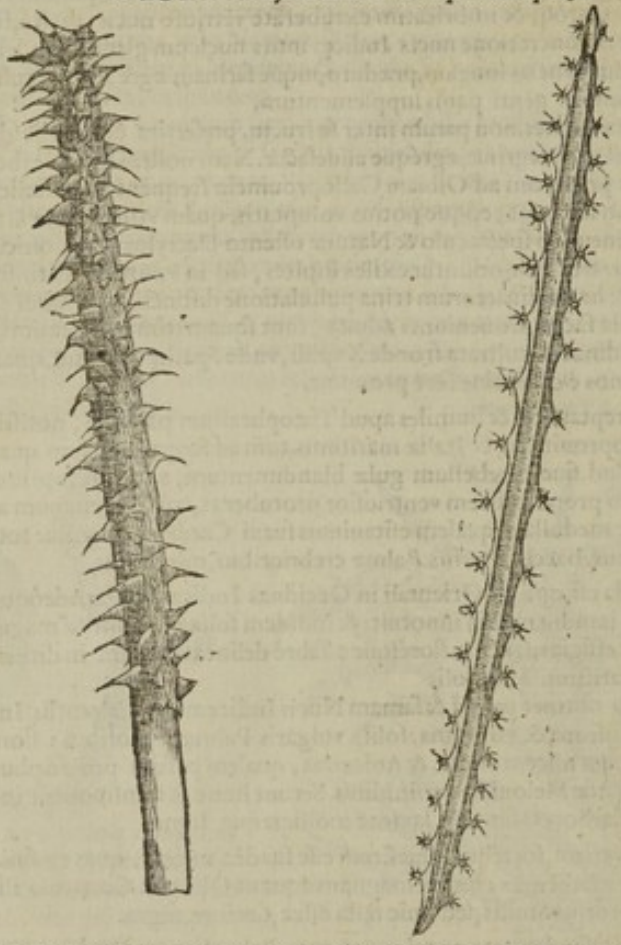

SVNT huius plantæ indidem aduecti rami folioſi, illis affines, nec minus intuenti effigie peregrina: quippe Sãbucini, aut ferulacei ſunt, fiſtuloſi, & medullæ pleni, recti, rotundi, octonũm aut denũm cubitorum: ſed per longitudinem triplici cartilagine, digitũ lata, pinnati, aut alati, inſtar teli: & oris extremis modicè ſimbriis ſinuatę ſunt cartilagines, ſtelluliſq; ſpinoſis ornatę, ſolertis opificis ſapiẽtiã arguẽtes.

ALTERIVS illic natæ arboris truncum aut bacillũ hîc proximè exprimendum curauimus, qualẽ vnà accepimus. Quod carpi craſsitie eſt, longam haſtã æquãs, & cortice nigro, dẽſo veſtitur: tuberculis craſsis, ſenticoſis, creberrimis, in clauę modum muricato, ſolido, & graui, præduro ligno.

NERII FACIE *Arbor*

ET huius plantę operæprecium eſt intueri paucis hactenus notas ſiliquas, perquàm pulcras. Propẽdent hæ de ramis & ſurculis Sãbuci paluſtris, medulloſis, pallidis, pullis, nodoſis, ſeſquipalmum & pedem longis vaginis, cutaceis, vno cohęſu ſeptenis aut nouenis, ſingulis gracilem Lampetrã effigiantibus: intus farciũtur pelliculis cepaceis & tomẽtoſis, adeò exuuium ſerpentis ementientibus, & quiddam cadaueruli anguini ſimile inuoluentibus, vt pueris horrori ſit & illudat: cõſimili florũ exortu oblõgi exeunt calliculi, herbæ ſanctæ, aut Strammoniæ, quales quàm potuimus ſcitè delineatos ad calcẽ operis vide.

VISCVM INdicum.

EXiiſdem plagis accepimus hanc, nuſpiam niſi in ramis & truncis arborum enaſci ſolitam, ritu Viſci, quod, quia multùm adũbrat, Indicũ Viſcũ vocauimus: ſeſsili, ſed tranſuerſim excurrẽte eſt radicis ceſpite; gramineis geniculis & Polypodii quadãtenus; ſed albicantibus: culmis item ex pallido virentibus, à medio ſummotenus craſsioribus, fungoſis, ſtriatis, ſeſquipedem longis: in quibus folia ſemper virentia Viſci effigie, ſed duplò maiora, craſsiora, fungoſiora, & ſecundum neruum, medium folium intercurrentem, circulis vtrinque ſenis, non parum admirationis mouentibus, veluti ſcalpro impreſſa. Eidem cœlo & natalibus ramorum arborum, Indicarum debemus hanc, vnde auulſerunt, qui *M*organo miſerunt, ceſpite latiore, ſeſsilis caudicibus iucumbit, fibrillis cepaceis radicata: vnde proximè ſurgunt folia inuicem conuoluta, tunicea, inferius fermè palmum

lata

lata, numeroſa, quadãtenus *A*loes aut Scyllæ: & ſupernè in ligulas prætenues, mucronatas deſinentia: purpureum, ſtriatum, concauum, alis donatum Scapum Haſtulæ Regiæ, aut Aloes duorum & trium cubitorum ambientia, quæ multis glumoſis ſiliquulis ſpicãtur, Auenæ ſitu: magnitudine verò, & ſericeo tomento candido, Apocinum vel *A*ſclepiadem repreſentant, & ſemine, ſed Coniſæ exili, guſtu ſalſo, ingrato, nitroſo: fortè, quia in aura maritima adoleuit, vt Aloes illic in Sabuletis.

Coniecerunt iidem Naucleri in eaſdem ſportulas, ſurculos effractos arboris, Alno quidem ſimilis, fronde & ligno: ſed tamẽ diuerſos, racemoſo, muſcoſo flore, glomerulos cõſtante: fortè duntaxat cœlo & agro variat.

Sed hæc, tametſi Petaſitidem adumbret, ortu & ambitu exactè circinato, vegrãdis ſolij galerum fere æquãtis: eſt nihilominus ceſpite radicis implexo, multa ſobole lateratim repullulãte, & caules fundẽte aut potius foliorũ pediculos bicubitales, culmoſos, medulloſos, ſingulis ſingulo folio hærente: nec anfractuoſum, lunatum ſinum, pediculus fulcit, vti in Bardana. Fungoſo, ſtrumoſo ceſpite, carioſo: & ſupernè denſe, circum caules vti Meum, comante, maxinam Oſmundam æquante, lorulis vimineis, ſubtus late fuſis, guſtu ſicco aſtringente, auulſam hanc ex annoſa arbore, ni fallat memoria, dicebant. *Petaſites Indica.*

CEREVS.

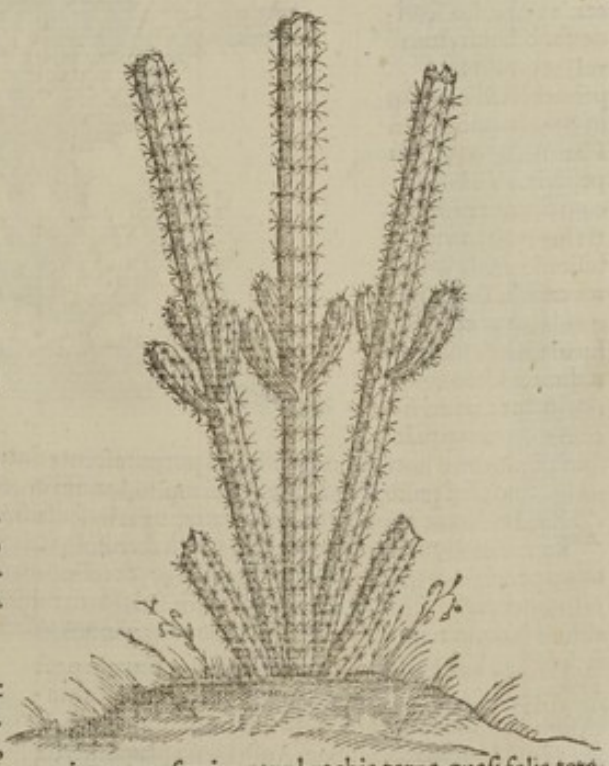

HVIVS penè portentoſa elegantia, Naturæ Genius omnem prouocauit in noſtratibus plãtis admirationẽ: nam mirabilitatis opplet ſpectantis animum & oculos, huius rariſſimæ venuſtatis plantæ ſpectaculum. Eam plebecula effigiei argumento, Cereum vernaculè vocauit: haſtas enim ſurrigit quaternas & quinas, nouemdecim & vicenũm cubitorum, virgatis & ad normã directis ſtrijs, canulatas: in externis extantibus ſtriarum angulis obtuſis exeruntur ſtellulæ, corneis ſtilis radiatim è ſuo centro quoquouerſum minacibus, vno duntaxat prominulo horſum, eóque directo longiùs: tota quandam effigiaturam, & concolorem ſuperficiem Echinomelocacti præfert, ſed brachium æquabili ductu æquãte: Columellæ, aut Cerei Funalis prælongi inſtar. Eius è medio & ſtriarũ dorſis, anſatim, anguſtiore ceruice, cucumeris ventre, ſurriguntur brachia terna, quaſi folia teretia craſſa, eundẽ cõmenſum proportionis & figuram ſortita. Intus torulus ligneus, prædurus, carpi craſſitie, obductus eſt, calloſa carne, & ſucco Aloes: gummeo enim turget, perquàm amaro lentore: flores in faſtigio ſummo promit, referẽte qui attulit, Digitalis purpureæ: fructus hilari purpura miniata rubet, ficus ferè effigie, guſtu non inſipido.

Indorum TVNE Fuciferæ.

IISdem maris Peruniani inſulis, Hiſpaniola, & alijs, mirificũ & cognatæ faciei iſtud ſpinoſum foliũ, ruri, ac ſponte, abundè arboreſcit perbella foliorũ annuorũ ſuccretione, & connexu: ſed inde permultis in locis Hiſpaniæ Gallię & *I*talię fatum, flores nec fructus pro-

promit, quos ideo hic appinximus, quales Maſſileæ, in amœniſſimo ad portus litora vireto ſtrenui ducis maritimæ militiæ Petri Bom decerpſimus, & permaturas eſitauimus. In monachorum etiã Paradiſis multis & ſuburbanis ad Monſpellium, non modò elegantes cultæ, ſed etiã neglectę plantæ multos annos viruerũt: adeo namq; ſũt viuaces, vt tũ folio ſemideffoſſo humi, tum vel ſeminulo ſato proueniat illic: etiãq; in Belgio quibuſdam Pharmacopœis foliũ peperit. Vnà mox cum ficuum rudimẽtis ſupernè in vmbilicello emicãt flores calathi Balauſtij quadãtenus effigie, luculentiore magnitudine & luteo colore: fructus maturi ficum magnam æquãt ſpinulis ambitu horrido, cute miniata purpuraſcente: intus ſucco cruento, granis, & pulpa ficulneis, ſed guſtu inſuauiore. Eſu multo, lotium cruentum cieri pleriq; aſſerunt.

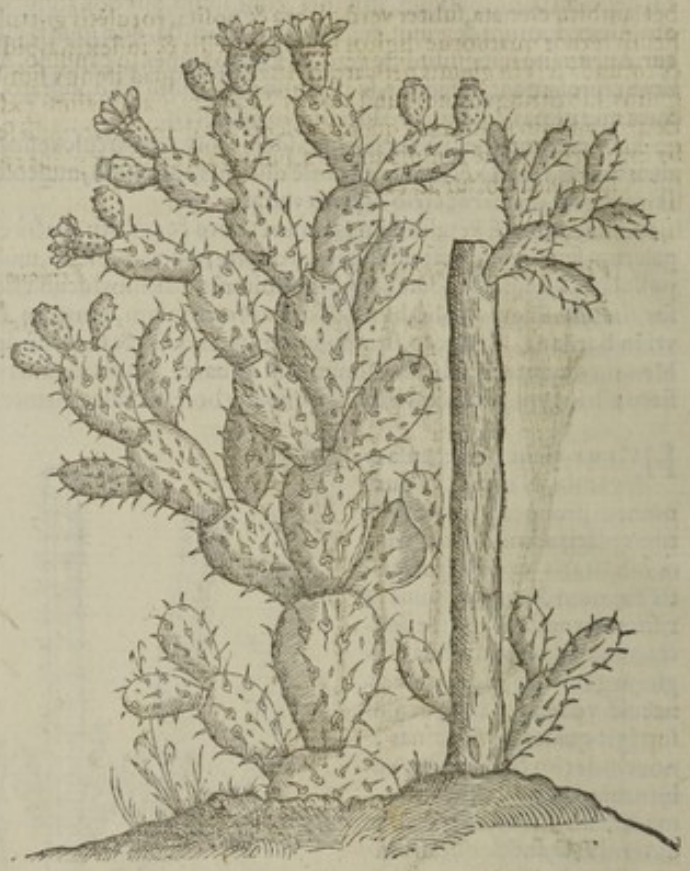

Indorum ferruminatrix.

PRoximè hanc appingendum curauimus arbuſculam, inibi etiam ſponte enatam & huic admodum cognatam, vocant Indi ferruminatricem, artuum fracturis & luxationibus peramicam: perpetuò viret etiam hæc, & foliorum ſobole ſucceſſiua arboreã magnitudinem adipiſcitur: ijſdem planè folijs ſed fructu minore & ſpinoſiore, purpureum viſcidum ſuccum remittente, adq; imbuendos pannos inſecturæ tenaciſſimæ.

Rorida ſive ſolis ros & Δρόσου vocationum, alia Alchimilla ab Droſio. Poſt capillares omiſſa fuit.

MIrifica hæc herbula & efficacitate neutiquam poſt habenda, pleriſq; plantis apud antiquos decantatiſſimis, quibus fortè non nota fuit: ac ne quidem hodie admodũ Italiæ, Norbonę, Auſtrineúe plagæ herbarijs. Eſt quippe vernacula Borealium, qui Rorẽ ſolis vocant ſiue Son dau vt cuius folia aſpergine limpida & rorulenta æſtate madeant, quam non modo ſolis feruor non exhaurit, ſed etiam augere & porro fouere videtur. In Franciæ & Brabantiæ ſabuloſis acudis ſcrobibus interdum obuia fit: Angliæ Cantiæ & Somerſeti prefecturæ hac adeo ſcatent, vt non procul illuſtri Cœnobio & mõte Glaſſembẽrio vocatis, quantũ ſat ſit Equo onerãdo ſuppetat, fibroſa radice, ſenis octonisúe in caudicellis flexilibus, rubellis, ſeſquiuncià lõgis foli-

ola

ola oblonga,concaua,pusillum cochlear,vel auriscalpium imitata,hirsutie purpurea pubēt:ambitu crenata,subter verò glabra & polita, rorulētis guttulis aspersa, viticosis cauliculis ternos quatuorúe digitos longis,rubellis & inflexis,albidos flosculos gerētibus: & rotunda seīa in glumis pericarpio Anagalidis quadātenus similia claudūt: totius acris gustus,subastringens,nonnihil acidus & acerbus,admodum exsiccans. Ad salsæ pituitæ decubitus in pulmones(quorum vlcera & tabem sanat) nulli secūda:tusa vnà cum salis nigri grumis cutē rumpit admota. Fuluus aureusq; limpidus ros, qui destillatur ex foliis & flosculis, bibitur ad eadem.

Viscum Indicum superius pag.452.

Peruniana alia Aloes facie arboribus item innascens pag.eadem.

POPVLVS noui orbis. 441.

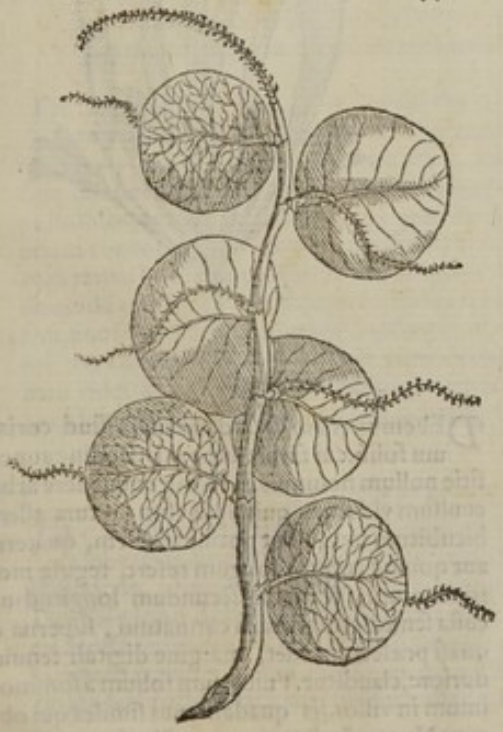

NVCVLA Indica. Pag. 451.

NERII facie arbor. 452.

Prægrande folium, Palmæ filamentis & textura.

DEbemus etiam Occiduis Indijs iſtud coriaceum foliũ, cui ſimile aut par latitudine aut craſſitie nullum nouimus. E Palmæ congenere arbore euulſum videtur, quin ipſa tota textura aſſerem bicubitum latum, aut potius tegetem, quaternos aut quinos cubitos longum refert, tegulæ modo fornicatum, & media ſecundum longitudinem coſta ſemidigitum craſſa carinatum, ſuperna ora quaſi præſectum eſſet, margine digitali tenuiore duriore, clauditur. Vniuerſum folium à ſummo ad imum in villos, jjs quadantenus ſimiles qui obducunt Nucem Indicam aut capillitiũ texendis funibus aptum diſcerpitur, quemadmodum totũ eſt tectorijs ædiũ & ſtoreis accommodum.

Peruuiana MECHOACÆ *prouincie planta Bryoniæ similis.*

PERINDE falluntur qui putant Bryoniam esse hanc atq; illi qui Laurum Cinamomum, & Smilacem Asperam Salsam parillam, aliásq; complures exoticas easdem specie cum nostratibus faciunt. Hanc mittit Insula omnium quæ nostræ ætati in Occiduis Indijs innotuerunt, auro, pecore, stirpibus ditissima, *Mechoacam* vocata, cui radicem cognominem fecerunt Indi, vsumq; docuerunt Hispanos primùm, ferè 20. ab hinc annis, à quibus has acceptas pingendas curauimus & quarum drachmæ puluisculo solo, sed ex vino albo aut iusculo propinato, commodissimè qualibet die, hora, & ætate, nulla molestia aut incommodo quinquies, sexties, aut septies flauas Hydropicorum aquas eductas, pituitasque quasuis comperimus. Reliquæ plantæ descriptionem & historiam debemus libro Hispanicè scripto, cuius copiam nobis fecit D. Hector Nonius magni

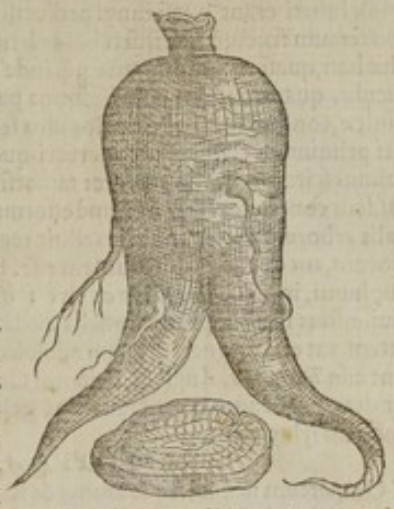

nominis & peritiæ In Anglia Medicus Lusitanus, qui etiam huius radicis multam copiam habuit. Hanc nõ visam qui cupit nosse, intuatur Bryoniæ radicem: sunt enim concolores cortice, rugis, & ferè magnitudine: sed huius taleolæ, frustáve rotunda transuersim secta, siccandi causa, intus multis circulis à centro ad ambitum paralellis, distinguũtur: mandẽdo sapore farinaceo, nec acri. odoreq; neutiquam ingrati est: cæterò albida & friabilis, vt Bryonia, cui similem faciunt sarmentis pedamenta scandentibus, & racemis. Folia atro virentia, rotunda, perennia, Nympheæ ferè, & pariter supernè parum acuta.

SESQVIPAGINÆ alioqui vacaturæ spatium visum est explere aliquot rarissimis iconibus ex nostris rerum Britannicarum ancipitis naturæ obseruationibus: quas multò plures in Musarum thesauris habemus, daturi simul atq; exsculptæ erũt

IN Angliæ littore meridiano, Insulæ Portlandiæ vocatæ ex aduerso Nortmaniæ inter fluitantes Algas reperimus plantæ quoddam rudimentum, cuius si spectes & attrectes surculos palmares & sesquipalmares, pustulosos, molles, flexiles, Spongiã prorsus dicas, cui etiam concolor est, & vixisse putes: sin habitum & ortum ramis brachiatum. Corallinis affiniorẽ dicas, vnde quidã apud Plinium Plocamon Isidos Coralio simi lem, sine folijs, præcissum mutato colore in nigrum durescere, cùm cadat frangi solitum: coniectarunt. Ea tamen videtur Antipathes Dioscoridis, cuius etiamnum ramulum habemus è Massilienſium piscationibus.

BRITANNICÆ concha Anatifera.

FACIT specimen istud Naturæ quippiam boni vel è sordibus meditantis, vt iam multa lubeat credere, quæ alioquin risissemus si legissemus apud rerum Septentrionalium Historicos, Quanquam paulò secus hi narrant, duntaxat in Scotia aut Orcadibus maris Deu Caledonij Arctici, olim à Romana classe deuictis, compertum Nos verò non solùm ex Scotia, sed etiam hic ad Tamesim amnem, quà Londinum præterfluit, conchas pediculo rugoso crassiore è nauis annosæ carina auulsas habemus. Sunt eæ admodùm pusillę circinatæ ferè rotunditatis conchæ, foris albidæ, lucidæ, læues, tenuitatemque testę ouaceę

fra-

fragilem, biſorem, Mitulimodò præferentes nuci Amigdalę compreſſę pares : pendulę autem erant hę foris ad imum ventrioſæ nauium carinæ , cui muſco & limo ſemiputridæ innati erant quaſi fungi pedicelli, quos ferè Ouracum vmbilicelli dixiſles , cuius extremum fructuũ ritu inſerebatur latiuſculæ conchæ baſi, quaſi vitam alimoniamq; inde ſugerent aniculæ, quarum rudimenta è ſumma parte conchę hiulcæ, conſpiciuntur. Pediculos iſtos ferunt Hiſtorici primùm è vermicellis concreari quod non potuimus ſcire, neq; dum credere: tametſi ſcimus has eaſdem conchulas elegantiſſimè efformatas in ſurculis arborum quà maris æſtus alluit temerè proiectorum, aut depactorum ſobolem eſſe. Earum autę quę humi, in ſicco labuntur emori : quæ verò alluuionibus maris rapiũtur concha excludi, & in Anatem, aut ei congenerem auem adoleſcere. Has volunt eſſe *Barnacles*, Angli & Britanni Galli: *Clakis* vocat Scotia: vbi abundant & capiũtur dum per brumam concreuerunt gelu paludes . Sapit nobis eſitantibus anatem aut Anſerem ſylueſtrem.

LITOXYLA, lignáve lapidea Anglica.

COmpertum nobis eſt eſſe amnes & Riuulos, vbi merſi pali lignei, ridicæ, aut conti, aliquot menſibus lapideſcunt: imò ferè, vt ſic dicam, ferreſcunt, eadę perſtante ſuperficie, ſitu ſtriarum & fibrarũ ductu priſtino: vt eminus, quas aſſulas ligni diceres, attrectando & lapidi illidendo dicas eſſe lapidem ferri minerę immixtũ, ſoli ditate, grauitate, duritie & duratione lapideą nec flammis obnoxia: cuiuſmodi magna fruſta videre eſt in illo monticello affabrè multiplici lapidum mineralium ſtructura planè viſenda, conflato, ad tubulos & elices tranſmittendos fõtis peramœni, qui ſcaturit in horto eximię literaturæ & prudentię incomparabilis Cæcilij Angliæ meritiſſimi Secretarij. Mirificas haſce aquas è montibus præfecturæ Bedfordiæ & in Cambria ſiue *Anglia* Occidua, quam Walliam vocant, emanare multi aſſerunt.

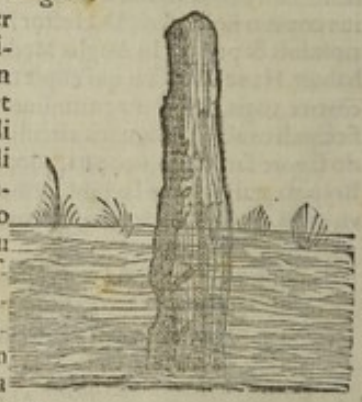

FINIS.

LONDINI. 1571.

Calendis Ianuarijs, excudebat prelum Thomæ Purfœtij, ad Lucretię ſymbolum.

Cum gratia Priuilegij.

In Stirpium aduersaria Mathiæ de Lobel & Petri Penæ INDEX.

NE FRVSTRA VOLVMINIS MOLEM AVGERENT ELENCHI IDEM HVC INCVLCATI & ACERVATI, QVI REPERTV FACILLIMI, & multò locupletissimi cuilibet inter euoluendum patebunt, hic duntaxat Indice summa genera Stirpium complecti, visum fuit.

Abies, Phtoropios Theoph. 450
Abrotoni diff. variet. 341.342.
Absinthii diff. varieta. 335.337
Abutylon Auicennæ. 294.
Acanthi varietates, differen. 365.
Acanna Theoph. 373.
Acati adiffer. varitates. 409,410.
Acatiæ cognatæ plantæ. 451.
Aceris varietates- 443.
Achyllea, vide stratiotes.
Acini herbæ varietates. 215.
Aconiti differe. va. 289.300.310.
Acori differentiæ. 29.205.
Aculeosa Gaza an Polyac. Th? 374
Adonis, videtur Φλόξ *Th.* 115. 344
Adiantum Dios. & Plinii. 361.
Ægylops. 10. *Ægylops Tragi.*
Æthyopis. 242.
Agallochum. 428.
Agaricum Larignum. 449.
Agerati dif. varietates. 207. 208.
Agnos. 423.
Aiuga. 164.
Aizoon maius & minus. 161. 162.
Alabastrites, siue Coralloid. Cor. 305
Alkanna Arabum, vide Ligustrum.
Alcea differen. varietates. 295.
Alchymilla, siue stellaria. 298.
Alisier Gallorum. 441.
Alisma, an Plantago aquatica? 127
Alliaria. 228. *Allia.* 58.59.
Alnus proximè Betulam. 440.
Alni nigri siue Frãgulæ inscriptio reddenda sequenti capite, & dele
Auellana. 440.
Alopecuros Th. 17. *Pl. in Melãpyro*
Alsines diffe. varietates. 193.195.
Althea dif. varietates. 293.294.
Alypi species, varietates. 158.160.
Alysson. 255.
Amelancher *Galloprouinciæ.* 441.
Amaraci varietates. 212.213.
Amaranthi varieta. 95.203.294.
Ambrosia. 341.
Amelus Virg. in Astere.
Ammi, diff. an Buboniũ Hip. 323.
Ammoniacum, in Ferulis.
Amomum Pli. 444. *aliud ibidem.*
Amurca. 422.
Amygdala. 423.
Anagallides. 194.195.
Anagyris dif. varietates. 388.
Anchusæ diffe. var. 247.248.249.
Androsaches. 165.
Androsemum. 173.
Anemones spec. 112.113.114.115
Anethum. 347.
angelicæ. 311.
anguinæ, siue Dracunculi diffe. 261.
Anisum. 322.
anonis varietates. 378.
anthemides, siue Chamæmilla. 342.
anthora. 301.
antheris differe. varietates. 147.148.
anthyllis Peplios effi. 195.196.
anthyllis Chamæpithoides. 164.
antirrhini differen. varietates. 175.
aparine. 357.
apharca, vicea agrestis, aracus Dod. 96.97.
Apharca The. an bourgespine Monsp? 441.
apios. 204. *differentiæ.* 205.
apium hortense. 314.
apocymi differentia, variet. 279.
aquifolium, siue agrifolium. 431.430
aquilegia an Pothos Theophr? 339.
arabis, siue Draba. 78.
arantia in Medico malo. 425.
arbutus, siue Vnedo. 424.
araci, siue Craccæ differentiæ. 401.
arbor Iudæ Monspell. 441.
arction an Persolata Pli. 253.
argemone. 112.
argentina, siue Potentilla. 308.
aris Ἄρον. 435.
aristi varie. dif. 260.261.
aristolochiæ differe. varie. 264. 265.
armeniacæ mali differen. vari. 436.
armeria. 188. *varietates.* 189.
arnabo. 35.36.
arnoglosson. 127.
arum Ægyptiũ & arũ vulgare. 290
arthemesiæ. 340.341.
arundines. 19.
arundinacea spinosa planta. 452.
asarũ, siue Nardus rustica. 261.262
asaradrachi auicennæ. 416.
asarina. 262.
ascalonitidis antiquorum. 58.

asclepias, siue Vincetoxicum. 278.
ascyrum, siue ascium. 173.
aspalathi differen. 427.
aspalathus. 29. *Mõ. an Scorpio Theo.* 173.
asparagi & Corrudæ dif. varieta. 353
aspergula, siue aspergula. 357.
asphodeli genera, varietates. 45.46.
asphodelus Hesiodi. 85.
asplenion, siue Ceterach Officin. 360.
assa dulcis & fœtida. 311.
astone Anguil. 374.
astrãtia nigra, Elleborus nig. Do. 304
asteris differe. varietates. 147.148.
aster Italorum, fruticosus luteus.
astragallus Monspell. 137
astragali persimilis plantula. 404.
atractylis. 372.
atriplicis differen. varietates. 96.97.
auellanæ nuces. 441.
auenæ differentiæ. 9.
aulitis harundo, seu tibicinaria. 28.
aurea virga, an Leucographis P. 125
auricula muris, vide Pilosella. 200
auris Iudæ. 434.
auricula Leporis, vide Bupleurum.

B.

Baccharis. 245
Ballote, vide Marrubium fœtidum.
Balsamina { *cucumerina pumicea.* 289. / *fœmina Persicifolia.* 134.
Bamia Eben. 295
Barba Capræ, vel Vbmaria. 318.
Barbarea, vide Pseudobunias. 70
Bardana. 253.
Batecha nigra Auic. Citrullus Offi.
Battades, siue Ignames. 317.
Batrachii differen. varietates. 298.
Baucia, an Elaphoboscum. 317.
Bedeguard, vide Spina alba.
Bdellium. 426.
Becabunga, non est Capea. 195.
Bechion, vide Tussilago.
Bellidis dif. varietates. 199.200.
Ben, vide Glans vnguentaria.
Benzoin nõ est succus Cyrenaicus 311
Berberis, spina S. quorundam. 439.
Betæ & Blitis dif. varietat. 93.94.
Betre, vide foliũ. Botonicæ dif. 229.
Betonica sylvest. Dioscorides Theop.

58. Anguil.

***.

Betula. 440.
Bifolium. Ophris Pli. 127.
Bipinella, vide Pimpinella.
Bipinel. saxifra. an Phelladriũ P. 321
Bipinella sanguisorba, vide Siderits altera Dioscó.
Bistortæ varietates, differentia. 120.
Blattaria, an Chrysogonum. 243.
Bolbanac, Lunaria Græca. 136. 137
Botrys. 80.
Bouckwey Belg. Erisymũ Th. 395
Brassicarum diffe. variet. 90. 91. 92.
Brassica marina. Monospermon. 92. Soldonella. 263.
Bourgesii. Mõs. an Apharca Th. 421
Britannicæ varietates differ. 121.
Brunella, vide symphitum petreum.
Bryonia. 275.
Briza. 9.
Bugloss & Borrag. dif. va. 246. 247
Bulbi & Bulbina. 49. 52. 56. 58.
Bunii & Bunadis discrimen. 67. 71
Bupleuri differentiæ. 191.
lege Buphthalmos. 343.
lege Bupthalmum alterum. 343. 345
Bursa Pastoris. 76.
Butomos, vide Sparganion.
Buxus. 419.

C.

Cacalia. 255.
Cakile Serapionis. 77.
Cacubalum Pli. 104.
Calaminthæ diffe. varietates. 219.
Calamus odoratus. 29.
Calamocoru, sive Arundo florida. 28
Calceolus Mariæ. 127.
Calcitrapa Ruel. an Coronopus Pli? 174
Calendula. 237.
Caltha differentiæ. 237. 256.
Campanula lasiva, vide convolvulus Hederaceus. 174.
Cãpanula differ. varieta. 139. 117.
Cãphorata an Chamæpeuce. Pli? 174
Canchamon, eiusque succedaneũ. 428
Cannabis species, varietates 226. 227
Cantabrica Plin. 188.
Capnos, vide Fumaria.
Cappares. 281.
Capsicum Alluarii. 134.
Caput Galli, an Onobrychis. 402.
Cardamine. 71.
Cardamomi differen. vari. 444. 445.
Cardiacæ differentiæ varietates. 221.
Carduorũ dif. quãplurimæ. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377.
Carlinæ varietates, differentiæ. 367.
Carlina syl. vide Acarna Theoph.
Carobia. 414.
Carotta alba, nigra. 323.
Carotta latifolia alba, sive Pastinaca, an Dioscorid. Elaphoboscum? 440.
Carpinus. 440.
Carpobalsamũ eiusq; succedaneũ. 415
Carui. 323
Caryophylla. 427.
Caryophillis floris dif. vari. 188. 189
Caryophyllatæ differentiæ, va. 309.
Cassia Græcorum. 425. Poëtica & Theo. 184. Purgatrix Arabũ. 414.
Cassitha Pli. 182.
Castanea differentia. 433.
Catananche utraque. 399.
Catapuntia minor. 153. maior. 306.
Cattaria. 219. 220.
Caucalides 224. 225.
Cauda muris. 187.
Caulium varietates, different. 90. 92.
Cedrus Libani, phœnicea. Lycia. 448
Cedrus Theoph. Dioscor. 425.
Centaurium Maius. Minus. var. 318. 173.
Centum morbia. 198.
Centum nodia, vide Polygonum.
Centũculi, sive Gnaphal. dif. 201. 202
Cepa different. varieta. 56. 57. 58.
Cepea herba. 169.
Cerasi varietates, differentiæ. 436.
Ceratia. 414.
Cercis Theoph. 441. 431.
Cerefolium. 324.
Cerinthe Plin. 172.
Cerui caria. sive vulneraria. 138.
Chamæcyssos. 268.
Chamædaphne. 155.
Chamædryos diffe. variet. 209. 210.
lege Chamæficus. 442
Chamælea dif. varietates. 157. 158.
Chamæleon albus, niger. 367.
Chamæleon lene Theoph. 367.
Chamæleontha Monsp. 366.
Chamæleuce. 208.
Chamæmespilum. 435.
Chamamilla. 342
Chamæpeuce Pli. an Cãphorata. 174
Chamæpithis mas lege Auga. 164.
Chamæpitis prima odoratior ibidem.
Chamæpitis altera Dios. an Vermiculata frutescens? 163.
Chamæpitis moschata, vide Anthyllis
Chamærhododẽdros dif. va. 154. 155
Chamæriphes. 451.
Chamæsyce. 154.
Chamæmelum, seu Chamamalũ. 342
Chamamespilum 435.
Chelidonium Maius nũ virga tinctorũ Auicen? Minus. 339
Chermes, vide Κερμες.
Chysti different. varietates. 418.
Cisti folio arbor noui orbis. 452.
Chrysanthemi different. varie. 237.
Christophoriana, vide Elleborus niger
Chrysanthemum litoreum. 171.
Crith. tertium Mathi. pag: 491.
Chrysocome est Amarãth. luteus Fusstœchas citrina Offici. & Lunaria aurea. 303. Chrysogonos. 243.
Chyna, vide Schyna.
Cicercula altera. 394.
Cicerbita aspera, vide Sonchus.
Cichoreorum genera vari. 82. 83.
Ciciliana Italor. Climenon Pli. Ang.
Cicuta, Cicutariæ differen. 326. 327
Cinnamomũ. 425. Circea. 104.
Cynosbaton. 446. Cirsii diff. 251.
Cirsion luteum Sequanorum. 373
Cissampelos Helxinæ dif. 274. 275.
Citria, sive Cidromella. 425.
Citrullus Officinarum. 226.
Clematis peregrinæ different. 275.
Clematis daphnoides varieta. 282.
clinopodium. 217.
clymeni differentiæ. 230. 279.
cnicus. 374.
cnicus sylue. vterq; , vide carduum benedictum & Attractilidem.
coccus, sive Ilex coccifera. 430
cochleariæ differentiæ. 121.
colchicum, vide Ephemerum. 53.
colocassia. 259.
colocynthides. 287.
colus Iouis, sive Galiopsis lutea. 241.
colutea differentiæ. 406. 405.
colycea Theo. an Frangula. 440.
condrillæ. 82. 83. 85.
conisa different. varietates. 145. 146
consiligo, vide Ellebo. ferula. Th. 351
consolida Aurea nemorum. 125.
convoluuli. 271, 272. 272.
lege consolidæ minores Offi. 199. 200
consolida maior Officinar. 251.
cor Indicum, an Isopyrum. 228.
coris Monspell. & Mat. 174.
coriandrum. 314.
cornus utraque fœmina Th. & Dod. est virga Sanguinea plinii? 436.
coronopi differen. varieta. 186. 187.
corylus persimilis Alno. 441.
coronopi & Sedi media planta. 187.
corruda. 353.
costus spurius Illyricus. 318.
costus albus & buxeus. 34.

Coccus { Moluccensis corticosus rugosus. 35. / Moluccensis lignosus feruidior. 35 / Hortensis Gallis Cocq. 136.
lege Cotinos Plinii & Rhus Allobrogũ 413.
Cotonaria vulgi, vide Gnaphaliũ. 200
Cotulæ vide Anthemides.
Cotula, siue Partheniũ marinum minimum. 345.
Cotyledon. 164.
Cotyledon minus sedifolio mõt anũ 165
Cotyledon aquatica acris Septẽtrionalium. 165
Cotyledon marinum vide Androsaches. 165.
Crategonos. 11.
Crista Galli recentiorũ, num ἀλεκτοροφόνος Pli. an num potius Alliaria recentiorum. 227.
Crista Galli altera, siue Pedicularis ibidem.
Chrysogonũ vide Tormentilla & Blattaria.
Crithmum, seu Crithamon, an Portulaca Marina? 165.
Crithmum tertium Mat. Aster Atticus Marinus. 168.
Crithmum quartum Mat. 168
Cõuolvulus { Maior Plinii. 271. / Minor purpureus. 272. / Minimus foliis Lynariæ 274 / Cæruleus hederaceus. 174
Crocodiliõ { Magnum Ætij. / Maranthæ & Fuschii. } 368
Crocus satiuus & sylvest. 53.
Crutiatæ vide Gentianellas.
Crutiata minor. 358
Cyclamen folio hederæ. 264.
Cucumer Elaterii sylvest. 288.
Cubebe. 427.
Cucumis { Satiuus. / Flexuosus siue Anguinus. 285
Cucurbita sine Zuccha. 287.
Varietates, Lagenaria maior & minor 287.
Cucumis sylvestr. 288.
Cucurbita Sylue. amara apud Elizeũ Prophetam 237.
Cunila, siue Origanũ Heracleoticum. 446.
Cupressus. 33.
Curcuma. 236
Cyanus vulgaris.
Cyanus { Maior hortensis. 236. / Minimus Spacheus. 236. / Peramarus repens capitulis squarosis. 236.
Cydonia mala. 429. 430.
Cymbalaria Italica hederæ folio. 269
Cyminum regium, Æthiopicũ, Gallatium, Basilicum Hippoc. 330.
Cyminum Sylvestre Dios. { 330. / Alterum silicosum }
Cynara vide Scolimus Satiuus.
Cynocrambe. 100.
Cynoglosson. 250
Cynosbatos. 446
Cyperus rotundus duplex. 37.
Cyperus longus duplex. 37.
Cyperus Graminea, siue miliacea. 38.
Citinus flos Punici.
Cytisus Dioscorid. & Galeni. 387.
Cytisus altera minor & vulgat. 388.

D.

Dactylon gramen Plin. 4.
Damasonium, siue alisma.
Daphnoides vide laureola. 156.
Daucus Creticus verus Dioscor. alter. } 323
Daucus niger Theop. Carotta. }
Daucus vsitatior Officinarũ, ibidem.
Delphinion. 329.
Dens Leonis alter Monspel. 83.
Dens Leonis, siue Vrinaria. 84.
Dentillaria Rõdelletii an Molibdena herba Pli: Lepidiũ Pauli Monspell. 136.
Diacridium vide Scammonium.
Dictamus. 214 215.
Dictamus albus vide Tragium.
Digitalis purpurea. 145.
Digitalis lutea. 145.
Diosanthos Theoph. videtur Superba Germanorum.
Dipsacum an spina Selenites Theoph?
Galedragon Senocratis Ang.
Dipsaci satiui fullonũ & sponte nascentium labri venerei aiscrimen. 373.
Dorea Norbonensium, an Theophra.
Panax chiorium & Plinii Pharnaceum. 124.
Doronici Varietates. 290.
Dorycinon Monspellense. 388.
Dotterblomen Germanorum vide Caltha palustris & farfrugũ. 256.
Draba vide Arabis. 78.
Draco aut potius Tarchon Symeonis Seti & Auicennæ. 190.
Dracũculus maior, siue Dracũtia. 261
Dracũculus { Aquatica. } 261. / { Minor. }
Dryopteris, aut Querna Filix. 363.
Dulcamara vide Cyrcea. Vitis sylu.
Ma. Meloton Theop. cap. 10. Lib. 3

E

Ebenus vide Hebenus.
Ebulus. 434.
Echinus Galeni vide Erinos. 216.
Echion, siue Buglossum agreste. 249.
Echinomelocactos vide Melocarduus. 374.
Elaterium albũ Dio. lucernis admotum facilè accenditur. 288.
Elaterii optimæ notæ parũ. mod° 288
Elatine Dioscorid. Veronica fœmina Fusch. 197.
ελόσαγνον Theo siue Agnus castus. 423.
ελιοχρυσον Chrisanthemum. 331.
Ellebo. albũ, siue Epipactis. 132. 131
Ellebor. Alpina Saniculæ facie. 298
Elleborum album. 131.
Elleborus niger Theo. fol. Ferulæ 351
Elpho Hispanica, vide Spartium minus. 408.
Empetron Rõdelletij, Batis Pli. folio crasso in modũ Portulacæ, flore albo, semine Libanotidis, vide Crithmũ.
Endiuia, siue seris satiua. 85.
Endiuiarum Varietas. 86.
Endiuia sylu. non est Lactuca syl. 86.
Ephemerũ, siue strangulatorium Crocisiorũ & Bulbifolium hermodactyli vulgares Syl. Croccum vulgi. 53.
Ephemerum Syriacum & Alexandrinum. 54.
Ephemerũ Anglicũ flore candido. 54
Ephemerũ non venenatum Dioscoridi Liliflorium, Iridifolium, an Hermodactyli Officinarum Tralliani & Pauli idem. 54.
Epimedium an Epipetrum, vel Epimeron Plinii? 138.
Epipactis duplex recentiorum, siue Elleborine. 132. 131
Epipetrum Pli, vide Epimedium. 138
Epipetrum Theop. vide Acinus. 215.
Epithymum. 181. 182
Epithymbra. 181. 182
Equisetum vide Hippuris.
Eranthemum 344.
Erica { Vulgatior. / leg. Pumilla. / Minor Iuniperifolia. / Maior Norbonensi. / Chrysanthemis minima. Sedago Pli. quorundam. 447.

Erigerum. 79.
Erinos. 216
Erinea differentiæ, varietates. 68. 69.
Erinum sylvestre. 399
Erinla. 397.
Eryngii differentiæ, varietates. 375.
Eryngium Luteum Monspelliense. 375. *vide Scolymos Theoph. an Eryngium Atractilidi simile Archigenis, Ang.*
Erysimum verum Dioscori. 69.
Erysimum Theoph. 395 *vide Belgarum* Bouckwey. *Tragotrophon Dodo. Frumentone Italorum.*
Erisitalis, vide Acarna. Cirsium luteum Sequanorum.
Erythrodanum marinum vide Rubia maior & Rubia minor.
Esglentine. 446.
Esula { *Maior, an sit Dioscoridis fruteſcens Pityusa?* 151 *Minor.* 151.
Esula rara Venetorum. 160.
Euonimus Theophrast. 435
Eupatorium Græco. Agrimonia. 308.
Eupatorii Mesuæ varietates. 207. *Costus minor hortensis Gesneri.*
Euphrasia, Euphrosyne. 210
Esula dulcis. 216. *vide Erinos.*
Esula Sylvest. Tragi. 216

F.

Faba Ægyptia, sive Colocasia, an sit Aron Ægyptium? 259.
Faba inversa, vide Telephion. 167.
Fabæ Antiquorum & recentiorum varietates, differentiæ. 392. 393.
Fagus. 433.
Fagus Theophr. vide Galla. 432.
Farfara. 254. *vide Tussilago.*
Farfugum herbariorum, vide Caltha palustris. 256.
Ferula: Ferulago. 348.
Ficaria, vide Scrophularia. 230.
Ficus & varietates. 442.
Ficus Indica varietates. 454.
Filago, vide Gnaphalium. 201.
Filipendula, an Molon Plinii, vide Oenanthe. 325
Filipendula altera montana ibidem.
Filices. 362.
Filicula vide Polypodium.
Filix Tragi, vide Holostium.
Flos Cuculi, est Armoraria sylv. præcisis. 189.
Fœniculi varietates, differentia. 347
Fœniculum { *Marinum, vide Crithmum.* *Tortuosum, vide Seseli Massiliense.*
Fœnum Burgundiacum. 382.
Fœnugræcum. 387.
Flammula vulgi, vide Clematis altera.
Fötilepathum { *magnum.* *pusillum.* } 117.
Folium Indicum: Malabatrum. 129.
Fraga fragaria 308. *Varietates.*
Fraxinella, in Tragio. 410.
Fraxinus. 416.
Fraxinus Bubula, Sorbus syl.
Frumentum Turcicum. 13.
Frumentone Italorum, Bouckwey *Belgarum.* 395.
Funispartion vide Elpho. 408.

G.

Gagel Germanorum. 417.
Galanga maior & minor. 30.
Galega. 392.
Galiopsis Lutea, vide Colus Iouis 241
Galla. 432.
Gallion, sive Galion luteum. } 358 *Album*
Gariophyllata, sive Geum alpinum recentiorum. 267.
Gelseminum flore { *Albo & Luteo.* } 415. 408. 409.
Genistæ, Genistellæ species, varietates 407.
Genista spartium spinosum.
Genista rapum. ibidem.
Gentiana, Gentianellæ varietates, differentiæ. 129. 130.
Geranij varietates, differentia. 296. 297.
Getium, vide Iacea nigra.
Gingidii species. 324.
Gith, vide Melanthium.
Gladiolus. 47.
Glans vnguentaria. 414
Glastum, vide Isatis.
Glasti species. Vaccaria Dodo.
Glaucium. } 109.
Glaucium Venetorum.
Glaux maior vulgaris. 402.
Glauca vel Glaux quadam leguminosa herbariorum. 402.
Glaux altera. 178.
Globularia. 200. 199.
Glycyrrhizæ differentiæ, varietates. 405. 406.
Gnaphalia. 200. 201. 202
Gnaphalio Tragi, vide Iuncus Bombicinus.
Gossypium, sive ξύλον. 291.
Gramina. 1. 2. 3. 4.
Granum Regium Mes. vide Ricinus.
Guatiola recentiorum, an Spumeum Papaver Dioscori. 185.
Guaiacum. 439.
Graiacum Fallopij, Pataninum ibidem.

H.

Halicacabus vide Solanum vesicarium.
Halymos. 169.
Harmala Syriaca, an sit Sesamoides magnum Dioscor. 390.
Harundinis, sive Cannarum differentiæ & varietates. 19. 27. 28.
Hastula regia, vide Asphodelus.
Hederæ differentiæ. 269.
Hederula, sive Chamæcissus 268
Hederula Saxatilis, vide Asarina.
Hebenum. 440. *lege Xyloaloes Offici.*
Hedisarum, vide Securidaca maior & minor.
Hedypnois Plinii, dentis Leonis flore. 82.
Helenium. } 246. *Ægyptium.*
Helenium secundum Dioscor. 185
Helianthos, sive flos Solis, an Panax Chyronium, & Helenium secundum Dioscor? 185.
Helianthes species rara figura leguminosa. 405.
lege Heliochrysen, Chrysanthemum, sive solis flos. 331. 332.
Heliotropium maius, minus, & repens 100.
Heliotropium tricoccon Pli. 100
Helleborus ferulaceus, vide Buphthalmum Dod. 351.
Helleborastri & Consiligines. 303.
Helleborus niger. 304.
Helxine parietaria, sive vitriola. 98.
Helxine Cissampelos. 274. *est Scammonium tenue Plinii Ang.*
Cyssampelos altera, Atriplicis effigie, inter volubiles.
Hemerocallis inter Lilia.
Hemeonitis sive sterilis. 359.

Heræanthemum Dodo: an Φλογα, *siue viola flammea Theophr. Adonis Math.*
Herba Doria. 124.
Herba Iudaica, siue Tetrahit, vide Sideritis Heraclia. 224.
Herba Paralisis, vide Phlomides.
Herba Paris, seu tetraphyllon Solanum. 105
Herba sancta Indorum & Herba Regia. 251.
Herba tunica Gordo. 143.
Herba turca, Herniaria. 180.
Herba stellaria, vide sanicula.
Herba Venti Rondel. an Othonna? 229.
Hermodactyli Officinarum. 54.
Hermodactyli albi & rubri Nicolai, Actuarii & aliorum, non cathartici, sed cordi, veneriq; amici, an sint Behen album & rubrum? 55.
Herniaria. 180.
Hieraciorum varietates. 88
Hippia, Alsine. 193.
Hippia minor & minima 193.
Hippoglossum. 283.
Hippolapathi, varietates, differentiæ. 118.
Hippomarathrum, in fœniculo.
Hippophaes. 375.
Hippophastum. 376.
Hipposelinum, siue Olusatrum. 315
Hippospartium, vel Rapum Genistæ. 407.
Hippurium vna videtur Caucon, & Ephedra Plinii, minus tamen tusientibus apta est. 355.
Hirculus. 133.
Hirundinaria vtraque. 256.
Holostii varietates, differentiæ. 17. 18.
Hordei varietates. 7.10.
Hormini differentiæ. 240.
Hyacinthi varietates. 46.47.48. 49.
Theocriti & Poëtarum Hyacinthus flore Iridis. 47.
Hydrolapathum magnum & pusillum 117.
Hydropiper. 134.
Hyoschiami differentiæ, varietates. 107.
Hypecoon falsum Mathioli. Argemone altera Fusch. Alcea Venetorum.
Hyperici differentia, varietates. 172 173.
Hyppochistus. 418.
Hypposelinum Mat. Leusticum Officinarum. 312.
Hyssopus Dioscoridis Origanifolius. 212.
Hyssopus Arabum Mesue & Officinarum angustifolius. 185.
Hyssopus candida Anglorum. 185.

I.

Iacea alba Monspellien sium, vide Ocymoides.
Iacea nigra, vide Getium.
Iacea nigra, differentiæ varietates. 234.235.
Iacobea Senecio, vel Senecio maius. 79
Iacobea marina; Arthemisia marina. 79.
Iasminum, vide Gelseminum. 415.
Iberis Cardamantice Damocratis & Galeni: 77.
Idea radix, an vaccinia nigra & rubra? 417.
Illecebra, vide Sedū minū. 167.162.
Ilicis varietates. 431.
Imperatoria. 310.
Intyba, vide Serides. 80.
Intubi varietates & differentiæ. 85.
Iris. 69.
Iridis varietates, differentiæ. 31. 32.30.
Iris ἄγρια, siue Xyris. 22.
Isatidis, siue Glasti, differentiæ. 148
Isopyron siue paludosum trifolium, Memanthes Theoph.
Iua Arthritica, vide Ainga. 164.
Iua moschata Monspell. est Anthyllis Chamæpytoides. 164.
Iuiubæ differentiæ. 437.
Iudæ arbor. 441.
Iunci differentia, varietates. 43. 44.45.
Iuncus odoratus. 42.
Iuniperi 448.
Iuniperus prima Dioscoridis videtur Oxydrus Theop. & Iuniperus 2. Dioscoridis Cedria Theop.
Ixia, vide viscum Carlinæ. 367.

K.

Kali differentiæ. 169.170.
Κερμες πανοσσατος .430. *vide Ilex Coccifera.*
Kakile Serapio. Eruca marina. 77.

L.

Labri veneri & Dipsaci discrimen 373.
Laburnum Pli. an Cytisus 2. Theo?
Lacca Arabum. 428.
Lachryma Iob. 16.
Lactuca differentiæ & varietates. 89.90.
Lagopi differentiæ, varietates. 383. 384.
Lamium Plinii, Milsatella Italorum, vide Galiopsis. 222.
Lamium, siue Archangelica, albo flore. 223.
Lamium luteum. 223.
Lampsana. 70.
Lampsana Dod. ibidem.
Lapathi genera. 115. & *varietates.* 119.117.
Lappa maior. 253.
Minor, vide Xanthium. 254.
Lapsana, vide Lampsana.
Larix. 449.
Laseris, siue Laserpitii differen. 312.
Lathyris, siue Cataputia minor. 153
Lauendula spica. 184.
Lauri differentiæ. 424.
Lautus Tinus & Regia. 424.
Lauri Alexandreæ Dioscori. & Hippoglossi discrimen. 283.
Laureola, vide Chamædaphne.
Lauzerde, vide Medica.
Ledon. 418.
Lens, siue φακος. 401.
Lentiscus. 411.
Leontopetalon. 305.
Leontopodium, siue Pes Leoninus. 202.
Lepidii Dioscoridis. Æginetæ, Ætij, Mōspellien. varietates, differentiæ. 77. 136.135.
Leucas Pentaphylli facie, an Dioscor? 307.
Leucacantha. 371.
Leucacanthemi odorati varietates. 343.
Leucanthemis, vide Anthemis.
Leucoii varietas, & differentiæ. 141.
Inge Leucoium duplis floribus. 141. 142.
Leusticum Offici. vide Laserpitium.
Libanotis, vide Rosmarinū ferulaceū.
Libanotis Theophr. Seseli Æthyopicum Mat. 313.
Libanotis notior Herbariorum Septentrionalium 351.
Ligustrum Dioscor. 420.
Lilac Mat. non est Ben. 414.
Lilionarcissus luteus. 52.
Lilionarcissus sanguineus. 52.
Lilii differentiæ, varietates. 60. 61.

Lilium luteum. 45.
Lilium conuallium, vel vernum. Theoph. 61.
Limones. 425. Lima. ibidem.
Limonium. 122
Limonium germanicũ, seu pyrola. 122.
Paruum Limonium Norbonense oleæ folium. 123.
Limonium secundum Mathi. ibidem.
Linosostis, vide Mercurialis.
Linum satiuum. 176.
Linum marinum luteum, an Osyris Dioscorid. 178.
Linifolia Campanula lutea. 177.
Linaria purpurea & lutea. 233. num antyrrhinũ P. vide Osyris 175. 176
Linospartium. 408.
Lithospermon maius & minus. 192.
Lithospermum Plinii, sine Lachryma Iob. 16.
Lolii variet. differ. 10.
Lonchitis vtraque. 383. 384.
Lotus arbor D. & Theo. 439.
Lotus Ægyptia, vel Nilotica. 385.
Lotus hortorum odora, vrbana. 384.
Lotus trifolia pratensis Monsp. 384.
Lotus syl. Dioscor. 384
Lunaria Græca Recentiorum non est armoracia Dioscori. neque Thlaspi. Cratevæ. 137.
Lunaria Racemosa Cetrachi foliis racemulis Ophioglossi. 360.
Lunaria an Nittegreton Plinii.
Lupinus satiuus & syluest. 396.
Lupulus salictarius. 277.
Luteola. 149.
Lychnidis differen. varie. 142. 143.
Lycium Norbo. seu Pyxacãtha. 419
Lycopsis. 249.
Lyguſticum. 316.
Lysimachiæ lutea, cærulea vari. 144. 145.
Lysimachia cærulea hortensis Veronica recta quorundam.

M.

Macaleb, vide Phylerea arbor. 421.
Macer. 426.
Mais Occidentalium. 13.
Malabatri folium. 129.
Malorum genera. 434.
Malus Medica. 425.
Mala punica, sine Granata. 419.
Mala Persica. 423.
Mala aurea Lycopersicum quibusdam vide Glaucium.
Malum assyrium, vulgo Poncires. 425.
Mala Cotonea. 430.
Malua genera, & varietates. 292. 293. 295.
Mamiras. 36.
Mandragoras Theophra. an Melongena.
Mandragoras. 106.
Mandragoras fœmina ibidem.
Manna, Manhn. 23. 24.
Manna Israelitarum quænam? 26.
Manna varietates. 26.
Marathi differentia, varietates. 347.
Mariana viola, vide Medium. 137.
Marrubii, differentia, varie. 222.
Marrubium aquaticum vulgi. Sideritis Mat. 224.
Martagon, vide Lilia.
Marum, sine Mastic Gallor. 213.
Marum Syriacum. 213.
Matricaria nostras, non respondet Parthenio Pauli & Plinii. 335.
Matronalis Viola, aut Damascena. 137.
Mauth Septentrionalium. 7.
Meconium. 111
Mede Moscoitarum. 22.
Medica herba, vide fœnum Burgundiacum.
Medica tres in semine variet. 383.
Medica marina. 383.
Medium, an Viola Mariana. 137.
μήκων ἐδίας papaver. 111.
Melissaccharum. 25.
Melapium commune. 22.
Mel Cedreum Hipp. & Syriacum. 24.
Melampyron Dodo. an Alopecuros Plinii? 11
Melampyrũ alterũ Neotericorũ. 11
Melampyrum perpusillum luteũ. 11.
Melanthia, sine Nigella. 329.
Meliloti differentiæ, varietat. 306.
Melegetta, vide Cardamomum.
Melissophyllı varietates, differentiæ. 220. 221.
Melongena, vel mala insana. 106
Melo vulgi. 285.
Melonis varietates ibidem.
Melocarduus, seu Echinomelocactos. 376.
Melopepo, sine Batecha Auicennæ semine nigro. 230.
Menianthes Palustre Theophr. Iso-pyrum Dod. vide trifolium.
Mentha quadruplex. 218.
Mentha sisymbria aquatica. 218.
Mentha Gatti. 219. 220. non est Nepeta antiquorum.
Mentastrum. 218.
Mentastrum niueum Anglicum. 219
Meon, sine meu, perperam Libanotis prima Dod. foli: 197 .347
Mercurialis mas, fœmina. 100
Mas syluest. vide Cynocrambe.
Mespilus. 434.
Mespilus aronia. 443. lege Italorum Azarolles non asaides.
Metegla, sine Meteglin. 22.
Milium. } 13.
Milium Indicum Plinianum. }
Milium Solis vtrumque. 193. 192.
Millefolii, sine Militaris, differentiæ varietates. 333.
μῶλυ & Theophr. vide Taxus. 450.
Millemorbia, sine Scrophularia maior. 230.
Millegrana Cordi, vide Herniaria. 180.
Milzatella Anguilaræ, Lamium Dioscor.
Mezereon Arabum verum. 157.
Mezereon Germanicum, vide Chamedaphne. 213.
Moly Dioscoridem putatum. 59.
Moly Liliflorum Homericũ fortè. 60.
Moly Hippocraticum est allium vrsinum. 59. 60.
μῶλυ Pli. 18.
Molibdena Plin. 135.
Momordica, vide Balsami. cucumerina
μονόφυλλον recentiorum. 127.
Morsus Gallinæ folio Hederulæ. 194.
Morsus Diaboli. 235.
Morsus Rana. 258
Mori varietates, differentiæ. 442.
Mulsa. 22.
Musa. 451.
Muscipula, sine Viscaria. 189.
Altera muscoso flore. 190.
Myagros. 78.
Myosotides. 193.
Mirica, vide Thamariscus.
Myrobalani Arabum omnes. 439.
Myriophillon, vel Matratriphyllon palustre. 354.
Myrioph. equisetifolium fluuiatile. 354.
Myrrhida P. Rostrũ Ciconiæ. 296.
Myrrha. 428.
Myrrhis diff. varietates. 327.
Myrtachantha, sine Ruscus. 283.

Myrtillus 419
Myrtus minor, maior, candida. 419.
Myrtacantha, vide Ruscus.
Myxa Æginetæ. 437.

N.

Napelli varietates, differen. 301.
Nicotiana gallorum, siue Indorum Sanasanctæ. 251.
Napelli muscæ. 302.
Napus, siue Bunias, à Bunio diuersus 67.
Napus, siue Bunias syluest. 67.
Narcaphthon. 36.
Narcissi genera, varietates. 50. 51.52.
Nardi differentiæ, varietates. 42.43
Nardi celticæ differentiæ. 132.133
Nardus { Montana. 320. / Italica. 184.
Nardus Rustica, vide Asara. 262.
Nasturtium. 72.
Nasturtium Babylonicũ, vide Draba. 78.
Natrix Pli? 378.
Nepa Theoph. 353.
Nepeta, vide Calamintha. 2.
Nerion purpureum & album. 154.
Nerii facie arbor. 452.
Nigella, vide Melanthia.
Noli tangere, siue Persicaria siliquosa. 135.
Norbonensium dorea. 124.
Nux Auellana. 441.
Nux Indica. 451.
Nucula Indica. 451.
Nux iuglans & earum conditura. 416.
Nucula terrestris Septentrionalium an sit Bunion Dioscoridis & bulbocastanum Tralliani? 331.
Nux peregrina Indica non biforis. 416.
Nux Metel Auicennæ, Hyppomanes Crateuæ.
Nux Moscata, siue Myristica. 424.
Nummularia centimorbia, num Erestedanum Theoph. 198.
Nymphea lutea Nenuphar Offi. 257
Alba. } ibidem.
Alba minor. }
Lutea minor Septentrionaliũ. 258.

O.

Ocimastri, siue Ocimoidis differentiæ, varietates. 143 144.
Ocimi varietates, differentia. 215.
Oeleomeli.
Oenanthes herbæ varietates & genera. 325.326.
Oenanthe labrusca, vide vitis vnifera. 277.
Olea agrestis, siue Oleaster. 422.
Olea & varietates. 422.
Oiostium, vide Holaustium.
Olusatrum, vide Hipposelinum.
Olyra.
Onagra, siue Mulcibrunta. 423.
Onobrichis, vide polygala. 179.
Ononis, aut Anonis varietates. 378
Onosma. 249.
lege Ophioglossũ, siue Henophyll. 360
Ophioscorodon. 59.
Opium. 111
Opobalsamum. 415.
Orchis, vide Testiculos.
Origani varietates, differentiæ. 211
Orminum satiuum, vide Horminum.
Orinthogali varietates. 56.
Ornithopodium, siue pes auis. 403.
Orobus herbariorum. 400.
Oryza. 12.
Oryza Plinii, ibidem.
Osmunda Recentiorum Filix florida, 363.
Osyris Pli. Antirrhinum. 175.
Osyris purpurea. 176.
Osyris purpuro cærula repens. 176.
Othonna Italorum, aut flos Africanus. 318.
Othonna, an herba Venti Mõsp. 229
Oxalida. 119.120.
Oxyacantha. 443.
Oxycædrus Theo. an Iuniperus prima Dioscorid.
Oxis Pliniana, vide trifolium.
Oxytriphylli Scribonii varietates, vide Trifolium.

P.

Pæoniæ differentiæ. 305.
Paliuri differentiæ. 437.
Palmæ. 451.
Palmulæ repentrices. Theo. 451. lege Cefaglioni ital.
Palma pinus, siue Conifera Guineæ. 450.
Palma Christi, vide Ricinus.
Palma Sancta. 440.
Palmæ sanctæ similis arbor. 440.
Palum sanctum ibidem.
Panaces. 312.112.124.
Pancratii varietates. 57.49.
Panicũ, 14. Mel frugũ Dioclis. Ang 25.
Panicum syluest. 15.
Panicum cæruleum Indicum, vnde fortè Indum Dioscori.
Papaueris differen. variet. 110. 109 111.
Papauer Spumeum, an Gratiola recẽtiorum. 185.
spumeum aruorum. 143.
Papyrus Nilotica. 38.
Papyrus latifolia Brasilia. 8. 39.
Papyracea arundo. 40.
Parietaria, vide Helxine muraria.
Paronychia, Alsinefolia. 196.
Paronychia altera folio rutaceo. 196
Parthenium, non est matricaria. 344
Parthenii varietas. 344.
parthen. marinũ minimũ, vide Cotula
Passerina vnicaulis herbariorum Lanariæ, aut luteolæ figura. 328.
Paralitica alpina sanicula, vrsi auricula recentiorum, figura primulæ, sed floribus purpureis. 244.
Pastinaca varietates, differentiæ. 316 317.
Pecten veneris, vide Scandix.
Pedicularis Alectorolophos. 334.
Pentaphylla, vide Quinquefolia.
peplis. 153.
peplus. 153.
peponum genera, varietates. 280.
perchepier Anglorũ, an sit scandix? 324.
perfoliatum vulgatius, flore luteo, folio vmbilicato. 171.
perfoliata siliquosa. 172.
peryclimenum. } 280.
peryclimeni duplex varietas, ibidem. }
peryclimenũ alterũ incertum
periploca repens. 100.
persica malus. 423
persicaria siliquosa, siue noli tangere. 135.
persicaria Hidropiper. 134.
persolata plinii, vide arction. 253.
personata, vide lappa maior. 253.
pes Anserinus, siue Atriplex. 97.
pes Locustæ Auicennæ, vide Rapunculus.
pes Columbinus, seu Dioscoridis alterum Geranium. 296.
petasites. 254
petasites noui orbis. 453.
petroselinum, siue Oreoselinum. 315
petroselinum Macedonicum ibidem.
peucedani facie pusilla planta, an pseudobunion Dioscor? 331.
peucedanũ fœniculum porcinũ. 350.

Phaces, vide Lens.
Phalangium an Moly Plin. 18.
Phalangii differentiæ, varietates, ibidem.
Phalaris herba. 16.
Phalaris pratensis minor. 16
Phaseli à fabis & Phasiolis discrimen. 394.
Phaseolus vulgaris, Turcicáve multi color faba, est similax Hortensis Dioscorid. 394. an Logos Gal. & Dolicos Theoph?
Phellandrium Plin. vide Saxifragia vtraque.
Phellodris Theophra. 432
Phylerea duplex. 420.
Phylerea arbor, an Macaleb? 421.
Pheos Theoph. 41.
Phlomus, siue Phlomides siue Primula variflora. 243.
Phœnix herba. 10.
Phtora Valdensium & Thora. 263
Phu, vide Valerianas. 319.
Phyllitis & Hemionitis. 359.
Phyllon Theligonum fœminiparum Arrhenogonum mariparum. 99.
Phyllon Theophrast. 100.
Phyteuma Norbonensium. 320.
Picea, siue Pitys. 450.
Picnomos Cretæ Salonensis Galloprouincia. 373.
Pimpinella aut Bipinella, Anglorum Burnet. 320
Pimpinella vtraque. 321.
Pimpinella minor. Daucus Selinodis Cordi. 321.
Pini & Pinastri varietates. 449.
pignolat. 23.
Pilosella. 200
Piper murinum, vide Illecebra.
Piper Calecutium 139.
piper rotundum duplex. 426.427.
piper longum 445.
piperitis, vide persicaria.
Pistana Magonis, aut plinii sagittaria, an stœbe fœmina? 126.
pyra. 434.
Pyrethrum Officinarum, flore Bellidis maioris. 346.
Pyrethrum alterum. 346
Pyracantha. 438.
Pistachia, an Terebinthus Indianus Theoph? 413.
pistolochia Fusch. in Aristoloc. & fumaria.
pisum syluestre segetum. 396. ea pisum vulgatius maius. 396.
pisum Angulosum hortorũ, an quadratum plinii? 396.
Pityusa, siue pinea, Officinarum Esula minor. 151.
pityusa pregrandis frutescens Dioscor. an Esula maior Germanica? 151
plantagines. 127.128.
plantago aquatica, est ne Limonium aut potius Asima? 126.
platanus. 442.
plumbago plin. herba, an Lepidium Pauli Monspell.
pneumonante Cordi, vide Gentiana minima. 130
Podagraria germanica 311
pæonia fœmina. pæonia mas. pæonia promiscua. 305.
pelemonium. 389.
Polis Montani & Marini varietates 206.207.
polium Lauendulæ folio flosculis pallidis. Fœmina Recentiorum. 207
polyacantha Theop. Aculeosa Gazæ. 374.
polycnemon quasi multitibia, an Calamintha aquatica Belgarum? 127.
polycnemon alterum. 217.
poligalon Dod. num Onobrichis vera Dioscor.
polygala varietates, differentiæ. 178. 179.
poligala vera est vicia sylu. 2. Dodo:
polygonium Monspellien sium. 389.
polygoni maris fœmina differentiæ & varietates. 179.389.354.180.
polygonium Herniariæ foliys & facie 404.
polygonatum maius. 283.
polygonatum minus Rubiæ foliis. 358.
polypodium. 363
polytricum, vide Tricomanes.
poma aurea, siue poma amoris, an Glaucium? 108.
populus alba. nigra Lybica. 441.
populus noui orbis pregrandi folio.
porrum sectile. porrum capitatum γεθυον Græcorum, cepæ genus condimentarii, nullo penè capite, radice tantum oblonga. 58. Videtur
portula Domestica Sylvestris. 166.167.
portulaca Marina, vide Crithmum 168.
populus pumilla, vide Chamaleuce.
potades, siue Batades. 317.
potamogeton, siue Fontalis. 129.
poterion. 377.
primulæ veris, an antiquorum phlomides, siue verbasculi? 243. Earũdem differentiæ & varietates.
prunus syl. vtraque varietates 436.
lege prunepesches, siue prunepersicus.
prunella. 199. Symphitum petræum.
pseudo apios, vide Apios. 204. 205.
pseudobunias potius quàm pseudobunion. 70.
pseudodictamnon. 215.
pseudomelanthium. 12.
psylii varietas. 186.
psylium marinum. 186.
psylium plinianum. 386.
ptarmica folio Taraconis. 191.
ptarmica altera Gallorum. 191.
pthora Valdensium, vide Thora.
pulegium Regium fœmina & mas plinii floribus albis. 213.214.
pulegium Cerinum Norbonensium odoratius. 214.
pulicaris herba. 186.
pulmonaria maculosa folio Borraginis 252.
pulmonaria Gallorum flore Hieracii. 253.
pulsatilla, vide Anemone. 114.
pycnocomos Cretæ Salonensis. 373.
pyrethrum Officinarum, flore Bellidis folio Anthemidis. 346.
pyrethrum alterum. 346.
pyrola à pyri folio, Limonium Germanicum. 122.
pyrus, 434.
pyracantha. 438.
pyxacantha. 419.

Q.

Quadrifolium fuscum hortorum 382
Quercus. 431.
Quinquefolium 306, eiusdem varietates, differentiæ. 307.

R

Ranunculi genera & varietates. 299 298. 300.

Rapum maius orbiculatum. 66.
Rapi gemina varietas. 66
Rapum syl. non bulbosum. 66.
Rapistrum arvorum. 66.69.
Rapuntium parvum, sive Pes locustæ Avicen. 139.
Rapuntium maius Alopecori flore. 140.
Raphanus magnus & parvus purpureus. 77.
Raphani varietas. 67.
Raphanus syl. sive Rusticanus, videtur Molibdena Plinii. 135
Raphanus syl. Officinarum, Francis & Belgis, Lepidium Æginetæ, foliis Lauri maioribus. 135.
Rhamni varietates, differentia. 438. 437.
Rha capitatum Cētaurii maioris facie Enulæ folio. 118.
Rhaponticum. 118.
Rhesedæ Plinii. 76.
Rhodia radix, Rosea. 177
Rhus obsoniorum, coriariorum, & Tlinii duplex. 412.413.
Ricinus. 306.
Ritrum Theoph. 368.
Robus. 5.
Robur. 432. 444.
Rorida, sive ros Solis. 454.
Ros cælestis. 26.
Rosa, eiusdem differentia, Nersin Theoph. 446.
Rosmarinum ferulaceum. 351.
Rubiæ differentia, varietates. 357.
Rubi varietates, differentia. 446
Rubus canis, Cinamorus Galeni. 446.
Rubi facie senticosa planta. 452.
Rumex, vide Lapathum.
Ruscus, vide Myrtacantha 283.
Ruta, Rutula varietates, differentia 390.391.

S.

Sabinæ differentia, varietates. 447.
Saccharum, vide Harundo saccharata. 19.
Sacchari candi parandi ratio. 20.
Sacchari cænai Violatii paratio. 21
Sacra procerior recta. 231.
Sagapenum 348.
Sagitaria aquatica Plinii. 126.
Sagittaria minor. 127.
Salicaria, vide Lysimachia lutea 144
Salicornia. 170.
Saponaria, non est struthium Dioscorum Galli, an Alectorolophos 352.
Rid. sive Arabum Condisi, de quo in plin? 240.
Hippophaes & Hippophesto. 133.
Sancta sona Indorum, sive Nicotiana Gallorum. 251.
Satyrion
Satyrio Geneuēse Erithroneū
Satyrion Erithro. Syriacum.
Sebesten. 136.
Securidaca, vide Hedisarum.
Sal Indum.
Salix.
platiphyllos.
Salix humilis repens. 423.
Salsaparilla & similacis asperæ figura, & naturæ discrimen. 270.
Saluia { *Maior.* 239. 211.
Saluia { *Minor.* 240.
Saluia coccifera. 239.
Saluia agrestis Syluarum, vulgò Saluia Bosci. Scordium alterum plinii & Scorodiana Cordi. 211.
Saluia vita herbariorum, sive Ruta sum in Tragono. 356
mararia, an Theophra adianthum scrophularia maior, Millemorbia, album? Mathiolo falsò paronychia 230.
362.
Sambuci vulgaris, Montana, racemosa. 434
Aquatica, differentia & varietates. 444.
Sampsuchum, Dioscori. sive Amaracus serpens. 213.
Sanguisorba altera maior, sive pimpinella. 320.
Sanicula, sive Diapensia. 297.
Sanicula sive paralitica Alpina vrsi auricula, eiusdem varietates. 244.245.
Santali albi, Citrini rubri. 456.
Satureia, sive Tymbra vera spicata S. Iuliani. 181.182.
Satureia, sive Tymbra altera. 182.
Satureia hortensis. 182.
Satyrium Erythronium. 64.
Satyrium alterum. 64.
Saxifraga, sive Saxifragia antiquorum Mat. 183.
Saxifragia Dioscorid. & Italorum eadem. 352
Saxifragia Anglica persimilis. 352.
Saxifragiæ varietates, differentia. 267.
Scabiosæ varietates, differentia. 232. 233.
Scammonium Syriacum, sive Antiochenum & Norbonēse. 272.273
Scandix. 324
Scarlea, seu herba S. Iohannis, sive centrum Galli, an Alectorolophos 352.
Scariola, seu intybum satiuum, seu Endiuia 85.
Scyna, vide Acorus Aquitanicus. 29
schœnopraſſon. 58.
Scylla, sive Cepe marina. 57.
Scolopendrium, vide Asplenium.
Scolymos, seu Cynara, Cactos Theoph. 365.
Scolymos Theoph, seu Eringium latēū 21
Mo spelliensium. 422. 366.
Scolymos syl. 423 366.
Scoparia Italorum. 423. 176.
Scordion. Trixago palustris. 210.
Scordion plinianum Mentastro simile. 270.
Scorodoprasson. 58. *vide Alliporrum.*
Scorpioides leguminosa. 239. 403.
Scorpioides. 240. 168.
Scorpio herba Theoph. vide kali spinosum. 192
Scrophularia minor, vide Chelidonium minus. 256.
Secacul Arabum. 434 317.
Secale, varietates. 6.7.
Securidaca maior. 401
Minor. 402
Sedi genera 161. 162. 163. *& varietates.*
Semen Zedoariæ, vide Absynthium.
Senecio.
Senecio Iacobea } 79.
Marina. }
Serides, sive intyba. 80.
Serides picrides. 82.
Seris, sive intybum satiuum. 85.
Seris domestica, altera Lactucina. 86.
Serpentaria.
Serpillum vtrumque. 187. 181
Seriphium Dioscoridis, Abrotani fœminæ facie.
Serratula. 230.231.
Sertula Campana, vide Melilotus.
Sesamoides maius, an syriaca Alepiana Hermali? } 236.
Minus. 227.
Sesamum Officinarum. 395.
Alterū Mathio. videtur Myagrum Dioſco.
Sesseli Æthiopium 230. *Massiliense,* 328.
Creticum, pratense

Seſeli Peloponenſe. 327.
Setanium. 6
Sida Theo. 294.
Sferro Caualla ferrum Equinum. 403.
Sideritis ſecunda Mathioli, Tanacetũ parvum Dodonei.
Sigillum ſolomonis, vide Polygonatum
Sigillum Mariæ, vide Vitis, vel Bryonia nigra.
Siler montanum Officinarum. 328.
Siligo. 5.6.
Siligo Tragi. 8.
Siliqua Carobe. 414.
Siliqua Caſſia. 414.
Silphion in Laſere.
Silybon, Carduus Mariæ & Lacteus. 366.
Sinapi Perſicum, vide Raphanus Ruſticanus. 135.
ſinapi differentiæ, varietates. 68.
Sinapi & Thlaſpi media Provincialis planta. 72.
Siſarum. 317.
Siſymbrium alterum Dioſcoridis, vide Cardamine. 71.
Siſymbria Mentha. 218
Sium ſive Lauer Dioſcorid: Oluſatrifolio ſive aquatica Paſtinaca. 71.
Sion Crateua Eruca ſolium. 71.
Smilacis aſperæ & Salſaparillæ diſcrimen. 270
Smilax lævis vel lenis, vide Convolvulus maior Plinii. Malacociſo Caſtiani Baſis Anguil.
Smilax hortenſis, vide Phaſeolus.
Smyrnium. 316.
ſolani genera, varietates. 102. 103.
Solaonella 263.
Soldonella montana. 262.
Solidago ſarracenica. 125.
Sonchus aſpera, an Dioſcoridis arboreſcens. 87.
Sonchus lævis. 87.
Sophia Chirurgorum, ſive Thalictrũ Dioſcori? 328.
Sorbus domeſtica & ſyl. Alpina 416.
Sorbus torminalis. 443
Sorgi. 14.
Sparganion Theophr. Butomos. 40.
Sparti differen. varietates. 407. 408. 409,
Spergula, ſive ſparry Belgarum & Anglorum. 357
Spica Lauendula. 184.
Spina alba, ſive Bedeguard Arabibus 369.
Spina Acatia Dioſco. 409.
Spina Arabica, Succhaha Mauritanis. 370.
Spina infectoria. 838.
Spina infectoria, vide Rhamnes.
Spina ſolſtitialis, aurioles provincialibus. 372.
Spleth, vide fumaria lutea & alba, num Chelidonium capnites Ætii.
Spondylion, Germanis falſo Acanthũ 313.
Spumeum Papauer, an Gratiola recẽtiorum. 185.
ſtachys. 228.
ſtachys altera ſpuria. 229.
ſtaphis agria. 306.
ſtaphylodendrum Plinii, arbor vitis.
ſtœbe Dioſcori. Cerinthe Plin. Theoph. 41.
ſtœchas Arabica. 184.
ſtœchadis Citrinæ, ſive Chryſocomæ differentia, varietates. 203. 204.
ſtelephuros Pli. 17.
ſtramonium peregrinum, an ſolanum manicum Licoperſicum Gal. 103
ſtyrax eiuſque lachryma. 429.
ſtratiotes aquatica aizoides Dioſcoridis, vide militaris ſive Millefolia. 334.
ſtrumaria, vide Xantium.
ſtruthion Dioſcorid. non eſt ſaponaria vulgaris. 133. an Cunder Auicennæ?
ſtrychnodendron. 103.
ſuber duplex. 432.
ſuberiquerquus ibidem.
ſucciſa, vide Morſus Diaboli.
ſuperba Recentiorum. 189.
ſycomorus. 442.
ſyda Theoph. vide Malvas. 394.
ſylibum, vide Carduus Mariæ.
ſylphion, vide Laſerpitium.
ſymphitum Alum. 251
ſymphitum petreum. 198. 199.
ſymphitum Pection, vide ſymphitum. 251.

T.

Tamarix Norbonica, vel Italica, Germanica minor. 447.
Tanacetum minus Dod. vide Achillea M. effigie. 1007.
Tanacetum floribus Abrotani fœmina. 334.
Tanaceti varietas. 335.
Tarton rayre Maſſilienſium. 160.
Tapſus, vide verbaſcum.
Tarchon Simeo. ſeti & Auicennæ. 190.
Taxus arbor μιλος Theophr. 450.
Telephion Cratevæ ibidem, an ſcorpioides? 168.
Tembul, vide folium.
Terebinthus { Maior. Minor. } 411.
Terebinthus Indica Theop. 413.
Tereniabin. 23.24.
Terra merita. 33.
Terribilis herba, vide Alypum.
Teſticuli canis, vulpis, hirci, differentia, varietates. 62.63.
Tetrahit, vide ſideritis heraclea. 224.
Teucrium. 208.
Teucrium pratenſe 1. Chamædrys ſpuria Officinarum 209.
Thalictron, vide ſophia.
Thamarindi. 439.
Thapſia, Turbith gallicum, & Turbith cineritium Officinarum. 349.
Thapſia herbariorum vulgaris. 350.
Thlaſpi ſive Naſturtium tectorum. 72. 73.
Thlaſpi Drabæ & Chamalinæ folio. 73.
Thlaſpi differentiæ, varietates. 72. 73 74. 75. 76.
Thora, vide pthora. 263.
Thuris differentia. 430.
Tymbræ. 182.
Thymelæa genuina, grani gnidii. 157. 156.
Thymum duplex. 181.
Tilia { Fœmina. Mas. } Theoph. 440.
Tithymali genera 150. varietates, 151. 152. 153.
lege Myrthi ſpecie, non à foliis, ſed frutice. 152.
Torcdilon, vide ſeſeli Creticum.
Tormentilla, vel heptaphyllon, an Cryſogonum Dioſc? 308.
Tota bona. 97.
Trachelion minus & eiuſdem varietates. 139.
Tragacantha. 377.
Trageres Indica, num Othonna Dioſc.
Tragion, vide fraxinella. 410.
Tragion alterum ſcolopendrifolium. 360.
Tragoriganum vulgare. Venetorum alterum. } 211.
Tragus Mathio. perperam, falſò eſt Theoph ſcorpio.
Tragos, Tragum, vel Traganos Dioſc.

An Racemosa Equiseti facie planta sit. 355.
leg. Tragon improbatur Mat. 356.
Trasi Recentiorum, sive esculenti Cyperi. 37.
Tribulus { Terrestris. 403. Aquaticus. 258.
Trichomanes, sive Polytricum. 361.
Tridaces, sive lactuca. 81.82.89.
Trifolii differentiæ, varietates. 380. 381.382.387.
Tripolium littorum. 123.
Tritici genera. 5.
Triticospelthum. 8.
Triticum Vaccinum Dodo. 11
Trixago } 209.210.
Trixago maior. }
Trixago palustris. 210.
Tulypa Turchicũ purpureũ } 125.
Luteum. }
Turrons Norbonensium, Italis Amigdalato. 23.
Turbith omne. 159.
Tussilago, sive Fœrfara. 254.
Typha 40.
Typha minor. 41.
Typha cærealis. 8.
Typha, an Speltha? 9.

V.

Vaccaria Dod. Glasti species sylvest. 148.
Vaccinium rubrum, } an Idea Radix
nigrum } 417.
Vaccinia pallustria. 417
Valerianæ nostrates, an sint Dioscoridis? 318.
Valerianæ differ. varietates. 319.
Veneris umbilicus, vide Cotyledon.
Veratrũ album, nigrũ, vide Elleborus.
Verbasculi genera & va. 242. 241.
Pagi. 242. Lanea. 1. lege Purpureũ
Erucæfolium, & deme Syl. Saluifoliũ fruticosum lignosum.
Verbenaca Columbaria, sive Peristeron, an nostra Scabiosa minima tenuifolia? 231.
Verbena communis sive recta sacra. 231.
Vermicularis differentiæ vari. 162.
Veronica vera maior. 197.
& Minor Serpilli folia. 197.
Viburnum Virgilii. 436.
Vicetoxicum, vide Asclepias.
Vicia, sive βικιον 401 Vicia sylvestris vide Aracus, sive Aracca & Cracia maior.
Vicia Dod. an aphaca Math.
Vicia Sylue. prima Dod. Aracus Dios.
Vicia syl. secunda. Pelygala vera.
Vinca peruinca, vide Clematis.
Viola Damascena & matronalis. 137
Viola nigra, sive } 266.
Purpurea. }
Viole varietates ibidem.
Viola flammea, coloria calida. 266.
Viorna Vulgi forte Vitis sylue. Dios. 275.
Virga aurea, an Leucographis P. 125
Virga pastoris. 374.
Virginia, vel Parthenium est Cotula fœtida non Matricaria, vide Parthenium.
Viscum Carlinæ. 367.
Viscum. 282.
Viscum Indicum geminum. 452.
Viscaria, Muscipulla. 189.
Altera flore muscoso. 190.
Vitex, vide Agnus castus. 423.
Vitis alba, Bryonia. 275.
Vitis, vel Bryonia nigra. 275.
Vitis Vinifera spontanea vel Oenathe Labrusca. 277.
Vitis Corinthia. 278.
Vitis domestica. 278.
Vitraria, vide parietaria.
Viurna vulgò Gallorum. 436.
Vlmus. 440.
Vulmaria, vide Barba capræ.
Umbilici, vide Cotyledones.
Vnedo. 424.
Volubilis, sive volubilis maior vulgi, vide Conuolulus maior Plinij.
Volubilis asureus ibidem.
Vrinaria, sive dens Leonis. 84.
Vrsa, vide arction.
Vrsi auricula recentiorum, vide Sanicula alpina, eiusdem varietates. 244.245.
Vrtica varietates. diff. 223.222.
Vstilago. 1[illegible].
Vua crispa. Vitis pretia Pli. cap. 2. Lib. 14. 445.446.
Vua lupina, vide herba Paris.
Vularia atriplex. 97.

X.

Xanthium, sive Strumaria, vide Lappa minor. 254.
lege Xyloaloes Officinarum. 440.
Xylobalsamum. } vide Bal
Xylobalsami succedaneum. } samum
Xylocinamomum. } 426.
Xylocassia. }
Xyllon, vide Gossipium.
Xyris. 32.

Z.

Zea. 8.
Zedoaria, sive Zadura herba. 35.
Zedoaria semen Belgis, Gallis Bartotine. 337.
Zingiberis differentia. 33.
Zingiber Canimum Auicennæ. 134.
Zizipha vtraque, vide Iuiube.
Zyzipha candida Monspell. perperam Venetorum Sycomorus, an Asara Drachi Auicennæ? 416.
Zucca varietates, vide Cucurbitas.
Zurumbet. 35.
Zyziphia Galeni. Iuiube arabum. 437.

Finis.